İZMİR 2012 KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI ENVANTERİ VE İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ GELİŞME STRATEJİSİ

İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI ENVANTERİ VE İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ GELİŞME STRATEJİSİ PROJESİ

Bu çalışma

2014-2023 İzmir Bölge Planı Çalışmaları kapsamında

İzmir Kalkınma Ajansı tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne hazırlatılmıştır. Çalışma kapsamında 6 tane ek rapor bulunmaktadır.

ISBN

978-605-5826-15-4

HAZİRAN, 2013

İZMİR

© 2013, İZKA Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları İzmir Kalkınma Ajansı'na aittir. Bu İZKA eserinden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

İzmir Kalkınma Ajansı
Şehit Fethi Bey Cad. No:49/1
Birlik Plaza Kat:3 Gümrük-İZMİR
Tel: 0 232 489 81 81
Faks: 0 232 489 85 05
www.izka.org.tr
info@izka.org.tr

İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ ve KÜLTÜR ALTYAPISI ENVANTERİ VE İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ GELİŞME STRATEJİSİ PROJESİ

İZKA

İzmir Kalkınma Ajansı

Dokuz Eylül

Üniversitesi

Mimarlık Fakültesi

Hazırlayanlar

Proje Ekibi

DEÜ

Doç. Dr. Şebnem GÖKÇEN DÜNDAR

(Proje Yürütücüsü)

Yrd. Doç. Dr. Zehra ERSOY

Araş. Gör. H. İbrahim ALPASLAN

T. Deniz COŞKUN SATIRCI, MCP

Gökçe SANUL, MA

EÜ

Prof. Dr. Neşe KUMRAL

Yrd. Doç Dr. Mehmet GÜÇLÜ

Arş. Gör. Dr. Burcu TÜRKCAN

Arş. Gör. Gülçin GÜREL

İZKA

Doç. Dr. Ergüder CAN

Saygın Can OĞUZ

Sibel ERSİN

Sena GÜRSOY

Betül YAPRAK YORĞUN

İZMİR 2012 KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI ENVANTERİ

İÇERİK

İZMİR 2012 KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI ENVANTERİ 5
TABLO LİSTESİ 9
ŞEKİL LİSTESİ 14
HARİTA LİSTESİ 15
RESİM LİSTESİ 15
GRAFİK LİSTESİ 15
EK TABLO LİSTESİ 16
SUNUŞ 18
YÖNETİCİ ÖZETİ 19
BÖLÜM I. KÜLTÜR VE EKONOMİSİ 22
1.1. Kültür 22
1.2. Kültür Ekonomisi 24
1.2.1. Kültür Döngüsü 24
1.2.2. Kültür ve Yaratıcılık 27
1.2.3. Kültür Ekonomisi Faaliyetleri ve Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri 29
1.2.3.1. Kültürel Miras 31
1.2.3.2. Sanat 31
1.2.3.3. Medya 31
1.2.3.4. Fonksiyonel (İşlevsel) Yaratıcılık 32
II. KÜLTÜR EKONOMİSİ ANALİZLERİ 34
2.1 Kültür Ekonomisini Oluşturan Faaliyetler 34
2.2 Kültür Ekonomisi Faaliyetlerine Ait Veri Kaynakları 36
2.3. Türkiye'de Kültür Ekonomisinin Genel Profili 37
2.4 Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Bölgesel İstihdam Profili 38
2.5. Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Üç Yıldız Analizi 42
2.5.1. Analiz Sonuçları 44
2.6. Yaratıcı Ekonomiyi Oluşturan Faaliyetler 47
2.7. Türkiye'de Yaratıcı Ekonominin Genel Profili 48
2.8. Türkiye'de Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Bölgesel İstihdam Profili 49
2.9. Yaratıcı Ekonomi Sektörlerinin Üç Yıldız Analizi 52
2.9.1 Analiz Sonuçları 52
BÖLÜM III. İZMİR'İN KÜLTÜR ALTYAPISI 57
3.1. Kültür Mirası 57

3.1.1. Müzeler ve Açık Ören Yerleri 57
3.1.2. Kütüphaneler 63
3.1.3. İzmir'de Koruma Alanları 67
İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi 81
Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanter (İzmir) Tespit Çalışmaları 82
3.2. İzmir'de Sanat Kurumları, Mekânları ve Etkinlikleri 83
3.2.1. Kültür ve Sanat Merkezleri 83
3.2.2. Görsel Sanat Mekânları ve Etkinlikleri 91
3.2.3. Gösteri Sanatları Mekânları ve Etkinlikleri 99
3.3. İzmir'de Kültür Tüketim Mekânları ve Medya 159
3.3.1. Medya: Yazılı ve Görsel Basın ve Yayın 162
3.3.2. Kitapçılar-Müzik Marketleri 167
3.4. İzmir'de Kültür Turizmi 169
3.4.1 İzmir'de Turizm Türleri ve Kültürel Çekim Noktaları 169
3.4.2 İzmir'de Kültür ve İnanç Turizmi 171
3.4.3. İzmir'de Konaklama Tesisleri 171
3.4.4 İzmir'de Kruvaziyer Turizmi 178
3.5 İzmir'de Kültür ve Sanat Eğitimi 180
3.5.1 İzmir'de Örgün Eğitim Kapsamında Kültür ve Sanat Eğitimi 181
3.5.2 İzmir'de Yaygın Eğitimde Kültür ve Sanat Eğitimi 183
3.6. Kültür ve Sanat Alanında İzmir'de Toplumsal Örgütlenme 184
3.6.1. Dernekler 184
3.6.2. Vakıflar 186
3.6.3. Mesleki ve Akademik Odalar 189
BÖLÜM IV. İZMİR'İN KÜLTÜR MEKÂNLARI ANALİZİ 192
4.1. MÜZELER VE ÖREN YERLERİ MEKÂNSAL ANALİZİ 193
4.1.1. Bakanlık ve Resmi Kurumlara Bağlı Müzeler 195
4.1.2. Belediyeye Bağlı Müzeler ve Özel Müzeler 196
4.2. KÜTÜPHANELERİN MEKÂNSAL ANALİZİ 199
4.2.1. Halk Kütüphaneleri 200
4.2.2. Üniversite Kütüphaneleri 201
4.2.3. Belediyelere ve Diğer Kurumlara Ait Kütüphaneler 202
4.3. KÜLTÜR VE SANAT MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL ANALİZİ 205
4.3.1. Belediyeye Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri 206
4.3.2. Belediyelere Bağlı Açıkhava Tiyatroları 207
4.3.3. Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları 209

4.3.4. Çeşitli Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri.....210
4.4. SERGİ SALONLARI MEKÂNSAL ANALİZİ 211
4.1.1. Vakıf/Oda/Dernek/Yabancı Kültür Merkezleri Bağlı Sergi Salonları 212
4.5. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA BAĞLI SANAT KURUMLARI MEKÂNSAL ANALİZİ 213
4.5.1. İzmir Devlet Tiyatrosu 213
4.5.2. İzmir Devlet Opera ve Balesi 214
4.5.3. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası 214
4.6. TİYATROLARIN MEKÂNSAL ANALİZİ.....215
4.6.1. Özel Çocuk Tiyatroları 215
4.6.2. Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar 216
4.7. SİNEMALARIN MEKÂNSAL ANALİZİ 217
BÖLÜM V: İZMİR'DE KÜLTÜR YÖNETİMİ: KÜLTÜR KURUMLARI AKTÖRLERİ VE KÜLTÜRÜN FİNANSMANI 221
5.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Kültür Yapılanması ve Yatırımları 221
5.2. İl Özel İdaresi'nin Kültür İle İlgili Yapılanması ve Yatırımları.....222
5.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Kültür İle İlgili Yapılanması.....224
5.4. İlçe Belediyelerinin Kültür İle İlgili Yapılanması.....227
5.5. Diğer Kurumların Kültür İle İlgili Yapılanması 229
5.5.1. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA).....229
5.5.2. İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı (İKSEV).....229
BÖLÜM VI. 232
SONUÇ: İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI GELİŞME STRATEJİSİ 232
6.1. KÜLTÜR EKONOMİSİ GELİŞME STRATEJİSİ 232
6.1.1 Kültür ve Kalkınma İlişkisi 232
6.1.2 İzmir ve Kültür Ekonomisi/Yaratıcı Ekonomi 233
6.1.2.1 Kültür Ekonomisi/Yaratıcı Ekonomi Kapsamında Yer Alan Faaliyetler ve İzmir..233
6.1.2.1.1. Kültürel ve Doğal Miras.....233
6.1.2.1.2. Sanat 236
6.1.2.1.3. Medya 238
6.1.2.1.4. Fonksiyonel Yaratıcılık 239
6.1.2.1.5. Eğitim ve Mesleki Yetiştirme 241
6.1.2.1.6. Arşivleme ve Koruma 243
6.1.2.1.7. Donanım ve Destekleyici Malzemeler.....244
6.1.3 İzmir için bir Bölgesel Kalkınma Stratejisi: Kültür/ Yaratıcı Endüstriler Kümesi (KYEK) 245
6.1.3.1 Yeni Bölgesel Kalkınma Paradigması/Mekân Temelli Politikalar Çerçevesinde İzmir'de Bölgesel Kalkınma.....245

6.1.3.2. Yeni Bölgesel Kalkınma Paradigması Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Politika Önerisi: İzmir Kültür/Yaratıcı Endüstriler Kümesi (KYEK) 247
6.2. KÜLTÜR ALTYAPISI GELİŞME STRATEJİSİ 253
6.2.1. Müzelere İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 253
Müzecilik Alanındaki Temel Sorunlar 253
Müzecilik Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 255
Müzecilik Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 256
Müzecilik Alanında Olası Öncü Projeler 257
6.2.2. Kütüphanelere İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 259
Kütüphanecilik Alanındaki Temel Sorunlar 259
Kütüphanecilik Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 260
Kütüphanecilik Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 262
Kütüphanecilik Alanında Olası Öncü Projeler 262
6.2.3. Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 263
Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Temel Sorunlar 264
Kültür ve Sanat Merkezleri Açısından Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 265
Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Uzun Vadeli Olası Stratejiler 266
Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Olası Öncü Projeler 267
6.2.4. Görsel Sanat Mekânları ve Etkinliklerine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 267
Görsel Sanatlar Alanındaki Temel Sorunlar 267
Görsel Sanatlar Alanındaki Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 268
Görsel Sanatlar Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 269
Görsel Sanatlar Alanında Olası Öncü Projeler 270
6.2.5. Gösteri Sanat Mekânları ve Etkinliklerine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 270
Gösteri Sanatları Alanındaki Temel Sorunlar 270
Gösteri Sanatları Alanındaki Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 272
Gösteri Sanatları Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 275
Gösteri Sanatları Alanında Olası Öncü Projeler 276
6.2.6. İzmir'de Kültür Turizmine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 277
Kültür Turizmi Alanındaki Temel Sorunlar 278
Kültür Turizmi Alanındaki Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 278
Kültür Turizmi Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 279
Kültür Turizmi Alanında Olası Öncü Projeler 280
6.2.7. Kültür Tüketimine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 280
Kültür Tüketimi Alanındaki Temel Sorunlar 280

Kültür Tüketimi Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 281
Kültür Tüketimi Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 281
Kültür Tüketimi Alanında Olası Öncü Projeler 281
6.2.8. Kültür Eğitimine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler 282
Kültür Eğitimi Alanındaki Temel Sorunlar 282
Kültür Eğitimi Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller 283
Kültür Eğitimi Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler 283
Kültür Eğitimi Alanında Olası Öncü Projeler 284
6.2.9. İzmir Kültür Altyapısına İlişkin Genel Değerlendirmeler 284
6.3. SONUÇ YERİNE.. 286
KAYNAKLAR 288
EKLER 297

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1: Türkiye'de Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Genişletilmiş NACE Rev.1.1 Tanımı ... 35
Tablo 2.2: Kültür Ekonomisi Sektörlerine Ait İstatistiklerin Kaynakları 36
Tablo 2.3: Türkiye'de Kültür Ekonomisinin Profili..... 37
Tablo 2.4: Kültür Ekonomisinin Türkiye Ekonomisi İçerisindeki Payı (%) 37
Tablo 2.5: Bölgesel Kültür Ekonomisi İş İstatistikleri 38
Tablo 2.6: Kültür Ekonomisi İşyerlerinin İstihdam Yaratma Gücü (kişi / işyeri) 40
Tablo 2.7: İzmir'in Kültür Ekonomisi İçerisinde Üç Yıldız Alan Faaliyetler: Olgun Kümeler . 45
Tablo 2.8: İzmir'in Kültür Ekonomisi İçerisinde İki Yıldız Alan Faaliyetler: Potansiyel Kümeler..... 45
Tablo 2.9: İzmir'in Kültür Ekonomisi içerisinde Tek Yıldız Alan Faaliyetler: Aday Kümeler . 46
Tablo 2.10: Kültürel Ekonomisi Faaliyetlerinin 3 Yıldız Analizi Sonuçları Özet Tablosu 46
Tablo 2.11: Yaratıcı Ekonomiyi Oluturan Faaliyetler (NACE Rev.1.1)..... 47
Tablo 2.12: Türkiye'de Yaratıcı Ekonominin Profili 48
Tablo 2.13: Yaratıcı Ekonominin Türkiye Ekonomisi İçerisindeki Payı (%)..... 49
Tablo 2.14: Bölgesel Yaratıcı Ekonomi İş İstatistikleri 49
Tablo 2.15: İzmir'in Yaratıcı Ekonomisi İçerisinde Üç Yıldız Alan Faaliyetler: Olgun Kümeler 53
Tablo2.16: İzmir'in Yaratıcı Ekonomisi İçerisinde İki Yıldız Alan Faaliyetler: Potansiyel Kümeler..... 53
Tablo 2.17: İzmir'in Yaratıcı Ekonomisi İçerisinde Tek Yıldız Alan Faaliyetler: Aday Kümeler 54
Tablo 2.18: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Üç Yıldız Analizi Sonuçları Özet Tablosu 54

Tablo 3.1: Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müze Sayılarının İller ve Yıllar İtibariyle Dağılımı 58
Tablo 3. 2: Bağlı Oldukları Kurumlar İtibariyle İzmir'deki Müzelerin Dağılımı, 2012..... 59
Tablo 3.3: Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzelerin ve Müzelere Bağlı Halka Açık Ören Yerlerinin Ziyaretçi Sayıları ve Gelirleri, 2002 – 2007 – 2011..... 60
Tablo 3.4: Müzelerin ve Müzelere Bağlı Halka Açık Ören Yerlerinin Toplam Ziyaretçi Sayıları ve Gelirleri, 2011..... 61
Tablo 3.5: Özel Müze Ziyaretçi Sayıları, 2011 62
Tablo 3.6: Halk Kütüphaneleri, Kütüphaneye Yıl İçinde Giren, Çıkan Kitap ile Yıl Sonu Kitap Sayısı 63
Tablo 3.9: İzmir İlinde Yer Alan Kütüphane Sayıları 66
Tablo 3.10: İzmir'de Anıt Fişlerinde Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere ve Türlere Göre Dağılımı/Taşınmaz Kültür Varlıkları (2012) 71
Tablo 3.11: İzmir'de Anıt Fişlerinde Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere ve Türlere Göre Dağılımı/Sit Alanları (2012) 73
Tablo 3.12: İzmir Anıt Fişlerinde Yer Alan Sit Alanlarının Türlerine Göre Dağılımı (2012)... 73
Tablo 3.13: İzmir'de Anıt Fişi Bulunan Sit Alanlarının İlçelere Göre Dağılımı (2012)..... 74
Tablo 3.14: İzmir'deki Taşınmaz Kültür Varlıklarının Türlerine Göre Dağılımı (2012). 74
Tablo 3.15: İzmir'deki Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere Göre Dağılımı (2002). 75
Tablo 3.16: İzmir'de İlçeler İtibariyle Tarihsel Miras Alanları ve Koruma Alanı Bilgilerinden Örnekler 76
Tablo 3. 17: İzmir Yakın Çevresindeki Antik Kentler ve Ören Yerleri 78
Tablo 3.18: İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri Tarafından Yürütülen Çalışmalar..... 78
Tablo 3.19: Belediyelere Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012. 84
Tablo 3.20: Belediyelere Bağlı Açık Hava Tiyatroları, 2012..... 85
Tablo 3.21: Yapım Aşamasında Bulunan Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012. 86
Tablo 3.22: İzmir'de Belediyelere Ait Kültür ve Sanat Merkezleri, 2007– 2012. 87
Tablo 3.23: İzmir Büyükşehir Belediyesine Bağlı Kültür Merkezlerinde Gerçekleştirilen Etkinliklere Katılan İzleyici Sayıları, 2012. 87
Tablo 3.24: Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları, 2007. 88
Tablo 3.25: Çeşitli Özel Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012. 90
Tablo 3.26: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde Düzenlenen Sergilerin Türleri, 2007, 2011. 91
Tablo 3.27: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde Düzenlenen Yerli – Yabancı Sergiler 2007- 2011..... 92
Tablo 3.28: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisine bağlı Galerilere Ait Ziyaretçi Sayıları, 2007 – 2011. 92
Tablo 3.29: İzmir İçerisindeki Sanat Galerileri ve Sergi Salonlarının Bağlı Oldukları Kurumlar İtibariyle Dağılımı, 2012. 93

Tablo 3.30: İzmir İlinde Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonları, 2011. 94
Tablo 3.31: İzmir İlinde Vakıf/Oda/Dernek/Yabancı Kültür Merkezleri Bağlı Sergi Salonları, 2012. 95
Tablo 3.32: İzmir Kentinde Düzenlenen ve Planlanan Sanat Fuarları 2005 – 2013. 96
Tablo 3.33: EgeArt Sanat Günleri'ne İlişkin İstatistiki Bilgiler, 2005 – 2007 – 2009 – 2011. 97
Tablo 3.34: Opera ve Bale Salonu Bulunan İllerde Salon, Koltuk, Oynanan Eser, Gösteri ve Seyirci Sayısı, 2006-2007 ve2010-2011 Sezonu. 100
Tablo 3.35: Opera ve Bale Alanında Üç İl Bazında Yüzbin Kişi Başına Düşen Sayı, 2011. ...101
Tablo 3.36: İzmir Devlet Opera ve Balesi Tarafından Gerçekleştirilen Sanat Etkinliklerine İlişkin Bilgiler, 2001-2012 102
Tablo 3.37: Opera ve Bale Salonu Bulunan İllerde Kadro Durumuna Göre Çalışan Personel Sayısı-2006-2007 ve 2010-2011 Sezonu 102
Tablo 3.38: Dönemler İtibariyle İzmir İçin Tiyatro Eser ve Seyirci Bilgileri 104
Tablo 3.39: Tiyatro Salonlarının Yapılış Amacı ve Havalandırma Durumu, 2011. 105
Tablo 3.40: İzmir Tiyatro, Gösteri ve Seyirci Sayılarının 2002-2007-2011 İtibariyle Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Verileri. 106
Tablo 3.41: Tiyatro Alanında Üç İl Bazında Yüzbin Kişi Başına Düşen Sayılar, 2011. 107
Tablo 3.42: İzmir Devlet Tiyatrosu Salonları İtibariyle Koltuk Kapasiteleri 108
Tablo 3.43: Bornova Belediyesi Şehir Tiyatrosu Etkinlikleri, 2011. 108
Tablo 3.44: İzmir İçerisinde Faaliyet Gösteren Özel Çocuk Tiyatroları, 2012. 109
Tablo 3.45: İzmir'de Çeşitli Kurumlara Bağlı Olarak Faaliyet Gösteren Amatör Tiyatro Toplulukları, 2012. 110
Tablo 3.46: İzmir'de Faaliyet Gösteren Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar, 2012. 112
Tablo 3.47: İzmir Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde ve Ortaklığında Düzenlenen Tiyatro Etkinlik Bilgileri, 2012. 113
Tablo 3.48: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Bilgileri, 2002. 114
Tablo 3.49: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Bilgileri, 2007. 114
Tablo 3.50: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Bilgileri, 2011. 115
Tablo 3.51: İzmir İli İçerisindeki Sinema Salonlarının İlçelere Göre Dağılımı, 2012. 116
Tablo 3.52: İzmir İlinde İlçeler İtibariyleSinema Festivalleri. 118
Tablo 3.53: Sinema Alanında Üç İl Bazında Yüzbin Kişi Başına Düşen Sayılar, 2011. 119
Tablo 3.54: İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Etkinlikleri, 2006 – 2012. 121
Tablo 3.55: İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Konserlerinin Konser Mekânları Dağılımı, 2006 - 2012 121
Tablo 3.56: İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu Konser Mekânları Dağılımı, 2012-2013 122

Tablo 3.57: İzmir Devlet Türk Dünyası Müzik ve Dans Topluluğu Konserlerinin Konser Salonları/Mekânları Dağılımı, 2006 – 2012. 123
Tablo 3.58: Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Konserleri, 2011 124
Tablo 3.59: Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Konser Sayıları ve Düzenlendiği Yerler, 2009-2011 124
Tablo 3.60: İzmir'de Yıllar İtibariyle Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Konserleri, 2006-2011 124
Tablo 3.61: İzmir'de Yıllar İtibariyle Düzenlenen Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Yurt Dışı Konserleri 125
Tablo 3.62: İzmir Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde Müzik- Dans Alanındaki Kurum ve Etkinlikleri, 2011. 127
Tablo 3.63: İlçe Belediyeleri Bünyesinde Müzik ve Dans Alanındaki Kurumlar ve Etkinlikleri, 2011. 128
Tablo 3.64: Merkez İlçelerde Düzenlenen Konser Bilgileri,2012. 129
Tablo 3.65: İzmir İl Sınırları Kapsamında Düzenlenen Festival Bilgileri, 2011. 131
Tablo 3.66: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Şenlik ve Çeşitli Kutlama Günü Bilgileri. 136
Tablo 3.67: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Yarışma Bilgileri. 140
Tablo 3.68: İzmir İl Sınırları Kapsamında Kutlanan Özel Günlere İlişkin Bilgiler. 143
Tablo 3.69: İzmir İlinde Belediyeler Tarafından Düzenlenen Tüm Etkinlikler, 2011. 145
Tablo 3.70: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce Düzenlenen Toplantı Sayıları, 2004 – 2011. .148
Tablo 3.71: Tarihi Havagazı Fabrikası'nda Düzenlenen Atölye Çalışmaları, 2011. 149
Tablo 3.72: İzmir'deki Üniversitelerin Bünyesinde Düzenlenen Sosyo-Kültürel ve Bilimsel Etkinlikler, 2002 – 2007 – 2011. 151
Tablo 3.73: İzmir Enternasyonal Fuarı Kapsamındaki Sosyo-Kültürel Etkinlikler 2007- 2012. 153
Tablo 3.74: İzmir – Ankara ve İstanbul'da Düzenlenen İhtisas Fuarları, 2011. 154
Tablo 3.75: İzmir İlinde Düzenlenen Fuarlar, 2011-2012. 155
Tablo 3.75: İzmir İlinde Düzenlenen Fuarlar, 2011-2012 (devam). 156
Tablo 3.76: İzmir Enternasyonal Fuarı İçerisinde Düzenlenen Fuar Organizasyonları 2007-2011. 157
Tablo 3.77: Bölgesi İçerisinde İzmir'in Genel Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003. 159
Tablo 3.78: İstanbul, Ankara, İzmir Genel Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003. 161
Tablo 3.79: İzmir'de Eğitim ve Kültür Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003. 162
Tablo 3.80: Üç il Bazında Eğitim ve Kültür Tüketim Harcamaları Oranları, 2003. 162
Tablo 3. 81: İzmir ili İçerisindeki Yerel-Bölgesel Radyo Ve Televizyon Kurumları, 2011.....163
Tablo 3.82: Gazetelerin ve Dergilerin Yayın Bölgesine Göre Sayısı, 2006-2009. 163
Tablo 3.83: Gazetelerin ve Dergilerin Yıllık Yurtiçi Tiraj Sayısı, 2006-2009. 164
Tablo 3.84: Gazete ve Dergilerin En Ağırlıklı İçerik Türüne Göre Sayısı, 2009. 165

Tablo 3.85: İzmir'de 2011 Yılı Dergilerin Türlerine Göre Dağılımı 165
Tablo 3.86: İzmir'de İlçeler İtibariyle Gazete ve Dergilerin Dağılımı, 2011. 166
Tablo 3.87: İzmir İli Bandrol Satış Bilgileri, 2011. 168
Tablo 3.88: İzmir Ticaret Odasında Basım İle İlgili İşletmelerin İlçelere Dağılımı, 2012. 168
Tablo 3.89: Ege Kıyılarında Tercih Edilen İlk 5 İlçe 2008. 170
Tablo 3.90: Turizm Bakanlığı Onaylı Turistik Tesislerin Dağılımı 2009. 171
Tablo 3.91: Yabancı Turistlerin Konaklama Türü Tercihi - 2009. 172
Tablo 3.92: Yerli Turistlerin Konaklama Türü Tercihi - 2009 172
Tablo 3.93: Turizm Bakanlığı Onaylı Turistik Tesislerin İzmir 'in İlçelerine Dağılımı – 2009. 173
Tablo 3.94: Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011. 173
Tablo 3.95: Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011. 174
Tablo 3.96: Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011. 174
Tablo 3.97: Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011 175
Tablo 3.98: İzmir İlindeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı 2010 176
Tablo 3.99: Kültür ve Turizm Bakanlığı Onaylı İşletme veya Yatırım Belgeli Turistik Tesislerin İlçelere ve Sınıflara Göre Dağılımı, 2011. 177
Tablo 3.100: İzmir İlindeki Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2011.....177
Tablo 3.101: İzmir Sınır İstatistikleri – 2010 178
Tablo 3.102: İzmir İli Yıllara Göre Kruvaziyer Bilgileri 179
Tablo 3.103: Yıllar İtibariyle Alsancak Giriş Kapısından Yapılan Girişlerin Aylara Göre Dağılımı 179
Tablo 3.104: İzmir'deki Sanat Liseleri, 2012. 181
Tablo 3.105: İzmir'de Kültür - Sanat ve Tasarım Eğitimi Veren Üniversiteler, 2012.....182
Tablo 3.106: İzmir MEB Halk Eğitim Merkezlerinde Verilen Kurslar, 2012. 183
Tablo 3.107: İzmir'de Yaygın Kültür, Sanat ve Sosyal Beceri Eğitim/Öğrenimi Üzerine Çalışan Kurumlar.....183
Tablo 3.108: İzmir İlinde İlçelere Göre Kültür-Sanat İle İlgili Derneklerin Tüm Dernekler İçerisindeki Dağılımı, 2007, 2011. 185
Tablo 3.109: İzmir İli İçerisinde Bulunan Kültür Alanı İle İlgili Derneklerin Alt Türlerine Göre Dağılımı, 2012. 186
Tablo 3.110: Yeni Vakıf Sayılarının İller İtibariyle Dağılımı, 2002 – 2007 – 2011. 186
Tablo 3.111: İl İçerisindeki Vakıfların Amaçlarına Göre İlçeler İtibariyle Dağılımı, 2007 187
Tablo 3.112: İl İçerisindeki Vakıfların Amaçlarına Göre İlçeler İtibariyle Dağılımı, 2011. ...188

Tablo 4.1: İzmir'deki Müzelerin İlçe Bazlı Dağılımı 194

Tablo 4.2: İzmir İçerisinde Bakanlık ve Resmi Kurumlara Bağlı Müzelerin Dağılımı.....195
Tablo 4.3: İzmir İçerisindeki Belediyeler Bağlı Müzeler ve Özel Müzeler 197
Tablo 4.4: İzmir'de Kütüphanelerin Dağılımı 199
Tablo 4.5: İzmir'deki Kütüphanelerin İlçe Bazlı Dağılımı 200
Tablo 4.6: İzmir'de Yer Alan Halk Kütüphaneleri-2012 200
Tablo 4.7: İzmir'de Yer Alan Üniversite Kütüphaneleri 202
Tablo 4.8: İzmir'de Yer Alan Diğer Kütüphaneler.....203
Tablo 4.9: İzmir'de Kültür Etkinlik Mekânları Dağılımı.....205
Tablo 4.10: İzmir'de Kültür Etkinlik Mekânlarının İlçe Bazlı Dağılımı.....206
Tablo 4.11: Konsolosluklara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri 210
Tablo 4.12: İzmir İlinde Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonları, 2011. 211
Tablo 4.13: Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Sanat Kurumları Gösterimlerinde Kullanılan Kültür Mekânları,2012. 213
Tablo 4.14: İzmir Devlet Opera ve Balesi ve Bağlı Salonları 214
Tablo 4.15: İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Sahneleri 214
Tablo 4.16: İzmir'de yer alan Özel Çocuk Tiyatrolarının İlçe Bazlı Dağılımı,2012. 215
Tablo 4.17: İzmir'de Faaliyet Gösteren Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar, 2012 217
Tablo 4.18: İzmir'de yer alan Sinemaların İlçe Bazlı Dağılımı 218

Tablo 5.1: Kültür ve Turizm Bakanlığı 2007-2011 Yılları Bütçelerinin Genel Bütçe İçindeki Payı 221
Tablo 5.2: İzmir Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2007 Yılı Yatırımları 222
Tablo 5.3: İzmir İl Özel İdaresi 'Kültür, Turizm ve Spor Daire Başkanlığı' 2011 Yılı Ödeneği, TL. 224
Tablo 5.4: İzmir Büyükşehir Belediyesi 'Kültür ve Spor Daire Başkanlığı' 2011 Yılı Ödeneği, TL. 226
Tablo 5.5: İzmir Büyükşehir Belediyesi 'Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı' 2011 Yılı Ödeneği.....226
Tablo 5.6: İzmir İlçe Belediyeleri Kültür Harcamaları.....227

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1: Kültürel Döngü 25
Şekil 1.2: Yaratıcılık ve Kültür İlişkisi 28

Şekil 3.1: İzmir'de Kültür Sanat Eğitimi 180

Şekil 6. 1: Kültürün Öğrenmede Yaratıcılığı Teşvik Etmesine Yönelik Bir Model 243
Şekil 6.2: Yeni Kalkınma Paradigması.....246

Şekil 6.3: İzmir Kültür / Yaratıcı Endüstriler Kümesi 248
Şekil 6.4: Endüstriler İçin Verimli Bir Faaliyet Ortamının Önkoşulların Yaratılması 250
Şekil 6.5: Kültür/Yaratıcı Endüstrilerin Güçlendirilmesi 251
Şekil 6.6: Endüstrilerin ekonomi ve toplum ile bağlantılarının güçlendirilmesi.....252

HARİTA LİSTESİ

Harita 4.1: İzmir İçerisindeki Kültür Mekânları Dağılımı 192
Harita 4.2: İzmir içerisindeki Kültür Mekânları İçerisinde Mekânsal Kümelenme Gösteren Bölgeler 193
Harita 4.3: İzmir içerisindeki Müzelerin Mekânsal Dağılımı 194
Harita 4.4: İzmir İçerisinde Bakanlık ve Resmi Kurumlara Bağlı Müzelerin Mekânsal Dağılımı 196
Harita 4.5: İzmir İçerisinde Belediyelere Bağlı Müzeler ve Özel Müzelerin Mekânsal Dağılımı 198
Harita 4.6: İzmir İçerisindeki Kütüphanelerin Mekânsal Dağılımı.....199
Harita 4.7: İzmir İçerisinde Halk Kütüphanelerinin Mekânsal Dağılımı.....201
Harita 4.8: İzmir içerisinde Üniversite Kütüphanelerinin Mekânsal Dağılımı 202
Harita 4.9: İzmir İçerisinde Diğer Kütüphanelerin Mekânsal Dağılımı 204
Harita 4.10: İzmir İçerisindeki Kültür Etkinlik Mekânlarının Mekânsal Dağılımı.....205
Harita 4.11: İzmir içerisinde Belediyelere Bağlı Kültürel Etkinlik Mekânlarının Mekânsal Dağılımı 207
Harita 4.12: İzmir içerisinde Belediyelere Bağlı Hizmet Veren Açıkhava Tiyatroları Mekânsal Dağılımı 208
Harita 4.13: İzmir İçerisinde Üniversitelere Bağlı Kültürel Etkinlik Mekânları Mekânsal Dağılımı 209
Harita 4.14: İzmir İçerisinde Çeşitli Kuruluşlara Bağlı Kültür Etkinlik Mekânlarının Mekânsal Dağılımı 211
Harita 4.15: İzmir İlinde Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonlarının Mekânsal Dağılımı 212
Harita 4.16: İzmir İçerisindeki Özel Çocuk Tiyatrolarının Mekânsal Dağılımı 216
Harita 4.17: İzmir İçerisinde Bulunan Sinemaların Mekânsal Dağılımı.....219

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1: Sit Alanı Tescil Fişi Örneği..... 69
Resim 3.2: Kültür Varlığı Envanter Fişi Örneği 70

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 2.1: Kültür Ekonomisi: İşyeri Başına Düşen İstihdam (kişi/işyeri) 39
Grafik 2.2: Bölgelerdeki Kültür Ekonomisi İstihdamının Türkiye'nin Toplam Kültür Ekonomisi İstihdamı İçerisindeki Payı (%) 39
Grafik 2.3: İzmir'in Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin İstihdam İçerisindeki Payları 41
Grafik 2.4: İstanbul'un Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin İstihdam İçerisindeki Payları 41
Grafik 2.5: Ankara'nın Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin İstihdam İçerisindeki Payları 42
Grafik 2.6: Bölgesel Yaratıcı Ekonomi İstihdamının Türkiye'nin Yaratıcı Ekonomi İstihdamı İçerisindeki Payı (%) 50
Grafik 2.7: Yaratıcı Ekonomi İçersinde Faaliyet Gösteren İşyerlerinde Ortalama İstihdam (Kişi) 50
Grafik 2.8: Yaratıcı Faaliyetlerin İstihdam Yaratma Kapasitesi 51
Grafik 2.9: Yaratıcı Faaliyetlerin Bölgenin Toplam İstihdamı İçerisindeki Payı, % 51

Grafik 3.1: Bakanlığa Bağlı Müze Sayılarının İller İtibariyle Dağılımı..... 58
Grafik 3.2: Halk Kütüphanelerinin İller İtibariyle Dağılımı, 2002-2011..... 64
Grafik 3.3: Gösteri sezonları itibariyle gösteri başına düşen seyirci sayıları, İzmir. 103
Grafik 3.4: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Verileri, 2002-2011.....115
Grafik 3.5: İzmir Enternasyonal Fuarı İçerisinde Düzenlenen Fuar Organizasyonları 2007-2011. 157
Grafik 3.6: İzmir'de yayımlanan gazete ve dergilerin bölgelerine ve yıllara göre dağılımı, 2006 – 2009. 164
Grafik 3.7: İzmir Alsancak Limanına Yapılan Toplam Sefer Sayıları Ve Yolcu Sayısı, 2003-2012. 179

EK TABLO LİSTESİ

Ek Tablo 2.1: Ek Tablo 2.1: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Avrupa Birliği NACE Rev.1.1 Tanımı 298
Ek Tablo 2.2: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Avrupa Birliği NACE Rev.2 Tanımı.....298
Ek Tablo 2.3: SGK'nın Faaliyet Sınıflamasına Göre Kültür Ekonomisi Faaliyetleri.....299
Ek Tablo 2.4: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisi İstihdam Rakamları, 2008-2010 299
Ek Tablo 2.5: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2008 299
Ek Tablo 2.6: SGK Verilerine göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2009 300
Ek Tablo 2.7: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2010 300
Ek Tablo 2.8: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İzmir.....301
Ek Tablo 2 9: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İzmir 301
Ek Tablo 2.10: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İstanbul 302
Ek Tablo 2.11: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İstanbul 303
Ek Tablo 2.12: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: Ankara.....303

Ek Tablo 2.13: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: Ankara 304
Ek Tablo 2.14: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İzmir 304
Ek Tablo 2.15: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İzmir.....305
Ek Tablo 2.16: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İstanbul 306
Ek Tablo 2.17: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İstanbul.....307
Ek Tablo 2.18: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: Ankara 308
Ek Tablo 2.19: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: Ankara 309

SUNUŞ

İzmir 2012 Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri ve Kültür Ekonomisi Gelişme Stratejisi Projesi, geçmiş süreçte 2009 İzmir Kültür Çalıştayı'nda İzmir'in *"kültür–sanat ekseninde gelişerek, Akdeniz havzasında uluslararası bir kültür-sanat ve tasarım metropolü olarak konumlandırılması için bir başlangıç noktası oluşturması"* anlamında atılan temellerin sorgulandığı ve İzmir'de kültür alanının geliştirilmesi için tariflenmiş kapsamlı bir veri araştırma, derleme, analiz ve değerlendirme çalışmasıdır. İzmir Kalkınma Ajansı 2014-2023 İzmir Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında hazırlanan proje, İzmir'in kültür ve yaratıcı altyapıları, paydaşları, üretimi, tüketimi, işgücü, yatırım profili ve ticari hacmi konularında veri toplamayı, harmanlamayı ve bunları değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç çerçevesinde Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi ve Ege Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğretim kadrosunda bulunan proje ekibinin oluşturduğu İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri'nin İzmir kenti için kültür eksenli bilinçli politikalar doğrultusunda izlenecek yol haritasında önemli bir veri boşluğunu doldurduğu düşünülebilecektir. Sahip olduğu kültürel zenginlik ile yaratıcılık kapasitesi ile İzmir'in, oluşturulacak etkin politika önlemleri ile refah düzeyinde ve yaşam kalitesinde önemli bir gelişme sağlayabileceği ve dünya metropol bölgeleri arasında gelişmişlik açısından çok daha ön sıralara geçebileceği ortadadır. Anılan hedef doğrultusunda 8 ay gibi kısa bir süre içerisinde veri oluşturma, analiz ve değerlendirme çalışmalarını özveri ile gerçekleştiren değerli proje ekibine, kent içerisinde kültür adına atılan birçok adımı yönlendiren aktörler olarak İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı'na katılan değerli kurum ve kuruluş temsilcilerine ve bu tür bir bilgi üretiminin oluşumundaki destekleyici ve oluşturucu rolü ile İzmir Kalkınma Ajansı'nın değerli ekibine teşekkür borçluyuz. İzmir Kalkınma Ajansı'nın katılımcı süreçler doğrultusunda üretilen politikaları gerçekleştirme anlamında atacağı stratejik adımların kentin geleceği için son derece önemli olduğu inancı ile İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri ve Kültür Stratejisinin Geliştirilmesi çalışmasını sadece tüm İzmirlilerin değil, kültür alanında yapılabilecek başka çalışmalara örnek olabilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların ve araştırmacıların değerli görüşlerine sunarız.

Doç. Dr. Şebnem (Gökçen) Dündar

Proje Yürütücüsü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Günümüzde kültür sahip olduğu sosyal ve ekonomik etkileri dolayısıyla kentlerin kalkınmasında giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Bir bölgenin ulusal ve uluslararası rekabet edebilirlik seviyesi üzerindeki katkıları gözönünde bulundurulduğunda, kültür ekonomisinin benimsenen vizyon dâhilinde bir kentin sosyo-ekonomik performansını güçlendirmenin başlıca yollarından biri olarak tercih edildiği görülmektedir. Ancak çizilecek bir yol haritası öncelikle söz konusu kentte kültürün üretim ve tüketim performansının ölçümlenmesini ve yerel ve bölgesel dinamiklere uyumlu stratejilerin performansa dayalı olarak üretilmesini gerektirmektedir. Sözü edilen ölçümleme çalışmaları İzmir özelinde 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri ile başlatılmıştır.

Kültür ekonomisinin günümüz kentleri üzerindeki önemi gözönünde bulundurulduğunda, kentteki kültürel, sanatsal ve yaratıcı faaliyetlerin yapısı, büyüklüğü ve dinamiklerini sistematik bir kavrama ve değerlendirme ışığında ele alan envanter çalışması, kent için kültür politikaları stratejilerinin gelişimine ışık tutacak gerekli analizleri sunma amacını da gütmektedir.

Çalışma, kültür ekonomisi altyapısını oluşturan temel bileşenler olarak kültürel mekânsal altyapı, kültürel etkinlikler/organizasyonlar bazındaki kentsel performans (kültürel tüketim), kültür aktörleri (kültür alanındaki yatırımlar ve bütçeler, kültür paydaşları) ve kültür sektörlerindeki ekonomik performans (kültürel üretim ve işgücü) anlamında İzmir kentinin 2012 yılına ait bir fotoğrafını çekmektedir. Bu bakış açısından İzmir'e ilişkin verilerin özellikle İstanbul ve Ankara kıyaslamalı olarak ortaya konulduğu değerlendirmeler bu anlamda İzmir özelinde gerçekleştirilen bir ilk çalışma olarak görülmelidir.

Nihai bir değerlendirme olarak kültür altyapısı anlamında son yıllarda ciddi bir kapasite artışı gözlendiği, ancak buna karşın kültürel aktivite ve kültür mekânlarına erişilebilirlik sorununun hala geçerli olduğu söylenebilecektir. Yakın geçmişinde ve kentsel gündeminde Universiad, Expo 2015 ve 2020 adaylıkları gibi mega-ölçekli etkinliklerin yanısıra İzmir Kültür Çalıştayı, İzmir Tasarım Forumu gibi kentin geleceğinin direkt olarak kültür ekonomisi üzerinden sorgulandığı platformlara ve ayrıca kültür-eksenli kentsel dönüşüm örneği olarak gündeme gelen Liman Arkası bölgesine yönelik gelişmelerin sahne aldığı bir kent için kentsel kültür politikalarının son derece önemli olduğu vurgulanmalıdır.

Kültürün üretimine ilişkin ekonomik performans anlamında öncelikle kültür endüstrileri ile yaratıcı endüstrilerin ölçümlenmesinde istatistiksel uyumu kurmada öncü rol üstlenen UNESCO, UNCTAD gibi uluslararası örgütler ile Avrupa Konseyi, AB ve Avrupa İstatistik Ofisi EUROSTAT gibi uluslarüstü organizasyonların sınıflandırmalarının benimsendiği kültür sektörleri tanımı yapılmıştır. Elde edilen bulgular İzmir'deki kültür ekonomisi sektörlerinin bölgedeki istihdamın %3,5'una karşılık geldiğini ortaya koymuştur. Çalışmada belirlenen kültür sektörleri tanımı baz alınarak yapılan Üç Yıldız Analizi'nde bu pay içerisinde İzmir'de dört sektörün ön plana çıkmış olduğu sonucu önemlidir. Söz konusu sektörlerin yazılım, mimarlık, yetişkin eğitimi (kültür eğitimi) ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri kapsamındaki tasarım faaliyetleri (moda tasarım, grafik tasarım, stant tasarımcılığı vb.) olmasının, izleyen süreçte geliştirilebilecek potansiyellerin çerçevesini çizmekte olduğu söylenebilecektir.

Bu çalışmada çok çeşitli, ancak bir yandan da oldukça kısıtlı verilerin toplanması, istatistikî olarak dökümü ve işlenmesi, kamu ve özel sektör aktörlerine yönelik kurumsal bilgilerin analizi ve kentin kültür üretimi anlamında kritik rol oynayan çeşitli aktörlerin kentin kültür ekonomisi geleceğine dair görüş ve önerilerinin toplanmasını amaçlayan çalıştay etkinliğinin gerçekleştirilmesi gibi oldukça kapsamlı bir süreç izlenmiştir. Anılan İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı, bu anlamda tıpkı 2009 yılında gerçekleştirilen İzmir Kültür Çalıştayı gibi bir ilk olarak nitelendirilmelidir. Söz konusu Çalıştay *"İzmir'in kültür ekonomisi stratejisi ne olmalı?"* sorusuna yanıt arayışını katılımcı bir yöntemle gerçekleştirme amacı doğrultusunda, üniversitelerin ilgili bölümlerinin yanısıra, yerel ve merkezi yönetim temsilcileri, meslek odası ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile özel sektörde faaliyet gösteren kişi ve kuruluşların katkı koyduğu katılımcı bir ortamda gerçekleştirilmiştir. İzmir'in hedeflediği vizyona ulaşmada ekonomik performans anlamında olgun kümelenme gösteren mimarlık, tasarım, kültür eğitimi, yazılım gibi sektörlerin yanısıra, görsel ve gösteri sanatları, kültürel turizmi ve kültürün finansmanı konuları da özel olarak mercek altına alınmıştır.

Kuşkusuz bu süreç, İzmir gibi gerek potansiyelleri anlamında, gerekse de sorunları bağlamında bölgesi içerisinde ayrıcalıklı konuma sahip bir kent için ancak bir ilk adım olarak değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda, kentin kültür eksenli politikalarına yön verebilecek ve İzmir 2014-2023 Bölge Planı'nda kentin rekabet edebilirlik koşullarını belirleyici kanallardan biri olarak kültür ekonomisi ekseninde çizilebilecek bir yol haritasının mevcut altyapı ile desteklenmesi, İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri ve Kültür Ekonomisi Stratejisi çalışmasının temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Kültür endüstrileri ve yaratıcı endüstrilerin kapsamı ve rolüne ilgi arttıkça, politik çevreler de kültür sektörleri ile yaratıcı sektörlerin faaliyetlerinin ve endüstrilerinin ölçümlenmesine artan bir önem vermektedir. Bu ölçme arayışının somut bir ürünü olarak İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri'nin uygulayıcı aktörler tarafından gereğince değerlendirilmesi ve bilinçli politikalar geliştirmeye olanaklar yaratması kentin gelecek vizyonu bağlamında son derece önemlidir.

BÖLÜM I

KÜLTÜR VE EKONOMİSİ

BÖLÜM I. KÜLTÜR VE EKONOMİSİ

1.1. Kültür

Kültür, *"geçmişten beri değişerek devam eden ve bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, kendine özgü sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzı"* olarak tanımlanmaktadır[1]. Nesiller boyunca aktarılıp günümüze ulaşmış olan gelenek, görenek, inançlar, bilgi, ahlak, halk müziği, bayramlar, kutlamalar, halk oyunları, halk sporları, tiyatrolar, çocuk oyunları, mimari, edebiyat, resim gibi topluma ait olan tüm maddi ve manevi değerler, kültür tanımı içinde yer almaktadır.

Kültür, ekonomik, sosyal ve politik açıdan farklı fonksiyonlara sahiptir (KEA, 2006). Farklı yaşam tarzlarının oluşturulması, kültürel çeşitliliğin sürdürülmesi, teşvik edilmesi, toplumda sosyal uyum ve güvenin yaratılması, daha iyi eğitim, özgüven ve tarihi olan bir topluluğa ait olmanın verdiği gurur gibi sosyal ve politik boyuta sahip olan kültür aynı zamanda, ekonomik değeri yüksek mal ve hizmetlerin üretilmesi, tüketim faaliyetlerinin zenginleştirilmesi, gelir ve istihdamın artırılmasına yönelik katkısı nedeniyle günümüzde, büyüme ve kalkınma politikalarının en önemli araçlarından birisidir (UNESCO, 2009).

Kültür, kültürel değerlerin geçmiş nesillerden günümüze yazılı, sözlü ve görsel olarak aktarımı ile oluşmaktadır. Bilgi ilk hali ile kalmamakta ve nesilden nesile aktarılarak tekrar tekrar yorumlanmakta, yeni bir şekil oluşturmakta ve yeni şekli ile yayılmaktadır.

Varolan bu bilgi birikimine çok çeşitli yollar ile ulaşabilen bireyler, bunu geniş ve çeşitli yaratıcı tanımlamalar ile yeniden yorumlayarak kültürel mal ve hizmetleri üretirler. Bir ülkedeki kültür ekonomisinin temel kaynağı geleneksel hale gelmiş bu bilgi birikimidir. Ürün zincirinin ilk aşamasında yeralan geleneksel bilgi birikimi, üretim zincirinin son aşamasında ulusal ve uluslararası piyasalarda talep bulan, katma değeri yüksek mal ve hizmetlere dönüşmektedir.

Kültürel mal ve hizmet üretimi gibi kültürel ve yenilikçi faaliyetler, bölgedeki kültürel bilgi birikiminin artmasını, çeşitlenmesini, insanların yeni fikirler geliştirmesini, yaratıcılık kapasitesinin artmasını, bölgedeki yaşam kalitesinin yükselmesini, yaşam biçimlerinin zenginleşmesini, yeni yatırımcıların ve yaratıcı fikirlere sahip kişilerin bölgeye çekilmesini sağlamakta ve turizmi canlandırmaktadır (KEA, 2009).

[1] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi websitesi, http://www.kultur.gov.tr, Erişim tarihi:23.10.2012.

Brezilya Karnavalı

Karnaval dendiğinde akla gelen ilk ülke şüphesiz Brezilya'dır. Bahia Festivali ise kültürel melezleşme, gelenek ve yenilikler ile tanımlanan Brezilya'nın en popüler karnavalıdır. Bu festival, 1980'lerin sonunda kendiliğinden organize olarak bir festival haline gelmiştir. Bu nedenle ilginç bir örnek olay olma özelliğine sahiptir. Zira hem kültürel üretimi ve yayılımı teşvik eden iktisadi boyutu açısından hem de artistlerin ortaya çıkmasına imkân veren yönü açısından ilginç bir örnek olaydır. Ayrıca söz konusu festival ekonominin kültürel yanını besleyerek yenilik, yeni iş ve büyüme yaratan bir faktör olma özelliğine sahiptir.

Bahia, Brezilya'nın kültürel duruşunda daima önemli bir konuma sahip olmuştur. Karnaval oyunları son 25 senedir Salvador'u karakterize eder bir şekilde canlı bir sembolik kültürel mal ve hizmetler piyasasını oluşturmaktadır.

Karnaval oyunlarında son 50 senede kültürel olarak kendine özgü ve birbirinden farklı zamanlarda ortaya çıkan 3 önemli gelişme yaşanmıştır. Bunlardan ilki *trio electrico* oyununun 1950 yılında ortaya çıkışıdır. Açılış bu oyunla yapıldığından Bahia Karnavalı bu oyunla tanınmaktadır. Ayrıca bu oyun karnavalı tanıtan bir reklam aracı haline gelmiştir. İkinci gelişme *afoxés'in* 1970'lerde yeniden farklı bir şekilde ortaya çıkışıyla gerçekleşmiştir. Bu oyun, Afro-Brezilya'lı gençlerin bir oyunudur ve etnik öğeleri bünyesinde barındırdığından kültür, politika ve ticaretin bir bileşkesini ifade etmektedir. Üçüncü gelişme ise 1980'lerde *blocos de trio* oyununun ortaya çıkışı ile gerçekleşmiştir. Geçit töreni anlamına gelen bu örgütlenmede sosyal bir hiyerarşi söz konusudur. Tüm bu oyunlarda yaratılan repertuar, Brezilya'ya özgü bir karnaval müziği stilinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bahia karnavalı tüm bu gelişmelerle diğer Brezilya şehirleri için bir karnaval modeli haline gelmiş ve bu şehirleri de benzer karnavallar düzenlemek konusunda teşvik etmiştir.

Karnavalın büyük bir ticari hamle haline gelmesine yol açan diğer etmenler ise şu şekilde sıralanabilir: yaratıcı endüstrilerin üretimleri (basım ve yayım şirketleri, radyo istasyonları vs.), teknolojik gelişmeler (kayıt stüdyoları vs.), turizmi teşvik etmek üzere agrasif bir pazarlama kampanyası ve altyapıdaki iyileştirmeler. Tüm bu öğeler Bahia Karnavalı'nın eknomik büyüme ile karnaval ürün ve pazarlarının gelişmesini sağlamasını mümkün kılmıştır. 2006-2007 istatistikleri Bahia Karnavalı'nın ne kadar önemli bir iktisadi unsur olduğunu gözler önüne sermektedir:

Bahia Karnaval'ına Dair Göstergeler, 2007

Gösterge	İstatistik
Süre	6 gün
Tahmini izleyici sayısı	900.000 kişi
Kullanılan alan	25 km. cadde/meydan; 30.000 m^2 diğer alanlar
Karnaval grubu sayısı	227 grup
Sanatçı sayısı	11.750 kişi
Günlük istihdam	131.000 iş (97.000 özel sektörden; 34.000 kamu sektöründen)
Turist sayısı	360.307 yerli turist; 96.401 yabancı turist
Otel doluluğu	%100
Turistler tarafından yaratılan gelir	94 milyon dolar
Vergilendirmeden sağlanan kamu geliri	3.2 milyon dolar
Özel gelirler	95 milyon dolar

Turizm ekonomisi aktiviteleri (konaklama, ulaşım, tur vs) ve kültür ve boş zaman endüstrileri aktiviteleri (gösteriler, basım, radyo yayınları vs.) karnavalın iktisadi boyutundan fayda sağlayan aktivitelerdir. Ayrıca, geri dönüşüm materyallerinin toplanması, araç koruma hizmetleri gibi kayıtdışı ekonomi aktiviteleri de bu karnavalla birlikte canlanmaktadır.

Kaynak: UNCTAD (2008).

1.2. Kültür Ekonomisi

Kültür ekonomisi, kamu ya da özel sektör tarafından kültürel mirasa, yaratıcı sanatlara ve kültürel endüstrilere yönelik gerçekleştirilmiş olan tüm ekonomik faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Kültür ekonomisi, kültür endüstrisindeki üreticinin, tüketicinin ve devletin davranışları ile ilgilidir (United Nations, 2010).

Ekonomiye doğrudan katkı sağlayan bir unsur olarak kültür ekonomisine dair ölçümler yapabilmek, ülkeler ve özellikle de bölgelerin kültürel ekonomi açısından bulundukları yeri belirleyebilmek ve karşılaştırmalı analizler yapabilmek çok önemlidir. Bu açıdan aşağıda yer verilen üç öğenin kültür ekonomisinin ölçümlenebilmesi için gerekliliğine dikkat çekilmektedir:

i) Kültür ekonomisinin genişliğinin, derinliğinin belirlenmesi, bunlara ilişkin doğru tanımlamalar yapılması gerekmektedir.
ii) Uluslararası alanda her an karşılaştırılabilecek değerler sistemine uygun esnek bir tanımlama yapılmalıdır. Bu tanımlamanın, bölgesel, ulusal ve uluslararası karşılaştırmalarda kullanılabilecek şekilde esnek bir yapıya sahip olması gerekmektedir.
iii) Son olarak da, ortak bir ölçüm sisteminin (yani, ülkeler arası karşılaştırmalarda ortak bir değerlendirme sisteminin) oluşturulması gerekmektedir(UNESCO, 2009).

Kültür ekonomisinin ölçümlenebilmesi için yukarıda sayılanlar gerçekleştirilebilir ise kültür ekonomisinin boyutu doğru bir şekilde belirlenebilir ve bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde karşılaştırmalı analizler yapılabilir.

1.2.1. Kültür Döngüsü

Kültür ekonomisine konu olan tüm kültürel faaliyetler, bir değer zinciri içinde ortaya çıkmaktadır. Orijinal fikire dayalı kültürel yaratım ortaya çıktıktan sonra, her yaratıma özgü tek seferlik yapım aşamasına geçilir. Ardından üretilen bu özel kültürel ürün, tüketicilere ulaştırılmak üzere toptan veya perakende satıcılara iletilir ve nihayetinde kültürel ürün/hizmet sergilenerek tüketicilerin beğenisine sunulur. Tüketicilerin kültürel ürün ve hizmetleri tüketirken gerçekleştirdikleri katılım ise, bu alandaki yaratıcılığı yeniden besler ve kültürel bir döngü meydana gelir.

Şekil 1.1: Kültürel Döngü

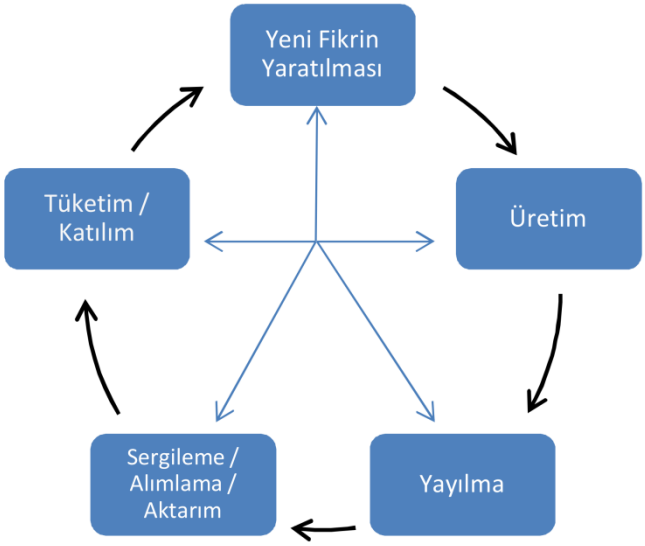

Kaynak: UNCTAD (2010).

Daha ayrıntılı bir şekilde anlatılacak olursa, kültür döngüsü beş temel aşamadan meydana gelmektedir (Bkz. Şekil 1.1).

i. ***Yeni Fikrin Yaratılması:*** Fikirlerin ve içeriğin yaratılması, yazılması (heykeltraşların, yazarların, tasarım şirketlerinin üretimi vb.) ile tek seferlik üretimi (güzel sanatlar ve el sanatları üretimi vb.) kapsar.

ii. ***Üretim:*** Yaratıcılığı takip eden aşama olarak üretim ise yeniden üretilebilir kültürel ürün ve hizmetler (TV programları vb.) kadar bunların gerçekleştirilmesinde kullanılan uzman araçları, altyapı ve süreçleri de (müzik enstrümanlarının üretimi, gazete basımı vb.) kapsamaktadır.

iii. ***Yayılma:*** Üretilen ürün ve hizmetlerin tüketicilere ulaştırılmak üzere pazarda yayılması ise bir diğer aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel döngünün yayılma aşaması genellikle kitle üretimine dönük kültürel ürünlerin tüketicilere ve sergileyenlere getirilmesini (toptan, perakende ve kaydı yapılmış müzik ve bilgisayar oyunları, film dağıtımı gibi faaliyetlerini) ifade etmektedir. Bu aşamada dijital dağıtım sayesinde bazı ürün ve hizmetler yaratıcıdan tüketiciye doğrudan ulaşmaktadır.

iv. ***Sergileme-Alımlama-Aktarım:*** Bu aşama ise canlı veya aracısız bir şekilde kültürel deneyimlerin (örnegin festival organizasyonları, operalar, tiyatrolar, müzeler şeklinde) izleyicilere ücretsiz olarak veya belli bir ücret karşılığında aktarılması ve katılımlarının sağlanmasını ifade etmektedir. Bu aşamada aktarım, herhangi bir ticari işlem içermeme olasılığı olan ve sıklıkla informel şekillerde ortaya çıkan bilgi ve yeteneklerin transferini ifade etmektedir. Burada, gayrimaddi kültürel mirasın nesilden nesile aktarımı söz konusudur.

v. **Tüketim-Katılım:** Kültürel döngünün beşinci aşaması olan tüketim-katılım aşamasında ise izleyicilerin ve katılımcıların kültürel ürünleri tüketmeleri ve (kitap okuma, dans etme, karnavallara katılma, radyo dinleme, galerileri ziyaret etme vb. gibi) kültürel faaliyetler ve deneyimlerde yer almaları söz konusudur.

vi. Bazı kültürel faaliyetler için süreç, kültürel döngünün herhangi bir aşamasında başlayabilir ve bazı aşamalar biraraya gelebilir veya hiç ortaya çıkmayabilir. Örneğin tarihi eserlerde yaratıcılık aşaması geçmişte bir kez ortaya çıkmıştır. Bu tür eserlerle ilgili aktiviteler 'sergileme ve aktarım' ile 'tüketim-katılım' aşamalarında yer alır (UNESCO, 2009).

Bir döngü halindeki bu değer zinciri, üretilen kültürel ürünler veya hizmetler arşivlenerek korunmakta ve eğitim ve mesleki yetiştirme faaliyetleri yoluyla da doğrudan beslenmektedir. Özellikle eğitim ve mesleki yetiştirme faaliyetleri, hem ürünü/hizmeti üretenleri, hem de tüketicileri değerlendirmeye yönelik bir bakış açısı kazandırarak talebin, yeni ürün arzını şekillendirmesine olanak sağlamaktadır. Tüketicilerden ve üreticilerden alınan geribildirimler de kültürel değer zincirinde daha gelişmiş ürün ve hizmetlerin piyasaya arz edilmesine olanak sağlamaktadır.

Ekonomide bu kültür döngüsünün işleyişinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) anahtar role sahip olduğu bilinmektedir. Diğer bir deyişle, arz-talep dengesi BİT sayesinde sağlanmaktadır. Dijital ve internete dayalı BİT'in gelişmesi ile yeni pazarlama ve dağıtım kanallarının kurulması yönünde yeni kapılar açılmış, böylece kültür/yaratıcı ekonomilerin sahip olduğu iktisadi potansiyeller desteklenmiştir. BİT sektörleri artık iktisadi büyüme ve rekabette önemli bir destektir. BİT'in kullanımı ile üretim zincirinin her aşamasında önemli ve olumlu değişim ve gelişme yaşanmıştır (UNESCO, 2009).

Kültür döngüsünün bir ağ yapısı da söz konusudur ve bu ağ yapısı genellikle yeni teknolojilerle ilişkili olan yeni üretim biçimlerine vurgu yapmaktdır. Bu yeni teknolojiler farklı fonksiyonlar arasında karşılıklı ilişkiler yaratır. Örnek vermek gerekirse, insanlar bloglar veya YouTube sayesinde teknolojiyi kullanarak aynı zamanda hem bir yaratım gerçekleştirmekte, hem de tüketebilmektedirler (UNESCO, 2009, 20).

BİT ile yaratıcı içeriğe sahip kültürel endüstriler karşılıklı bağımlılık içerisindedirler. DVDler, MP3/MP4 çalarlar, ev sinema sistemleri ve düz ekran televizyonlar, şüphesiz oyun, film ve müzik gibi yaratıcı ürün ve hizmetlerin varlığına bağlıdır. Ayrıca akıllı telefonlar ve çeşitli internet tabanlı ağlar yaratıcı içerikli uygulamalarla işlerlik kazanmaktadır. Tüm bu nedenlerle, BİT'teki gelişmelerle müzik endüstrisi tam bir dönüşüm geçirmiştir. Video oyunları, teknolojideki gelişmelere bağlı olarak gelişmektedir. Film, video ve basım

endüstrileri de benzer değişimleri yaşamaktadırlar. Tarihi miras, görsel sanatlar ve gösteri sanatları gibi geleneksel sanat sektörleri bile bu yeni teknolojik çevreden uzak kalamamaktadırlar (KEA, 2006).

Avrupa'nın, BİT kullanımı ile kültürel ekonomi arasındaki karşılıklı bağımlılığı nedeniyle, BİT kullanımını yaygınlaştırarak yaratıcılığı teşvik etmeye çalıştığı görülmektedir. Fransa, İskandinavya, Hollanda ve Belçika sanat eğitimlerinde BİT ile ilgili eğitim başlıklarına da yer vermekte, AB üyesi Slovenya gibi bazı diğer ülkeler de genel eğitimde BİT kullanımını çoğaltarak bireylerin yaratıcılık düzeylerini artırmaya çalışmaktadırlar (KEA, 2006).

BİT'teki gelişmeler sonucunda günümüzde zaman ve mekâna dair kısıtlar önemli ölçüde aşılmış olmakla birlikte, fiziki alan ve sosyalleşme faktörleri ekonomik başarıda hala önemlidir. Yerel pazar hala bir gerçekliktir. *Şehirler ve bölgeler yaratıcı yetenekleri kendilerine çekebilmek üzere rekabet etmektedirler*. *Bunu başarabilmek üzere de çeşitlendirilmiş kültürel olanaklar, iyi bir yaşam kalitesi ve hayat tarzı sunmaya çalışmaktadırlar. Bu açıdan kültür, yerel ve bölgesel çekiciliği artırmak üzere anahtar bir faktör haline gelmiştir (*KEA, 2006).

Tüm bu sayılan nedenlerle, BİT'in özellikle gelişmekte olan ülkelerin sosyo-iktisadi gelişmişlik düzeylerini, kültürel endüstrilerdeki üretim düzeyini ve kültürel ürünlerin kalitesini yükseltmekte önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Özellikle **gelişmekte olan ülkelerin kültür ekonomisi açısından temel sorunu, kültürel döngüde ağırlığı tüketime veriyor olmalarıdır**.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, ağırlıklı olarak kültür ekonomisi açısından ön planda olan gelişmiş ülkelerin üretip uluslararası pazarlara sundukları ürünleri ve hizmetleri tüketmekte, sergilemekte ve aktarmaktadırlar. Şüphesiz bu nedenden dolayı gelişmekte olan ülkeler bilgi ve iletişim teknolojileri alanında gelişmiş ülkelerin gerisinde yer almaktadır. Sonuç olarak yaratıcılığın kullanımıyla yeni bir kültürel ürün veya hizmetin oluşturulmasında, bu yaratıcılığa altyapı sağlayacak BİT'in de mutlaka gelişmiş olması gerekmektedir.

1.2.2. Kültür ve Yaratıcılık

Yaratıcılık kavram olarak *"özgünlük, hayal gücü, esinlenme ve buluş (keşif) anlamlarını içermektedir"* (UNCTAD 2008). Psikoloji, sosyoloji, ekonomi, sanat ve kültür ile ilgili bilim dalları başta olmak üzere, çok çeşitli alanlarda yaratıcılık konusu analiz edilmektedir.

Yaratıcı ekonomiye konu olan yaratıcı faaliyetler, yaratıcılık ve entelektüel sermayeyi birincil girdi olarak kullanan mal ve hizmetlerin tasarım/yaratım, üretim ve dağıtım döngülerinin gerçekleştirildiği faaliyetlerdir. Bunlar, maddi mallar veya entelektüel hizmetler üreten, bilgiye dayalı faaliyetlerdir (UNCTAD, 2008).

Yaratıcı ekonomi içerisinde yer alan faaliyetler, tasarımdan yeni medyaya, basın ve yayından kültürel işlere kadar birçok alana yayılmaktadır. Bununla birlikte arkeolojik alanlar, müzeler, kütüphaneler ve arşivleri kapsayan kültür siteleri ile el sanatlarını kapsayan geleneksel kültürel işler de yaratıcı faaliyetler içinde yer almaktadır.

Bu bağlamda yaratıcılık, kültürü beslerken, kültürel bilgi birikimi şeklindeki soyut değerler de (BİT kullanımının etkisiyle insan yaratıcılığının artması) maddi mal ve hizmetlere dönüşebilmektedir. Bilgi ve haberleşme teknolojileri ve insanın yaratıcılığı, kültürel mal ve hizmetlerin üretim sürecindeki en önemli girdilerdir. Bu nedenle ***kültürel mal ve hizmetler, yaratıcı mal ve hizmetlerin bir alt kümesi olarak kabul edilmektedir*** (UNCTAD, 2010).

Yaratıcılığın farklı çeşitleri ekonomik hayatta karşımıza çıkarken, kültürel yaratıcılığın da bu yaratıcılık çeşitlerinden biri olduğu bilinmektedir. Şekil 1.2'de farklı yaratıcılık türleri ve bunların birbirleri ile ilişkilerine yer verilmektedir.

Şekil 1.2: Yaratıcılık ve Kültür İlişkisi

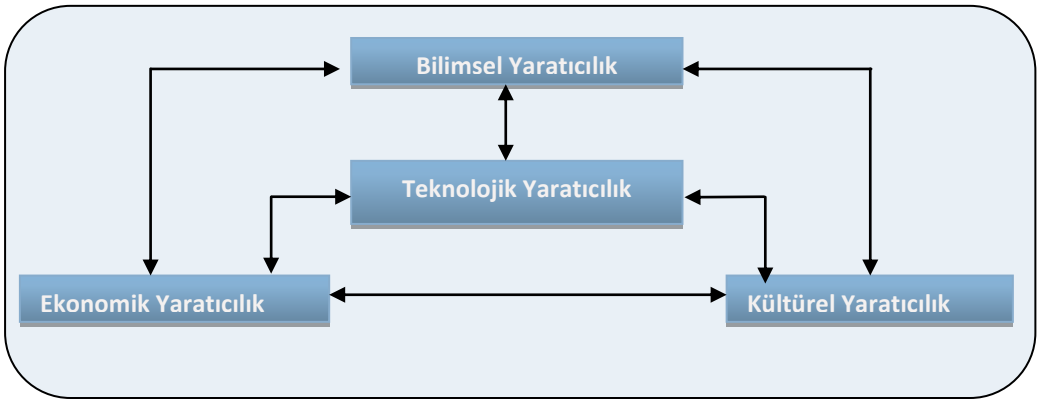

Kaynak: KEA (2006).

Yukarıdaki şekilden de görüldüğü üzere **kültür, yaratıcılığı besleyen temel unsurlardan biridir ve sonuçta farklı yaratıcılık türlerinin karşılıklı etkileşimi ekonomi genelinde yenilikçilik düzeyinin artmasına yol açar.**

Son yıllarda ise kültür ve yaratıcılık arasındaki ilişkiyi daha net açıklamak üzere ***kültüre dayalı yaratıcılık*** kavramı geliştirilmiştir. Kültüre dayalı yaratıcılık, yeni vizyon, farklılaşma, ortak değerler gibi ekonomik ve sosyal çıktıları olan, yenilikleri ortaya çıkaran bir unsurdur (KEA 2009). Kültürel ve yaratıcı sektörleri birlikte değerlendiren bu yaklaşım oldukça kapsamlıdır. Bunun yanısıra kültür ve yaratıcılığın ekonomik etkilerini daha doğru değerlendirme fırsatı vermektedir.

Paşabahçe Tarih/Kültür/Cam Koleksiyonları

Paşabahçe Mağazaları A.Ş., Şişecam Topluluğu Cam Ev Eşyası Grubu'nun zincir ihtisas mağazacılığı iş alanını oluşturmaktadır. 2000 yılından itibaren sürdürülen 'Yenilenme Projesi' kapsamında ise mağazacılık anlayışı ve buna bağlı olarak satış şekilleri, dekorasyon, sunum ve ürün yapısı köklü değişikliklere uğramıştır. Bu proje çerçevesinde; ürünlerde fonksiyonelliğin yanısıra çağdaş çizgilere, modern sofra ve mutfakların ihtiyaçlarına ağırlık verilmiş, ürün yelpazesi daha bütünsel bir yaklaşımla yenilenmiştir. *Yine bu dönemde geliştirilen Tarih-Kültür-Cam Koleksiyonları ise, kültür mirasımızı oluşturan değerleri, sınırlı sayıda üretimle günümüze getirmektedir.*

Tarih-Kültür-Cam Koleksiyonları kapsamında Osmanlı, Anadolu ve Türk-İslam motifleri eksenli, gerçek tarihi eserlerden esinlenerek hazırlanmış el yapımı ürünler, koleksiyonerler ve tarihe ilgi duyanlar için sınırlı sayıda üretilmektedir. Ayrıca nazarlıklar, Beykoz camları, Çeşm-i Bülbül ve Kristal gibi Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki cam ustalığının geleneksel metotlarla günümüzde de üretimi gerçekleştirilmektedir.

Paşabahçe'nin bir diğer butik üretimi ise Sanatişi adı altında yapılmaktadır. Bu kapsamda ustalığa dayalı fonksiyonel ve dekoratif ürünler üretilmektedir. Bu gruptaki ürünler arasında Tombaklar, İznik-işi çinili seramikler, özel tasarım sofra ürünleri, nazarlıklar ve harem temalı ürünler yer almaktadır.

Tarih-Kültür-Cam Koleksiyonları sayesinde Paşabahçe, cam üretimini sanat ve Anadolu topraklarının tarihi mirası ile buluşturmakta, böylelikle cam üretimini ***kültürel bir üretim faaliyeti*** *haline getirmektedir.*

Kaynak: Paşabahçe Kurumsal Websitesi, http://www.pasabahcemagazalari.com/butik, Erişim tarihi:07.02.2013.

1.2.3. Kültür Ekonomisi Faaliyetleri ve Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri

Kültür ekonomisi faaliyetleri, yaratıcılık, üretim ve ticarileştirme kavramlarını biraraya getiren faaliyetler olarak kabul edilmektedir. Bu üç kavram da telif hakları ile korunmakta ve bu şekilde mal ve hizmetlerin üretimi mümkün olmaktadır. Kültür ekonomisi faaliyetlerinin en önemli özelliği, kültürel çeşitliliğin korunması, desteklenmesi ve kültüre erişimin herkese eşit koşul ve olanaklarda sağlanması konularında önemli bir rol üstlenmesidir (UNESCO, 2006).

Kültür ekonomisi faaliyetleri ile yaratıcı ekonomi faaliyetleri birbirlerine çok yakındır ve çoğunlukla birlikte kullanılmaktadır. Yaratıcı ekonomiye ilişkin faaliyetler çok geniş bir alanı kapsamakla birlikte birçok alt faaliyet ile de karşılıklı etkileşim halindedirler. Bu alt faaliyetler, sanat, zanaat ve kültürel bayram ve şenlikler gibi kökleşmiş geleneksel bilgi ve kültürel mirastan, görsel-işitsel ve yeni iletişim araçları gibi teknoloji ve hizmet odaklı alt gruplara kadar sıralanabilir. Bu nedenle ***kültür ekonomisi faaliyetleri, yaratıcı ekonomi faaliyetleri olarak tanımlanan geniş bir kümenin, bir alt kümesi olarak görülebilir*** (UNCTAD, 2008)**.** Bu faaliyetlere ilişkin literatürde tek bir tanım olmayıp, çeşitli amaçlar doğrultusunda yapılan farklı analizlere yönelik farklı sınıflandırmalar oluşturulabilmektedir. Örneğin yaratıcı ekonomi faaliyetleri tanımlanırken WIPO (*World Intellectual Property Organisation*) fikri mülkiyet haklarını dikkate alırken, UNESCO kültürel ürünlere yönelik vurgu yapmakta ve kültürel ürünler ile ilgisi ve öz değerlerine göre sınıflamalar oluşturmaktadır. UNCTAD ise daha çok ticaret odaklı yaklaşımlar üzerinde durmuş ve araştırmalarını yaratıcı mal ve hizmetler üzerine yoğunlaştırmıştır.

Kültür ekonomisine ve yaratıcı ekonomiye konu olan faaliyetleri 4 ana grup altında toplamak mümkündür (UNCTAD, 2010):

- **Kültürel miras**
- **Sanat**
- **Medya**
- **Fonksiyonel (İşlevsel) yaratıcılık**

Bu gruplardan **kültürel miras ve sanat** kapsamında yeralan ekonomik faaliyetler, yığın (seri) üretime konu olmayan, böyle bir amaç taşımayan, anında tüketimi amaçlanan, geleneksel sanat alanlarını içeren faaliyetlerdir. İnsanlar belirli bir deneyimi belirli bir yerde yaşarken, tüketirken, sunulan mal ve hizmetin ekonomik değer kazanmasını sağlarlar. Örneğin konser, sergi, fuar, müze, ressamlık, heykeltraşlık, el sanatları, fotoğrafçılık, opera, tiyatro, dans gösterileri vb. faaliyetler bu alanda yer alır. Bu grupta yeralan faaliyetler hem kültür, hem de yaratıcı ekonomi kapsamındadır.

Bir diğer ekonomik faaliyet grubu olan **medya,** yığın (seri) üretime, dağıtıma, ihracata konu olan mal ve hizmetleri kapsamaktadır. Kitap, film, ses kaydı, müzik, video oyunları gibi tekrar üretebilen seri üretime açık olan bu ürünler hem kültür, hem de yaratıcı ekonomi kapsamında yer almaktadır.

Fonksiyonel (işlevsel) yaratıcılık grubunda, ekonomik faaliyetlerde veya mal ve hizmet üretiminde kültür, kültürel olmayan bir mal ve hizmetin üretiminde yaratıcı bir girdiye dönüşmektedir. Yaratıcılık, kültürel olmayan sektörlerin üretim sürecinde ara tüketim olarak kültürel kaynakların kullanımı sonucu oluşan bir kavram olarak algılanmaktadır. Yani yaratıcılık yeniliklerin kaynağıdır. İç tasarım, moda tasarım, ürün tasarımı, mimarlık, reklamcılık vb. faaliyetler bu grupta yeralmaktadır. Bu grupta yer alan faaliyetlerin önemli bir kısmı yaratıcı ekonomi kapsamında değerlendirilmektedir.

Son üç grup içinde yeralan ekonomik faaliyetlerin ortak noktası ise bu faaliyetlerin telif haklarına konu olmalarıdır. Mal olsun (kitap, film, kaset, bir ürün tasarımı), hizmet olsun (performans), işlevsel (İtalyan bir tasarımcı tarafından tasarlanmış çaydanlık) olsun ya da olmasın (soyut tablolar), yığın üretime tabi tekrar üretilebilen veya üretilemeyen (süreli sergi-fuarlar), ihracata konu olan (Hollywood filmleri) veya festival gibi belirli bir alanda hemen tüketime konu olan ürünlerin ortak bir durumu vardır. Tüm bu ürünler, telif hakları ile korunan ve yaratıcılık faaliyetleri ile fikirlerin hayata geçirilmesi ile somutlaşmış ürünlerdir.

Kültür ekonomisini oluşturan bu faaliyetler aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

1.2.3.1. Kültürel Miras

Kültürel miras, toplumların bıraktıkları kalıntılar ve izlerdir. İnsanoğlunun nesilden nesile aktardığı kültürel değerler gibi geçmiş yaşamdan gelen sembolik bilgidir. Sanat ile ilgili tüm alanların kökeni ve kültür ve yaratıcı ekonominin özü olarak tanımlanmaktadır. Kültürel miras, tarihsel, antropolojik, etnik, estetik ve sosyal bakış açısına sahip tüm kültürel özellikleri biraraya getirmektedir. Kültürel miras iki alt gruba ayrılmaktadır (UNCTAD, 2008).

- *Geleneksel kültürel ürünler*: El sanatları, festivaller, kutlamalar
- *Kültürel alanlar*: Arkeolojik alanlar, müzeler, kütüphaneler ve sergiler vs.

1.2.3.2. Sanat

Bu grup kendi içerisinde geniş kapsamlı iki alt gruba ayrılmaktadır:

- *Görsel Sanatlar:* Görsel sanatlar kendi içerisinde çok çeşitliliğe sahiptir. Oyma, yontma, taşa baskı, kolaj ve diğer süsleme sanatları gibi diğer görsel sanatlara ek olarak antika, resim sanatı, heykeltıraş ve fotoğrafçılık gibi alanları içermektedir. Görsel sanatların piyasada en önemli özelliği ise sanat eserlerinin oluşmasına, onların orijinal ve eşsiz bir güzellikte olmaları üzerine odaklanmış olmalarıdır.

- *Sahne Sanatları:* Sahne sanatları tiyatro, opera, resim, dans, bale, konser, sirk, kukla, canlı müzik vb. faaliyetleri kapsamakta ve genellikle kültürel eğitimle ilgili, eğlenceye yönelik ve gelirin kazanılması gibi amaçları taşımaktadır. Bu grupta yeralan müzik, kültür ekonomisi (dolayısıyla yaratıcı ekonomi) içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sanatçılar, kendi kültürlerini ve kendi kültürlerinin diğer kültürlerden farklılıklarını anlatan söz yazdıklarında, bu sözler müzik aracılığı ile diğer toplumlara iletilir. Bu nedenle müzik, kültürlerarası diyalogların gelişmesinde önemli bir araçtır. Müziğin küresel alanda yayılmasını sağlayan en önemli faktör ise teknolojik gelişmedir. Dijital teknolojilerin gelişmesi ve iletişimin kolaylaşması ile (internet, cep telefonu, mp3/mp4vb. gibi araçlar ile) ulusal ve uluslararası piyasada müziğin yaratılması, üretilmesi, tekrar üretilmesi, ticarileştirilmesi ve tüketilmesi çok kolaylaşmıştır (UNCTAD, 2008).

1.2.3.3. Medya

Medya grubu da, sanat ve kültürel miras gibi iki alt gruba ayrılmaktadır. Medya içerisinde yeralan bu iki alt grubun amacı da büyük bir seyirci kitlesi ile iletişime geçebilmektir.

- *Yayımcılık ve basılı medya:* Bu faaliyet alanı her türlü edebi eseri, her çeşit kitap formuna dönüştüren bir grup olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca basılı medya haber kalitesi yüksek her çeşit haberi de gazete ve dergi gibi materyallere dönüştürmektedir. Yani, basılı medyanın kültürel ve iktisadi bakış açısına sahip olmasından dolayı yaratıcı endüstrilerin önemli alt grubu olduğu söylenebilir.

- *Görsel-işitsel medya*: Bu grup içerisinde yeralan alanlar kitap, film, müzik gibi kültürel malların kitlesel yeniden üretimine ve kitlesel yeniden dağıtımına yönelik oluşmuş (sinema, televizyon, radyo vb. gibi) faaliyetlerdir.

Bu durumda hem (geleneksel sanatlar gibi) doğrudan kültürel faaliyetler, hem de yukarıda anlatılan kültürü destekleyici diğer faaliyetler **kültürel çıktı** üretmektedirler ve birlikte "*kültür ekonomi*"sini oluşturmaktadırlar.

1.2.3.4. Fonksiyonel (İşlevsel) Yaratıcılık

Fonksiyonel yaratıcılık faaliyetleri kültürü, üretim süreçlerine ara girdi ve yenilik faktörü olarak sokan, fonksiyonel malların üretildiği faaliyetlerdir. Bir diğer ifade ile işlevsel amaçlar doğrultusunda talep yaratıcı ve hizmet odaklı oluşturulmuş (yaratıcı) mal ve hizmetlerin üretimini kapsayan faaliyetlerdir. Bunlar, yenilikçi faaliyetlerle üretime değer katarak rekabetçi avantaj oluşturmak için kullanılır. Bu faaliyetler şu alt başlıklarda incelenebilir:

- *Tasarım:* Bu faaliyet alanı (iç tasarım, grafik tasarım, moda tasarımı, mücevher tasarımı, oyuncak tasarımı vb.) ürünlerin dış görünüşü ile ilgilidir.
- *Yeni Medya:* Yazılım, video oyunları, dijitalleşmiş yaratıcı içerik gibi faaliyetleri kapsayan bu alan 1990'lı yıllarda BİT'te yaşanan hızlı gelişmelerin sonucu ortaya çıkmıştır.
- *Yaratıcı hizmetler:* Mimarlık, reklamcılık, rekreasyon hizmetleri, yaratıcı araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile diğer ilgili faaliyetleri kapsamaktadır(UNCTAD, 2008).

Fonksiyonel yaratıcılık adı altında yeralan faaliyetlerin doğrudan kültür ekonomisinin içerisinde mi yer alacağı, yoksa mevcut tanımlanmış olan kültür ekonomisi faaliyetlerine eklenerek yaratıcı ekonomi faaliyetleri (kültür ekonomisi içerisinde yer almayan yaratıcı ekonomi faaliyetleri) içerisinde mi yer alacağı konusunda literatürde bir fikir birliği sağlanmış değildir. Bu faaliyetlerin nerede yer alacağına ilişkin yapılmış olan tanımlar kurumdan kuruma, ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu faaliyetler ister kültür ekonomisi faaliyetleri içerisine dâhil edilsin, isterse buraya dâhil edilmeden sadece yaratıcı faaliyetler olarak tanımlansın, yukarıda açıklanmış olan tüm faaliyetler bir bütün olarak "*yaratıcı ekonomi*"yi oluşturmaktadır.

BÖLÜM II

KÜLTÜR EKONOMİSİ ANALİZLERİ

II. KÜLTÜR EKONOMİSİ ANALİZLERİ

Kültür ekonomisinin doğru bir şekilde analiz edilebilmesi için öncelikle hangi faaliyetlerin kültür ekonomisi içerisinde yeralacağının belirlenmesi gerekmektedir. *Avrupa Birliği, bu faaliyetleri tamamen veya kısmen kültür ile ilişkili faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Bir diğer ifadeyle, doğrudan kültürel faaliyetler ile kültürü destekleyici faaliyetlerin (kültürel eğitim gibi kısmen kültür ile ilişki olan faaliyetlerin) tamamının kültür ekonomisi içerisinde yer alması gerektiğini ifade etmektedir* (Eurostat, 2011). Bu bakış açısından yola çıkarak aşağıda kültür ekonomisi adı altında analiz edilecek olan faaliyetler Avrupa Birliği'nin "C*ultural Statistics in Europe*" adlı yayını dikkate alınarak belirlenmiştir.

2.1 Kültür Ekonomisini Oluşturan Faaliyetler

Avrupa Birliği, kültür ekonomisi faaliyetlerini 2008 yılına kadar 4 basamaklı NACE Rev.1.1 ekonomik faaliyet sınıflamasını kullanarak tanımlarken, 2008 sonrasında 4 basamaklı NACE Rev.2 ekonomik faaliyet sınıflamasını kullanarak tanımlamaya başlamıştır[2]. Önceki sınıflamaya kıyasla NACE Rev.2 sınıflamasının daha ayrıntılı olması, kültür ekonomisinin kapsamının daha doğru bir şekilde belirlenmesine imkân vermektedir. Ancak Türkiye'de bölgesel düzeyde kültür ekonomisini oluşturan faaliyetlerin tanımlanmasında NACE Rev.2 sınıflaması kullanılamamaktadır. Çünkü Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, bölgesel düzeyde 4 basamak detayında NACE Rev.2 sınıflamasına göre veri sağlanmamaktadır. Ekonomik faaliyet alanına göre bölgesel düzeydeki veriler (Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İstatistikleri Verileri) sadece 1992 ve 2002 yılları için NACE Rev.1.1 sınıflamasına göre verilmektedir. 1992 yılı verilerinde ekonomik faaliyetler 2 basamağa kadar detaylandırılırken, 2002 yılı verilerinde faaliyetler 4 basamağa kadar detaylandırılmaktadır. 2002 yılı sonrası TÜİK tarafından oluşturulan veriler, ya bölge bazında 2 basamaklı ya da ülke geneli için 4 basamaklı olarak sunulmuştur. Kültür ekonomisini oluşturan faaliyetlerin net bir şekilde belirlenebilmesi için 4 basamak detayındaki bölgesel verilerin kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada kültür ekonomisini oluşturan faaliyetlerin belirlenmesinde Avrupa Birliği'nin NACE Rev.2'ye göre yapmış olduğu tanımlama doğrudan kullanılamamıştır. Bunun yerine Avrupa Birliği'nin NACE Rev.1.1'e göre yapmış olduğu tanımlama NACE Rev.2 de dikkate alınarak genişletilmek suretiyle kullanılmıştır[3]. Kültür ekonomisini oluşturan bu faaliyetler aşağıdaki Tablo 2.1'de açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

---

[2] İlgili faaliyetler için bkz. Ek Tablo 2.1 ve Ek Tablo 2.2.

[3] Kültür ekonomisinin genişletilmiş tanımlaması oluşturulurken, öncelikle kültür ekonomisinin NACE Rev.1.1'e göre yapılmış olan tanımındaki faaliyetlerin tamamı dikkate alınmıştır. Daha sonra, NACE Rev.2'ye göre yapılmış tanımlamadaki (NACE Rev.1.1'de yer almayan) faaliyetlerin NACE Rev.1.1'deki karşılıkları dikkate alınmış; söz konusu faaliyet alanları da mevcut tanıma (NACE Rev.1.1 tanımına) eklenerek, genişletilmiş tanım elde edilmiştir. NACE Rev.2'de yeralan faaliyetlerin NACE Rev.1.1'deki karşılıkları için TÜİK tarafından sağlanan dönüşüm tabloları kullanılmıştır (Bkz. Türkiye İstatistik Kurumu resmi websitesi, www.tuik.gov.tr).

Tablo 2.1: Türkiye'de Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Genişletilmiş NACE Rev.1.1 Tanımı

NACE Rev.1.1	Faaliyet	Açıklama
22.11	Kitap yayımı	
22.12	Gazetelerin yayımı	
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı	
22.14	Ses kayıtlarının yayımı	
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	
64.20	Telekomünikasyon	Kablo, radyo dalgaları, röle veya uydu aracılığıyla ses, görüntü, veri ya da benzeri bilginin iletim; telefon, telgraf ve teleksle haberleşme; radyo ve televizyon programlarının iletimi vb. faaliyetleri kapsamaktadır.
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	Eğlence amaçlı tekneler, bisiklet, spor malzemesi, mücevher, müzik aletleri, perde ve kostümler, kitap, gazete ve magazinler, videobantlar, DVD`ler, kasetler, CD`lerin kiralanması vb. faaliyetleri kapsamaktadır.
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	
72.40	Veri tabanı faaliyetleri	Hat üzerinden veri tabanı yayınlama hizmetleri; hat üzerinden adres ve telefon rehberlerinin yayınlanması, hat üzerinden diğer yayın hizmetleri, web arama motoru hizmetleri faaliyetlerini kapsamaktadır.
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	İç dekorasyon, diğer kişisel eşyalar ve ev içi eşyalarla ilgili moda tasarımı, grafik tasarımcıların faaliyetleri, iç dekorasyon tasarımcılarının faaliyetleri, fuar, sergi ve kongre organizatörlerinin faaliyetleri, stant tasarımcılarının faaliyetleri vb. faaliyetleri kapsamaktadır.
75.14	Devlet için yapılan destekleyici hizmet faaliyetleri	Devlet kayıt ve arşivlerinin korunması ve saklanması, devletin sahip olduğu veya devletçe kullanılan binaların işletilmesi vb. faaliyetleri kapsamaktadır.
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	Yetişkinlerin eğitimini, yani, düzenli eğitim ve üniversite sistemine dâhil olmayan kişilere yönelik yapılan eğitimi kapsamaktadır.
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	
92.12	Sinema ve video filmi dağıtımı	
92.13	Sinema filmi gösterimi	
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	Dans okulları ve dans öğretmenlerinin faaliyetleri, sirk organizasyonları, kukla gösterileri, rodeolar, atış poligonları, havai fişek gösterileri vb. faaliyetleri kapsamaktadır.
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	Medyaya verilmek üzere haber, resim ve makale sağlayan haber kuruluşları ve ajanslarının faaliyetleri, gazeteciler ve basın fotoğrafçılarının faaliyetlerini kapsamaktadır.
92.51	Kütüphanecilik ve arşivleme faaliyetleri	
92.52	Tarihi yapı ve alanları koruma ve müzecilik faaliyetleri	

Kaynak: Eurostat (2011)'ın tanımı yazarlar tarafından genişletilerek oluşturulmuştur.

2.2 Kültür Ekonomisi Faaliyetlerine Ait Veri Kaynakları

Kültür ekonomisine ilişkin yapılacak bir analizin sınırlılıklarının belirlenebilmesi için öncelikle bu alandaki mevcut verilerin neler olduğunun ortaya konması gerekmektedir. Aşağıda verilmiş olan Tablo 2.2 bu amaçla hazırlanmıştır. Türkiye'de ekonomik faaliyet sınıflamasına göre kullanılabilir en eski bölgesel veri 1992 yılına ait "*Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İstatistikleri*"dir. Ancak bu istatistiklerin, ekonomik faaliyetleri 2 basamak düzeyinde tanımlaması nedeniyle, söz konusu istatistiklerden (bölgesel düzeyde) kültür ekonomisi verisi üretmek mümkün değildir. Aynı istatistiklerin 2002 yılındaki versiyonunda ekonomik faaliyetler bölgesel düzeyde 4 basamak düzeyinde detaylandırılmıştır. Dolayısıyla bölgesel düzeyde kullanılabilir kültür ekonomisine ait ilk veriler 2002 yılına aittir. Ancak bu veri setinde de sadece istihdam ve işyeri (yerel birim) sayısı bilgisi verilmektedir. Bu nedenle yapılacak analizler istihdam ve işyeri ile sınırlı kalmaktadır. 2003-2008 dönemi için TÜİK, "*Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri*" adı altında yeni istatistikler yayınlamıştır. Fakat burada da ekonomik faaliyetler Türkiye geneli için 4 basamak düzeyinde verilirken, bölgesel düzeyde 2 basamak düzeyinde verilmiştir. Dolayısıyla bu veri kullanılarak sadece Türkiye genelinde kültür ekonomisinin boyutuna ilişkin değerlendirmeler (istihdam, üretim, katma değer, yatırım vb.) yapılabilmekte, bölgesel düzeyde bir kültür ekonomisi verisi üretilememektedir.

Tablo 2.2: Kültür Ekonomisi Sektörlerine Ait İstatistiklerin Kaynakları

Dönem	Kaynak	Veri Adı	Kapsam	Düzey	Sınıflama	Açıklama
1992	TÜİK	**Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İstatistikleri**	Bölgesel	**2 Basamak**	NACE Rev.1.1	İstihdam ve İşyeri Sayısı
2002	TÜİK	**Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İstatistikleri**	Bölgesel	**4 Basamak**	NACE Rev.1.1	İstihdam ve İşyeri Sayısı
2003-2008	TÜİK	**Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri**	Bölgesel	**2 Basamak**	NACE Rev.1.1	İstihdam, Üretim, Ciro, Katma Değer, Yatırım, Maaş vb.
2003-2008	TÜİK	**Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri**	Türkiye Geneli	**4 Basamak**	NACE Rev.1.1	İstihdam, Üretim, Ciro, Katma Değer, Yatırım, Maaş vb.
2009	TÜİK	**Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri**	Bölgesel	**2 Basamak**	NACE Rev.2	İstihdam, Üretim, Ciro, Katma Değer, Yatırım, Maaş vb.
2009	TÜİK	**Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri**	Türkiye Geneli	**4 Basamak**	NACE Rev.2	İstihdam, Üretim, Ciro, Katma Değer, Yatırım, Maaş vb.
2008-2010	SGK	**SGK İstatistikleri**	Bölgesel	-	SGK'nın sınıflaması	Sigortalı Çalışan Sayısı

TÜİK, 2009 yılından itibaren "*Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri*"ni NACE Rev.2'ye göre derlemeye başlamıştır. Sınıflamanın değişmesi bu veri setindeki verilerin bir önceki veri setindeki veriler ile kıyaslanmasını olanaksız hale getirmiştir. Bu alandaki bir diğer veri ise 2008-2010 yıllarına ait SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu) istatistikleridir. Bu istatistikler de SGK'nın belirlemiş olduğu 99 iktisadi faaliyete ilişkin çalışan sayısını vermektedir. Buradaki faaliyet sınıflamasının da yeterli düzeyde ayrıntılandırılmamış olması kültür ekonomisi faaliyetlerinin net bir şekilde belirlenmesine imkân vermemektedir. Dolayısıyla bu veri setini kullanarak bir analizin yapılması mümkün olmamaktadır.

2.3. Türkiye'de Kültür Ekonomisinin Genel Profili

Yukarıda da belirtildiği gibi kültür ekonomisine ait bölgesel düzeydeki veriler (istihdam ve işyeri sayısı) dört basamak detayında en son 2002 yılında yayınlanırken, Türkiye geneli için bu veriler (istihdam, girişim sayısı, üretim, katma değer vb.) 2003 – 2008 dönemini kapsayacak şekilde yayınlanmıştır. Bu nedenle bu raporda, öncelikle Türkiye'de kültür ekonomisinin 2003-2008 yılları arasındaki genel profiline, ardından da bölgesel düzeyde kültür ekonomisi faaliyetlerinin (2002 yılı istihdam ve işyeri) profillerine ve bu faaliyetlerin analizlerine yer verilecektir.

Aşağıda sunulmuş olan Tablo 2.3 ve Tablo 2.4'te görüldüğü üzere, 2003 yılında Türkiye'de kültür ekonomisi, yaklaşık 160 bin çalışanı ile toplam istihdamın % 2,4'nü, 45 bin girişimci ile toplam girişim sayısının % 2,6'sını, 20 milyar TL'lik bir üretimle toplam üretimin % 4.6'sını, 2 milyar TL'lik katma değerle toplam katma değerin % 1,6'sını yaratan ve 1 milyar TL'lik yatırım ile toplam yatırımın % 3'nün yapıldığı bir ekonomik faaliyet alanı olmuştur.

Tablo 2.3: Türkiye'de Kültür Ekonomisinin Profili

Ekonomik Göstergeler	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İstihdam	160.419	188.690	299.214	326.386	349.420	378.971
Girişim Sayısı	44.600	52.642	57.324	66.636	73.381	77.085
Üretim Miktarı (Milyon TL)*	20.159	26.091	23.704	29.984	27.179	27.375
Katma Değer (Milyon TL)*	2.264	2.647	10.362	10.844	11.494	11.630
Yatırım (Maddi Mallara İlişkin Yatırım) (Milyon TL) *	1.193	13.142	656	1.045	1.031	3.148

Kaynak: TÜİK (2003-2008) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır

* 2003 bazlı TÜFE endeksi kullanılarak reelleştirilmiştir.

Tablo 2.3'te görülen sayılar her geçen yıl artarak devam etmiştir. 2008 yılına gelindiğinde ise kültür ekonomisi faaliyetleri, toplam istihdamın yaklaşık % 3.8'ni istihdam eden, toplam girişimin % 3'ünü bünyesinde barındıran, toplam üretimin % 4'ünü gerçekleştiren ve toplam katma değerin % 6,6'sını sağlayan bir büyüklüğe ulaşmıştır (Bkz. Tablo 2.4).

Tablo 2.4: Kültür Ekonomisinin Türkiye Ekonomisi İçerisindeki Payı (%)

Ekonomik Göstergeler	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İstihdam (%)	2,4	2,5	3,3	3,5	3,6	3,8
Girişim Sayısı (%)	2,6	2,6	2,4	2,7	2,9	3,0
Üretim Miktarı (%)	4,6	5,1	4,2	4,9	4,3	4,2
Katma Değer (%)	1,6	1,7	6,6	6,6	6,9	6,6
Yatırım (Maddi Mallara İlişkin Yatırım) (%)	3,0	3,4	1,4	1,0	1,4	4,8

Kaynak: TÜİK (2003-2008) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Kültür ekonomisi verileri içerisinde en çarpıcı artış, bu faaliyetlerin yaratmış olduğu katma değerde kendisini göstermektedir. 2003 ve 2004 yıllarında bu alanda yaratılan katma değer yaklaşık % 2 civarında iken, bu oran 2005 yılında ciddi bir sıçrayış yaparak % 6,6 ulaşmış ve ilerleyen yıllarda da bu düzeyde devam etmiştir.

2.4 Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Bölgesel İstihdam Profili

Kültür ekonomisinin *bölgesel profili ve analizi* veri kısıtı nedeniyle 2002 yılında yayımlanmış olan "*Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İstatistikleri*"ne dayalı olarak yapılacaktır[4]. İzmir'in kültür ekonomisinin işyeri ve istihdam profili aşağıda İstanbul ve Ankara ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Tablo 2.5'te 2002 yılı için bölgesel kültür ekonomisi iş istatistiklerine yer verilmiştir. 2002 yılında İzmir'de kültür ekonomisine dâhil olan sektörlerin toplam istihdamı 15.408 kişi iken, bu rakam İstanbul'da 64.560, Ankara'da ise 34.021 kişi olarak hesaplanmıştır. Ayrıca 2002 yılında İzmir'de kültürel faaliyet yürüten 3.623 adet işyeri ise, ortalama 4,3 kişi istihdam yaratmıştır[5].

Tablo 2.5: Bölgesel Kültür Ekonomisi İş İstatistikleri

Düzey	İşyeri Sayısı	İstihdam (Kişi)	İşyeri Başına İstihdam
İzmir	3.623	15.408	4,3
İstanbul	11.255	64.560	5,7
Ankara	5.564	34.021	6,1
Türkiye	**52.935**	**246.012**	**4,6**

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Aynı dönemde İstanbul'da kültürel faaliyetlerde bulunan 11.255 işyeri, ortalama 5,7 kişiye istihdam yaratırken, bu rakam Ankara'da ortalama 6,1 kişi olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde kültür ekonomisinin işyeri başına işgücü yaratma kapasitesi ise ortalama 4,6 kişidir (Bkz. Grafik 2.1). Bu açıdan değerlendirildiğinde İzmir'deki kültür ekonomisinin istihdam yaratma kapasitesinin, hem Türkiye ortalamasının, hem de diğer iki bölge değerlerinin gerisinde kalmış olduğu görülmektedir.

[4] Bölgesel anlamda alt faaliyetler düzeyinde veriler 2008 - 2010 yılı için SGK tarafından yayınlanmaktadır. Ancak bu verilerin, kültür ekonomisi faaliyetlerini tanımlayabilecek derecede ayrıntılı olmaması ve sadece sigortalı çalışanları dikkate alması nedeniyle kültür ekonomisi analizi için uygun değildir. Ancak kültür ekonomisiyle ilgili ulaşılabilecek en güncel veriler olması sebebiyle SGK verileri gözardı edilmemelidir. SGK 99 farklı ekonomik faaliyet tanımlamakta, bunlardan 11 tanesi (Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması, Yayımcılık Faaliyetleri, Sinema Filmi ve Ses Kaydı Yayımcılık, Programcılık ve Yayıncılık Faaliyeti, Telekomünikasyon, Bilgisayar Programlama ve Danışmanlık, Bilgi Hizmet Faaliyetleri, Mimarlık Ve Mühendislik Faaliyeti, Yaratıcı Sanatlar, Eğlence Faaliyetleri, Kütüphane, Arşiv ve Müzeler, Spor, Eğlence ve Dinlence Faaliyetleri) kültür ekonomisi faaliyetleri kapsamına girmektedir (Bkz. Ek Tablo 2.3). 2008-2010 yıllarında SGK verilerine dayalı kültür ekonomisi içerisinde faaliyet gösteren işletme sayısı ve sigortalı çalışan sayısı için Bkz. Ek Tablo 2.4, Ek Tablo 2.5, Ek Tablo 2.6 ve Ek Tablo 2.7.

[5] *Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İstatistikleri'*nden elde edilmiş olan 2002 yılı istihdam ve işyeri sayısı rakamları *Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri'*nden elde edilen 2003-2008 dönemine ait rakamlar ile kıyaslanabilir değildir. TÜİK'in veri toplama şeklini iki yayın arasında farklılaştırması nedeniyle bunların birbirleriyle kıyaslanmadan sadece kapsadıkları dönemler için değerlendirilmesi gerekmektedir.

Grafik 2.1: Kültür Ekonomisi: İşyeri Başına Düşen İstihdam (kişi/işyeri)

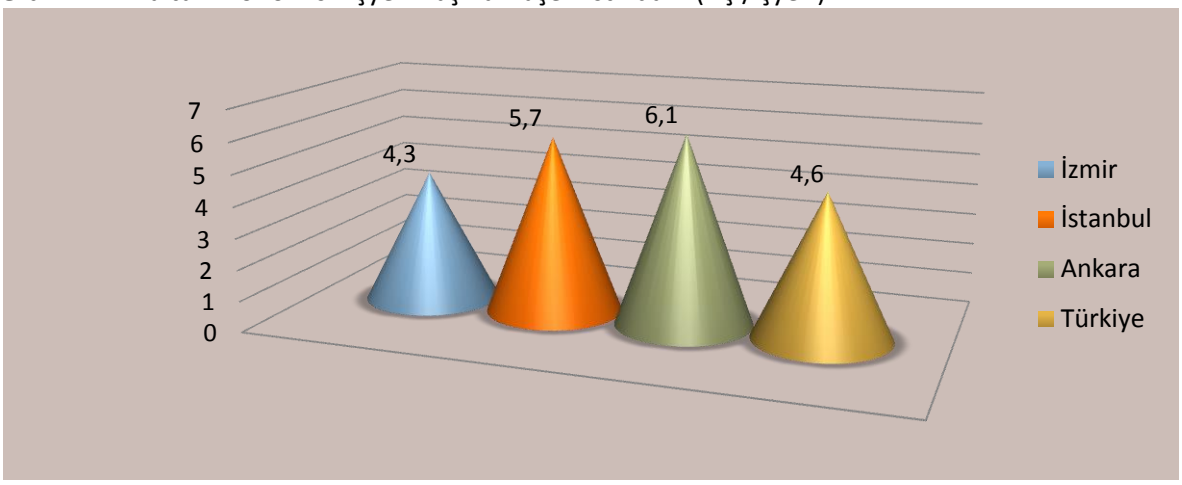

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Aşağıda verilmiş olan Grafik 2.2'de ise, 2002 yılı için İzmir, İstanbul ve Ankara'nın kültür ekonomisi istihdamının, Türkiye'nin toplam kültür ekonomisi istihdamındaki payına yer verilmiştir. Grafik 2.2'de görüldüğü üzere Türkiye'de kültür ekonomisinde çalışanların %6,3'ü İzmir'de, %26,2'si İstanbul'da ve %13,8'i de Ankara'da istihdam edilmiştir. Dolayısıyla, Türkiye'deki kültür ekonomisi istihdamının neredeyse yarısı bu üç metropol şehir tarafından sağlanmaktadır.

Grafik 2.2: Bölgelerdeki Kültür Ekonomisi İstihdamının Türkiye'nin Toplam Kültür Ekonomisi İstihdamı İçerisindeki Payı (%)

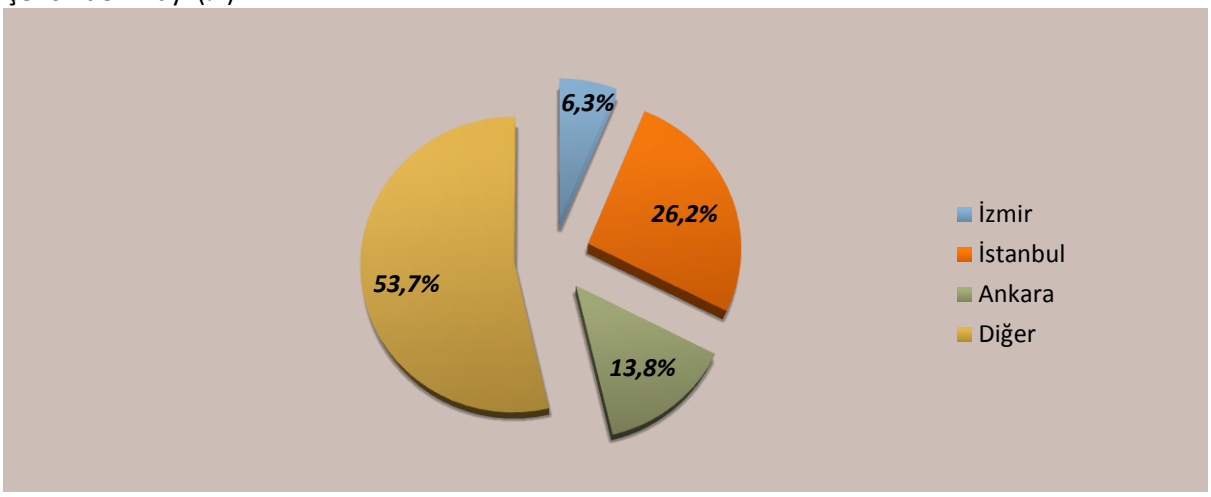

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

İzmir'in toplam istihdamının % 3,5'u kültür ekonomisi faaliyetleri içerisinde istihdam edilirken, bu oran İstanbul'da % 3,6, Ankara'da ise % 6'dır.

Kültür ekonomisi açısından bölgelerin istihdam profillerine yer verdikten sonra alt faaliyetler düzeyinde de konuyu incelemek yerinde olacaktır. Bu kapsamda Tablo 2.6'da, 2002 yılı itibariyle İzmir, İstanbul, Ankara ve Türkiye toplamının istihdam yaratma güçlerine yer verilmiştir. İzmir'in kültür ekonomisi faaliyetler bazında ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde,

işyeri (yerel birim) başına en yüksek istihdamı 36 kişi ile 64.20 kodlu ***"Telekomünikasyon"*** faaliyetinin sağladığı görülmektedir. 2002 yılında bu alanda 3.749 kişi istihdam edilmiştir. İkinci en yüksek istihdamı sağlayan faaliyet 80.42 kodlu ***"Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri"***dir. 3.346 kişinin istihdam edildiği bu faaliyet kolunda, yerel birim başına düşen istihdam ortalama 12,4 kişidir. İzmir'in üçüncü en büyük istihdam sağlayan kültür ekonomisi faaliyeti ise 2.824 kişinin istihdam edildiği, 74.20 kodlu ***"Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyeti"***dir. Bu alanda işyeri başına ortalama 3,4 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Son olarak dördüncü sırayı alan 52.47 kodlu ***"Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti"*** faaliyet alanında 1.980 kişi istihdam edilmekte olup, işyeri başına düşen istihdam sadece 1,8 kişidir.

Tablo 2.6: Kültür Ekonomisi İşyerlerinin İstihdam Yaratma Gücü (kişi / işyeri)

Kod	İzmir	İstanbul	Ankara	Türkiye
22.11	4,5	7,2	4,2	6,1
22.12	10,1	14,3	5,9	7,1
22.13	-	5,6	-	4,8
52.47	1,8	2,1	2,1	1,8
64.20	36	35	42,1	27,8
71.40	1,3	4,2	2	2
72.21	4,3	6,3	9	5,7
74.20	3,4	6,1	4,6	3,6
74.81	1,7	2,1	1,9	1,8
74.87	3,0	5,1	6,4	3,1
80.42	12,4	12,0	11,3	11,1
92.11	2,8	4,4	2,6	3,9
92.13	5,7	9,3	10,3	6,6
92.20	5,6	25,6	8	6,2
92.31	1,6	2,4	3,3	2,5
92.32	4,1	4,3	2,6	3,5
92.34	1,9	2,8	2,7	2,5
92.40	6,4	36,2	7,8	9,4
Sektör[1]	**4,3**	**5,7**	**6,1**	**4,6**
Toplam[2]	**3,7**	**5,1**	**4,4**	**3,5**

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

- Belirtilen sektör için ilgili bölgeye ait veri yoktur.

[1] Bölgedeki kültür ekonomisini oluşturan tüm faaliyetlerin ortalaması (kişi/işyeri).

[2] Bölgenin toplam ekonomisine ait ortalama (kişi/işyeri).

Grafik 2.3'te ise İzmir'in kültür ekonomisini oluşturan faaliyetlerin, istihdam içerisinden aldıkları paylara yer verilmektedir. 64.20 kodlu Telekomünikasyon sektörü %24 payla İzmir'deki toplam kültür ekonomisi istihdamında en ön sırada yer almaktadır. Bunu % 22'lik payla ikinci olarak 80.42 kodlu faaliyet (yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri) takip etmektedir. 74.20 kodlu faaliyet (mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyeti) % 18'lik pay ile üçüncü, 52.47 kodlu faaliyet de (kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti) % 13'lük pay ile

dördüncü sıradadır. En büyük dört faaliyetin kültür ekonomisi istihdamının % 77'sini, ilk beş faaliyetin ise % 85,5'ini kapsadığı Grafik 2.3'ten görülmektedir.

Grafik 2.3: İzmir'in Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin İstihdam İçerisindeki Payları

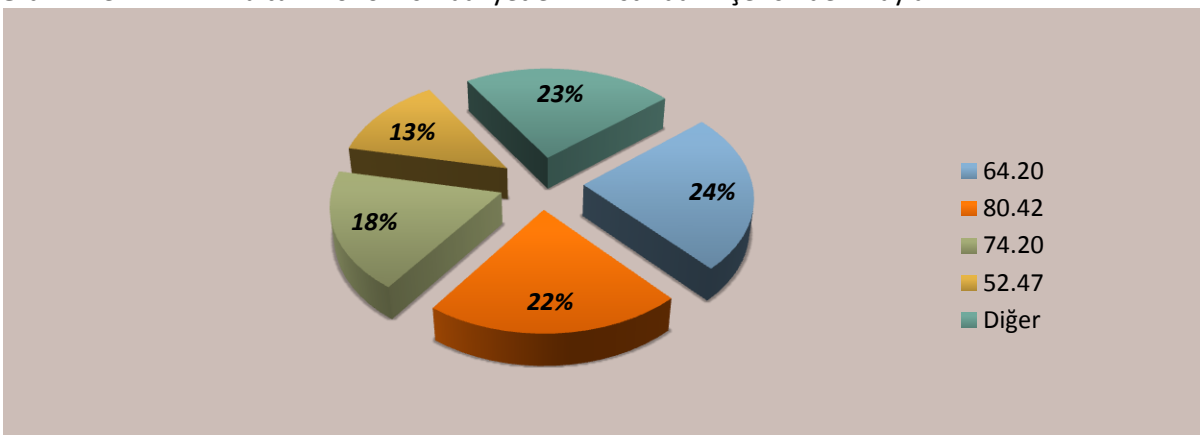

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Grafik 2.4'de görüldüğü üzere Telekomünikasyon (64.20) faaliyeti, İzmir'dekine benzer şekilde İstanbul'da da toplam kültür ekonomisi istihdamının yaklaşık % 32'sini sağlayan, istihdam açısından bölgenin en büyük kültür ekonomisi faaliyetidir. Tek başına "*Telekomünikasyon"* faaliyeti, İstanbul'da 14.728 kişi ile, İzmir'in kültür ekonomisi istihdamı toplamının % 96'sı kadar istihdam sağlamaktadır. En çok istihdam yaratan ikinci faaliyet alanı ise 74.20 kodlu "*Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri*"dir. Bu sektörde toplam 11.858 kişi istihdam edilmekte iken, işyeri başına ortalama istihdam ise 6,1 kişi olmaktadır. Ayrıca İstanbul'da en çok istihdam yaratan üçüncü büyük kültür ekonomisi faaliyeti, İzmir'de de öne çıkan "*Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri*"dir. Bu alanda toplam 8.822 kişi (işyeri başına ortalama 12 kişi) istihdam edilmektedir. İzmir'deki gibi 4. sırayı alan "*Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti*" alanında ise toplam 8.149 kişi (işyeri başına ortalama 2,1 kişi) istihdam edilmektedir. İstanbul'daki ilk 4 faaliyetin kültür ekonomisi içerisindeki ağırlığı % 67,5, ilk 5 faaliyetin ise % 76,6 dır.

Grafik 2.4: İstanbul'un Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin İstihdam İçerisindeki Payları

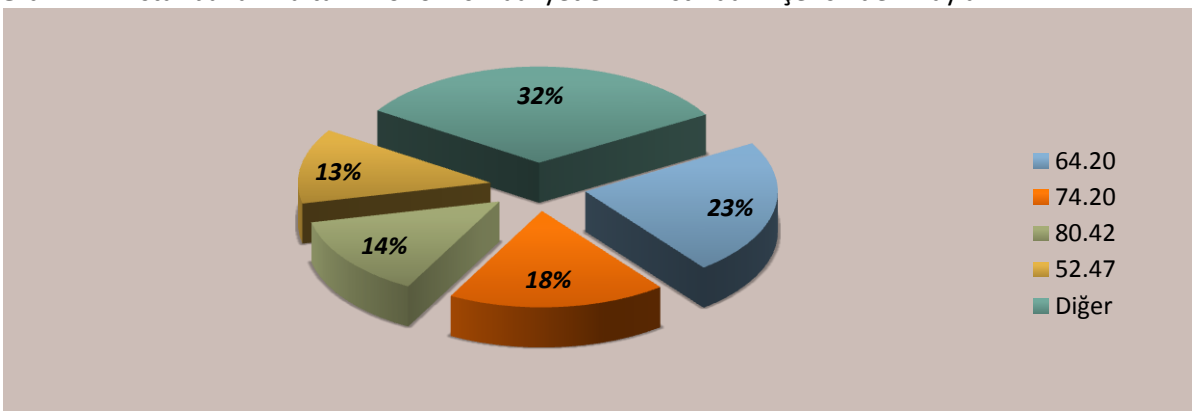

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Ankara kültür ekonomisinin istihdamında ise ağırlık sahibi üç faaliyet alanı bulunmaktadır. Grafik 2.5'de görüleceği üzere "*Telekomünikasyon*" sektörü Ankara'da da hem 9.604 kişi ile en yüksek toplam istihdamı, hem de 42,1 ortalama ile en yüksek işyeri başına istihdamı sağlamaktadır. İkinci sırayı 74.20 kodlu "*Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri*" almaktadır. Bu alanda yerel birim başına 4,6 kişi, toplam da ise 7.902 kişi istihdam edilmektedir. Ankara'da istihdam açısından üçüncü büyük faaliyet alanı "*Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri*" olup burada toplam 5.593 kişi istihdam edilmektedir. Aynı zamanda bu faaliyet alanı, işyeri başına istihdam edilen ortalama 11,3 kişi ile bölgede işyeri başına istihdam yaratma gücü en yüksek ikinci faaliyet alanıdır. İstihdam miktarına göre dördüncü sırayı alan "*Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti*" faaliyeti ise toplam 3.092 kişiyi istihdam etmektedir. Bu faaliyet alanında ortalama istihdam da yerel birim başına 2,1 kişidir. İlk dört faaliyetin kültür ekonomisi içindeki istihdam ağırlığı % 77 olan Ankara'da, ilk 5 sektörün ağırlığı ise % 86'dır.

Grafik 2.5: Ankara'nın Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin İstihdam İçerisindeki Payları

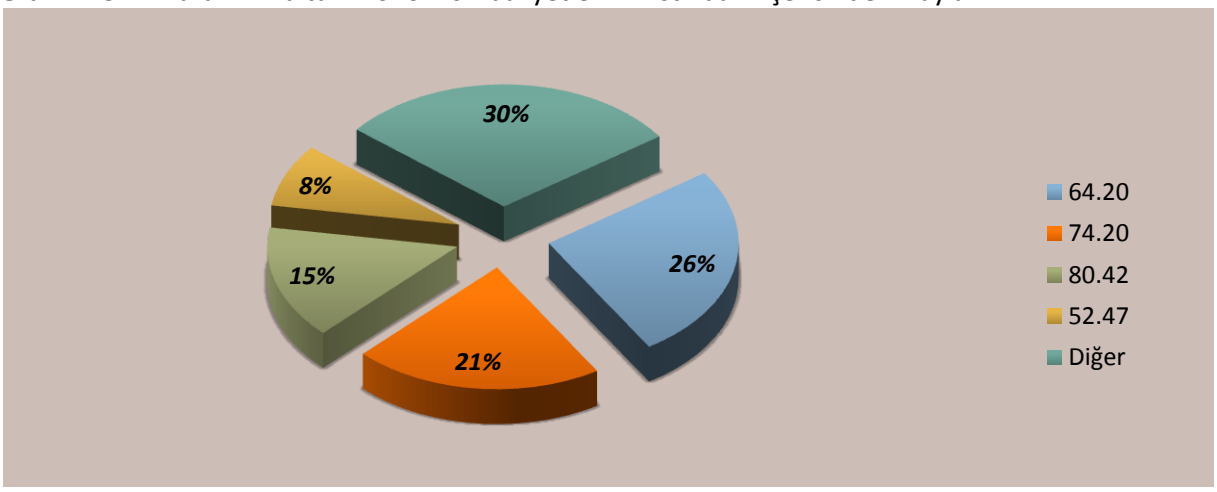

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

2.5. Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Üç Yıldız Analizi

Bu bölümde kültür ekonomisinin İzmir'deki kümelenme potansiyelinin belirlenmesi amacıyla Üç Yıldız Analizi kullanılmıştır. Üç Yıldız Analizi, Avrupa Komisyonu'nca finanse edilen European Cluster Observatory platformu tarafından geliştirilen bir tekniktir. Üç yıldız tekniğini kullanan çalışmaların büyük bir kısmı sektörel istihdam rakamlarını kullanılarak analizler yaparken, çok az sayıdaki çalışmada ise işyeri sayısını kullanarak analizler gerçekleştirilmiştir. İşyeri sayısı üzerinden yapılan analizlerin yanıltıcı olabileceği düşüncesiyle bu çalışmada tüm analizler istihdam üzerinden yapılmıştır[6]. Söz konusu analiz, "*istihdamın göreli oranlarının bir eşik değer ile kıyaslanarak değerlendirilmesi*" esasına dayanmaktadır.

[6]Örneğin işletme sayısı üzerinden kümelenme analizi yapıldığında küçük ölçekli (örneğin 1-10 arası işçi çalıştıran) 50 işletmenin olduğu bir bölgede kümelenme olduğuna ilişkin bir bulguya ulaşılabilirken, büyük ölçekli (örneğin 50-100 işçi çalıştıran) 10 firmanın faaliyet gösterdiği bir bölgede kümelenme yoktur gibi bir bulguya ulaşılabilir, ki bu da yanıltıcı olacaktır.

Üç yıldız analizinde *"büyüklük, baskınlık ve uzmanlık"* olmak üzere üç temel gösterge bulunmaktadır. Her bir gösterge için bir eşik değer belirlenmektedir. Eğer herhangi bir faaliyet alanı için hesaplanan değer daha önceden belirlenmiş olan eşik değeri aşarsa, ilgili faaliyet bu kriterden bir yıldız almaktadır. Yani tek bir göstergenin eşik değerini aşan faaliyet bir yıldız, iki göstergenin eşik değerini aşan faaliyet iki yıldız, üç göstergenin de eşik değerini aşan faaliyet üç yıldız almış olarak nitelendirilmekte ve üç yıldız alan faaliyetin "*o bölgede kümelenme*" gösterdiği kabul edilmektedir.

Yukarıda bahsedilen üç gösterge ise şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\textbf{Büyüklük} = \frac{\text{Bölgenin } i \text{ faaliyet alanındaki istihdamı } (e_i)}{\text{Türkiye'nin } i \text{ faaliyet alanındaki istihdamı } (E_i)}$$

$$\textbf{Baskınlık} = \frac{\text{Bölgenin } i \text{ faaliyet alanındaki istihdamı } (e_i)}{\text{Bölgenin toplam istihdamı } (e_t)}$$

$$\textbf{Uzmanlaşma} = \frac{\text{Bölgenin } i \text{ faaliyet alanının o bölgenin toplam istihdamı içerisindeki payı } ({}^{e_i}/_{e_t})}{\text{Türkiye'nin } i \text{ faaliyet alanının Türkiye'nin toplam istihdamı içerisindeki payı } ({}^{E_i}/_{E_t})}$$

Üç yıldız analizinde temel sorun, eşik değerin belirlenmesidir. Uzmanlaşma göstergesi için genel kabul gören değer 1 iken, diğer iki gösterge için bu tür bir genel kabul gören kritik değerler bulunmamaktadır. Farklı çalışmalarda, çalışmanın amacına uygun olarak ortaya konan farklı eşik değerlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışma için ise eşik değerler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- *Büyüklük* için eşik değer olarak, kültür ekonomisinin Türkiye'nin toplam istihdamı içindeki payı kabul edilmiştir. Büyüklük eşik değeri tüm bölgeler için

$$Büyüklük = \frac{E_{kültür}}{E_t} = \frac{246.012}{6.497.040} = 0{,}0379' olarak hesaplanmıştır.$$

  Yani bu değerin üstündeki bir değer ilgili faaliyetin, Türkiye ortalamasının üzerinde bir paya sahip olduğunu ima ederken, altındaki bir değerde ilgili faaliyetin, Türkiye ortalamasının altında bir paya sahip olduğunu göstermektedir.

- *Baskınlık* için Türkiye genelinde kıyaslanabilir ortalama bir eşik değer aşağıdaki gibi ortaya konmuştur:

  Toplam kültür ekonomisi içerisinde her ilin payının eşit olduğu varsayıldığında, bir ilin kültür ekonomisi içerisindeki payı $\frac{1}{81}$'dir. Bir ilin kültür ekonomisini oluşturan herbir

alt faaliyetin de eşit paya sahip olduğu varsayıldığında bu pay da $\frac{1}{18}$ 'a eşittir[7]. Sonuç olarak, bir bölgede kültür ekonomisinin bir alt faaliyetinin beklenen değeri (payı):

$$Baskınlık = \frac{1}{81} \times \frac{1}{18} = 0{,}000686 \text{ olmaktadır.}$$

Yapılan analizler sonucunda kültür ekonomisini oluşturan alt faaliyetlerin aldıkları yıldız sayılarının farklı olması *kümelenme özelliklerinin* de farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle, yıldız sayısına bağlı olarak ilgili faaliyetin kümelenme durumunu gösteren isimler verilmiştir. Çalışmamızda da Küçükkiremitçi (2010)'deki gibi üç yıldız alan faaliyetler için "*olgun kümeler*", iki yıldız alan faaliyetler için "*potansiyel kümeler*" ve tek yıldız alan faaliyetler için de "*aday kümeler*" ifadeleri kullanılmıştır.

2.5.1. Analiz Sonuçları

İzmir için üç yıldız analizinin sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmekte, İstanbul ve Ankara için hesaplanan değerlere dair tablolar ise raporun ekler kısmında verilmektedir (Bkz. Ek Tablo 2.10, Ek Tablo 2.11, Ek Tablo 2.12 ve Ek Tablo 2.13). Yapılan analizler sonucunda Tablo 2.7'de görüldüğü gibi İzmir'de kültür ekonomisini oluşturan dört faaliyetin "*olgun küme*" özelliği gösterdiği tespit edilmiştir[8]. Bunlardan uzmanlık katsayısı en yüksek olan "*(72.21 kodlu) bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri*"faaliyetinin Ankara'da da olgun küme özelliği gösterdiği, ancak İstanbul'da sadece büyüklük kriterini sağlayarak tek yıldızda kaldığı ve sadece aday küme olduğu görülmektedir. Ankara'nın 72.21 kodlu faaliyet alanında, 5,93 gibi yüksek bir uzmanlık katsayısına sahip olması, bu bölgede bu tip faaliyetlerin 1,66 gibi bir uzmanlık katsayısına sahip olan İzmir'den çok daha yoğun bir şekilde yürütüldüğü anlamına gelmektedir. Ayrıca İzmir'in 74.87 kodlu (moda tasarım ve dekorasyon gibi alt faaliyetleri içeren) faaliyet alanı, her üç kriterden de geçerek olgun küme özelliği göstermiştir. Bu faaliyet alanı İstanbul ve Ankara'da da olgun küme özelliğine sahiptir. "*Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri*" üç eşik değeri de aşarak İzmir'le beraber diğer iki bölgede de olgun küme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu faaliyetin uzmanlık katsayısı İzmir için 1 iken, İstanbul ve Ankara için sırasıyla 1,04 ve 2,16 olmuştur. İzmir'de olgun küme sayılan "*Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri*", yine Ankara'da da 3 yıldız alırken, uzmanlık katsayısı 1,44 ile İzmir'in üzerindedir. İstanbul'da ise bu faaliyet alanı uzmanlık eşiğini aşamayarak sadece potansiyel küme olarak kalmıştır.

[7] Kültür ekonomisini oluşturan toplam 24 faaliyet alanı bulunmasına karşın bölgesel istihdam verisi bulunmayan 6 faaliyet alanının (22.14, 72.40, 75.14, 92.51, 92.12 ve 92.52 kodlu sektörlerin) analiz dışı bırakılması sonucunda analize konu olan faaliyet sayısı 18'e düşmüştür.

[8] İzmir'in kültür ekonomisi üç yıldız analizinin ayrıntılı sonuçları için Bkz. Ek Tablo 2.8 ve Ek Tablo 2.9.

Tablo 2.7: İzmir'in Kültür Ekonomisi İçerisinde Üç Yıldız Alan Faaliyetler: Olgun Kümeler

Kod	Faaliyet	Uzmanlık Katsayısı
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	1,66
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	1,25
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	1,01
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	1,11

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

İstanbul ve Ankara'da kültür ekonomisini oluşturan faaliyetler bakımından, iki bölge için de 7'şer olgun küme gözlenmektedir (Bkz. Ek Tablo 2.10, Ek Tablo 2.11, Ek Tablo 2.12 ve Ek Tablo 2.13). Bu kümelerden İstanbul için en yüksek uzmanlık katsayısına sahip faaliyetler, 2,42 ile "*Kitap yayımı*", 2,06 ile "*Haber ajansı faaliyetleri*", 1,98 ile "*Radyo ve televizyon faaliyetleri*"dir. Ankara'da ise "*Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri*" ve "*Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri*"de öne çıkmaktadır.

Tablo 2.8'de ise İzmir'de iki yıldız alarak "*potansiyel küme*" performansı sergileyen kültür ekonomisi faaliyetlerine yer verilmiştir.

Tablo 2.8: İzmir'in Kültür Ekonomisi İçerisinde İki Yıldız Alan Faaliyetler: Potansiyel Kümeler

Kod	Faaliyet	Uzmanlık Katsayısı
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	0,98
64.20	Telekomünikasyon	0,74
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0,91

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablodan görüldüğü üzere İzmir'de 52.47, 64.20 ve 74.81 kodlu faaliyetler sadece iki kriterden geçerek potansiyel küme olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu faaliyetlerden "*Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti*" diğer iki bölge de olgun küme olarak karşımıza çıkarken, İzmir'de uzmanlık kriterini aşamayarak potansiyel küme olarak kalmıştır. "Telekomünikasyon" faaliyeti ise İzmir ve İstanbul için potansiyel küme özelliği gösterirken, Ankara için olgun küme özelliği göstermektedir. 52.47 kodlu faaliyetin de Ankara'da uzmanlık katsayısı 1,19, İstanbul'da ise 1'dir. "*Fotoğrafçılık*" faaliyeti ise üç bölgede de uzmanlık kriterinden kalarak olgun küme olamamıştır.

İstanbul'da kültür ekonomisini oluşturan faaliyetlerin 10 tanesi iki yıldız almıştır (bkz. ek tablo 2.10). Bunlardan en yüksek uzmanlık katsayısına sahip olanlar 2,96 değeri ile "*Sinema ve video filmi yapımı*" faaliyeti ve 2,88 değeri ile "*Dergi ve süreli yayınların yayımı*" faaliyetidir. Ancak bu iki faaliyetin de baskınlık katsayısının eşiğin altında olması sebebiyle olgun küme olamadıkları görülmektedir. Ankara'da ise potansiyel küme özelliği gösteren 6 faaliyet bulunmaktadır (Bkz. Ek Tablo 2.12).

Son olarak aşağıda sunulmuş Tablo 2.9'da, İzmir'in kültür ekonomisinde tek yıldız alan faaliyetleri, diğer bir ifadeyle "*aday kümeler*" gösterilmektedir.

Tablo 2.9: İzmir'in Kültür Ekonomisi içerisinde Tek Yıldız Alan Faaliyetler: Aday Kümeler

Kod	Faaliyet	Uzmanlık Katsayısı
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	0,74
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	0,61
92.13	Sinema filmi gösterimi	0,98
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	0,94
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	0,87
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	0,66

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer taraftan İzmir, İstanbul ve Ankara'da aday küme oluşturan kültür ekonomisi faaliyetlerinin tümü sadece "*büyüklük*" eşiğini aşarak tek yıldız alabilmişlerdir. İzmir'de "*Sinema filmi gösterimi*" faaliyetinin 1'e çok yakın uzmanlık katsayısına sahip olması da dikkate değerdir. Diğer yandan İstanbul'da bir, Ankara'da ise üç kültür ekonomisi faaliyeti aday küme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 2.10'da ise üç yıldız analizi sonuçlarına göre üç metropol şehrin faaliyet alanlarına göre aldıkları yıldız sayılarını gösteren bir özet tablo yer almaktadır. Tablodan görüldüğü üzere İstanbul ve Ankara, olgun ve potansiyel kümelerin sayıları açısından İzmir'in önünde yer almaktadır.

Tablo 2.10: Kültürel Ekonomisi Faaliyetlerinin 3 Yıldız Analizi Sonuçları Özet Tablosu

Kod	İzmir	İstanbul	Ankara
22.11	-	***	***
22.12	-	**	*
22.13	-	**	-
52.47	**	***	***
64.20	**	**	***
71.40	*	**	-
72.21	***	*	***
74.20	***	***	***
74.81	**	**	**
74.87	***	***	***
80.42	***	**	***
92.11	*	**	*
92.13	*	**	**
92.20	-	***	**
92.31	*	**	**
92.32	*	**	**
92.34	*	***	*
92.40	-	***	**

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

2.6. Yaratıcı Ekonomiyi Oluşturan Faaliyetler

Kültür ekonomisini oluşturan faaliyetlerin tamamı aynı zamanda yaratıcı ekonomi içerisinde de yer almaktadır. Ancak yaratıcı ekonomi, kültür ekonomisi faaliyetlerine ek olarak daha başka faaliyetleri de bünyesinde barındırmaktadır. Birçok yayında yaratıcı faaliyetler farklı şekillerde tanımlanmıştır. Tanımlama konusunda bir birlik sağlayabilmek ve mümkün olan en geniş tanımı alabilmek amacıyla bu çalışmada UNCTAD (2010)'ın tanımı dikkate alınmıştır. UNCTAD yaratıcı faaliyetleri CPC2 (Central Product Classification) sınıflamasına göre tanımlamıştır. CPC2 sınıflamasından doğrudan NACE Rev.1.1 sınıflamasına dönüşüm yapılamadığı için CPC2 sınıflamasına göre tanımlanmış olan yaratıcı faaliyetler öncelikle ISIC Rev.4 sınıflamasına, daha sonra NACE Rev.2 sınıflamasına ve son olarak NACE Rev.1.1 sınıflamasına dönüştürülerek yaratıcı ekonomik (NACE Rev.1.1 sınıflamasına göre) faaliyetler belirlenmiştir. Yaratıcı faaliyetler Tablo 2.11'de belirtilmiştir:

Tablo 2.11: Yaratıcı Ekonomiyi Oluturan Faaliyetler (NACE Rev.1.1)

Nace Rev.1.1	Faaliyet
21.22	Kâğıttan yapılan ev eşyası ve sıhhi malzemeler ile tuvalet gereçlerinin imalatı
21.25	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kâğıt ve mukavva ürünleri imalatı
22.11	Kitap yayımı
22.12	Gazetelerin yayımı
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı
22.14	Ses kayıtlarının yayımı
22.15	Diğer yayımlar
22.22	Başka yerde sınıflandırılmamış basım
22.23	Ciltleme
22.24	Baskı öncesi faaliyetler
22.25	Basımla ilgili yardımcı faaliyetler
33.50	Saat imalatı
35.50	Başka yerde sınıflandırılmamış, diğer ulaşım araçlarının imalatı
36.11	Sandalye, tabure vb. imalatı
36.12	Diğer büro ve mağaza mobilyalarının imalatı
36.13	Diğer mutfak mobilyalarının imalatı
36.14	Diğer mobilyaların imalatı
36.15	Yatak, minder vb. imalatı
36.21	Madeni paraların ve jetonların imalatı
36.22	Mücevherat ve başka yerde sınıflandırılmamış ilgili eşyaların imalatı
36.30	Müzik aletleri imalatı
36.61	Taklit mücevher imalatı
64.20	Telekomünikasyon
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri
72.30	Veri işleme
72.40	Veri tabanı faaliyetleri
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri
74.40	Reklam hizmetleri
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler

Tablo 2.11: Yaratıcı Ekonomiyi Oluşturan Faaliyetler (NACE Rev.1.1) - devamı

Nace Rev.1.1	Faaliyet
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri
75.14	Devlet için yapılan destekleyici hizmet faaliyetleri
92.11	Sinema ve video filmi yapımı
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri
92.12	Sinema ve video filmi dağıtımı
92.13	Sinema filmi gösterimi
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri
92.40	Haber ajansı faaliyetleri
92.51	Kütüphanecilik ve arşivleme faaliyetleri
92.52	Tarihi yapı ve alanları koruma ve müzecilik faaliyetleri
92.53	Botanik ve hayvanat bahçeleri ile milli parklarla ilgili faaliyetler

Kaynak: UNCTAD (2010)'dan yararlanılarak oluşturulmuştur.

2.7. Türkiye'de Yaratıcı Ekonominin Genel Profili

Kültür ekonomisi bölümünde olduğu gibi bu bölümde de önce 2003-2008 dönemi için Türkiye genelinde yaratıcı ekonomiye ilişkin temel göstergelere değinilecek, ardından bölgeler bazında yaratıcı faaliyetlerdeki istihdam ve işyeri profillerine yer verilecektir.

2003 yılında Türkiye'de toplam istihdamın % 5'i (yaklaşık 332 bin kişi), girişim sayısının %5,2'si (yaklaşık 91 bin kişi), üretimin % 7'si (30 milyar TL), katma değerin % 3,1'i (yaklaşık 4 milyar TL) yaratıcı faaliyetler tarafından sağlanmaktadır (Bkz. Tablo 2.12 ve Tablo 2.13). Bu alana yapılan yatırımlar ise Türkiye'deki toplam yatırımların % 4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 2.12: Türkiye'de Yaratıcı Ekonominin Profili

Ekonomik Göstergeler	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İstihdam (Kişi)	332.434	388.687	552.447	569.609	588.703	651.107
Girişim Sayısı	90.641	105.899	119.328	124.942	130.285	136.554
Üretim (Milyon TL)*	30.136	41.919	39.600	44.142	42.356	43.740
Katma Değer (Milyon TL)*	4.493	5.367	13.325	13.435	14.303	14.580
Yatırım (Maddi Mallara İlişkin Yatırım) (Milyon TL) *	1.593	2.046	1.450	2.440	1.900	3.774

Kaynak: TÜİK (2003-2008) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır

* 2003 bazlı TÜFE endeksi kullanılarak reelleştirilmiştir.

Yaratıcı ekonomiye ait bu rakamlar (üretim değeri hariç) 2003 sonrası dönemde her yıl artış göstermiştir. 2008 yılına gelindiğinde ise yaratıcı ekonominin istihdamdaki payı % 6,5'e, girişim sayısındaki payı % 5,3'e, katma değerdeki payı % 8,3'e çıkmıştır (Tablo 2.13). Sadece üretim değerinde 2007 ve 2008 yıllarında bir miktar düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 2.13: Yaratıcı Ekonominin Türkiye Ekonomisi İçerisindeki Payı (%)

Ekonomik Göstergeler	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İstihdam (%)	5,0	5,2	6,2	6,0	6,0	6,5
Girişim Sayısı (%)	5,2	5,3	5,0	5,1	5,1	5,3
Üretim (%)	6,9	8,2	7,1	7,2	6,7	6,6
Katma Değer (%)	3,1	3,3	8,4	8,2	8,6	8,3
Yatırım (Maddi Mallara İlişkin Yatırım) (%)	4,0	5,2	3,0	2,3	2,5	5,7

Kaynak: TÜİK (2003-2008) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

2.8. Türkiye'de Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Bölgesel İstihdam Profili

Bu bölümde yaratıcı faaliyetler bölgesel düzeyde analiz edilmiştir. *Bölgesel düzeydeki* analiz için bir kez daha TÜİK'in 2002 yılı "*Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı*" verileri kullanılmıştır[9].

Tablo 2.14'te de görüldüğü üzere 2002 yılında Türkiye'de yaratıcı ekonomi içerisinde faaliyet gösteren işletme sayısı (yerel birim sayısı) 98.184 iken, bu işletmelerde çalışan kişi sayısı 408.780 olmuştur. Bu istihdam içerisinde 128.644 kişinin İstanbul'da, 55.685 kişinin Ankara'da ve 26.505 kişinin ise İzmir'de istihdam edildiği görülmektedir.

Tablo 2.14: Bölgesel Yaratıcı Ekonomi İş İstatistikleri

Düzey	İşyeri Sayısı	İstihdam (Kişi)
İzmir	7.176	26.505
İstanbul	24.420	128.644
Ankara	12.367	55.685
Türkiye	**98.184**	**408.780**

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Türkiye'nin yaratıcı faaliyetlerindeki istihdamının yaklaşık % 52'si sadece bu üç büyük şehirde gerçekleşmektedir (Bkz. Grafik 2.6). İstihdamdaki en büyük pay % 31,47 ile İstanbul'a aittir. Ankara % 13,62'lik payla istihdamda en yüksek ikinci paya sahipken, İzmir %6,48'lik payla üçüncü sırada yer almaktadır. İstanbul'un İzmir'in yaklaşık 5 katı, Ankara'nın ise İzmir'in yaklaşık 2 katı bir paya sahip olduğu görülmektedir.

[9] *Genel sanayi ve işyerleri sayımı istatistikleri*'nden elde edilmiş olan 2002 yılı istihdam ve işyeri sayısına ait rakamlar *Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri*'nden elde edilen 2003-2008 dönemine ait rakamlar ile kıyaslanabilir değildir. TÜİK'in veri toplama şeklini iki yayın arasında farklılaştırması nedeniyle bunların birbirleriyle kıyaslanmadan sadece kapsadıkları dönemler için değerlendirilmesi gerekmektedir.

Grafik 2.6: Bölgesel Yaratıcı Ekonomi İstihdamının Türkiye'nin Yaratıcı Ekonomi İstihdamı İçerisindeki Payı (%)

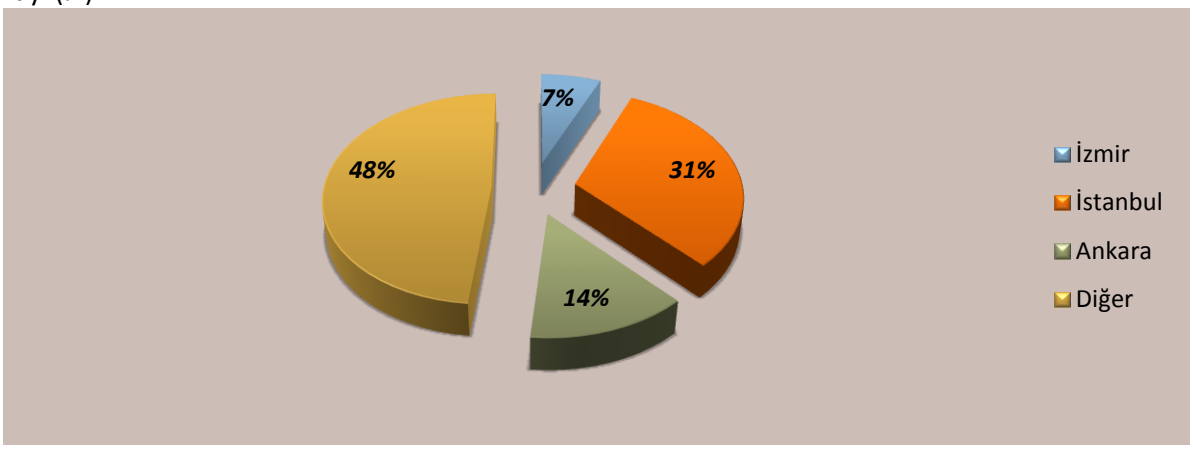

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Türkiye'de yaratıcı ekonomi içerisinde yer alan bir firmanın sağladığı ortalama istihdam 4,2 kişidir. Yaratıcı faaliyetlerin İstanbul'da (5,3 kişi) ve Ankara'da (4,5 kişi) sağladığı istihdam ise Türkiye ortalamasının üzerinde iken, İzmir'in sağladığı istihdam (3,7 kişi) Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır (Bkz. Grafik 2.7).

Grafik 2.7: Yaratıcı Ekonomi İçersinde Faaliyet Gösteren İşyerlerinde Ortalama İstihdam (Kişi)

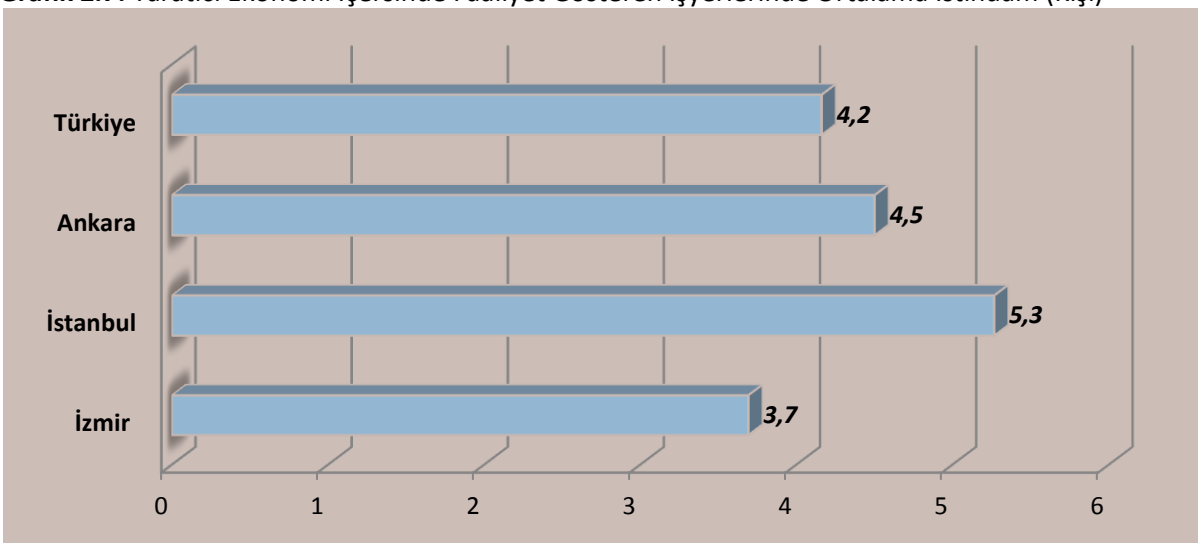

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Daha önce de belirtildiği üzere bir bölgede istihdam edilenlerin sayısının ilgili bölgede faaliyet gösteren tüm firmalara bölünmesiyle söz konusu bölgedeki ortalama bir firmanın istihdam yaratma kapasitesi elde edilebilir. Grafik 2.8'de de bölgelerdeki ortalama bir işletmenin istihdam yaratma kapasitesi ile yaratıcı faaliyette bulunan bir firmanın ortalama istihdam yaratma kapasitesi karşılaştırılmıştır. İstanbul ve Ankara'da yaratıcı faaliyetlerin istihdam yaratma kapasitesi, o bölgede bulunan bir firmanın istihdam yaratma kapasitesinden daha fazla iken, İzmir'de bu durum tam tersidir.

Grafik 2.8: Yaratıcı Faaliyetlerin İstihdam Yaratma Kapasitesi

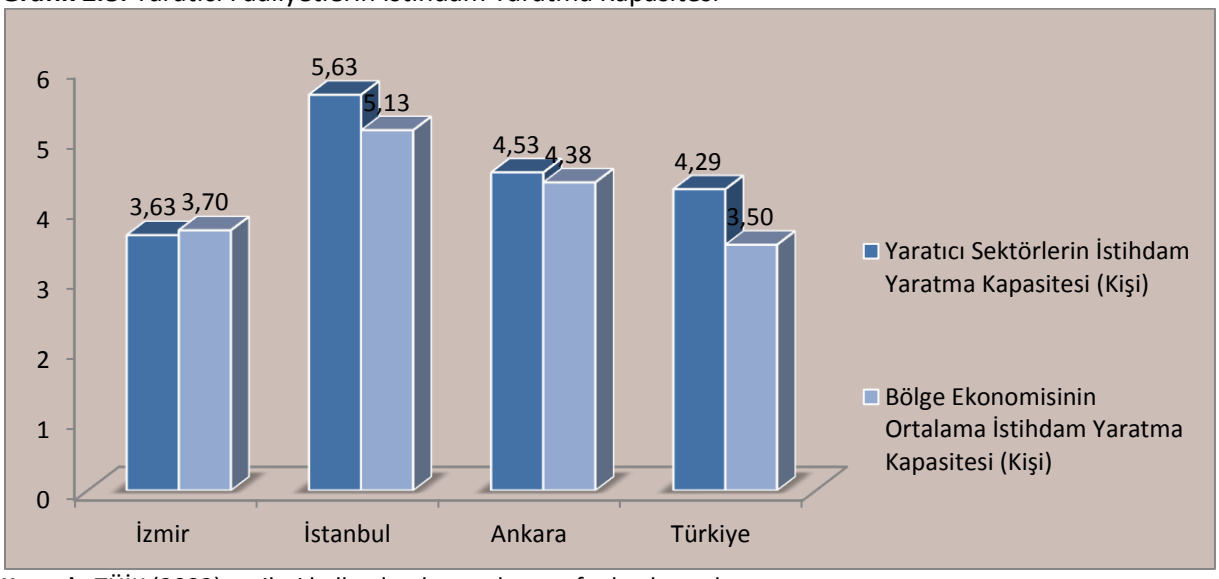

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Aşağıdaki grafikte ise yaratıcı faaliyetlerin toplam istihdam içerisindeki paylarına yer verilmiştir.

Grafik 2.9: Yaratıcı Faaliyetlerin Bölgenin Toplam İstihdamı İçerisindeki Payı, %

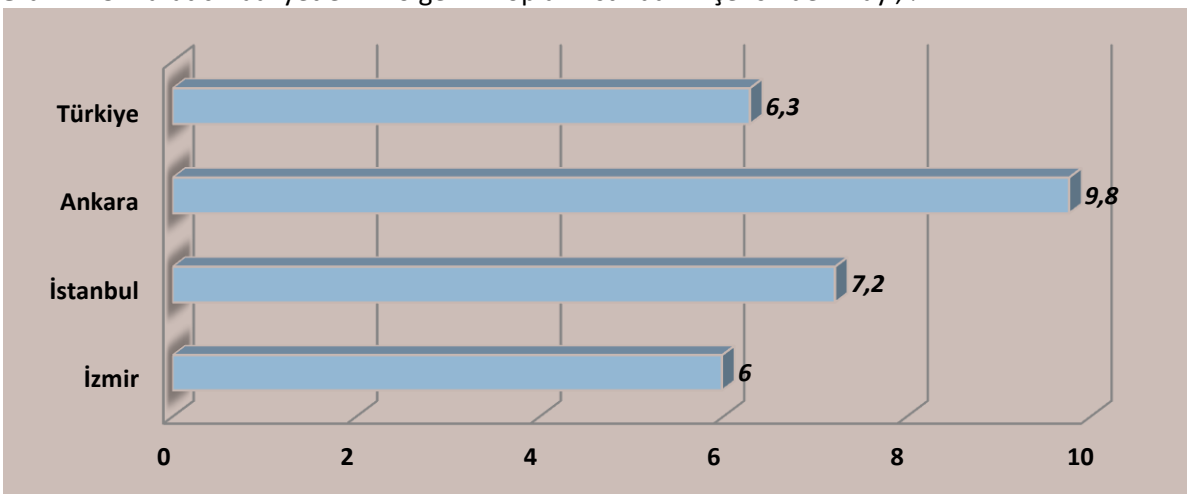

Kaynak: TÜİK (2002) verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Grafik 2.9'da da görüldüğü üzere Türkiye'nin toplam istihdamı içerisinde yaratıcı faaliyetlerin istihdam payı % 6,3'dür. Bölgelerin toplam istihdamı içerisinde yaratıcı sektörlerin payına bakıldığında ise İstanbul (% 7,2) ve Ankara (% 9.8) Türkiye ortalamasının üzerinde bir paya sahiptir. İzmir ise % 6'lık bir pay ile ortalamanın altında kalmaktadır. Yaratıcı endüstrilerin toplam istihdam içerisindeki payı açısından değerlendirildiğinde en yüksek pay % 9.77 ile Ankara'ya aittir.

2.9. Yaratıcı Ekonomi Sektörlerinin Üç Yıldız Analizi

Daha önce kültür ekonomisi için yapılan Üç Yıldız Analizi, bu bölüm kapsamında yaratıcı ekonomi için de tekrarlanarak yaratıcı faaliyetlerin İzmir'deki kümelenme potansiyeli İstanbul ve Ankara ile karşılaştırmalı olarak belirlenmeye çalışılacaktır. Kültür ekonomisinde olduğu gibi burada da uzmanlaşma göstergesi için 1 eşik değeri belirlenirken, büyüklük ve baskınlık göstergeleri için eşik değerler yeniden belirlenmiştir:

- *Büyüklük* için eşik değer olarak, yaratıcı ekonominin istihdamının Türkiye'nin toplam istihdamı içindeki payı kabul edilmiştir. Büyüklük eşik değeri tüm bölgeler için

$$Büyüklük = \frac{E_{yaratıcı}}{E_t} = \frac{408.780}{6.497.040} = 0.0629' olarak hesaplanmıştır.$$

- *Baskınlık* için eşik değer şu şekilde belirlenmiştir:

  Yaratıcı ekonomi içerisinde her ilin payının eşit olduğu varsayıldığında, bir ilin yaratıcı ekonomi içerisindeki payı $\frac{1}{81}$'dir. Bir ilin yaratıcı ekonomisini oluşturan herbir alt faaliyetin de eşit paya sahip olduğu varsayıldığında, bu pay da $\frac{1}{36}$ 'ya eşittir[10]. Sonuç olarak, bir bölgede yaratıcı ekonominin bir alt faaliyetinin beklenen değeri (payı):

$$Baskınlık = \frac{1}{81} \times \frac{1}{36} = 0{,}000343 \text{ olmaktadır.}$$

2.9.1 Analiz Sonuçları

İzmir'in yaratıcı faaliyetlerine ilişkin yapılan üç yıldız analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir. Sonuçlar daha önce kültür ekonomisi için yapılan sonuçlarla paralellik arz etmektedir. Daha önce tüm kriterlerden geçerek, İzmir'de üç yıldız alan faaliyetler (72.21, 74.20, 74.87 ve 80.42) burada da olgun küme özelliklerini devam ettirmektedirler. Ayrıca bu faaliyetlere ilaveten beş faaliyetin (21.25, 22.24, 36.11, 36.13 ve 74.40) daha olgun küme özelliği taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Analiz sonuçları incelendiği zaman, İzmir ve İstanbul reklam faaliyetlerinde olgun küme özelliğine sahipken, Ankara bu faaliyette potansiyel küme özelliği göstermektedir. Reklam faaliyetlerinde İstanbul'un uzmanlık katsayısının (2,6), İzmir'in katsayısının (1,01) iki katından

[10] Yaratıcı ekonomiyi oluşturan toplam 45 sektör bulunmasına karşın bölgesel istihdam verisi bulunmayan 9 sektörün (22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörlerin) analiz dışı bırakılması sonucunda analize konu olan sektör sayısı 36 olmuştur.

fazla olması, bu faaliyetin İstanbul'da çok daha yoğun bir şekilde sürdürüldüğünü ifade etmektedir. İstanbul ve Ankara illeri özellikle radyo televizyon faaliyetleri, sinema filmi gösterimi ve haber ajansı gibi faaliyetlerde üç yıldız alarak olgun küme özelliği sergilerken, İzmir bu tip faaliyetlerde, ya aday küme olarak kalmakta ya da hiçbir kriteri geçemeyerek bu alanlarda hiçbir potansiyel sergileyememektedir (Bkz. Ek Tablo 2.14, Ek Tablo 2.16 ve Ek Tablo 2.18).

Tablo 2.15: İzmir'in Yaratıcı Ekonomisi İçerisinde Üç Yıldız Alan Faaliyetler: Olgun Kümeler

Kod	Faaliyet	Uzmanlık Katsayısı
21.25	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kâğıt ve mukavva ürünleri imalatı	1,79
22.24	Baskı öncesi faaliyetler	4,44
36.11	Sandalye, tabure vb. imalatı	1,25
36.13	Diğer mutfak mobilyalarının imalatı	1,87
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	1,66
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	1,1
74.40	Reklam hizmetleri	1,01
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	1,25
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	1,11

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 2.16'da, İzmir'de üç kriterin sadece ikisinden geçerek potansiyel küme özelliği taşımakta olan faaliyetleri gösterilmiştir. Müzik aletleri imalatı, fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler ve saat imalatı bu faaliyetlerden bazılarıdır.

Tablo2.16: İzmir'in Yaratıcı Ekonomisi İçerisinde İki Yıldız Alan Faaliyetler: Potansiyel Kümeler

Kod	Faaliyet	Uzmanlık Katsayısı
22.22	Başka yerde sınıflandırılmamış basım	0,96
33.50	Saat imalatı	4,42
36.15	Yatak, minder vb. imalatı	1,58
36.30	Müzik aletleri imalatı	1,76
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	0,98
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0,91

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Sinema filmi gösterimi, mücevher imalatı, telekomünikasyon, güzel ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı gibi faaliyetler ise İzmir için yapılan üç yıldız analizinde sadece tek yıldız alabilmişlerdir (Bkz. Ek Tablo 15). İzmir, bu tip faaliyetlerde İstanbul ve Ankara'nın gerisinde kalmaktadır (Bkz. Ek Tablo 17 ve Ek Tablo 19).

Tablo 2.17: İzmir'in Yaratıcı Ekonomisi İçerisinde Tek Yıldız Alan Faaliyetler: Aday Kümeler

Kod	Faaliyet	Uzmanlık Katsayısı
36.12	Diğer büro ve mağaza mobilyalarının imalatı	0,79
36.14	Diğer mobilyaların imalatı	0,87
36.22	Mücevherat ve başka yerde sınıflandırılmamış ilgili eşyaların imalatı	0,69
64.20	Telekomünikasyon	0,74
92.13	Sinema filmi gösterimi	0,98
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	0,91
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	0,65

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Son olarak Tablo 2.18'de İzmir, İstanbul ve Ankara için yapılan üç yıldız analizlerinin sonuçlarına dair bir özet ortaya çıkmaktadır. Tablodan da görüleceği üzere yine İstanbul ve Ankara'daki yaratıcı faaliyetler, İzmir'de bulunan yaratıcı faaliyetlere kıyasla daha başarılı kümelenme profili sergilemektedirler.

Tablo 2.18: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Üç Yıldız Analizi Sonuçları Özet Tablosu

NACE Rev.1.1	İzmir	İstanbul	Ankara
21.22	-	***	-
21.25	***	***	-
22.11	-	***	***
22.12	-	***	-
22.13	-	**	-
22.22	**	***	***
22.23	-	**	**
22.24	***	**	-
22.25	-	**	-
33.50	**	**	-
36.11	***	**	***
36.12	*	***	***
36.13	***	**	***
36.14	*	**	***
36.15	**	**	**
36.21	-	**	-
36.22	*	***	*
36.30	**	**	**
36.61	-	**	-
52.47	**	***	***
64.20	*	**	***
71.40	-	**	-
72.21	***	*	***
72.30	-	***	***
74.20	***	***	***
74.40	***	***	**
74.81	**	**	**
74.87	***	***	***
80.42	***	**	***

Tablo 2.18: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Üç Yıldız Analizi Sonuçları Özet Tablosu-devam

NACE Rev.1.1	İzmir	İstanbul	Ankara
92.11	-	***	-
92.13	*	***	***
92.20	-	***	***
92.31	*	**	**
92.32	-	***	**
92.34	*	***	**
92.40	-	***	***

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

BÖLÜM III

İZMİR'İN KÜLTÜR ALTYAPISI

BÖLÜM III. İZMİR'İN KÜLTÜR ALTYAPISI

Kültür sektörü özelinde kurgulanan bir envanter çalışmasında, kent vizyonunun geliştirilmesinde ve kentsel kültür politikalarının üretilmesinde kültür ekonomisine ilişkin bulgular tek başına yeterli olmamaktadır. Kentin kültür alanında mevcut **kurumsal ve mekânsal altyapısı** ile kültür ürünlerinin üretim ve dağıtım mekanizmaları ve dinamiklerinin göstergesi olan **kültürel etkinlikler** bu noktada devreye girmektedir. Çalışmanın kültür altyapısına odaklanan bu bölümünde öncelikle kültür mirası (müzeler, kütüphaneler ve koruma alanları), sonrasında kentteki sanat kurumları, mekânları ve etkinlikleri (kültür merkezleri, sanat galerileri, opera ve bale, tiyatro, sinema, müzik ve etkinlikleri), kültür tüketimi ve medya, kültür turizmi, kültür ve sanat eğitimi ve kültür alanında toplumsal örgütlenme konuları ele alınacaktır.

3.1. Kültür Mirası

3.1.1. Müzeler ve Açık Ören Yerleri

Ülkelerin kültürel değerlerinin oluşmasına önemli katkılarda bulunan müzeler, sanat ve bilim eserlerinin saklandığı, gösterilmek üzere sergilendiği açık ya da kapalı yer ve yapılardır. Toplumların sahip olduğu değerleri, yeraltı ve yerüstü zenginliklerini, bilim ve sanat eserlerini sergileyerek, geçmişin izlerini bilim ve sanat alanında inceleyerek günümüze taşımak ve geçmişin temsilini yaparak toplumun değerlerini daha iyi tanımalarını sağlamak üzere oluşturulmuş kurumlardır.

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Devlet Demiryolları'na, Milli Eğitim Bakanlığı'na, belediyelere, tüzel kurum ve şahıslara ait müzeler bulunmaktadır. 2012 yılı itibariyle İzmir içerisinde çeşitli kurumlara bağlı olarak faaliyet gösteren 38 müze, Tablo 3.1[11] ve Tablo 3.2 içerisinde gösterilmektedir. 2012 yılı itibariyle İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 10 müze[12], diğer resmi kurumlara bağlı 4 müze[13] ve 24 özel müze[14] olmak kaydıyla toplam 38 müze bulunmaktadır (Tablo 3.2).

Müzelerin yanısıra kazı çalışmaları sürmekte olan 19 adet açık hava müzesi/ören yeri bulunmaktadır. İzmir ilinde bulunan kazı ve örenyerlerinin bazılarını, 1932 yılından bugüne

---

[11] Tablo 3.1'de yalnızca Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde hizmet veren müzelerin iller ve yıllar bazında değerlendirmesi yapılmış olup, TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011 verisi kullanılmıştır.

[12] Anılan müzeler şunlardır: Bergama Müzesi, Çeşme Müzesi, İzmir Etnografya Müzesi, İzmir Arkeoloji Müzesi, İzmir Resim ve Heykel Müzesi, İzmir Atatürk Müzesi, İzmir Tarih ve Sanat Müzesi, Ödemiş-Birgi Çakırağa Konağı, Ödemiş Müzesi ve Selçuk Efes Müzesi. Müzeler için detaylı bilgi için Bkz. İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri - İzmir'de Müzeler ve Kütüphaneler Açıklama Raporu, s. 8-10.

[13] İnciraltı Deniz Müzesi, Cumhuriyet Eğitim Müzesi, Devlet Demiryolları Müzesi, ve Selçuk Çamlık Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi. Müzeler için detaylı bilgi için Bkz. İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri - İzmir'de Müzeler ve Kütüphaneler Açıklama Raporu, s. 8-10.

[14] Anılan müzeler şunlardır: EÜ Tabiat Tarihi Müzesi, EÜ Botanik Bahçesi, EÜ Etnografya Müzesi, EÜ Kağıt Sanatları ve Kitap Müzesi, Bahçeşehir Koleji Bilim Müzesi, Hamza Rüstem Fotoğraf Evi, Latife Hanım Köşkü, İzmir Ticaret Tarihi Müzesi, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM), İzmir Eczacılık Tarihi Müzesi, Doğaltaş ve Teknolojileri Müzesi, İnönü Evi Müzesi, İzmir Basın Müzesi, Selçuk Yaşar Resim Müzesi, Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, Mask Müzesi, Neşe ve Karikatür Müzesi, İKSEV Müzik Müzesi, Narlıdere Kültürevi, Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi (ÖYKAM), İ. Hakkı Ayvaz Kent Müzesi (Bedia Akartürk Sanat Müzesi), Selçuk İlçesi Çetin Kültür Köyü Müzesi, E. Özgörkey Müzesi, Klazomenai Zeytinyağı İşliği. Özel Müzeler konusunda detaylı bilgi için Bkz. İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri - İzmir'de Müzeler ve Kütüphaneler Açıklama Raporu, s. 11-13.

kadar kazıları devam eden Agora Kazı Alanı ve Örenyeri, Efes, Metropolis, Smyrna, St. Jean Kilisesi ve Ayasuluk Tepesi, Teos, Urla Limantepe, Yeşilova Höyüğü, Bağlararası ve Klazomenai oluşturmaktadır.

Tablo 3.1: Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müze Sayılarının İller ve Yıllar İtibariyle Dağılımı

Yıl / Şehir	Arkeoloji ve Tarih			Etnografya ve Antropoloji			Genel			TOPLAM		
	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011
İzmir	3	2	3	4	1	2	2	3	5	9	6	10
Ankara	4	2	3	1	1	1	-	-	2	5	3	6
İstanbul	6	8	9	3	2	3	7	6	8	16	16	20
Türkiye	62	61	60	44	34	44	72	70	85	178	165	189

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

TÜİK Kültür İstatistikleri kapsamında iller ve yıllar itibariyle müze dağılımları incelediğinde İzmir'de ve Türkiye genelinde Bakanlığa bağlı müzelerin 2007 yılı itibariyle azalma gösterdiği, 2011 yılı itibariyle ise İzmir'de ve Türkiye genelinde artış gösterdiği gözlenmektedir (Grafik 3.1).

Grafik 3.1: Bakanlığa Bağlı Müze Sayılarının İller İtibariyle Dağılımı

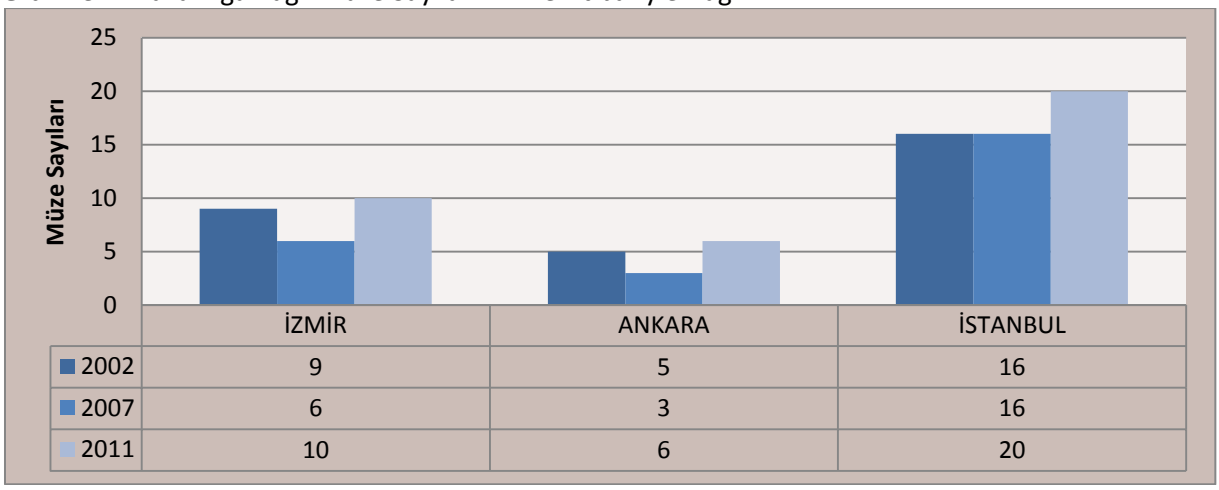

2007 yılı itibariyle müze sayılarındaki bu düşüşün nedeni, resmi olarak kayda geçen müzelerin sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren 4 müze (Etnografya Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Atatürk Müzesi, Tarih ve Sanat Müzesi) ve 5 açık hava müzesi ve ören yeri (Agora, Teos, Akropol, Asklepion ve Bazilika) olmasıdır. Akropol ve Asklepion Bergama'da, Bazilika ise Selçuk sınırları içerisindeki Efes Antik kentinde, yani İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde konumlanmaktadır.[15]

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Devlet Demiryollarına ait müzelerin dışında kalan belediyelere, tüzel kurum ve şahıslara ait müzeler 'özel müze' olmakla birlikte müzelerin finansmanı, yönetim ve denetimi birbirinden farklılık göstermektedir. İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı ve diğer kamu kurumların bünyesinde hizmet veren 'Resmi Kurumlara Bağlı Müzeler' 14 müze ile toplam müzelerin % 37'sini oluşturmaktadır. 8 adedi

[15] Türkiye İstatistik Kurumu Kültür İstatistikleri, 2002, 2007 ve 2011.

merkez belediyelerde yer almakla birlikte 6 adedi merkez dışında kalan ilçe ve belde belediyelerde hizmet vermektedir.

Tablo 3. 2: Bağlı Oldukları Kurumlar İtibariyle İzmir'deki Müzelerin Dağılımı, 2012.

Müzeler	Müze Sayısı	%
Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzeler[16]	10	26
Diğer Resmi Kurumlara Bağlı Müzeler	4	11
Özel Müzeler	24	63
TOPLAM	**38**	**100**

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri, Sağlıklı Kentler Profili 2008 verileri, ilgili belediye faaliyet raporları ve tüzel kurum ve şahısların resmi internet sitesi verileri kullanılmıştır.

TÜİK Kültür İstatistikleri'nde özel müzeler, Bakanlığa bağlı olmayan diğer müzeler kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda belediyeler, üniversiteler ve diğer kurum/ kuruluşlara ait müzeler 'Özel Müze' olarak tek bir başlık altında toplanmıştır. İzmir'de özel müzeler toplam müzelerin %63'ünü oluşturmakta ve çocuk müzeleri, hobi müzeleri, sanayi müzeleri ve çeşitli tarihsel gelişim müzeleri olarak hizmet vermektedirler. Özel müzelerin 19 adedi merkez ilçede 5 adedi çevre ilçelerde yer almaktadır.

Son yıllarda yerel yönetimler eliyle kurulan Kent Arşivi ve Müzeleri kentli kimliği ve kentlilik bilinci yaratmak amacıyla kentin kültürel yaşamına önemli katkıda bulunmaktadırlar. İzmir'de de kentin yaşadığı tarihsel serüveni canlı tutmak, tarihi yapı ve mekânların tanınırlığını artırmak, tarih içinde İzmir'deki yaşamın değişim dinamiklerini ortaya koymak ve geçmişle bugün arasında kurulacak tarihsel bir köprü oluşumuna ön ayak olmak amacıyla İzmir Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM) 2002 yılında restorasyonuna başlanan eski İtfaiye binasında kurularak, 2004 itibariyle faaliyete geçmiştir[17]. APİKAM, kentin belleğini oluşturmanın yanısıra çeşitli sergilerle ve diğer etkinliklerle İzmirlilerin kentsel aidiyet bağlarını güçlendirme amacı doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. İzmir il sınırları içerisinde ayrıca Ödemiş Kent Arşivi ve Müzesi de 2012 itibariyle faaliyete geçmiştir. İzmir'de tarihsel kültür mirası yapılarının kente müze olarak kazandırıldığı başka örnekler de bulunmaktadır. Örneğin restorasyon çalışmalarının Karşıyaka Belediyesi ve Valilik yürütücülüğünde gerçekleştirildiği Karşıyaka Latife Hanım Köşkü de 2008 yılında müze olarak hizmete açılmıştır. [18]

2007 yılının Temmuz ayı içinde açılan İnciraltı Deniz Müzesi, İzmir kent merkezinde bulunan müze çeşitliliğini artırmıştır. Ayrıca uygulaması 2011 yılında tamamlanan otantik Türk sazlarının ve çağdaş Türk bestecilerinin eserlerinin korunacağı İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı Müzik Müzesi, bünyesinde Türk sazları koleksiyonunun yanısıra müzik arşivinden oluşan bir kütüphaneyi de barındırmaktadır. Yine 2011 yılında açılan Mask Müzesi ve Neşe ve Karikatür Müzesi de sergilenen eserlerin özgünlüğü ve çeşitliliği nedeniyle kentlinin müze algısının değişmesinde büyük ölçüde rol oynayacağı kabul edilmektedir.

[16] Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren müzelerin toplam sayısını ifade etmektedir. Ören yerleri dâhil edilmemiştir.

[17] Detaylı bilgi için APİKAM resmi websitesi, www.apikam.org.tr, Erişim Tarihi: 11.05.2013.

[18] Anılan müzenin açılışına basında da yer verilmiştir. "Latife Hanım Köşkü ziyarete açılıyor" Haber Ekspres Gazetesi. 17.10.2007. http://www.haberekspres.com.tr/2007/10/17/devam.php?id=1640 Erişim tarihi: 17.10.2012.

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler içerisinde 2007 verisine göre 40.658 arkeolojik materyal, 4.603 etnografik eser, 82.199 sikke ve diğer materyal ile birlikte toplam 127.792 eser koruma altındadır. 2011 yılında söz konusu müzelerde 60.885 arkeolojik eser, 9.633 etnografik eser, 132.119 sikke olmak üzere toplam 203.091 eserin envanteri yapılmış olup[19], depolarda ise 54.310 arkeolojik eser, 5.508 etnografik eser ve 121.322 sikke olmak üzere toplam 181.140 eser bulunmaktadır.[20] Bu değerlerden görüleceği üzere, İzmir kenti coğrafyasının zengin tarihsel geçmişi kaynaklı olarak sergilenmesi gereken eserlerle sergilenebilecek eserler arasındaki oran anlamında **müze mekânlarının büyüklük açısından yetersiz kaldığı da söylenebilir.**[21]

Müzelerin ziyaretçi sayısı açısından İzmir Türkiye'nin % 13'üne sahipken gelirler açısından bu oran %5'tir. Benzer şekilde Ankara ve İstanbul'a bakıldığında, Ankara'da ziyaretçi sayısı Türkiye toplamının % 2'sine, İstanbul'da % 29'una tekabül ederken ziyaretçi gelirleri açısından Ankara'nın toplamdaki payı % 1, İstanbul'un ise % 45'dir. Ziyaretçi sayıları ve gelirleri gözönüne alındığında İzmir Ankara'dan iyi durumda olmakla birlikte İstanbul'a göre geride yer almaktadır (Tablo 3.3). 2011 yılına gelindiğinde İzmir'de ziyaretçi sayısının büyük oranda artış göstererek toplamda 3.691.794'e ulaştığı gözlenmektedir. İzmir'de 2012 yılı müze ziyaretçi sayısı toplamı ise 3.255.689 kişi ve elde edilen gelir toplamı da 13.833.133 TL olmuştur.[22]

Tablo 3.3: Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzelerin ve Müzelere Bağlı Halka Açık Ören Yerlerinin Ziyaretçi Sayıları ve Gelirleri, 2002 – 2007 – 2011.

İl	Yıl	Yerli Ziyaretçi		Yabancı Ziyaretçi		Toplam Ziyaretçi	Gelir*
		Ücretli	Ücretsiz	Ücretli	Ücretsiz		
İZMİR	2002	19.190	188.386	133.987	1.067	342.630	6.967.838
	2007	61.696	131.087	431.463	3.421	607.667	13.085.164
	2011[23]	-	-	-	-	3.691.794	12.276.648
ANKARA	2002	26.542	245.966	78.374	100.115	450.997	577.491
	2007	49.950	718.288	171.149	11.574	950.961	1.122.712
	2011	-	-	-	-	663.373	2.873.165
İSTANBUL	2002	368.292	602.292	1.972.528	64.444	3.007.556	27.528.117
	2007	269.624	209.986	3.330.853	15.002	4.285.465	33.082.319
	2011	-	-	-		8.152.662	114.306.065
TÜRKİYE	2002	3584975	5364845	7862396	457533	17.269.739	62.669.689
	2007	4189150	10292689	15532838	196917	30.211.594	71.890.414
	2011	-	-	-	-	28.459.311	252.616.445

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

*2002 yılı gelir (000000) ilave edilerek hesaplanmıştır.

[19] TÜİK Kültür İstatistikleri, 2007 ve 2011 verileri.

[20] İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

[21] Detaylı bilgi için Bkz. İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri - İzmir'de Müzeler ve Kütüphaneler Açıklama Raporu, Tablo 1.5 ve Tablo 1.6.

[22] İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 15.05.2013.

[23] Tabloda yalnızca 'İzmir 2011' yılı verisi için TÜİK Kültür İstatistikleri yerine İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verisi kullanılmıştır.

İzmir ili içerisinde önemli ziyaretçi akışına sahip yakın çevre müzeleri Efes Müzesi, Efes - Selçuk Meryem Ana Evi, Selçuk Çetin Kültür Köyü Müzesi, Tire Müzesi, Bergama Müzesi, Ödemiş Müzesi ve Ödemiş Birgi Çakırağa Konağı'dır. Efes, Yamaç Evleri ve Akropol ise (Bkz. Tablo 3.4) en çok gelir getiren müzelerdir.

Tablo 3.4: Müzelerin ve Müzelere Bağlı Halka Açık Ören Yerlerinin Toplam Ziyaretçi Sayıları ve Gelirleri, 2011

Müze ve Ören Yerleri	Toplam Ziyaretçi	Toplam Gelir
Arkeoloji Müzesi	25.672	58.664
Atatürk Müzesi	63.025	-
Tarih Ve Sanat Müzesi	44.983	95.100
Agora	51.561	123.375
Efes Müzesi	298.802	411.660
Efes	2.082.834	8.191.445
St.Jean	359.772	480.105
Yamaç Evleri	162.123	1.261.410
Bergama Müzesi	25.833	31.430
Akropol	302.806	1.046.595
Asklepieion	159.856	432.236
Bazilika	36.535	53.870
Çeşme Müzesi	43.719	85.094
Ödemiş Müzesi	3.214	-
Tire Müzesi	8.722	-
Çakırağa Konağı	22.337	5.664
Genel Toplam	**3.691.794**	**12.276.648**

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2012.

İzmir kenti içerisindeki müzelere sahip oldukları olanaklar ve sorunlar açısından bakıldığında, kentteki müzelerin büyük bölümünün klasik müzecilik anlayışı ile hizmet verdiği, bu doğrultuda ziyaretçilerin müzede eserleri izleme süreçlerinin çeşitli dinlenim olanaklarından yoksun olduğu ve ayrıca müze mekânlarında hem idari işleyiş sorunları, hem de eserlerin teknik koruma anlamında ısı, nem ve ışık sorunları yaşandığı ve ayrıca özel temalı müze sayısının yetersiz olduğu da gözlenmektedir. [24]

İzmir merkez kenti içerisindeki müze yapıları genel olarak incelendiğinde, kentin mevcutta bulunan ve ağırlıklı olarak tarihi nitelikli yapılarında gereksinimlere paralel olarak gerekli düzenlemelerin yapıldığı mekânlarda faaliyet gösterdikleri gözlenmektedir. Bu durum, müzelerin özel olarak planlanmış alanlarda değil, müze amacına uygun olarak dönüştürülmüş mekânlarda yer seçmesi kaynaklı olarak birtakım özel gereksinimlerin karşılanamaması anlamına gelmektedir.

Diğer taraftan kent müzeciliği anlamında APİKAM tarafından önemli adımların da atıldığı gözlenmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan **"Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İşbirliği"** adlı 10 aylık proje kapsamında Bologna Sanayi Mirası Müzesi (İtalya),

[24] İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,[Kurumdan alınan veri] 2012.

Lizbon Kent Müzesi (Portekiz), Bologna Şehir Müzesi (İtalya), Londra Müzesi (İngiltere) ve Amsterdam Tarih Müzesi (Hollanda) ile bilgi ve deneyim alışverişi sonrasında İzmir'i Avrupa standartlarında bir müzeciliğe kavuşturmanın amaçlandığı ifade edilmektedir. Projede ICOM (Müzeler Uluslararası Konseyi) ile CAMOC (Müzelerin Etkinlik ve Koleksiyonları Uluslararası Komitesi) proje paydaşları olarak faaliyet göstermişlerdir. [25] Söz konusu proje 2011 yılında AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Müzeler Bileşeni (ICD-MUSE) kapsamında bir sivil toplum hizmeti olarak hibe almaya hak kazanmıştır.[26]

İzmir'de 2000 sonrasında özel müze sayısının kayda değer düzeyde arttığı gözlenmektedir. Toplam 24 özel müze içerisinde 19 adedi (%79) 2000 yılı sonrasında açılmıştır. 'Özel Müzeler'in açılış tarihleri ele alındığında özel müzeciliğin 2011 ve 2012 yıllarında ivme kazandığı, İzmir'de 2011 yılında 4, 2012 yılında ise 4 müze kurulduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 3.5).

Tablo 3.5: Özel Müze Ziyaretçi Sayıları, 2011

İlçe	Müze	Açılış Tarihi
Bornova	EÜ Tabiat Tarihi Müzesi	1967
	EÜ Botanik Bahçesi	1964
	EÜ Etnografya Müzesi	2010
	EÜ Kağıt Sanatları ve Kitap Müzesi	2012
Karşıyaka	Bahçeşehir Koleji Bilim Müzesi	2009
	Hamza Rüstem Fotoğraf Evi	2011
	Latife Hanım Köşkü	2008
Konak	İzmir Ticaret Tarihi Müzesi	2003
	Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)	2004
	Doğaltaş ve Teknolojileri Müzesi	2007
	İnönü Evi Müzesi	1999
	Selçuk Yaşar Resim Müzesi	1985
	Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi	2004
	Mask Müzesi	2011
	Neşe ve Karikatür Müzesi	2011
	Müzik Müzesi	2011
Narlıdere	Narlıdere Kültürevi	2008
Ödemiş	Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi (ÖYKAM)	2012
	İ. Hakkı Ayvaz Kent Müzesi (Bedia Akartürk Sanat Müzesi)	2008
Selçuk	Selçuk İlçesi Çetin Kültür Köyü Müzesi	1980
Torbalı	E. Özgörkey Müzesi	2012
Urla	Klazomenai Zeytinyağı İşliği	2012

Kaynak: Belediye Faaliyet Raporları ve Resmi İnternet Sitelerinden yararlanılmıştır.

İzmir'de özel müze statüsüne sahip müzeler daha çok belediye eliyle kurulmakta, belediyeleri eğitim kurumları müzeleri, vakıf ve şahıs müzeleri izlemektedir.

[25] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 357.

[26] Proje'de başvuru sahibi olarak İBŞB APİKAM, Lizbon Kent Müzesi ve Bologna Endüstriyel Miras Müzesi proje ortaklarıdır. Projenin toplam bütçesi 142.271 € iken 113.816€ hibe katkısı alınmıştır. Detaylı bilgi için bknz. İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 245.

3.1.2. Kütüphaneler

Kütüphaneler, kitap ve kitap dışı materyallerin belirli bir sisteme göre sıralanıp arşivlendiği ve kullanıcıya sunulduğu yerler olarak kentlerin kültürel altyapıları anlamında önemli bir konuma sahiptirler. Son yıllarda başlıca Avrupa kentlerinin kütüphane kullanımı olarak ikonik yapılar yönündeki tercihlerinin de gösterdiği şekliyle, kütüphaneler yalnızca kitap ve yazılı medyaya erişme mekânları olarak değil, aynı zamanda araştırma ve inceleme yapma ve belirli kültürel ve eğitsel etkinliklere olanak tanıma anlamında da işlev görmektedir.

İzmir'de Milli Kütüphane, il halk kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri, belediye kütüphaneleri ve diğer kurum kuruluşların kütüphane ve kitaplıkları olmak üzere çoğu ilçede bir ya da birden çok kütüphane ve kitaplık yer almaktadır. TÜİK verilerine göre İzmir ili içerisinde faaliyet gösteren halk kütüphanelerine bakıldığında 2002 – 2011 döneminde İstanbul ve İzmir'de sayıca azalma yaşanırken, Ankara'da artış gözlenmektedir. İzmir'deki halk kütüphanesi sayısı aynı dönemde 44'ten 38'e düşmüştür (Tablo 3.6 ve Grafik 3.2).

Tablo 3.6: Halk Kütüphaneleri, Kütüphaneye Yıl İçinde Giren, Çıkan Kitap ile Yıl Sonu Kitap Sayısı

İLLER		KÜTÜPHANE SAYISI	KÜTÜPHANEYE GİREN KİTAP SAYISI				KÜTÜPHANEDEN ÇIKAN KİTAP SAYISI			YILSONU KİTAP SAYISI
			TOPLAM	SATIN ALINAN	DİĞER KÜTÜP. DEVİR	BAĞIŞ	TOPLAM	KAYDI SİLİNEN	DEVİR	
İZMİR	2002	44	30413	23537	2500	4376	15723	13893	1830	362787
	2007	44	17613	15578	-	2035	25443	25441	2	329608
	2011[27]	38	-	-	-	-	-	-	-	339207
ANKARA	2002	38	22836	8920	3146	10770	8421	8421	-	711061
	2007	40	35560	25064	30	10466	5837	5807	30	822208
	2011	42	-	-	-	-	-	-	-	1032811
İSTANBUL	2002	44	50299	36708	368	13223	11924	5198	6726	1021460
	2007	42	39120	18373	18917	1830	31166	15057	16109	1102259
	2011	36	-	-	-	-	-	-	-	1357726
TÜRKİYE	2002	1275	583794	450033	30048	103713	192335	153175	39160	12433310
	2007	1162	745393	627681	25306	92406	504105	305032	199073	13198814
	2011	1118	-	-	-	-	-	-	-	15621478

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

2002-2011 yılları arasında (Bkz. Tablo 3.6 ve Tablo 3.7) Türkiye genelinde kütüphane sayısı azalmasına karşın kitap sayıları artmaktadır. İzmir ili ele alındığında ise 2007 ve 2011 yılları itibariyle yapılan değerlendirmede kütüphane sayısının 44'den 38'e düşmesine paralel olarak yararlanan kişi sayısında yaklaşık olarak 60.000 kişilik bir azalma olduğu gözlenmektedir. Aynı zamanda kitap sayısında da yaklaşık olarak 10.000 civarında bir düşüş söz konusudur. Bunun nedeni internetin yaygın olarak kullanılmaya başlanması ve kütüphanelerin yerini doldurması olarak değerlendirilebilir.

[27]TÜİK 2011 Kültür İstatistikleri veri sınıflamasında da değişiklik yapıldığından 2011 yılı verisi için yalnızca kütüphane sayısı ve kitap sayısı alınmıştır.

Grafik 3.2: Halk Kütüphanelerinin İller İtibariyle Dağılımı, 2002-2011.

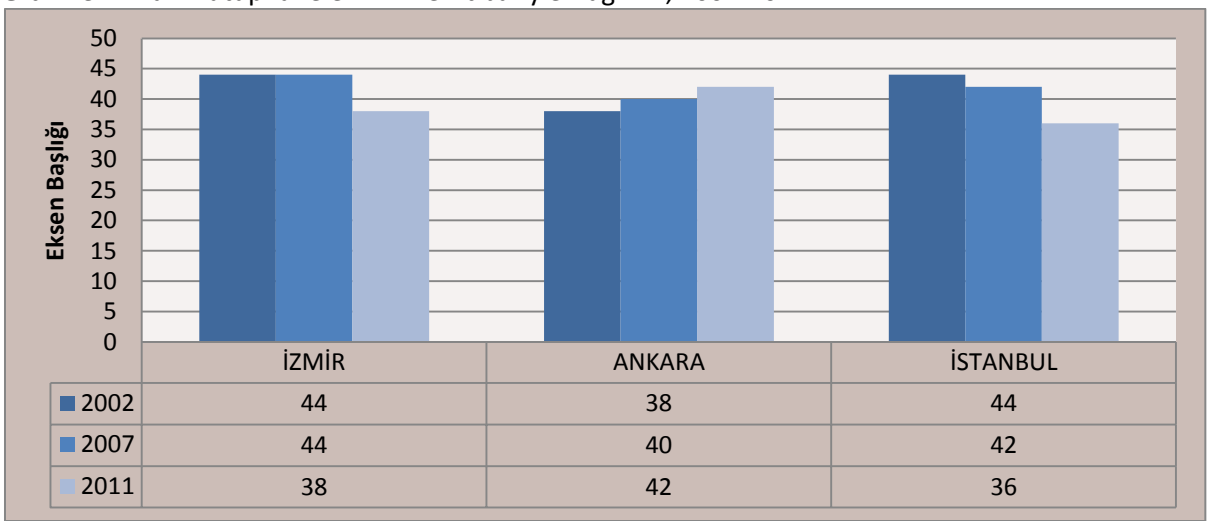

İzmir'de 2012 yılsonu itibariyle ise halk kütüphanesi sayısı değişmemiş, okuyucu sayısı 338.927, kitap sayısı ise 337.625 olarak kayda geçmiştir.[28] Bu değerlere göre, İzmir'de kitap sayısının azalması eğilimine rağmen, yararlanıcı sayısında artış gözlenmektedir.

Tablo 3.7: Farklı İller İtibariyle Halk Kütüphaneleri Bilgileri, 2002-2007-2011.

İl	Kitap sayısı			Yararlanan kişi sayısı			Ödünç verilen materyal sayısı		
	2002	**2007**	**2011**	**2002**	**2007**	**2011**	**2002**	**2007**	**2011**
İzmir	362787	329608	339207	461786	362191	303094	158290	131564	217648
Ankara	711061	822208	1032811	443896	483839	626601	123634	157668	313059
İstanbul	1021460	1102259	1357726	367011	318874	412029	61884	66833	144143
Türkiye	12433310	13198814	15621478	20179482	20228517	18826715	4469847	4401617	6215605

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

İzmir'de kullanıcı sayılarına göre halk kütüphaneleri değerlendirildiğinde çocuk kullanıcı sayısının yetişkin kullanıcı sayısından ve kadın kullanıcıların erkek kullanıcılardan daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3.8). Yine İzmir'de İstanbul'a kıyasla nüfus büyüklüğü de ele alındığında kütüphaneden faydalanan daha fazla sayıda kişi olduğu gözlenmektedir.

Nüfusa oranlı olarak bakıldığında tüm ülke genelinde kütüphane kullanıcıları oranının 2002 – 2011 arasında %29'dan % 25'e indiği, ancak her koşulda üç büyük il oranlarının bu yüzdelere hiçbir dönemde ulaşamadığı göze çarpmaktadır (Tablo 3.8). Üç il içerisinde kent nüfusu içerisinde kütüphane kullanıcısı oranı en düşük olan il İstanbul olarak göze çarpmakta, 2002-2011 arasında bu oran % 3,4 - % 3.00 değerleri arasında değişmektedir. İzmir her ne kadar oransal olarak İstanbul'dan daha iyi kullanıcı sayısı değişim oranlarına sahip olmaktaysa da, söz konusu değerler 2002-2011 arasında % 13,3'ten % 7,6'ya düşmüş görünmektedir. Diğer taraftan Ankara'da kütüphane kullanımının nüfusa göreli oranlarının en yüksek olduğu ve 2002-2011 döneminde artış gösterdiği tek il olarak öne çıkmaktadır. Ankara'da 2002'de %10,7 olan oran 2011 yılında % 12,8'e yükselmiştir.

[28] Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Verileri, [Kurumdan alınan veri], 15.05.2013.

Tablo 3.8: Kullanıcı Sayısına Göre Halk Kütüphaneleri

İller		Nüfus[29]	Toplam kullanıcı sayısı	Nüfusa Oran	Çocuk (0-15 Yaş)		Yetişkin (16 Yaş ve Üzeri)	
					E	K	E	K
İZMİR	2002	3.472.277	461786	%13,3	132890	166600	79271	83025
	2007	3.739.353	362191	%9,7	107511	137756	55464	61460
	2011	3.965.232	303094	% 7,6	75211	107821	49670	70392
ANKARA	2002	4.133.937	443896	%10,7	134097	157576	81447	70776
	2007	4.466.756	483839	%10,8	126241	165022	88920	103656
	2011	4.890.893	626601	%12,8	134799	196029	118547	177226
İSTANBUL	2002	10.690.549	367011	%3,4	88954	104929	87266	85862
	2007	12.573.836	318874	%2,5	65993	85102	78629	89150
	2011	13.624.240	412029	%3,0	77100	94417	110957	129555
TÜRKİYE	2002	68.587.494	20179482	%29	5571006	5763964	4732455	4112057
	2007	70.586.256	20228517	%28,7	5282350	6068240	4495518	4382409
	2011	74.724.269	18826715	%25,2	4628812	5712985	3973341	4511577

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

Konak ilçesinde bulunan Atatürk İl Halk Kütüphanesi, İzmir ilinde tüm ilçe ve onlara bağlı belde kütüphanelerinin de teknik açıdan denetim, eğitim, rehberlik ve donanım desteği görevini sürdürmektedir. İzmir Atatürk İl Halk Kütüphanesinin en verimli ve anlamlı hizmetlerinden birisi de 1986 yılından başlayarak kütüphane bünyesi içinde oluşturulan 'Görme Engelliler Bölümü' ile Türkiye'de bir hizmet üretmesidir. Gerek görme engellilere yönelik Braille tekniği ile hazırlanan kabartma kitaplar, gerekse sesli kitaplar görme özürlü bireylere ışık tutmuştur. Halk Kütüphanesi hizmetini almayan bölgelere Gezici Kütüphane Hizmeti verilmektedir (İBB, 2008, 91).

Bergama İlçe Halk Kütüphanesi'nde kitap sayısı çok olmasına karşın okuyucu sayısı ve ödünç verilen materyal sayısının azlığı dikkat çekicidir. Diğer yandan Dikili, Foça, Kemalpaşa, Kiraz, Menemen ve Tire İlçe Halk Kütüphanelerinde ise okuyucu sayısı kitap sayısının üzerinde olumlu bir gelişme göstermektedir. Özellikle Tire İlçe Halk Kütüphane'sinde ödünç verilen materyal sayısı ve okuyucu sayısı kitap sayısının iki katına yaklaşmaktadır. Ayrıca, İzmir Atatürk İl Halk Kütüphanesi'ne bağlı olarak hizmet veren; Uzundere Halk Kütüphanesi, Yeşilyurt Halk Kütüphanesi, Hatay Bedia Demirayak Halk Kütüphanesi de bulunmaktadır. Diğer yandan Güzelbahçe, Karaburun, Kınık (ilçe merkezi), Menderes ve Seferihisar ilçelerinde halk kütüphanesi bulunmamakla birlikte Güzelbahçe'de Dr. Burhan Özfatura Kütüphanesi Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet vermektedir. Urla Barbaros Halk Kütüphanesi ise personel ataması yapılmadığından kapalıdır.[30]

Halk kütüphanelerinin yanısıra belediyeler ve meslek odaları bünyesinde faaliyet gösteren kütüphaneler de bulunmaktadır. Selçuk Belediyesi tarafından çalışmalarına başlanılan 'Kent Belleği' projesi kapsamında Selçuk'un tarihsel yaşanmışlıkları, geleneksel el sanatları, mutfak

[29] 2002 ve 2007 nüfus verileri için '2000 yılı' Genel Nüfus Sayımı sonuçları ile 2008 Adrese Kayıtlı Nüfus Sistemine geçiş sürecindeki artış oranları baz alınarak hesaplama yapılmıştır.
[30] Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

kültürü, festivalleri gibi yerel değerlerini bir araya getirerek tüm ziyaretçilerin özellikle gençlerin ve çocukların yaşadıkları kenti tanımaları amacıyla bir arşiv ve dijital kütüphane oluşturulması amaçlanmaktadır. Kent merkezinde oluşturulacak dijital kütüphane için TRT, Milli Kütüphane, Müzeler, Osmanlı Arşivi, Cumhuriyet Arşivi, Kızılay, Devlet Demiryolları Arşivleri ve TÜİK gibi kurumlardan elde edilen belgelerin birer örneği Selçuk'a getirilerek arşive eklenme çalışmaları halen sürmektedir. Diğer yandan, Bayındır Belediyesi tarafından restorasyon çalışmaları yürütülen Ermeni Kilisesi'nin (Atlas Sineması) Kütüphane olarak kullanılması amaçlanmaktadır.[31] İzmir içerisinde çeşitli kurumlara bağlı kütüphanelerin 2011 yılı itibariyle ilçelere göre dağılımına bakıldığında (Bkz. Tablo 3.9) toplamda yer alan 70 kütüphaneden 10'unun Konak, 6'sının Karşıyaka, 5'inin Buca ve 5'inin Bornova ilçelerinde konumlandığı, her ilçede en az 1 adet kütüphane olduğu görülmektedir. Halk kütüphanelerinin yanısıra belediye ve üniversite kütüphaneleri kent içerisindeki kütüphane ihtiyacının karşılanmasına destek olmaktadır. Toplamda 70 olan kütüphane sayısının 22'sini belediye kütüphaneleri ve 5'ini üniversite kütüphaneleri oluşturmaktadır.

Tablo 3.7: İzmir İlinde Yer Alan Kütüphane Sayıları

İlçeler	Milli Kütüphane	Halk Kütüphanesi	Üniversite kütüphanesi	Belediye Kütüphanesi	Diğer kurum/kuruluş kütüphanesi	Toplam
Balçova	-	1	1	1	-	3
Bayraklı		1	-	1	-	2
Bornova	-	2	1	1	-	5
Buca	-	2	1	2	-	5
Çiğli	-	1	-	1	-	2
Gaziemir	-	1	-	-	-	1
Güzelbahçe	-	-	-	1	-	1
Karabağlar	-	1	-	1	-	2
Karşıyaka	-	2	-	4	-	6
Konak	1	1	1	4	3	10
Narlıdere	-	1	-	-	-	1
Aliağa	-	1	-	-	-	1
Bayındır	-	1	-	-	-	1
Foça	-	1	-	-	-	1
Karaburun	-	1	-	-	-	1
Kemalpaşa	-	1	-	-	-	1
Menderes	-	-	-	2	-	2
Menemen	-	2	-	-	-	2
Seferihisar	-	-	-	1	-	1
Torbalı	-	1	-	-	-	1
Urla	-	3	1	-	-	4
Bergama	-	1	-	1	-	2
Beydağ	-	1	-	-	-	1
Çeşme	-	2	-	-	-	2
Dikili	-	1	-	-	-	1
Kemalpaşa	-	1	-	-	-	1
Kınık	-	1	-	-	-	1
Kiraz	-	1	-	-	-	1
Ödemiş	-	3	-	1	-	4
Selçuk	-	1	-	1	-	2
Tire	-	1	-	-	1	2
Toplam	**1**	**38**	**5**	**22**	**4**	**70**

Kaynak: İzmir Kültür Turizm İl Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 2012.

[31] Bayındır Belediyesi 2011 yılı Faaliyet Raporu, 2012, s.114 ve s.65.

3.1.3. İzmir'de Koruma Alanları

Elverişli iklimi ve doğası nedeniyle Neolitik Dönem'den günümüze kadar birçok uygarlığa evsahipliği yapmış olan İzmir ve yakın çevresi, doğal olarak bu uygarlıkların mirası olan çok sayıda kültür varlığını barındırmaktadır. Bölge, dönemin insan emeği ve teknolojisiyle oluşturulan bu yapıtların yanısıra kültür varlığı olarak değerlendirilebilecek sayısız doğal varlığa ve alana da sahiptir. Bu zengin mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için stratejiler üretilmesi ancak envanterlenmesi ile mümkündür.

Yakın zamana kadar kültür ve tabiat varlıklarına ilişkin tescil ve denetleme çalışmaları aynı çatı altında iken yapılan yasal düzenlemeyle bu görev, kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ile tabiat varlıklarını koruma bölge kurulları arasında paylaştırılmıştır. Bu kurullar uzmanların bölgedeki kültür varlıkları veya alanları hakkında hazırladıkları raporları değerlendirerek tescil kararı almakta ve eğer söz konusu olan bir sit alanıysa tescil gruplarını belirlemektedirler.

Tescile konu olan bölge, kentsel özellikler yoğunluktaysa "kentsel sit alanı", arkeolojik buluntular yoğunluktaysa "arkeolojik sit alanı", doğal varlıklar yoğunluktaysa "doğal sit alanı" veya bölgenin tarihi öneminden dolayı korunması gereken bir alansa "tarihi sit alanı" olarak tescillenmektedir. Ayrıca herbir sit alanı barındırdığı özelliklerin nitelik ve niceliğine göre 1., 2. veya 3. derece olarak derecelendirilmekte, bazı durumlarda aynı bölgede farklı derecelere ait sit alanları (1. Derece + 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı gibi) bazı durumlarda da farklı gruplardaki sit alanları çakışabilmektedir (1. Derece Arkeolojik Sit Alanı + 2. Derece Doğal Sit Alanı gibi).

İzmir ili ve ilçelerindeki korunacak kültür varlıklarını, arkeolojik, kentsel ve tarihi sit alanlarını belirlemek ve buralardaki uygulamaları denetlemek üzere iki adet kültür varlıklarını koruma bölge kurulu görev yapmaktadır. Görev alanı İzmir Kent Merkezi olarak tariflenen 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun yetki alanı Balçova, Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karşıyaka, Karabağlar, Konak, Narlıdere, Çeşme, Karaburun, Menderes, Seferihisar, Urla ilçelerini kapsamaktadır. 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun yetki alanı ise İzmir'in çevre ilçeleri olan Aliağa, Bayındır, Beydağ, Bergama, Dikili, Foça, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Menemen, Ödemiş, Tire ve Torbalı'nın yanısıra Manisa ilini de kapsamaktadır[32].

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü bünyesinde yer alan iki adet Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü de söz konusu alandaki doğal varlıkların belirlenmesi ve korunmasına yönelik uygulamaları denetlemektedir. 1 Numaralı Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü Seferihisar, Menderes, Torbalı, Kemalpaşa, Selçuk, Bayındır, Tire Ödemiş, Beydağ, Kiraz, Karabağlar ve Bayraklı ilçelerini kaparken 2 Numaralı Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü, Çeşme, Urla, Güzelbahçe, Karaburun, Narlıdere, Balçova, Gaziemir, Buca, Konak, Çiğli, Foça, Bornova, Karşıyaka, Menemen, Aliağa, Dikili, Kınık ve Bergama ilçelerini kapsamaktadır[33].

---

[32] Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, kurumsal websitesi, http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43064/izmir2.html, Erişim Tarihi:15.10.2012.

[33] İzmir Valiliği Çevre ve Şehircilik il Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.csb.gov.tr/iller/izmir/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=5354, Erişim Tarihi:15.10.2012.

Bu dört kurulun yanısıra Büyükşehir Belediyesi bünyesinde oluşturulan Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü de kurullarla işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmektedir. Korunması gereken taşınmazların tescillenmelerine dair süreç, "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik'in 2. bölümünde belirlenmiştir[34]. Yönetmelikte belirlenen koşulları sağladığı kurullar tarafından onaylanan alanlar için sit alanları için (Resim 3.1.), diğer taşınmaz kültür varlıkları içinse anıtlar için hazırlanan tescil formları (Resim 3.2.) oluşturulur.

Görüldüğü gibi tescil fişleri sit alanları veya diğer kültür varlıkları hakkında birçok özet bilgiyi barındırabilecek niteliktedir. Ancak genel tarama sonucunda tescil fişlerinin tümünün Resim 1 ve 2'deki kadar bilgi içermediği görülmüş, birçok fişte neredeyse hiç bilgi bulunmadığı saptanmıştır. Ayrıca bir başka önemli eksiklik de tescil fişlerindeki bilgilere dair bir kaç istisna dışında herhangi bir kaynak gösterilmemesidir.

Bu durum zengin bir mirasa sahip kente yakışmamakta, bu arşivin ihtiyaç halinde başvurulduğunda tatminkâr bilgilerin alınabileceği bir arşiv niteliğine kavuşturulması için İzmir iline ait tüm tescil fişlerinin konuyla ilgili uzmanlardan oluşacak ekipler tarafından tekrar ele alınarak güncellenmesi gerekmektedir.

Koruma kurullarında bulunan tescil fişleri 2012 itibariyle T.C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından, İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri adı altındaki 3 ciltlik bir yayında derlenmiştir. Geliştirilmesi gereken bazı yönlerine rağmen bu yayın kültür envanterinin oluşturulması sürecinde çeşitli istatistikî verilere ulaşmak isteyen araştırmacılar için büyük kolaylık sağlamaktadır. Kültür Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu sınıflandırma yöntemi kullanılarak sıralanan eserlerin bir kısmı anıt fişleriyle detaylı olarak tanıtılırken bir kısmı ise liste şeklinde yer almıştır. Tablo 3.10 ve Tablo 3.11, bu kaynakta yer alan korunması gereken kültür varlıklarının, envanterde olmayan yeni yapı tipleri eklenmesiyle, mevcut sınıflandırma sistemi daha da inceltilerek oluşturulmuştur.

Diğer taraftan İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü tarafından yayımlanan İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri çalışmasının 2013 itibariyle yeniden güncellenmekte olduğu belirtilmelidir. Örneğin, İzmir ili içerisindeki sit alanlarının gerek İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Brifing Raporlarında, gerekse T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın resmi websitesinde belirtilen rakamlar itibariyle farklı olduğu gözlenmektedir[35]. Ancak yeni veri güncelleme çalışmaları gerek sahip olduğumuz taşınmaz kültür varlıklarının tam olarak tespitinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesini, gerekse de Tablo 3.11'de belirtilen ilçeler itibariyle bir dağılımın yeniden ortaya konulmasını sağlayacaktır.

[34] Yönetmeliğin tam metnine şu adresten ulaşılabilir: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14660/korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varliklarinin-ve-sitl-.html, Erişim Tarihi:15.10.2012

[35] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi websitesinde İzmir ili sit alanları toplamı 546 olarak geçmekte iken, İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri içerisinde 647 sit alanının fişlenerek tescilli bulunduğu tespit edilmiştir.

Resim 3.1: Sit Alanı Tescil Fişi Örneği

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E.	SİT	ENVANTER NO:
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA NO: BALIKESİR J18-d2/d3
İLİ: İZMİR	İLÇE: BERGAMA	MAHALLE-KÖY veya MEVKİİ: SELÇUK MAHALLESİ	
KADASTRO:	PAFTA: 2008 K II c	ADA: 410	PARSEL: 47
ADI: MUSALLA MEZARLIĞI		KORUMA DERECESİ: 1. Derece Arkeolojik Sit.	

GENEL TANIMI: 1919 yılına kadar selvi ağaçları ile donanmış olan ve Musalla Mezarlığı olarak adlandırılan tepenin doğusunda modern Bergama yerleşimi, kuzeyinde Bergama Çayı (Selinos) ve antik Pergamon Akropolisi, batısında Tellidere Deresi, güneyinde Asklepieion bulunmaktadır. Burada Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından 1938'de, 1957-1958'de kazı çalışması yapılmıştır. Musalla Mezarlığı'nın doğu yamacında Viran Kapı (Asklepicion'un giriş kapısı), 30 000 seyirci kapasiteli Roma Tiyatrosu (M.S. 2.yy) vardır. Kuzey kısmında ise su dövüşleri, gladyatör oyunlarının oynandığı 50 000 seyirci kapasiteli amphitiyatro (M.S. 2.yy) halen toprak üstünde görülen kalıntılardır; ayrıca tepenin batısındaki düzlükte bir stadyum da olabileceği kabul edilmekle birlikte, bu yapıya ilişkin bir kalıntı ortaya çıkartılamamıştır. Kazılarda evlere ve bir mezar anıtına ait kalıntılar da bulunmuştur. Osmanlı Dönemi'nde bu alan mezarlık olarak kullanılmıştır.

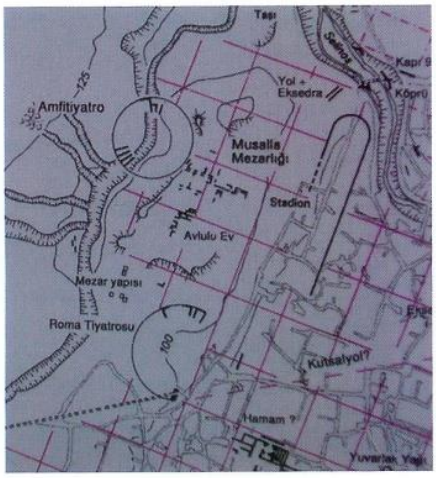

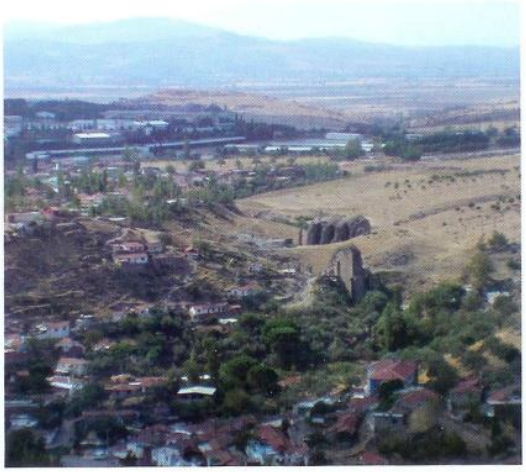

SİT POTANSİYELİ: Toprak altı ve üstü kalıntılarıyla son derece zengin arkeolojik potansiyele sahiptir.

ÖNERİLEN KORUMA:

YAPILAN ONARIMLAR: Kaçak yapılaşma önlenmeli, etrafı tel örgü ile çevrilmelidir. Üzerindeki çoğu kaçak yapılardan temizlenip bilimsel kazı çalışmaları yapılmalıdır. Kazı çalışmalarını takiben tiyatro ve amphitiyatroda restorasyon çalışmaları yapılarak ziyarete açılmalıdır.

ONAY:

REVİZYON:

K.K.KARARLARI:
GEEAYK'nun 09.07.1976 tarih ve A77 sayılı kararı.
TKTVKYK'nun 26.10.1984 tarih ve 466 sayılı kararı.
İzmir 1 No'lu KTVKK'nun 12.09.1996 tarih ve 6363 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.

YAYIN DİZİNİ:	EKLER	
1- Radt W, Pergamon, 2008	RAPOR	
2- Akurgal E, Anadolu Uygarlıkları, 1987, 1. Baskı.	FOTOĞRAF	X
3-	RÖLÖVE	
4-	RESTORASYON PROJESİ	
5-	HARİTA	X
6-	KROKİ	
7-	KİTABE	
8-	VAKFİYE	

HAZIRLAYANLAR:
Sevgi SOYAKER - Arkeolog - 14.05.2008
Tülin BECER - Arkeolog - 14.05.2008

KONTROL EDEN:
M. Adnan SARIOĞLU - Müze Müdürü - 14.05.2008

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri (2012) Cilt: 1 Sayfa: 72. T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Resim 3.2: Kültür Varlığı Envanter Fişi Örneği

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E.	ANIT	ENVANTER NO: 146
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA NO: 20L-IVb,20L-1c
İLİ: İZMİR	İLÇESİ: BERGAMA	MAHALLE-KÖY veya MEVKİİ: İSLAMSARAY MH.	KORUMA DERECESİ: ANITSAL 1 2 3
ADRESİ: İslamsaray Mahallesi		KADASTRO :	ÇEVRESEL 1 2 3
ADI: BAZİLİKA (KIZIL AVLU)	YAPTIRAN: Hadrianus	PAFTA : ADA: 475 PARSEL: 15-45	ÇEVREYE AYKIRI 1 2 3
	YAPIM TARİHİ: M.S.II.yy	YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI: ROMA
		KİTABE :	VAKFİYE:

GENEL TANIMI: Tapınak Akropole çıkan yolun kenarında yer alır. I.Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kalmaktadır. Güneyinden Bergama (Selinos) Çayı geçmektedir. Tapınağın çekirdek yapısı, kiremit ile inşa edilmiş bulunan ve yüksekliği nedeniyle bugün hala Bergama'daki binaların çoğunu aşan bir yapıdır.

KORUMA DURUMU	A	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	YOK
	B		B		B		B		B		B	İZİ VAR
	C		C		C		C		C		C	ÖNEMLİ

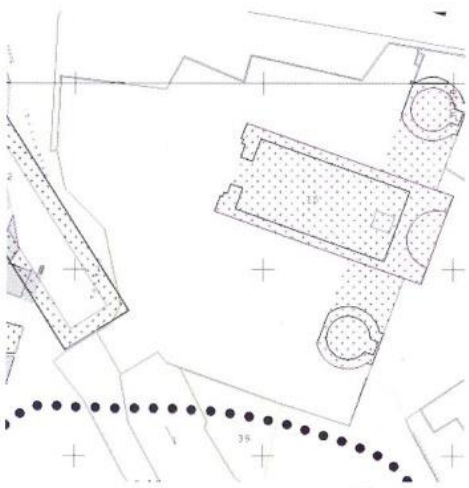

BUGÜNKÜ SAHİBİ: Maliye Hazinesi (Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsisli)

BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ: Kültür ve Turizm Bakanlığına

YAPILAN ONARIMLAR: Müze Müdürü Osman Bayatlı zamanında tapınak duvarlarının kısmen restorasyonu ve sağlamlaştırılması yapılmıştır.

AYRINTILI TANITIM:
Kızıl Avlu birçok özelliği nedeniyle Anadolu ve Roma imparatorluk dönemi mimarisi bakımından hiç alışılmamış bir yapı idi.Tapınak geçit sistemleri, Mısır'ı çağrıştıran hatları ve Anadolu'da bulunan tamamen tuğladan yapılmış çok az sayıdaki binalardan birisidir. Yapı ön avlusuyla birlikte yaklaşık 270m. boyunda ve 100m. genişlikte idi. Tapınağın ana binası tuğla ile inşa edilmiş olup, 60x26m. boyutlarındadır. Yaklaşık 19 m'lik kısmı hala ayaktadır. Kızıl avlunun kuzey ve güney yanlarında kule biçimindeki iki yuvarlak yapı günümüze kadar iyi korunmuştur. Kuzeydeki yuvarlak yapı günümüzde cami olarak kullanılmakta ve Kurtuluş camii adı ile anılmaktadır.
Tapınağın çok büyük olan ön avlusu günümüzde evlerle örtülü olduğu için haşmeti tam olarak algılanamamaktadır.
Tapınağın önünde tapınak ile aynı aks üzerinde bir propylon yer almakta idi. Kendine ait alınlıklı bir çatısı vardı.Tapınağa geçişi sağlayan doğu galerisi mermer kaplı olup pergola andırmakta idi.
Ana giriş kapısı çok büyük ve muhtemelen bronz kaplama idi. Kült heykeli tarafında üzeri mermer kaplama iki kaide durmaktadır. Bunların üzerinde 10-12 m.yüksekliğinde oturur durumda dev bir kült heykeli bulunmakta idi. Tapınak zemininin altında çeşitli yönlere doğru uzanan dar geçitler ve bir sarnıç vardır. Muhtemelen bir rahip içi boş olan kült heykelinin içine geçitlerden geçip girebiliyor ve oradan tanrı adına hitap ediyordu.
Tapınağın üzerinde muhtemelen mermer kiremitlerden oluşan ve çatıyı taşıyan çok sağlam yapılı ahşap bir çatı vardı.
Tapınağın M.S. II.yy'ın ilk yarısında muhtemelen imparator Hadrianus döneminde inşa edildiği ve bir İskenderiye tanrı üçlemesine adandığını söylemek mümkündür.
Tapınağın içerisine sonradan inşa edilmiş olan, Erken Bizans dönemine ait kilise duvar kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır.

TEKNİK BİLGİLER:	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON

ORJİNAL KULLANIMI: Tapınak
BUGÜNKÜ KULLANIMI: Örenyeri
ÖNERİLEN KULLANIMI: Örenyeri
HAZIRLAYANLAR: 2003
Tülin ACAROĞULLARI - Arkeolog
Sadık DOĞAN - Müze Araştırmacısı

KONTROL EDEN:
M. Adnan SARIOĞLU - Bergama Müzesi Müdürü 2003

YAYIN DİZİNİ:	EKLER	
1-	RAPOR	
2-	FOTOĞRAF	X
3-	RÖLÖVE	
4-	RESTORASYON PROJESİ	
5-	HARİTA	X
6-	KROKİ	
7-	KİTABE	X
8-	VAKFİYE	

ONAY:
REVİZYON:
K.K.KARARLARI:
T.K.T.V.K.Y. K.'nun 26.10.1984 gün ve 466 sayılı kararı,
İzmir 1 No'lu K.T.V.K.K.'nun 15.04.1993 gün ve 4391 sayılı kararı,
İzmir 2 No'lu K.T.V.K.K.'nun 7.11.2001 gün ve 10213 sayılı kararı ile tescillidir.

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri (2012) Cilt: 1 Sayfa: 88. T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Tablo 3.8: İzmir'de Anıt Fişlerinde Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere ve Türlere Göre Dağılımı/Taşınmaz Kültür Varlıkları (2012)

İLÇE	TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI															
	Anıtlar Abideler	Dinsel Yapılar	Doğal Varlıklar	Endüstriyel / Ticari Yapılar	Ulaşım Yapıları	Askeri / İdari / Sağlık Yapıları	Kültürel / Eğitim Yapıları	Konut / Konut+Dükkan	Taşınmaz	Köprü / Su Kemeri / Kuyu	Hamam Ilıca Sarnıç vb...	Çeşme Sebil	Sokak / Meydan vb...	Mezar Mezarlık	Duvar vb... Kalıntılar	TOPLAM
Aliağa		1		1				1						1	1	5
Balçova		1									1			1		3
Bayındır		5		2	1	1	1	2			1	1			1	15
Bergama		32	3	113		4	8	331		18	9	34	2	6	7	567
Beydağ	1	5	1			1				1	4	2				15
Bornova	2	12	7	13	1	3	10	51	6	4	4				2	115
Buca		5	6	1	1	2	5	124	13	2		2				161
Çeşme	8	10	6	21		3		309	9	1	4	20		7	4	402
Çiğli																0
Dikili	1	5		19		3	2	44			1	1		4		80
Foça	1	4	6	7		1		270	16	2	3	3		3	2	318
Gaziemir				1	2			8		1		1				13
Güzelbahçe		2														2
Karaburun		2	7													9
Karşıyaka Bayraklı		6	5	15	1	4	4	103	51		1			6	1	197
Kemalpaşa	1	9	2	1			1	1		2		2			2	21
Kınık		6	6	22		1		30		4	2	8		2	3	84
Kiraz		2														2
Konak Karabağlar	9	64	23	313	4	35	26	832	328		14	10	4	8	12	1682
Menderes		1	1						1					2		5

Tablo 3.10: İzmir'de Anıt Fişlerinde Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere Ve Türlere Göre Dağılımı/Taşınmaz Kültür Varlıkları (Devam)

İLÇE	TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI															
	Anıtlar Abideler	Dinsel Yapılar	Doğal Varlıklar	Endüstriyel / Ticari Yapılar	Ulaşım Yapıları	Askeri / İdari / Sağlık	Kültürel / Eğitim Yapıları	Konut / Konut+Dükkan	Taşınmaz	Köprü / Su Kemeri / Kuyu	Hamam Ilıca Sarnıç vb...	Çeşme Sebil	Sokak / Meydan vb	Mezar Mezarlık	Duvar vb... Kalıntılar	TOPLAM
Menemen	3	19	7	12	1	1	1	27	1	2	1	5	1	4		85
Narlıdere		1	1											1		3
Ödemiş	4	24	6	42	4	8	8	208		5	5	4		3	12	333
Seferihisar	1	8	1				2	3	2	2	6	1			1	27
Selçuk	2	21	1	16	1	9	8	141	3	9	11	13	3	15	23	276
Tire		46	69	37			19	155		4	10	22		53	3	418
Torbalı		2	2				1	2	2	1		1			2	13
Urla	1	13	12	62		7	5	73	67	7	4	6		7		264
TOPLAM	**34**	**306**	**172**	**698**	**16**	**83**	**101**	**2715**	**499**	**65**	**81**	**136**	**10**	**123**	**76**	5115

Tablo 3.9: İzmir'de Anıt Fişlerinde Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere ve Türlere Göre Dağılımı/Sit Alanları (2012)

SİT ALANLARI									
İlçe	Ark.	Doğal	Kentsel	Tarihi	İlçe	Ark.	Doğal	Kentsel	Tarihi
Aliağa	25	3			Karşıyaka Bayraklı	7	3		
Balçova		1			Kemalpaşa	19	6		2
Bayındır					Kınık	8		1	
Bergama	47	1	3	2	Kiraz	4			
Beydağ	1				Konak Karabağlar	18	7	11	5
Bornova	16	30	2		Menderes	15	2		
Buca	1	11	1	1	Menemen	17	8	1	
Çeşme	28	56	5		Narlıdere	1	3		
Çiğli		1			Ödemiş	8	4	1	
Dikili	16	18			Seferihisar	26	11	3	
Foça	16	29	5		Selçuk	21	15	4	
Gaziemir	1				Tire	5		1	
Güelbahçe	2	5			Torbalı	27	2		
Karaburun	3	5			Urla	25	19	2	
Anıt Fişi Bulunan Sit Alanları Toplamı									**647**

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012, Cilt 1, 2, 3.

Tablolaştırılan veriler sayesinde taşınmaz kültür varlıklarının türlerine ve ilçelere dağılımlarına göre bazı yorumlar yapmak mümkün görünmektedir. Öncelikle İzmir il sınırları içerisinde anıt tescil fişi bulunan 647 adet sit alanının %55'ine karşılık gelen 357 adedinin arkeolojik sit alanı olduğu anlaşılmaktadır. Bu oran aynı zamanda bölgenin zengin arkeolojik mirasına dair önemli bir gösterge olarak yorumlanabilir. Arkeolojik sit alanlarını (Bkz. Tablo 3.12) 240 adetle doğal, 40 adetle kentsel ve 10 adetle tarihi sit alanları takip etmektedir.

Tablo 3.10: İzmir Anıt Fişlerinde Yer Alan Sit Alanlarının Türlerine Göre Dağılımı (2012)

Arkeolojik Sit Alanı	Doğal Sit Alanı	Kentsel Sit Alanı	Tarihi Sit Alanı	TOPLAM
357	240	40	10	647

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012, Cilt 1, 2, 3.

Sit alanlarının ilçelere göre dağılımına bakıldığında (Bkz. Tablo 3.13), Bayındır'da hiç sit alanı bulunmadığı, Balçova, Beydağ, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe Karaburun, Kınık, Kiraz, Narlıdere ve Tire'de 10'dan az sayıda sit alanı olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan en çok sit alanına sahip olan Çeşme'de 89, daha sonra gelen Bergama'da 53 adet, Foça'da 50, Bornova'da 48, Urla'da 46 sit alanı bulunmaktadır. Bu rakamlar, özellikle antik dönemlerde görece daha az yerleşilen ilçelerde sit alanı sayısının daha az olduğunu, arkeolojik alanlara sahip ilçelerin ise sit alanları açısından daha zengin olduğunu göstermektedir. Özellikle Çeşme Yarımadası'ndaki Erithrai, Bergama yakınlarındaki Pergamon, Foça ilçesindeki Phokaia ve Urla ilçesindeki Klazomenai Antik kentleri düşünüldüğünde bu sonuç şaşırtıcı değildir.

Bornova ise daha çok çevresindeki kırsal alanlardaki doğal varlıkların zenginliği nedeniyle önemli miktarda doğal sit alanına sahiptir.

Tablo 3.11: İzmir'de Anıt Fişi Bulunan Sit Alanlarının İlçelere Göre Dağılımı (2012)

İlçe	Sit Alanı	İlçe	Sit Alan
Aliağa	28	Karşıyaka-Bayraklı	10
Balçova	1	Kemalpaşa	27
Bayındır	0	Kınık	9
Bergama	53	Kiraz	4
Beydağ	1	Konak-Karabağlar	41
Bornova	48	Menderes	17
Buca	14	Menemen	26
Çeşme	89	Narlıdere	4
Çiğli	1	Ödemiş	13
Dikili	34	Seferihisar	40
Foça	50	Selçuk	40
Gaziemir	1	Tire	6
Güzelbahçe	7	Torbalı	29
Karaburun	8	Urla	46
		30 İlçe Toplamı	**647**

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012, Cilt 1, 2, 3.

İzmir ili sınırları içinde tescillenmiş taşınmaz kültür varlıklarının türlerine göre dağılımına bakıldığında (Bkz. Tablo 3.14) özellikle konut ve zemin katın dükkan, üst katların konut olarak kullanıldığı yapıların envanterin önemli bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Bu grubun ardından endüstriyel ve ticari yapılarla taşınmaz olarak sınıflandırılan yapılar gelmektedir. Gerek konut yapıları gerekse ticari ve endüstriyel yapıların çoğu 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmektedir. Bu tarihsel yoğunlaşma, bölgenin özellikle geç Osmanlı Döneminde gelişen dış ticaret hacmine bağlanabilir. Yine dini yapılar da bölgede sıklıkla rastlanan korunan kültür varlıklarındandır. Bunun yanısıra sokak, meydan gibi açık kamusal mekânlar ve ulaşım yapılarının nadiren tescillendiği görülmektedir. Ulaşım yapılarının sınırlı olması bu türdeki yapıların azlığıyla açıklanabilirken, sokak ve meydan gibi kamusal mekânların nadiren tescillenmesi, tescil mekanizmasının ve anlayışının yapı odaklı kurulduğuyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 3.12: İzmir'deki Taşınmaz Kültür Varlıklarının Türlerine Göre Dağılımı (2012).

Kültür Varlıkları	Eser Sayısı	Kültür Varlıkları	Eser Sayısı
Anıtlar	34	Taşınmaz	499
Dini Yapılar	306	Duvar vb. Kalıntılar	76
Doğal Varlıklar	172	Hamam / Ilıca / Sarnıç Yapıları	81
Endüstriyel / Ticari Yapılar	698	Çeşme / Sebil	136
Ulaşım Yapıları	16	Sokak / Meydan	10
Askeri / İdari / Sağlık Yapıları	83	Mezar / Mezarlık	123
Kültür / Eğitim Yapıları	101	Köprü / Su Kemeri / Kuyu Yapıları	65
Konut / Konut + Dükkan	2715		
		Kültür Varlıkları Toplamı	**5115**

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012, Cilt 1, 2, 3.

Kültür varlıklarının il içinde, ilçelere göre dağılımına bakıldığında, kentin çekirdeği sayılabilecek Konak-Karabağlar bölgesinin en yüksek sayıda tescilli taşınmaz kültür varlığına sahip olduğu görülmektedir. Bu bölgenin yüzyıllardır kentin çekirdek alanı olduğu gözönünde

tutulursa bu durum doğaldır. Hem Helenistik ve Roma dönemi, hem de Osmanlı Dönemi'ne ait birçok eserin bulunduğu kent merkezinin hemen ardından zengin Antik Dönem ve Osmanlı Dönemi geçmişiyle Bergama ilçesi gelmektedir. Bergama'yı yine Osmanlı Dönemi'nde önemli merkezler olan Tire, Çeşme ve Ödemiş ilçeleri takip eder. Bunun yanısıra Çiğli ilçesinde hiç tescilli eser bulunmamaktadır. Yine Kiraz, Güzelbahçe, Narlıdere, Balçova, Aliağa, Menderes ve Karaburun ilçeleri de (Bkz. Tablo 3.15) 10'dan daha az tescilli esere sahip ilçelerdir. Bu ilçelerin büyüklükleri ve bu denli zengin geçmişe sahip konumları bir arada düşünüldüğünde bu sayılar bu ilçelerde yeterli araştırmanın ve belgelemenin yapılmadığını düşündürmektedir.

Tablo 3.13: İzmir'deki Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçelere Göre Dağılımı (2002).

İlçe	Kültür Varlığı	İlçe	Kültür Varlığı
Aliağa	5	Karşıyaka-Bayraklı	197
Balçova	3	Kemalpaşa	21
Bayındır	15	Kınık	84
Bergama	567	Kiraz	2
Beydağ	15	Konak-Karabağlar	1682
Bornova	115	Menderes	5
Buca	161	Menemen	85
Çeşme	402	Narlıdere	3
Çiğli	0	Ödemiş	333
Dikili	80	Seferihisar	27
Foça	318	Selçuk	276
Gaziemir	13	Tire	418
Güzelbahçe	2	Torbalı	13
Karaburun	9	Urla	264
		30 İlçe Toplamı	**5115**

Kaynak: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012, Cilt 1, 2, 3.

3.1.3.1 Tarihsel Kültür Mirası

İzmir'deki tarihsel kültür mirasına dair örnekler (Bkz. Tablo 3.16) ilçeden ilçeye gerek nitelik gerekse nicelik olarak farklılıklar göstermektedir. Özellikle merkez ilçe konumundaki Konak'ta Geç Osmanlı Dönemi'nde bu bölgenin yönetsel ve ticari merkez olmasına koşut olarak önemli miktarda yönetsel, ticari ve dini yapı bulunmaktadır. 1922 yangının neden olduğu büyük tahribata rağmen halen önemli miktarda geç dönem konutu da bu bölgede bulunmaktadır. Bunun yanısıra özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru gelişen demir ve deniz yollarına koşut olarak Bornova, Buca ve Karşıyaka gibi banliyölerin, kent merkezindeki sıkışıklıktan uzaklaşmak isteyen ancak ticaretten de kopmak istemeyen Levantenlere geniş bahçeli köşkler yapmaları için fırsat verdiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu ilçelerde geç dönem Levanten konutlarına ve bir miktar dini yapılarına rastlamak mümkündür.

Merkezden uzaklaştıkça azalan geç dönem Osmanlı dokusu Ödemiş, Birgi, Tire bölgesinde tekrar ve önemli miktarda ortaya çıkmaktadır. Bunun başlıca nedeni bu bölgenin erken Osmanlı Dönemi'nde İzmir'i gölgede bırakacak kadar gelişmiş merkezler olmasıdır. Özellikle 17. yüzyıla kadar bu bölge zenginliğin biriktiği, dolayısıyla önemli yapıların inşa edildiği bir karakterdedir.

Tablo 3.14: İzmir'de İlçeler İtibariyle Tarihsel Miras Alanları ve Koruma Alanı Bilgilerinden Örnekler

İlçe	Özellikleri	Sivil Mimari Örnekleri	Koruma Alanı Bilgileri
Bornova	Bilinen en eski adı "Birun-u Abad" olan Bornova'da yerleşim Helenistik çağda başlamıştır. Bölgede büyük bahçeler içerisinde konumlanmış çok sayıda görkemli Levanten malikâneleri bulunmaktadır. Levantenler özellikle 19. yüzyıl sonunda demiryolunun kent merkezi ile Bornova'yı birbirine bağlamasıyla bu bölgede büyük bahçeli malikaneler yaptırmışlardır. Dolayısıyla bu konutlar 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlendirilir. İzmir'in işgalden kurtuluşu sırasında pek çok Levanten köşk ve evleri Türk ordusu tarafından karargâh olarak kullanılmıştır.	Peterson Köşkü; Paggy Köşkü; Pandespanian Köşkü; Murat Evi (Perili köşk); Belhomme Evi; Steinbuchel Evi; Charlton Whittal (Büyük Ev); Maltas Evi; Charnaud Evi; Well House; Giraud Evleri; Edmund Giraud Evi; Donald Giraud Evi; Kanalaki Evi; Aliotti Evi; Bari Evi	Bornova Kentsel Sit Alanı, 1987 tarihinde Kentsel Sit Alanı olarak tescil edilmiştir. Bornova Kentsel Sit Alanına ilişkin Belediye Başkanlığınca 1990 yılı onanlı Koruma Amaçlı İmar Planı bulunmaktadır.
Buca	Geçmişteki adı "Paradiso" olarak bilinen Şirinyer mevkii ile İzmir güneyden girildiğinde Melez Çayı üzerindeki Su Kemerleri dikkati çekmektedir. Bölgede ayrıca çok sayıda görkemli Levanten malikâneleri bulunmaktadır. Bornova'ya benzer şekilde Buca'da da gelişimin demiryolu ile ivme kazandığı ve bahçeli levanten malikanelerinin 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına ait olduğunu söylemek mümkündür.	Dutlu Sokak; Forbes Malikanesi; De Jongh Malikanesi; Baltacı Malikanesi; Yapı Kredi Misafirhanesi; Rees Malikhanesi; Russo Köşkü; Belediye Binası	Buca Kentsel Sit Alanı, 1986 yılında kentsel sit olarak tescil edilmiştir. Alana ilişkin Belediye Başkanlığınca 1998 yılı onanlı Koruma Amaçlı imar planı bulunmaktadır.
Foça	Foça'da İyon, Pers, Roma, Bizans ve Osmanlı medeniyetlerden kalmış, tarihi ve turistik özelliği olan birçok yapı bulunmaktadır. Özellikle Pers işgaline dair bölgede bulunan nadir kalıntıların önemli bir kısmı burada yer almaktadır. Ceneviz ve Osmanlılardan kalma tarihi yapılarla Ege mimarisine özgü sivil mimari yapılarının yer aldığı kentte arkeolojik ve doğal sitler, kaynak değerlerini artırmaktadır.	Siren Kayalıkları, Şeytan Hamamı, Taş Kule (Anıt Mezar), Beş Kapılar (Ceneviz) Kalesi, Osmanlı dönemine ait Dış Kale, Ağalar Konağı ve Osmanlı Mezarlığı ile Ege mimarisinin özelliklerini taşıyan sivil mimari yapıları, Foça'nın çevre değerlerini zenginleştiren unsurlardır.	Özgün bir dokuya sahip olan kent içerisinde doğal, arkeolojik, tarihsel ve kentsel sit alanları birarada yer almaktadır. Foça ayrıca 1990 yılında Özel Çevre Koruma Bölgesi (ÖÇKB) olarak tescil edilmiştir. Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi 227 km^2'lik bir alanı kaplamaktadır. [36]
Karşıyaka	Yamanlar Dağı'nın eteği ile deniz arasında kalan, eskilerin "Kordelya" dediği bir eğlence ve dinlenme yeridir. 1880'li yıllarda sahil şeridinde büyük arsalar alan Levantenler ve yabancı tüccarlar yalılar ve köşkler yapmışlardır. Bu gelişmenin en önemli nedeni bu tarihlerde düzenli olarak çalışan ve kent merkezini Karşıyaka'ya bağlayan vapur hattıdır.	Uşaklıgil Köşkü; Durmuş Yaşar Köşkü; Fikri Altay Köşkü; İplikçizade Köşkü; Van Der Zee Köşkü; Penetti Köşkü; Löhner Köşkü (Epikmen Köşkü)	Karşıyaka ilçesi içerisinde herhangi bir kentsel veya tarihsel sit alanı bulunmamakta olup, özellikli tarihi yapılar tescil altına alınmış durumdadır.

[36] Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kurumsal websitesi, http://www.ockkb.gov.tr/TR/Icerik.ASP?ID=127 Erişim Tarihi:12.02.2008.

Tablo 3.16: İzmir'de İlçeler İtibariyle Tarihsel Miras Alanları ve Koruma Alanı Bilgilerinden Örnekler (devam)

İlçe	Özellikleri	Sivil Mimari Örnekleri	Koruma Alanı Bilgileri
Konak	KEMERALTI: Şehrin ticari merkezi olarak kabul edilmektedir ve Osmanlı dönemi yapılarının yoğun olduğu tarihi ticaret bölgesidir. Organik sokak dokusu, meydanları, tarihi ve dini yapılarıyla kültürel birikim değeri yüksek olup İzmir'in en canlı bölgesidir. Kullanım yoğunluğu oldukça yüksektir.	Kızlarağası Hanı; Çakaloğlu hanı; Büyük Kardıçalı Han; Mirkelamoğlu Hanı; Diyana Hamamları; Lüks Hamam; Basmane Hamamı; Saat Kulesi; Eski Osmanlı Bankası; Vakıfbank Binası; Ziraat Bankası; İzmir Ticaret Borsası; Kültür ve Turizm İl Md.; İzmir Atatürk Lisesi; İzmir Limanı; Asansör; Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi; İzmir Kız Lisesi; Sayaç Atölyesi; Kestane Pazarı Camii; Salepçioğlu Camii; Şadırvan Camii; Başdurak Camii; Kemeraltı Camii; Hisarönü Camii	KENTSEL SİTLER: • Kemeraltı Kentsel Sit Alanı (1984)- 280 ha. • Mimar Kemalettin Cad. Kentsel Sit Alanı (1988) • Mithatpaşa Cad. 698, 703 ve 704 no'lu adalar çevresi • Peştamalciler Çarşısı Kentsel Sit Alanı TARİHSEL SİTLER: • Konak Meydanı, (1994) • Eski Balık Hali-Cumhuriyet Meydanı arası (1994) • Kordon Yolu (Cumhuriyet Meydanı-Liman arası) (1998)
	ALSANCAK: Şehrin yeni gelişen merkezi olarak kabul edilebilir. Yörenin mimarisinde İzmir'de önemli yeri olan çok sayıda Levanten ve Rum evleri bulunmaktadır. Kentin en canlı eğlence ve ticaret merkezlerinden biridir. Kullanım yoğunluğu oldukça yüksektir.		
Menemen	Kent merkezinde Osmanlı dönemi eserleri ve sivil mimarlık yapıları yer almaktadır.	Taşhan; Bedesten Papaz Ev Karakadı Hamamı	Menemen'de 4,5 ha kentsel sit alanı ve Koruma Amaçlı İmar Planı bulunmaktadır.

3.1.3.2 Arkeolojik Kültür Mirası

Daha önce de değinildiği gibi İzmir ve çevresi tüm tarih dönemlerine ait kalıntılar barındırmakla birlikte (Bkz. Tablo 3.17) özellikle Antik Dönem'de önemli nitelik ve nicelikte yerleşime ev sahipliği yapmıştır. Bunun nedeni Heredot'un "yeryüzünde bildiğimiz en güzel gökyüzü altında ve en güzel iklime sahip yer" olarak tarif ettiği[37] bölgenin doğal koşulları olmalıdır. Günümüz İzmir'i Antik Dönem'de İyonya olarak anılan bölgenin önemli bir kısmını içermektedir. Öyle ki, toplamda 12 adet olan İyon kentlerinden 7 tanesi bugün İzmir kenti sınırları içinde kalmaktadır[38]. Bunun yanısıra İyonya'nın kuzeyinde yer alan Aiol Birliği'ne ait 12 kentten 11'i de yine İzmir il sınırları içinde bulunmaktadır[39].

[37] Heredotos, Heredot Tarihi, İş Bankası Kültür Yayınları, 2002, s.64
[38] Bu kentler, Ephesos, Kolophon, Lebedos, Teos, Klazomenai, Phokaia ve Erithrai'dir.
[39] Bu kentler, Kyme, Larissa, Neoteikhos, Temnos, Notion, Pitane, Aigaia, Myrina, Gryneia, Aigiroessa ve Smyrna'dır. Aigiroessa Kenti'nin yeri kesin olarak bilinmemekle birlikte Bornova-Kemalpaşa arasında olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. 15: İzmir Yakın Çevresindeki Antik Kentler ve Ören Yerleri

İlçe	Antik Kent ve Ören Yeri
Bayraklı	Smyrna (Tepekule)
Bergama	Pergamon Antik Kenti; Asklepion, Akropol, Kızıl Avlu Bergama kentinin kuzey kesimi
Dikili	Çandarlı Kalesi çevresi; Pitane (Çandarlı)
Çeşme	Çeşme Kent Merkezi; Alaçatı Kent Merkezi; Erytrai (Ildırı)
Selçuk	Ephesos Antik Kenti; İsa Bey Camii, St. Jean Kilisesi, Ayasuluk tepesi, Meryemana Evi, Şirince Köyü
Aliağa	Gryneian; Kyme (Nemrut); Myrina; Gryneia;Aigaia (Hacıömerli Köyü)
Bornova	Yeşilova Höyüğü, Tepebağ Höyüğü (Pınarbaşı)
Foça	Phokaia, Foça Kent Merkezi, Yeni Foça Kent Merkezi
Konak	Agora; Kadifekale (Pagos),Namazgah, Tilkilik Mevkii
Kemalpaşa	Ulucak Höyük; Nemrut Höyük; Yenmiş Höyük; Hitit Kabartması(Karabel Anıtı); Nymphaion; Aigiroessa (Kavaklıdere köyü);
Menderes	Klaros (Ahmetbeyli) Kolophon (Değirmendere) Notion (Ahmetbeyli) Baklatepe
Menemen	Larissa (Buruncuk Köyü) Panaztepe (Kesik Köyü) Temnos- Neotikhos – Nionithon; Myrina
Seferihisar	Teos (Sığacık); Airai; Lebedos(Ürkmez) Karaköse Harabeleri (Doğanbey Köyü)
Torbalı	Metropolis Antik Kenti
Urla	Kent Merkezi Klazomenai; Limantepe Höyüğü

3.1.3.3 Tarihsel ve Arkeolojik Mirasın Korunmasına Yönelik Çalışmalar

İzmir Kenti'nin sahip olduğu tarihsel, doğal ve arkeolojik mirasın korunması amacıyla birçok kurum ve kuruluş bu bağlamda çeşitli etkinliklerde bulunmaktadır. Bunlar, kültür varlıklarının yaşamlarını sürdürebilmesi ve kent yaşamına katılabilmeleri için gereken müdahalelerin ön koşulu olan rölöve-restitüsyon-restorasyon projelerinin hazırlanması ve uygulanması gibi doğrudan etkinlikler olduğu gibi, koruma amaçlı imar planları yapmak, tarihi bilinci ve bilgi birikiminin gelişmesi için konferanslar, sempozyumlar, seminerler düzenlemek ya da bu alanda teşvik edici yarışmalar yapmak gibi dolaylı etkinlikler de olabilmektedir. Tablo 3.18'de[40] İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri tarafından son beş yıl içinde bu yönde yürütülen çalışmaların bir kısmına yer verilmiştir.

Tablo 3.16: İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri Tarafından Yürütülen Çalışmalar

Belediye	Yılı	Restorasyon ve Diğer Koruma Faaliyetleri	Korumaya Destek Olan Faaliyetler
İBB	2011	Peterson Köşkü restorasyonu; Kadifekale Sur Duvarları, şapel ve sarnıç rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri ; Ayavukla Kilisesi ve müştemilatının restorasyonu ; Agora-Sinagoglar ve çevresinin rehabilitasyon ve restorasyonu ; Pınarbaşı Hamamı'nın rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri; Doğanlar Kilisesi'nin restore edilip yeniden işlevlendirilmesi ; Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde olan anıtsal ve sivil mimari örneği tarihi yapıların tespiti ve restorasyonu için çalışmalar ; Kemeraltı Anafartalar Caddesi'nde bina cephelerini sağlıklaştırma projesi ; Kemeraltı Yenileme Alanı Etap Proje ve Programları çalışmaları.	Kadifekale Antik Tiyatro rekonstrüksiyonu; tarihi yapıların korunması, halkı teşviki ve koruma bilincinin geliştirilmesi projeleri; Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri. Kent kitapları; Kültür Sanat Dergisi; Kentin Kültürel/Tarihsel geçmişi hakkında kongre, sempozyum ve toplantılar ; Yabancı arşiv ve müzelerle ortak projeler; İlköğretim okullarında kent tarihi ve kültürel mirası koruma seminerleri; Bayraklı Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları; Anadolu Medeniyetleri (Ege Uygarlıkları) Müzesi çalışmaları.

[40] İlgili Belediye Faaliyet Raporlarından derlenen verilerin tarihleri, elde edilen faaliyet raporu tarihine göre 2007 ila 2011 yılları arasında değişmektedir.

Tablo 3.18: İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri Tarafından Yürütülen Çalışmalar (devam)

Belediye	Yılı	Restorasyon ve Diğer Koruma Faaliyetleri	Korumaya Destek Olan Faaliyetler
Aliağa	2010	Merkez Camii restorasyon ve restitüsyon projeleri. Eski bir Rum Konağı olan yapının Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon projeleri (yapının kütüphane binası olarak kullanımı planlanmıştır). Somurlu Köyü İlköğretim Okulu'nun restorasyonu	-
Bayındır	2011	Kurt mahallesi, 43 ada, 10 parseldeki kagir evin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri ("Papaz Evi" olarak anılan 3 katlı Kargir yapının kadınlara yönelik bir sosyal ve dayanışma merkezi haline getirilmesi); Hacı Sinan Külliyesi rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri; Eski Tekel Hanı Restorasyonu (Hacı İbrahim Mahallesi, 42 ada, 7 parselde yer alan 150 yıllık yapı); Eski Hükümet Konağı Restorasyonu (Cami Mahallesi, 12 ada, 35 parselde yer alan 140 yıllık yapı); Ermeni Kilisesi Restorasyonu (Yapının kütüphane olarak kullanıma sunulması).	-
Bayraklı	2011	Bayraklı 300 pafta, 1979 ada, 6 parselde bulunan konutun restorasyonu; 1979 ada 6 no.lu parseldeki tescilli tarihi binanın restore edilerek ilçeye kazandırılması; Smyrna Höyüğü antik yerleşimin güney rıhtım sur duvarları projelendirilmesi	Bayraklı Höyüğü (Smyrna) Koruma Amaçlı İmar Planı (Ö: 1/1000)
Bergama	2010	Kleopatra Hamamı'nın restore edilerek kullanıma sunulması projesi.	Bergama Kültürel Miras Paneli (09 Ocak 2010)
Beydağ	2009	Beydağ kalesi Restorasyon, Restitüsyon ve Çevre Düzenleme ve Elektrik tesisatı Proje yapım işi.	-
Bornova	2011	Dramalılar Köşkü Restorasyonu, Atatürk Kitaplığı Restorasyonu, Bornova Evi Restorasyon Projesi Hazırlama Faaliyeti, Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi Çevre Düzenlemesi Yapımı, Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi Proje Ve Yapım Faaliyeti, Tristram Köşkünün Restorasyon Projesinin Hazırlanması, Büyükçarşı Sokak Sağlıklaştırma Faaliyetinin Yürütülmesi, Bornova Evi Restorasyon Projesi Hazırlama Faaliyeti.	Tarihi Yapılara Yönelik Envanter Çıkarılması. Belediye Birliklerine Üyelik Faaliyeti Kapsamında Tarihi Kentler Birliği'ne Üyelik İşlemleri İçin yapılan faaliyetler.
Buca	2011	-	Buca Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları.
Gaziemir	2011	Irmak Mahallesi Metin Henkoglu Caddesi'nde bulunan tescilli köprünün rölöve, restütisyon, restorasyon uygulama projeleri.	-
Konak	2010	Selvili Han uygulama projesi ve restorasyonu; Çakaloğlu Han uygulama projesi ve restorasyonu; Mirkelamoğlu Han uygulama projesi- restorasyonu; Mülkiyeti İzmir Valiliği'ne ait Emniyet Müdürlüğü'ne tahsisli Çankaya Eski Tütün Deposu'nun Restorasyonu ve yapımı; Kızılay Dernek Binası Restorasyonu; Kültür-Evi, Müze Binası Restorasyonu.	2009 yılında "Tarihi Mekanlarda Restorasyon" amacıyla 250.208,97 TL harcanmıştır.
Kemalpaşa	2011	Laskarisler Sarayının içerisinde ve yakın çevresinde araştırma kazısı yapılması ile sarayın restorasyon ve güçlendirme çalışmalarının başlatılması.	-

Tablo 3.18: İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri Tarafından Yürütülen Çalışmalar (devam)

Belediye	Yılı	Restorasyon ve Diğer Koruma Faaliyetleri	Korumaya Destek Olan Faaliyetler
Menemen	2011	Mermerli Mahallesi'ndeki 19. yüzyıl tarihli Agios Konstantinos Rum Kilisesi'nin restorasyonu.	Kentsel sit alanı için koruma amaçlı imar planı çalışmaları.
Ödemiş Belediyesi ---------- Birgi Belediyesi	2011 -------- Son 5 Yıl	Tescilli olan Türk Hava Kurumu Binası'nın Rölöve ve Restitüsyonu; Kasap Hali Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon projeleri; Eski Hükümet Konağı binasının Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon projeleri; Ödemiş Kentsel Sit Alanı içerisindeki Lozan Meydanı'nın restorasyonu. ---------- I. , II. , III. Beyade Sokaklar ve Aydınoğlu Meydanı Cephe Restorasyon ve Sokak Sağlıklaştırma Projesi; Fatih Mehmet Bey Caddesi Sokak Sağlıklaştırma ve Restorasyon Projesi; Birgi Yarbaşı Sokak Sağlıklaştırma ve Restorasyon Projesi; Demirli Mağaza restorasyonu; Umurbey Caddesi Sokak Sağlıklaştırma ve Cephe Restorasyon Projesi ile 6 adet tescilli yapının rölöve projeleri.	Tarihi eserlerin tespiti ve envanter çalışmaları tamamlanmıştır. Koruma amaçlı imar planında gerekli olan revizyon çalışmaları sürdürülmektedir.
Selçuk	2011	Tescilli Tekel Binası'nı kent arşivine dönüştürmek üzere rölöve ve restitüsyon projelerinin hazırlanması.	Efes Koruma Amaçlı İmar Planı Hazırlanması, Efes Alan Yönetimi toplantılar; "Yönetim Planı Geliştirme Çalıştayları"; Efes ve Meryem Ana Ören Yerlerinde harita ve planlama çalışmaları; Kale ve çevresinde planlama çalışmaları; Kent Belleği Proje Ofisi'nin kurulması; Kent Belleği Akademik Danışma Kurulu'nun oluşturulması; sözlü tarih çalışmaları; Antik Liman Projesi ve Antik Liman Sempozyumu'nun düzenlenmesi.
Urla	2009	Kamanlı Külliyesi içerisinde yer alan Kamanlı Hamam ve Çeşmesi Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon projeleri; Sokak Sağlıklaştırma, Cevre Düzenleme çalışmalarına ilişkin mal ve hizmet alımları.	-
Torbalı Belediyesi	2010	Hipodrom binası restorasyonu, Eski Sıtma Savaş Binası restorasyonu.	Metropolis Kazıları'nın desteklenmesi.

Yerel yönetimler eliyle koruma alanında yapılan çalışmalar irdelendiğinde, kültür mirasının ağırlıklı olarak sosyal ve kültürel amaçlı kullanımlara tahsis amacıyla değerlendirilmesi yönünde genel bir eğilim bulunduğu söylenebilecektir. Tablo 3.18 içerisinde yalnızca ulaşılabilen faaliyet raporlarında aktarılan bilgiler dâhil edilmiştir. Kuşkusuz bu tür bir derleme farklı yıllar temelinde ve İzmir ilinin tüm ilçeleri ölçeğinde genişletildiğinde sözü edilen kültür mirasının kentsel sosyal altyapı kullanımlarına tahsisi yönündeki tespitin güçlü kanıtları oluşturulmuş olacaktır. Örneğin, Tire belediyesinin son yıllarda Tire ilçesi içerisinde kötü fiziksel koşullara sahip kültür mirası yapılarını belediye mülkü olarak edinerek, anılan yapıları butik otel[41] ya da restaurant gibi farklı turistik kullanımlara tahsis ettiği gözlenmektedir. Söz konusu gelişmeler, kentin kültür turizmi kapsamındaki gelişimini desteklemektedir.

[41] Örnek olarak Tire Güllüoğlu Konakları gösterilebilir.

3.1.3.4. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) UNESCO tarafından; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar biçiminde tanımlanmaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) 17 Ekim 2003 tarihinde Paris'te düzenlenen 32. Genel Konferansı'nda, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Türkiye 19 Ocak 2006 tarihli ve 5448 sayılı Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanunla bu sürece dâhil olmuş ve 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, 4848 Sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun 13. maddesine göre Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü icracı birim olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi

Somut olmayan kültürel mirası daha gözle görülür kılmak, önemi konusunda bilinçlenmeyi sağlamak ve kültürel çeşitliliğe saygı içinde diyalogu desteklemek için, Taraf Devletlerin teklifi üzerine, insanlığın somut olmayan kültürel mirasının temsili bir listesi hazırlanır, güncellenir ve yayımlanır.

Somut olmayan kültürel mirası envanterleme çalışmaları, illerde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün koordinasyonunda yürütülmektedir. Türkiye'de iki çeşit envanter çalışması yürütülmektedir.

Yaşayan İnsan Hazineleri (YİH) Ulusal Envanteri

Yaşayan İnsan Hazineleri, Somut Olmayan Kültürel Mirasın belli unsurlarını yeniden yaratmak ve yorumlamak açısından gerekli bilgi ve beceriye yüksek düzeyde sahip kişileri anlatır.
Yaşayan İnsan Hazineleri şu ölçütlere göre belirlenir:

- Ustalığını 10 yıldır icra ediyor olması,
- Sanatını usta-çırak ilişkisi ile öğrenmiş olması,
- Bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğü,
- Konusunda ender bulunan bilgiye sahip olması,
- Kişi veya grubun yaptığı işe kendini adamışlığı,
- Kişi veya grubun bilgi ve becerilerini geliştirme yeteneği (sanatının toplumla buluşmasını sağlayacak yenilikler içermesi),
- Kişi veya grubun bilgi ve becerilerini çırağa aktarma becerisi (bir çırak yetiştirmiş olması).

02.00020 kodlu Yaşayan İnsan Hazineleri Listesi'nde İzmir'den Nazar Boncuğu Ustası Mahmut SÜR listelenmektedir.

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Ulusal Envanteri

Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterinin oluşturulmasında şu temel ölçütler dikkate alınır:
- İnsan yaratıcılığının bir kanıtı olarak değeri,
- Kültürel ve toplumsal gelenekler içerisindeki köklülüğü,
- Belirtilen topluluk ya da grubu temsil niteliği,
- Kaybolma riski.

Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri'nde İzmir'in de dahil olduğu alanlar envanter kodları ile birlikte şöyledir:

Aşıklık Geleneği (01.0003), Nevruz (01.0005), Geleneksel Sohbet Toplantıları (01.0006), Bahar Bayramı (Hıdrellez / Aziz George Günü (01.0012), Nazar Boncuğu Geleneği (01.0014), Çalgı Yapımcılığı (01.0028), Hayır Geleneği (01.0037), Keçecilik Sanatı (01.0041), Oya Sanatı (01.0051), Sepetçilik Sanatı (01.0052), Zeybeklik Geleneği (01.0060).

Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanter (İzmir) Tespit Çalışmaları

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün koordinasyonunda akademik kurum, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşturulan komisyonun çalışmaları sonucu il genelinde belirli konulara ilişkin bir liste oluşturulmuştur.

Buna göre 22.06.2012 tarih ve 4269 sayılı toplantıda Bergama Kermesi, Çeyic ve Çeyiz Serme, Sünnet Yatağı, Karatabakçılık, Sepet Yapımı, Telkırma, Klarnet Çalma gelenekleri;

22.12.2011 tarih ve 4269 sayılı toplantıda Lokma, Karambol oyunu, Yanar Gecesi, Armola geleneği ve Beyler Köyü Hıdrellez Şenlikleri;

31.05.2010 tarih ve 7348 sayılı toplantıda Keçi Kırkım Törenleri, Deve Güreşleri, Mahya (Köy Hayrı, Dede Hayrı, Ağa Hayrı),Delikanlı Odaları, İzmir'de Yaşayan Aşıklar ve Aşıklık Geleneği, Hıdrellez, Kabak Kemane Yapımı;

18.12.2009 tarih ve 7348 sayılı toplantıda İzmir'de Hıdrellez Geleneği ve Kabak Kemane Yapımı; ve son olarak

24.09.2009 tarih ve 7348 sayılı toplantıda Beledi Dokuması, Deve Güreşleri, İğne Oyası, Keçe, Keçi Kırkım Törenleri, Mahya (Köy Hayrı, Dede Hayrı, Ağa Hayrı), Nazar Boncuğu, Sultan Nevruz ve Zeybeklik gelenekleri tescillenmiştir.

3.2. İzmir'de Sanat Kurumları, Mekânları ve Etkinlikleri

3.2.1. Kültür ve Sanat Merkezleri

İzmir kentinde kültür merkezlerine ilişkin altyapı anlamında son yıllarda ivme kazanan bir gelişim sergilenmekte olduğu söylenebilecektir. Özellikle yerel yönetimlerin son beş yılda birçok kültür merkezi yapısı ile çok amaçlı salon yatırımlarında bulundukları[42], kimi kültürel miras yapılarının kente kazandırılması amacıyla kültür-sanat evi ya da anı evi olarak düzenlendiği ve gelişmelerin yerel basında da[43],[44] olumlu şekilde yorumlandığı gözlenmektedir.

Kentte konumlanan kültür merkezlerinin belediyelere ve diğer kuruluşlara bağlı kültür merkezleri olarak ayrılması mümkün olup, üniversiteler bünyesindeki kültür ve sanat merkezlerine ayrıca değinilecektir.

Belediyelere Bağlı Kültür Merkezleri

İzmir kenti içerisinde özellikle 2008 yılı sonrasında kültür merkezi ve çok amaçlı salon sayılarının gözle görülür şekilde arttığı söylenebilecektir. İzmir ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren kültür merkezlerine ilişkin seyirci kapasitesinin 2012 itibariyle 11860 kişi[45] olarak kayda geçtiği görülmektedir. Bu değer içinde 38 adet kültür ve sanat merkezinin yanısıra, 2 adet kültür evi/anı evi, bir adet de kültür mekânı olarak restore edilen havra bulunmaktadır.

Diğer taraftan yerel yönetimlerin kültür merkezleri anlamındaki kültür mekânı altyapısını güçlendirme konusundaki stratejilerinin ortak olduğu, salt merkez ilçelerde değil, çeper ilçelerde de yatırımların gerçekleştiği görülmektedir. İlçe ve belde belediyelerinde ayrıca kültür ve sanat faaliyetleri için de kullanılabilecek "Çok Amaçlı Salonlar" yapımının son yıllarda oldukça hızlandığı görülmektedir. Çok amaçlı salonların İzmir ili içerisinde toplamda 21 adede[46] ulaştığı belirtilmektedir. Çok amaçlı salonlarda açılıp kapanabilen teleskopik tribünler sayesinde sahne ve spor salonu iç içe tasarlanmış olduğundan, salonlar sportif aktiviteler, sosyal faaliyetler, kültür sanat aktiviteleri ve çeşitli törenler için kullanılabilmektedir[47]. Çok amaçlı salon yapılan belediyelerin faaliyet raporlarında, anılan salonlarda örneğin tiyatro aktivitelerinin gerçekleştirildiği belirtilmektedir.[48] Belediyelere bağlı kültür ve sanat merkezlerinin 2012 yılı itibariyle dağılımı Tablo 3.19'da verilmektedir.

---

[42] MİMDAP Mimarlıkta Demokratik Açılım Platformu kurumsal websitesi, http://www.mimdap.org/?p=6948, 06.07.2008 tarihli "İzmir'de Koltuk Sayısı 3'e Katlanıyor" başlıklı haber, Erişim Tarihi:10.10.2012.

[43] Sabah Gazetesi Egeli Sabah Eki, 19.10.2012 tarihli "Kentsel Yaşam Kalitesi" başlıklı Ünal Ersözlü yazısı, http://www.sabah.com.tr/Bolgeler/Yazarlar/ersozlu/2012/10/19/kentsel-yasam-kalitesi. Erişim tarihi: 19.10.2012.

[44] Hürriyet Gazetesi Ege Eki, 17.10.2010 tarihli "Cevat Durak!a Şükran Borçluyuz" başlıklı Yaşar Aksoy yazısı, http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=16060740. Erişim tarihi: 19.10.2012.

[45] Bu değer kapasite bilgisi eksik kalan kültür mekanları bilgisine ulaşıldığında daha da artacaktır.

[46] Bahsi geçen 21 salonun yapıldığı ilçe/belde belediyeleri şunlardır: Yukarı Kızılca, Bağyurdu, Armutlu, Canlı, Çırpı, Helvacı, Emiralem, Koyundere, Seyrek, Bağarası, Gümüldür, Çaybaşı, Ayrancılar, Görece, Ulukent, Yeni Foça, Yelki, Ören, Ulucak, Asarlık ve Özdere. Bknz. İzmir Büyükşehir Belediyesi Resmi websitesi, http://www.izmir.bel.tr/projelerb.asp?pID=82&psID=0, Erişim tarihi 13.10.2012.

[47] A.g.e.

[48] Kültürel faaliyetler için kullanılan 1345 m^2'lik ve 168 kişilik prefabrik salonlara dair Kemalpaşa Belediyesi örnek gösterilebilecektir. Bknz. Kemalpaşa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

Tablo 3.17: Belediyelere Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012.

Belediye	Kültür Merkezi	Yapım Yılı	Kapasite (kişi)	
			1.salon	2.salon
İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir Sanat Merkezi	2000	308	80
	Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi[49]	2008	1126	243
	İzmir Fuar Gençlik Tiyatrosu	-	210	-
	İsmet İnönü Sanat Merkezi	-	718	-
	Tarihi Havagazı Fabrikası[50]	2008	-	-
	Bornova Kültür Merkezi[51]	2010	170	400
	Çiğli Kültür Merkezi[52]	2010	120	-
	Altındağ Kültür Merkezi[53]	2011	50	-
	Ayavukla Kilisesi Kültür Merkezi[54]	2011	-	-
Aliağa	Aliağa Atatürk Kültür Merkezi	-	200	-
Balçova	Balçova Atatürk Kültür Merkezi	2010	768	150
Bayraklı	İhsan Alyanak Kültür Merkezi	-	Salonu yoktur.	
Buca	Buca Belediyesi Kültür Sanat Merkezi	2002	184	-
	Yıldız Kültür Sanat Merkezi	2011	480	-
Bornova	Uğur Mumcu Kültür Merkezi Sevda Şener Sahnesi ve Çok Amaçlı Salon	1995	203 150	
	Altındağ Rekreasyon Al. Yıldız Kenter Sahn.	2005	150	
	Çamdibi Kapalı Pazaryeri Nedret Güvenç Sah.	2008	250	
	Naldöken Mah.Kültür Merkezi (Cemevi)	2009	400	135
	Mevlana Toplum ve Bilim Merkezi Sahnesi	2010	180	
Foça	Reha Midilli Kültür Merkezi	-	238	
Gaziemir	Gaziemir Atatürk Kültür Merkezi	-	359	
	Nuri Özseçkin Kültür Merkezi	-	-	
Karabağlar	Çalıkuşu Kongre ve Sergi Salonu	-	-	
Karşıyaka	Prof. Dr. Aydın Güven GÜRKAN K. Mrk.	2006	400	
	Ziya Gökalp Kültür Merkezi	1998	351	150[55]
	Bülent Ecevit Kültür Merkezi	2008	500	60
	Havra	-	-	
	İsmail Cem Kültür Merkezi	-	300	
	Latife Hanım Anı Evi	-	-	
	Postacılar Kültür Merkezi ve Nikâh Salonu		300	-

[49] 27 Aralık 2008 yılında hizmete giren sanat merkezi teknik altyapısı ve konser salonlarıyla Türkiye'nin en nitelikli merkezi olarak nitelendirilmektedir. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası konserleri düzenli olarak Büyük Salonda verilmektedir.

[50] 24.000 m^2lik açık alan üzerindeki 2850 m^2'lik inşaat alanında restore edilen endüstriyel miras alanı içerisinde dökümhane yapısı kafeterya olarak, depo binaları ise sergi salonları olarak kullanılmakta, ayrıca açık alanlarda çeşitli sergiler, açık hava yaz sinemaları (sinematek) ve çim konserleri ücretsiz olarak düzenlenmektedir. Alanda ayrıca 7520 m^2lik yeşil alan bulunmaktadır. İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, 2012.

[51] Toplamda 2930 m^2lik alana inşa edilen 3 katlı kültür merkezinde konferans ve toplantı salonları dışında 224 kişilik bir yemek salonu da bulunmaktadır. İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, 2012.

[52] 1219 m^2'lik alana sahip 3 katlı kültür merkezinde konferans salonu haricinde toplantı salonu, eğitim odası, oyun odası ve kütüphane bulunmaktadır. İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, 2012.

[53] 1200 m^2lik alana sahip kültür merkezinde 40 kişilik bir yemek salonu haricinde 50 kişilik bir toplantı salonu-kütüphane ve çalışma odaları bulunmakta, toplantı, panel, dinleti ve söyleşilere yönelik etkinlikler için ücretsiz yararlanılabilmektedir. İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, 2012.

[54] 19. Yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen yapı, İzmir tarihinde 1922 yangınından kurtulan tek Rum kilisesi olarak bilinmektedir. Yapı 2009 yılındaki restorasyonu sonrasında kültür mekânına dönüştürülmüş, 2011 yılındaki açılışı 25. Uluslararası İzmir festivali kapsamındaki "des Equlibres" konseriyle gerçekleştirilmiştir. İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, 2012.

[55] Kültür merkezinde ayrıca 150 kişilik cep sineması bulunmaktadır. Bknz. Karşıyaka Belediyesi resmi websitesi, http://www.karsiyaka.bel.tr/kulturvesanatmerkezleri.php, Erişim Tarihi:15.10.2012.

Tablo 3.19: Belediyelere Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012 (devam)

Belediye	Kültür Merkezi	Yapım Yılı	Kapasite (kişi)	
			1.salon	1.salon
Konak	Dr. S.Akçiçek Eşrefpaşa Kültür Merkezi	-	285	
	Güzelyalı Kültür Merkezi	-	304	
	Prof. Dr. Türkan Saylan Kültür ve Sanat Merkezi	-	108	
Kemalpaşa[56]	Eski Sinema Salonu	-	-	
Menemen	Menemen Belediye Kültür Merkezi	1	420	
Menderes	Gençlik ve Kültür Sanat Merkezi	2008	420	140
Narlıdere	Narlıdere Atatürk Kültür Merkezi		600	
Ödemiş[57]	Ödemiş Kültür Merkezi[58]	2012	-	
	Ödemiş Belediyesi Kültürevi	2010	-	
Tire	Tire Kültür Merkezi	2005	-	
Urla	Urla Atatürk Kültür Merkezi	2012	250	-
	Mevcut 38 Adet Kültür Merkezi + 3 adet Kültür – Anı evi		**10632**	**1228**
	TOPLAM		**11860**	

Kaynak: İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri, 18 Haziran 2012.

Yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen kültür mekânı yatırımlarının kentin uygun iklim koşullarının da yönlendirmesiyle açık hava tiyatroları için de geçerli olduğu görülmektedir. 2007 yılı içerisinde (Bkz. Tablo 3.20) 4 adet olan açık hava tiyatrosu, 5 yıl gibi bir süre içerisinde 2012 itibariyle 12'ye, bir başka deyişle, 3 katına çıkmıştır.

Tablo 3.18: Belediyelere Bağlı Açık Hava Tiyatroları, 2012.

Belediye	Açık Hava Tiyatrosu	Kapasite (kişi)
İzmir Büyükşehir Belediyesi	Atatürk Fuar Açıkhava Tiyatrosu	3300
	Aşık Veysel Rekreasyon Alanı – Bornova Amfi Tiyatro	5000
	İnciraltı Açıkhava Tiyatrosu	852
Aliağa	Aliağa Belediyesi Açık Hava Tiyatrosu	1000
Bayraklı	Atatürk Açıkhava Tiyatrosu	5000
Buca	Buca Gölet Açık Hava Tiyatrosu	5000
Çeşme	Çeşme Açık Hava Tiyatrosu	5000
Karşıyaka	Onur Mahallesi Atatürk Açık Hava Tiyatrosu	2500
	Bostanlı Suat Taşer Açıkhava Tiyatrosu[59]	1000
Kemalpaşa	Dere Açık Hava Amfi Tiyatrosu	300
Güzelbahçe	Güzelbahçe Belediyesi Amfi Tiyatrosu[60]	1140
Bornova	Ayfer Feray Açık Hava Tiyatrosu	630
	12 adet Açık Hava Tiyatrosu TOPLAM	**30722**

Kaynak: Belediyelere ait faaliyet raporları ve resmi websiteleri.

[56] Kemalpaşa Belediyesi'nde kültür ve sanat alanındaki etkinlikler için Eski Sinema binasının yanısıra çok amaçlı salonlar kullanılmaktadır. Armutlu, Ulucak ve Yukarı Kızılca Çok Amaçlı Salonları, son yıllarda Büyükşehir Belediyesi yatırımları olarak gerçekleştirilmiştir. Bknz. Kemalpaşa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[57] Ödemiş Belediyesi'nde aynı zamanda 2011 yılı içerisinde açılan Ödemiş Belediyesi Deneme ve Bilim Merkezi bulunmaktadır.

[58] Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 6 Nisan 2012 tarihinde Ödemiş Belediyesi'ne devredilen Kültür Merkezi içerisinde Ödemiş Halk Kütüphanesi ile Ödemiş Belediyesi Kütüphanesi birlikte hizmet vermek üzere düzenlenmiştir. Bknz. İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Resmi websitesi, http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/belge/1-100103/kutuphaneler-genel-muduru-kula-izmir-de-inceleme-yapti.html, Erişim tarihi: 15.10.2012.

[59] Bostanlı Suat Taşer Açık Hava Tiyatrosu'nun yapım tarihi 1985'tir.

[60] Güzelbahçe Belediyesi Amfi Tiyatrosu'nun yapım tarihi 2008'dir.

Sunulan tablonun gelecek süreçte de devam edeceğine ilişkin veriler yine ilgili belediyelerin (Bkz. Tablo 3.21) faaliyet raporlarından gözlenebilmektedir.

Tablo 3.19: Yapım Aşamasında Bulunan Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012.

Belediye	Kültür Merkezi	Mevcut Durum
İBŞB[61]	Zübeyde Hanım Opera Binası	Mavişehir'de konumlandırılan proje için "Ulusal Mimari Proje Yarışması" organize edilerek sonuçlandırılmıştır.[62]
	Gültepe Kültür Merkezi	630 metrekarelik bir alanda oluşturulacak kültür merkezinde üç katlı olarak inşa edilecek ve merkezde toplantı salonu, yemek salonu, teknik oda, eğitim odası, kütüphane yer alacaktır.
	Selçuk Kültür Merkezi	1535 m^2lik alanda 100 kişilik konferans salonu, toplantı salonu, yemek salonu, eğitim salonu bulunacaktır.
	Torbalı K.M.	Mülkiyet ve imar sorunları giderilince projelendirme aşamasına geçilecektir.
	Aliağa K.M.	
	Ulukent K.M.	
Aliağa	Aliağa Çok Amaçlı Salonu	4000 m^2 kapalı alana sahip Çok amaçlı Sosyal Kompleks içinde yaz- kış kullanılabilen 1500 kişilik düğün salonu, 200 kişilik sinema salonu projelendirilmiştir[63]
Bergama	Bergama Kültür ve Ticaret Mrk.	Yaklaşık 4000 m^2 alanı olan yapı inşaat aşamasındadır.
Bornova	Bornova Kültür Merkezi	TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı merkezin yapımı %35 tamamlanmış durumdadır. 979 ve 488 koltuk kapasiteli salonlarıyla toplam 1467 kişilik bir kapasiteye sahip olacaktır.[64]
Karşıyaka	Ahmet Piriştina Kültür Merkezi	Şemikler Mah. 1296 m^2 alanda inşa edilen proje, çok amaçlı salonlar, düğün salonu, kurs atölyeleri ile 2012 yılı sonu açılacaktır.[65]
Seferihisar	Cihan Ünal Tiyatrosu	Seferihisar merkezinde içerisinde, tiyatro, konser ve toplantıların yapılabileceği açık hava sahnesi olarak uygulanması düşünülmektedir.[66]
	Seferihisar Kültür evi	Bir Seferihisar evinin Etnoğrafya ve Kültür müzesi olarak düzenlenmesi düşünülmektedir.[67]
Selçuk	Selçuk Kent Belleği Merkezi	19. yy'dan kalma, eskiden tütün deposu olarak kullanılan görkemli bir taş binadır. Çevresinde su kemerleri, 150 yıllık tarihi istasyon binası gibi tarihsel miras alanları bulunmaktadır. Restorasyon çalışmaları tamamlanmıştır.
Bornova	Altındağ Atatürk Kültür Merkezi	232 kişilik ve 168 kişilik iki ayrı kongre ve tiyatro salonu ile 414 kişilik açık hava tiyatrosuna sahip proje inşa halindedir.[68]
	Balkan ve Rumeli Kültür Evi	Proje Aşamasındadır.[69]

Kaynak: İlgili belediye 2011 Faaliyet Raporları; İlgili belediye resmi websiteleri.

[61] İzmir Büyükşehir Belediyesi Resmi websitesi, http://www.izmir.bel.tr/projelerb.asp?pID=18&psID=0, Erişim Tarihi 11.10.2012.
[62] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 217.
[63] Aliağa Belediyesi Resmi sitesi, http://www.aliaga.bel.tr/devam-eden-projedetay&id=25.html, Erişim tarihi: 12.10.2012.
[64] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi websitesi, http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9809/il-ve-ilcelerde-yapimi-devam-eden-kultur-merkezleri-38-.html, Erişim tarihi: 11.11.2012.
[65] Karşıyaka Belediyesi Resmi websitesi, http://www.karsiyaka.bel.tr/ahmetpiristina.php, Erişim tarihi: 07.09.2012.
[66] Seferihisar Belediyesi resmi websitesi, http://www.seferihisar.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=818&catid=55, Erişim tarihi: 01.09.2012.
[67] Seferihisar Belediyesi resmi websitesi, http://www.seferihisar.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=820&catid=55, Erişim tarihi: 01.09.2012.
[68] Bornova Belediyesi resmi websitesi, www.bornova.bel.tr (Erişim tarihi 22.09.2012)
[69] Bornova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 62.

İzmir'de mevcut kültür ve sanat merkezlerine ait veriler Tablo 3.22'de verilmektedir. Ancak 2007 verilerinin İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde kalan ilçelerdeki kültür merkezlerine yönelik olması nedeniyle bir kıyaslama yapılması mümkün olamayacaktır.

Tablo 3.20: İzmir'de Belediyelere Ait Kültür ve Sanat Merkezleri, 2007– 2012.

Kültürel Etkinlik Mekânı	Kültür Mekânı			Kapasite	
	2007 İBB	2012 İBB	2012 İL	2007 İBB	2012
Kültür Merkezi	14	36	41	5435	11205
Açık Hava Tiyatrosu	4	8	12	7670	30722
Yapım Aşamasındaki Kültür Merkezi	5	14		-	-
TOPLAM	**23**	**58**	**67**	**13105**	**41927**

Kaynak: İzmir Kent Sağlık Profili, 2008; İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri Çalışmaları, 2012.

Kültür merkezi sayısının 36'sı İBB sınırları içinde olmak üzere 2012 yılı itibariyle 39 olarak kayda geçtiği, açık hava tiyatrolarının ise 8'i İBB sınırları içerisinde olmak üzere 12'ye çıktığı gözlenmektedir. Kültür merkezlerinin yapım yıllarına bakıldığında 2008 ve sonrası 14 adet kültür merkezinin hizmete girmiş olmasının yerel yönetimlerin "kültür-sanat etkinliklerini kentin dört bir yanına yayma ve bu etkinliklerden yediden yetmişe herkesin faydalanmasını sağlama" hedefleri doğrultusunda gerçekleşmekte olduğu söylenebilecektir. Bu stratejik hedef, İzmir Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere ilgili belediyelerin stratejik raporlarında da yer almakta ve yankıları yerel basından izlenebilmektedir. [70] İBB sınırları içerisinde 2007 yılında 23 olan kültür merkezi sayısı 2012 itibariyle 2,5 kat artarak 58'e ulaşmıştır.

Ancak kültür merkezlerinde kapasite bilgilerine erişim anlamında herhangi bir sorun olmamakla beraber, izleyici sayılarının düzenli tutulmadığı gözlenmektedir. Örneğin, İzmir Büyükşehir Belediyesi kültür merkezlerinde gerçekleştirilen etkinliklere katılım sayılarını 2012 yılı itibariyle kayda geçmeye başlamıştır. Buna göre İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı kültür merkezlerine ait izleyici sayıları Tablo 3.23.'te görüldüğü gibidir.

Tablo 3.21: İzmir Büyükşehir Belediyesine Bağlı Kültür Merkezlerinde Gerçekleştirilen Etkinliklere Katılan İzleyici Sayıları, 2012.

Kültür Merkezi	01.	02.	03.	04.	05.	06.	07.	08.	09.	10.	11.	12.	Toplam
İsmet İnönü	9650	10070	9370	11350	6750	6120	-	-	-	-	-	-	**53310**
Havagazı Fabrikası	95	86	348	406	820	6180	12600	10200	2300	-	-	-	**33035**
İzmir Sanat	1315	1658	1385	1790	1515	641	610	-	-	-	-	-	**8914**
Fuar Açıkhava T.	-	-	-	-	12200	14280	6750	5265	16540	-	-	-	**55035**
Altındağ KM	374	280	963	763	765	1840	1080	145	1835	1883	1341	1926	**13195**
Bornova KM	8450	13220	7664	4752	11495	7750	2587	3860	4023	-	-	-	**63801**
Çiğli KM	4280	4150	5930	4520	1910	2630	5400	6250	3100	3300	10600	3100	**55170**
Toplam	24164	29464	25660	23581	35455	39441	29027	25720	27798	5183	11941	5026	**282460**

Kaynak: İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

[70] 2008 yılı Yerel Basın Haberi: "İzmir'in vazgeçilmez sanat sahnelerinin 5 bin 90 olan koltuk sayısı, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin son dört yıldır yaşama geçirdiği, yapımlarını sürdürdüğü ve projelendirdiği çalışmalar ile 15 bin 795'e çıkarılıyor" MİMDAP Mimarlıkta Demokratik Açılım Platformu kurumsal websitesi, http://www.mimdap.org/?p=6948, 06.07.2008 tarihli haber, Erişim Tarihi:10.10.2012.

Tablo 3.23'te 2012 yılı için verilen izleyici sayılarına bakıldığında aylar itibariyle etkinliklere katılımın Mayıs ve Haziran aylarında yoğunlaştığı ve Fuar Açıkhava Tiyatrosu gibi açık mekân olmamalarına rağmen İsmet İnönü Sanat Merkezi ve İzmir Sanat Merkezi gibi kapalı kültür mekânlarının 5 – 6 ay gibi bir süre boyunca kullanılmadığı görülmektedir. Diğer taraftan kültür etkinliklerinin doluluk oranlarına dair bir veri temin edilememiştir.

İzmir'de büyükşehir belediyesi bünyesindeki sahnelerde 2004-2012 yılları arasında koltuk sayısının 3'e katlandığı ifade edilmektedir. Kültür sanat sahnelerinde 2004 yılında 5090 olan koltuk sayısının 16.695'e çıkarıldığı gözlenmektedir. Karşıyaka'da kurulacak olan İzmir Opera Binasının iki salonundaki 1600 kişilik kapasite ile bu rakamın 18.295'e yükseleceği ifade edilmektedir.[71]

Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları

Üniversiteler bünyesindeki sosyo-kültürel etkinliklerin düzenlendiği mekânsal altyapı farklı üniversiteler özelinde verilmektedir. Buna göre üniversiteler bünyesinde hemen her birimin kendine ait küçük ve orta kapasiteli toplantı salonları bulunmaktadır. Bunun yanısıra ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği özelliklere sahip toplantı salonları da mevcuttur. Üniversiteler bünyesinde bulunan etkinlik mekânları ablo 3.24 kapsamında verildiği gibidir.

Tablo 3.22: Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları, 2007.

Kurum	Etkinlik Mekânı	Salon adı ve kapasiteleri	Kapasite
DEÜ.	**DEÜ Sabancı Kültür Sarayı**	**538 kişilik büyük salon ve 123 kişilik küçük salon**	**661**
	Toplantı Salonu	Deniz Bilimleri ve Tek. Ens. (145); Torbalı Meslek Yüksek Okulu (200); Yabancı Diller Y.O. (105); DESEM 75. Yıl Amfisi (400), Bordo (250) ve Mavi (100) Salonları; Hukuk Fak. (100); GSF Amfileri(130)	1430
	Konser Salonu	Devlet Konservatuarı Orhan Barlas Konser Salonu (150)	150
	Tiyatro Salonu	Güzel San. Fak. Prof. Dr. Özdemir Nutku Sahnesi (342)	342
	Konferans Salonu	Buca Eğitim(393) ve çok amaçlı salonları (100/150); Fen Edebiyat Fak. (650); İlahiyat (409) ve Amfisi (385); İ.İ.B.F (320) ve Mavi Salon (159); İşletme (355); Merkez Kütüphane (230); Mühendislik(452); Tıp Fak. Derslikler Grubu (416); Mimarlık (250)	4269
EÜ.	**Atatürk Kültür Merkezi (AKM)**	**A. Adnan Saygun Salonu (624), Yunus Emre Salonu (652), Tiyatro Salonu (340), 4 seminer salonu (35-40), Ege Sanat Salonu(100).**	**1924**
	Prof.Dr.Yusuf Vardar Möbte KM	20 ila 40 kişi kapasiteli 2 seminer salonu, 750 kişilik kapalı gösteri salonu, sergi salonu.	750
	EÜ Kültür Evi	Tiyatro – gösteri salonu	306
	Toplantı Salonu	Yabancı Diller (250); Eğitim Fak. (350); Diş Hekimliği Fak. (250); Ziraat Fak. (300; Müh. Fak. (400); Tıp Fak. Muhittin Erel S. (370)	1920
	Konferans Salonu	Fen Fak. (300); Edebiyat Fak. (178); İktisadi İdari Bilimler Fak. (120)	598
İYTE	Toplantı Salonu	17 salon(50), 7 salon (75), 2 adet salon (150)	1675
	Konferans Salonu	13 adet 50 kişilik salon	650
YÜ	Konferans Salonu	Durmuş Yaşar Konferans Salonu (250)	250

Kaynak: İlgili üniversiteler Sağlık, Kültür, Spor Daire Başkanlıkları 2007 verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012; İzmir Kent Sağlığı Profili (2008) kapsamında Kültür-Sanat-Spor-Turizm alt çalışma grubu tarafından ilgili kurumlardan alınan, ancak yayımlanmamış verilerdir.

[71] İzmir Büyükşehir Belediyesi (2012) "8 Yılda İzmir'de Neler Değişti: 2004-2012" Online adres: http://www.izmir.bel.tr/UploadedPics/File/2012_8yildaNelerDegisti.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2012.

Söz konusu mekânların yanısıra DEÜ bünyesinde Eylül Köşk, Eylül Cafe, Eylül Çatı restoran gibi, EÜ bünyesinde ise Kültür Sanat Evi, Murat Köşk, 50. Yıl Köşkü gibi sosyal ve kültürel etkinlik mekânları da faaliyet göstermektedir.

DEÜ Sabancı Kültür Sarayı ve EÜ Atatürk Kültür Merkezi kapasitelerinin de İzmir kenti içerisindeki toplam kapasite hesaplamalarına dâhil edilmesi gerekmektedir. Nitekim anılan merkezler tüm kentteki sosyal ve kültürel aktivitelerine ev sahipliği yapmaktadırlar.

Konsolosluklara Bağlı Kültür Merkezleri

İzmir içerisinde konsolosluklara bağlı olarak bilimsel ve kültürel faaliyetlerde bulunan Alman Kültür Merkezi[72], İtalyan Kültür Merkezi[73], Fransız Kültür Merkezi[74], Amerikan Kültür Merkezi[75] ve İngiliz Kültür Merkezi[76] olmak üzere beş temel kültür merkezinden sözedilebilir.

Konsolosluklar arasında salon kapasitesi 190 kişilik olmasına rağmen Fransız Kültür Merkezi salonunun merkezi konumunun da avantajlarıyla sıklıkla kentsel etkinlikler için kullanıldığı gözlenmektedir. Bunu 288 kişilik TAD Sinema ve Tiyatro salonu ve 60 kişilik İzmir Salonu'na sahip olan Amerikan Kültür Merkezi salonları izlemektedir.

Özel Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri

Son olarak İzmir ilinde özel sektör tarafından yaptırılan kültür ve sanat merkezleri, kentin kültür mekânı altyapısına dair ortaya çıkan resmi tamamlayacaktır. Tablo 3.25.'te ortaya çıkan resme bakıldığında özel sektör tarafından kentte faal olarak kullanılan 17 adet kültür ve sanat merkezinin 6911 koltuk kapasitesine sahip oldukları gözlenmektedir.

Özel kurum ve kuruluşlar eliyle kentin kültür mekânı altyapısına kazandırılan kültür merkezlerinin tekil kapasitelerine bakıldığında, merkez ilçelerde yüksek kapasiteli iki tesisin varlığından söz edilebilmektedir. Buna göre Tepekule Kongre Merkezi ile Yüksel Eraslan Kültür Merkezi kapasite itibariyle yüksek katılımlı etkinliklere evsahipliği yapabilmektedir (Tablo 3.25).

---

[72] 15 sergi, 1 sempozyum, 13 film gösterisi, 6 konser, 9 konferans, 2 gezi ve 2 workshop düzenlenmiştir. Alman Kültür Merkezi Kültürel Etkinlikler Bölümü, http://www.goethe.de/ins/tr/izm/trindex.htm

[73] İtalyan Kültür Merkezi Carlo Goldoni Kütüphanesi bulunmaktadır. Ayrıca yıl içerisinde ortalama 2 adet konferans, 5 adet konser ve 7 adet sergi düzenlenmektedir. İtalyan Kültür Merkezi Kültürel Etkinlikler Birimi, http://www.iicizm.org/tr/index.asp

[74] Antoine Galland Tarih Araştırmaları Merkezi bulunmaktadır. Ayrıca yıl içerisinde ortalama 4 tiyatro oyunu, 20-32 müzik ve dans etkinliği, 7-10 sergi, 8-13 konferans, 17-18 görsel-işitsel sunum, ve ayrıca ortalama 3 bilimsel içerikli sergi ve konferans düzenlenmektedir.

[75] Sergiler (14 adet); konferans, panel ve seminerler (6 adet); konser (7 adet) ; klasik batı müziği dinletileri (7 adet) ve caz müziği dinletileri (7 adet); gösteri (2 adet); sinema günleri (15 adet); yemek, brunch, çay ve kokteyller (9 adet); geziler (3 adet). Türk Amerikan Derneği Kültürel Etkinlikler Birimi, http://www.izmir-taa.org.tr/tur/tarihce.htm

[76] Biritsh Council Kütüphanesi bulunmaktadır. (İzmir Ekonomi Üni.) http://www.britishcouncil.org/tr/turkey-learning-knowledge-information-izmir.htm

Tablo 3.23: Çeşitli Özel Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri, 2012.

İlçe	Kültür ve Sanat Merkezi	Kapasite
Bayraklı	Soyer Kültür ve Sanat Fabrikası	160
	Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi[77]	3000
Bornova	Yüksel Erarslan Kültür Merkezi	573
Güzelbahçe	Mev Özel İzmir Okulları Kültür Merkezi	377
Karabağlar	Çizgelikedi Görsel Kültür Merkezi[78]	40
Karşıyaka	Ege Sanat Sahnesi[79]	300
	İzmir Sanat Kulesi Sanat Merkezi	120
Kemalpaşa	Dere Kültür ve Sanat Merkezi	1000
Konak	Han Tiyatrosu	110
	İzmir Tiyatro Bab-ı Sanat Sahnesi	200
	Karacan Kültür Merkezi (Sahne Tozu Tiyatrosu ve Sanat Merkezi)	250
	Vasıf Öngören Sanat Merkezi - Tiyatro Enstitüsü	63
	Kavuklu Hamdi Kültür ve Sanat Evi[80]	-
Selçuk	Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı Konferans ve Toplantı Salonu	-
	Prof. Dr. Türkan Saylan Eğitim, Kültür ve Sosyal Hizmetler Merkezi[81]	-
Urla	Hakan Çeken Kültür Merkezi[82]	718
Mevcut 17 Adet Kültür Merkezi TOPLAM		**6911**

Kaynak: İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri, 2012; İlgili Kültür merkezi kurumsal websiteleri.

Sonuç olarak bakıldığında İzmir'de belediyelere bağlı 38 kültür merkezi ve 3 kültür evi, üniversitelere bağlı iki kültür merkezi ve 1 kültür evi, konsolosluklara bağlı 5 kültür merkezi olmak üzere toplam 45 kültür merkezi ile 4 kültür evinin varlığı kentin sahip olduğu kültür mekânı altyapısı olarak önemlidir.

[77] Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi toplam 13 salona sahip olup, İzmir Makine Mühendisleri Odası'na bağlı olarak işletilmektedir. Maksimum etkinlik kapasitesi 1000 kişilik olup, 3000 kişiye hizmet verilebilmektedir. Bunun anlamı en büyük salonun 1000 kişilik olduğudur. Daha detaylı bilgi için Bknz. http://www.mmotepekule.org/site/turkce/ Erişim Tarihi: 13.03.2013.

[78] Çizgelikedi Görsel Kültür Merkezi fotoğraf sanatı alanında hizmer veren bir merkez olup, toplu etkinlikler seminer ve atölyeler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu yönüyle kültür merkezleri kapsamındaki kapasitelere dahil edilmemektedir.

[79] Karşıyaka Devlet Tiyatrosu Sokağı'nda konumlanan Ege Sanat Merkezi 300 kişilik tiyatro salonu haricinde 80 kişilik bir toplantı salonuna da sahiptir. Tiyatro Terminal ya da Tiyatro Oyun Hamuru gibi özel tiyatro topluluklarına evsahipliği yapmaktadır. Bknz. www.egesanatmerkezi.com, Erişim tarihi:

[80] Söz konusu kültür mekanı 2008 yılında kurulan İzmir Sokak Sanatları Atölyesi'nin atölye mekanı olarak hizmet vermektedir. Toplu etkinlikler sokakta gerçekleştirildiği için kapasite verisi söz konusu değildir.

[81] TÜREM olarak bilinen yapı 2011 yılı Temmuz ayında Türk Hava Kurumu Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir. Bknz. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.54.

[82] İş adamı Hakan Çeken tarafından 2006 yılında yaptırılan kültür merkezi Urla Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermektedir. 718 kişilik amfitiyatronun yanısıra 50 kişilik bir mini konferans salonu da bulunmaktadır. Daha detaylı bilgi için Bknz. Hakan Çeken Kültür Merkezi resmi websitesi, http://urlahckm.org/

3.2.2. Görsel Sanat Mekânları ve Etkinlikleri

İzmir'de plastik sanatlar alanında faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşlar arasında Devlet Resim ve Heykel Müzesi, merkezi yönetim eliyle plastik sanatlar alanında İzmir'e yapılan ilk hizmet olarak önemlidir. İlk olarak 9 Eylül 1952 tarihinde **İzmir Devlet Resim ve Heykel Galerisi** olarak Kültürpark içerisinde açılması sonrasında hem İzmirli sanatçıların eserlerinin ilk defa İzmir'de sergilenme ve her yıl düzenlenen Devlet sergilerini İzmirlilerle buluşturma olanağı yaratılmış, hem de halen devam eden amatörlere yönelik resim kursları da başlatılmış olmaktaydı. Ancak 1973 yılında Müdürlük görevini yürüten Turgut Pura'nın çabalarıyla galeri müzeye dönüşmüş ve bugünkü yerine taşınmıştır. Müzenin bugünkü zengin resim ve heykel koleksiyonunun oluşmasında Turgut Pura'nın büyük emeği vardır.[83] Günümüzde Turgut Pura Vakfı[84] 30 yılı aşkın süredir resim ve heykel alanında düzenledikleri yarışmalarla kentte sürdürülen plastik sanat faaliyetlerine önemli katkı koymaktadır.

İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi bünyesindeki koleksiyonda kayıtlı eser sayısı 519 olup, bu eserlerin 408'i resim, 37'si heykel, 25'i seramik, 49'u özgün baskı resim olarak tespit edilmektedir. Müze bir süre sadece müze olarak hizmet vermiş, ancak 2004 yılı sonunda Konak'taki binaya taşınmasıyla beraber periyodik sergiler düzenlenmeye başlanmıştır. Koleksiyonda Şeker Ahmet Paşa, Hoca Ali Rıza, Hikmet Onat, İbrahim Çallı gibi büyük ustaların eserlerinin yanısıra, çeşitli dönemlerden seçkin sanatçıların yapıtları da bulunmakta ve koleksiyonun her geçen gün zenginleştirildiği belirtilmektedir. [85]

Konak'ta bulunan İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisi bünyesinde 2 adet sergi salonu bulunmaktadır. Tutulan istatistikler her iki galeriyi de kapsamaktadır (Bknz. Tablo 3.26, Tablo 3.27 ve Tablo 3.28[86]). Söz konusu istatistiklere bakıldığında toplam sergi sayısının 2007 yılından 2011 yılına %44 oranında artış gösterdiği görülmektedir. Ayrıca özellikle 2011 yılına gelindiğinde yerli sergi sayısı yıllar içerisinde farklılaşmazken, yabancı sergi sayısının beş katına çıktığı gözlenmektedir. Öte yandan Mayıs 2012'de Kültürpark'ta açılan Kültürpark Sanat Galerisi,[87] plastik sanatlar alanında Türkiye'den ve dünyadan yabancı eserleri sergilemek, bu alandaki bilimsel çalışmalar ve eğitim faaliyetlerini düzenlemek amacını taşımaktadır.

Tablo 3.24: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde Düzenlenen Sergilerin Türleri, 2007, 2011.

Yıl	Resim	Heykel	Seramik	Fotoğraf	Geleneksel Türk Süsleme Sanatları	Karma	Diğer	Toplam
2007	13	0	1	4	3	4	2	27
2011	21	1	1	3	1	8	4	39

Kaynak: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, [Kurumdan Alınan veri], 2012.

[83] Devlet Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3118/izmir-resim-heykel-muzesi-ve-galerisi-mudurlugu.html Erişim tarihi:11.07.2012.
[84] Detaylı bilgi için Bknz. Turgut Pura Vakfı, http://www.turgutpuravakfi.com/ Erişim tarihi: 20.09.2012.
[85] Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kurumsal websitesi, (Erişim Tarihi: 13.09.2012) http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3119/muze-koleksiyonlari.html
[86] 2007-2008-2009 yıllarında ziyaretçi sayıları iki galeri için ayrı ayrı tutulmuştur. Ancak, tek bir giriş olarak kayda geçirilmiştir.
[87] İzmir Resim Heykel Müzesi kurumsal websitesi, http://www.izmirresimheykelmuzesi.gov.tr/kulturpark.html, Erişim tarihi: 27.11.2012.

Tablo 3.25: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde Düzenlenen Yerli – Yabancı Sergiler 2007- 2011.

Yıl	Yerli Sergi Sayısı	Yabancı Sergi Sayısı	Toplam Sergi Sayısı
2007	24	3	27
2011	24	15	39

Kaynak: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, [Kurumdan Alınan veri], 2012.

Tablo 3.26: İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisine bağlı Galerilere Ait Ziyaretçi Sayıları, 2007 – 2011.

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011*
Ziyaretçi Sayısı	16.591	21.152	24.444	16.923	21.420

Kaynak: İzmir devlet Güzel Sanatlar Galerisi, [Kurumdan Alınan veri], 2012.
*2007 – 2008 – 2009 yıllarına ait veriler Devlet Güzel Sanatlar Müdürlüğüne bağlı her iki galeriye de ait ziyaretçi sayılarını, 2010 ve 2011 verileri ise sadece İzmir Resim ve Heykel Müzesi ziyaretçi girişlerini vermektedir. Dolayısıyla 2010 -2011 verileri ziyaretçi sayılarında azalma olarak yorumlanmamalıdır.

Kent için bir diğer önemli sanat galerisi, bir kültürel miras yapısı içinde yer alan ve T.C. Devlet Demiryolları 3. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Müze ve Sanat Galerisidir. **TCDD 3. Bölge Müze ve Sanat Galerisi**'nin içinde konumlandığı yapı 1800'lü yıllarda Alsancak'ta bir koloni halinde yaşayan İngiliz tüccarlar tarafından ticari emtia deposu olarak yaptırılmıştır. 1860'lar sonrasında "*İzmir-Aydın Osmanlı Demiryolu Şirketi*" Yöneticisi'nin lojmanı olarak kullanılan yapı 1990 yılında müze ve sanat galerisi olarak düzenlenmiş, 2002-2003 yıllarında restore edilerek üst kat tümüyle galeri alanlarına ayrılmıştır.[88]

Yerel yönetimler de İzmir'deki görsel sanatlar alanına önemli bir katkı sağlamaktadırlar. İzmir'de yerel yönetimler bünyesinde sayıları son beş yıldır sayıca artış gösteren kültür merkezlerinin[89] sergi salonları da aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır[90]. İzmir ili sınırları içindeki, belediyelere bağlı sergi salonu sayısı 35 olarak tespit edilmiştir. Ancak, bu rakama dâhil olan sergi salonlarının hepsinin sanat galerisi işlevi gördüğünü söylemek mümkün değildir. Kentin görsel sanatlar alanına canlılık getiren kurumlardan biri olarak İBŞB'ye bağlı olarak 3 galeri bulunmaktadır. Bu noktada İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Çetin Emeç Sanat Galerisi, İzmir Sanat Merkezi galerisinin ve Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi galerilerinin yerel yönetimlere bağlı sergi salonlarından farklı olarak sanat galerisi olarak faaliyet göstermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Çetin Emeç Sanat Galerisi tarihi bir yapı olan eski Belediye Binası içerisinde konumlanmaktadır

İzmir içerisinde sanat galerisi sayısına ilişkin net veri elde etme konusunda sıkıntılar söz konusudur. Her ne kadar 2007 yılında İzmir Kent Sağlığı Profili çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde 76 adet sanat galerisi olduğu tespit edilmişse de (İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008), envanter çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen saha araştırmasında bu verilerin içerisinde resim çerçevecilerinin de olduğu gözlenmiştir. 2012 yılı itibariyle İzmir'deki sanat galerilerinin bağlı bulunduğu ve resmi kayıt yapılabilen bir mesleki örgütlenme bulunmamaktadır. İzmir Ticaret Odası'na kaydı bulunan galeriler olmakla birlikte, anılan oda kayıtlarında sanat galerilerine özel bir sınıflama söz konusu değildir. Bu açıdan

[88] TCDD Devlet Demiryolları kurumsal websitesi, http://www.tcdd.gov.tr/home/detail/?id=345, Erişim tarihi:11.07.2012.
[89] Bknz. 3.1.1. Kültür ve Sanat Merkezleri bölümü.
[90] Yerel yönetimlere bağlı sergi salonlarının sayısı, belediyelerin kültür ve sosyal işler müdürlükleriyle yapılan telefon görüşmeleriyle belirlenmiştir.

bakıldığında, İzmir ili içerisindeki özel sanat galerileri sayısına ilişkin tablo (Tablo 3.29) kurumlara bağlı dağılımı vermekle beraber, özel sanat galerileri sayısı açısından belirsizlik içermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kurumsal websitesinde[91] verilen sanat galerileri arasında galeri faaliyeti göstermeyen birimlerin de olması nedeniyle, söz konusu kurum verileri de temel veri kaynağı olarak kullanılamamıştır.

Tablo 3.27: İzmir İçerisindeki Sanat Galerileri ve Sergi Salonlarının Bağlı Oldukları Kurumlar İtibariyle Dağılımı, 2012.

Kurumlar	Sergi Salonu	Sanat Galerisi
Merkezi Yönetime (Müzelere) bağlı kurumlar[92]	-	4
İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı kurumlar[93]	6	2
Yerel yönetimlere bağlı kurumlar	34	-
Vakıf-Dernek-Meslek Odası ve Yabancı Kültür Merkezlerine bağlı kurumlar	23	-
Üniversitelere bağlı kurumlar[94]	-	3
Özel sanat galerileri[95]	-	10*
Toplam	**63**	**19**

* Özel sanat galerileri sayısının net olarak tespit edilmesinde sıkıntılar bulunmaktadır.
Kaynak: İlgili belediye faaliyet raporları; İzmir Büyükşehir Belediyesi resmi websitesi ve Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü resmi websitesinde listenen sanat galerileri ve yerel yönetimlere bağlı kültür merkezleri ile bireysel görüşmeler; http://www.library.bilkent.edu.tr/Galeri.htm.

2013 yılı itibariyle, İzmir'de mevcut galeri sayısı hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamakla beraber Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Sanat Koleksiyonu, Türk Plastik Sanatlar Arşivi kayıtlarına göre, İzmir'de kayıtlı bulunan özel sanat galerileri Tablo 3.29'da belirtilmiştir. Ek olarak, İzmir Kültür Ekonomisi Envanteri projesi kapsamında yapılan yüzyüze ve telefon görüşmeleri sonucunda, bu galerilerin birçoğunun kapandığı tespit edilmiştir. İletişim adreslerine ulaşılamayan bir bölüm galerinin de kapananlar arasında olduğu tahmin edilmektedir. Sonuç olarak, araştırma ekibinin bulgularına göre, İzmir'deki mevcut özel sanat galerisi sayısı 10 olarak belirlenmiştir. Bu rakamın son ve kesin sayı olduğuna dair bir kanıt bulunmamakla beraber, bu konuda gelecek katkılar büyük önem taşımaktadır. Kapanan galeri sayısının fazlalığı, üzerinde durulması gereken bir husus iken, İzmir'de özellikle banka galerilerinin (İş Bankası dışında) tümünün kapanmış olması araştırmanın tespit ettiği sonuçlardan biridir.

Her ne kadar son dönemde özel sanat galerileri arasında yeni açılan alışveriş merkezleriyle gelen Optimum Sanat Galerisi gibi ya da Arkas Holding tarafından yeni hizmete giren **Arkas**

[91] İzmir Büyükşehir Belediyesi resmi websitesine http://www.izmir.bel.tr adresinden ulaşılabilinir.
[92] İzmir Atatürk Evi Müzesi; Devlet Resim Heykel Müzesi ve Galerisi; TCDD 3.Bölge Müzesi Sanat Galerisi; Kültürpark Sanat Galerisi (Devlet Resim ve Heykel Müzesi ve Galerisine bağlı)
[93] İzmir Büyükşehir Belediyesi Çetin Emeç Galerisi; İZFAŞ Sanat Galerisi; Havagazı Fabrikası Sanat Galerisi; Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi Sanat Galerileri.
[94] Ege Üniversitesi'ne bağlı 50. Yıl Köşkü Sanat Galerisi, Atatürk Kültür Merkezi Sanat Galerisi ile Dokuz Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Sarayı Galerisi dâhildir.
[95] Özel sanat galerileri içerisinde Seba Uğurtan Sanat Galerisi, Adnan Franko Sanat Galerisi, T.İş Bankası Sanat Galerisi, İTK Gazi Mustafa Kemalpaşa Kültür Merkezi Sanat Galerisi, Yapı Kredi Sanat Galerisi, Kedi Sanat Galerisi, Art Shop, Çamkıran Sanat Galerisi, Soyer Sanat Fabrikası gibi galeriler merkez kent içinde yer almaktadır. Art Shop'ın bir de Çeşme Alaçatı'da şubesi Çatı Sanat Galerisi olarak hizmet vermektedir.

Sanat Merkezi[96] gibi yeni özel galerilerin devreye girdiği gözlenmekte ise de, kültür merkezleri bünyesindeki sergi salonları sayıca ön plana geçmiş durumdadır.

İzmir kentinin son dönemde kazandığı çağdaş sanat galerileri arasında **Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi** içerisinde yer alan 5 adet sergi mekânının da kentin kültürel yaşamında aktif olarak kullanıldığı gözlenmektedir[97]. Bunun yanısıra İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından organize edilen **İzmir Sanat Galerisi** sergileri de gelenekselleşmiş organizasyonlardan biridir. Buna göre İzmir Sanat Merkezi'nde her yıl, yıl boyunca 25 resim sergisi, 15 resim-heykel sergisi organize edilmektedir. Özel sanat galerileri arasında **Artshop** 1998 yılından beri 100'ü aşkın sergiye evsahipliği yapmış bir galeri olarak Çeşme – Alaçatı'da Çatı Sanat Galerisi'ni ve Alaçatı Sanat Günleri 2011 etkinliğini kente kazandıran bir örnektir. **Seba Uğurtan Sanat Galerisi** (1998) ise Bienal İzmir'in kent için biri ilk etkinlik olması anlamında önemlidir. **Kedi Sanat Galerisi** (2009) ise kuruluşundan bu yana gerek sergiler, gerek kültürel etkinlikleri ile ön plana çıkmaktadır. Sergi salonları itibariyle ise İzmir'de yerel yönetimlere bağlı 40 sergi salonu (Tablo 3.30), diğer kurum ve kuruluşlara bağlı 23 sergi salonu (Tablo 3.31) olmak üzere toplam 63 salon bulunmaktadır.

Tablo 3.28: İzmir İlinde Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonları, 2011.

İlçe	Sergi Salonu Sayısı	İlçe	Sergi Salonu Sayısı
İBŞB[98]	6	Karabağlar	1
Aliağa	1	Karşıyaka[99]	3
Balçova	1	Konak[100]	3
Bayındır	1	Menemen	1
Bayraklı	1	Narlıdere	1
Bornova[101]	1	Ödemiş[102]	1
Buca[103]	2	Seferihisar	1
Çeşme[104]	1	Selçuk	1
Çiğli	1	Torbalı	2
Foça	2	Urla	4
Gaziemir	1	Bergama	1
Güzelbahçe	1	Tire	2
Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonu Sayısı Toplamı			40

Kaynak: İlgili Belediyelere ait 2011 Faaliyet Raporları ve resmi websiteleri; Kültür ve Spor Daire Başkanlıkları ve Basın ve Halkla İlişkiler birimleri ile bireysel görüşmeler, Eylül-Ekim 2012.

[96] İzmir'de döneminin en güzel yapılarından biri olarak 1875 yılından beri hizmet veren Fransız Fahri Konsolosluk binası olarak kullanılan yapı, Arkas Holding'e devredilmesinin ardından Kasım 2011'de Arkas Sanat Merkezi adıyla açıldı. Çağdaş donanımlı bir sanat merkezine dönüştürülen iki katlı tarihi binada, 10 adet sergi odası bulunuyor. Arkas Sanat Merkezi, İzmir'e kazandırılmış tarihi bir bina olmasının yanında, birçok uluslararası ressamın eserlerinin sergilendiği ilk sanat merkezi olma özelliği de taşıyor. Arkas Sanat Merkezi kurumsal websitesi, http://www.arkassanatmerkezi.com/article.aspx?pageID=7, Erişim tarihi: Erişim tarihi:11.07.2012.

[97] Sergi salonları alanının toplam 850 m^2 olduğu belirtilmektedir. Daha detaylı bilgi için bknz. Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi resmi websitesi, http://www.aassm.org.tr/Salonlar/38, Erişim tarihi: 20.09.2012.

[98] Havagazı Fabrikası Sergi Salonu; Ahmed Adnan Saygun Salonu sergi salonları.

[99] Çarşı Sanat Galerisi; Bostanlı Sanat Galerisi.

[100] Konak Bld. Kültür Sanat Galerisi; Konak Belediyesi Dr. Selahattin Akçiçek sergi salonları.

[101] Uğur Mumcu Kültür ve Sanat Merkezi.

[102] Ödemiş Sergi Salonu.

[103] Buca Belediyesi Kültür Sanat Merkezi Sanat Galerisi; Kadın Aktivite Merkezi Sergi Salonu

[104] Çeşme Sanat Galerisi.

Tablo 3.29: İzmir İlinde Vakıf/Oda/Dernek/Yabancı Kültür Merkezleri Bağlı Sergi Salonları, 2012.

Vakıf/Oda/Dernek/Yabancı kültür merkezleri	Sergi salonu/galeri sayısı	Vakıf/Oda/Dernek/Yabancı kültür merkezleri	Sergi salonu sayısı
EBSO – Ege Bölgesi Sanayi Odası	2	TÖMER	1
İZTO- İzmir Ticaret Odası	1	İzmir Türk Amerikan Derneği	1
TMMOB	2	İTÜlüler Birliği İzmir Şubesi	1
İKSEV – İzmir Kültür, Sanat, Eğitim Vakfı	2	İtalyan Kültür Merkezi	1
İFOD İzmir Fotoğrafçılar Derneği	1	Fransız Kültür Merkezi	1
Turgut Pura Vakfı	1	Amerikan Kültür Merkezi	1
Karacasu Vakfı	3	Fatih Koleji Sergi Salonu (Doğanata Eğitim ve Kültür Vakfı)	1
TÜLOV	1	Yaşar Kültür Eğitim Vakfı	2
İzmir Türk Koleji	1		
Diğer Kurum ve Kuruluşlara Bağlı Toplam Sergi Salonu Sayısı			23

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri çalışmaları saha araştırması, Eylül – Ekim 2012.

Sanat galerileri ve sergi salonlarının merkez kent içerisindeki dağılımına bakıldığında (Bkz. Tablo 3.30) toplam 40 sergi salonu içerisinde Karaburun, Beydağ, Dikili, Kınık, Kiraz, Kemalpaşa, Menderes ilçelerinde yerel yönetimlere bağlı herhangi bir sergi salonunun bulunmadığı gözlenmektedir. İzmir ilinde diğer resmi kurumlara bağlı sanat galerilerine bakıldığında ise 23 adet sergi mekânının çeşitli vakıf, eğitim kurumu, kültür merkezi ve dernek bünyesinde kentin kullanımına sunulduğu (Bkz. Tablo 3.31) görülmektedir.

İzmir'de Sanat Fuarları

Köklü fuar geleneği ve zengin geçmişine karşın İzmir'de sanat fuarlarının başlangıcı ancak 2005 yılında Ege Üniversitesi tarafından organize edilen 1.EgeArt Sanat Fuarı'na tarihlenir. İzleyen süreçte 2007 yılında İzmir ikinci EgeArt fuarının yanısıra Port İzmir fuarına evsahipliği yapar. Bir üçüncü periyodik sanat fuarı etkinliği olan Bienal İzmir'in de başlatılmasıyla kent 2009 sonrasında (Bkz. Tablo 3.32) her sene bir sanat fuarı deneyimi yaşamaya başlamıştır.

Söz konusu sanat fuarlarının giderek artan sayılarda özel ve kamu kurum ve kuruluşu desteğiyle gerçekleştirilebiliyor olması, kentin gelecekte bu alandaki gelişmelerden olumlu anlamda etkileneceği izlenimini vermektedir. Destekleyici kurum ve kuruluşlara bakıldığında, sanat fuarlarının ardında hem yerel yönetimlerin, hem de İzmir ekonomik yapılanması içerisinde söz sahibi kuruluş ve işletmelerin olduğu, bu boyutuyla etkinliklere İzmir kenti tarafından sahip çıkıldığı söylenebilecektir.

Sanat alanında düzenlenen fuar etkinlikleri arasında Ege Üniversitesi bünyesinde ilk olarak 2005 yılında **EgeArt Sanat Fuarı** olarak başlatılan, sonrasında **EgeArt Sanat Günleri** adı altında iki yılda bir organize edilen etkinlik, tüm kentlilerin katılımına açık yaygın bir etkinliktir. Türk plastik sanatlarının genel panoramasını yansıtmayı sanat pazarının olanaklarını geliştirmeyi; çağdaş sanatla ilgili kesimlerin talepleri ile biçimlenen bir buluşma ortamını yaratmayı amaçlamaktadır.[105] Etkinlik çerçevesinde paneller, sunumlar, dinletiler, canlı performanslar, konferanslar, konserler, sergiler ve film gösterileri organize edilmektedir. EgeArt Sanat Günleri (Bkz. Tablo 3.32.) [106] tıpkı kentte düzenlenen diğer fuar

[105] Daha detaylı bilgi için Bknz. Ege Üniversitesi kurumsal websitesi, http://egeart.ege.edu.tr Erişim Tarihi: 17.10.2012.

[106] Daha detaylı bilgi için Bknz. Ege Üniversitesi kurumsal websitesi, http://egeart.ege.edu.tr/arsiv/2egeart/index.htm Erişim Tarihi:17.10.2012.

etkinlikleri gibi yıllar içerisinde gerek ziyaretçi, katılımcı ve sergilenen eser sayıları, gerekse düzenlenen etkinlik tür ve sayıları açısından artış sergileniyor olmasıyla, kent tarafından benimsenen ve beklenen bir etkinlik olarak ortaya çıkmaktadır. EgeArt 2005 yılında düzenlenen ilk sanat fuarı olarak sonrasında isim değişikliğine uğramış olmasına karşın, kent sakinlerince gereksinim duyulan kültürel ortama ve sanatsal hareketliliğe doğrudan katkı sağlamaktadır. Yıllar içerisinde sanat etkinlikleri için kullanılan mekânların artan sayı ve çeşitliliği de bir diğer gösterge olarak önemlidir.

Tablo 3.30: İzmir Kentinde Düzenlenen ve Planlanan Sanat Fuarları 2005 – 2013.

Tarih	Fuar Adı	Düzenleyen Kuruluş	Destekleyiciler
15-18 Aralık 2005	1. EgeArt Sanat Fuarı	Ege Üniversitesi	-
07 Eylül – 07 Ekim 2007	Port Izmir I	Fransız Kültür M. – K2 Çağdaş Sanat Merkezi –Necmi Sönmez	26 kuruluş[107]
05-09 Aralık 2007	2. EgeArt Sanat Günleri	Ege Üniversitesi	24 kuruluş [108]
11-15 Aralık 2009	3. EgeArt Sanat Günleri	Ege Üniversitesi	25 kuruluş[109]
29 Eylül – 30 Kasım 2010	Port Izmir II	Fransız Kültür M.– K2 Çağdaş Sanat Mrk.– Necmi Sönmez	30 kuruluş[110]
04-11 Mayıs 2011	Bienal İzmir I	Seba Uğurtan Sanat Galerisi	15 kuruluş[111]
9-25 Aralık 2011	4. EgeArt Sanat Günleri	Ege Üniversitesi	29 kuruluş [112]
1 – 5 Mayıs 2013	Bienal 2	Seba Uğurtan Sanat Galerisi	-

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri çalışmaları; İlgili etkinliklere ait resmi websiteleri.

[107] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, Alman Konsolosluğu, Fransız Konsolosluğu, K2, Arkas, Vestel, Rotary, Fransız Kültür Merkezi, Karya, LaCigale, Küçük Kulüp, Hamza Rüstem, Ege Kav, Aydoğan, Bir OK, Kipa, TCDD, İKSEV, İZFAŞ, Metro, DHL, İnciAkü, Alman Kültür Merkezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi olmak üzere 26 adet kamu kurumu ve özel sektör kuruluşundan destek alınmıştır.

[108] Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, TRT, Avrupa Kültür Ofisi, Alman Kültür Merkezi, İtalyan Konsolosluğu, Avusturya Konsolosluğu, Banvit, ED Concept, EFM, Elmas, İzmir Life, Garanti Bankası, Hürriyet Gazetesi, Milliyet Gazetesi, Özgörkey Holding, Mopak, Feast, Pınar, Aykut Uslutekin, Yeni Asır Gazetesi ve Sistem olmak üzere 24 adet kamu kurumu ve özel sektör kuruluşundan destek alınmıştır.

[109] Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, İzmir Devlet Opera ve Balesi, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, TRT, Endonezya Başkonsolosluğu, Almak Kültür Merkezi, Hırvatistan Başkonsolosluğu, Japonya Başkonsolosluğu (İstanbul), Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Odası, İzmir Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği, Anadolu Jet, Anemon Otelleri, EgeTV, İzmir Life, Garanti Bankası, Hürriyet Gazetesi, Milliyet Gazetesi, Özgörkey Holding, Mopak, Feast ve Ermaş Mermer San. Tic. AŞ. olmak üzere 25 adet kamu kurumu ve özel sektör kuruluşundan destek alınmıştır.

[110] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, Alman Konsolosluğu, Fransız Konsolosluğu, Zorlu Holding, Mopak, Bosch, DYO, Swissotel Grand Efes, Rotary, Rotaract, Fransız Kültür Merkezi, Ataer, Karya, LaCigale, Küçük Kulüp, Hotel Konak, Yazgan, Ceyda Aydede Devinim Ringtell, Metro Matbaacılık, Yenihayat Bilişim, DHL, İnciAkü, Alman Kültür Merkezi, Türk Amerikan Derneği, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, İtalyan Kültür Merkezi olmak üzere 30 adet kamu kurumu ve özel sektör kuruluşundan destek alınmıştır.

[111] Galeri Seba, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, İZFAŞ, Ege Üniversitesi, Ahmed Adnan Saygın Sanat Merkezi, İzmir Devlet Opera ve Balesi, Hilton Oteli, Ayşa Tur, Dİmes, Kobimar, Medya, İzmir Express Nakliyecilik olmak üzere 15 adet kamu kurumu ve özel sektör kuruluşundan destek alınmıştır.

[112] TC Avrupa Birliği Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Balçova Belediyesi, Bayraklı Belediyesi, Bornova Belediyesi, Karşıyaka Belediyesi, Konak Belediyesi, Fransız Konsolosluğu, Finlandiya Onursal Konsolosluğu, İzmir Devlet Opera ve Balesi, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, Garanti Bankası, Anadolu Jet, İzmir Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği, Yurtiçi Kargo, Mopak, Swiss otel Büyük Efes, Tekmar, Alimoğlu, Sony, Tech-İz, Feast, Özgörkey Holding, TRT, Hürriyet Gazetesi, Yeni Asır Gazetesi, Bizimİzmir olmak üzere 29 adet kamu kurumu ve özel sektör kuruluşundan destek alınmıştır.

Sanat fuarlarının düzenleyici kuruluşlarına bakıldığında, anılan etkinliklerin sanat galerileri, kültür merkezi ve üniversite eliyle organize edildiği, bu süreçte merkezi ve yerel yönetimlerin desteklerinin yanısıra, sponsorluk üzerinden özel sektör desteğinin de alındığı gözlenmektedir. Sanat etkinliklerinin kentin sanat alanındaki tüketimi anlamında ne denli etkin olduğuna ilişkin istatistikî bilgiler konusunda Ege Art etkinlikleri örnek olarak verilebilecektir (Tablo 3.33). Gerek katılımcı sanatçı, katılımcı ülke ve ziyaretçi sayıları, gerekse de kullanılan kültür mekânı sayısında gözlenen artış, etkinlik sayılarına da yansımış durumdadır. 2011 itibariyle özellikle film gösterim sayısının gözle görülür derecede artırıldığı gözlenmektedir.

Tablo 3.31: EgeArt Sanat Günleri'ne İlişkin İstatistiki Bilgiler, 2005 – 2007 – 2009 – 2011.

Sanat Günleri	Ziyaretçi Sayısı	Katılımcı Sanatçı	Sergilenen Eser	Stand sayısı	Kullanılan kültür mekânı sayısı	Katılımcı Üniversite	Katılımcı il	Katılımcı ülke	Kapalı alan (m^2)	Etkinlik Sayıları								
										Panel/Söyleşi	Dinleti	Film gösterim	Konser	Dans Gösterim	Sunum	Tiyatro	Konferans	Çalıştay
1.EgeArt Sanat Fuarı (2005)	25000	200	600	52	-	14	12	4	1100	5	4	4	3	1	-	-	-	-
2.EgeArt Sanat Günleri (2007)	57000	285	820	109	7	19	15	6	3800	3	5	16	5	-	8	-	-	-
3.EgeArt Sanat Günleri (2009)	37000	412	2103	32	13	21	-	10	6700	3	5	5	4	-	20	1	-	-
4.EgeArt Sanat Günleri (2011)	43900	457	2500	30	18	33	-	25	9804	3	5	53	9	-	19		2	3

Kaynak: Ege Üniversitesi Kurumsal Websitesi, http://egeart.ege.edu.tr/arsiv/2egeart/index.htm Erişim tarihi:05.10.2012.

1. EgeArt Sanat Fuarının düzenlenmesinin ardından iki yıl sonra, 2007 yılında Fransız Kültür Merkezi ve K2 Çağdaş Sanat Merkezi kurumsal çerçevesinde ve çok sayıda kurum ve kuruluş sponsorluğunda **Port Izmir 1 Uluslararası Güncel Sanat Festivali** düzenlenmiştir. Port İzmir 1'in esas olarak güncel sanat ile toplum arasında etkin bir diyalog yaratarak, İzmir'de sanatın üretilmesi kadar tartışılması ve güncel hayata dönüştürülmesini hedeflediği belirtilmektedir.[113] Bu doğrultuda sanat mekânı olarak kültür merkezi ya da sanat galerisi gibi kültür mekânlarının yanısıra gar binası ya da tütün deposu gibi kültürel miras yapılarının ve başkonsolosluk binası, metro istasyonu, kent meydanı ya da viyadük gibi doğrudan gündelik hayatın içindeki mekanların kullanıldığı bir yaklaşımın sergilenmesiyle İzmir kenti için farklı bir görsel sanatlar etkinliği olarak kabul edilebilir.[114]

[113] Port Izmir 1 kurumsal websitesi, http://2007.portizmir.org, Erişim tarihi 13.08.2012.

[114] Port İzmir 1'in gerçekleştiği 1 aylık süre içerisinde Alsancak Tren Garı, Viyadük, Konak Metro İstasyonu, Alman Başkonsolosluk Binası, Basmane Semt Merkezi, Gündoğdu Meydanı, Basmane Tren Garı, Fransız Kültür Merkezi, eski Tütün Deposu, K2 Güncel Sanat Merkezi, İKSEV Binası, Çakaloğlu Hanı, Çetin Emeç Sanat Merkezi ve Liman Bölgesi sanat mekânlarına dönüşmüştür.
Bknz. http://2007.portizmir.org/kategori/etkinlik-mekanlari, Erişim tarihi 13.08.2012.

Sergi mekânlarının 'kamusal alanlara sahip olmayan kentli gruplar için toplumla ilişki kurmanın bir yolu, biraraya gelme ve kimliklerini dile getirme fırsatı ve büyük kentin yarattığı yabancılaşmanın üstesinden gelme imkânının sunulduğu yerler' (Zukin, 1995, 187) olarak tanımlandığı bir çerçevede, İzmir'in de anılan etkinlikler üzerinden birer sergi mekânı olarak işlev gördüğü ileri sürülebilecektir. Böylelikle gündelik hayat ile sanatı kaynaştırmak yoluyla geçici ve kente müdahalede bulunan eylemlerde 'sanat nesnesi artık İzmir kentinin kendisi' olmaktadır (Yardımcı, 2005, 142).

Port İzmir 1'in ardından 3 yıl sonra 27 Eylül – 30 Kasım 2010 tarihleri arasında düzenlenen **Port Izmir 2 Uluslararası Çağdaş Sanat Trienali'**nde[115] kentsel mekânın sanatla buluştuğu yer ise tek bir yapı üzerinde vurgu yapmıştır. AUSTO-TURK Tütün Binası olarak bilinen ve iki bitişik yapıdan oluşan Eski Tütün Deposu, Port İzmir 2 projesine tahsis edilmiştir. 1950-51 yıllarında inşa edilmiş olup uzun süre kullanılmamalarına karşın iyi durumda oldukları tespit edilen yapıların, kent hafızasında artık farklı bir kimlikle yer edinecekleri öne sürülmektedir.[116]

Port Izmir 2 Uluslararası Çağdaş Sanat Trienali'nde yurtiçi ve yurtdışından toplam 40 sanatçının eserleri sergilenmiş, trienalin küratörlüğünü aynı zamanda sanat tarihçisi olan Dr. Necmi Sönmez üstlenmiştir. 2010 teması ise "Sessizlik _Fırtına" olarak belirlenmiştir.

Bienal İzmir[117] ise İzmir'de bir ilk olarak 2011 yılında İzmir Enternasyonel Fuar Alanı'nda düzenlenmiştir. 04-11 Mayıs 2011 tarihinde Seba Uğurtan Sanat Galerisi tarafından gerçekleştirilen Bienal İzmir, Başbakanlık Tanıtma Fonu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi, Devlet Resim Heykel Müzesi gibi resmi kurumlar tarafından da destek almıştır[118]. 1. Uluslararası İzmir Sanat Bienali'ne 46 ülkeden 538 sanatçının 1500 eserle katıldığı Bienal süresince destekleyici etkinlik olarak 7 konferans, 6 dinleti, 7 canlı performans, 1 konser, 3 gezi düzenlendiği ve İzmir Fuar Alanı hollerinin yanısıra E.Ü. Atatürk Kültür Merkezi, Devlet Resim ve Heykel Müzesi ve de Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi gibi kültür mekânlarının kullanıldığı belirtilmektedir.

Benimsenen amacın *"sanatın birleştirici gücünün, dünya barışı için ne kadar önemli bir yer tuttuğunu anlatmak"* olarak ifade edildiği Uluslararası İzmir Sanat Bienali'nde 2 video art, 5 tezhip, 7 tekstil, 34 seramik, 380 resim, 2 performans, 15 özgün baskı, 24 heykel, 3 grafik, 8 fotoğraf, 10 yerleştirme, 2 ebru, 3 dijital art, 1 çini, 3 cam tekniklerindeki gerçekleşen eserler İzmirlilerin beğenisine sunulmuştur.[119] Bienal İzmir etkinliğinin toplam ziyaretçi sayısı resmi kayıtlarda görünmemektedir. **İkinci Bienal İzmir** etkinliği yine Seba Sanat Galerisi genel direktörlüğünde 1-5 Mayıs 2013 tarihleri arasında düzenlenmiştir.

[115] Detaylı bilgi için bknz. Port İzmir resmi websitesi, http://www.portizmir.org/
[116] Port Izmir 1 kurumsal websitesi, http://www.portizmir.org/kategori/sergi-mekani
[117] http://www.bienalizmir.org/bienal/tr_main.html
[118] Bienal İzmir resmi websitesi, http://www.bienalizmir.org/tr/index.php#/destek/ Erişim Tarihi: 17.10.2012.
[119] Yeniasır Gazetesi, 02.05.2011, "Sanatın Kalbi İzmir'de Atacak".

3.2.3. Gösteri Sanatları Mekânları ve Etkinlikleri

3.2.3.1. İzmir Devlet Opera ve Balesi

İzmir Devlet Opera ve Balesi 1982 yılında kurulmuştur. Eserler 393 kişilik Elhamra Sahnesi'nde, 1126 kişilik A. Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde ve 285 kişilik Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi Avni Anıl Sahnesi'nde toplamda 1804 kişilik kapasiteye ulaşan salonlarda sahnelenmektedir. Yıl içerisinde ortalama 110-130 etkinlik gerçekleşmekte, yine ortalama 40.000 seyirci tarafından izlenmektedir[120]. 2010 yılı itibariyle biletli izleyici sayısı 34.384 olarak kayda geçmiştir[121]. Yıl içerisinde bölgedeki farklı sahnelere turne düzenlenmektedir. Turne düzenlenen kent ve ilçeler şöyledir: Antalya, Eskişehir, Denizli, Muğla, Manisa, Salihli, Marmaris, Bodrum, Çeşme, Kuşadası, Ödemiş ve Bergama, Fethiye, Çanakkale, Altınoluk, Ayvalık. Bu anlamda İzmir Devlet Opera ve Balesi'nin bölge operası olarak faaliyet gösterdiği düşünülebilir. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Devlet Senfoni Orkestrası ortaklaşa olarak Gezici Sanat Otobüsü etkinliklerine de destek vermektedir. [122]

Yıllar itibariyle ve Türkiye'de bulunan diğer Opera ve Bale kurumları ile de kıyaslandığında, (Bkz. Tablo 3.34) İzmir Devlet Opera ve Balesi'nin koltuk kapasitesi anlamında en sıkıntı yaşayan kurum olarak 2006-2007 sezonundaki zorlu koşulları 2010 yılına gelindiğinde diğer kültür merkezleri salonlarıyla işbirliği yoluyla çözmesinin doğrudan seyirci sayısının da ciddi düzeyde artırılmasını sağladığı göze çarpmaktadır. Nitekim, opera ve bale sanatı seyirci sayılarına bakıldığında 2006 – 2007 sezonundan 2010-2011 sezonuna gelindiğinde en çarpıcı artış oranının seyirci sayıları itibariyle İzmir'de gerçekleştiği gözlenmektedir.

İzmir, İstanbul ve Ankara için 2006-2007 ile 2010-2011 sezonları opera ve bale gösteri sayısı bakımından karşılaştırıldığında İzmir'deki gösteri sayısının % 315 oranında bir artış gösterdiği tespit edilmektedir. Ankara için bu oran %133 iken, İstanbul içinse % 74'tür. Seyirci sayılarını karşılaştırdığımızda ise en dikkat çekici bulgu, İstanbul'daki seyirci sayısının 2006-2007 sezonundan 2010-2011 sezonuna % 80 azalmasıdır. Ancak söz konusu azalmanın özellikle yabancı seyirci oranlarındaki değişimden kaynaklandığı gözlenmektedir. Aynı dönemde İzmir ve Ankara'daki seyirci sayısının ise artış gösterdiği görülmektedir.

[120] İzmir Devlet Opera ve Balesi Bölge Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.
[121] İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri [Kurumdan alınan veri], 2012.
[122] İzmir Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Tablo 3.32: Opera ve Bale Salonu Bulunan İllerde Salon, Koltuk, Oynanan Eser, Gösteri ve Seyirci Sayısı, 2006-2007 ve2010-2011 Sezonu.

İl	Salon Sayısı		Koltuk Sayısı		Oynanan Eser Sayısı						Gösteri Sayısı						Seyirci Sayısı					
					Toplam		Yerli		Yabancı		Toplam		Yerli		Yabancı		Toplam		Yerli		Yabancı	
Yıl Aralığı	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011	2006 2007	2010 2011
Toplam	7	9	3834	5077	84	208	33	83	51	125	289	749	90	336	199	413	451271	310623	121924	128984	329347	181639
Ankara	2	2	698	1290	14	44	5	11	9	33	69	157	22	47	47	110	37373	88656	10863	26371	26510	62285
Antalya	1	1	802	802	9	30	4	16	5	14	28	81	13	30	15	51	22394	34538	12442	11508	9952	23030
Mersin	1	1	638	638	23	25	9	17	14	8	65	134	30	110	35	24	42301	45925	19523	38043	22778	7882
İstanbul	2	2	1304	1192	26	37	11	9	15	28	94	164	21	38	73	126	341156	62780	78429	12652	262727	50128
İzmir	1	1	392	393	12	45	4	18	8	27	33	137	4	76	29	61	8047	51039	667	25747	7380	25292

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

Tablo 3.33: Opera ve Bale Alanında Üç İl Bazında Yüzbin Kişi Başına Düşen Sayı, 2011.

Düzey	Nüfus	Opera salonu oranı	Oynanan Eser Oranı	Koltuk Sayısı Oranı	Seyirci sayısı oranı
İstanbul	13624240	0,007	0,27	8,75	1315,67
İzmir	3948848	0,025	1,14	10,0	1292,50
Ankara	4771716	0,021	0,92	27,03	1857,94
Türkiye	74724269	0,012	0,28	6,79	415,69

Opera altyapısında, nüfus göreceli olarak, İstanbul'da bin kişi başına 0.021 opera salonu düşerken, bu sayı İzmir'de 0.025, Ankara'da ise 0.007'dir (Tablo 3.35). Koltuk sayısına bakıldığında ise, İstanbul'da yüzbin kişiye 8,75 koltuk, İzmir'de 10, Ankara'da 27,03 koltuk düştüğü görülmektedir. Bu rakamlara göre İzmir, üç il arasında yüzbin kişi başına en fazla opera salonu ve koltuk sayısı düşen il konumundadır. Seyirci sayısında ise tam ters bir durum söz konusudur. İzmir nüfusunun yüzbinde 1292'si opera izleyicisi iken, İstanbul'da bu oran 1316, Ankara'da 1858'dir. Buna göre opera izleyici sayısı olarak en yüksek oran Ankara'dadır.

Günümüzde İzmir Devlet Opera ve Balesi tarafından gerçekleştirilmekte olan etkinlikler (Bkz. Tablo 3.36.) çok çeşitlidir. İzmir Devlet Opera ve Balesi tarafından gerçekleştirilen etkinlikler, on yıllık süre içinde, gösteri başına düşen seyirci sayısına göre değerlendirildiğinde, en yüksek oranın 2001-2002 sezonu konser etkinliğinde olduğu görülmektedir. Dikkat çekici olan ise, 2001 yılında konser başına düşen izleyici sayısı 787 iken, on yıl içinde bu rakam on yıl içinde yaklaşık % 60 oranında azalmış olmasıdır. Konser etkinliğinde beliren bu düşüşün tam aksi müzikal etkinliğinde meydana gelmektedir. 2001-2002 sezonunda 85 olan gösteri başına izleyici sayısı 10 yıl içinde 4.47 kat artarak 2011-2012 sezonunda 380'e ulaşmıştır.

Kurum etkinliklerine bakıldığında Opera – Operet – Oratoryo ile Müzikal anlamındaki etkinliklerin diğer gösteri türlerine kıyasla 2002'den günümüze büyük sapmalar sergilemediği, koltuk sayısındaki artışın doğrudan konser ve çocuk etkinlikleri üzerinde etkili olduğu gözlenmektedir. Genel olarak DOB etkinlikleri arasındaki dengeler açısından 2001-2002 sezonunda Opera – Operet – Oratoryo alanındaki etkinliklerin ulaştığı seyirci düzeyine başka hiçbir etkinlik ve hiçbir sezonda erişilemediği göze çarpmaktadır (Grafik 3.3).

Tablo 3.34: İzmir Devlet Opera ve Balesi Tarafından Gerçekleştirilen Sanat Etkinliklerine İlişkin Bilgiler, 2001-2012

Yıl	Opera- Operet- Oratoryo			Bale- Dans Tiyatrosu			Müzikal			Çocuk Etkinliği			Konser		Seyirci Sayısı Toplamı
	Eser sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı	Eser Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı	Eser Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı	Eser Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı	
2001-2002	9	56	33366	4	33	11911	1	5	426	1	12	3416	19	14950	64069
2002-2003	9	41	20052	4	41	12551	-	-	-	1	16	4502	28	10931	48036
2006 -2007	10	42	14941	6	37	14178	1	3	1167	3	7	2145	16	8146	40577
2007-2008	11	43	16918	7	39	15947	-	-	-	2	14	4388	22	6721	43974
2010-2011	9	30	10177	8	43	26357	1	19	6148	4	36	14247	32	8838	65767
2011-2012	11	48	20897	8	39	17567	1	4	1520	3	35	12973	34	10722	63679

Kaynak: İzmir Devlet Opera ve Balesi verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Tablo 3.35: Opera ve Bale Salonu Bulunan İllerde Kadro Durumuna Göre Çalışan Personel Sayısı-2006-2007 ve 2010-2011 Sezonu

İl	Toplam		İdareci		Sanatçı		Dekoratör		Yönetmen		Suflör		Işık Direktörü		Set Amiri		Diğer	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Toplam	1573	2328	36	45	1443	1357	43	41	10	16	9	9	16	25	16	17	-	818
Ankara	550	664	15	7	506	409	14	11	2	4	2	2	1	9	10	8	-	214
Antalya	137	241	1	7	128	123	4	2	1	-	1	1	1	1	1	-	-	107
Mersin	119	235	7	12	106	116	1	2	-	2	2	1	2	1	1	1	-	100
İstanbul	497	742	8	7	457	386	13	17	5	5	2	2	9	9	3	5	-	311
İzmir	270	340	5	5	246	229	11	8	2	4	2	2	3	4	1	2	-	86

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2007 ve 2011.

Grafik 3.3: Gösteri sezonları itibariyle gösteri başına düşen seyirci sayıları, İzmir.

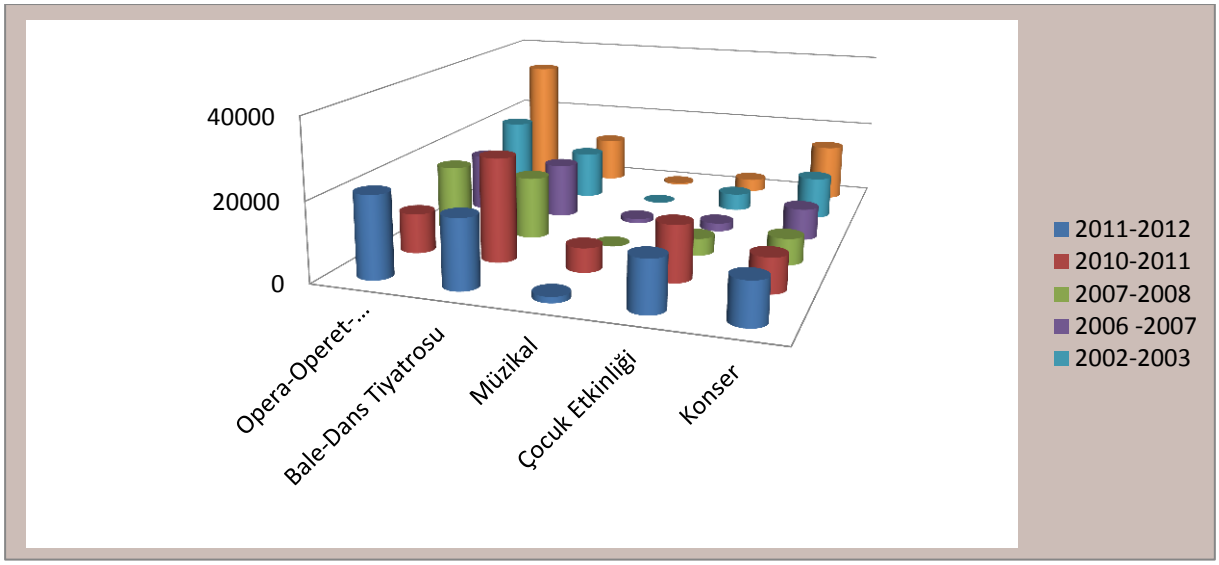

Personel sayısı açısından 2007 yılı itibariyle İzmir Devlet Opera ve Balesi kurumunda 246'sı sanatçı olmak üzere toplam 270 kadrolu personelin çalıştırılmakta olduğu tespit edilmiştir [123]. 2011 yılına gelindiğinde ise (Bkz. Tablo 3.37) çalışan kişi sayısının toplam 334'e çıktığı, diğer taraftan bu artışın idari personel sayısında artış, ancak sanatçı sayısında azalma şeklinde gerçekleştiği gözlenmektedir. Personel sayısı artış oranları açısından İstanbul'da %49'luk bir artış oranının İzmir'de %26, Ankara'da ise %20 gibi bir oran olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Konak Belediyesi ile İzmir Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü arasında yapılan protokol sonrasında Dr. S. Akçiçek Eşrefpaşa Kültür Merkezi, İzmir Devlet Opera ve Balesi'nin İzmir'deki ikinci sahnesi olmuştur. "Gizli Evlilik" adlı operanın Türkiye ilk gösterimi bu sahnede yapılmıştır.

İzmir Devlet Opera ve Balesi tarafından gerçekleştirilmekte olan etkinlikleri doğrudan bağlayıcı önemli bir gelişme de yakın geçmişte Zübeyde Hanım Opera Binası Mimari Yarışması'nın gerçekleştirilmiş olmasıdır. Mülkiyeti Karşıyaka Belediyesi'ne bağlı olan alan içerisinde yapılacak olan opera yapısının 32.000 m^2'lik kullanım alanına sahip olması öngörülerek planlanmıştır. Yapının "İzmir ile birlikte anılacak ve İzmir'i temsil edecek bir yapı olarak düşünülmesi" yerel yönetimin kültür ve sanat altyapısı anlamındaki öngörülerini ortaya koymaktadır. [124]

.

[123] İzmir Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 2012.
[124] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 222.

3.2.3.2. İzmir'de Tiyatro Kültürü ve Tiyatrolar

İzmir kenti 17. yüzyıldan başlayarak 19. yüzyılın sonlarına kadar ülkenin en önemli tiyatro yaşamı olan kentlerden biri olmuştur. Ayrıca konumu itibariyle antik tiyatro mirasının en zengin olduğu yörelerin başında gelmektedir. Özellikle 17. yy.'dan sonra toplumsal yapısının renkliliğini tiyatro sanatında yansıtan İzmir "tiyatrolar kenti" olarak ün yapmıştır (Sevinçli, 1993). İzmir'de halka açık ilk tiyatro 1775 yılında amatörler tarafından kurulmuştur. İzmir'e görkemli bir tiyatro yapısı kazandırma girişimi ise 1834 yılında gerçekleşmiştir (Nutku, 1993). 1946 yılında Avni Dilligil yönetimindeki Şehir Tiyatrosu kurulana değin, İzmir tiyatroyu üreten değil, tüketen bir kent olarak, turne tiyatrolarıyla yetinen bir kent durumunda olmuştur. 1957 yılında Eski Halkevi binası onarılarak Devlet Tiyatrosu açılmıştır. 1976 yılında ise önce Ege Üniversitesi çatısı altında kurulan, sonrasında Dokuz Eylül Üniversitesi yapılanması içerisinde yer alan Güzel Sanatlar Fakültesi Prof. Dr. Özdemir Nutku tarafından kente kazandırılmıştır.

Bugün İzmir kentinde çok geniş bir genç potansiyel grup bulunmaktadır. Kentte profesyonel ve amatör olarak faaliyet gösteren çok sayıda özel tiyatro bulunmakta[125], söz konusu tiyatrolar kimi zaman kendi sahnelerinde, kimi zaman da kültür merkezleri ile çok amaçlı salonlarda gösterilerini sergilemektedirler. Kültür merkezlerindeki sayıların artışına paralel olarak tiyatro toplulukları sayısında da bir artış olduğu resmi istatistiklerden (Tablo 3.38), amatör ve profesyonel tiyatroların kuruluş yılları itibariyle ortaya çıkmaktadır. Tiyatro etkinliklerinde böyle bir artış yaşanması kentin tiyatro sanatı anlamındaki geleceği açısından umut vericidir. Buna paralel olarak oynanan eser başına düşen kişi sayısının yaklaşık iki katına çıktığı gözlenmektedir. Diğer taraftan gösteri sayısının kişi başına düşen oranı değişmemiştir (Tablo 3.38).

Tablo 3.36: Dönemler İtibariyle İzmir İçin Tiyatro Eser ve Seyirci Bilgileri

		2001-2002	2006-2007	2010-2011
Tiyatro salonu sayısı		10	11	57
Koltuk sayısı		7769	3305	22411
Oynanan Eser Sayısı	Toplam oynanan eser sayısı	80	80	419
	Yerli eser sayısı	42	63	321
	Yabancı Eser Sayısı	38	17	98
Gösteri Eser Sayısı	Toplam gösteri Sayısı	705	916	1950
	Yerli eser gösteri sayısı	396	686	1382
	Yabancı eser gösteri sayısı	309	230	568
Seyirci Sayısı	Toplam seyirci sayısı	138615	211249	424273
	Yerli eser seyirci sayısı	89241	166396	308414
	Yabancı eser seyirci sayısı	49374	44853	115859
Oynanan Eser Başına Düşen Kişi Oranı		5.8	3.8	9.9
Gösteri Sayısı Başına Düşen Kişi Oranı		0.005	0.004	0.005

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İzleme Göstergeleri 2010 TR31 İzmir, s. 152.

Yıllar itibariyle tiyatro salonlarında 2002 yılında 10 salondan, 2011 yılında 57 tiyatro salonu sayısına erişilmesi varolan altyapının 9 yılda yaklaşık 6 katına çıkan ciddi bir gelişme olarak görülmelidir. Bu ivmelenmede yerel yönetimler eliyle gerçekleştirilen kültür merkezi yatırımlarının önemli bir etkisi olduğu tekrarlanmalıdır. Koltuk sayısı da 2002 yılında

[125] Bknz. 3.1.1. Kültür ve Sanat Merkezleri: Özel Kuruluşlara bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri

7769'dan, 2011 yılında 22411'e çıkmıştır. Kentin ılıman iklimi doğrultusunda açık hava tiyatrolarının önem kazandığı düşünülürse (Tümer 1993), düzenlenmekte olan ulusal ve uluslararası tüm etkinlikler için yüksek kapasiteli ve her türlü teknik olanaklara sahip açık hava tiyatrolarının yine yerel yönetimler marifetiyle kente kazandırılmış olması[126], kültürel mekânlara ilişkin bir altyapı atağı olarak nitelendirilebilecektir. Kentte 2007 yılı itibariyle açık hava tiyatrosu adedi 4 iken (İBB, 2008), 2010 yılına gelindiğinde 10'a, toplam koltuk kapasitesi olarak da 30.722'ye çıkmıştır (Bkz. Tablo 3.20).

Tablo 3.37: Tiyatro Salonlarının Yapılış Amacı ve Havalandırma Durumu, 2011.

Düzey	Tiyatro Salonu Sayısı	Koltuk Sayısı	Salonun Yapılış Amacı			Havalandırma	
			Tiyatro Salonu	Çok Amaçlı salon	Diğer	Var	Yok
Türkiye	511	194020	162	321	28	433	78
İstanbul	147	54736	67	76	4	140	7
İzmir	64	27840	20	42	2	48	16
Ankara	28	7306	23	4	1	19	9

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2011.

Ancak yapılış amaçları itibariyle bakıldığında tiyatro eserlerinin diğer illere kıyasla daha büyük bir oranla çok amaçlı salonlarda sahnelendiği görülmektedir. Kültür ve sanat merkezlerinin İzmir ili içerisindeki dağılımına bakıldığında, çok amaçlı salonların ağırlıklı olarak merkez kent dışındaki ilçelerde konumlandığı görülecektir[127]. Bunun anlamı, İzmir ili içerisinde tiyatro gösterimlerine ilişkin olarak merkez kent dışındaki ilçelerin gözle görülür bir altyapıya sahip olduklarıdır. Tiyatro sanatının gerçekleştirildiği mekânsal altyapıdaki bu gelişmelerin, etkinlik sayısı itibariyle yıllar içerisinde nasıl bir değişimle gerçekleştiği ve bu değişimin (Bkz. Tablo 3.40) Türkiye'nin diğer iki büyük kenti olarak İstanbul ve Ankara karşılaştırmalı olarak nasıl değerlendirilebileceği konusunda, 2002, 2007 ve 2011 Kültür İstatistiklerine bakılmalıdır.

Kent içerisinde organize edilmekte olan gelenekselleşmiş ulusal ve uluslararası etkinlikler açısından mekânsal altyapının önemi büyüktür. İstatistiksel olarak irdelendiğinde İzmir'deki tiyatro gösteri ve izleyici sayılarının Ankara ve İstanbul'un çok gerisinde olmasının, gösteri mekânlarında nüfusla orantılı olarak yeterli düzeye erişilememesi kaynaklı olduğu düşünülebilir. Bir başka deyişle, gerek İstanbul (13.624.240), gerekse Ankara (4.771.716) nüfuslarının [128] İzmir il nüfusunun (3.948.848) çok üzerinde olması, kültür mekânlarına ilişkin niceliksel verilerin de nüfus oranları kaynaklı gerisinde kalması gerektiği düşünülebilir. Ancak İzmir ili özellikle tiyatro salonu sayısı itibariyle (Bkz. Tablo 3.40) başkent Ankara'daki tiyatro salonu sayısının neredeyse iki katına ulaşan bir mekânsal altyapıya sahiptir. Öte yandan, İzmir'deki tiyatro seyirci sayısının 2001-2002 sezonundan, 2010-2011 sezonuna %206 artması da kültür mekânı altyapısının artışıyla paralellik göstermektedir (Tablo 3.40).

[126] Yerel yönetimler eliyle gerçekleştirilen açık hava tiyatrolarına ilişkin detaylı bilgiler için bknz. 3.1.1. Kültür ve Sanat Merkezleri bölümü.
[127] Kültür merkezleri ile çok amaçlı salonlara ilişkin detaylı bilgiler için Bknz. 3.1.1. Kültür ve Sanat Merkezleri bölümü.
[128] TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları istatistikleri, 2011.

Tablo 3.38: İzmir Tiyatro, Gösteri ve Seyirci Sayılarının 2002-2007-2011 İtibariyle Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Verileri .

Düzey	Tiyatro salonu sayısı			Oynanan eser sayısı			Koltuk sayısı			Gösteri sayısı			Seyirci sayısı		
	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011
İstanbul	5	7	147	33	58	1748	2706	3300	54.736	711	913	9.003	225.904	232.473	1.736.783
İzmir	3	7	64	33	49	511	613	1899	27.840	476	595	1966	75.151	133.586	441.880
Ankara	8	10	28	62	71	155	2561	3456	7.306	1738	1312	2975	440.048	389.656	646.300
Türkiye	102	130	511	713	848	4252	40.403	42.502	194.020	10.271	10.289	23.361	2.634.841	2.419.262	5.385.588

Kaynak: TUİK, Bölgesel İzleme Göstergeleri 2010 TR31 İzmir; TÜİK Kültür İstatistikleri 2002, 2007 ve 2011.

Söz konusu istatistiklere göre (Bkz. Tablo 3.40), İzmir ve İstanbul illeri Ankara'ya göre tiyatro salonu sayısı itibariyle kayda değer bir ivmelenme sergilemektedirler. İstanbul'da 5 tiyatro salonu 147 salona, İzmir'de ise 3 tiyatro salonu 64 salona çıkmıştır. Diğer taraftan salon sayısı ile paralel olarak oynanan eser sayısı açısından Ankara ilinde sahnelenen tiyatro eserlerinin üç katından da fazla bir etkinlik gerçekleştiği, ancak etkinlik sayılarındaki fazlalığa karşın gösteri ve seyirci sayıları itibariyle geride kaldığı görülmektedir. Oranlama yapıldığında İzmir'de oynanan eser başına düşen kişi sayısı 864 iken, Ankara'da bu oran 4169 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun anlamı İzmir'de oynanan eser sayısı bakımından Ankara'nın üç katı etkinlik sergilenirken, izleyici sayılarına bakıldığında durum tersine dönmekte ve bu sefer Ankara İzmir'in 1.5 katı bir değerle öne geçmektedir. İstanbul'da ise eser sayısı başına 11814 kişi düşmekte olup, tüm iller içerisindeki en yüksek oran sergilenmektedir. Ancak yıllar içerisinde İzmir ili özelindeki değerlerin artış gösterdiği gözlenmektedir.

Üç büyük il düzeyinde gösteri sayılarının 2002 – 2011 arası dönemde katlanarak arttığı ve seyirci sayısının özellikle İstanbul'da %350 oranında artış göstererek Türkiye'nin yaklaşık üçte birine karşılık gelmiş olduğu gözönünde bulundurulduğunda tiyatro alanında ciddi bir hareketlenme olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu çıkarıma paralel olarak, İzmir özelinde bir değerlendirme yapıldığında, tiyatro salonu sayısı, gösteri sayısı ve seyirci sayısı olarak tiyatro altyapısına ilişkin tüm verilerin 2002 yılından 2011 yılına olan 9 yıllık süreçte artış gösterdiği, ancak yine değer olarak diğer iki büyük ilin gerisinde kaldığı görülmektedir.

Bu geride kalma durumunun tam olarak kıyaslamalı olarak değerlendirilebilinmesi için nüfusa endeksli olarak yorumlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda 2011 verilerine göre anılan değerler nüfus göreceli olarak hesaplandığında, yüzbin kişi başına düşen koltuk sayısının en fazla olduğu kent yaklaşık 402 koltuk ile İstanbul'dur. Ardından 72 koltuk ile Ankara ve 48 koltuk ile İzmir gelmektedir. Ancak nüfusa göreli en yüksek seyirci sayısı Ankara'da olup, İzmir son sırada gelmekte, aynı sıralama gösteri sayısı için de geçerli olmaktadır. İzmir sadece oynanan eser sayısı açısından diğer illerin önündedir.

Tablo 3.39: Tiyatro Alanında Üç İl Bazında Yüzbin Kişi Başına Düşen Sayılar, 2011.

Düzey	2011 Nüfusu		Yüz Bin kişi başına düşen sayı		
		Koltuk Sayısı	Oynanan Eser	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı
İstanbul	13624240	401,75	12,83	66,08	12747,74
İzmir	3948848	48,09	12,94	49,79	11190,10
Ankara	4771716	72,43	3,25	62,35	13544,40
Türkiye	74724269	259,65	5,69	31,26	7207,28

Tiyatro istatistiklerinin İzmir ili içerisinde hangi kurum ve kuruluşlar eliyle gerçekleştiğine bu noktada daha detaylı bakmak gerekmektedir. Tiyatro sanatı icra eden kurumlara bakıldığında, İzmir ilinde öncelikle İzmir Devlet Tiyatrosu ve faaliyetlerine değinilmelidir.

İzmir Devlet Tiyatrosu

İzmir Devlet Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu Bölge Müdürlüğü ve İzmir Belediyesi işbirliği ile 1957 yılında tarihinde Konak'ta Halk Eğitim Merkezi binasında kurulmuştur. Yıl içerisinde ortalama

21 eser sahnelenmekte, seans sayısı ise yıl içerisinde 407 olarak gerçekleşmektedir. Devlet Tiyatrosu'nun İzmir'deki varlığı esas olarak 1944 yılında başlar. Devlet Tiyatroları oluşumunun öncülüğünü ve çekirdeğini oluşturan "Devlet Konservatuarı Tatbikat Sahnesi"nin ilk İzmir turnesi bu yıllarda gerçekleşir.[129]

İzmir Devlet Tiyatrosu, halen Konak, Karşıyaka Ragıp Haykır, Karşıyaka Oda Tiyatrosu başta olmak üzere pek çok sahnede, çeşitli il ve ilçelerde turne kapsamında temsiller vermeye devam etmektedir. 2006 yılı içerisinde İzmir Devlet Tiyatrosu ile Konak Belediyesi arasında yapılan protokol sonucunda İzmir Devlet Tiyatrosunca sahnelenen çocuk oyunlarının Dr. Selahattin Akçiçek Eşrefpaşa Kültür Merkezi'nde ücretsiz olarak sahnelenmesine başlanmıştır.

Tablo 3.40: İzmir Devlet Tiyatrosu Salonları İtibariyle Koltuk Kapasiteleri

İlçe	Sahne Adı	Koltuk kapasitesi
Karşıyaka	İDT Ragıp Haykır Sahnesi	226
	İDT Ragıp Haykır Oda Tiyatrosu	60
Konak	İDT Konak Sahnesi	208
	İDT Melek Ökte Sahnesi (Atatürk İl Halk Kütüphanesi)	139
	İDT Toplam	**633**

Bugün İzmir'de mevcut bulunan Devlet Tiyatrosu sahnelerinin kapasitesi çok düşüktür. Nitekim 633 kişilik bu değer (Bkz. Tablo 3.42) 3.948.848 (2011) kişilik il nüfus büyüklüğüne orantılı olarak değerlendirildiğinde çok yetersiz kaldığı için İzmir Devlet Tiyatrosu da Konak Belediyesi Güzelyalı Kültür Merkezi (304 kişilik) İzmir Sanat Sahnesi (308 kişilik) Dr. S. Akçiçek Eşrefpaşa Kültür Merkezi (285 kişilik); Narlıdere Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi (600 kişilik) ve DEÜ. Sabancı Kültür Merkezi (661 kişilik) sahnelerini de kullanarak toplam 2791 kişilik kapasiteye çıkmaktadır.

İzmir'de Tiyatro Toplulukları

İzmir kentinde 1990'lı yıllarda Prof. Dr. Özdemir Nutku tarafından kurulan ancak yerel yönetimin değişmesiyle feshedilen İzmir Şehir Tiyatrosu haricinde izleyen süreçte büyükşehir ölçeğinde herhangi bir Şehir Tiyatrosu kurulamamıştır. Ancak bugün ilçe ölçeğinde Bornova Belediyesi tarafından kurulan Şehir Tiyatrosu kentteki tek şehir tiyatrosu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tablo 3.41: Bornova Belediyesi Şehir Tiyatrosu Etkinlikleri, 2011.

Kadro	Eser sayısı	Gösteri Sayısı
Ana Kadro	4	50
Yetişkin Kursiyer	2	14
Gençlik Kursiyer	3	10
Çocuk Kursiyer	11	41
Toplam	**20**	**115**

Kaynak: Bornova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.61'den derlenmiştir.

[129] İzmir Devlet Tiyatrosu resmi websitesi, http://www.devtiyatro.gov.tr/programlar-sehirler-izmir.html, Erişim tarihi: 21.09.2012.

İzmir Devlet Tiyatrosu'ndan sonra **Bornova Belediyesi Şehir Tiyatrosu** İzmir'deki tek kadrolu kurum tiyatrosu özelliği taşımaktadır. Tiyatronun yetişkin kursları, gençlik kursları ve çocuk kursları (Bkz. Tablo 3.44) olmak üzere vermekte olduğu eğitim dolayısıyla yalnızca bir repertuar tiyatrosu olmadığı, aynı zamanda bir eğitim kurumu olarak da hizmet verdiği ifade edilmektedir.[130] Bununla birlikte İzmir ili ve ilçelerinde aktif olarak faaliyet gösteren tiyatroların arasında sadece 8 adedinin çocuk tiyatrosu olarak uzmanlaştığı (Bkz.Tablo3.45), tüm tiyatrolara bakıldığında ise çoğunluğunun amatör tiyatro toplulukları olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.42: İzmir İçerisinde Faaliyet Gösteren Özel Çocuk Tiyatroları, 2012.

Tiyatro Türü	Tiyatro Adı	Kuruluş Yılı	Oyun Sayısı / Yıl	Gösteri Sayısı/Yıl
Çocuk Tiyatroları (4 adet)	Hürriyet Çocuk Tiyatrosu[131]	1982	2	150
	İzmir Sanat Çocuk Tiyatrosu[132]	2002	1	60
	Bilimsel Tiyatro Atölyesi[133]	2000	14	134
	Sıcakkan Sanat Çocuk Tiyatrosu[134]	2004	8	300
Amatör Çocuk Tiyatroları (4 adet)	Aliağa Çocuk Tiyatrosu	-	-	-
	Balçova Belediyesi Çocuk Tiyatrosu	2003	2	15
	Tarla Faresi Tiyatrosu[135]	2003	2	60
	Gaziemir Belediyesi Çocuk Tiyatro Topluluğu	-	-	-

Bu tabloda belirtilen tiyatrolar haricinde diğer tiyatro toplulukları tarafından da sahnelenen özel çocuk oyunları bulunmaktadır.

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri saha araştırması; İlgili belediye 2011 Faaliyet Raporları kullanılmıştır.

Amatör tiyatro faaliyetlerinde yerel yönetimlerin asal bir rol oynadıkları gözlenmektedir. İzmir ilinde (Bkz. Tablo 3.45) 13 belediye tiyatrosunun faaliyet gösterdiği görülmektedir

[130] Bornova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.61.

[131] Tiyatro etkinliklerini Orkide Yağları sponsorluğunda yürütmektedir. Bkz. 10.01.2011 tarihli Hürriyet Gazetesi haberi, http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=16722387&tarih=2011-01-10 Erişim tarihi: 01.07.2012.

[132] Tiyatro, İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı İzmir Sanat Merkezi bünyesinde faaliyet göstermektedir.

[133] Profesyonel tiyatro topluluğunun uzmanlık alanı deneysel çocuk tiyatrosudur. 2006-2007 sezonunda ulaşılan seyirci sayısının 6460 olduğu belirtilmektedir. Daha detaylı bilgi için Bknz. www.btasahnesi.net, Erişim tarihi: 01.07.2012.

[134] Tiyatro tarafından sahnelenen oyunlar, Konak Dr.Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi, Karşıyaka Ziya Gökalp Kültür Merkezi, Bornova Nedret Güvenç Kültür Merkezi, Bornova Mevlana Toplum ve Bilim Merkezi, İzmir Sanat Kültür Merkezi ve Çiğli Belediyesi Kültür Merkezi'nde sahnelenmektedir. Bknz. http://www.ssmcocuktiyatrosu.com/hakkimizda.php Erişim tarihi: 01.07.2012.

[135] Etkinlikler Konak belediyesi Güzelyalı Kültür Merkezi, Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi ve Karşıyaka Belediyesi Ziya Gökalp Kültür Merkezi'nde sahnelenmektedir. http://www.tarlafaresitiyatrosu.com/index.html.

Tablo 3.43: İzmir'de Çeşitli Kurumlara Bağlı Olarak Faaliyet Gösteren Amatör Tiyatro Toplulukları, 2012.

Tiyatro Türü	Tiyatro Adı	Kuruluş	Oyun / Yıl	Gösteri /Yıl
Belediyelere bağlı Amatör Tiyatro Kulüpleri / Toplulukları (13 adet)	Aliağa Belediye Tiyatrosu (ALBET)	2004	2	2
	İBB Kültürpark Gençlik Tiyatrosu	2002	1	5
	Balçova Belediyesi Tiyatrosu (BABET)[136]	2005	8	-
	Bayraklı Belediyesi Tiyatrosu	2010	2	9
	Bornova Belediyesi Tiyatro Topluluğu	1992	7	55
	Buca Belediyesi Tiyatro Topluluğu	1995	2	10
	Çiğli Belediyesi Tiyatro Topluluğu	2006	2	10
	Gaziemir Belediyesi Tiyatro Topluluğu	-	-	-
	Karşıyaka Belediyesi Tiyatro Topluluğu	1996	2	145
	Karşıyaka Belediyesi Opera ve Tiyatro Sahnesi	2011	-	75[137]
	Konak Belediyesi Tiyatro Topluluğu	2000	1	1
	Menemen Belediye Tiyatrosu (MEBET)	1999	5	170[138]
	Narlıdere Belediyesi Tiyatrosu	-	-	-
Eğitim Kurumlarına bağlı Amatör Tiyatro Kulüpleri / Toplulukları (11 adet)	EUTT - Ege Üni.Tiyatro Topluluğu[139]	1965	1+1	40
	Ege Sanat Atölyesi[140]	2003	1	-
	Edebiyat Tiyatro[141]	2006	-	-
	Yaşar Üniversitesi Tiyatro Topluluğu	2006	-	-
	İzmir Ekonomi Üni. Tiyatro Kulübü	2006	1	6
	Duvara Karşı Tiyatro Topluluğu	1995	2	20
	İktisat Oyuncuları Tiyatro Topluluğu[142]	1981	2	15
	DETO - Dokuz Eylül Tıp Oyuncuları	2005	1	3
	Tiyatro İMYO[143]	1995	1-2	-
	İKM (İzmir Kültür Merkezi) Oyuncuları Drama Topl.[144]	2006	2	50
	Eylül Ateşi Tiyatro Kulübü[145]	2004	2-3	-
Oda ve Derneklere bağlı Amatör Topluluklar (7 adet)	Makine Müh. Odası Tiyatro Topluluğu	1997	2	30
	İzmir Mali Müşavirler Tiyatro Top.	-	-	-
	Bedensel Engelliler Tiyatro Topluluğu (ÇÖYDER)	1994	1	1
	Aliağa Tüpraş Halk Eğitim Merkezi Tiyatrosu	-	-	-
	EBSOV Bayanlar Birliği Tiyatro Topluluğu[146]	2000	2	3
	TOBAV	1988	1	1
	İzmirgaz Tiyatro Atölyesi	2011	1	-
Diğer Amatör Tiyatro Kulüpleri / Toplulukları (13 adet)	Tiyatro Artı[147]	2001	1	30
	Kavimler Kapısı (Karaburun)[148]	2003	1	15
	Hadi Canım Sen de Amatör Tiyatro Topl.(Karabağlar)	2011	-	-
	Gelincik Tiyatro Topluluğu (Kemalpaşa)	-	-	-
	Bozukezber Gösteri ve Tiyatro Topluluğu (Buca)[149]	-	-	-
	Tİ-AR Tiyatro Arkadaş[150] (Buca)	1999	4	-
	Gönüllü Tiyatro Topluluğu[151]	2009	-	-
	Dönüşüm Atölyesi Oyuncuları (DAO)[152]	2000	1-2	-
	İzmir Yenikapı Tiyatrosu	2006	5 sok.tiy.	100
	Tii-yatro Urla	2009	1	-
	Aliağa Sanat Tiyatrosu	2006	12	-
	Günce Sanat	2009	-	-
	Bergama Kültür ve sanat Vakfı BERKSAV Tiyatro Top.	1989	8/2 yıl	-

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri saha araştırması; İlgili tiyatro kurumsal websiteleri, 2012; İlgili belediyeler 2011 Faaliyet Raporları.

[136] Tiyatro 140 kursiyerle yılda 8 oyuna hazırlanmaktadır.

İzmir ilinde çeşitli kurumlara bağlı olarak faaliyet gösteren 44 tiyatro topluluğunun bulunduğu, bunlar arasında 13'ünün belediyelere bağlı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan tiyatroların kuruluş yıllarına bakıldığında amatör tiyatro topluluklarının en eskisinin 1965 yılında kurulduğu, son beş yılda kurulan amatör tiyatro sayısının ise 6 adet olduğu görülmektedir. Toplam 44 tiyatro arasından 21 adedinin (% 50) 2000 yılı ve sonrasında kurulmuş olduğu, diğer bir ifadeyle 2000 yılından günümüze özel tiyatroların sayısının ikiye katlandığı görülmektedir.

Üniversite tiyatrosu kategorisinde ise Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Deneme Topluluğu, sadece tiyatro eğitimi vermemekte, bunun yanısıra sahnelenen oyunları ile tüm kentlilerin kültürel yaşamına katkıda bulunmaktadır. Son olarak İzmir ilinde profesyonel olarak faaliyet gösteren tiyatrolara bakıldığında, 13 tiyatronun içerisinde Han

---

[137] Henüz ilk yılında 75 gösteri ile 28.000 seyirciye ulaşıldığı belirtilmektedir. Bknz. KarşıyakaHaber haber portalı, http://www.karsiyakahaber.com/karsiyaka-da-sanat-sezonu-basliyor.html?haber_id=2228, Erişim tarihi:09.10.2012.

[138] Menemen Belediye Tiyatrosu oyunlarının yıl içerisinde 35.000 izleyiciye ulaştığı belirtilmektedir. Menemen Belediyesi verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

[139] Sene içerisinde seminerler düzenlenmekte, kısa oyunlar hazırlanmakta, sene sonuna en az bir büyük oyun ve ayrıca 1 kısa oyun çıkartılmakta ve her yıl geleneksel olarak Türkiye çapında yaklaşık 20 topluluğun katıldığı, 10 gün süren "EÜTT Tiyatro Günleri" düzenlenmektedir. Faaliyetler EÜ Kültür Sanat Evi'nde sürdürülmektedir. Bknz. Ege Üniversitesi Tiyatro Topluluğu resmi websitesi, http://www.eutt.org, Erişim tarihi: 05.09.2012.

[140] Ege Sanat Atölyesi, Ege Üniversitesi Tiyatro Topluluğu çatısı altında tiyatro yapmış kişilerin mezun olduktan sonra da tiyatroya devam edebilmeleri amacıyla kurulmuş olup EÜTT ile organik bağlarını devam ettirmektedirler. Bknz. www.egesanat.org

[141] Ege Üniversitesi'nin tiyatro topluluğu olup, EÜ. Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı çatısı altında faaliyet göstermektedir. Bknz. www.eutt.org.

[142] Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin resmi amatör tiyatro topluluğu olan İOTT, 1981 yılında Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi'nde kuruldu. 1982 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesine geçerek 'İ.İ.B.F. İKTİSAT OYUNCULARI' adı altında faaliyetlerine devam eden tiyatro her yıl biri kısa oyun olmak üzere 2 oyun sahnelemektedir. Bknz. www.iktisatoyunculari.com

[143] Dokuz Eylül Üniversitesi – İzmir Meslek Yüksek Okulu Tiyatro Topluluğu'dur. Yılda sahnelenen oyun sayısı sabit değildir. Kimi sezon (örneğin 2008-2009) tek oyun, kimi sezon (örneğin 2004 – 2005) ise 3 oyun sahnelenmektedir. Bknz. http://www.tiyatro.net/topluluk/205/tiyatro_imyo.html Erişim tarihi: 11.09.2012.

[144] İKM Oyuncuları Drama Topluluğunun İzmir Atatürk Lisesi Bahçesinde İKM Tiyatro salonu bulunmaktadır. Ancak 2010 sonrasında oyun sahnelenmemiş olduğu gözlenmektedir. Bknz. http://www.skoyuncuoglu.k12.tr/?Syf=18&Hbr=54933 Erişim tarihi: 11.09.2012.

[145] İlk olarak 2004 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Fizik Topluluğu adı altında kurulmuştur.

[146] Ege Bölgesi Sanayi Odası Vakfı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Bayanlar Birliği, bünyesinde oluşturulan Tiyatro Topluluğu aracılığıyla çeşitli sosyal hizmetlerde bulunmaktadır. Bknz. www.ebsov.org.tr

[147] 2000 yılında kurulan Tiyatro Kordelya ikiye ayrılarak içerisinden Tiyatro Artı ve Dönüşüm Tiyatrosu Oyuncuları (DAO) (2005) doğmuştur.

[148] Kurulmasının ardından bir süre tiyatro topluluğu olarak etkinlik gösteren ve oyunlar sahneleyen oluşum, 2005 yılında dernekleşmiştir. Tiyatro dışında dans, müzik, mim, akrobasi ve jonglörlük, palyaçoluk benzeri etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bknz. http://www.3ksanat.org/?Detay=25, Erişim Tarihi: 11.09.2012.

[149] Detaylı bilgi için bknz. www.bozukezber.com Erişim Tarihi: 11.09.2012.

[150] 1999 Yılında Tiyatro Arkadaş adıyla kurulan tiyatro 30 kişilik kadrosuna sonrasında 60 kişilik genç bir grubun katılmasıyla BGT Balçova Gençlik Tiyatrosu adını aldı. Bu kalabalık kadroya Balçova Belediyesi katkı koyunca Bakçova Belediyesi Tiyatrosu ayrıca kuruldu. Tiyatro 1999-2002 yılları arasında yılda 1 olmak üzere 3 oyun, 2003 sonrasında ise yıl başına 3-4 ayrı oyun sahnelemektedir. Tiyatro 2006 yılında adını Tİ-AR Tiyatro Arkadaş olarak değiştirmiştir. 50 kişilik bir kadroya sahiptir. Bknz. tiyatroarkadas@windowslive.com.

[151] 13 kişilik tiyatro grubu sadece kendi yazdıkları oyunları sahnelemektedir. Bknz. http://www.tiyatro.net/topluluk/32/gonullu_tiyatro_toplulugu.html Erişim tarihi: 11.09.2012.

[152] Daha detaylı bilgi için bknz. http://www.donusumatolyesi.org/index.html Erişim tarihi: 11.09.2012.

Tiyatrosu, Güzel Sanatlar Oyuncuları, Tiyatro Oyun Kutusu, AYSA Organizasyon Tiyatrosu ve Mavi Sanat Atölyeleri adlı toplulukların bulunduğu 5 tiyatro topluluğu kadrosunun profesyonel olarak tiyatro eğitimi almış ve/veya Devlet Tiyatrosu sanatçılarından oluşmakta olduğu görülmektedir (Tablo 3.46). Profesyonel tiyatrolar kimi zaman Devlet Tiyatrosu ile işbirliği içerisinde çalışmaktadırlar.

Tablo 3.44: İzmir'de Faaliyet Gösteren Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar, 2012.

Tiyatro Türü	Tiyatro Adı	Kuruluş Yılı	Oyun Sayısı / Yıl	Gösteri Sayısı/Yıl
Üni.Tiyatro Bl. (1 adet)	Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Oyunculuk Bölümü Deneme Topluluğu[153]	1976	7	50
Yarı-Profesyonel Tiyatrolar (7 adet)	Tiyatro Terminal[154]	2012	2	-
	Tiyatro Evi	1996	3	150
	Hamle Tiyatrosu (Ali Haydar Erçığ)[155]	1968	5	150
	İzmir Kültür Sahnesi İsmail Gülnar Tiyatrosu[156]	1984	4	-
	Meydan-i Sühan Oyuncuları[157]	2000	-	-
	İzmir Tiyatro Bab-ı Sanat	2000	3	60
	Lokomotif Tiyatrosu[158]	1997	-	-
Profesyonel Tiyatrolar (5 adet)	Han Tiyatrosu[159]	2007	2	100
	Güzel Sanatlar Oyuncuları	1999	2	50
	Tiyatro Oyun Kutusu	2003	1	11
	AYSA Organizasyon Tiyatrosu	2002	15 - 20 prodüksiyon	-
	Mavi Sanat[160]	2003	2	20
Yaratıcı Drama Topluluğu	Oyun Hamuru[161]	2009	-	-

Kaynak: İlgili tiyatro kurumsal websiteleri, 2012; İlgili belediyeler 2011 Faaliyet Raporları.

[153] Oyunlar Üniversite Tiyatro bölümüne bağlı deneme topluluğu olarak sahnelenmekte olduğundan amatör tiyatrolar arasında yer almamaktadır.

[154] Karşıyaka Ege Sanat Merkezi bünyesinde faaliyet gösteren bir tiyatro oluşumu olarak kurulmuştur Bknz. www.tiyatroterminal.com Erişim Tarihi: 08.10.2012.

[155] Sahnesi bulunmayan tiyatro, oyunlarını E.Ü. Atatürk Kültür Merkezi'nde ve kimi dönemler Konak Belediyesi'nin katkılarıyla sahnelemektedir. Daha detaylı bilgi için Hamle Tiyatrosu kurumsal websitesi, Bknz. http://www.hamletiyatrosu.com/ Erişim Tarihi: 08.10.2012.

[156] Detaylı bilgi için bknz. http://www.tiyatrodunyasi.com/tiyatro_grup.asp?grupid=47 Erişim Tarihi: 08.10.2012.

[157] Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun Ortaoyunu alt yapılı, tarzlar, türler, yöntemler ve sanat akımlarından doğru ve gerekli bir biçimde faydalanan, uygulayan, aralarında geçişler yapan, kendi kültürünü çağa uygun bir biçimde geliştirip, geleneksel kaynaklardan aldıklarını çağdaş sentezlerle ileri götüren, epik ağırlıklı, kendine özgü tarzını oluşturmuş diyalektik bir sentez tiyatrodur.
Bknz http://www.tiyatro.net/topluluk/247/meydani_suhan_oyunculari.html Erişim Tarihi: 08.10.2012.
Bknz. http://www.tiyatro.net/topluluk/247/meydani_suhan_oyunculari.html, Erişim tarihi: 12.10.2012.

[158] Karşıyaka Ege Sanat Merkezi'ni sahne olarak kullanan tiyatro bünyesinde çeşitli kurs eğitimleri de verilmektedir. Bknz. www.lokomotiftiyatrosu.com, Erişim Tarihi: 15.02.2013.

[159] İzmir'de düzenli oyun sahneleyen özel bir tiyatronun Alsancak'ta bir merkezi bulunmaktadır. 2008-2009 sezonunda ulaşılan toplam seyirci sayısının 10000 kişi olduğu belirtilmektedir. Bknz. www.hantiyatrosu.com Erişim Tarihi: 08.10.2012.

[160] Daha detaylı bilgi için bknz. www.mavisanatatolyeleri.com Erişim tarihi: 12.10.2012.

[161] Tiyatroda ağırlıklı olarak yaratıcı drama etkinlikleri yürütülmektedir. Ayrıca tiyatro bünyesinde Doğaçlama Tiyatro Festivali organizasyonları da yapılmaktadır. Bknz. www.oyunhamuru.org.

Tiyatro etkinlikleri

İzmir kenti içerisinde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen birçok tiyatro gösterisi bulunmaktadır.[162] Bu etkinliklere örnek olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'nın Kültürpark Gençlik Tiyatrosu sahnesinde her yılın Ekim, Kasım ve Aralık aylarında organize ettiği İlköğretim Okullarına yönelik ücretsiz tiyatro gösterileri verilebilecektir (Tablo 3.47). 2006 yılında gösteri sayısı 82, katılımcı sayısı 17.000 öğrenci iken, bu değer 2007 yılında 147 tiyatro gösterisine ve 42.000 öğrenciye yükselmiştir. 2012 yılında 91 adet tiyatro gösterimi yapılmıştır.[163] İçerisinde tiyatro faaliyetlerinin da yapıldığı bir diğer etkinlik örneği ise yürüyen kültür merkezi olarak tasarlanan ve 2004 yılında hizmete giren **Gezici Sanat Otobüsü (GSO)** dür.

Tablo 3.45: İzmir Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde ve Ortaklığında Düzenlenen Tiyatro Etkinlik Bilgileri, 2012.

Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş(lar)	Kapsam	Oyun Sayısı(ort.)	Gösteri sayısı(ort.)	İzleyici Sayısı (yaklaşık)
27 Mart Dünya Tiyatro Haftası	DEÜ GSF – İBB – İDT – İDOB – EÜ	27 Mart – 10 Nisan arasında toplam 6 merkezde tiyatro gösterileri	12/ yıl	24	15.000
İBB Tiyatro Gösterileri	İBB	Yıl boyunca toplamda 30 adet oyun / yıl	30 / yıl	-	15.000
Çocuk Tiyatrosu		Öğrencilere ücretsiz tiyatro gösterileri	6 / yıl	150 / yıl	42.000
Gezici Sanat Otobüsü	İBB / İZDSO / İDOB	Klasik müzik, bale ve tiyatro gösterileri	-	115 / yıl	92.500

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Spor Daire Başkanlığı verileri, 2012.

Tiyatro konusundaki organizasyonlar içerisinde en önemlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nce başlatılan bir geleneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi, diğer sanat kurumları ve Ege Üniversitesi tarafından desteklenmesiyle kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilen **27 Mart Tiyatro Günü** etkinlikleridir. İzmir kentinde bir gelenek haline gelen bu etkinlikler Türkiye'de düzenlenen en kapsamlı tiyatro etkinliğidir. Etkinlikler içerisinde yerel ve ulusal tiyatro gösterileri, paneller, söyleşiler, dekor-maket-eskiz sergileri, Tiyatro Emekçi Ödülleri, Dört Kısa Oyun Yarışması gibi çeşitli faaliyetler yer almaktadır. Yoğun sanatsal aktiviteleri kentle buluşturması, birçok kurumun organizasyonun düzenlenmesinde yer alması nedeniyle 27 Mart Günü etkinlikleri, İzmir kentinin kültürel ve sanatsal etkinliklere verdiği önemin bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.[164] Kuşkusuz İzmir'de tiyatro yaşamının kentin tarihsel geçmişindeki gibi canlandırılabilinmesine yönelik birçok çaba harcanmaktadır. Ancak İzmir simgesel olarak kent ile özdeşleştirilebilecek bir sanatsal kültürel etkinlik yapısından yoksundur. Ayrıca eserlerin sahneleneceği salonların çok amaçlı değil, sadece tiyatro veya konser amaçlı organize edilmesi ve en azından 1200-1300 kişilik bir kapasitede olmasının hedeflenmesi gerektiği yönündeki akademik görüşler (Gökmen, 1993) güncelliğini korumaktadır.

---

[162] Yerel yönetimler tarafından organize edilen kültür ve sanat etkinliklerinin dökümüne 3.2.3.5 Gelenekselleşmiş Diğer Kültürel Etkinlikler Bölümü'nde yer verilmektedir.

[163] İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı verileri, [Kurumdan alınan veriler], 2012. Amacı ilköğretim okullarında, liselerde, eğitim merkezlerinde, Konak Metro İstasyonu'nda, ilçe meydanlarında öğrencilerin ve halkın kültür ve sanat faaliyetlerinden ücretsiz yararlanmalarının sağlanması ve böylelikle güzel sanatların tanıtılması, sevdirilmesi ve bu alanda teşvik ve yönlendirme yapılması olan etkinlikler kapsamında 2011 yılında toplam 65 gösteri yapılmıştır

[164] Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı, [Kurumdan alınan veri], Eylül 2012.

3.2.3.3. İzmir'de Sinema Kültürü ve Sinemalar

İzmir sinema kültürü anlamında birçok ilkin kenti olarak nitelendirilebilir. Sanıldığının aksine, bugün Antalya'da ünlenen Sanat ve Kültür Festivali (Altın Portakal), yine bu kapsamda düzenlenen film yarışmasının öncü kenti İzmir'dir. İzleyen süreçte İzmir iki kez sinema kulübüyle tanışacaktır: İlki 1960'lı yılların sonunda İstanbul Sinematek derneği, ikincisi ise İzmir Sinema ve Kültür Derneği (İSKD) girişimleridir. 1976 yılında Ege Üniversitesi çatısı altında kurulan, ancak sonrasında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi içerisinde yapılanan ilk Sinema-TV bölümü kurulmuştur. "İzmir Bağımsız Film Festivali" kentin ilk sinema etkinliğidir. 1976 yılından başlayarak öğrenci alan Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV Bölümü'nün ve kentin değişen kültür yaşamının etkileriyle İzmir'de bir adım atılmış, "Uluslararası İzmir Sinema Günleri" organize edilmeye başlanmış, dördüncü yılında "Uluslararası İzmir Film Festivali"ne dönüşerek olumlu yankılar almaya başlamıştır.[165] Tüm bu gelişmelerin dışında 9 ve 10. yılında Akdeniz Ülkeleri Film Yarışması'nın başlatılması ayrı bir önem taşır.[166, 167]

Sinema alanında böyle bir yapılanma sonrasında Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre (Bkz. Tablo 3.49 ve Tablo 3.50) İzmir ilinde sinema salonu sayısı 2002 yılında 39 iken, 2007 yılına gelindiğinde İzmir'de faaliyet gösteren sinema salonu sayısı 86 olarak kayda geçmiştir(Bkz. Tablo 3.48 ve Tablo 3.49).

Tablo 3.46: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Bilgileri, 2002.

BÖLGE ADI	Sinema sayısı	Koltuk sayısı	Gösterilen film sayısı		Seyirci sayısı	Yerli film seyirci sayısı	Yabancı film seyirci sayısı
			Yerli	Yabancı			
Türkiye	532	134045	3302	19227	15406597	2079671	13326926
İstanbul	204	45535	861	6229	6380515	555697	5824818
İzmir	39	10532	136	1543	1439170	78480	1360690
Ankara	77	17068	335	2474	2714496	559343	2155153

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2002.

Tablo 3.47: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Bilgileri, 2007.

BÖLGE ADI	Sinema sayısı	Koltuk sayısı	Gösterilen film sayısı		Seyirci sayısı	Yerli film seyirci sayısı	Yabancı film seyirci sayısı
			Yerli	Yabancı			
Türkiye	1140	161923	8340	20393	20659569	7712626	12946943
İstanbul	256	36763	1120	3730	5758346	2014797	3743549
İzmir	86	12900	451	1870	2219436	784990	1434446
Ankara	116	18288	1006	3054	2845002	934571	1910431

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2007.

[165] Sinema Televizyon Bölümü, Uluslararası İzmir Film Festivali'nin düzenleyici ve katılımcılarındandır. Ayrıca bölüm bünyesinde, uzun ve kısa metrajlı olmak üzere çok sayıda dramatik ve belgesel film gerçekleştirilmektedir. Yönetmelik, Görüntü Yönetmenliği ve Senaryo Yazarlığı alanlarında eğitim verilen bölüm İstanbul Film Endüstrisi'ne hizmet veren bir "Türkiye'nin Sanat Atölyesi" işlevi görmektedir. Bknz. Yeniasır Gazetesi, 25.08.2012. "Türkiye'nin Sanat Atölyesi".

[166] Makal, Oğuz; İzmir'de Film Festivali http://www.izmirkitap.com/oguz_makal.htm, Erişim Tarihi:28.09.2012.

[167] İzmir Film Festivali resmi websitesi, http://www.izmirfilmfest.com/tarihce.php, Erişim Tarihi: 01.10.2012.

Tablo 3.48: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Bilgileri, 2011.

BÖLGE ADI	Sinema salonu sayısı	Koltuk sayısı	Gösterilen film sayısı		Seyirci sayısı	Yerli film seyirci sayısı	Yabancı film seyirci sayısı
			Yerli	Yabancı			
Türkiye	1917	257604	13027	24865	37439786	17954808	19484978
İstanbul	647	90024	3864	7767	13435241	5902608	7532633
İzmir	112	16208	767	1887	2719564	1229671	1489893
Ankara	174	26863	905	2636	4424255	1918730	2505525

Kaynak: TÜİK Kültür İstatistikleri 2011.

2011 yılı TUIK 2011 Kültür istatistiklerine göre salon sayısı 112 iken (Bkz. Tablo 3.50),[168] 2012 itibariyle İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden edinilen il içerisindeki sinema salonu sayısı 113'tür (Bkz Tablo 3.51). Sinema salonlarındaki artış aynı zamanda seyirci sayılarının da artarak, sinema sanatına daha geniş kitlelerce erişilebilmesine olanak tanımaktadır. Sinema salonu sayısındaki ciddi artışın (Grafik 3.4) ardında bir yandan kent içerisinde giderek sayıca artış gösteren alışveriş merkezlerinin çok sayıda salona sahip cep sinemalarını da içermeleri, bir yandan da mevcut sinema salonlarının daha az koltuklu sinema salonları oluşturacak şekilde yeni mekânsal düzenlemelere giderek daha çok sayıda gösterim ve izleyici sayısına ulaşma hedefini benimsemeleri yatmaktadır.

Grafik 3.4: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir Kentleri Karşılaştırmalı Sinema Verileri, 2002-2011.

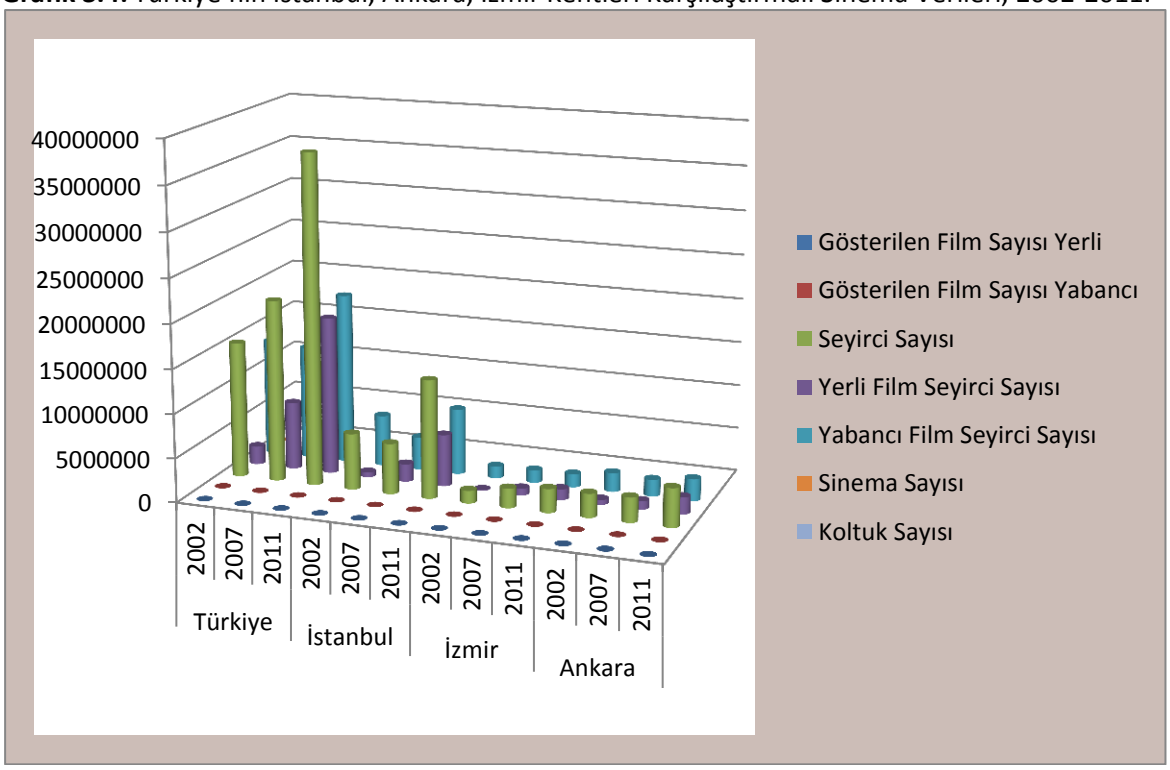

Üç büyük il için 2002, 2007 ve 2011 sinema verileri beraber değerlendirildiğinde, sinema seyirci sayısında bir artış olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Artış oranı İstanbul'da %110,

[168] Türkiye İstatistik Kurumu Verileri, TÜİK 2011 Kültür İstatistikleri, 2012.

İzmir'de %88, Ankara'da ise % 62'dir. Bu artışta, yabanci film seyirci sayısının, yerli film seyirci sayısına göre daha büyük bir payı olduğu da belirtilmelidir (Grafik 3.6.)

Kent içerisindeki sinema salonlarının ilçelere göre dağılımına bakıldığında (**Hata! Başvuru aynağı bulunamadı.**ablo 3.51)[169] sinema salonlarının ağırlıklı olarak Konak ilçesinde konumlandığı, bunu Bornova ve Karşıyaka'nın izlediği ve yarısının alışveriş merkezleri içerisinde yer aldığı görülmektedir. Buca, Kemalpaşa gibi ilçelerde ise herhangi bir sinema salonu olmadığı gözlenmektedir. Bu durum 2010 yılına değin İzmir Büyükşehir Belediyesi açık hava sinema organizasyonları ile telafi edilmeye çalışılmakta idi.

Tablo 3.49: İzmir İli İçerisindeki Sinema Salonlarının İlçelere Göre Dağılımı, 2012.

İlçe	Konum ve Sinema Adı Bilgileri			Bağlı Olduğu Kurum / Kuruluş		
	Sinema Adı	Salon Sayısı	Koltuk Sayısı	Belediye / Kültür Merkezi	Alışveriş Merkezi	Özel Salon
Aliağa	Belediye Cep Sineması	1	136	x		
Balçova	Avşar Palmiye	8	700		x	
	Cinemaksimum Kipa	9	1631		x	
	Agora	9	1057		x	
Bayraklı	Ziya Gökalp KM Cep Sineması	1	150	x		
Bornova	Batı Sineması	1	175			x
	CineMaximum Forum	7	1074		x	
	E.Ü.Sinema Kampüs	1	230	Üniversite		
	Mars Sinema Park Bornova	4	445			x
Bergama	Sine Atlas	3	240		x	
	Şen Sineması	1	150			x
Çeşme	Sinema Çeşme	2	235	x		
Çiğli	Cinecity Kipa	11	1423		x	
Dikili	Dikili Bld. Sineması	1	80	x		
Foça	Foça Bld. Sineması	1	228	x		
Gaziemir	Hollywook Kipa	4	560		x	
	Cinemaksimum	9	1543		x	
Konak	Cinemaksimum YKM	2	772		x	
	İzmir Sineması	4	634			x
	Karaca Sineması	3	506			x
	Konak Sineması	3	500	Üniversite		
	Şan Sineması	3	466			x
	Cinemaksimum Pier	5	527		x	
Karşıyaka	Deniz Sineması	3	606			x
	Cinemaksimum Egepark	6	835		x	
	Ege Sanat Sineması	2	380			x
Menemen	Menemen Bld. Sineması	1	99	x		
Ödemiş	Ödemiş Cep Sineması	2	373	x		
Seferihisar	Elif Sineması	1	100			x
Tire	Tire Bld. Şehir Sineması	1	219	x		
Torbalı	Kipa Vizyon Sineması	3	332		x	
Urla	Urla Sineması	1	110			x
TOPLAM	**32**	**113**	**16516**	**10**	**12**	**10**

Kaynak: İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

[169] İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

Diğer taraftan farklı belediyeler kültür merkezleri içerisinde, farklı üniversiteler ise kendi bünyelerinde çeşitli sinema gösterileri yapmaktadırlar. Örneğin Konak Belediyesi Film Gösterimleri Alsancak ve Güzelyalı Kültür Merkezlerinde yapılmakta iken,[170] Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM) içerisinde ve ayrıca Ege Üniversitesi bünyesinde sanatsal içerikli film gösterimleri yapılmaktadır.

Sinema etkinlikleri anlamında **açık hava sinemaları** kentin özgün bir özelliği olarak son yıllarda yeniden canlandırılmaya çalışılan bir kültürel etkinliktir. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından özellikle kültür-sanat etkinliklerine erişimi kısıtlı bölgelerde sosyolojik dokuya uygun olarak seçilmiş filmleri gösterimi ile kültür-sanat faaliyetlerinin kentin her noktasına ulaşıyor olmasının amaçlandığı ifade edilmektedir.[171] Geleneksel bir özellik olarak kentin mikro-klimatik koşullarının olanaklı kıldığı açık hava sineması etkinlikleri sadece merkez kent içerisinde değil, il sınırları içerisindeki tüm ilçe ve beldelerde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Özellikle metropol içerisinde nüfus yoğunluğunun fazla olduğu rekreasyon alanlarında yıl boyu gösterim yapılmaktadır. 2007 yılı itibariyle, 121 bölge, 90 mahalle ve 33 beldede gerçekleştirilen gösterim sayısı 480 olup, toplamda 360.000 kişiye ulaşılmıştır.[172] 2011 yılına gelindiğinde maliyetin yüksek olması nedeniyle Açık Hava Yaz Sinemaları çalışmalarının iptal edildiği görülmektedir. Buna karşın İzmir Sanat'ta, Tarihi Havagazı Kültür Merkezi'nde ve Aşık Veysel Rekreasyon Alanı Amfi Tiyatrosu'nda toplam 43 adet Sinematek gösterisi yapılmıştır.[173]

İzmir merkez ilçeleri dışında örneğin Ödemiş ilçesindeki Ahrandı Çay Bahçesinde düzenlenen yazlık sinemada her Cuma akşamı ücretsiz nostaljik film gösterimi yapılmaktadır.[174]

İzmir'de yer alan belediyeler arasında Kemalpaşa, Ödemiş, Kiraz ve Selçuk belediyelerinin kurum bünyelerindeki çalışmalar arasında sinema gösterimlerine de kayda değer derecede önem verdikleri gözlenmektedir. 2011 yılı içerisinde Ödemiş Belediyesi'nce 14 adet sinema gösterimi yapılırken, bunu 11 gösterim ile Kemalpaşa ve Selçuk Belediyeleri izlemektedir. İzmir il sınırlarının doğu yönündeki ucunda konumlanan Kiraz'da ise 2011 yılı içerisinde 4 sinema gösterimi yapılmış görünmektedir.[175]

İzmir ilçeleri arasında sinema salonu hizmeti ile öne plana çıkan iki ilçe bulunmaktadır. Aliağa ve Menemen belediyeleri kurumlarına ait cep sineması salonları yoluyla sinema sanatına olan talebi ve ilgiyi artırma amacını taşımaktadırlar. Diğer taraftan Buca gibi ilçelerde yerel yönetimler marifetiyle ücretsiz bir kamu hizmeti olarak düşünülen herhangi bir sinema etkinliği bulunmamaktadır

Kentteki sinema atmosferi paralel olarak çeşitli festival etkinlikleri ile de teşvik edilmeye çalışılmaktadır. Sinema faaliyetlerini içeren festival etkinliklerinin (Bkz. Tablo 3.52)[176] özellikle son 6 yıldır organize edildikleri gözlenmektedir.

---

[170] Konak Belediyesi verileri, 2007.
[171] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.218.
[172] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı verileri, 2012.
[173] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 218.
[174] Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 212.
[175] İlgili belediyelere ait 2011 Faaliyet Raporları.
[176] A.g.e.

Tablo 3.50: İzmir İlinde İlçeler İtibariyleSinema Festivalleri.

İlçe	Etkinlik	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlendiği
İBŞB	Filmekimi	İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı - İKSEV	5-7 Ekim	2
	Uluslararası İşçi Filmleri Festivali	Sivil Toplum Kuruluşları[177]	1-8 Mayıs	6
	Sinema Burada Festivali: "Tasarım Filmleri ve Politik Filmler İEF'de"	İZFAŞ – İzmir Enternasyonel Fuarı	5-9 Eylül	12
	İzmir Kültürel Miras Festivali	İzmir Ekonomi Üniversitesi	20-23 Ekim	1
Balçova	1'den 5'e Kısa Film Yarışması		Mayıs	-
Buca	Belgesel Film Gösterimleri	Buca Belediyesi	Ocak - Mayıs	4
	Nostaljik Sinema Film Gösterimleri		Haziran - Ağustos	1
Konak	İzmir Dağ Filmleri Festivali	Konak Belediyesi – İDADİK – DKD[178]	Nisan	2

Kaynak: İlgili belediyelere ait 2011 Faaliyet Raporları.

Film festivalleri kent içerisindeki sinema kültürünü doğrudan destekleyici önemli etkinlikler olarak kabul edilebilir. Örneğin, **Uluslararası İşçi Filmleri Festivali**, salt kent içerisinde değil, başka kent ve ülkelerde paralel olarak düzenlenen bir etkinlik olarak önemlidir. Türkiye'de ve dünyanın dört bir yanında, emekçilerin yaşamlarını ve mücadele deneyimlerini izleyicilerle buluşturmayı ve ülkemizde işçi filmi üretimini özendirmeyi amaçlayan festival İstanbul, Ankara ve İzmir'de eşzamanlı olarak düzenlenmekte ve ücretsiz gösterimler içermektedir.

Zincir festivallerden bir diğeri de **Filmekimi**'dir. Filmekimi 11 yıldır İstanbul Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı tarafından düzenlenen bir organizasyon olarak 2011 sonrasında İzmir, Bursa, Ankara, Erzurum, Diyarbakır ve Gaziantep gibi illerde de düzenlenmeye başlamıştır. 2012 sezonunda İzmir'de Filmekimi kapsamında 16 film izleyici ile buluşmuştur.[179]

İlk olarak 2011 yılında İzmir Ekonomi Üniversitesi tarafından düzenlenmeye başlanan **İzmir Kültürel Miras Festivali** ise yine sinema alanına temellenmektedir. Festivalin amaçları şu şekildedir:

- *"Sinemanın Türkiye'deki kültürel mirasın önemli bir parçası olarak tanımlanmasını sağlamak ve bu faaliyetleri İzmir merkezli olarak yürütmek;*
- *"İzmir'in Filmleri" etkinliği aracılığıyla İzmir'de çekilmiş ve sinema tarihinde önemli yer tutan filmleri tekrar izleyiciyle buluşturmak, İzmir çerçevesinde sinema kent ilişkisini tartışmaya açmak;*
- *İzmir Kültürel Miras Festivali'ni sinemada ortak yapımlarla ilgili faaliyetlerin yürütüldüğü bir platform haline getirmek;*

[177] Adı geçen kuruluşlar şunlardır: Sine-Sen (DİSK), Dev Sağlık-İş (DİSK), Birleşik Metal-İş (DİSK), Hava-İş (TÜRK-İŞ), Petrol-İş (TÜRK-İŞ), Tez Koop-İş (TÜRK-İŞ), Ses (KESK), Türk Tabipleri Birliği, Halkevleri ve Sendika.Org tarafından düzenlenmektedir. Bknz. http://www.izmirdesanat.org/6-uluslararasi-isci-filmleri-festivali-izmir-programi.

[178] İDADİK: İzmir Dağcılık ve Doğa Sporları İhtisas Kulübü; DKD: Dağ Kültürü Derneği

[179] Bknz. Filmekimi kurumsal websitesi, http://filmekimi.iksv.org/izmir/tr/index.asp, 13.10.2012.

- *Türk sinemasının Avrupa'daki ortak yapım pazarında hakettiği yeri alması için katkıda bulunmak;*
- *"Film Pazarı" ismiyle gerçekleştireceğimiz etkinlik kapsamında Türkiye ve Yunanistan'dan genç yönetmenleri Türk ve Yunan film yapımcılarıyla buluşturmak;*
- *İzmir coğrafyasında varolmuş topluluklara ait müzik kültürlerini tanıtmak;*
- *İzmir'in fuarlar ve kongreler kenti olma hedefine festivaller vasıtasıyla katkıda bulunabilmek;*
- *Turizm Stratejisi-2023'e katkıda bulunarak İzmir'de alternatif turizm olanaklarının çoğalmasını teşvik etmek, İzmir'in kültür turizmi cazibe kenti olması hedefini güçlendirmek;"*

Bu yönüyle çizilen hedef çerçevesinde sinema alanında kente önemli katkılar konulması amaçlanmaktadır. Festivalin kapsamı İzmir Ekonomi Üniversitesi'nin yanısıra 8 kurum ve kuruluşun desteğini de beraberinde getirmiştir.[180] Festival kapsamında film gösterimleri, sergiler, sanatçılarla söyleşiler, eğlence ve konser etkinlikleri düzenlenmiş, ayrıca Türk ve Yunan genç sinemacıların çektikleri kısa filmler "Film Pazarı" adı altında prodüktörler ve sinema alanındaki akademisyenlerden oluşan bir jüri tarafından değerlendirilmek üzere yarışmıştır.

Tablo 3.51: Sinema Alanında Üç İl Bazında Yüzbin Kişi Başına Düşen Sayılar, 2011.

Düzey	2011 Nüfusu	Yüz Bin kişi başına düşen sayılar			
		Salon Sayısı	Koltuk Sayısı	Gösterilen film sayısı	Seyirci Sayısı
İstanbul	13624240	4,75	660,76	85,37	98612,77
İzmir	3948848	2,84	410,45	67,21	68869,81
Ankara	4771716	3,65	562,96	74,21	92718,32
Türkiye	74724269	2,57	344,74	50,71	50103,92

Üç il bazında yüzbin kişi başına düşen sayılar değerlendirildiğinde salon sayısı, koltuk sayısı, gösterilen film sayısı ve seyirci sayısında İstanbul'a ait değerlerin en yüksek değerler olduğu, bu değerleri Ankara ve sonrasında İzmir'in takip ettiği görülmektedir. Özellikle seyirci sayısında İstanbul ve Ankara'nın değerleri birbirine yakın iken İzmir'de bu değer diğer illere oranla düşüktür (Bkz.Tablo 3.53).

3.2.3.4. Müzik Kültürü

Geleneksel müzik alanını idari sınırlar üzerinden tanımlamak mümkün olmamakla birlikte, İzmir hem coğrafi konumu, hem de çok kültürlü yapısıyla kendine özgü müzik kültürünün temellerini Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda komşusu olduğu illere taşımayı başarmıştır. Hem 'Egeli' ezgiler, hem de 'Rum' kökenli ritimlerin birleşmesiyle oluşan yerel ezgilere, kent merkezindeki çok kültürlü yapının yanısıra Bergama, Menemen, Karaburun, Tire, Ödemiş gibi her ilçenin kendi kültürel özelliklerini müziğe işlemesi, İzmir'in geleneksel müziğini ortaya çıkarmıştır.

[180] Daha detaylı bilgi için Bknz. İzmir Kültürel Miras Festivali kurumsal websitesi, http://izmirkmf.org/index.php/tr/festival/, Erişim tarihi: 02.10.2012.

Yerel Müzik ve Çalgılar anlamında "Bugün dünyada Yunanistan'ın 'yeraltı müziği' diye bilinen 'Rembetiko' İzmir sokaklarında doğmuş, Pire'de gelişip bütün dünyaya yayılmıştır." Nitekim bugün dünyanın farklı noktalarında yarı Türkçe, yarı Rumca "İzmir Şarkıları"nın sayısı oldukça fazladır. Bunun nedeni 1922'de Anadolu'dan göç eden eski Rum halkının, yanında Anadolu'nun birçok geleneği gibi müziklerini de götürmesidir. Aristotelis Kalivyotis'in "İzmir Müzik Yaşamı – 1900-1922 adlı çalışmasında İzmir Müzik yaşantısının çeşitli yönleri dönemin canlı müzik atmosferinin derecesini göstermektedir.[181]

Zeybek ezgileri ise kıyı Ege bölgesinin karakteristik yerel müziğidir. Bölgede kullanılan çalgılar davul, zurna, klarnet, bağlama, kabak kemane, üç telli, dilsiz kaval, çığırtma (kemik düdük), sipsi ve Karaburun gaydasıdır. İzmir bölgesinden derlenen ve TRT Türk halk müziği repertuarı arşivi (TRT) ile İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Halk Kültürlerini Araştırma Şubesi arşivi'nde (İKTM) yer alan 58 ezgi bulunmaktadır.[182]

İzmir, Aydın, Denizli, Balıkesir ve Muğla başta olmak üzere tüm Batı Anadolu'da **halk oyunları** denince akla hemen 'Zeybek Oyunları' gelir. Zeybek oyunlarının kökü bazı kaynaklarda Hititlere dayandırılmaktadır. Zeybek oyunları meydanlarda davul-zurna (klarnet), kapalı yerlerde ise bağlamalar eşliğinde oynanır.

Müzik sanat alanında böyle zengin bir kültürel altyapıya sahip olan İzmir kenti içerisinde faaliyet gösteren müzik kurumları çeşitli kurumlara bağlı olarak faaliyet göstermektedir. İzmir ilinin müzik kültürü, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne ve Üniversitelere bağlı olan müzik kurumları kapsamında irdelenmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzik Kurumları

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak İzmir kenti içerisinde müzik alanında faaliyet gösteren dört temel kurum bulunmaktadır.

Bu kurumların başında **İzmir Devlet Senfoni Orkestrası** gelmektedir. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Devlet Sanatçısı Prof. Hikmet ŞİMŞEK'in önderliğinde 1975 yılında bir oda müziği topluluğu niteliğinde kurulmuş ve çok kısa süre içerisinde olağanüstü büyüme ve gelişme göstererek senfonik bir orkestra hacmine kavuşmuştur.[183] Bugün kurumun etkinliklerinin gerçekleştirildiği Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nin Aralık 2008 tarihindeki açılışına kadar kurumun kendi bünyesinde bir binası olmamış, o tarihe değin faaliyetlerini 720 kişilik İzmir Büyükşehir Belediyesi İsmet İnönü Sanat Merkezi'nde sürdürmüştür. Konserler ayrıca İzmir Enternasyonel Fuarı Holleri, Kapalı Spor Salonları, Fuar Açık Hava Tiyatrosu ve kent içerisindeki farklı meydanlarda, Atatürk Stadyumu, Körfez vapurları, Gezici Sanat Otobüsü, Metro ve çeşitli eğitim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Personel sayısı 2007 yılı itibariyle 83 orkestra sanatçısı, 10 solist, 1 devlet sanatçısı ve 12 memur olmak üzere toplam 106 kişi olarak kayda geçmiştir.[184] Bugün bünyesinde bulunan 99 kişilik sanatçı kadrosu ile ülkemizin

---

[181] Atilla, N. (17.06.2007). *Uzaklarda Yaşayan İzmir Müzik Geleneği.* http://www.nedimatilla.com, Erişim Tarihi: 17.12.2007,

[182] Halk Müziği, http://www.izmirturizm.gov.tr/default.asp?mid=360&L=TR, Erişim Tarihi: 17.12.2007

[183] İzmir Devlet Senfoni Orkestrası kurumsal websitesi, www.izdso.gov.tr/izdso_hakkinda.php, Erişim tarihi: 17.09.2012.

[184] İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

en büyük sanat kurumlarından biri olmuş ve çoksesli müzik alanında başarılar göstererek gelişmiş ülkelerin sanat kurumları ile yarışacak seviyeye ulaşmıştır.[185]

Tablo 3.52: İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Etkinlikleri, 2006 – 2012

2006		2007	2008	2009		2010		2011-2012*	
Genel	Eğitim Amaçlı			Genel	Eğitim Amaçlı	Genel	Eğitim Amaçlı	Genel	Eğitim Amaçlı
64	15	29	21	52	33	81	33	24	13
79		29	21	85		114		37	

*2011 verileri 22 Temmuz 2012'ye kadar olan konser sayısını vermektedir.
Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

İzmir Devlet Senfoni Orkestrası İzmir dışında çok sayıda turneye katılmakta ve İzmir içinde de birçok farklı mekânda 1975 yılından bu yana konserler vermektedir. Orkestra 2010 yılında (Bkz. Tablo 3.54)[186] 114 etkinliğe ulaşmıştır. 114 etkinliğin 112 tanesi (Bkz. Tablo 3.55)[187] Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde gerçekleşmiştir.

Tablo 3.53: İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Konserlerinin Konser Mekânları Dağılımı, 2006 - 2012

Yıl	A.Adnan Saygun Sanat Merkezi	EÜ Atatürk Kültür Merkezi	Fuar Açık Hava Tiyatrosu	Halkapınar Spor Salonu	Ören Yerleri (Efes Antik Tiyatro, Afrodisias)	Narlıdere Belediyesi Kültür Merkezi	İzmir Dışı
2006*	-	9	-	-	-	-	-
2007	-	28	-	-	1	-	-
2008	-	21	-	-	-	-	-
2009	81	-	-	-	2	-	2
2010	112	-	-	-	-	2	-
2011-2012**	105	1	3	1	-	-	-

*2006 verileri 28 Temmuz 2006 sonrası konser sayısını vermektedir.
**2011 verileri 22 Temmuz 2012'ye kadar olan konser sayısını vermektedir.
Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Yıl içerisinde ortalama 9 ayrı kente turne düzenlenmektedir. Turne düzenlenen yerler şöyledir: Aydın, Balıkesir, Muğla, Salihli, Side, Bodrum, Çanakkale, Bremen (Almanya), ve Kıbrıs. Sadece İBB İsmet İnönü Sanat Merkezi konserleri temel alındığında izleyici sayısı 2006-2007 sezonu ilk dönem itibariyle 23745 olarak tespit edilmiştir. Kentin farklı noktalarında gerçekleştirilen konserlerde izleyici sayısının toplam 100.000 kişiyi aştığı tahmin edilmektedir.

İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, Klâsik Türk müziğinin geliştirilmesi, yozlaştırıcı müzik türlerinin etkisinden korunması, yurtiçinde ve yurtdışında tanıtılması amacıyla 1985 yılında kurulmuş olup, Cumhuriyet tarihimizin ikinci

[185] İzmir Devlet Senfoni Orkestrası resmi websitesi, www.izdso.gov.tr/izdso_hakkinda.php, Erişim tarihi: 17.09.2012.
[186] İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri temel alınarak tablolaştırılmıştır. [Kurumdan alınan veri], 2012.
[187] İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri temel alınarak tablolaştırılmıştır. [Kurumdan alınan veri], 2012.

Resmî Türk Müziği İcrâ Kurumudur.[188] Konserler Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi (Konak), Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı Sabancı Kültür Sarayı (Konak), Narlıdere Atatürk Kültür Merkezi ve İzmir Devlet Korosu Mustafa TARIMCIOĞLU Prova ve Dinleti Salonu'nda (Konak) verilmektedir (Bkz. Tablo 3.56). Personel sayısı 2007 itibariyle 93 sanatçı, 1 şef, 1 şef yardımcısı ve 9 idari personel olmak üzere toplam 104 kişi iken, 2012 yılına gelindiğinde ses ve saz sanatçısı sayısının 92'ye düştüğü belirtilmektedir. Müdürlük, idari işleri ve provaları Kemeraltı'nda mimarisi uygun olmayan bir kiralık yapıda sürdürmektedir. Yıl içerisinde 14 periyodik konser, 15-20 Mum Işığı Dinletisi gerçekleştirilmektedir. 15 turne konseri de dâhil edildiğinde bir yıl içerisinde verilen konser sayısı toplam 45'i bulmaktadır. Turne düzenlenen il ve ilçeler, Samsun, Burdur, Mersin, Erzurum, Van, Ankara, Uşak, Muğla, Aydın (Merkez, Karacasu), Kütahya (Tavşanlı), Denizli, Balıkesir, Manisa, Ödemiş, Muğla, Malatya, Bodrum gibi çeşitlenmekte, ayrıca Tunus, Almanya, Mısır, Cezayir, İsveç, Hollanda ve Danimarka'ya da turneler yapılmaktadır.[189] İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu bünyesinde ayrıca 34 kişilik gençlik korosu ile 39 kişilik çocuk koroları da bulunmaktadır. Koronun 2012-2013 sezonundaki tüm konserlerinin ücretsiz olduğu belirtilmektedir.

Tablo 3.54: İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu Konser Mekânları Dağılımı, 2012-2013

Sezon	EÜ Atatürk Kültür Merkezi Periyodik Konserleri	Mum Işığı Dinletileri (M. Tarımcıoğlu Prova ve Dinleti Salonu)	DEÜ Sabancı Kültür Sarayı Konserleri	Okul Eğitim Konserleri	Diğer – İzmir İçi	İzmir Dışı
2006	3	2	-	-	-	7
2007	9	6		1	3	11
2008	16					1
2009	14				1	7
2010	6	4	-	2	-	1
2011	11	1	-	6	-	3
2012-2013***	16	7	1	24	-	-

*2006 verileri 28 Temmuz 2006 sonrası konser sayısını vermektedir.
**2011 verileri 22 Temmuz 2012'ye kadar olan konser sayısını vermektedir.
***2012-2013 verileri İzmir Devlet Korosu resmi web sitesinden alınmıştır.
Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012. 2012-2013 sezonu verisi: İzmir Devlet Korosu Resmi websitesi, http://www.izmirdevletkorosu.com/izmirdevletkorosu/TR/ana-sayfa/, Erişim tarihi: 03.10.2012.

İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korusu'nun 2011 yılında verdiği konser sayısı 21 iken, 2012 yılında bu sayı 48'e ulaşmıştır. Okul eğitim konserlerinin yanısıra (Bkz. Tablo 3.56)[190], Atatürk Kültür Merkezi'nde de 16 konser verilmiştir.

[188] İzmir Devlet Korosu Resmi websitesi, http://www.izmirdevletkorosu.com/izmirdevletkorosu/TR/ana-sayfa/, Erişim tarihi: 03.10.2012.
[189] İzmir İl Kültür Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.
[190] Konser mekânlarına ilişkin bilgiler düzenli 2008 ve 2009 yıllarında düzenli tutulmamıştır. 2006 – 2011 yıllarına ilişkin veriler sezon verisi olmayıp, Ocak-Aralık ayları aralığını kapsamaktadır: İzmir İl Kültür Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012. 2012-2013 sezonu verisi: İzmir Devlet Korosu Resmi websitesi, http://www.izmirdevletkorosu.com/izmirdevletkorosu/TR/ana-sayfa/, Erişim tarihi: 03.10.2012.

İzmir Devlet Türk Dünyası Müzik ve Dans Topluluğu 2000 yılında kurulmuş olup 2008 yılında faaliyete geçmiş, ilk açılışını 23 Mart 2009'ta vermiştir.[191] Topluluğun kuruluş amaçları *"kültür mirasımızın en önemli unsurlarından olan Türk Müziği ve halk danslarımızı öz değerlerinden yararlanarak çağdaş sanat anlayışına dayanan bir yorum uygulamak, ülkemizin sahip bulunduğu kültürel ve folklorik değerlerini tanıtmak ve Türk dili konuşan ülkeler ile aramızda son yıllarda oluşan kültürel işbirliği çerçevesinde ortak değerlerimizi araştırmak"* olarak tanımlanmaktadır.[192] Konserler periyodik olarak EÜ. Atatürk Kültür Merkezi'nde, turneler kapsamında ise aralarında Bayındır, Aydın (Yenipazar, Tepecik), İstanbul (Kadıköy), Muğla, Aydın (Dalama), Bursa (Büyükorhan), Muğla (Fethiye), İzmir (Beydağ), Manisa (Akhisar), İzmir (Menemen, Kemalpaşa, Bayındır, Urla, Karabağlar) Uşak (Sivaslı), Afyon (Dinar), Denizli (Acıpayam, Bekilli), Fethiye (Boğalar Köyü), Balıkesir (Susurluk), Kütahya (Domaniç, Simav) gibi il ve ilçelerin, hatta köylerin bulunduğu çok çeşitli yerleşim ölçeğine yönelik olarak düzenlenmektedir (Tablo 3.57).

Tablo 3.55: İzmir Devlet Türk Dünyası Müzik ve Dans Topluluğu Konserlerinin Konser Salonları/Mekânları Dağılımı, 2006 – 2012.

Yıl	Periyodik Konser EÜ AKM	Eğitim Konseri	Narlıdere AKM	Gaziemir AKM	İzmir İçi	İzmir Dışı
2009	4	-	1	3	1	9
2010	11	-	1	1	3	18
2011	7	1	-	-	-	10
2012	6	-	-	-	-	-
TOPLAM	28	1	2	4	4	37

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

İzmir'de son olarak Türk müziği (Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Tasavvuf Müziği) ve enstrümanlarının Klasik Batı müziği ve enstrümanlarıyla harmanlanarak, yeni ve evrensel eserler kazandırılması amacıyla Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı **Anadolu Filarmoni Orkestrası Müdürlüğü** kurulmuştur.[193] Kurum, adı geçen konularda araştırmalar yapmak, gelişmelere yön vermek, çalışmaları örgütlemek ve besteciler ile orkestra düzenleyicilerinden yararlanmak üzere çalışmalarının 2012 yılı itibariyle henüz çok başındadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı tüm kurum ve koroların toplu olarak gerçekleştirdikleri etkinliklere bakıldığında, İzmir'de 2011 yılı Ocak-Mayıs dönemi verilen konser sayısı 86, Ege Bölgesi'nde 2011 yılı Ocak-Mayıs dönemi içerisinde verilen konser sayısı toplamı 112'dir. Yılın ilk 5 ayı İzmir'de verilen konser sayısının Ege Bölgesi'nde verilen konser sayısına oranı %76.79'dur. Bu değer, Ege Bölgesi'nde İzmir'in konser etkinliği açısından (Bkz. Tablo 3.58) önemli bir yeri olduğuna işaret etmektedir.

[191] İzmir İl Kültür Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

[192] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü resmi websitesi, http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,2373/izmir-devlet-turk-dunyasi-dans-ve-muzik-toplulugu.html,Erişim Tarihi 16.09.2012.

[193] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3958/anadolu-filarmoni-orkestrasi-kuruldu.html Erişim Tarihi 12.10.2012.

Tablo 3.56: Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Konserleri, 2011

İzmir İli 2011 Yılı Ocak-Mayıs Dönemi Konser Sayısı		2011 Yılı Ocak- Mayıs Dönemi Ege Bölgesi Konser Sayısı
OCAK	9	13
ŞUBAT	13	18
MART	19	22
NİSAN	20	23
MAYIS	25	36
TOPLAM	86	112
% ORANI		**% 76.79**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Tablo 3.57: Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Konser Sayıları ve Düzenlendiği Yerler, 2009-2011

Ekim 2009-Mayıs 2011 Konserler	Konser Sayısı	Düzenlendiği Yer
İzmir Devlet Senfoni Orkestrası	110	EGE ÜNV. ATATÜRK K. M. **(1)** AHMED ADNAN SAYGUN SANAT M.**(105)** FUAR AÇIKHAVA TİYATROSU**(3)** HALKAPINAR SPOR SALONU **(1)**
İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu	34	EGE ÜNV. ATATÜRK K.M. **(24)** ÖZEL EGE L. YÜKSEL ERARASLAN K. VE S. M.**(1)** MUSTAFA TARIMCIOĞLU PROV. VE DİNLETİ SALONU **(9)**
İzmir Devlet Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu	24	EGE ÜNV. ATATÜRK K.M. **(16)** GAZİEMİR ATATÜRK K. M. **(4)** NARLIDERE ATATÜRK K.M. **(3)** İSMET İNÖNÜ K.M. **(1)**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012..

Ekim 2009 ve Mayıs 2011 tarihleri arasında verilen toplam 168 konserin 105 adedi Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde, 40 adedi ise Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenmiştir. Bu mekânları (Bkz. Tablo 3.59) Mustafa Tarımcıoğlu Prova ve Dinleti Salonu, Gaziemir Atatürk Kültür Merkezi ve Fuar Açıkhava Tiyatrosu izlemiştir.

Tablo 3.58: İzmir'de Yıllar İtibariyle Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Konserleri, 2006-2011

Yıllar İtibarı İle Düzenlenen Konserler						
Orkestra, Koro ve Müzik Toplulukları	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**22 TEMMUZ 2011**
İzmir Devlet Senfoni Orkestrası	79	29	21	85	114	37
İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu	14	29	17	21	13	22
İzmir Devlet Türk Dünyası Müzik Ve Dans Topluluğu	-	-	-	19 (23.03.2009)	31	17
TOPLAM	93	58	38	125	158	76

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Yıllar itibariyle düzenlenen konser etkinlikleri değerlendirildiğinde 2006 ve 2008 yılları arasında düzenlenen konser sayısındaki düşüşün 2009 yılında yeniden ivmelendiği ve 2010 yılında 158 konsere ulaştığı görülmektedir. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası 2010 yılında düzenlendiği (Bkz. Tablo 3.60) 114 konser ile çok sayıda izleyici ile buluşmuştur.

2007 ve 2011 yılları arasında İzmir Devlet Klasik Türk Korosu her yıl birden fazla yurt dışında konser vermiştir. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ve İzmir Devlet Türk Dünyası Müzik ve Dans Topluluğu (Bkz. Tablo 3.61) başta Avrupa olmak üzere Avustralya, Bosna Hersek ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde düzenlenen festivaller ve kültürel etkinlikler de yer almıştır.

Tablo 3.59: İzmir'de Yıllar İtibariyle Düzenlenen Bakanlığına Bağlı Kurum ve Koro Yurt Dışı Konserleri

Orkestra, Koro ve Müzik Toplulukları	Yıllar İtibarı İle Düzenlenen Yurt Dışı Konserleri			
	2007	2009	2010	2011
İzmir Devlet Senfoni Orkestrası		17-22 Ocak **ALMANYA**-Chmse Rotary Klübü Ve İzmir Rotary D. İşbirliği Konseri 16-19 ŞUBAT **BOSNA HERSEK**-Saraybosna Kış Festivali	6 Temmuz **AVUSTRALYA-SYDNEY**	21 Şubat **BOSNA HERSEK** Saraybosna Kültürel Etkinlik
İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu	1-4 Kasım **Almanya-Essen** 1-12 Aralık **Hollanda**	3-7 Temmuz **Kazakistan**- Türk Geleneksel Müzik Festivali 14-20 Aralık **K.K.T.C.** Yakın Doğu Ünv. Rumi Ens.	13 Ağustos **İspanya** 02 Aralık **İtalya-Ferrare-Arcone Kentleri** Türk Kültür Ve Musiki Derneği	12 Mayıs **Fransa-Metz**
İzmir Devlet Türk Dünyası Müzik Ve Dans Topluluğu		8-20 Mart **MAKEDONYA**- Makedonya'da Yaşayan Türklere Yönelik Konser	29 Mayıs **YUNANİSTAN-RODOP** (Dış İşl. Bkl. Kuzeydoğu Akdeniz Gn. Md.)	-

Kaynak: İzmir İl Kültür Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Eğitim Kurumlarına Bağlı Müzik Kurumları

İzmir içerisindeki eğitim kurumları arasında kültürel ve sanatsal faaliyetleri kurumsal düzeyde sürdürmekte olan Dokuz Eylül Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'ne bağlı kurumlar ve ayrıca Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi bulunmaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası (DESO), 2001 yılında kurulmuştur. Çalışmalarını D.E.Ü. Devlet Konservatuarı binasında sürdüren orkestra, Kültür Bakanlığına bağlı olarak kurulan ve özel sektör senfoni ve oda orkestralarının yan sıra, ülkemizde bir Devlet Üniversitesinin kurmuş olduğu ilk senfoni orkestrasıdır. DESO, kurulduğu günden bu yana ayda bir senfonik konser vermekte, bunun yanısıra oda müziği etkinliklerini de sürdürmektedir.[194]

Ege Üniversitesi Akademisyenler Orkestrası (AKOR), üniversitenin çeşitli birimlerinde görev yapan Öğretim Üyelerinden ve Öğretim Görevlilerinden oluşmaktadır. Nisan 2006'da kurulan orkestra, yerli-yabancı Napoliten, Latin ve Pop türlerinde üç saatlik repertuara sahiptir.

[194] Dokuz Eylül Üniversitesi kurumsal web sitesi, http://web.deu.edu.tr/deso/, Erişim Tarihi:01.10.2012.

Akademisyenler Orkestrası, bugüne kadar daha çok bilimsel platformların sanatsal etkinliklerinde yer almıştır. 2006 yılında 2, 2007 yılında 9 konser vermişlerdir. Konserler çeşitli bilim ve eğlence gecelerinde, yılbaşı etkinliklerinde, sempozyum ve kongrelerde, tıp bayramlarında, kurum açılışlarında ve bahar şenliklerinde gerçekleştirilmekte olup, 2008 etkinlik takviminde birçok kongreden ve üniversiteden davet alınmıştır. Akademisyenler Orkestrası 3'ü solist 10 akademisyen ve 1 şef olmak üzere toplam 11 üyeden oluşan bir orkestradır. [195]

Yaşar Üniversitesi Oda Orkestrası, 2002 yılında kurulan ve yaylı çalgılarda 14 kişilik deneyimli bir müzisyen kadrosuna sahip olan Oda Orkestrası ilk konserini verdiği 2006 yılından bu yana yılda 2-3 kere konser vermektedir. Sanatçı kadrosu İzmir'de yaşayan ve halen Ankara ve İstanbul'daki çeşitli sanat kurumlarında çalışan İzmirli sanatçılardan oluşmaktadır. Yaşar Üniversitesi Oda Orkestrası, İzmir'de özel sektörün sanata verdiği desteğe en iyi örneklerden birini oluşturmaktadır.[196]

İzmir Işılay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Korosu, İzmir Işılay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi kuruluş olarak çok yeni bir geçmişe sahiptir. Koro, 13 Ocak 2008 tarihinde kurulmuştur.[197]

Belediyelere Bağlı Sanat Kurumları ve Etkinlikleri

İzmir ili içerisinde belediyelerin çatısı altında faaliyet gösteren sanat kurumları ağırlıklı olarak (Bkz. Tablo 3.62[198]ve Tablo 3.63)[199] müzik alanında olup çok sayıda konser organizasyonunun gerçekleştirildiği gözlenmektedir. Gerek merkez ilçelerde, gerekse büyükşehir belediyesi sınırları dışarısındaki Ödemiş ya da Tire gibi belediyelerde koro ve bandoların gelenekselleşmiş faaliyetlerinden söz edilebilir. Anılan kurumların etkinlikleri halk konserleri olarak ücretsiz gerçekleştirilmekte olması nedeniyle çok geniş kitlelere erişim mümkün olabilmektedir. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki kurumsal koroların yıl içerisinde düzenledikleri konser izleyicilerinin toplamda 35.000'i bulduğu ifade edilmektedir.[200] Belediyelere bağlı kurumların herhangi bir turne etkinliğinde bulunmadıkları gözlenmektedir.

---

[195] AKOR Koordinatörü Füsun Aşkar, EÜ Konservatuarı, 2007.
[196] Yaşar Üniversitesi,[Kurumdan Alınan Veri], 2007.
[197] Işılay Saygın Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi kurumsal websitesi, http://www.isayginagsl.com, Erişim Tarihi:01.10.2012
[198] İlgili Belediye 2011 Faaliyet Raporları, 2012; İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.
[199] İlgili Belediyeler 2011 Faaliyet Raporları.
[200] İBŞB Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Tablo 3.60: İzmir Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde Müzik- Dans Alanındaki Kurum ve Etkinlikleri, 2011.

Sanat Kurumu	Kuru-luş	Kadro	Etkinlik / Yıl - 2011	Açıklama
Bando Şefliği	-	39	-	Rutin görevlerinin yanısıra Armoni Orkestrası, bando-pop orkestrası ve Brass Grubu adı altında çok sesli müzik çalışmalarını halk konserleri düzenleyerek sunmaktadırlar. Çalışmalar Fuar Açıkhava Tiyatrosunda yapılmaktadır.
Kent Orkestrası	1999	45	30	Türkiye'nin ilk ve tek pop-senfoni orkestrasıdır. Konserler gelen talebe göre kimi zaman ilçelerdeki kültür merkezlerinde, kimi zaman da ünlü isimler eşliğinde verilmektedir.
Türk Sanat Müziği Korosu	1986	50 korist, 25 saz heyeti	10	2008 yılında yeniden yapılandırılan koro Türk müziğini araştırmak, öğretmek, yaygınlaştırmak ve konser vererek sunmak amacıyla kurulan bir müzik topluluğudur.
Türk Halk Müziği Korosu	2007	50 korist, 25 saz heyeti	15	2008 yılında yeniden yapılandırılan koro Türk müziğini araştırmak, öğretmek, yaygınlaştırmak ve konser vererek sunmak amacıyla kurulan bir müzik topluluğudur.
Çocuk Korosu	-	150	6	Koronun amacı çok sesli müziği sevdirerek müzik kültürünü geliştirmek, gerekli teşvik ve yönlendirmeyi sağlamaktır. Koro elemanları 5 yıl boyunca şan ve solfej eğitimi almaktadır.
İzmir Sanat Çok Sesli Korosu	2004	-	-	Klasik Batı Müziği'ni yaygınlaştırmak, öğretmek ve konserlerle sunmak için oluşturulmuş koro için yılda bir kez seçmeler yapılmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Kent Orkestrası, İsmet İnönü Sanat Merkezi ve Gündoğdu Meydanı başta olmak üzere İzmir'in birçok ilçesinde ücretsiz olarak konser vermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi kapalı alan konserlerini Ahmed Adnan Saygun Kültür Merkezi ve Atlas Pavyonda, çim konserlerini Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi'nde, açık hava konserlerini ise Fuar Açık Hava Tiyatrosu, Bornova Açık Hava Tiyatrosu (Aşık Veysel Rekreasyon Alanı Amfi Tiyatrosu), Gündoğdu Meydanı'nda, İnciraltı Adalet Heykeli önünde, Bostanlı Rekreasyon Alanı'nda, Yurtoğlu Parkı'nda ve Güzelbahçe Açıkhava Tiyatrosu'nda vermektedir. 2011 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesince anılan açık ve kapalı alanlarda verilen toplam konser sayısı 158 olarak kayda geçmiştir.[201]

Diğer ilçe belediyeleri içerisinde de çeşitli koro ve konservatuar türü yapılanmalar olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3.63'te görüleceği üzere, İzmir il sınırları içerisinde faaliyet raporlarına ulaşılabilen 16 belediyenin müzik alanında kimi oluşumlar içerisinde olduğu görülmektedir. Buna tabloya göre yalnızca Aliağa Belediyesi'nde 'Belediye Konservatuarı' bulunduğu, genel olarak belediyelerin çoğunluğunda Türk Sanat ve Halk Müziği Korolarının faaliyette olduğu görülmüştür. Konak, Torbalı, Selçuk ve Bayraklı Belediyeleri'nin ise Çocuk Koroları bulunmakla birlikte Bayraklı Belediyesi'nce 2011 yılında 4 konser verildiği bilgisine ulaşılmıştır.

[201] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 220.

Tablo 3.61: İlçe Belediyeleri Bünyesinde Müzik ve Dans Alanındaki Kurumlar ve Etkinlikleri, 2011.

İlçe	Belediye Konservatuarı	Türk Sanat Müziği Korosu konser sayısı	Türk Halk Müziği Korosu konser sayısı	Çocuk Korosu konser sayısı	Belediye Bandosu etkinlik sayısı	Halk Oyunları Top.gösteri sayısı
Aliağa[202]	●	3	2	-	10	-
Balçova[203]	-	●	-	-	-	-
Bayraklı[204]	-	3	4	4	-	1
Bornova[205]	-	3	3	-	-	-
Buca[206]	-	1	2	-	-	-
Gaziemir[207]	-	2	1	-	-	1
Güzelbahçe[208]	-	1	-	-	-	-
Karşıyaka[209]	-	-	-	-	●	-
Kemalpaşa[210]	-	1	1	-	-	1
Kiraz[211]	-	●	-	-	-	-
Konak[212]	-	●	●	●	-	-
Menemen[213]	-	-	-	-	●	-
Ödemiş [214]	-	2	3	-	●	-
Selçuk[215]	-	-	●	●	-	1
Tire	-	-	-	-	●	-
Torbalı	-	-	●	●	-	-

-: İlgili Belediye Faaliyet Raporunda adı geçen kurum bulunmamaktadır. ● İlgili kurumun sayı bilgisine ulaşılamamıştır.

[202] Her 4 aylık dönemi başarılı bir şekilde bitiren kursiyerlerin sertifika almaya hak kazandığı 2010 yılında kurulan Belediye Konservatuarında son iki yılda 2426 kişi sertifika almaya hak kazanmıştır. Aliağa Belediyesi resmi websitesi, http://www.aliaga.bel.tr/belediye-konservatuari-306.html, Erişim Tarihi 12.10.2012. TSM Koro kadrosu 59, THM Koro kadrosu ise 48 kişilik bir kadroya sahiptir. Aliağa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[203] 2003 yılında kurulan TSM Korosu Kültürevi günlerinde konser vermektedir.

[204] TSM Korosu ve Türk Halk Müziği Korosu kadrosunda 230 kişi görev yapmaktadır. Kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Bayraklı Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[205] Korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Bornova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[206] Korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Buca Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[207] Halk Dansları Topluluğu 1996 yılında kurulmuştur. Topluluk çocuklar, gençler ve yetişkinler olmak üzere üç ayrı kategoride çalışmalarını sürdürmektedir. Ekipler bugüne kadar 2 Türkiye Birinciliği, 4 Dünya Birinciliği kazanmıştır. Türk Hafif Müziği korusu bulunmakta olup 2011 yılı içinde bir konser düzenlemiştir. Diğer korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Gaziemir Belediyesi Kültür Sanat Etkinlikleri http://www.gaziemir.bel.tr/index.php?page=50, Erişim tarihi: 29.09.2012.

[208] Korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Güzelbahçe Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[209] 1995 yılında kurulan Belediye Bandosu, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası tarafından 1 yıl süresince eğitilmiştir. Karşıyaka'nın çeşitli noktalarında özel günlerde açık hava gösterileri yapmakta, Ege ve Marmara bölgelerine turneye çıkmaktadır. Karşıyaka Belediyesi Resmi websitesi, http://www.karsiyaka.bel.tr/belediyebandosu.php, Erişim Tarihi: 10.10.2012.

[210] Halk Dansları Topluluğu 2010 yılında kurulmuştur ve kadrosunda 110 kişi görev yapmaktadır. Topluluk, Kemalpaşa Merkez, Armutlu, Bağyurdu, Ulucak Mahallelerinde çalışmalarını sürdürmektedir. TSM Korosu kadrosunda 42 kişi görev yapmakta olup korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Kemalpaşa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[211] TSM Korosu'na kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Kiraz Belediyesi 2009 Faaliyet Raporu.

[212] Ayrıca, Emekliler Türk Sanat Müziği Korosu, Klasik Türk Müziği Korosu ve Çok Sesli Korosu faaliyet göstermektedir. Korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Konak Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu.

[213] Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

[214] Ödemiş Bandosu kadrosunda 17 kişi görev almaktadır. Ödemiş'li eski müzisyenlerden oluşan bando takımında 4 klarnet, 3 trompet, 3 saksafon, 3 bas enstrüman, 2 trombon, davul ve trampet gibi enstrümanlar yer almaktadır. Bando belirli periyotlarla şehrin farklı mekânlarında kısa dinletiler düzenlemektedir. Ödemiş THM Korosu kadrosunda 53 kişi görev almakta ve korolara kursiyer alımları her yıl yenilenmektedir. Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 188-197.

[215] Belediye Halk Müziği Korosu kadrosunda 40 kişi, Çocuk Korosu'nda 30 kişi görev almaktadır., Temel müzik eğitimi, diyafram ve ses eğitimi verilen Çocuk Korosu'nda, özellikle çevre, hayvan ve insan sevgisi üzerine şarkılar çalışılmaktadır. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet raporu.

Diğer taraftan Kardeş Kent Projesi ile geliştirilen kültürel değişim programı kapsamında müzik alanında kimi uluslararası bağlantılar da söz konusudur. Örneğin, Düsseldorf Başkonsolosluğu ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü girişimleri sonucunda İzmir Büyükşehir Belediyesi ile Düsseldorf Belediyesi arasındaki kültürel değişim programı kapsamında İBŞB Bandosu Caz Orkestrası ile Engstfeld/Weiss Quartet topluluğunun konserleri 2011 yılında karşılıklı iki ayrı etkinlik olarak düzenlenmiştir. [216]

İzmir kenti, özel kuruluşlarca organize edilen birçok konsere, ayrıca gelenekselleşmiş konser organizasyonlarına ev sahipliği yapmaktadır. Bu kapsamda İzmir Büyükşehir Belediyesi her yıl 130 civarında konser verilmesini sağlamaktadır. 5216 sayılı Kanun öncesi İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırlarını oluşturan dokuz ilçedeki konser bilgileri aşağıda verilmiştir. (Bkz. Tablo 3.64)[217]

Tablo 3.62: Merkez İlçelerde Düzenlenen Konser Bilgileri,2012.

Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş / Yer	Kapsam	İzleyici Sayısı
Cumartesi Buluşması	İBB / İsmet İnönü Sanat Merkezi	Özgün ve ünlü isimler - 10 konser / yıl	Yaklaşık 7500 kişi
Yaz Buluşması	İBB / Fuar Açıkhava Tiyatrosu	Türk Halk Müziği – 5 konser / yıl	Yaklaşık 12.000 kişi
Mahallemiz Şenleniyor	İBB / Şehrin farklı noktaları ve mahalleleri	5 kişilik saz ekibi; 20 dinleti / yıl	Yaklaşık 10.000 kişi
İzmir Sanat Konserleri	İBB / İzmir Sanat Merkezi	Evrensel ve klasik müzik; 32 konser / yıl	6400 kişi
Gençlerle Senfoni	Konak Belediyesi	Gecekondu bölgelerinde bulunan Lise öğrencileri her hafta İsmet İnönü Kültür Merkezine götürülmektedir.	

Kaynak: İBB Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü, 2012.

İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Konak Belediyesi yıl içerisinde 60'ı aşkın konser düzenleyerek yaklaşık olarak 40.000 kişiyi çeşitli kategorilerde müzikle buluşturmuştur.

Vakıflara Bağlı Müzik Kurumları

Müzik alanında faaliyet gösteren özel vakıflar arasında çalışma ölçeği ve İzmir kent kimliğinin oluşmasına çeyrek yüzyıldan fazla süredir katkıda bulunan ve **İzmir Kültür ve Sanat Eğitim Vakfı (İKSEV)** ön sırada yer almaktadır. İKSEV, gerek Uluslararası İzmir Festivali,[218] İzmir Avrupa Caz Festivali ve iki yılda bir düzenlenen Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Ulusal Beste Yarışması gibi etkinlikler yoluyla, gerekse de müzik ve dans alanında eğitim veren **Akademi İKSEV**[219] ve Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Ulusal Beste Yarışması'na katılan eserler başta olmak üzere, özellikle çağdaş Türk Bestecilerine ait değerli notaların ve müzik kitaplarının korunabileceği **MüzİKSEV Müzesi**[220] gibi kurumların varlığı ile İzmir kentinde yaşanan müzik kültürünün zenginleştirilmesini sağlayan yegâne kuruluş olarak nitelendirilebilir.

Çok sesli çağdaş Türk müziğinin gelişmesinde önemli yere sahip olan ve İKSEV'in kurucu başkanı Dr. Nejat F. Eczacıbaşı adına iki yılda bir düzenlenen Ulusal Beste Yarışması'nın, çok

[216] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 244.
[217] İBB Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü, 2012.
[218] Bu yıl 26. düzenlenen Uluslararası İzmir Festivali 4 Haziran-28 Eylül tarihleri arasında gerçekleşmiştir.
[219] Akademi İKSEV kurumsal websitesi, http://www.akademiiksev.org/default.asp Erişim tarihi: 01.09.2012.
[220] MüzikSEV Müzesi kurumsal websitesi, http://www.iksev.org/muzik_muzesi_tr.php Erişim tarihi: 01.09.2012.

sesli müziğimize bugüne kadar 120'nin üzerinde senfonik eser kazandırmış olduğu ifade edilmektedir. MüzİKSEV Müzesi'nin kuruluş fikrinin de böyle zengin bir arşivin oluşması olduğu belirtilmektedir. Müzik eğitimi alan gençlerin, araştırmacıların, müzikologların ve müziğe ilgi duyan kent halkının yararlanabileceği bir merkez olarak hizmet vermekte olan MÜZİKSEV etkinlikleri arasında Uluslararası Yaz Kursları, atölye çalışmaları ve ustalık sınıfları gibi etkinlikler bulunmaktadır.

1987 yılından bu yana düzenlenen Uluslararası İzmir Festivali ile İKSEV uluslararası müzik kamuoyunda önemli bir yere ve deneyim elde etmiştir. Bu deneyimin genç kuşaklara aktarılması amacıyla kurulan Akademi İKSEV'in amacı ise "Dileyen herkese; her yaş, her gereksinim, her düzey için" nitelikli müzik ve dans eğitimi vermektir.

Diğer Kamu Kurumlarına Bağlı Müzik Kurumları

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)'ye bağlı Bölge Müdürlükleri arasında İzmir Bölge Müdürlüğü, Türkiye'nin üçüncü büyük kentinden yayınlarını tüm ülke çapında gerçekleştirirken, TRT Çocuk ve Gençlik Korosu da yeni nesli kültürel aktivitelerle buluşturmaktadır.

Çocuklara çok sesli müziği sevdirerek güzel şarkı söyleme eğitimi veren **TRT İzmir Çocuk Korosu**, 1983 yılında kurulmuştur. 8 yaşında sınavla alınan çocuklar, 5 yıl boyunca şan (ses) ve solfej (nota) eğitimi almaktadır. Ücretsiz verilen eğitimin amacı, kulak ve ses kabiliyeti olan çocuklara çok sesli müziği sevdirip güzel şarkı söylemelerini sağlamaktır.[221]

Ege Ordu Komutanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren ve 40 kişiden oluşan **Ege Ordu Komutanlığı Bando Ekibi** İzmir'in çeşitli ilçelerinde konserler düzenlemektedir. 2011 yılı içerisinde Damlacık İlköğretim Okulu ve Dereköy İlköğretim Okulu öğrencileri ile yöre halkına konserler vermiştir.[222]

3.2.3.5. Gelenekselleşmiş Diğer Kültürel Etkinlikler

İzmir kentinde gelenekselleşmiş birçok sosyo-kültürel organizasyon farklı ölçeklerde gerçekleştirilmektedir. Söz konusu organizasyonlar arasında şenlikler, festivaller, sergiler, konserler, tiyatrolar, yarışmalar, geziler, özel günler, spor organizasyonları, fuar organizasyonları ve bilimsel organizasyonlar, kentin sağlıklı bir kültürel yaşama sahip olması için önemli birer aktivite olarak yer almaktadırlar.

Festivaller

Gerek il genelinde, gerekse de ilçeler özelinde benimsenen stratejik hedefler arasında kentteki kültürel ve sanatsal faaliyetleri kentin her alanına yaymaya yönelik tesis ve etkinliklerin yapılması hedefi somut örnekler üzerinden gözlenebilmektedir. Özellikle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik Amaçları arasında yer alan "kültürel ve sanatsal

[221] NTVMSNBC internet sayfası, [Ana sayfa üzerinden), http://www.ntvmsnbc.com, Erişim Tarihi:17.10.2012
[222] Kemalpaşa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.66-65.

etkinlikleriyle İzmir kentini gece-gündüz yaşayan bir cazibe merkezi haline getirme"[223] amacı ilçe merkezlerindeki etkinliklerde de yansımasını bulmaktadır. Festival organizasyonlarının bu doğrultuda artış göstermesi doğal bir sonuç olarak kabul edilebilecektir.

İzmir kentinde son yıllarda çok sayıda festival organizasyonu düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar arasında Uluslararası İzmir Sanat Festivali, Uluslararası İzmir Avrupa Caz Festivali ve Uluslararası İzmir Film Festivali gibi etkinliklerin başarı ile organize ediliyor olması, kentin sanatsal anlamda giderek ivme kazanan bir gelişim içerisinde olduğunu göstermektedir. Kent için önem taşıyan organizasyonlar arasında örneğin Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatlarıyla ülkemizde 1935 ve 1936 yıllarında iki kez düzenlenmesi ertesinde 71 yıl aradan sonra (2007 yılında) tekrar düzenlenmeye başlanan Balkanlılar Halk Oyunları Festivali ön plana çıkan bir diğer festival etkinliğidir.[224]

Tablo 3.63: İzmir İl Sınırları Kapsamında Düzenlenen Festival Bilgileri, 2011.

İlçe	Etkinlik	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlen-diği	İlçe Toplamı
Merkez	Balkanlılar Halk Oyunları Festivali[225]	İzmir Büyükşehir Belediyesi	Ekim	7	14
	Roman Ateşi Festivali[226]		-	6	
	Havagazı Fabrikası Atölyeler Festivali		Haziran	4	
	23 Nisan Çocuk Festivali		Nisan	-	
	8 Mart Dünya Kadınlar Festivali		8 Mart		
	Uluslararası İzmir Festivali	İzmir Kültür ve Sanat Vakfı (İKSEV)	Haziran – Temmuz	27	
	Uluslararası İzmir Avrupa Caz Festivali		Mart	19	
	Uluslararası İzmir Film Festivali	Başbakanlık Tanıtma Fonu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İZKA desteği- İBŞB ve DEÜ	21-28 Nisan	12	
	Uluslararası İşçi Filmleri Festivali	Sivil Toplum Kuruluşları[227]	1-8 Mayıs	6	
	Uluslararası İzmir Kukla Festivali[228]	Şahıs (Selçuk Dinçer)	Mart	5	
	Port İzmir: Uluslararası Çağdaş Sanat Trienali[229]	Fransız K.M.– K2 Çağdaş Sanat M.– Necmi Sönmez	29 Eylül – 4 Ekim	2007 ve 2010	

[223] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 323.

[224] İzmir Büyükşehir Belediyesi (2012) "8 Yılda İzmir'de Neler Değişti: 2004-2012" Online adres: http://www.izmir.bel.tr/UploadedPics/File/2012_8yildaNelerDegisti.pdf, s. 73, Erişim Tarihi: 09.10.2012.

[225] 2011 yılında festivale 11 Balkan ülkesi (Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Makedonya, Romanya, Sırbistan, Slovenya ve Yunanistan) halk oyunları ekipleri katılmıştır. Toplamda yaklaşık 385 kişi ağırlanmıştır. Bknz. İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 219.

[226] 2011 yılında 6. Roman Ateşi Festivali'nin 6000 katılımcı ile gerçekleştirildiği kayda geçmiştir. Bknz. İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 219.

[227] Festival Sine-Sen (DİSK), Dev Sağlık-İş (DİSK), Birleşik Metal-İş (DİSK), Hava-İş (TÜRK-İŞ), Petrol-İş (TÜRK-İŞ), Tez Koop-İş (TÜRK-İŞ), Ses (KESK), Türk Tabipleri Birliği, Halkevleri ve Sendika.Org tarafından düzenlenmektedir. Bknz. http://www.izmirdesanat.org/6-uluslararasi-isci-filmleri-festivali-izmir-programi

[228] Festival programında 16 ülkeden 30 kukla tiyatrosu grubunun oynadığı 35 oyun, 2 sergi, 3 çalıştay, 2 konferans, bir imza günü, bir söyleşi ve ilköğretim okulları arası bir kukla oyunu yarışması yer almıştır.

[229] İlki 2007 yılında Port Izmir 1 olarak düzenlenen festivalin ikincisi 2010 'da Port Izmir 2 olarak organize edilmiştir. Port Izmir 2 Resmi websitesi, www.portizmir.org, Erişim tarihi 10.10.2012.

Tablo 3.65: İzmir İl Sınırları Kapsamında Düzenlenen Festival Bilgileri, 2011 (devam)

İlçe	Etkinlik	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlen-diği	İlçe Toplamı
Merkez	Filmekimi[230]	İstanbul Kültür ve Sanat Eğitim Vakfı - İKSEV	5-7Ekim	2	
	İzmir Doğaçlama Tiyatro Festivali	Tiyatro Oyun Hamuru	Ağustos	2	
	İzmir Kültürel Miras Festivali[231]	İzmir Ekonomi Üni., İBŞB, İzmir Fransız Kültür Mrk., Fransız Anadolu Araştırmaları Enst.ve Selanik Uluslararası Kısa Film Festivali	20-23 Ekim	1	
Aliağa	Zeytin ve Deniz Festivali	Yenişakran Belediyesi	Temmuz	5	2
	Uluslararası Aliağa Emek ve Barış Festivali	Aliağa Belediyesi	Eylül	22	
Balçova	Uluslararası Agamemnon Festivali	Balçova Belediyesi	Mayıs	2005'te bir kez düzenlendi.	1
Bayındır	Çiçek Festivali	Bayındır Belediyesi	22-24 Nisan	15	1
Bayraklı	Yamanlar Halk Festivali	Bayraklı Belediyesi	2 Eylül	4	1
Bergama	Kozak Karaveliler Ağaçlandırma Festivali	Karaveliler Köy Muhtarlığı	Mayıs	18	3
	Uluslararası Bergama Çocuk Festivali	Bergama Belediyesi	Nisan	15	
	Uluslararası Bergama Festivali		Haziran	75	
Beydağ	Beydağ Kurtuluş Şenlikleri ve İncir Festivali	Beydağ Belediyesi	3 Eylül	18	1
Bornova	Gençlik ve Barış Festivali	Bornova Belediyesi	24-28 Eylül	2	3
	Uluslararası Kadın Sanatçılar Festivali		Mart	1	
	Geleneksel Deve Güreşi Festivali		Eylül	7	
Buca	Uluslararası İzmir Müzik ve Dans Festivali Uluslararası Balkan Yemekleri Festivali	Buca Belediyesi	Haziran 27-28-29 Mayıs	7	5
	Ege Mutfak Zirvesi (Yemek Festivali)		17-19 Aralık	3	

[230] Filmekimi 11 yıldır İstanbul Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı tarafından düzenlenen bir organizasyon olarak 2011 sonrasında İzmir, Bursa, Ankara, Erzurum, Diyarbakır ve Gaziantep gibi illerde de düzenlenmeye başlamıştır. 2012 sezonunda İzmir'de Filmekimi kapsamında 16 film izleyici ile buluşmuştur. Bknz. Filmekimi kurumsal websitesi, http://filmekimi.iksv.org/izmir/tr/index.asp, Erişim tarihi: 13.10.2012.

[231] Detaylı bilgi için bknz. İzmir Kültürel Miras festivali resmi websitesi, http://izmirkmf.org/index.php/tr/festival/ Erişim tarihi: 02.10.2012.

Tablo 3.65: İzmir İl Sınırları Kapsamında Düzenlenen Festival Bilgileri, 2011 (devam)

İlçe	Etkinlik	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlen-diği	İlçe Toplamı
Buca	Belenbaşı Köyü Yörük Kültürünü Tanıtma ve Kiraz Festivali	Buca Belediyesi	4-5 Haziran	7	
	Engelliler Festivali		10-16 Mayıs	5	
Çeşme	Uluslararası Çeşme Müzik Festivali		4-9 Temmuz	21	2
	Alaçatı Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali	Alaçatı Belediyesi - TOBAV	Haziran - Temmuz	17	
Çiğli	Zafer ve Barış Festivali	Çiğli Belediyesi	30 Ağustos-3 Eylül	6	1
Dikili	Uluslararası Çandarlı Kültür ve Sanat Festivali	Çandarlı Belediyesi	30-31 Temmuz	14	2
	Dikili Barış Demokrasi ve Çevre Festivali	Dikili Belediyesi	1-4 Eylül	18	
Foça	Uluslararası Rastgele Balıkçılık Festivali	Foça Belediyesi	Eylül	11	2
	Uluslararası Foça Festivali		Temmuz	8	
Güzelbahçe	Kabotaj Bayramı Denizcilik Festivali	Güzelbahçe Belediyesi	1 Temmuz	2	2
	Üzüm Festivali		26 Eylül	2	
Kara-bağlar	Kazım Koyuncu Çevre ve Müzik Festivali	Karabağlar Belediyesi	14-15 Mayıs	2	1
Kara-burun	Mordoğan Uluslararası Halk Dansları Festivali	Mordoğan Belediyesi	1 Eylül	5	1
Kemal-paşa	Altın Kiraz Kültür ve Sanat Festivali	Kemalpaşa Belediyesi	Haziran	41	2
	Kemalpaşa Kiraz Festivali	Bağyurdu Bld.	Mayıs	-	
Karşıyaka	Karşıyaka Festivali	Karşıyaka Belediyesi	1-9 Eylül	7	3
	Uluslararası Dans Festivali – WDC Dünya Latin Dansları Yarışması		17-19 Eylül	16	
	Karşıyaka Çiçek Festivali	Karşıyaka Belediyesi – İzmir Çiçekçiler Odası	Mayıs	11	
Konak	Uluslararası İzmir Edebiyat Festivali	Konak Belediyesi		1	4
	Uluslararası Konak Çocuk Şenliği ve Sokak Oyunları Festivali		Nisan	3	
	İzmir Balık Festivali		Mayıs	2	
	İzmir Dağ Filmleri Festivali	Konak Belediyesi – İDADİK - DKD	Nisan	1	
Mene-men	İnadına Tiyatro Festivali	Menemen Belediyesi Tiyatrosu - MEBET	Mayıs	3	3
	Menemen Uluslararası Sanat Festivali ve Çömlek Yarışması[232]	Türkiye Seramik Federasyonu	9 Eylül	3	

[232] Anılan etkinliğe aynı zamanda şenlikler ve yarışmalar kapsamında da değinilmektedir. Detaylı bilgi için bknz. Türkiye Seramik Federasyonu kurumsal websitesi, http://www.serfed.com/tr/content.php?content_id=71, Erişim Tarihi 09.09.2012.

Tablo 3.65: İzmir İl Sınırları Kapsamında Düzenlenen Festival Bilgileri, 2011 (devam)

İlçe	Etkinlik	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlen-diği	İlçe Toplamı
Mene-men	Emiralem Çilek Festivali	Emiralem Belediyesi	5 Mayıs	-	
Mende-res	Yaz Etkinlikleri	Menderes Belediyesi	Ağustos	-	3
	Özdere Uluslararası Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Özdere Belediyesi	Temmuz	15	
	Görece Gençlik ve El Sanatları Festivali	Görece Belediyesi	Haziran	-	
Narlıdere	Narlıdere Gençlik ve Çiçek Festivali	Narlıdere Belediyesi	18-20 Mayıs	-	1
Seferi-hisar	Uluslararası Mandalina Festivali	Seferihisar Belediyesi	Kasım	3	3
	Citta Slow Festivali		Eylül	2	
	Özdere Uluslararası Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Özdere Belediyesi	Temmuz	18	
Selçuk	Selçuk – Efes Festivali[233]	Selçuk Belediyesi	6-8 Eylül	43	2
	Uluslararası Artemis Ephesia Jimnastik Festivali		9-10 Ekim	1	
Tire	Kültür ve Sanat Festivali	Tire Belediyesi	3-6 Eylül	-	1
Torbalı	Rahvan At Yarışları Festivali	Karakuyu Belediyesi	-	-	2
	Deve Güreşi Festivali	Torbalı Belediyesi	-	-	
Urla	Tanju Okan Festivali	Urla Belediyesi	23-31 Mayıs	8	1
				İLÇELER TOPLAMI	**67**

Kaynak: İlgili belediyelere ait 2011 Faaliyet raporları.
İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü İzmir Yerel Etkinlikler verileri, 2012.
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü resmi websitesi, http://www.tanitma.gov.tr/TR,22477/izmir.html Erişim Tarihi: 07.09.2012.
İlgili belediye resmi websiteleri, Erişim Tarih Aralığı: 09 – 10.2012

İzmir ili içerisinde düzenlenen toplam 67 festival etkinliği içerisinde, İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı (İKSEV) tarafından düzenlenen **Uluslararası İzmir Kültür ve Sanat Festivali**'nin en önemli özelliklerinden biri kentin tarihi mekânlarını sanatla buluşturmasıdır. 1986 yılından bu yana Antik Efes Tiyatrosu, Celsus Kütüphanesi, Meryemana Evi, St. Policarpe Kilisesi, Metropolis Antik Kenti, Bayraklı Ören Yeri, Agora, Kadifekale, Çeşme Kalesi, İzmir Tütün Fabrikası, Ayavukla Kilisesi, Çeşme Marina gibi tarihi ve özellikli mekânlar festival mekânı olarak kullanılmaktadır. 22. Uluslararası İzmir Festivali'nin mekânları arasında Bergama Asklepeion da bulunmaktadır. Festival, Başbakanlık Tanıtma Fonu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Kalkınma Ajansı ve Konak Belediyesi'nin destekleri, Eczacıbaşı Holding'in ana sponsorluğu, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası ve ARKAS Holding'in program sponsorluğu, Goethe Enstitüsü İzmir, İstanbul Polonya Başkonsolosluğu ve İzmir İtalyan Konsolosluğu işbirliği ile düzenlenmektedir. Festivale yaygın olarak her kesim tarafından katılmasına ilişkin bir strateji izlendiği de söylenebilecektir.[234]

[233] Selçuk Belediyesi'nce organize edilen festival kapsamında ayrıca "Sanat Sokağı" adı altında etkinlikler de gerçekleştirilmektedir. Bknz. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.86.
[234] İKSEV, Uluslararası İzmir Festivali ve İzmir Avrupa Caz Festivali'nde bilet ücretlerini makul ölçülerde tutmaya çaba harcamaktadır. Ayrıca, öğretmen, öğrenci, emekli ve 60 yaş üzerindeki izleyicilere yüzde 50 indirim

1993 yılında İzmir Avrupa Caz Günleri olarak başlayan etkinlik beş yıl sonra Festival haline gelmiştir. İzmir Avrupa Caz Festivali'nin özelliği Avrupa Cazı gibi özel bir alana ayrılmış olmasıdır. Festival, İzmir'de bulunan yabancı kültür merkezleri ve konsoloslukların işbirliği ile düzenlenmektedir. 2007 yılına değin İzmir Avrupa Caz Festivali'ne (atölye çalışmaları dâhil olmak üzere) 620 sanatçı katılmış, 100 etkinlik yapılmış (seminerler, film gösterileri ve sergiler dâhil), 78 bin izleyiciye ulaşılmıştır. İzmir Avrupa Caz Festivali'nin ayırıcı özelliği, festival süresince verilen yoğun caz eğitimidir. Düzenlenen atölye ve ustalık sınıflarına 2007 yılına kadar 216 genç cazcı katılmış, bunlardan 6'sı İtalya'da Siena Yaz Caz Okulu'na burslu olarak katılma hakkı kazanmıştır. Okulların açık olduğu döneme rastlayan (Mart ayının ilk yarısı) İzmir Avrupa Caz Festivali'nde ilgili öğrenci grupları için özel kontenjanlar ayrılmaktadır. **Uluslararası İzmir Avrupa Caz Festivali** kapsamında 1986 yılından bu yana aralarında Joan Baez, Sting, Ray Charles, Chris de Burgh, Martha Graham, Çek Filarmoni Orkestrası, Kızıl Ordu Korosu, Soprano Cecilia Gasdia, Güher-Süher Pekinel, Mihael Barschnikov, Byran Adams, James Brown, Paco de Lucia, I Musici, Fazıl Say, the Philarmonia, Leonidas Kavakos, Julian Lloyd Weber, Kudsi Ergüner, Sholomo Mintz, Maxim Vengerov, Elton John, Soprano Kiri Te Kanawa ve José Carreras'ın da bulunduğu pekçok sanatçı, topluluk ve orkestra konuk edilmiştir.[235]

İzmir'e özgü olarak, festivaller arasında **Uluslararası İzmir Kukla Günleri**'nin[236] şahıs girişimi ile çok geniş bir kurumsal destek ile son 5 yıldır başarıyla yürütülmesi ve uluslararası gösterilerin kentin birçok noktasındaki kültür ve sanat merkezinde sahnelenerek geniş kitleler tarafından erişilebilir olması önemlidir. Yerel öneme sahip festivaller arasında ise Bergama Belediyesi tarafından düzenlenen Bergama Kermes Festivali'nin dünya genelinde tarihsel olarak ikinci, Türkiye'nin ise ilk yerel festivali olma özelliğini taşıdığı belirtilmektedir.

Şenlikler

İzmir kentinde gelenekselleşmiş birçok şenlik organizasyonundan söz edilebilir. Tüm ilçelerde düzenlenmekte olan şenlikler içerisinde Rahvan At Yarışları Şenlikleri, Deve Güreşleri, Yağlı Güreşler ile Hıdrellez şenlikleri geleneksel nitelikli etkinlikler olarak çoğu ilçede düzenlenmektedir. Önemli bir halk eğlencesi sayılan Deve Güreşleri'nin, özellikle Selçuk, Tire, Torbalı ve Dikili İlçelerinde yapılmakta olduğu gözlenmektedir.

İzmir kentine özgün **Hıdrellez** bahar bayramı kutlamaları 5-6 Mayıs günlerinde kutlanmaktadır. Yerel inanışa göre Hıdrellez sabahı kıyı alanlarında denize dilek atma geleneği olan "Martafal" ya da "Martaval" atmak, İzmir'e Rumeli'den gelmiş ve burada bazı değişikliklere uğrayıp 'Küp Kilitlemesi' diye adlandırılmıştır. Kentin tarihsel geçmişinde martaval İzmir kayıkları ile atılırdı.[237] Geleneksel olarak yerel halk tarafından (Bkz. Tablo 3.66) geçmişten bugüne kutlanan Hıdrellez bayramının özellikle son 7-8 yıllık dilimde yerel yönetimler tarafından şenlik olarak organize edildiği gözlenmektedir. Bu organizasyonlar

---

uygulanmaktadır. 2012 yılı içerisinde 4 Haziran – 28 Eylül 2012 tarihleri arasında 26.cısı düzenlenen etkinlikte bilet fiyatları 350 TL'den 3 TL'ye kadar geniş bir yelpaze içerisinde her kesimin erişilebilirliğine açık tutulmaya çalışılmaktadır. İKSEV Basın ve Halkla İlişkiler Birimi, 2012.

[235] İzmir Kültür ve Sanat Vakfı kurumsal websitesi. www.iksev.org *İzmir Avrupa Caz Festival.* (10.09.2012),

[236] İzmir Kukla Günleri kurumsal websitesi, http://www.izmirkuklagunleri.com/, Erişim Tarihi:01.10.2012.

[237] Atilla, N. (17.08.2007). *Hıdrellez Gelenekleri ve Egeliler.* 17.12.2007, http://www.nedimatilla.com

arasında İzmir Büyükşehir Belediyesi kutlamaların ölçeğini daha da büyüterek 2012 yılında Hıdrellez'in Roman Ateşi Festivali ve Çocuk Tiyatrosu Şenliği ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini hedeflemiştir.[238]

Tüm şenlik bilgileri toplandığında İzmir ili sınırları içerisinde 93 adet şenliğin düzenlendiği görülmektedir. İlçe başına düşen şenlik sayısı itibariyle Buca, Konak, Ödemiş ve Selçuk ilçelerinin niceliksel olarak önde gittiği gözlenmektedir. Tablo 3.66'da İzmir il sınırları içerisinde düzenlenen şenlik bilgileri sunulmuştur.

Tablo 3.64: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Şenlik ve Çeşitli Kutlama Günü Bilgileri.

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlendiği	İlçe Toplamı
Aliağa	Uluslararası Özgür Dünya Çocuk Şenliği	Aliağa Belediyesi	22-23-24 Nisan	23	3
	Genç Yetenekler Müzik Şöleni		-	2	
	Helva Şenliği	Aliağa-Helvacı Bld.	Nisan	-	
Bayraklı	Karakucak Şenliği (Yağlı Güreş)	Bayraklı Belediyesi	29 Ekim	-	2
	Çocuk Şenliği		23 Nisan	-	
Bornova	Pınarbaşı Geleneksel Deve Güreşleri	Bornova Belediyesi	Şubat 1.-2. Hafta	-	2
	Denizci Çocuk Şenliği		Aralık	-	
Beydağ	Bisiklet ve Velespit Şenliği	Beydağ Belediyesi	19-20 Haziran	3	3
	Kurtuluş Şenlikleri ve İncir Festivali		3 Eylül	19	
	Bahar Şenliği		-	-	
Buca	Tiyatro Şenliği	Buca Belediyesi	Mart	-	11
	Buca Belediyesi Çocuk Şenliği		Nisan	19	
	Gençlik Şenliği		Mayıs	-	
	Forbes Sevgi Yolu Etkinlikleri		Ekim	-	
	Belgesel Film Şenliği		Kasım	4	
	Aşıklar Şöleni		Temmuz	-	
	Engelliler Haftası		Mayıs	3	
	Okul Öncesi Şenliği	İlçe Milli Eğitim	24-28 Mayıs	7	
	Halk Oyunları Şöleni		25-29 Nisan	3	
	Çocuk Bayramı Şenliği		16-25 Nisan	7	
	Hıdrellez Şenliği	Kırıklar Köyü	5 Mayıs	2	
Çiğli	Kuş cenneti Bahar ve Uçurtma Şenliği	Sasalı Belediyesi	9 Mayıs	13	1
Foça	Akdeniz Foku Kültür ve Doğa Şenliği	Foça Belediyesi	Haziran 4. Hafta	-	1

[238] İzmir Büyükşehir Belediyesi kurumsal websitesi, http://www.izmir.bel.tr/Details.asp?textID=9996, Erişim Tarihi 13.07.2012.

Tablo 3.66: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Şenlik ve Çeşitli Kutlama Günü Bilgileri (devam)

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlendiği	İlçe Toplamı
Gaziemir	Uluslararası Gaziemir Çocuk Şenliği	Gaziemir Belediyesi	23 Nisan	15	3
	Geleneksel Bahar Şenliği		Mayıs	2	
	Gençlik Şenliği	Sarnıç Belediyesi	19 Mayıs		
Güzel-bahçe	Çevre ve Çiçek Şenliği	Güzelbahçe Belediyesi	05 Haziran	5	2
	Rastgele Şenliği		01 Eylül	-	
Kara-bağlar	Karabağlar Gülüyor Karikatür ve Mizah Şenliği	Karabağlar Belediyesi – Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği	8-9 Nisan	2	1
Karaburun	Hıdrellez Şenliği	Karaburun Belediyesi	5 Mayıs	8	4
	Karaburun Şenliği		7-9 Ağustos	8	
	Kurtuluş Şenlikleri		17 Eylül	89	
	Denizle Buluşma Şenliği	Mordoğan Belediyesi	9-11 Eylül	8	
Karşıyaka	Uluslararası Karşıyaka Çocuk Şenliği	Karşıyaka Belediyesi - İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	18-25 Nisan	17	6
	Amatör Belediye Tiyatroları Buluşması	Karşıyaka Belediyesi	Kasım 1.-4. Hafta	-	
	Cahit Atay Liselerarası Tiyatro Şenliği		20 Mayıs-10 Haziran	21	
	Karşıyaka Şenliği		7-8-9 Eylül	16	
	Karşıyaka Spor Şenliği		2-7 Mayıs	2	
	Can Dostum Şenliği		Ekim	3	
Kemalpaşa	Nazarköy Boncuk Şenliği	Kemalpaşa Belediyesi	Mayıs	2	5
	Ulucak Deve Güreşi Şenlikleri		Aralık - Mart	-	
	Armutlu Deve Güreşi Şenlikleri		Aralık - Mart	-	
	Bağyurdu Deve Güreşi Şenlikleri		Aralık - Mart	-	
	Kurtuluş Şenlikleri		Eylül	88	
Kınık	Eğitim, Bilim ve Kültür Şenliği	Kınık Belediyesi	9-11 Haziran	9	3
	Deve Güreşleri		Mart	26	
	Yayakent Dedebayırı Hayrı	Yayakent Belediyesi	17 Nisan	9	
Kiraz	Kurtuluş Şenlikleri	Kiraz Belediyesi	1 Eylül	89	1
Konak	Alsancak Şenliği	Konak Bld.- Alsancak Koruma Güzelleştirme D.	26-28 Mayıs	11	11
	Güzelyalı Şenliği	Konak Bld. – Güzelyalı İyileştirme Platformu	Haziran	6	
	Gültepe Rumeli Semt Şenliği	Konak Bld.-Makedonya Göçmen Koruma Derneği	22 Haziran	7	
	Uluslararası İzmir Şiir Günleri	Konak Belediyesi – PEN Yazarlar Derneği	Mart	7	
	Gültepe Toros Şenliği	Konak Belediyesi	Haziran	4	

Tablo 3.66: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Şenlik ve Çeşitli Kutlama Günü Bilgileri (devam)

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlendiği	İlçe Toplamı
Konak	KIBATAEK[239] Uluslararası Edebiyat Şöleni		-	28	-
	Minik Denizciler Şenliği		-	-	
	Yalı Günleri		-	-	
	Felsefe Günleri		-	-	
	İzmir Türkçe Günleri	Konak Belediyesi-PEN Yazarlar Derneği	29 Eylül	11	
	İzmir Öykü Günleri	Konak Belediyesi – Edebiyat Derneği	Şubat	11	
Menderes	Geleneksel Cumaovası Uluslararası Halk Dansları Şenliği	Cumaovası Belediyesi	Temmuz	2	2
	Görece Bahar Şenliği	Görece Belediyesi	Mart	5	
Menemen	Kültür Sanat ve Kurtuluş Şenlikleri	Menemen Belediyesi	9 Eylül	23	4
	Geleneksel Köy Şenliği			6	
	Seyrek Bahar Şenliği	Seyrek Belediyesi	20 Mayıs		
	Geleneksel Ulukent Yağlı Güreşleri	Ulukent Belediyesi	-	34	
Ödemiş	Kadın Emeği Panayırı	Ödemiş Belediyesi	8 Mart	1	10
	Sanat Sokağı		Ramazan ayı	2	
	Engelliler Haftası Etkinlikleri		10-16 Mayıs	-	
	İlkbahar Kültür ve Sanat Etkinlikleri		28-29 Mayıs	-	
	Resim Şenliği		1 Mayıs	2	
	Deve Güreşleri Şenliği		-	17	
	Atletizm Şenliği		29-30 Nisan	3	
	KIBATAEK Uluslararası Edebiyat, Şiir, Resim Şenliği		4-5-6 Eylül	3	
	Ödemiş'te Sanatın Baharı[240]	Ödemiş Belediyesi – Balkan Kadınları Kültür ve Dayanışma Derneği	20-30 Nisan	1	
	Süs Bitkileri ve Fidancılık Sergisi	Ödemiş Belediyesi – Ödemiş Süs Bitkileri Üreticileri Birliği	Kasım	8	
Seferihisar	Tiyatrolar Buluşması	Seferihisar Belediyesi	Temmuz	3	2
	Yaz Şenlikleri	Doğanbey Belediyesi	Yaz ayları	-	

[239] KIBATAEK: Kıbrıs Balkanlar-Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu.
[240] Etkinliğe dokuz ülkeden 12 ünlü ressam katılmıştır. Bknz. Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 178.

Tablo 3.66: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Şenlik ve Çeşitli Kutlama Günü Bilgileri (devam)

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Tarih	Kaç Yıldır Düzenlendiği	İlçe Toplamı
Selçuk	Hıdrellez Şenlikleri[241]	Selçuk Belediyesi	5 Mayıs	-	7
	Sanat Sokağı[242]		6-8 Eylül	-	
	Ramazan Şenlikleri		Ramazan ayı	-	
	Selçuk Gençlik Haftası		16-19 Mayıs	-	
	Çocuk Oyunları Şenliği	Selçuk Belediyesi – SEGEM[243]	22 Nisan	-	
	Denizci Çocuk Şenliği	Selçuk Belediyesi – Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi	26 Eylül	-	
	Deve Güreşleri[244]	Selçuk Belediyesi – Kültür Turizm Vakfı	Ocak	29	
Tire	Geleneksel Deve Güreşleri	Tire Belediyesi	13 Şubat	-	5
	Geleneksel Kurtuluş Şenlikleri		4 Eylül	-	
	Geleneksel Boğa Güreşleri		5 Haziran	3	
	Sultan Nevruz Kutlamaları		21 Mart	-	
	Hıdrellez Kutlamaları		5 Mayıs	-	
Torbalı	Torbalı Güz Etkinlikleri	Torbalı Belediyesi	3-9 Eylül		6
	Hıdrellez Şenlikleri		5 Mayıs	7	
	Uçurtma Şenliği		Nisan	6	
	Çocuk Şenlikleri			-	
	Kurtuluş Şenlikleri		Eylül	89	
	Ekin Şenlikleri	Yazıbaşı Belediyesi	Güz ayları		
Urla	Urla Bağbozumu Şenlikleri[245]	Urla Belediyesi	13-15 Ağustos	-	3
	Kurtuluş Şenlikleri		12 Eylül	-	
	Uçurtma Şenliği	Urla Belediyesi - Yaren Vakfı	7 Haziran	12	
İLÇELER TOPLAMI					**98**

Kaynak: İlgili Belediyelere ait 2011 Faaliyet raporları.
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü (2007). Festivaller, Fuarlar ve Yerel Etkinlikler içinde (117-128). Ankara: DÖSİMM Basımevi İşletme Müdürlüğü.
İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Yerel Etkinlikler Verileri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

İzmir içerisinde düzenlenen şenliklere genel olarak bakıldığında zamanlama olarak bahar aylarında yoğunlaştığı ve tıpkı Hıdrellez kutlamaları gibi, Kurtuluş etkinliklerinin de neredeyse her ilçede yerel yönetimler marifetiyle kutlandığı söylenebilecektir. Şenlikler sadece ilgili

[241] Selçuk Belediyesi Hıdrellez kutlamaları kapsamında ayrıca Uçurtma Şenlikleri ve Bisiklet Kros Yarışmaları da düzenlenmektedir. Bknz. Selçuk Belediyesi resmi websitesi, http://www.selcuk.bel.tr/tr/index.php?page=haber_detay&haber_id=852, Erişim tarihi: 12.12.2012
[242] Söz konusu etkinlik Selçuk-Efes Festivali çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bknz. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.
[243] SEGEM: Selçuk Kadın Eğitim ve Gelişi Merkezi
[244] Pamucak mevkii festival alanında gerçekleştirilen şenliğe 15.000 civarında seyircinin katıldığı belirtilmektedir. Bknz. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.
[245] Şenliklerin 2600 yıllık bir geçmişi olduğu söylenmekte, "Üzüme balın, zeytine yağın düştüğü gün" olarak bilinmektedir. Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Yerel Etkinlikler verileri, 2012.

belediyelerce değil, farklı eğitim kurumları tarafından da organize edilmektedir. Bir taraftan İl Milli Eğitim Müdürlüğü denetiminde Bilim Şenliği türünde etkinlikler yapılırken, diğer taraftan İzmir içerisindeki üniversitelerde Bahar Şenlikleri düzenlenmektedir.

Şenlikler içerisinde Alsancak Şenliği son yıllarda özellikle kent genelinde yüksek katılım sağlayan etkinlikler arasında sayılabilir. Kültürel ve sanatsal aktivitelerin son yıllarda sokak ölçeğinde gerçekleştiriliyor olması kentlilere sağlıklı bir kültürel yaşam sunulması açısından önemli bir gelişmedir.

Yarışmalar

İBB sınırları içerisinde gelenekselleşmiş birtakım ulusal ve uluslararası yarışmalar, ağırlıklı olarak 5216 sayılı yasa öncesi sınırları oluşturan dokuz ilçede düzenlenmektedir. Tablo 3.67'de İBB sınırları içerisinde düzenlenen yarışma bilgileri sunulmuştur.

Tablo 3.65: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Yarışma Bilgileri.

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Kaç Yıldır Yapıldığı	Tarih	İlçe Toplamı
Merkez	27 Mart Dünya Tiyatro Günü 4 Kısa Oyun Yarışması	Dokuz Eylül Üni. Güzel Sanatlar Fak.		Şubat – Mart	14
	Uluslararası Fotoğraf Yarışması	İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü	-	-	
	27 Mart Dünya Tiyatro Günü Afiş Yarışması		-	-	
	Mizahi Nesneler Yarışması		-	-	
	Engelliler Şiir Yarışması		-	-	
	Ulusal Resim Yarışması		-	-	
	Barış Selçuk Gazetecilik Yarışması		-	-	
	23 Nisan Şiir Okuma Yarışması		-	-	
	Liselerarası Bilgi Yarışması		-	-	
	Kompozisyon Yarışması		-	-	
	Dr. Nejat Eczacıbaşı Ulusal Beste Yarışması	İzmir Kültür ve Sanat Eğitim Vakfı - İKSEV	1996 yılından beri 2 yılda bir	-	
	Caz Afişi Yarışması			-	
	Turgut Pura Vakfı Resim ve Heykel Yarışması	Turgut Pura Vakfı	31	Nisan	
	Şiir Olimpiyatları	İzmir İl Milli Eğitim Md.		-	
Aliağa	Yağlı Pehlivan Güreşleri	Helvacı Belediye Bşk.		Nisan	1
Balçova	1'den 5'e Kısa Film Yarışması	İzmir Ekonomi Üniversitesi		Mayıs 1. Hafta	1
Bayındır	Geleneksel Bayındır Rahvan At Yarışları	Bayındır Belediyesi	2		1
Bayraklı	Smyrna Öykü Yarışması	Bayraklı Belediyesi	-	14 Şubat	3
	Bir Yazar, Bir Kitap Tiyatro Şenliği		Her Yıl Her Ay	-	
	Eğitim Şenliği	İlçe Milli Eğitim Md.	2	Mayıs	

Tablo 3.67: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Yarışma Bilgileri (devam)

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Kaç Yıldır Yapıldığı	Tarih	İlçe Toplamı
Buca[246]	Ali Rıza Ertan Şiir Yarışması		16	Haziran 1.-4. Hafta	4
	Birleşmiş Çocuklar Resim Yarışması		19	23 Nisan	
	Cumhuriyet Konulu Suluboya Resim Yarışması		-	Mayıs	
	Okul Öncesi Şenliği	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	7	24-28 Mayıs	
Bergama	Bergama Fotomaratonu ve Fotoğrafçılar Buluşması	Bergama Belediyesi	1	-	1
Bornova	Bornova Liselerarası Müzik Yarışması	Bornova Belediyesi	2	Mayıs	1
Foça	Tek Kurşun Atış Yarışması	Avcılar Kulübü – Gerenköy Belediyesi		-	1
Gaziemir	Türk Halk Dansları Yarışması	Gaziemir Belediyesi		Mart	3
	Tramp Atışları Yarışması			Mayıs	
	Bilgi Yarışması				
Güzelbahçe	Sörf-Wind Sörf-Optimist Teşvik Turizm Haftası Yarışmaları	Güzelbahçe Belediyesi	-	Temmuz 1.-4. Hafta	5
	Yöresel Ev Yemekleri Yarışması		3	Mayıs	
	Deniz-Dağ Fotoğraf Yarışması		2	-	
	En Güzel Bahçe Yarışması		-	Temmuz	
	Dağ Bisikleti Yarışları[247]		2	Temmuz	
Konak	İlköğretim Okulları Arası 23 Nisan Resim Yarışması	Konak Belediyesi		23 Nisan	1
Karabağlar	Karabağlar'da Yaşam Fotoğraf Yarışması	Karabağlar Bld. – TFSF[248]– İFOD [249]	1	Nisan	1
Karaburun	Uluslararası Mordoğan Karikatür Yarışması	Mordoğan Belediyesi		Ağustos	1
Karşıyaka	Uluslararası Dans Yarışması	Karşıyaka Belediyesi			7
	En Güzel Bahçe, Balkon ve Apartman Bahçesi Yarışması		11	Mayıs	
	Zeytinyağlı Yemek Yarışması		2	-	
	Çevre Ödülleri Yarışması		-	5 Haziran	
	Dinçer Sezgin Öykü Yarışması		3	Şubat	

[246] 2011 yılı içerisinde teknik sebeplerden dolayı son 2 yıldır düzenlenmekte olan Fotoğraf ve Karikatür Yarışmaları gerçekleştirilememiştir. Ancak Çocuk Resim Yarışmasına 500 kişi, Şiir Yarışmasına 96 kişi ve Uluslararası Balkan Yemekleri Yarışması'na 47 kişinin katılmasıyla toplamda 643 kişinin yarışmalardan faydalanması sağlanmıştır. Bknz. Buca Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 207. Buca Belediyesinde geçmiş yıllarda düzenlenmiş Pop Müzik yarışması, Dans Yarışması ve Türk Sanat Müziği Ses Yarışması gibi yarışmalar da bulunmaktadır. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yerel Etkinlikler verileri, 2012.

[247] Güzelbahçe Bisiklet Şenliği çerçevesinde organize edilmektedir

[248] TFSF: Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu

[249] İFOD: İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği

Tablo 3.67: İzmir İl Sınırları İçerisinde Düzenlenen Yarışma Bilgileri (devam)

İlçe	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Kaç Yıldır Yapıldığı	Tarih	İlçe Toplamı
Karşıyaka	Geri Dönüşüm Tasarım Yarışması	Karşıyaka Belediyesi	2	Kasım	-
	Karşıyaka'nın Bir Başka Yüzü Ulusal Fotoğrafçılık Yarışması	Karşıyaka Belediyesi – Ege Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği – Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu	3	Ekim - Kasım	
Kemalpaşa	En Başarılı Kiraz Üreticisi Yarışması	Kemalpaşa Belediyesi	-	Haziran	1
	Kiraz Güzeli Yarışması		-		
Menemen	Uluslararası Sanat ve Çömlek Yarışması	Menemen Belediyesi	3	5-7 Eylül	1
Ödemiş	Kelime Türetme Yarışması	Ödemiş Belediyesi	1	18-20 Nisan	3
	Köpek Mera ve Irk Standartları Yarışması		3	15-16-17 Nisan	
	Türk Halk Müziği Amatör Sesler Yarışması		1	10 Eylül	
Tire	Geleneksel At Yarışları	Tire Belediyesi	-	4 Eylül	1
Torbalı	Karakuyu Mah.Rahvan At Yarışları	Torbalı Belediyesi	7	Nisan	2
	Özbey Mah.Deve Güreşleri		7	Şubat	
Urla	Tanju Okan Yat Yarışları	Urla Belediyesi	-	Haziran 1. Hafta	1
	Çaylak Kupası Yat Yarışları[250]				
İLÇELER TOPLAMI					**54**

İki yılda bir düzenlenen Ulusal Beste Yarışması, Çağdaş Türk Sanat Müziği bestelerinin üretilmesine destek olan ve özel bir vakıf tarafından organize edilen tek yarışmadır. Bunun yanısıra Milli Eğitim Bakanlığı'nca duyurulan resmi bilgi yarışmaları da söz konusudur. 2006 yılında 55, 2007 yılında ise 27 yarışma düzenlenmiştir. 2011 itibariyle organize edilen yarışma sayısı ise 48 olmuştur.

Özel Günler

İzmir ili sınırları içerisinde düzenli olarak kutlanan özel günlere bakıldığında (Bkz. Tablo 3.68) Kurtuluş Günleri'nin, Ramazan Eğlenceleri'nin ve anma günlerinin gelenekselleşecek düzeyde periyodik olarak düzenlendikleri söylenebilecektir.

[250] Geleneksel Urla Bağbozumu Şenlikleri kapsamında düzenlenmektedir.

Tablo 3.66: İzmir İl Sınırları Kapsamında Kutlanan Özel Günlere İlişkin Bilgiler.

Yer	Etkinlik Adı	Düzenleyen Kuruluş	Tarih
Merkez	Dünya Kitap Günü ve Kütüphaneler Haftası	İl Milli Eğitim Md. Kültür Bölümü	26 Nisan
	İzmir'in Kurtuluş Günü	İzmir Büyükşehir Belediyesi	9 Eylül
		Konak Belediye Bşk.	
Balçova	Uğur Mumcu Anma Günü	Balçova Belediyesi Bşk.	24 Ocak
	Cemal Süreyya Anma Günü		9 Ocak
	Aşık Veysel Anma Günü		6 Nisan
	Madımak Yangını Anma Günü		3 Temmuz
	Ödüllü Satranç Turnuvası		4 Temmuz
	Behçet Necatigil Anma Günü		13 Aralık
	Aziz Nesin Anma Günü		20 Aralık
	"Hoşgeldin Ramazan" Etkinlikleri		-
	Kültürevi Günleri		Mayıs
	Nevruz Bayramı	İzmir Ekonomi Üniversitesi	21Mart
		Balçova Kaymakamlığı, Balçova Belediyesi	
Aliağa	Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Helva Günü	Helvacı Belediye Bşk.	30 Nisan
	Uluslararası İzmir Şiir Buluşması		18-21 Mart
	Heykel Günleri		9-20 Ekim
	Uğur Mumcu'yu Anma Günü		26 Ocak
	Kazım Koyuncu'yu Anma Günü		16 Haziran
	Küba Dostluk-Dayanışma Gecesi		14 Ekim
	Dünya Çocuk Kitapları Haftası		Kasım-2.Hafta
	Emekliler Haftası Etkinlikleri		28 Haziran
Foça	Foça'nın Kurtuluş Günü	Foça Belediye Bşk.	11Eylül
Güzelbahçe	Geleneksel İYTE Dans Gecesi	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	16 Haziran
	Anneler Günü Piknik Etkinlikleri	Güzelbahçe Belediyesi	Mayıs 2.Hafta
	Zeki Müren Anma Günü		-
Kemalpaşa	Kemalpaşa'nın Kurtuluş Günü	Kemalpaşa Belediyesi	10-13 Ocak
Ödemiş	3 Eylül Kurtuluş Etkinlikleri	Ödemiş Belediyesi	3-13 Eylül
Seferihisar	Seferihisar Kurtuluş Günü	Seferihisar Belediyesi	11Eylül
Torbalı	Torbalı'nın Kurtuluş Günü	Torbalı Belediyesi	7 Eylül
Urla	Cumalı Buluşmaları	Urla Belediyesi	23 Mayıs
	Tanju Okan Anma Günü		30 Haziran
	Atatürk'ün Urla'ya Geliş Günü		Temmuz
	Sinema Günleri		9-10 Şubat
	Urla'nın Kurtuluş Günü		12 Eylül
	Bisiklet Maratonu	Urla Belediyesi Gençlik Spor İl Müdürlüğü, Doğa Sporları Kulübü, Titus F.Motor	8 Eylül

Kaynak: İlgili Belediye 2011 Faaliyet raporları; .C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü (2007). Festivaller, Fuarlar ve Yerel Etkinlikler içinde (117-128). Ankara: DÖSİMM Basımevi İşletme Müdürlüğü.

Diğer Kültürel Etkinlikler

Diğer kültürel etkinlikler kapsamında kent genelindeki geziler, paneller, söyleşiler, bilimsel toplantılar ya da kentsel sanat adına yapılmakta olan etkinlikler gibi çok çeşitli ve farklı etkinlikler bulunmaktadır.

İzmir ili içerisinde belediyeler tarafından gerçekleştirilmekte olan etkinliklere genel olarak bakıldığında, Tablo 3.69.'dan[251]görüleceği üzere Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisindeki belediyelerin kimi temel sanat alanlarında (sinema, dans, seminer vb.) doğrudan hizmet veremediği koşullarda da kent merkezinde özel kurum ve kuruluşlarca düzenlenen etkinliklerden yararlanıldığı düşünülebilir. Örneğin, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından sinema alanında herhangi bir etkinlik görülmemekle beraber, kent içerisindeki çok sayıda sinemanın varlığı, söz konusu alandaki ihtiyacı karşılamaktadır. Diğer taraftan, daha yaygın kitlelere erişim hedefiyle düzenlenen açık hava sinemalarının salt Büyükşehir Belediyesince organize edildiği görülmektedir.

Genel bakışta ön plana çıkan bir başka durum ise Kemalpaşa ve Bornova ilçelerinin diğer ilçe belediyelerine kıyasla niceliksel olarak daha etkin bir performans göstermeleridir. Buna göre, Bornova Belediyesi 2011 yılı içerisinde kültür ve sanat alanında toplamda 202 etkinlik[252] gerçekleştirirken, bunu Kemalpaşa (114 etkinlik), Menemen (114 etkinlik), Buca (103 etkinlik) ve Ödemiş (101 etkinlik) Belediyeleri izlemektedir.

İzmir ili içerisinde belediyeler tarafından düzenlenen tüm etkinlik kapsamları Tablo 3.69'daki gibidir. İzmir'deki belediyeler tarafından en fazla düzenlenen etkinliklerin sırasıyla tiyatro (428), konser(352), söyleşi, panel, konferans olduğu (254) tespit edilmektedir.

[251] İlçe belediyeleri arasında Tablo 3.69 içerisindeki listede olmayan belediyelerin 2011 faaliyet raporlarına erişilememiş olup resmi yazılara yanıt alınamamıştır.
[252] Bornova Şehir Tiyatrosunun 115 kez sahnelediği tiyatro oyunları bu değere dâhildir.

Tablo 3.67: İzmir İlinde Belediyeler Tarafından Düzenlenen Tüm Etkinlikler, 2011.

Belediye	Sinema	Açık hava sineması	Dans - Folklör	Tiyatro (Eser/Gösteri)	Sergi	Konser	Şenlik / Kutlama	Şiir / Anma Günü	Söyleşi	Panel	Konferans	Seminer	Sempozyum	Atölye	Yarışma	Fuar	Sirk	Festival	Gezi / Kültür Turu	Kent ve Körfez Turu	İmza Gümü	Moda Şovu
İBŞB	-	43	-	91	45	158	-	-	22	3	-	-	3	30	1	22	-	2	65	33	-	-
Aliağa	a	-	50	8	2	15	4	-	40			-	-	5	3	-	-	2	-	-	-	-
Bayındır	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Bayraklı	1	-	1	9/16[b]	2	13	2	3	7	2	1	7	-	2	1	-	-	1	-	-	6	-
Bergama	-	-	-	4/-	-	6	-	2	-	1	2	-	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-
Beydağ	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bornova	41	-	3	12[c] 20/115	1	23[d]	1	-	6	12	2	-	1	2	1	-	-	3	-	-	-	-
Buca	16	-	-	19	21	12	7	-	-	24			1	-	4	-	-	5	-	-	-	-
Çiğli	9	-	1	11	1	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Gaziemir	1	-	-	2[e]	7	10	3	4	2	5	-	2	1	-	1	1	1	-	3	-	2	-
Güzelbahçe	-	-	-	5	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-
Karabağlar	1	-	-	5	13	3	15[f]	4	8[f]	-	-	8	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Karşıyaka	-	-	1	4	1	-	7	2	14	-	-	-	-	-	7	-	-	3	-	-	-	-
Kemalpaşa	11	-	7	21	4	22	5	2	2	2	1	16	-	3	2	-	5	2	8	-	-	2
Kiraz	4	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Konak	-	-	-	6	47	8	11	7	-	-	-	-	1	8	3	-	-	4	4	-	-	-
Ödemiş	14	-	11	4/8	14[g]	19	9	-	5	1	2	10	-	-	3	2	1	-	1	-	4	1
Menemen	45[h]	-	-	6/51	4[h]	15	3	2	17			2	21	-	5	-	-	6	-	-	-	-
Menderes	-	-	-	19	-	10	-	-	-	-	-	13	1	-	4	-	-	1	-	-	-	-
Narlıdere	9		5	51	17	13	-	1	5			-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Selçuk	11	-	3	10[i]	-	15	7	-	1	-	1	7	1	3	1	-	-	2	5	-	-	-

Kaynak: İlgili belediyelere ait 2011 Faaliyet raporları, ilgili belediye resmi websiteleri, Erişim Tarih Aralığı: 09.09.2012 –15.10.2012.

a. Aliağa Atatürk Kültür Merkezi cep sinemasında haftanın 7 günü 3 seans film gösterimleri yapılmaktadır. 2011 yılında toplam 2000 seans film gösterimi kayda geçmiştir. Aliağa Belediyesi Sosyo-Kültürel ve İdari İşler Daire Başkanlığı, 2012.
b. Bayraklı Belediyesi Tiyatrosu 2 eser ve 2 gösteri ile dâhil edilmiştir. Bayraklı Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu s. 100.
c. Bornova Belediyesi Şehir Tiyatrosu gösterileri hariç tutulmuştur. Bornova Belediyesi Şehir Tiyatrolarında 2011 yılında 20 eser toplamda 115 kez sahnelenmiştir. Daha detaylı bilgi için Bknz. 3.1.1.1. İzmir'de Tiyatro Kültürü ve Tiyatrolar bölümü ve Bornova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu s. 61.
d. Konser verilerinde 23 konserden 7'si Bornova Belediyesi'ne bağlı Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği Koroları tarafından verilmiştir.
e. Tiyatro eserleri içerisinde 5'i Gaziemir Belediyesi Tiyatro Topluluğu, 1'i Gaziemir Belediyesi Çocuk Tiyatro Topluluğu tarafından ve 2'si ise Gaziemir Belediyesi Gençlik Tiyatrosu tarafından sahnelenmiştir. Gaziemir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.52-53 ve 68.
f. Karabağlar Belediyesinde düzenlenen "Türkçe Günleri" ve "Edebiyat Günleri" söyleşi kategorisinde dahil edilmiştir. Karabağlar Belediyesi'nce ayrıca Çocuklarla Sokakta Sanat adı altında çok çeşitli aktivitelerin bir arada yapıldığı bir etkinlik gerçekleştirilmektedir. 2011 yılı için Çocuklarla Sokakta Sanat adı altında 5 adet etkinlik gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 8 adet Ramazan Eğlencesi de kutlama olarak kabul edilmiştir. Bknz. Karabağlar Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.184.
g. Ödemiş ilçesinde düzenlenen toplam 14 sergi içinde 4'ü (2 resim sergisi, 1 yöresel ürünler sergisi, 1 fotoğraf sergisi) Birgi beldesinde düzenlenmiştir. Birgi Belediyesi Başkanlığı Yazı İşleri Müdürlüğü, 2012.
h. Menemen Belediyesi Sineması'nda 2011 yılında 45 film 1700 seansta 170.000 kişi tarafından izlenmiştir. Ayrıca Menemen Belediyesi Tiyatrosu MEBET tarafından 6 oyun 51 kez sahnelenmiş ve 20.000 kişi tarafından izlenmiştir. Ayrıca ilçe içerisinde düzenlenen 3 konsere (2'si açıkhava konseri) 2950 kişi, 4 sergiye ise 2000 kişi katılım göstermiştir. Bknz. Menemen Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 96.
i. Selçuk Belediyesi'nce düzenlenen 10 tiyatro etkinliğinden biri İzmir Sokak Sanatları Atölyesi Oyuncularının Canlı Heykel Gösterisi olmuştur. Ayrıca çocuklarla yapılan sanat etkinlikleri kapsamında 2 kukla gösterisi de tiyatro alanındaki çalışmalara dâhil edilmiştir. Bknz. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

Geziler

Farklı kurumlar tarafından her yıl düzenli olarak organize edilen ve kentlilerin yoğun ilgi gösterdikleri geziler kapsamında ilk olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yıllar içerisinde düzenli olarak gerçekleştirilen gezilerden bahsedilmelidir.

Kent ve körfez gezileri, çeşitli mahalle ve köylerde kimi sebeplerden ötürü kentin içini görmemiş, gezme imkânı bulamamış, gemiye hiç binememiş ya da maddi durumu yetersiz bayanları kentle ve körfezle tanıştırmak amacıyla 2006 yılı Mayıs ayında başlatılmıştır. İlk olarak Konak İlçesinin Günaltay Mahallesi'nde başlatılan Kadınlara Yönelik Kent ve Körfez Turu gezileri yaz aylarında Konak Meydanı, Saat Kulesi, Tarih ve Sanat Müzesi, Hayvanat Bahçesi ve Körfez turunu; kış aylarında ise ek olarak İnciraltı Kent Ormanı, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesini (APİKAM) içermektedir. Geziler İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Ancak 2007 yılında 50 olan gezi sayısının 2011 yılında 11'e düştüğü gözlenmekle beraber, katılımcı sayısında 2007 yılında 1500 kişiden, 2011 yılında 2820 kişi olarak artış kayda geçmiştir.[253] 2005 yılı Mart ayında başlanan **Çocuk ve Müze Gezileri** ise İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Rehberler Odası işbirliği ile yapılmaktadır. Profesyonel turist rehberi eşliğinde yapılan geziler, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM), Agora ören yeri, Tarih ve Sanat Müzesi gibi tarihi ve kültürel alanlara düzenlemektedir (İBB, 2008, 93). 2007 yılına ilişkin olarak 140 gezide 2520 öğrenciye ulaşıldığı görülmektedir.

[253] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2007 ve 2011 Faaliyet Raporları.

Bu gezilerin yanısıra İzmir'de kentlilik bilincinin oluşması ve kentlinin yaşam kalitesinin yükselmesi amacıyla salonlara erişimi kısıtlı bölgelerdeki okullarda ve semt merkezlerinde Büyükşehir Belediyesi tarafından **Gezici Sanat Otobüsü** etkinlikleri geliştirmiştir. 2011 yılında Doğal Yaşam Parkı'nda, Aşık Veysel Rekreasyon Alanı'nda ve 80. Enternasyonal Fuar kapsamında belediye sokağında olmak üzere toplam 65 adet gösterim ve dinleti gerçekleştirilmiştir.[254]

İzmir kentinde düzenlenen geziler kapsamında ayrıca her belediye bünyesinde gerçekleştirilen geziler de söz konusudur. Kültür gezileri olarak adlandırılan bu geziler içerisinde (Bkz. Tablo 3.69) Kemalpaşa, Konak, Gaziemir ve Selçuk Belediyeleri bünyesinde düzenlenen geziler sayıca yoğunlaşmakla beraber, Ödemiş, Foça ve Çiğli gibi belediyeler tarafından da gezi etkinliği yapıldığı görülmektedir.

Gezi etkinlikleri kapsamında İzmir kent merkezi içerisindeki bisiklet kullanımının artırımına yönelik stratejilerden de bahsedilmelidir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı tarafından 2010 yılında 20 adet bisiklet alınmış ve Bostanlı Rekreasyon Alanı'nda (Karşıyaka) kullanıma sunulmuştur. Haftanın her günü kimlik karşılığı ücretsiz olarak halkın kullanımına sunulan hizmetten, 2011 yılında 7500 kişinin yararlandığı ifade edilmektedir.[255]

Gezi etkinlikleri arasında son yıllarda kültür mirasına ilişkin bilincin geliştirilmesi amacıyla düzenlenen "zaman yolculuğu" etkinliklerinden de bahsedilmelidir. Tarihi yaşatarak ve eğlendirerek öğretme hedefiyle ilçe sınırları içerisinde arkeolojik sit alanı bulunan ilçelerde uygulandığı gözlenmektedir. Zaman Yolculuğu – Time Travel Projesi,[256] Karşıyaka Belediyesi, Bornova Belediyesi, Manisa Belediyesi ve Bayraklı Belediyesi'nin İsveç'in Kalmar kenti ile birlikte 2008 yılından beri sürdürülmektedir.

Bilimsel Toplantılar

İzmir ili içerisinde eğitim kurumları haricinde ilçe belediyeleri tarafından düzenlenen çok sayıda bilimsel toplantı etkinliğinden söz edilebilir. Tablo 3.69'da görüleceği üzere il içerisinde 2011 yılı itibariyle kent içerisinde yapılan panel, söyleşi, konferans, sempozyum ve seminer etkinlik sayılarına bakıldığında Bornova Belediyesince panellerin, Kemalpaşa ve Ödemiş Belediyelerince seminerlerin öne çıktığı, ölçek itibariyle üstünlüğü nedeniyle de tüm etkinliklerin en fazla İzmir Büyükşehir Belediyesince gerçekleştirildiği gözlenmektedir. Ancak örneğin panel ve söyleşiler açısından bakıldığında İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü tarafından organize edilen etkinliklere 2007 itibariyle katılımın yaklaşık 1.500 kişi olduğu,[257] ancak 2011 yılında herhangi bir panel ve söyleşi organize edilmediği görülmektedir. Diğer taraftan Konak Belediyesi tarafından düzenlenen Alsancak Söyleşileri ve Eşrefpaşa Söyleşilerinin ise gelenekselleşmiş olması gerekirken, 2011 yılı itibariyle herhangi bir söyleşi dizisinden bahsedilmemektedir.[258]

---

[254] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 218.
[255] A.g.e., s. 212.
[256] Karşıyaka Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 33.
[257] İzmir Büyükşehir belediyesi 2007 Faaliyet Raporu.
[258] Konak Belediyesi 2007 ve 2011 Faaliyet Raporları.

Benzer şekilde İzmir Kültür ve Sanat Eğitim Vakfı (İKSEV) tarafından düzenlenen bilimsel **kültür kongreleri**nin de İzmir kentini farklı kılan etkinliklerden biri olarak geçmişte göze çarptığı, ancak atılan adımların devamının getirilemediği görülmektedir. İlki 1997 yılında düzenlenip "Demokrasi Kültürü ve Globalleşme" konusuna temellenen Birinci Ulusal Kültür Kongresini 2000 yılında "Barış Kültürü" teması ile İkinci Ulusal Kültür Kongresi izlemiştir.[259] Ancak kentin kültürel yaşamı için önemli katkılar sağlamayı sürdürebilecek içerikte bir etkinlik olmasına rağmen kültür kongrelerinin 2000 yılı sonrasında organize edilmediği görülmektedir.

Diğer taraftan bilimsel toplantı kapsamında yerel yönetimler tarafından düzenlenen sempozyumlar da bulunmaktadır. Bergama ilçesinde Pergamon antik kentinin 2012 UNESCO Kültür Mirası Kentler adayı olması nedeniyle 16 Temmuz – 10 Ağustos 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmesi planlanan 1. Uluslararası Pergamon Taş ve Heykel Sempozyumu[260] bu anlamda özel bir örnek olarak verilebilecektir. Plastik sanatlar alanında ayrıca Gaziemir Belediyesi tarafından organize edilen 1. Uluslararası Türkan Saylan Taş Heykel Sempozyumu" ise 2011 yılında gerçekleştirilmiştir.[261]

Tablo 3.68: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce Düzenlenen Toplantı Sayıları, 2004 – 2011.

Yıl	Toplantı Sayısı	İzleyici Sayısı
2004	32	1975
2005	48	2712
2006	52	3026
2007	183	10595
2008	79	3718
2009	108	7494
2010	42	1678
2011	67	1670
Toplam	**611**	**32868**

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.s.357.

İzmir kentinde kimi zaman yerel yönetimler ve üniversite işbirliği kapsamında düzenlenen organizasyonlardan da söz edilebilir. Ege Üniversitesi Rektörlüğü ile Bergama Belediyesi tarafından ortaklaşa olarak 07-09 Nisan 2011 tarihleri arasında Bergama'da düzenlenen "Uluslararası Bergama Sempozyumu"[262] bu anlamda bir başka özel örnek olarak verilebilecektir. Sempozyumda Bergama'nın kültürel miras açısından öneminin ortaya konulmasının yanısıra, vizyon ve geleceğine ışık tutacak yeni araştırmaların, yeni fikir ve görüşlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.[263] Benzer şekilde, Ege Üniversitesi tarafından düzenlenen "Kültürel Yaklaşım Uluslararası Sempozyumu"na Bornova Belediyesi'nce destek verilmiştir.[264] Bir diğer örnek de Selçuk Belediyesi'nin Kent Belleği Projesi kapsamında oluşturulan Kent Belleği Akademik Danışma Kurulu ve Gönüllü Çalışmaları üzerinden verilebilir. Belediye, proje çerçevesinde çeşitli branş, okul ve kurumlardan 22 kişilik akademisyen ve uzman grubunun oluşturduğu bir Akademik Danışma Kurulu yönlendirmesi ile çalışmalarını sürdürmektedir.[265]

---

[259] Detaylı bilgi için İKSEV kurumsal websitesi, http://www.iksev.org/kultur_tr_02.php, Erişim Tarihi: 13.09.2012.
[260] Pergamon Taş ve Heykel Sempozyumu kurumsal websitesi, http://pergamonsculpturesymposium.com/tesekkur.html, Erişim Tarihi: 08.10.2012
[261] Gazemir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 58.
[262] Bergama Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.49.
[263] Ege Üniversitesi kurumsal websitesi, http://egeweb2.ege.edu.tr/gd/halkilis/bergamasemp/davet.htm, Erişim tarihi:08.10.2012.
[264] Bornova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.32.
[265] Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.

Diğer taraftan, İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde çeşitli sivil toplum kuruluşlarının düzenlediği tarih, kültür, sanat, sağlık v.b. ile ilgili 67 adet toplantıya İzmir Büyükşehir Belediyesi ev sahipliği yapmıştır. Bu toplantılara 2004 yılı sonrasında toplam 32868 kişinin katıldığı kayda geçmiştir.[266]

Diğer sanat etkinlikleri

Tablo 3.69: Tarihi Havagazı Fabrikası'nda Düzenlenen Atölye Çalışmaları, 2011.

Atölye	Dans Atölyesi	Resim Atölyesi	Heykel Atölyesi	Hareketli Görüntüler Atölyesi	Ses ve Müzik Atölyesi	2'li Fabrika Atölyesi	Fotoğraf Atölyesi	Atık Maddelerin Dönüştürülmesi Atölyesi	Toplu atölyeler	Toplam
Atölye Sayısı	7	3	5	3	1	2	2	2	5	**30**
Katılımcı Sayısı	51	67	41	43	33	74	29	74	229	**641**

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 222.

İzmir kenti içerisinde gerçekleştirilmekte olan sanat etkinlikleri tüm ilçeler itibariyle çok çeşitlidir. Çeşitlilik içeren bu yelpaze içerisinde özellikle merkez kentte gerçekleştirilen atölye çalışmaları arasında ön plana çıkan çalışmalardan biri de İzmir kent merkezinde konumlanan Tarihi Havagazı Fabrikasının evsahipliğini yaptığı atölye çalışmalarıdır. Ağırlıklı olarak görsel ve sahne sanatları alanlarını kapsayan çalışmalar için 2011 yılı itibariyle toplam 30 atölyeye 641 kişinin katılım gösterdiği gözlenmektedir.

Sokak Sanatları

Son yıllarda kültür ve sanat etkinliklerinin gündelik yaşamın içinde kentliler tarafından sürekli deneyimlenen bir parçası olarak yer almaları hedefi ile atılan kimi adımların yaklaşım olarak İzmir ilinde de benimsendiği söylenebilir. Örneğin Ödemiş ve Selçuk ilçe belediyelerinin "Sanat Sokağı" uygulamaları, Konak Belediyesi'nce organize edilerek gelenekselleşen Alsancak Şenlikleri ya da Sokak Oyunları Festivali ya da Bayraklı Belediyesince düzenlenen Sokakta Sanat Var[267] gibi uygulamalar bu tür etkinliklere verilebilecek sadece birkaç örnektir. Ancak sokakta yürütülen sanatsal faaliyetlerden İzmir kentine özgü bir diğeri de **canlı heykel** uygulamalarıdır. Türkiye'de bu alanda bir ilk olarak İzmir'de kurulan İzmir Sokak Sanatları Atölyesi tarafından yürütülen çalışmalar sadece merkez kent içerisinde değil, çeşitli şenlik ve festival kapsamlarında ilçe belediyelerinin de[268] tercih ettiği bir şekilde sürdürülmektedir.[269]

[266] A.g.e., s. 357-358.
[267] Bayraklı Belediyesi resmi websitesi, http://www.bayrakli.bel.tr/kultursanat.aspx?id=16, Erişim tarihi,: 01.09.2012.
[268] Bknz. Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.
[269] Daha detaylı bilgi için bknz. İzmir Sokak Sanatları Atölyesi kurumsal websitesi, www.sokaksanatları.com, Erişim Tarihi 07.09.2012.

Üniversiteler Bünyesinde Düzenlenen Etkinlikler

Farklı üniversiteler bünyesinde organize edilen etkinlikler kentteki sosyo-kültürel profile katkıda bulunmaktadır. İzmir'de eğitim veren 9 üniversitenin tümü öğrencilerinin sosyal ve kültürel yaşamını desteklemek üzere Sağlık – Kültür – Spor (SKS) birimleri kurmuş ve bu birimler aracılığıyla kültürel etkinliklerini yürütmektedirler. SKS birimlerinin yanısıra SEM (Sürekli Eğitim Merkezleri) kanalıyla da çeşitli etkinlikler gerçekleştirmektedirler. Bu birimler altında yürütülen kültürel etkinlikler salt öğrencilerine yönelik değil, kamuya da açıktır.

İzmir'deki üniversitelerin kültür hayatına katkılarının özellikle son 10 yılda artış gösterdiği görülmektedir; bunun nedeni de bu tarih itibariyle özel/vakıf üniversitelerinin faaliyete geçmeleridir. Ayrıca 2002 yılından itibaren kurulan vakıf üniversitelerinin altısından dördü; tasarım ve yaratıcı sanatlarla ilgili bölümleri içermekte ve bu nedenden dolayı da kültürel ve sanatsal etkinliklere daha fazla yer vermektedirler.

Üniversitelerin Sağlık – Kültür – Spor (SKS) birimleri dışında, fakülteler ve bölümler de çeşitli etkinliklerde bulunmakta ve Sağlık – Kültür – Spor (SKS) birimlerine faaliyet raporlarında bildirmektedirler. Bununla birlikte kayıtlara çeşitli nedenlerde geçmeyen aktivitelerin de olduğu bilinmektedir. Tablo 3.72'de İzmir'deki üniversitelerin Sağlık – Kültür – Spor (SKS) birimlerinden alınan ve 2002-2007 ve 2011 yıllarında gerçekleşen sosyo-kültürel etkinlikleri gösterilmektedir.[270]

İzmir üniversiteleri son on yılda büyük Kongre ve Sempozyum etkinlikleri açısından durağan bir tablo çizmektedir. Bunun nedeni kongre ve sempozyum gibi organizasyonların külfetli olması ya da taleple ilgili sorunlar olarak açıklanabilir. Öte yandan daha küçük ve kısa süreli seminer, konferans, panel gibi etkinliklere daha fazla rağbet edildiği görülmektedir. Buna rağmen İzmir büyüklüğünde bir kent için çok aktif etkinlik tablosu ile karşılaşılmamaktadır. Üniversite etkinlikleri içinde son on yılda, daha geniş kitlelere hitap eden konser, festival ve vb. kitle gösterilerinin de sayılarında daha fazla artış gözlenmektedir.

[270] İlgili Üniversitelerin, Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı; Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ve Öğrenci Dekanlıkları (2012). İzmir Üniversitesi ile Şifa Üniversitesi ilgili birimlerinden veri alınamamıştır.

Tablo 3.70: İzmir'deki Üniversitelerin Bünyesinde Düzenlenen Sosyo-Kültürel ve Bilimsel Etkinlikler, 2002 – 2007 – 2011.

ÜNİVERSİTELER	KONGRE /SEMPOZYUM			SÖYLEŞİ/KONFERANS/PANEL			ÇALIŞTAY			KÜLTÜR VE SANAT KURSLARI			GEZİ			YARIŞMA			SERGİ			FESTİVAL KONSER			TİYATRO			SİNEMA		
	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011	2002	2007	2011
EGE ÜNİVERSİTESİ	12	15	10	22	64	64		2	4	63	31	57	117	112	113	13	25	10	10	21	133	48	58	129	57	62	133	22	45	139
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	5	10	2	3	7	13	10	6	7	-	-	-	9	7	4	1	1	3	4	4	3	15	6	23	6	3	11	7	9	11
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	-	5	8	-	7	8	-	4	12	-	3	8	-	-	8	-	9	22	-	6	6	-	13	19	-		7	-	3	3
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	-	-	-	-	-	3	-	-	-		-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ	-	1	3	3	22	49	-	-	1	-	3	4	-	-	8	-	1	6	-	2	17	-	4	15	-	1	4	-	-	10
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	-	5	8	20	35	30	10	23	80	-	-	-	-	2	10	-	2	3	-	4	20	-	4	5	-	2	4	-	1	3
İZMİR ÜNİVERSİTESİ																														
GEDİZ ÜNİVERSİTESİ			1			25			4			11			19			3			4			7			2			1
ŞİFA ÜNİVERSİTESİ																														
Toplam	**17**	**36**	**32**	**48**	**135**	**192**	**20**	**35**	**108**	**63**	**37**	**82**	**126**	**121**	**162**	**14**	**38**	**47**	**14**	**37**	**184**	**63**	**85**	**198**	**63**	**68**	**161**	**29**	**58**	**167**

Kaynak: İlgili Üniversitelerin, Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı; Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ve Öğrenci Dekanlıkları (2012).

3.2.3.6. İzmir'de Fuar Kültürü ve Uluslararası Organizasyonlar

İzmir kentinin fuar kültürünün ülkedeki temsilcisi konumuna gelmesini sağlayan ve bu yönüyle bir anlamda kente kimliğini veren öğelerden biri sayılabilecek İzmir Enternasyonal Fuarı'nın doğuşu, 17 Şubat 1923'te Atatürk'ün talimatı ile İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'nde açılan sergiye kadar uzanır. Kongre'nin hazırlamış olduğu ortam, kente 4 Eylül 1927'de açılan Birinci Dokuz Eylül Sergisi'ni ve ardından çok daha başarılı geçen İkinci Dokuz Eylül sergisini kazandırmış, bu sergiler ile yerli-yabancı çok sayıda katılımcı firma ve izleyici kentte ağırlanabilmiştir. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ile gelen duraklamanın aşılması sonrasında ise sergi ulusal mahiyet kazanarak "Dokuz Eylül Panayırı" adını almış, bu amaçla panayır için özel olarak hazırlanan Cumhuriyet Meydanı'ndaki alan açılmıştır. Sergiden panayıra dönüşen etkinlik alanının uluslararası nitelik kazanması ise 1935 yılında "Arsıulusal İzmir Panayırı" olarak adlandırılması sonrasında olacaktır.[271] İzmir Fuarı'nın eski yangın alanında, diğer bir deyişle bugünkü Kültürpark olarak bilinen konumunda faaliyete geçmesi ise resmi olarak 1 Eylül 1936 yılına tarihlenir. Fuar bugünkü adını " İzmir Enternasyonal Fuarı" olarak 20 Ağustos 1937'de almıştır.

İzmir Enternasyonal Fuarı Türkiye'nin Uluslararası Fuarlar Birliğine (UFI) üye tek genel ticaret fuarıdır. Özellikle dünyada genel fuarların yerini ihtisas fuarcılığının alması üzerine, 7 Şubat 1990 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege İhracatçılar Birliği, İzmir Ticaret Odası ve İzmir Ticaret Borsası ortaklığı ile kısa adı İZFAŞ olan İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri Ticaret A.Ş. kurulmuştur.[272] İzmir Enternasyonal Fuarı ihtisas fuarcılığının yanısıra kentin kültür ve sanat yaşamına da katkıda bulunmakta, kentin önemli kültür ve sanat merkezlerini[273] bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca büyük alanlar sunan holler, kentte bienal ya da festival gibi büyük ölçekli kültür-sanat etkinliklerinin düzenlenmesini kolaylaştırmaktadır.

Sunulan aktivite yelpazesi üzerinden İzmir Enternasyonal Fuarı'nın kente kazandırdığı önemli bir özellik de İzmir'in Türkiye'de "gazino kültürü"nün ilk yerleştiği kentlerden birisi olarak kabul edilmesidir. 1980'li yıllara değin Türkiye'de İzmir Fuarı ve eğlence birarada düşünülmekte idi. Nitekim Kültürpark'ın İzmir'in eğlence yaşamında önemli bir yeri vardır. İzmir Kültürpark'ın, şehrin kültür, sanat, spor ve eğlence yaşamının merkezi oluşturduğu söylenebilecektir. Canlılık yaz kış hiç eksilmeden bütün yıl boyunca devam etmektedir. Kültürpark fuar ve fuar günlerinde düzenlenen eğlence yanında yıl boyunca kentlilerin çok amaçlı kullanımına açıktır.[274] Uluslararası fuarın, İzmir ve Türkiye ekonomisinde büyük katkı sağlaması nedeniyle Kültürpark günlük dilde İzmirliler arasında "Fuar" diye de anılır. Fuar sırasında sadece ekonomik faaliyetlerin değil, aynı zamanda fuar içindeki gazinolarda halkın

---

[271] İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ) Resmi Websitesi, http://www.izfas.com.tr/kurumsal_tarihce-l-1-sayfa_id-101-id-6570-g_id-3917-f-c22c2a8de3f085756015f4475c29adcd, Erişim tarihi 10.10.2012.

[272] Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/belge/1-87506/kulturpark.html, Erişim Tarihi 10.10.2012.

[273] İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı İsmet İnönü Kültür Merkezi, Fuar Açıkhava Tiyatrosu, İZFAŞ Sanat Galerisi, Fuar Gençlik Tiyatrosu, Doğal Taş Müzesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı İzmir Tarih ve Sanat Müzesi gibi önemli kültür mekânları Kültürpark'ta konumlanmaktadır.

[274] Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.izmirkulturturizm.gov.tr, Erişim Tarihi 10.10.2012.

ucuz eğlenebileceği müzik ağırlıklı programa dayanan eğlencelerin de düzenlenmesi söz konusu olmuştur. İzmir Fuar'ı bu ekonomik yönü yanında eğlence bakımından da İzmir'i aşan bir ilgi görmüş, çevre il ve ilçelerden hem fuarı gezmek, hem de eğlenmek için gelinmesi bir gelenek olmuştur. İzmir Fuarı'nda Türkiye'nin ünlü sanatçılarını izlemek için farklı illerden gelen yerli turistlerin belirli bir turizm hareketi oluşturması eğilimi 1990'lı yıllara kadar sürmüştür. Ancak günümüzde İzmir'in varolan "eğlence kenti imajı" devam etmekle beraber, bunun içerisinde gazino kültürünün giderek değer kaybettiği gözlenmektedir. Kentin eğlence mekânları daha çok Alsancak semtinde yoğunlaşmakta olup, ağırlıklı olarak tarihi nitelikli yapılarda veya eski depo yapılarında yeniden düzenlenme sonucu elde edilmişlerdir.

Geleneksel olarak her yılın Ağustos-Eylül aylarında açılan Fuar, sadece sergileme faaliyetleri bazında kalmayarak, çok çeşitli sosyo-kültürel aktivitelerle de zenginleştirilmektedir. İhtisas fuarlarının niteliğine göre (Bkz. Tablo 3.73) destekleyici sosyo-kültürel etkinlikler de çeşitlenmektedir. Örneğin, Kitap Fuarları süresince çok sayıda panel, edebiyat söyleşiler, konferans, seminer, imza günü gibi çok sayıda etkinlik fuar programları içerisine dâhil edilmektedir.

Tablo 3.71: İzmir Enternasyonal Fuarı Kapsamındaki Sosyo-Kültürel Etkinlikler 2007- 2012.

Yıl	Fuar Etkinlikleri
2007	Dünya Mutfakları Festivali; Orkide Türkü Şenliği; Şiirli Geceler; Nostaljik Fuar Gazinosu Konserleri; Basın, Hayat, Edebiyat Söyleşileri; Kişisel Gelişim Festivali; Sinema Burada Festivali; Herkes İçin Sağlık Sempozyumu; Acil Tıp Kongresi; Sergiler (fotograf, karikatür, seramik); Kitap Sokağı; Deniztemiz Turmepa Çocuk Etkinlikleri
2012[275]	Hatay Medeniyetler Korosu Konseri; Mini Rock Konserleri; Kent Orkestrası; Çocuk Kulübü Etkinlikleri; Çocuk Tiyatrosu; Yöresel Lezzetler Festivali; Tiyatro Oyunları; Sinema Burada Festivali: Tasarım Filmleri ve Politik Filmler İEF'de; Uluslararası Sanat Günleri; Leman Kültür ve Söyleşiler; Çevre Günü Fotoğraf Sergileri; Cumhuriyetin Vitrini İzmir Fuarı Fotoğraf Sergisi; Yazının Rengi Fotoğraf Sergisi; 3. Kuantum Enerji Seminerleri; 4. Tiyatro Oyunculuğu Workshop; Mini Sokak Gösterileri; 1. Ulusal Karikatür Yarışması; 1. Ulusal Fotoğraf Yarışması; Anadolu Ajansı Fotoğraf Sergisi; Klasik ve Spor Otomobil Sergisi; İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri; EXPO 2020 Aktivite Alanı.

Kaynak: İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ) (2012).

Fuar Kültürpark içerisinde yer alan İsmet İnönü Sanat Merkezi, Atatürk Açık Hava Tiyatrosu, İZFAŞ Sanat Galerisi ve Gençlik Merkezi ile İzmir'in kültür-sanat merkezi konumundadır. Doğal nitelikli Kültürpark alanı eğlence ve dinlence alanlarının başında gelmektedir. Son yıllarda belediye tarafından yürütülen çalışmalarda Kültürpark alanı beton yapılardan arındırılmakta ve yıkılan yapıların yerine yeni yeşil alanlar oluşturulmaktadır.

İzmir'deki Fuar Organizasyonları

İzmir ilindeki fuar organizasyonlarının son iki yıldaki durumuna bakıldığında (Tablo 3.74) fuarların ağırlıklı olarak İzmir Kültürpark Fuar alanında düzenlendiği, bunun dışında sadece Ödemiş Belediyesi tarafından 27 yıldır düzenlenen Ödemiş Milli Fuarı'nın ve Ege Üniversitesi

[275] İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ) kurumsal websitesi, http://ief.izfas.com.tr/etkinlik_programi_detayli_etkinlik_programi-l-1-sayfa_id-101-id-59554-g_id-28594-f-3fd7feccc04e5cb720e46a518c33c4db, Erişim Tarihi: 15.10.2012.

tarafından 2005 yılından bu yana düzenlenmekte olan EgeArt Sanat Günleri'nin bulunduğu görülmektedir.

1985 yılından önce Ödemiş Ticaret Odası tarafından "Sanayi Sergisi" adıyla yapılan tanıtım etkinliği, dönemin Belediye Başkanı zamanında Ödemiş Belediyesi'nin girişimleriyle "Ödemiş Milli Fuarı" olarak düzenlenmeye başlanmıştır. 1. Milli Fuar 3 Eylül 1985 yılında açılmıştır.[276] İzleyen süreçte Ödemiş Belediyesi tarafından 125. Yıl Kültürpark karşısında "Yeni Fuar Alanı" 17.000 m^2lik alan düzenlenerek yeni bir fuar alanına dönüştürülmüştür.[277] **Ödemiş Milli Fuarı,** ilçenin ticari, sınai ve zirai potansiyelinin, gelişim ve yeniliklerinin sergilenerek tanıtılması ve kentin sosyo-kültürel yapısının geliştirilerek turizmin hareketlendirilmesi amacıyla 1984 yılından beri 27 yıldır düzenlenen fuara, 2011 yılında 181 firma katılmıştır. Her yıl 3-13 Eylül tarihleri arasında düzenlenen Milli Fuarın kentin ve bölgenin ticari hayatına büyük canlılık getirdiği ifade edilmektedir.[278]

Kültürpark'ta konumlanan İzmir Fuarı'nda ise son iki yılda mühendislik ve teknoloji alanında düzenlenen fuarların sayıca ağırlığı olmasına karşın, moda tasarım alanındaki fuarların katılımcı ve ziyaretçi sayıları anlamındaki ağırlıkları (Bkz. Tablo 3.74) gözle görülür derecede farklılık göstermektedir. Kültürpark'ta konumlanan İzmir Fuarı'nda yılda düzenlenen 30 civarında ihtisas fuarı içerisinde özellikle Mermer ve Doğaltaş Teknolojileri Fuarı ile If Wedding Gelinlik Damatlık ve Abiye Fuarı'nda birkaç yıl gibi kısa bir sürede talep patlaması yaşandığı belirtilmektedir.[279]

İzmir'de düzenlenen ihtisas fuarlarının Türkiye içerisinde nerede konumlandığına bakılacak olursa, her ne kadar fuar kültürüne dair tarihsel geçmişi itibariyle farklılaşmakta ise de, İzmir'de düzenlenen fuar sayısının 2011 yılı itibariyle İstanbul'un ancak onda biri gibi bir etkinlik sayısına karşılık geldiği gözlenmektedir. Buna karşın toplam ziyaretçi sayısı olarak İzmir fuarlarının İstanbul'un yaklaşık yarısı oranında ziyaretçi çekebilmekte olması önemlidir.

Tablo 3.72: İzmir – Ankara ve İstanbul'da Düzenlenen İhtisas Fuarları, 2011**.**

	Düzenlenen Fuar Sayısı	Toplam Fuar Katılımcısı Sayısı	Doğrudan Yabancı Katılımcı Sayısı	Toplam Ziyaretçi Sayısı	Yabancı Ziyaretçi Sayısı
Ankara	24	2.537	518	454.912	23.679
İstanbul	204	32.868	5.535	5.241.233	361.305
İzmir	27	5.984	657	2.272.002	13.056
Toplam	**255**	**41.389**	**6.710**	**7.968.147**	**398.040**
Türkiye Toplamı	**425**	**56.855**	**7143**	**14.390.656**	**666.250**

Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 2011 Yılı Fuar İstatistikleri, [Kurumdan alınan veri], 2012.

[276] Ödemiş Belediyesi Resmi Websitesi, http://www.odemis.bel.tr/odemis-milli-fuari.html, Erişim tarihi: 12.10.2012.
[277] Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 18.
[278] Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 170.
[279] İzmir Büyükşehir Belediyesi (2012) "8 Yılda İzmir'de Neler Değişti: 2004-2012" Online adres: http://www.izmir.bel.tr/UploadedPics/File/2012_8yildaNelerDegisti.pdf, s. 66. Erişim Tarihi: 09.10.2012.

Tablo 3.73: İzmir İlinde Düzenlenen Fuarlar, 2011-2012.

Sektör	Fuar Adı	Tarih	Düzenle-yen Kuruluş	Yıl	Katılımcı Firma	Ziyaretçi Sayısı	Katılımcı Ülke Sayısı	Toplam Fuar Sayısı
Moda Tasarım	Ayakkabı, Çanta ve Aksesuarları / Yaz - 2012	06-09 Ocak	İZFAŞ	33	147	7343 (184'ü yabancı)	26	5
	Ayakkabı, Çanta ve Aksesuarları / Kış	16-19 Haziran		32	148	9142	20	
	JEWEX Kuyumculuk ve Mücevher- JEWEX	4-7 Şubat	Gençiz Fuarcılık	4	-	-	-	
	If Wedding Fashion İzmir	15-18 Şubat	İZFAŞ	6	188	14955	51	
	MTF-Moda Tedarikçileri Fuarı							
Mimarlık - Dekorasyon	MODEKO- Ev Büro Mobilyaları ve Dekorasyon Fuarı	06-10 Nisan	Efor Fuarcılık	22	-	-	-	3
	Yapı, İnşaat Malzemeleri ve Teknolojileri - 2012	13-16 Ekim	Yapı End. Mrk.YEM	17	-	-	-	
	Kent EXPO – Şehircilik ve Kent İhtiyaçları - 2012	1 – 4 Kasım	İZFAŞ	1	-	-	-	
Mühendislik - Teknoloji	MARBLE -Doğaltaş ve Teknolojileri- 2012	23-25 Mayıs	İZFAŞ – Maden Müh. Od.	18	1163 (265'i yabancı)	57178	84	8
	PLASTECH-Uluslara-rası Plastik ve Amba-laj Teknolojileri-2012	11-14 Nisan	İZFAŞ – Ege Plasder	14	156 (22'si yabancı)	4126	10	
	İPAF -Uluslararası Plastik ve Ambalaj Teknolojileri - 2011	28 Nisan – 1 Mayıs	Yağmur Fuarcılık	15	-	-	-	
	MINEX- Madencilik, Doğal Kaynaklar ve Teknolojileri - 2011	21- 24 Mart	İZFAŞ	2 yılda 1	129 (8'i yabancı)	4154	-	
	İzmir Autoshow – Otomobil ve Hafif Ticari Araçlar - 2012	25-30 Ekim		8	55 (17 marka)	35000[280]		
	Boat Show – Tekne, Yat ve Denizcilik Fuarı - 2012	21-25 Kasım	İZFAŞ ve Diğ.[281]	1	-	-	-	
	Uluslararası Metal İşleme, Kalıp ve Otomasyon Tekn.-2012	08-11 Mart	Yağmur Fuarcılık	-	-	-	-	
	Uluslararası Su Ürünleri İhracat ve İşleme, Akuakültür ve Balıkçılık Teknolojileri Fuarı	7 – 9 Haziran	Avrasya	-	-	-	-	

[280] İzmir Autosho istatistiki bilgileri 2009 yılına aittir. İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ) Resmi websitesi, http://autoshow.izfas.com.tr/iindexx.php?f=523e277ddcc9280eb0e97ce8fabcbb78&l=1, Erişim Tarihi: 17.10.2012.

[281] Deniz Endüstrileri ve Denizciliği Geliştirme Derneği - Deniz Ticaret Odası, İzmir Ticaret Odası – Gemi Mühendisleri Odası – Tekne İmalatçıları Derneği

Tablo 3.74: İzmir İlinde Düzenlenen Fuarlar, 2011-2012 (devam).

Sektör	Fuar Adı	Tarih	Düzenle-yen Kuruluş	Yıl	Katılımcı Firma	Ziyaretçi Sayısı	Katılımcı Ülke Sayısı	Toplam Fuar Sayısı
Basınn - Yayın	İzmir Kitap Fuarı-2011	16-24 Nisan	TÜYAP	16	-	-	-	4
	Çocuk Kitapları Fuarı[282]	3-13 Eylül	Ödemiş Belediyesi	9	-	-	-	
	EDUCATURK	10-12 Mart	Boyut Fuarcılık	-	-	-	-	
	MAKRO - Baskı Teknolojileri ve Malzemeleri - 2012	4 – 7 Ekim	Tunajans	-	-	-	-	
Ekoloji – Çevre - Tarım	OLIVTECH Zeytin, Zeytinyağı ve Teknolojileri - 2011	01-04 Aralık(Değişe bilir)	İZFAŞ	8	120	7501	3	5
	Ekoloji İzmir – Organik Ürünler - 2011	12-15 Mayıs	İZFAŞ ve Diğ.[283]	2	147	6916	7	
	AGROEXPO Tarım, Sera ve Hayvancılık -2012	20-23 Eylül	Orion Fuarcılık	7	-	-	-	
	ANIMAL EXPO - 2012				-	-	-	
	Pet Flora – Evcil Hayvanlar - 2011	27-30 Eylül	Efor Fuarcılık	-	-	-	-	
Turizm	İzmir Enternasyonal Fuarı	09-18 Eylül	İZFAŞ	80	1083	599398	-	3
	Travel Turkey İzmir Fuarı - 2011	08-11 Aralık	İZFAŞ-TÜRSAB-Hannover Messe	5	638	20568	34	
	Hediyelik Eşya - Souvenier Fuarı- 2011	18-31 Aralık	Gençiz Fuarcılık	22	-	-	-	
Sanat	Bienal İzmir	04-11 Mayıs	Seba Sanat Galerisi	2	120 sanatçı	50000	-	2
	EgeArt Sanat Günleri[284]	9-13 Aralık	Ege Üni.	7	457 sanatçı	43900	33	
							TOPLAM	**30**

Kaynak: İzmir Kültür Turizm ve İl Müdürlüğü, "Yerel Etkinlikler 2011" kurumsal verisi, 2012
İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ) Resmi websitesi, http://www.izfas.com.tr/fuarlar_fuarlar_takvimi-l-1-sayfa_id-33-id-2187, Erişim Tarihi: 17.10.2012.; İZFAŞ 2011 Faaliyet Raporu; Seba Uğurtan Bireysel Görüşme, 2012.

Diğer taraftan yıllar içerisindeki katılımcı sayıları – fuar organizasyonu ilişkisine bakıldığında, 2007 yılından sonra ihtisas fuarı sayısında azalma görülmesine rağmen, 2011 yılında katılımcı firma sayısında ciddi artış sağlanması, kentin fuar etkinlikleri üzerinden yaratılabilecek ekonomik gelişim potansiyeline ilişkin (Bkz. Grafik 3.5 ve Tablo 3.76) önemli bir gösterge

[282] Katılımcı sayısı 75 firma olarak kayda geçmiştir. Bknz. Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 244.
[283] ADSF Fuarcılık - Ekolojik Tarım Organizasyonları Derneği (ETO).
[284] Sanat alanında ilk olarak 2005 yılında ile Ege-Art Sanat Fuarı olarak Ege Üniversitesi tarafından düzenlenen etkinlik 2011 yılına gelindiğinde EgeArt Sanat Günleri adını almıştır. Etkinlik 2 yılda bir düzenlenmektedir. http://egeart.ege.edu.tr/Ege Üniversitesi kurumsal websitesi, Erişim tarihi: 17.10.2012.

olarak kabul edilebilir. Ziyaret sayılarına ilişkin olarak ise, 2007'den 2011'e %11'lik bir artış gözlemlenmektedir. Ancak burada dikkat çekici olan, 2007 yılında düzenlenen 30 fuar organizasyonuna katılan yabancı ziyaretçi sayısı oranının %9 olmasına karşın 2011'de % 0,3'e düşmüş olmasıdır.

Grafik 3.5: İzmir Enternasyonal Fuarı İçerisinde Düzenlenen Fuar Organizasyonları 2007-2011.

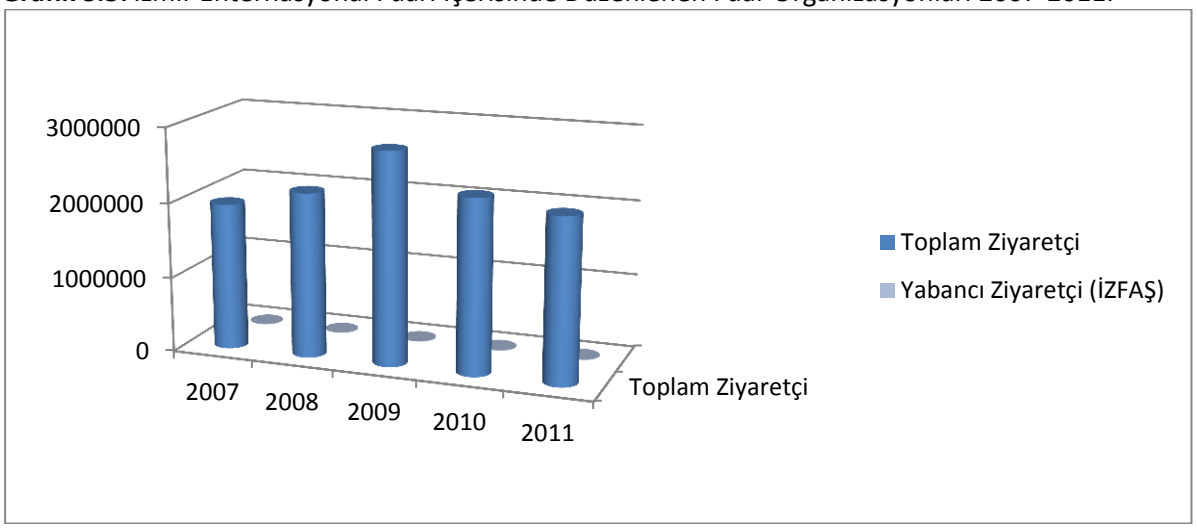

Tablo 3.75: İzmir Enternasyonal Fuarı İçerisinde Düzenlenen Fuar Organizasyonları 2007-2011.

Yıl	Fuar Organizasyonu	Katılımcı Firma Sayısı	Ziyaretçi Sayısı	Yabancı Katılımcı (İZFAŞ)	Yabancı Ziyaretçi (İZFAŞ)
2007	30	6.078	1.957.839	610	3.438
2008	27	5.872	2.198.474	554	2.602
2009	22	5.562	2.828.429	577	5.363
2010	23	6.357	2.320.028	555	5.869
2011	27	7.413	2.182.717	622	6.709

Kaynak: İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ).

İzmir Fuarı'nın yanısıra kent gündeminde yer alan yeni bir fuar kompleksi de bulunmaktadır. Gelişen ihtisas fuarları ihtiyacını karşılamak amacıyla, içinde sergi holleri, otopark, etkinlik salonları, kafeterya, restoran, depolar ve benzeri tesis alanlarının bulunacağı yeni bir fuar alanı oluşturma hedefiyle Gaziemir'de 337 dönüm bir alan üzerine yeni bir fuar alanı planlanmıştır. Toplam 240.000 m^2 inşaat alanına sahip olacak şekilde yapılacak olan yeni fuar alanı için 2012 itibariyle kamulaştırma ve proje çalışmalarının tamamlandığı gözlenmektedir.[285] Gaziemir'deki Fuar alanının devreye girmesiyle Kültürpark'ta konumlanan 26.000 m^2'lik kapalı alana sahip fuar hollerinin kongre merkezine dönüştürülmesi hedeflenmektedir.[286] Her iki projenin de uygulanması durumunda, kent fuarcılık ve kongre turizmi anlamında önemli bir altyapıya sahip olabilecektir.

EXPO Adaylığı ve İzmir

İzmir uluslararası etkinlikler açısından Türkiye'de İstanbul'dan sonra asal bir konuma sahiptir. Kent 1931 yılından bu yana İzmir Enternasyonal Fuarı'na ve 1986 yılından itibaren

[285] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s. 328.
[286] A.g.e., s. 66.

Uluslararası İzmir Festivali'ne ev sahipliği yapmaktadır. Gelenekselleşmiş birçok organizasyonun yanında 1971 yılında düzenlenen Akdeniz Oyunlarına, ardından 2005 yılında Universiad Yaz Oyunlarına ev sahipliği yapmıştır. Geniş katılımlı organizasyonlarda böyle bir deneyim sahibi olmak da kentin 2015 EXPO resmi adaylığı konusunda İtalya'nın Milano kenti ile yarışmasını beraberinde getirmiştir. 2020 EXPO adaylığı ise kent geleceğine dair önemli bir hedef olarak kent gündemindeki yeri ve önemini korumaktadır.

150 yıllık geçmişi olan EXPO, farklı kültürleri ve ülkeleri biraraya getirme gibi bir özelliğe sahip dünyadaki en büyük organizasyondur. İzmir, 10 Ekim 2004 tarihinde Türkiye'nin Uluslararası Sergiler Bürosu'na (BIE) üye olunması ve Mayıs 2006'da resmi başvuru yapmasıyla **2015 EXPO adaylığı** ve ardından **2020 EXPO adaylığı** ile farklı kültürlere ev sahipliği yapmayı hedeflemiştir. Tema **"Daha İyi Bir Dünya İçin Yeni Yollar ve Herkes İçin Sağlık"** olarak belirlenmiştir. 2020 teması İzmir'in antik çağdan bu yana bir sağlık kenti olarak anılmasıyla kesişmektedir. Nitekim, Sağlık Tanrısı olarak kabul edilen Asklepios'un ve şifa veren Asklepion'ların ilk örnekleri İzmir yakın çevresindeki Bergama, Allianoi ve Knidos'ta bulunmaktadır. Tıp yemininin babası Hipokrat çalışmalarını İstanköy (Kos) Asklepion'larında yapmıştır. Eczacılığın babası Galenos Bergama'da yaşamıştır ve psikiyatrinin ilk adımları Galenos tarafından Ege'de atılmıştır. 2000'li yıllarda keşfedilen Bergama Allianoi Antik Şifa merkezi, tarihte jeotermal tedavi yöntemlerinin uygulandığı ilk merkezlerden biridir. Homeros'un destanlarında bahsi geçen Agamemnon Kaplıcaları ve antik yazarların söz ettiği Diana Hamamları Helenistik dönem İzmir kentinin çevresinde yeralır.

Sağlık temasının seçilmesinin bir diğer nedeni ise, zaman geçtikçe insanlığın sağlık konusunda ihtiyaçlarının artması, herkesin eşit sağlık olanaklarından faydalandırılması ve özellikle bulaşıcı salgın hastalıkların önlenmesine ilişkin ciddi çalışmaların yapılıyor olmasıdır. Belirlenen tema sadece EXPO çalışmalarının değil, tüm kentlilerin daha sağlıklı bir yaşam çevresinde yaşama haklarının da bir yansıması olarak kabul edilmektedir.

Resmi adaylığın İzmir kentine EXPO 2020 düzenleme olanağının tanınması yönüne çevrilmesiyle 2020 yılında İzmir'e 18 milyon ziyaretçinin gelmesi ve 35 milyon ziyaret yapılması hedeflenmektedir. Uluslararası Sergiler Bürosu (BIE)'nin kriterlerinden biri olduğu belirtilerek 'EXPO'ların Kentin Kalbinde Olması' koşulunu sağlamak üzere, Yönlendirme Kurulu tarafından EXPO AlanıInciraltı Bölgesi seçilmiştir. [287]

EXPO alanı 1.700.000 m² olarak belirlenmiş ve İnciraltı'nda yer alan 700.000 m²'lik lagün de tasarım alanına dâhil edilerek toplamda 2.400.000 m² üzerine kurulması planlanmıştır. Adaylık sürecinde İzmir, Ayutthaya (Tayland), Dubai (Birleşik Arap Emirlikleri), Sao, Paulo (Brezilya) ve Yekaterinburg (Rusya) ile yarışacaktır. EXPO 2020'nin nerede gerçekleştirileceği 2013 yılı Kasım ayında, Paris'te yapılacak oylama ile belli olacaktır.

[287] 15.06.2012 tarih ve 28324 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 'İzmir EXPO Alanı Hakkında Kanun' ile EXPO alanı, planlama ve uygulamaya ilişkin esaslar belirlenmiştir. Alanda 2020 EXPO Master Planı'nın hayata geçirilebilmesi için İnciraltı Turizm Merkezi (İnciraltı Kesimi) 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı çalışmaları devam etmektedir.

3.3. İzmir'de Kültür Tüketim Mekânları ve Medya

Kültür nesneleri ve etkinliklerinin yaygınlaşması ve katma değer oluşturması onun tüketim varlığı olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. Her tüketim döngüsünde gözlemlenen, bireyde istek ve talep oluşturma ve karşılığında bu talebe bağlı ürünler ve hizmetler üretme ve karşılığında bireyin kendine sunulanı edinmesi ve tüketmesi üzerinde gelişen ticari ve sosyal ilişkiler zinciri kültür alanında kendini belli etmektedir.

Kültür tüketim hizmetleri, ürünleri ve araçlarına dair çok belirgin bir kategori oluşturmak mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte TÜİK 2003 yılı Hanehalkı Anketlerindeki[288] tüketim harcamalarına yönelik sınıflandırma içinde "eğlence ve kültür", "eğitim hizmetleri" ve "lokanta oteller" altındaki alt başlıklarda kültür öğelerinin tüketim miktarları ve oranlarını gözlemek mümkündür. Genel görüntü içinde Türkiye şehirleri içinde İzmir'in kültür ürünleri ve hizmetlerine yönelik tüketim değerlerinin genele göre yüksek olduğu fark edilmektedir. Öte yandan genel tüketim harcamalarındaki payında kültür tüketiminin öncelik teşkil etmediği, ortalamanın altında bir harcama payına sahip olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 3.76: Bölgesi İçerisinde İzmir'in Genel Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003.

GENEL TÜKETİM HARCAMALARI TÜRLERİ ve DAĞILIMI (2003 yılı verileri) TL.				
Harcama Türleri		**İzmir**	**Ege**	**Türkiye**
Toplam Tüketim harcaması		**817 371 662**	**1664 981 297**	**12 360 313 481**
Gıda ve Alkolsüz İçecekler		185 595 098	468 282 985	3 397 215 798
Alkollü İçecekler, sigara ve tütün		34 940 386	76 346 078	512 130 041
Giyim ve ayakkabı		46 557 656	102 193 299	772 221 862
Konut ve kira		258 769 795	486 645 865	3 496 160 289
Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri		51 858 294	98 560 940	707 709 416
Sağlık		18 922 027	34 182 480	275 324 720
Ulaştırma		81 762 784	152 594 992	1 206 381 453
Haberleşme		34 911 240	69 238 987	530 888 164
Eğlence ve kültür		16 667 911	34 889 764	271 605 999
	Ses alma, kayıt, ses ve resim kopyalama ile ilgili ekipman	3 902 804	6 927 801	40 857 023
	Fotoğraf ve sinema ekipmanı, optik aletler	324 236	712 189	11 710 815
	Veri işlem ekipmanı	1 190 673	1 659 029	12 087 605
	Kasetler, diskler ve disketler	610 281	1 015 993	7 306 424
	Görsel ve işitsel fotoğraf ve veri iletme ile ilgili araçların onarımı	501 143	879 430	5 836 896
	Müzik enstrümanları ve kapalı yerlerde kullanılan eğlence araçları	22 687	32 629	486 399
	Diğer temel dayanıklı eğlence ve kültür araçlarının tamir ve bakımı	18 898	19 989	149 580
	Oyunlar, oyuncaklar ve hobiler	747 738	1 348 464	11 888 068
	Spor, kamp ve açık hava eğlence malzemeleri	154 385	380 337	3 707 209
	Bahçe, bitkiler ve çiçek	639 818	1 018 397	5 419 046
	Evcil hayvanlar ve bunlarla ilgili diğer ürünler	377 349	700 754	3 067 710
	Evcil hayvanlarla ilgili veterinerlik ve diğer hizmetler	224 572	224 572	704 574
	Eğlence ve spor hizmetleri	1 294 284	1 762 000	11 997 661

[288] TUIK 2003 Hanehalkı Anketleri Temelli Bölgesel İzleme Göstergeleri TR31 İzmir, TUIK İzmir Bölge Müdürlüğü-Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ankara, Ekim 2005, s. 160-161.

Tablo 3.77: Bölgesi içerisinde İzmir'in Genel Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003 (devam)

GENEL TÜKETİM HARCAMALARI TÜRLERİ ve DAĞILIMI (2003 yılı verileri) TL.				
	Kültür hizmetleri	3 487 083	4 686 283	36 618 625
	Şans oyunları	1 287 223	1 668 863	10 668 042
	Kitaplar	2 512 243	4 188 285	26 004 410
	Gazete ve dergiler	1 923 380	3 148 251	20 645 391
	Çeşitli basılmış materyaller	53 421	84 257	1 574 154
	Kırtasiye ve çizim malzemeleri	1 196 936	2 435 345	20 812 780
	Paket turlar	1 198 755	1 996 897	40 063 586
Eğitim Hizmetleri ▪ Okul öncesi eğitim ve ilköğretim ▪ Orta öğretim ▪ Orta öğretim sonrası ve üniversite öncesi eğitim ▪ Üniversite ve sonrası eğitim ▪ Düzeyi belirlenemeyen eğitim programları		13 593 663	23 136 002	241 813 638
Lokanta ve Oteller ▪ Yiyecek ve içecek hizmetleri ▪ Kantinler ▪ Konaklama hizmetleri		40 784 543	65 912 995	512 294 448
Çeşitli mal ve hizmetler		28 008 264	52 996 910	436 567 653

Kaynak: TUIK 2003 Hanehalkı Anketleri Temelli Bölgesel İzleme Göstergeleri TR31 İzmir, TUIK İzmir Bölge Müdürlüğü- Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ankara, Ekim 2005, s. 160-161.

Türkiye genelinde, bir aylık hanehalkı harcama miktarının en az olduğu tür, eğitim hizmetleridir (241.813.637). Onu takiben 271.605.998 TL ile kültür ve eğlence harcamaları gelmektedir (Tablo 3.77).

Harcama kalemleri itibariyle İstanbul, Ankara ve İzmir karşılaştırması da kentin kültür tüketim alışkanlıklarına dair bir resim çizilmesine yardımcı olmaktadır. Buna göre üç büyük il ölçeğinde bakıldığında, kültür ve eğlenceye ayrılan harcama miktarının en fazla olduğu il 90.779.179 TL ile İstanbul'dur (Tablo 3.78). İzmir'de bu rakam 16.667.911TL, Ankara'da ise 27.200.308 TL'dir. Bu harcamaların nüfusa oranı alınarak elde edilen, aylık kişi başına düşen harcama miktarı ise kültür ve eğlence için, Türkiye ölçeğinde 4 TL olarak hesaplanmaktadır. İzmir'de bu rakam 4TL, Ankara'da 6 TL, İstanbul'da ise 8 TL'dir.

Bir ayda kişi başına düşen harcama miktarının en fazla olduğu türün ise konut ve kira olduğu görülmektedir. Kültür ve eğlencenin alt türlerine bakıldığında, üç il içinde kişi başına düşen harcama miktarı çoğunda 0 TL olarak çıkmaktadır. Aralarından, 'kitaplar' ile 'gazete ve dergiler' için yapılan harcamanın 1 TL olduğu ve bu rakamın 0TL çıkan Türkiye ortalamasının üzerinde kaldığı görülmektedir.

Kültür ve eğitim harcamaları içinde, görülen en yüksek rakam ise İstanbul'da 'paket turlar' için kişi başına düşen harcama miktarı olan 2 TL'dir. Paket turlar için, İzmir'de 0 TL, Ankara'da ise 0 TL harcandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuç olarak verilen değerler bazında kültür ve eğlence türünde, kişi başına düşen harcama miktarının İzmir'de olduğu gibi, diğer iki büyük ilde ve Türkiye'de ne kadar düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 3.77: İstanbul, Ankara, İzmir Genel Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003.

GENEL TÜKETİM HARCAMALARI TÜRLERİ ve DAĞILIMI (2003 yılı verileri)						
Harcama Türleri	**İzmir**	**kişi başı miktar**	**İstanbul**	**kişi başı miktar**	**Ankara**	**kişi başı miktar**
Toplam Tüketim harcaması	**817. 371. 662**	**231,94**	**3.196.792.764**	**289,48**	**1.010.153.003**	**240,60**
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	185. 595. 098	52,66	644.201.163	58,33	213.750.889	50,91
Alkollü İçecekler, sigara ve tütün	34. 940. 386	9,91	96.088.970	8,70	38.103.526	9,08
Giyim ve ayakkabı	46. 557. 656	13,21	172.161.139	15,59	65.163.669	15,52
Konut ve kira	258. 769. 795	81,66	1.059.397.912	95,93	319.048.725	75,99
Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	51. 858. 294	14,72	155.396.437	14,07	52.912.181	12,60
Sağlık	18. 922. 027	5,37	87.788.318	7,95	17.642.814	4,20
Ulaştırma	81. 762. 784	23,20	358.122.512	32,43	116.541.225	27,76
Haberleşme	34. 911. 240	9,91	144.704.024	13,10	45.975.136	10,95
Eğlence ve kültür	16. 667. 911	4,73	90.779.179	8,22	27.200.309	6,48
Eğitim Hizmetleri	13. 593. 663	3,86	100.092.416	9,06	2.333.235	0,56
Lokanta ve Oteller	40. 784. 543	11,57	171.354.996	15,52	48.137.895	11,47
Çeşitli mal ve hizmetler	28. 008. 264	7,95	116.705.699	10,57	42.344.281	10,09

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Tüketim Harcaması Veritabanı, İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmalarına Göre Tüketim Harcaması Türleri(Düzey2)

İzmir'de eğitim ve kültür kategorisinde en fazla harcama %0,48 oranıyla 'ses alma, kayıt, ses ve resim kopyalama ile ilgili ekipmanlar' için yapılmaktadır (Tablo 3.79). Aynı harcama türü, %0,42'lik oran ile Ankara'nın da toplam harcamaları içinde en yüksek paya sahip olan kültür ve eğlence harcamasıdır.

Öte yandan, genel olarak Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu saptanan bir diğer eğlence ve kültür harcaması ise 'toplu eğlence ve kültürel hizmetler'dir. Bu harcama türünün oranları üç il için sırasıyla, İstanbul (%0,39), İzmir (%0,43) ve Ankara (%0,32)'dir.

Kültür tüketiminin hangi alt sektörlerde yoğunlaştığına ilişkin bir sorgulamada oran olarak ses alma, kayıt, ses kopyalama (%47.75) faaliyetlerini kültür hizmetleri (%42,66) ve kitaplar (%30,74) ile gazete ve dergiler (%23,53) izlemektedir.

Eğitim ve kültür alanındaki harcamalar açısından İzmir 2003-2005 arası dönemde İstanbul ve Ankara'nın üzerinde bir oranla (3.9) kültür tüketiminde bulunmuş görünmektedir. Ancak söz konusu değer 2007 – 2009 döneminde İstanbul ile eşitlenmiş (2.5), Ankara'nın ise gerisinde kalmış görünmektedir (Tablo 3.80).

Tablo 3.78: İzmir'de Eğitim ve Kültür Tüketim Harcamaları Türleri ve Dağılımı, 2003.

Harcama Türleri	İzmir (TL).	Kişi başı miktar	Toplam içindeki %
Eğlence ve kültür toplamı	16. 667. 911	4,73	100.00
Ses alma, kayıt, ses ve resim kopyalama	3. 902. 804	1,11	**47,75**
Fotoğraf ve sinema ekipmanı, optik aletler	324. 236	0,09	3,97
Veri işlem ekipmanı	1. 190. 673	0,34	14,57
Kasetler, diskler ve disketler	610. 281	0,17	7,47
Görsel ve işitsel fotoğraf ve veri iletme ile ilgili araçların onarımı	501. 143	0,14	6,13
Müzik enstrümanları ve kapalı yerlerde kullanılan eğlence araçları	22.. 687	0,01	0,28
Diğer temel dayanıklı eğlence ve kültür araçlarının tamir ve bakımı	18. 898	0,01	0,23
Oyunlar, oyuncaklar ve hobiler	747. 738	0,21	9,15
Spor, kamp ve açık hava eğlence malzemeleri	154. 385	0,04	1,89
Bahçe, bitkiler ve çiçek	639. 818	0,18	7,83
Evcil hayvanlar ve bunlarla ilgili diğer ürünler	377. 349	0,11	4,62
Evcil hayvanlarla ilgili veterinerlik ve diğer hizmetler	224. 572	0,06	2,75
Eğlence ve spor hizmetleri	1. 294. 284	0,37	15,84
Kültür hizmetleri	3. 487. 083	0,99	42,66
Şans oyunları	1. 287. 223	0,99	15,75
Kitaplar	2. 512. 243	0,71	30,74
Gazete ve dergiler	1. 923. 380	0,55	23,53
Çeşitli basılmış materyaller	53. 421	0,02	0,65
Kırtasiye ve çizim malzemeleri	1. 196. 936	0,34	14,64
Paket turlar	1. 198. 755	0,34	14,67

Kaynak: TÜİK İstatistikleri, [Kurumdan alınan veri], 2003

Tablo 3.79: Üç il Bazında Eğitim ve Kültür Tüketim Harcamaları Oranları, 2003.

Düzey	Eğitim ve Kültür Harcamalarının Toplam Harcamalar içindeki Oranı		
	2003-2005	2005-2007	2007-2009
İstanbul	2,5	2,2	2,5
İzmir	3,9	3	2,5
Ankara	3,5	2,9	2,9

Kaynak:TÜİK İstatistikleri:
http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/tabloYilSutunGetir.do?durum=acKapa&menuNo=413&altMenuGoster=0

3.3.1. Medya: Yazılı ve Görsel Basın ve Yayın

Kültür hizmetlerin iletişimi yazılı ve görsel basın ya da bir diğer deyişle medya üzerinden iletilmektedir. İzmir'deki genel medya birikimine bakıldığında il içerisinde toplam 20 yerel radyo, 7 bölgesel radyo, 2 yerel TV istasyonu ve ayrıca 2 bölgesel televizyonun faaliyet gösterdiği görülmektedir.

İzmir'de yayın yapan radyo ve televizyon kuruluşları "genel yayın" olarak ifade edilen karma yayın yaparlar. Tematik yayın yapan radyo ve televizyon kuruluşu bulunmamaktadır. İzmir'de faaliyet gösteren 20 yerel radyo vardır ve yaptıkları yayın İzmir merkezi kapsamaktadır. Sayısı

7 olan bölgesel radyo kuruluşlarından 2'si çevre illeri kapsayan geniş bir alana yayın yapmaktadır (Tablo 3.81).

İzmir merkezine yönelik yayın yapan yerel televizyon kuruluşları SKY TV ve İZMİR TV iken EGE TV ile KORDON TV 'nin bölgesel yayın izinleri bulunmaktadır. Yeniasır TV ise, 13.10.2011 tarihinden itibaren TURKSAT uydusu aracılığıyla ulusal TV kategorisinde yayınlarına devam etmektedir.

Tablo 3. 80: İzmir ili İçerisindeki Yerel-Bölgesel Radyo Ve Televizyon Kurumları, 2011.

Tür	Yerel Radyo	Bölgesel Radyo	Yerel Televizyon	Bölgesel Televizyon
2011	20	7	2	2

Kaynak: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu İzmir Bölge Temsilciliği, 2012.

Türkiye'nin kamu yayıncılığı yapmakla görevlendirilen tek yayın kuruluşu **TRT** -Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'dur. TRT İzmir Bölge Müdürlüğü 7 Eylül 1970 yılında kurulmuştur. 30 Temmuz 1990 yılında eğitim ağırlıklı TV-4 deneme yayınlarına başlamıştır. TRT İzmir Radyosu 24 Mart 1951 yılında İzmir Kültürpark'ta faaliyete geçmiştir. TRT Radyoları bütünü içinde İzmir, doğal olarak Ege'yi temsil etmektedir.[289]

İzmir'de Yazılı Basın

Yazılı basının en yaygın araçları gazete ve dergilerdir. İzmir'de yayınlanan gazete ve dergiler, yerel, bölgesel ve ulusal olarak sınıflandırılabilir. TÜİK Bölgesel İzleme Göstergelerine göre yayın bölgelerine göre sayıları ve dağılımları Tablo 3.82 ve Grafik 3.6'da verildiği gibidir.

Tablo 3.81: Gazetelerin ve Dergilerin Yayın Bölgesine Göre Sayısı, 2006-2009.

Yıl	Gazete			Dergi			Toplam		
	Yerel	Bölgesel	Ulusal	Yerel	Bölgesel	Ulusal	Yerel	Bölgesel	Ulusal
2006	57	4	4	63	22	69	120	26	73
2007	56	5	11	78	27	105	134	32	116
2008	74	8	8	101	31	44	175	39	52
2009	62	9	15	117	14	58	179	23	73

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İzleme Göstergeleri 2010 TR31 İzmir, s. 153.

2006-2009 yılları arasında İzmir'de ulusal yazılı yayın adedinde sakin bir artış görülürken yerel gazete ve özellikle yerel dergilerdeki artışın daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.

Gazeteler özelinde bakıldığında, yerel ağırlıklı bir yayın alanı söz konusu olmakla beraber ulusal ölçekte yayımlanan gazete sayısının 2006-2009 arasında yaklaşık dört katına çıktığı gözlenmektedir. Buna karşın dergi sayısında yerel yayın bölgesi anlamındaki artış, bölgesel ve ulusal yayın ölçeğinde azalma olarak ortaya çıkmaktadır (Grafik 3.6).

[289] TRT resmi websitesi, http://www.trt.net.tr/80yilradyo/izmirradyo.html, Erişim Tarihi: 09.09.2012.

Grafik 3.6: İzmir'de yayımlanan gazete ve dergilerin bölgelerine ve yıllara göre dağılımı, 2006 – 2009.

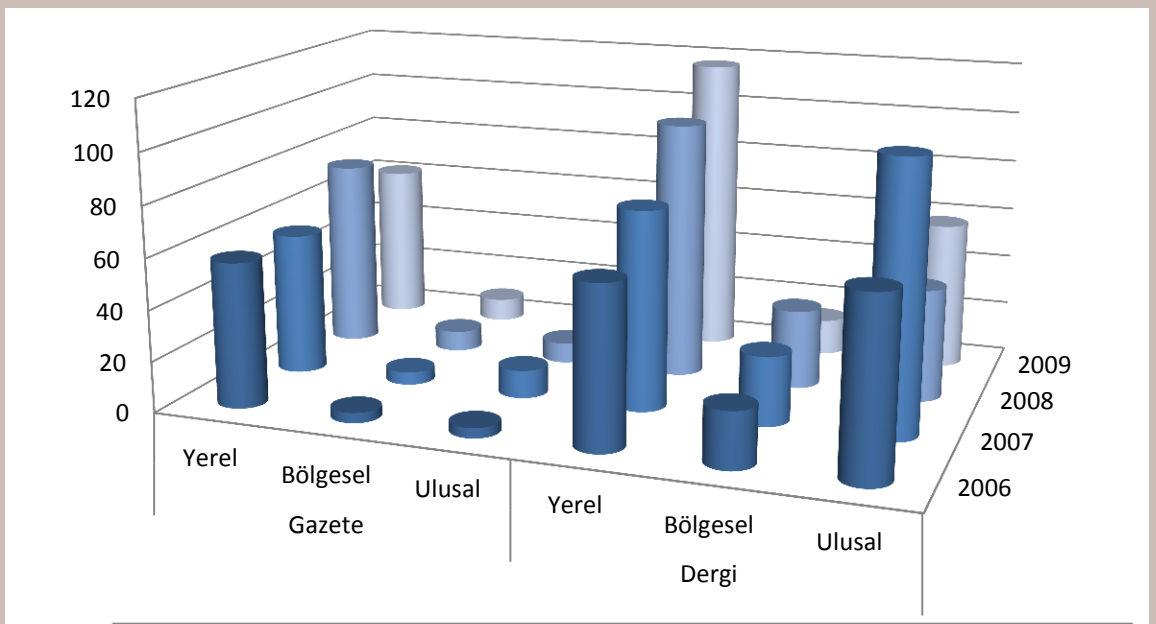

	Gazete			Dergi		
	Yerel	Bölgesel	Ulusal	Yerel	Bölgesel	Ulusal
2006	57	4	4	63	22	69
2007	56	5	11	78	27	105
2008	74	8	8	101	31	44
2009	62	9	15	117	14	58

Tiraj sayılarına bakıldığında ise, gazete tiraj sayısının 2006'dan 2009'a %13 oranında arttığı tespit edilmektedir (Tablo 3.83).

Tablo 3.82: Gazetelerin ve Dergilerin Yıllık Yurtiçi Tiraj Sayısı, 2006-2009.

Yıl	İzmir			Türkiye		
	Gazete	Dergi	Toplam	Gazete	Dergi	Toplam
2006	142.227.313	7.984.398	150.211.711	2.240.851.025	109.491.539	2.350.342.564
2007	216.211.181	8.970.331	225.181.512	2.341.577.955	129.124.644	2.470.702.599
2008	200.633.612	6.634.481	207.268.093	2.550.125.909	115.308.545	2.665.434.454
2009	161.607.722	8.902.674	170.510.396	2.139.981.977	126.935.310	2.266.917.287

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İzleme Göstergeleri 2010 TR31 İzmir, s. 153.

İzmir'de yayımlanan gazete ve dergi içerikleri konu olduğunda, kültür-sanat-edebiyat temalı gazete ve dergi türlerinin sayıca güncel, siyasi ve ekonomi yayınlarına nazaran daha az olduğu beklenilen sonucu ile karşılaşılmaktadır. Dergicilik alanındaki hareketin daha yoğun olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3.83: Gazete ve Dergilerin En Ağırlıklı İçerik Türüne Göre Sayısı, 2009.

Yayın Türü	Gazete	Dergi	Toplam
Haber/güncel/siyasi	55	14	69
Edebiyat/tarih	2	16	18
Bilim/bilişim/teknik	2	10	12
Eğitim/sınav	0	11	11
Ekonomi/ticaret/finans	5	13	18
Fikir/sanat	3	5	8
Kurumsal	4	15	19
Kültür/turizm/tanıtım	1	20	21
Sektörel/mesleki	6	31	37
Reklam/ilan/duyuru	3	8	11
Sağlık	1	7	8
Yaşam/çevre	2	9	11
Kadın/gençlik/çocuk	0	1	1
Akademik	0	16	16
Spor	0	3	3
Magazin/moda/alışveriş	0	5	5
Yerel yönetim	2	3	5
Diğer	0	2	2

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İzleme Göstergeleri 2010 TR31 İzmir, s. 154.

Tablo 3.84: İzmir'de 2011 Yılı Dergilerin Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Toplam
Haber/güncel/siyasi	25
Edebiyat/tarih	17
Bilim/bilişim/teknik	5
Eğitim/sınav	60
Ekonomi/ticaret/finans	10
Fikir/sanat	22
Kurumsal	38
Kültür/turizm/tanıtım	16
Sektörel/mesleki	50
Reklam/ilan/duyuru	4
Sağlık	12
Yaşam/çevre	33
Kadın/gençlik/çocuk	18
Akademik	28
Spor	14
Magazin/moda/alışveriş	10
Yerel yönetim	6
Diğer	1

Kaynak: TUIK İzmir Bölge Müdürlüğü kurumsal verisi, İzmir Yazılı Medya Adres Listesi, 2011.

Gazete ve dergilerin İzmir ilçeleri bazındaki dağılımlarına bakıldığında Bornova, Bayraklı, Buca, Karabağlar ve Konak ilçelerindeki yazılı basın faaliyetlerinin oldukça canlı olduğu görülmektedir (Tablo 3.82). Buna karşılık Bayındır, Foça, Karaburun, Kemalpaşa, Menderes, Seferihisar, Beydağ, Kınık ve Kiraz ilçelerinde gazete ve dergi yayımcılığı anlamında herhangi bir faaliyet kayda geçmemiştir.

Tablo 3.85: İzmir'de İlçeler İtibariyle Gazete ve Dergilerin Dağılımı, 2011.

İlçe	Gazete		Dergi		Toplam
	Faal	Faal Olmayan	Faal	Faal Olmayan	
Aliağa	1	-	-	-	1
Balçova	1	-	8	1	10
Bayraklı	7	-	16	11	34
Bornova	14	2	58	15	89
Buca	5	-	24	9	38
Çeşme	1	-	-	-	1
Çiğli	3	-	2	-	5
Gaziemir	2	-	5	3	10
Güzelbahçe	1	-	1	3	5
Karabağlar	5	1	13	1	20
Karşıyaka		-	6	-	6
Konak	59	5	222	63	349
Menemen	1	-	-	-	1
Narlıdere	2	-	1	1	4
Ödemiş	1	-	-	-	1
Selçuk	1	-	-	-	1
Torbalı	1	-	1	-	2
Urla	1	-		-	1
Bergama	3	-	2	-	5
Tire	1	-	1	-	2
Toplam	110	8	360	107	585

Kaynak: TUIK İzmir Bölge Müdürlüğü kurumsal verisi, İzmir Yazılı Medya Adres Listesi, 2011.

Kent Kitapları

İzmir ile ilgili araştırma eserlerinin ve edebi eserlerin çeşitlenmesi amacıyla İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Kent Kitapları Yayınları bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı tarafından Kent Kitapları Yayınları'nın basımı ve dağıtımı gerçekleştirilmektedir. 2011 yılı içerisinde 7 adet kitap[290] yayımlanarak dağıtıma girmiştir.[291] Paralel olarak kentin kültür ve sanat hayatının zenginleşmesine katkı koymak amacıyla yine İzmir ve çevresi ile ilgili makalelerin yayınlanabileceği ve geniş kitlelerin bu çalışmalara kolaylıkla ulaşabileceği bir ortam sağlanması hedefiyle Kültür Sanat Dergisi Basımı ve Dağıtımı Büyükşehir Belediyesi'nce gerçekleştirilmektedir. Ancak anılan projenin "İzmir Kent Ansiklopedisi" projesi kapsamında yürütülmesi düşünülerek 2011 yılı içerisinde yeni bir yapılanmaya gidilmiş, böylelikle 2011 yılı içerisinde Kent Kültürü Dergisi çalışmaları tamamlanamamıştır.[292] İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından benimsenen bir diğer hedef

[290] 2011 yılı içerisinde Orhan Beşikçi'nin "Basmane Günlüğü" Melih Tınal'ın "İzmir Depremleri", Özlem Nemutlu'nun "II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyete İzmir'de Tiyatro", Prof. Dr. Rauf Beyru'nun "19.Yüzyıl'da İzmir'de Sosyal Yaşam ve Doğal Afetler", Prof. Dr. Bilge Umar'ın "İzmir'de Yunanlıların Son Günleri", İlhan Pınar'ın "İzmir'in Geleneksel Su Yolları", APİKAM'ın hazırladığı "Hasan Tahsin Ve Hukuk-u Beşer" adlı kitaplar yayımlanmıştır.

[291] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, s.152.

[292] A.g.e., s.152.

ise kentin geçmişini yansıtan tarihsel binalar hakkında detaylı araştırmaların yapılması ve bir kitap halinde sunulmasını içermektedir. Bu hedef doğrultusundaki ilk çalışma 2010 yılında planlanmış olan ve Sabri Sürgevil tarafından hazırlanan "Bir Semt Bir Bina Basmane Garı" isimli kitaptır.

Kentte bulunan ve halen İzmir Milli Kütüphane'de sergilenen eski ve yeni yazılı Osmanlıca ve Türkçe gazetelerin taranarak dijital ortama aktarılması işlemi önemli bir proje olarak gerçekleştirilmektedir. 2011 yılında da devam ettirilen proje kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2011 yılında 109 cilt ve toplam 59.315 sayfa gazete dijital ortama aktarılarak İzmir Milli Kütüphanesinin araştırma salonunda araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. İzmir'de çıkan tüm Osmanlıca gazetelerin dijital ortama aktarılması işlemleri tamamlanmış, yeni yazı gazetelerin çekilme işlemlerine başlanmıştır.[293]

Diğer taraftan kentin tanıtımı ve marka kent olarak adlandırılan çalışmalar kapsamında İzmir'in sosyo-ekonomik, tarihi, kültürel ve turistik değerlerini içeren rehber kitapçıklar hazırlanması da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet alanları içerisinde yer almaktadır. Bu hedef doğrultusunda 2011 yılında varolan İngilizce, Almanca, Fransızca ve Türkçe Tanıtım Kitapçıklarının 75000 adet basımı ile yeni hazırlanan İspanyolca ve Arapça rehber kitapçıklarının 10000 adet ilk basımı gerçekleştirilmiştir.[294] Söz konusu rehberler aynı zamanda internet ortamında da yayınlanmaktadır.

İzmir kenti ile ilgili yayınlara ilişkin İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 8, Konak 3, Ödemiş 1, Menemen 1 ve Selçuk'un 2 adet kent kitabı bulunmakta, aynı zamanda çeşitli broşür ve kitapçıklar da basılmaktadır.

3.3.2. Kitapçılar-Müzik Marketleri

İzmir'de kültür ürünlerine yönelik tüketim yerlerinin başında kitapçılar ve müzik marketler gelmektedir.

Kitap yayınları konu olduğunda, İzmir İl Kültür Turizm Müdürlüğünün Telif Hakları Şubesince 2012 yılı Haziran Ayında toplam 12.500 adet promosyon + 1941 İthal: 119.590 adet normal, toplam 134.031 adet bandrol, 25 adet sertifika ve 13 adet çekim izni verildiği saptanmaktadır. İzmir'de 2011 yılına ait, aylara göre bandrol satış dağılımı Tablo 3.87'de belirtilmiştir.

Kitap, gazete ve dergi satışlarının son yıllarda müzik marketlerle genellikle aynı çatı altında gerçekleşiyor olması nedeniyle, İzmir kent içerisinde spesifik olarak işletme sayılarının tespiti zorlaşmaktadır. Bununla birlikte İzmir Ticaret Odası'na kayıtlı işletmeler arasında içerisinde hem gazete - dergi satış, hem de medya alanında faaliyet göstermekte olan birim sayıları oda kayıtlarında belirli gruplar altında yer almaktadır. Kitap basım ve müzik yayım malzemeleri konusunda faaliyet gösteren kurumlar Konak, Bornova, Karşıyaka, Bayraklı, Balçova gibi

[293] A.g.e., s. 357.
[294] A.g.e., s. 248.

merkez ilçelerde yoğunlaşırken, çeper ilçelerde bu sayıların azaldığı ve bazı çevre ilçelerde ise bu faaliyeti gerçekleştiren resmi kayıt altında hiçbir kurum bulunmadığı gözlemlenmektedir.

Tablo 3.86: İzmir İli Bandrol Satış Bilgileri, 2011.

Kurum	Dönem	Eğitim	İthal	Normal	Promosyon	Toplam
İZMİR İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ	2011/01		1.879	146.550	2.500	**150.929**
	2011/02		1.866	217.280	1.000	**220.146**
	2011/03	9.150		157.750	1.500	**168.400**
	2011/04			279.300		**279.300**
	2011/05		477	210.555	11.000	**222.032**
	2011/06		1.120	156.250		**157.370**
	2011/07			132.500		**132.500**
	2011/08		453	276.550	1.500	**278.503**
	2011/09			341.600	500	**342.100**
	2011/10		3.809	193.150	1.000	**197.959**
	2011/11			200.750		**200.750**
	2011/12		7.433	136.700	16.000	**160.133**
GENEL TOPLAM		**9.150**	**17.037**	**2.448.935**	**35.000**	**2.510.122**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, 2012 Haziran Brifing Raporu, [Kurumdan alınan veri], 2012.

Tablo 3.87: İzmir Ticaret Odasında Basım İle İlgili İşletmelerin İlçelere Dağılımı, 2012.

İlçe	46/B Medya	42 Matbaacılık	44/A Kırtasiye Malzemeleri-Kitap, Gazete ve Dergiler
Balçova	5	2	11
Bayındır	-	-	-
Bayraklı	7	10	9
Bornova	10	115	32
Buca	7	8	13
Çeşme	-	-	3
Çiğli	3	18	7
Gaziemir	5	3	5
Güzelbahçe	1	1	-
Karabağlar	1	5	9
Karşıyaka	7	16	26
Kemalpaşa	1	7	2
Konak	85	142	165
Menderes	-	8	2
Narlıdere	-	-	2
Urla	3	1	2
Bergama	1	-	11
Toplam	**136**	**336**	**299**

Kaynak: İzmir Ticaret Odası Üye bilgileri, www.izto.org.tr, Erişim tarihi: Temmuz – Ağustos 2012.; Bergama Ticaret Odası verileri [Kurumdan alınan veri], Temmuz – Ağustos 2012.

3.4. İzmir'de Kültür Turizmi

Kültür ve turizm alanlarının ilişkisi 20. yüzyıl sonlarına kadar birbirinden bağımsız ve ayrı alanlar şeklinde gelişim göstermiştir. Kültürel kaynaklar, kültürel miras alanlarının varlığına ve yerel nüfusun eğitimine endeksli olarak görülürken, turizm daha çok bir boş zaman aktivitesi kategorisinde günlük yaşamdan ve yerel nüfusun kültüründen ayrılmış bir eylem alanı olarak kabul görmüştür. Ancak yüzyılın sonuna doğru, özellikle 1980'li yıllar sonrasında bu eğilim yön değiştirmiş, kültür turizminin yaratıcısı olan süreçler kültürün kimi konumlar için ekonomik gelişimin ana kaynağı olmasını da beraberinde getirmiştir (OECD, 2009, 19).

Richards (1996, 16-32) turizm ile kültür arasındaki ilişkinin ilk olarak sit alanları ve ören yerleri üzerinden geliştiğini, belirli bir bölgenin kültürel çekiciliğinin turizm için de önemli sayılan fiziksel kültür alanlarının varlığı ile tarif edildiğini belirtmektedir. Ancak günümüzde turizm sektörünü de yönlendiren kültür kavramının boyutu, sahne sanatlarını, zanaat alanlarını, kültürel etkinlikler ile mimarlık ve tasarıma yansıyan gelişmeleri ve daha yakın zamanlarda ise yaratıcı endüstrileri ve soyut miras alanlarını da içerecek şekilde kapsamlı hale gelmiştir.

3.4.1 İzmir'de Turizm Türleri ve Kültürel Çekim Noktaları

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2011 verilerine dayanarak hazırlanan Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları İzmir'10 kaynağına göre; 2010 yılında İzmir'e gelen yabancı turist sayısı 1.155.820, gelen yerli turist sayısı ise 431.186 kişi olarak hesaplanmıştır. Bu kesitten bakıldığında dış turizm hareketliliğinin iç turizme göre üç kat daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

2009 yılında İzmir'i ziyarete gelen turist sayısı toplam 1.056.948 iken toplam %9,3'lük bir artışla 2010 yılında toplam 1.155.820 kişi olmuştur.[295]

Ege Bölgesi geneline bakıldığında turizm açısından İzmir, Bodrum ilçesinden sonra ikinci tercih edilen bölge olarak ortaya çıkmaktadır. Bodrum etkin bir kıyı ve doğa turizmi ilçesidir. İzmir ise turizm türleri açısından oldukça çeşitlilik göstermektedir. Tablo 3.89'da verildiği üzere Ege Bölgesinde tercih edilen ilçelerin oransal dağılımı incelendiğinde İzmir'in merkez ilçe ve Çeşme olarak %20 oranında tercih edildiği gözlenmektedir.

Turizm İzmir'de çeşitli biçimlerle farklı çekim noktaları oluşturmaktadır. Tüm turizm türlerinin neredeyse hepsi doğrudan veya dolaylı olarak kültür ile ilişkilidir, ya da bir diğer deyişle, ne tür turizm olursa olsun başka bir kategori ile ilişiksiz olarak düşünmek eksik olur. Bununla birlikte istatistikî değerlere ulaşabilmek adına genel bir sınıflandırma yapılması gerekirse, İzmir'de turizm alanında etkin olan turizm türleri; kıyı turizmi, kültür ve inanç turizmi, kongre turizmi, kış turizmi, fuar turizmi, termal turizm, doğa turizmi, spor turizmi olarak gruplanabilir.

[295] Daha detaylı bilgi için Bkz. Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme. s 4-5.

Tablo 3.88: Ege Kıyılarında Tercih Edilen İlk 5 İlçe 2008.

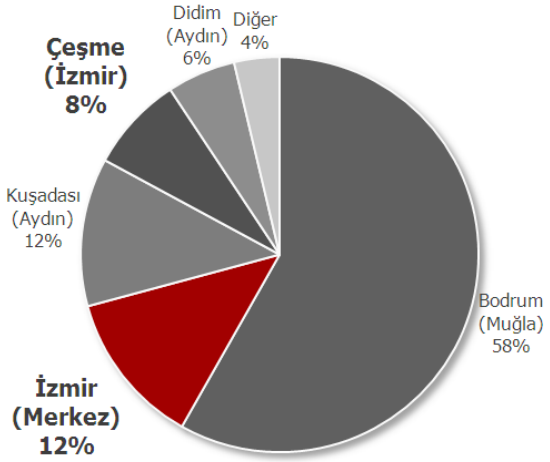

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011,
Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme. s 6

Kıyı Turizminden başlanacak olursa; İzmir kıyıları yat turizmi potansiyeli olan alanlardandır. Kıyıların sahip olduğu koylar ve bu koyların doğal peyzaj özellikleri, kıyı boyunca var olan antik kentler ve diğer kültürel değerler bu potansiyeli desteklemektedir. Yat turizminin gelişmesi açısından büyük önem taşıyan Çeşme Yat Limanı, Çeşme Altınyunus Yat Limanı, Alaçatı İskelesi, Urla İskelesi, Özbek Barınağı, Seferihisar Sığacık Yat Yanaşma Yeri yatlara hizmet veren önemli tesisler olarak öne çıkmaktadır.[296]

Öte yandan Ödemiş-Bozdağ merkezli **Kış Turizmi;** Balçova Kaplıcaları, Çeşme Ilıca Kaplıcaları, Çeşme Şifne Kaplıcaları merkezli **Termal Turizm;** Ödemiş Gölcük Yaylası, Ödemiş Subatan Yaylası, Yamanlar Karagöl ve Bergama Kozak Yaylası merkezli **Doğa Turizmi**, Alaçatı merkezli Sörf Sporu ile İzmir İl merkezinde daha önce gerçekleştirilmiş Uluslararası spor etkinlikleri ve o sebeple sahip olunan spor tesislerinin varlığıyla potansiyel oluşturan **Spor Turizmi** ön plana çıkmaktadır**.** İzmir'de bilindiği üzere 1970'li yıllarda Akdeniz Olimpiyatları ile 2005 yılında Universiad Üniversite Oyunları gerçekleştirilmiştir. Öte yandan İzmir, **Kongre Turizmi** açısından önemli altyapı olanaklarına da sahiptir. Swissotel Grand Efes, Hilton Oteli, Kaya Otel ve Çeşme Altınyunus Oteli başta olmak üzere 14 adet Turizm Bakanlığı onaylı otelde 65 adet kongre salonu bulunmaktadır. Kongre turizmi potansiyeline benzer biçimde 1927'den bu yana faaliyet gösteren ve her yıl Kültürpark'ta Eylül ayında düzenlenen, 15 farklı ürün grubunda yerli ve yabancı 1000'i aşkın firmanın, 60'a yakın ülke katıldığı, 10 gün süreyle açık kaldığı sürece ortalama 1,5 milyon kişi ziyaret ettiği[297] Uluslararası İzmir Fuarının varlığı ayrıca bir **Fuar Turizmi** yaratmaktadır.

Fark edileceği üzere tüm bu turizm türlerinin kültür turizmi ile büyük ölçüde ilgisi vardır. Bununla birlikte Kültür İnanç Turizmi adı altında da doğrudan kültür turizmine dönük bir alanın var olduğu görülmektedir.

[296] Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme. s 4.
[297] Detaylı bilgi için Bknz. 3.2.3.5 İzmir'de Fuar Kültürü ve Uluslararası Organizasyonlar Bölümü.

3.4.2 İzmir'de Kültür ve İnanç Turizmi

Bergama ve Efes antik kentleri başta olmak üzere var olan diğer arkeolojik değerler ve kültür varlıkları İzmir'de turizm açısından önemli bir potansiyele kaynaklık etmektedir. Özellikle Efes Harabeleri bölgesinde yer alan Çifte Kiliseler, Meryem Ana adına sunulan ilk kilise olduğu için ve Hıristiyanlığın ilk yedi kilisesinden biri olması dolayısıyla kilise ve çevresi Hıristiyanlar için dini bir merkez konumundadır. İnanç Turizmi açısından önemli bir yere sahip diğer bir arkeolojik eser ise yine Efes'te bulunan Yedi Uyurlar Mağarası'dır. Mağara ve çevresi, Hıristiyanlar için dini bir merkezdir. Ayrıca 1961 yılında Vatikan tarafından Hıristiyanlar için hac yeri olarak ilan edilen Selçuk'taki Meryem Ana Evi ve Kilisesi, İnanç Turizmi açısından önemli bir yere sahiptir.

Söz konusu etkinlikler Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011 verilerine göre 2010 yılında Türkiye havalimanlarına ve İzmir Adnan Menderes Havalimanı'na gelen toplam yolcu sayıları değerlendirildiğinde, yolcu girişleri Temmuz ve Ağustos aylarında en yükseğe ulaşmaktadır. Festival ve fuarların yoğunluğundan dolayı Eylül ve Ekim aylarında da kültür turizmi kaynaklı giriş hareketliliğinin var olduğu görülmektedir.

3.4.3. İzmir'de Konaklama Tesisleri

Turizm Bakanlığı onaylı, turistik tesislerin Türkiye genelindeki yüzde dağılımı incelendiğinde İzmir'in 128 adet tesis ile Türkiye'deki tesislerin toplam sayısının %5'ine sahip olduğu görülmektedir. İzmir, tesis sayısında (Bkz. Tablo 3.90) Antalya, Muğla, İstanbul, Ankara'dan sonra 5. sırada yer almaktadır.

Tablo 3.89: Turizm Bakanlığı Onaylı Turistik Tesislerin Dağılımı 2009.

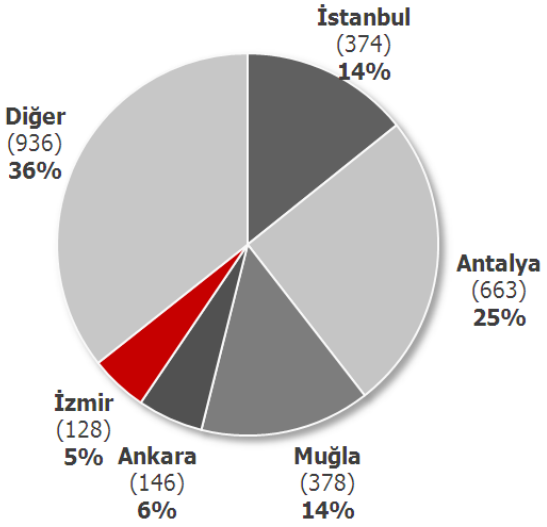

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011, Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme. s 8

Ayrıca İzmir'e gelen yabancı turistlerin konaklama tesis türü konu olduğunda yabancı turistlerin %43 oranında 5 yıldızlı otelleri tercih ettikleri saptanmaktadır (Tablo 3.91). İkinci sırada 4 yıldızlı otellerde konaklama tercihi yer alırken tatil köylerini tercih eden turistlerin oranı %8'dir.

Tablo 3.90: Yabancı Turistlerin Konaklama Türü Tercihi - 2009.

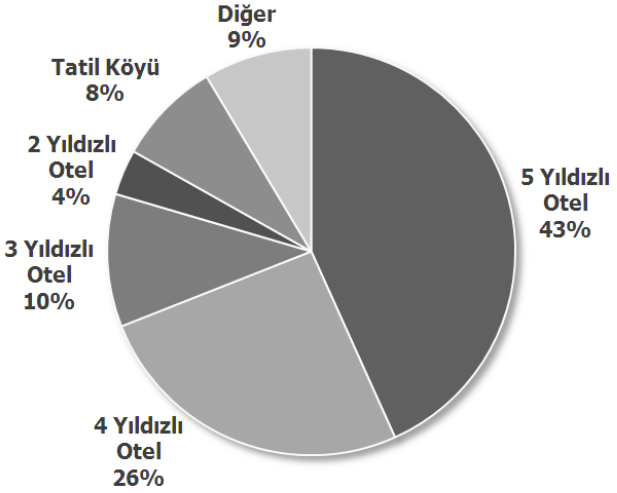

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011,
Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme. s 9.

İzmir'e gelen yerli turistlerin konaklama türü tercihinde Tablo 3.92'de gösterildiği gibi ilk sırada %28'lik payı ile 3 yıldızlı oteller yer almaktadır. İkinci sırada %25'lik pay ile 5 yıldızlı otellerde konaklama tercih edilirken, 4 yıldızlı otellerde konaklamayı tercih eden yerli turistlerin payı %21'dir.

Tablo 3.91: Yerli Turistlerin Konaklama Türü Tercihi - 2009

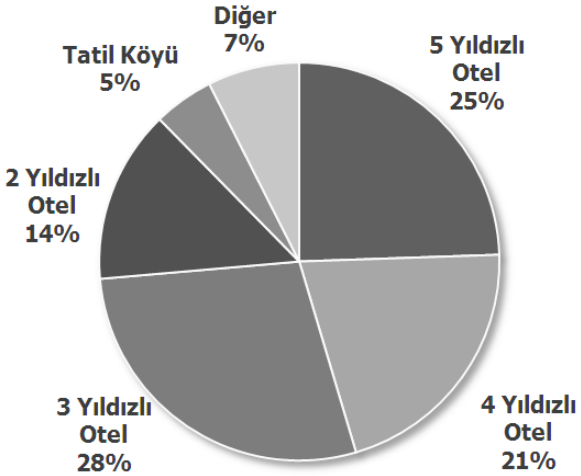

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011,
Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme. s 9.

Turizm Bakanlığı Onaylı Tesisler

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden alınan 2009 verilerine göre Turizm Bakanlığı onaylı konaklama tesisi sayısı İzmir geneli için 128 olup, bu tesislere ait toplam yatak sayısı 25.468'dir. Tablo 3.93'te Turizm Bakanlığı onaylı turistik tesislerin İzmir'in ilçelerine

dağılımını göstermektedir. Tesislerin yoğunlaştığı ilçeler Konak (İzmir Merkez), Çeşme, Selçuk, Menderes, Foça, Seferihisar ve Dikili'dir. Konak, Çeşme ve Selçuk, İzmir genelindeki tüm tesislerin toplam sayısının %70'ini barındırmaktadır.

Tablo 3.92: Turizm Bakanlığı Onaylı Turistik Tesislerin İzmir 'in İlçelerine Dağılımı – 2009.

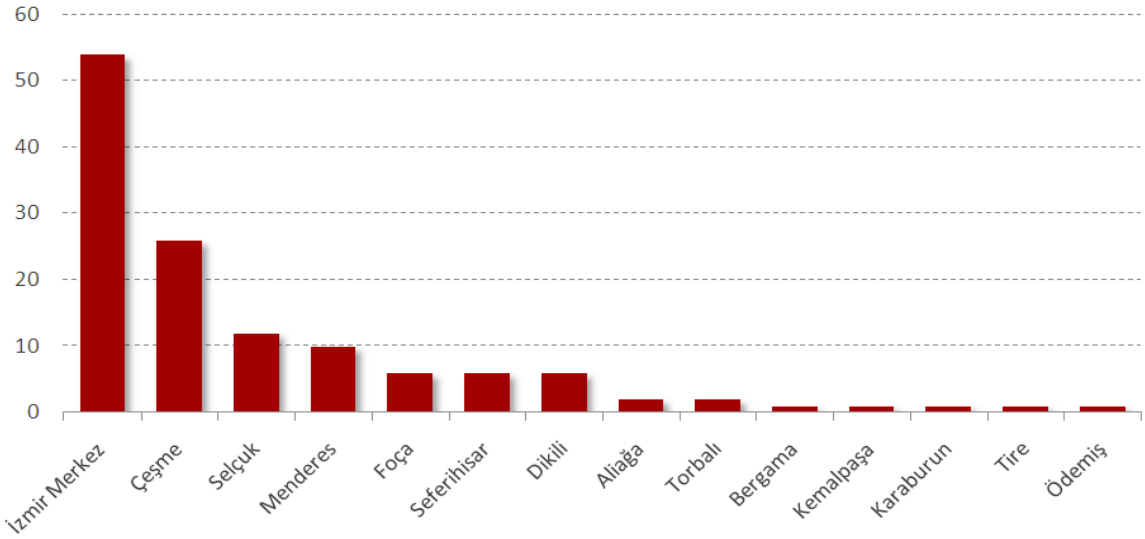

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü [Kurumdan alınan veri] - 2011.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanan yatak sayılarının 2002, 2007 ve 2011 yıllarındaki dağılımına bakıldığında, 5, 3 ve 1 yıldızlı tesislerdeki azalmalar kaynaklı olarak 2002 yılında 12348 kişilik yatak kapasitesi, 2011 yılında geldiğimizde 10.379'a düşmüştür. Ancak 4 yıldızlı otellerde gözle görülür bir artış sergilenmiştir. Göze çarpan bir diğer husus da 2007 yılında başlayan bir ivmelenmeyle butik otellerin açılmaya başlamış olmasıdır. Yatak kapasitesi itibariyle (Bkz. Tablo 3.94) çok fazla bir kapasite desteği sağlayamamakla beraber, butik otellerin kültür turizmi açısından önemli bir altyapı desteği sağladıkları açıktır.

Tablo 3.93: Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011.

Sınıfı	2002 Yılı Sayıları			2007 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
5 YILDIZ	4	1047	2162	5	1405	3184	3	888	1934
4 YILDIZ	7	1871	4378	8	1696	4305	13	1757	3367
3 YILDIZ	15	1403	2666	8	366	788	8	424	870
2 YILDIZ	8	293	615	2	39	78	-	-	-
1 YILDIZ	4	56	107	1	10	20	1	10	20
TK 5 YILDIZ	1	317	670	1	317	670	2	401	850
TK 4 YILDIZ	-	-	-	1	760	1264	4	803	2900
TK[1]	2	431	978	-	-	-	-	-	-
TK[2]	2	178	356	-	-	-	-	-	-
M[2]	1	14	28	-	-	-	-	-	-
APART	-	-	-	3	378	1384	-	-	-
PANSİYON	4	36	68	4	50	100	-	-	-
BUTİK	-	-	-	9	332	693	5	188	394
KAMP	1	100	286	-	-	-	-	-	-
ÖZEL	1	7	14	2	64	135	1	20	44
TOPLAM	**50**	**5743**	**12348**	**44**	**5417**	**12621**	**37**	**4491**	**10379**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerinden derlenmiştir. [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

İzmir'de Turizm Yatırım Belgeli konaklama tesislerinin ilçeler itibariyle dağılımında ise Çeşme, Dikili ve Merkez'in yatak kapasitesi anlamındaki ağırlığı yıllar içerisinde değişmemiş görünmektedir. Diğer taraftan Aliağa, Karaburun ve Tire ilçelerinin tesis altyapısı anlamında duraklamaya girmiş olduğu, buna karşın Ödemiş'te küçük çaplı da olsa bir hareketlenmenin başladığı, Menderes'te ise diğer ilçelere kıyasla (Bkz. Tablo 3.95) oldukça yüksek bir yatak kapasitesinin bulunduğu söylenebilecektir. Merkez ilçe haricindeki en yüksek tesis sayısı ise Çeşme'de yoğunlaşmaktadır. 2002-2011 yılları toplam tesis ve yatak kapasitesi değerlendirildiğinde ise, tesis sayısının 51'den 37'ye, yatak kapasitesinin ise 12.348'den 10.379'a gerilediği sonucu çıkmaktadır.

Tablo 3.94: Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011.

İlçesi	2002 Yılı Sayıları			2007 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
MERKEZ	15	1842	3781	10	1049	2105	12	1387	2753
ALİAĞA	1	39	90	-	-	-	-	-	-
ÇEŞME	10	1018	2210	17	1290	3059	13	1040	2166
DİKİLİ	8	778	1892	5	1059	2037	4	993	2836
FOÇA	2	50	101	1	25	55	2	44	92
KARABURUN	1	51	108	-	-	-	-	-	-
KEMALPAŞA	-	-	-	2	84	192	1	116	232
MENDERES	4	956	2034	2	680	1700	2	572	1174
ÖDEMİŞ	-	-	-	-	-	-	1	37	84
SEFERİHİSAR	2	367	774	4	983	2959	1	267	972
SELÇUK	4	520	1092	2	212	444	-	-	-
TİRE	2	83	168	-	-	-	-	-	-
TORBALI	2	49	98	1	35	70	1	35	70
TOPLAM	**51**	**5753**	**12348**	**44**	**5417**	**12621**	**37**	**4491**	**10379**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerden derlenmiştir. [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

Benzer şekilde Turizm İşletme Belgeli konaklama tesisleri ve yatak kapasitelerinin yıllar içerisindeki dağılımlarına bakıldığında, gerek 130'dan 141'e çıkan tesis sayısında, gerekse de toplam yatak kapasitesi anlamında artış olduğu açıktır. 2011 itibariyle 5 ve 4 yıldızlı tesis sayısında gözle görülür bir artış olmuştur. Pansiyonculuk azalırken (Bkz. Tablo 3.96), butik otellerin sayısındaki yükseliş çarpıcıdır.

Tablo 3.95: Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011.

Sınıfı	2002 Yılı Sayıları			2007 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
5 YILDIZ	8	2464	5321	11	3396	7309	15	5093	10763
4 YILDIZ	19	2542	5337	18	2927	6168	24	3017	6289
3 YILDIZ	33	2416	4953	39	2473	5087	34	1970	4019
2 YILDIZ	34	1178	2348	33	1059	2105	31	1031	2040
1 YILDIZ	5	148	312	3	69	143	1	17	34
TK 5 YILDIZ	1	114	284	2	449	1106	2	449	1106
TK 4 YILDIZ	1	70	140	3	362	844	2	218	446
TK[1]	4	1096	2194	1	515	1030	1	465	1080
TK[2]	3	196	397	2	136	277	-	-	-
M[2]	3	96	196	1	33	72	1	33	72
APART	1	17	52	4	68	181	3	58	140
PANSİYON	14	239	462	10	157	316	5	63	124

Tablo 3.96: Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2002-2007-2011 (devam)

Sınıfı	2002 Yılı Sayıları			2007 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
BUTİK	-	-	-	1	80	165	11	532	1067
KAMP	-	-	-	1	-	-	1	-	-
ÖZEL	2	43	92	5	147	379	-	-	-
EĞ. UY. TES.	1	144	336	-	-	-	-	-	-
YÜZER TES.	1	23	56	-	-	-	-	-	-
BTV	-	-	-	-	-	-	1	68	136
MAO	-	-	-	-	-	-	1	80	365
TOPLAM	**130**	**10786**	**22480**	**134**	**11871**	**25182**	**133**	**13094**	**27681**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerden derlenmiştir. [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

Turizm işletme belgeli tesislerin ilçeler itibariyle dağılımına bakıldığında Balçova, Bornova, Çiğli, Karşıyaka, Konak, Kemalpaşa ve Narlıdere gibi ilçelerin 2011 dönemi ile birlikte yeni tesislere kavuştuğu gözlenmektedir. 2000-2011 yılları arasındaki yatak sayılarındaki artış oranı yaklaşık %20 olarak hesaplanmaktadır. Tesis sayıları olarak ele alındığında, Çeşme ve Konak ilçeleri en yoğun şekilde kayda geçmekte, bu yoğunluğu (Bkz. Tablo 3.97) Selçuk ve Menderes ilçeleri izlemektedir.

Tablo 3.96: Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı 2002, 2007, 2011

İlçesi	2002 Yılı Sayıları			2007 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
MERKEZ [298]	45	3241	6622	51	3660	7442	-	-	-
ALİAĞA	3	71	148	2	53	112	3	113	232
BALÇOVA	-	-	-	-	-	-	2	423	860
BERGAMA	3	157	320	2	113	234	1	57	114
BORNOVA	-	-	-	-	-	-	2	190	384
ÇEŞME	27	2645	5547	30	2605	5536	28	2626	5933
ÇİĞLİ	-	-	-	-	-	-	1	78	156
DİKİLİ	6	258	525	7	302	650	6	286	609
FOÇA	7	775	1580	7	454	942	8	349	718
GAZİEMİR	-	-	-	-	-	-	2	100	200
KARABURUN	2	137	278	1	15	30	1	15	30
KARŞIYAKA	-	-	-	-	-	-	1	40	86
KONAK	-	-	-	-	-	-	51	3713	7493
KEMALPAŞA	-	-	-	-	-	-	1	24	50
MENDERES	14	1318	2805	12	1838	4025	11	2143	4608
NARLIDERE	-	-	-	-	-	-	1	316	636
ÖDEMİŞ	-	-	-	1	39	78	1	39	78
SEFERİHİSAR	7	672	1470	5	507	1202	5	421	928
SELÇUK	12	1367	2905	13	2141	4643	13	2134	4598
TİRE	1	35	70	1	35	70	1	35	70
TORBALI	1	33	66	2	109	218	2	109	218
URLA	2	77	144	-	-	-	1	68	136
TOPLAM	**130**	**10786**	**22480**	**134**	**11871**	**25182**	**141**	**13279**	**28137**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerden derlenmiştir. [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

[298] 2002 ve 2007 verisinde İBŞB sınırları 'Merkez' olarak tariflenmekte, 2011 verisinde ise ilçeler ayrı ayrı gösterilmektedir.

2010 yılı rakamları bazında 'Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri' değerlendirildiğinde toplam 589 adet tesisin Çeşme ve Konak'ta yoğunlaştığı, 96 tesise sahip Menderes'in ise 6008 adet yatak kapasitesi ile önemli bir potansiyele sahip olduğu gözlenmektedir. Toplamda ise yatak kapasitesi %25'lik bir artış göstermiştir (Tablo 3.98).

Tablo 3.97: İzmir İlindeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı 2010

İlçesi	2010 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak
ALİAĞA	5	107	245
BAYINDIR	1	12	35
BERGAMA	20	377	820
BORNOVA	9	78	160
BUCA	1	35	80
ÇEŞME	127	2581	5935
ÇİĞLİ	1	78	156
DİKİLİ	17	273	611
FOÇA	44	676	1593
GAZİEMİR	7	141	314
KARABURUN	25	463	1000
KİRAZ	3	32	67
KONAK	130	3832	7846
MENDERES	96	2817	6008
NARLIDERE	3	71	180
ÖDEMİŞ	8	212	392
SEFERİHİSAR	51	1204	3191
SELÇUK	11	373	769
TİRE	6	107	242
TORBALI	5	138	287
URLA	19	287	527
TOPLAM	**589**	**13894**	**30458**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2010 verilerden derlenmiştir. [Kurumdan alınan veri], Temmuz, 2012

Genel bir bakış açısıyla, kentin son beş yıllık dönemde sadece merkez kentte değil, il sınırları içerisindeki ilçelerde de konaklama imkânları yaratılmaktadır (Tablo 3.99). Konaklama tesisleri içinde belediye belgeli konaklama tesisleri de paralele bir turizm altyapısı desteği sağlanmaktadır. Buna verilebilecek en iyi örneklerden biri Tire ilçesindeki gelişmelerdir. Tire Belediyesi, kent içerisinde özgün mimari dokuya sahip olup harap haldeki yapıları restore ettirerek restoran veya butik otel (Örneğin, Tire Güllüoğlu otel) kullanımlarına tahsis ederek kültür turizmi altyapısını güçlendirmektedir.

Son olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Onaylı **İşletme** veya **Yatırım Belgesine sahip Turistik Tesisler**in İzmir'de Konak (İzmir Merkez) ve Çeşme'de yoğunlaştığı görülmektedir. Buna göre, bu otellerin türlerinin dağılımı incelendiğinde İzmir Merkez'de 5, 4 ve 3 yıldızlı oteller ağırlıktayken, Çeşme'de 3 yıldızlı ve butik oteller yoğunlaşmaktadır.

İzmir'de 2011 itibariyle il bazında 767 tesiste toplam 68974 yatak kapasitesinin bulunduğu gözlenmektedir. (Tablo 3.100).

Tablo 3.98: Kültür ve Turizm Bakanlığı Onaylı İşletme veya Yatırım Belgeli Turistik Tesislerin İlçelere ve Sınıflara Göre Dağılımı, 2011.

İlçesi	5 YILDIZ	4 YILDIZ	3 YILDIZ	2 YILDIZ	1 YILDIZ	TK 5 YILDIZ	TK 4 YILDIZ	P	Ö	BTV	MAO	B	TOPLAM
MERKEZ	1	9	2										**12**
ÇEŞME	1	1	3		1	2						5	**13**
DİKİLİ	1						3						**4**
FOÇA			1						1				**2**
ÖDEMİŞ			1										**1**
MENDERES		2											**2**
SEFERİHİSAR							1						**1**
KEMALPAŞA		1											**1**
TORBALI			1										**1**
URLA													**0**
TOPLAM	**3**	**13**	**8**	**0**	**1**	**2**	**4**	**0**	**1**	**0**	**0**	**5**	**37**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

Tablo 3.99: İzmir İlindeki Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2011

İlçesi	Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri			Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesisleri			Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri		
	2011 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları			2011 Yılı Sayıları		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
MERKEZ	-	-	-	12	1387	2753	-	-	-
ALİAĞA	5	107	245	-	-	-	3	113	232
BALÇOVA	-	-	-	-	-	-	2	423	860
BAYINDIR	1	12	35	-	-	-	-	-	-
BERGAMA	20	377	820	-	-	-	1	57	114
BORNOVA	9	78	160	-	-	-	2	190	384
BUCA	1	35	80	-	-	-	-	-	-
ÇEŞME	127	2581	5935	13	1040	2166	28	2626	5933
ÇİĞLİ	1	78	156	-	-	-	1	78	156
DİKİLİ	17	273	611	4	993	2836	6	286	609
FOÇA	44	676	1593	2	44	92	8	349	718
GAZİEMİR	7	141	314	-	-	-	2	100	200
KARABURUN	25	463	1000	-	-	-	1	15	30
KARŞIYAKA	-	-	-	-	-	-	1	40	86
KEMALPAŞA	-	-	-	1	116	232	1	24	50
KİRAZ	3	32	67	-	-	-	-	-	-
KONAK	130	3832	7846	-	-	-	51	3713	7493
MENDERES	96	2817	6008	2	572	1174	11	2143	4608
NARLIDERE	3	71	180	-	-	-	1	316	636
ÖDEMİŞ	8	212	392	1	37	84	1	39	78
SEFERİHİSAR	51	1204	3191	1	267	972	5	421	928
SELÇUK	11	373	769	-	-	-	13	2134	4598
TİRE	6	107	242	-	-	-	1	35	70
TORBALI	5	138	287	1	35	70	2	109	218
URLA	19	287	527	-	-	-	1	68	136
TOPLAM	**589**	**13894**	**30458**	**37**	**4491**	**10379**	**142**	**13279**	**28137**
	TESİS	**767**		**ODA**	**31664**		**YATAK**	**68974**	

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012.

3.4.4 İzmir'de Kruvaziyer Turizmi

Global olarak kruvaziyer endüstrisi, son yıllarda turizmin en fazla büyüme gösteren alanı olmuştur. İzmir ili özelindeki istatistikler, bu gelişimin günümüzde ve İzmir kentinde de geçerli olduğunu ve ileriki yıllarda da sürdürülebilir olacağını göstermektedir. Hizmete giren son teknoloji ürünü mega-gemiler, boyutları ve yolcu kapasiteleri bakımından büyüdükleri gibi, sundukları hizmetin kalitesi ve aktivitelerin çeşitliliği anlamında da büyük ilerleme kaydetmektedirler. Kruvaziyer turizmi anlamında, Akdeniz ülkeleri arasında İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın ardından 4'üncü sırada yer alan Türkiye'ye, son 5 yılda gemilerle gelen toplam yolcu sayısı 6 milyona ulaşmış durumdadır (Olcay, 2011).

2010 yılında İzmir'e gelen yabancı turistlerin giriş yaptıkları sınır kapıları, Adnan Menderes Havalimanı, Alsancak Limanı, Çeşme Limanı, Dikili Limanı ve diğer kapılardır. Turist giriş sayılarının dağılımlarına bakıldığında İzmir'e Havayolu ile gelen yabancı turistler %65'lik bir paya sahipken, denizyolunu tercih eden yabancı turist yüzdesi %35'tir. Bunun büyük kısmı Alsancak Limanından giriş yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında İzmir kruvaziyer turizminde faal bir noktaya gelme potansiyeli göstermektedir.

Tablo 3.100: İzmir Sınır İstatistikleri – 2010

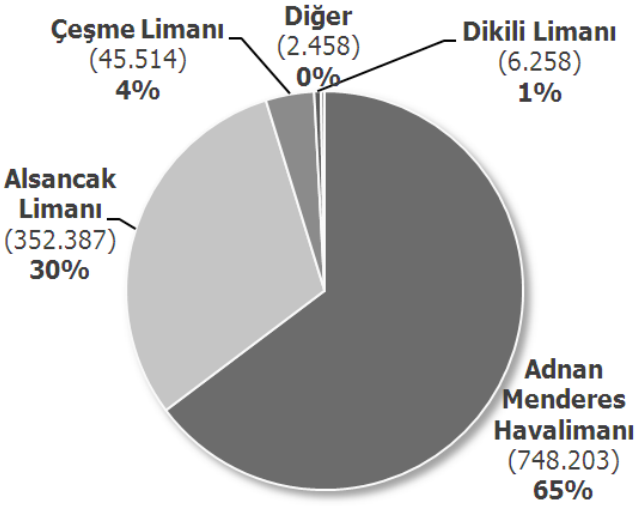

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011. Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir10, s. 4.

İzmir ili yıllara göre kruvaziyer bilgileri değerlendirildiğinde özellikle 2009 yılı ile 2011 yılları arasındaki sefer artışının ikiye katlandığı gözlenmektedir. Buna paralel olarak, kruvaziyer seferiyle İzmir'e gelen toplam yolcu sayısının da %57 arttığı tespit edilmektedir. Ancak, 2011-2012 aralığında sefer sayısının 268'den 286'ya çıkmasına karşın yolcu sayısında 14754 kişilik bir azalma dikkat çekmektedir (Tablo 3.102).

Aylara göre kruvaziyer turist girişi dağılımları konu olduğunda ise özellikle umulduğu üzere Mayıs Kasım ayları arasında, 7 ay gibi geniş bir zaman diliminde etkin bir dönem yaşandığı saptanmaktadır. 2006 yılından 2011 yılına, turist girişlerinin arttığı da gözlemlenmektedir.

Tablo 3.101: İzmir İli Yıllara Göre Kruvaziyer Bilgileri

YILLAR	İzmir Alsancak Limanına Yapılan Toplam Sefer Sayısı	Kruvaziyer Seferi ile İzmir'e Gelen Toplam Yolcu Sayısı
2003	5	3.271
2004	32	77.000
2005	26	58.042
2006	94	183.198
2007	122	288.017
2008	128	321.279
2009	127	306.521
2010	141	352.387
2011	272	483.389
2012	286	468.635

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Haziran 2012 Brifing Raporu, 2012; 2012 verisi için Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Strateji Daire Başkanlığı, [Kurumdan alınan veri], Erişim tarihi:15.05.2013.

Grafik 3.7: İzmir Alsancak Limanına Yapılan Toplam Sefer Sayıları Ve Yolcu Sayısı, 2003-2012.

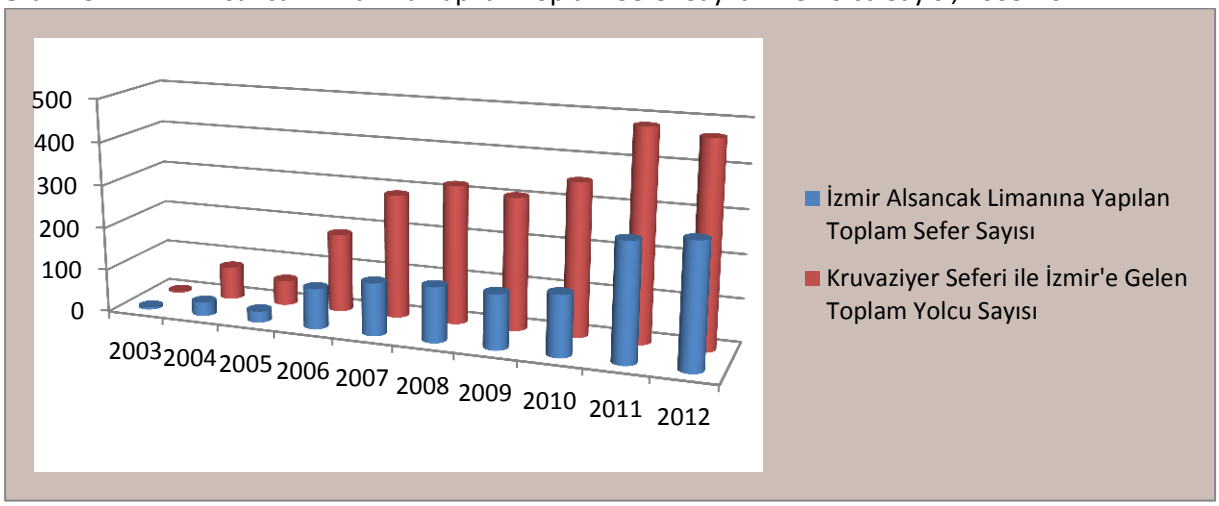

Tablo 3.102: Yıllar İtibariyle Alsancak Giriş Kapısından Yapılan Girişlerin Aylara Göre Dağılımı

ALSANCAK(*)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
OCAK	5.265	6.477	9.514	14.926	5.279	18.210
ŞUBAT	4.824	9.524	6.734	12.598	5.906	8.767
MART	5.885	18.810	12.438	9.109	8.097	28.270
NİSAN	3.919	9.997	21.096	26.914	23.058	35.800
MAYIS	10.532	18.338	37.453	31.335	40.746	52.284
HAZİRAN	17.528	45.688	35.041	36.659	54.939	46.105
TEMMUZ	26.443	41.076	36.153	35.675	43.073	57.328
AĞUSTOS	31.504	47.112	37.121	34.792	51.475	69.008
EYLÜL	33.313	40.003	41.454	41.203	46.492	64.760
EKİM	32.252	41.309	52.474	37.511	40.080	54.209
KASIM	9.417	9.704	21.170	17.966	24.353	43.158
ARALIK	3.202	175	8.194	7.833	8.889	5.490
TOPLAM	**184.084**	**288.213**	**318.842**	**306.521**	**352.387**	**483.389**

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü turizm istatistikleri, [Kurumdan alınan veri], Temmuz 2012; Travel Turkey resmi websiitesi, http://www.travelturkey-expo.com/

3.5 İzmir'de Kültür ve Sanat Eğitimi

İzmir'de kültür eğitimi hızla büyüyen alanlardan biridir. Kentte olgunlaşan sektörlerden biri olarak ön plana çıkan "yaygın eğitim ve her türlü yetişkin eğitimi" faaliyetlerinin oldukça geniş bir kısmını "kültür eğitimi" oluşturmaktadır. İzmir'in genel kültürel yapısı, genç nüfusun varlığı, yaratıcı sektörlere artan ilgi ve talep ile dış ülkeler ile kurulan kültürel ve ticari ilişkiler ve turizm etkinlikleri bu gelişimin genel sebeplerini oluşturmakla birlikte, esasen küresel eğitim/öğrenim politikaları ve yöntemlerindeki değişimin bu farkedilir artışta daha büyük bir rolü olduğu anlaşılmaktadır. Kültür eğitimi alanı bu çerçevede daha detaylı değerlendirmeyi hak eden bir konu olarak belirlenmiş ve bu gelişen sektör ile ilgili ayrıntılı bir etüd ve envanter çalışması ek rapor kapsamında ele alınmıştır. Bununla birlikte, İzmir'deki "kültür eğitim" alanının genel görüntüsüne, eylemleri ve aktörlerine bu bölümde de ana hatlarıyla değinilecektir.

Bu çalışma kapsamında, "kültür eğitimi"nin içeriği; kişinin ya da gurubun yaratıcılığını, kişisel gelişimini, sosyal ve zihinsel becerilerini ve yeteneklerini geliştirmesine aracı olan eğitim/öğrenim kurum ve kanallarının tümü olarak belirlenmiştir. "Kültür eğitimi"nin sınırları; yaratıcılık, beceri geliştirme, kültürel ve sanatsal becerileri geliştirme etkinlikleri olarak tanımlanmış ve meslek eğitimleri, hizmet içi ve dışı eğitimler ve okuryazarlık kursları gibi irili ufaklı diğer faaliyet alanları bu kapsamın dışında tutulmuştur. Bu tanım çerçevesinde kültür eğitimine dair etkinliklerin iki ana kanaldan yürütüldüğü ve biçimlendiği fark edilmektedir.

Örgün ve **yaygın** eğitim faaliyetleri olarak iki kategoride süren kültür eğitim/öğrenim etkinliklerinden, ilki (örgün eğitim) kısaca; yasalara göre düzenlenen, planlı ve düzenli eğitimi- okul eğitimini kastederken; ikincisi (yaygın eğitim) takip zorunluluğu ve yaş sınırı olmayan, kişinin seçimine bağlı, esnek ancak kendi yapısı içinde yine de örgütlü eğitim/öğrenim türü olarak tanımlanabilir. "Kültür eğitimi"nin örgün eğitime kıyasla çok daha yüksek bir oranda yaygın eğitim alanı içinde gerçekleştiği saptanmaktadır.

Bu temel sınıflandırma içinde İzmir'in "kültür eğitimi" ile ilgili kurumları ve aktörlerini aşağıda yer aldığı gibi genel bir çerçeveye oturtmak mümkündür:

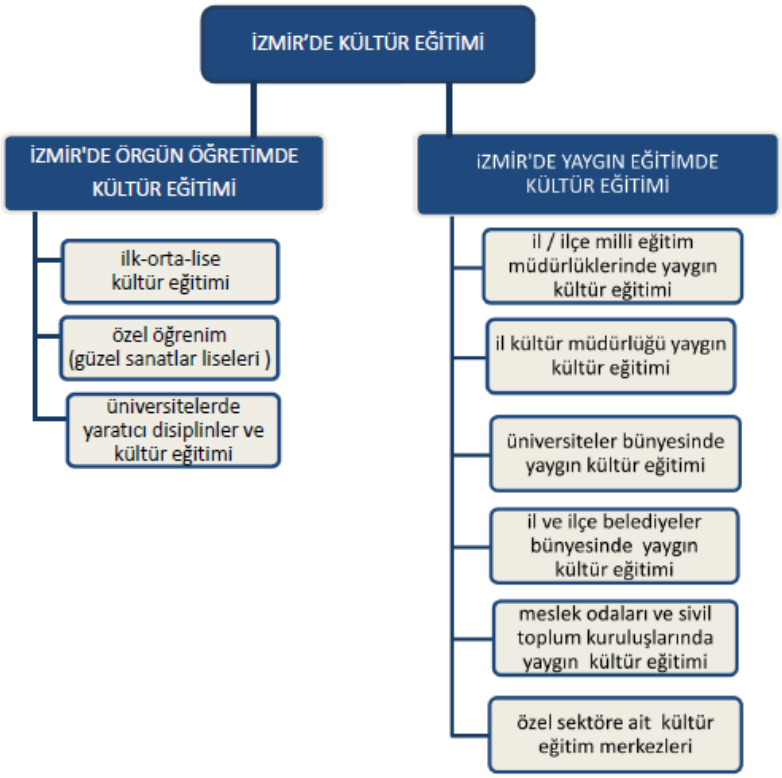

Şekil 3.1: İzmir'de Kültür Sanat Eğitimi

3.5.1 İzmir'de Örgün Eğitim Kapsamında Kültür ve Sanat Eğitimi

Türkiye genelinde uygulanan ve milli eğitim yasa ve yönetmelikleriyle belirlenen ilk, orta ve lise eğitimi içinde, yaratıcı faaliyetler ile kültür ve sanat becerileri özellikle görsel sanatlar ve müzik dersleri içinde verilirken, kültür bilgisi konuları sosyal bilgiler dersi kapsamında verilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 20.07.2010 tarihli ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesine göre, görsel sanatlar dersinin ilköğretim 1-3. sınıflarda haftada 2 saat, 4-8. sınıflarda haftada 1 saat olmak üzere okutulması kararlaştırılmıştır. Ders saati süresinin, kazanımların yoğunluğu ve beklentiler göz ününe alındığında, dikkate değer ölçüde az olduğu belirlenmektedir.

Öte yandan, yine ülke genelinde olduğu gibi İzmir'de özellikle sanat ve sanatsal beceri için özel eğitim veren ilk-orta ve lise düzeyinde sanat okulları bulunmaktadır (Tablo 3.104). Bu okullar da yine Türkiye genelindeki tabloya paralel biçimde, sayısal olarak oldukça azdır. İzmir'de örgün öğrenim yapısı içinde, yaratıcılık, beceri geliştirme kültür özel eğitimi veren ilköğretim düzeyinde 1, orta ve lise düzeyinde ise 4 özel sanat okulu bulunmaktadır. Özel sanat liseleri, Anadolu lisesi statüsünde olup 2012 yılında bir özel sanat lisesi açılmıştır. Yetenek sınavı ile öğrenci alan bu sanat liselerine talebin fazla olmasının sebebi, öğrencinin yine yetenek sınavı ile öğrenci alan Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuarlara giriş şansını yükseltmesi ve ayrıca bir özel alana dair mesleki beceri kazanmasıdır.

Örgün eğitim kapsamında yaratıcılığa dönük en etkin kültür ve sanat eğitimi veren kurumların üniversiteler ve yüksek okullar olduğu gözlenmektedir. İzmir'in en eski yüksek öğrenim kurumlarından olan Dokuz Eylül ve Ege Üniversiteleri 1955-1960 yıllarından itibaren İzmir'in Güzel Sanatlar, Konservatuar, Tasarım ve diğer yaratıcı yüksek eğitim/öğrenim talebini karşılarken özellikle 2000'li yılların başlarından itibaren özel/vakıf üniversitelerinin kurulmaya başlamasıyla bu disiplinlere dönük arzın belirgin bir biçimde arttığı saptanmaktadır (Tablo 3.105)[299] (Detaylı bilgi ve değerlendirmeler için bkz. Ek Rapor-IV İzmir'de Kültür Eğitimi").

Tablo 3.103: İzmir'deki Sanat Liseleri, 2012.

Kurumun Adi	Bölümler	Yillik Öğrenci Kontenjanı
Işilay Saygin Buca Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	Görsel Sanatlar / Müzik /Spor	30+30+60
Ümran Baradan Kemalpaşa Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	Görsel Sanatlar / Müzik	30+30
Özel İzmir Çamlaralti Anadolu Güzel Sanatlar Ve Spor Lisesi	Görsel Sanatlar / Müzik	10+10
Dokuz Eylül Üniversitesi Müzik Ve Sahne Sanatlari Lisesi	Müzik	21

Kaynak: İlgili okulların resmi web siteleri, Erişim tarihi: 25.09.2012.

[299] Üniversitelere bağlı Fakülte ve Bölüm Bilgileri üniversitelerin resmi web siteleri; Kontenjan verileri 2012 ÖSYS tercih kılavuzu - Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci alan Yükseköğretim Lisans Programları Tablo4.

Tablo 3.104: İzmir'de Kültür - Sanat ve Tasarım Eğitimi Veren Üniversiteler, 2012.

İzmir'deki Kültür - Sanat Ve Tasarim Eğitimi Veren Üniversiteler (2012 Yılı Verileri)			Kontenjan
Dokuz Eylül Üniversitesi	**Güzel Sanatlar Fakültesi**	Film Tasarımı Bölümü	40
		Heykel Bölümü	15
		Grafik Tasarım Bölümü	20
		Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü	44
		Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü	20
		Geleneksel Türk Sanatları Bölümü	30
		Fotoğraf Bölümü	15
		Sahne Sanatlari Bölümü	20
		Resim Bölümü	20
		Müzik Bilimleri Bölümü	25
	Mimarlık Fakültesi	Mimarlık Bölümü	80+2
		Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü	70+2
	Konservatuar		48
Ege Üniversitesi	**Edebiyat Fakültesi**	Sanat Tarihi Bölümü	70+2
		Arkeoloji Bölümü	50+2
		Prehistorya Ve Ön Asya Arkeolojisi Bölümü	50+2
		Tarih Bölümü	90+3
	İletişim Fakültesi	Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü	80+2
		Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü(İö)	80+2
		Reklamcılık	65+2
	Devlet Türk Musikisi Konservatuarı	Temel Bilimler Bölümü	66
		Ses Eğitimi Bölümü	20
		Türk Halk Oyunları Bölümü	30
		Çalgı Yapım Bölümü	12
Gediz Üniversitesi	**Mühendislik & Mimarlık Fakültesi**	İç Mimarlık Bölümü	50
		Mimarlık Bölümü	70
	Fen & Edebiyat Fakültesi	Tarih Bölümü	60+2
		Tarih Bölümü (İö)	60+2
İzmir Üniversitesi	**Mimarlık Fakültesi**	İç Mimarlik ve Çevre Tasarımı Bölümü	70
		Mimarlık Bölümü	
İzmir Ekonomi Üniversitesi	**Güzel Sanatlar Ve Tasarım Fakültesi**	Endüstriyel Tasarım Bölümü	56
		Görsel İletişim Tasarımı	40
		Mimarlık Bölümü	60
		Moda ve Tekstil Tasarım Bölümü	40
		İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü	60
	İletişim Fakültesi	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü	105
		Medya ve İletişim Bölümü	55
		Sinema Ve Dijital Medya Bölümü	40
	Fen & Edebiyat Fakültesi	Tarih Bölümü	60+2
		Tarih Bölümü (İö)	60+2
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	**Mimarlık Fakültesi**	Mimarlik Bölümü	45+2
		Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü	40+1
Yaşar Üniversitesi	**Mimarlık Fakültesi**	Mimarlık Bölümü	60
		İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Bölümü	65
	Sanat ve Tasarım Fakültesi	Endüstriyel Tasarım Bölümü	22
		Film Tasarımı Bölümü	27
		Grafik Tasarımı Bölümü	20
		Müzik Bölümü	30
	İletişim Fakültesi	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü	50
		Görsel İletişim Tasarımı Bölümü	25
		Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü	45

3.5.2 İzmir'de Yaygın Eğitimde Kültür ve Sanat Eğitimi

İzmir'de yaratıcılığa dönük kültür ve sanat eğitimi büyük bir oranda yaygın eğitimin kurumları ve araçlarıyla gerçekleşmektedir. Bu artan talebin altında, örgün eğitim veren kurumların (Milli Eğitim ve üniversiteler) ile yerel yönetimlerin örgütlenmelerinin büyük payı olduğu gözlenmektedir. Çoğunlukla mahalli bazda gerçekleşen bu örgütlenmeler sayesinde yaratıcılık, sosyal beceri ve kültür sanat alanına kişinin seçimine yönelik öğrenim yaygınlaşmakta ve özendirilmektedir.

Bu çerçevede MEB İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Hayat Boyu Öğrenme bölümü bu etkinliklerin takibini yapmak üzere kurulmuştur ve bünyesine bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde eğitsel uygulamalar sürdürülmektedir. Özellikle Sosyo-kültürel Kursların 2002'den, 2007 ve 2011 yıllarına dek gösterdiği artış kayda değerdir (Tablo 3.106).

Tablo 3.105: İzmir MEB Halk Eğitim Merkezlerinde Verilen Kurslar, 2012.

Yillar	Mesleki Teknik Kurslar		Sosyo Kültürel Kurslar		Okuma Yazma Kursları	
	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayisi	Kursiyer Sayısı
2002	995	23.540	724	19.380	1.419	26.801
2007	3.271	61.736	3.969	91.812	561	10.188
2011	3.663	59.445	9.770	169.136	5.189	103.892

Kaynak: İzmir Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Hayat Boyu Öğrenme Birimi, [Kurumdan alınan veri], 04.09.2012.

Öte yandan yaygın kültür eğitim faaliyetleri, üniversiteler, ilçe ve belde belediyeleri, STK'lar, meslek odaları ve özel girişimler eliyle de benzer oranda artarak gelişmektedir. Çeşitli kurumlar ve bu kurumlar altında çok çeşitli birimler bulunsa dahi tüm bu anılanlarda ortak / benzer bir yapılanma gözlemlenmiştir. Sayıları farklı olmakla beraber sözü edilen kurumlarda;

1. Sürekli Eğitim Etkinlikleri adı altında - dönemlik ve tematik eğitim, çoğunlukla kurslar ve atölyeler,
2. AB ve diğer fon kapsamında- bağımsız ve süreli kültür eğitim projeleri;
3. Bağımsız kültür eğitimi etkinlikleri adı altında- konferans, seminer, söyleşi vb. etkinlikler bulunmaktadır.

Bu sınıflandırmaya göre kurumlar, birimleri ve kültür eğitimine dönük etkinlikleri EK raporda ayrıntılı olarak yer bulmaktadır. İzmir'de Kültür Sanat ve Sosyal Beceri eğitimi/öğrenimi üzerine çalışan kurumlara Tablo 3.107'de genel olarak değinilmektedir.

Tablo 3.106: İzmir'de Yaygın Kültür, Sanat ve Sosyal Beceri Eğitim/Öğrenimi Üzerine Çalışan Kurumlar

KURUM	Bağli Birimler	ÖRGÜTLENME
İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Hayat Boyu Öğrenme Bölümü Ve Halk Eğitim Merkezleri	İzmir'in tüm ilçelerinde teşkilatlanmış 30 HALKEĞİTİM merkezi vardır. İlçelere göre değişen türlerde çok çeşitli kurs, seminer vb. öğrenim faaliyetleri sürdürmektedir. Eğitim etkinlikleri sosyal - kültürel, mesleki- teknik ve okuma- yazma olmak üzere 3 temel kategori altında toplanmaktadır.
Üniversiteler	Sürekli Eğitim Merkezleri Proje Merkezleri (AB Vb. Fon Destekli Kültürel Projeler Merkezleri	İzmir'de faaliyet gösteren 8 üniversitenin tümünün kamuya ve özellikle yetişkin eğitimine dönük özel öğrenim programları bulunmaktadır. Bu etkinlikler her bir üniversitenin kendi bünyesinde yapılanmış özel birim olan SEM'lerin çatısı altında gerçekleşmektedir.

Tablo 3.107: İzmir'de Yaygın Kültür, Sanat ve Sosyal Beceri Eğitim/Öğrenimi Üzerine Çalışan Kurumlar (devam).

Kurum	Bağlı Birimler	Örgütlenme
Belediyeler	Belediyelere Bağlı Müdürlükler- Kültür Ve Sosyal İşler Müdürlükleri Ve Diğer Belediye Eğitim Merkezleri, Okulları Veya Semt Evleri	İzmir'de 30 ilçe belediyesi ile Büyük şehir Belediyesinin çeşitli alanlarda ve farklı kurumlar/okullar ya da eğitim merkezleri altında örgütlenmiş kültür eğitimi faaliyetleri bulunmaktadır. Kimi faaliyetler Halk Eğitim Merkezleriyle işbirliği halinde yürütülmektedir. Yaygın eğitim etkinliklerinin gerçekleştiği en etkin kurumlardır.
MeslekOdaları, Vakıflar ve Sivil Toplum Örgütleri	Meslek Odalari Ve Stk'ların Eğitim Kollari Veya Merkezleri	Meslek dalına ya da çalışma alanına bağlı olarak meslek eğitimi dışında kamuya yönelik eğitim amaçlı kültürel etkinlikler düzenlemekte, süreli eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadırlar.
Özel Girişim	Özel Okullar, Kurslar Ve Atölyeler, Kültür Eğitim Merkezleri	İzmir'de MEB onaylı ve sanat eğitimi verme yetkisi bulunan okullar ile çeşitli alanlarda özel kurslar ve atölyeler bulunmaktadır. Özellikle kurs ve atölyelerin çoğunluğunun hedef kitlesi çocuk ve kadın grupları oluşturmaktadır.

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri saha çalışmaları, 2012.

3.6. Kültür ve Sanat Alanında İzmir'de Toplumsal Örgütlenme

İzmir il sınırları içerisinde çok sayıda dernek, vakıf, mesleki ve akademik odalar bulunmaktadır. Kültür ve sanat alanındaki toplumsal örgütlenme düzeyi esas olarak il içerisindeki dernek ve vakıflar özelinde ortaya çıkmaktadır.

3.6.1. Dernekler

İzmir il sınırları içerisinde faal durumda olan toplam 4535 dernek bulunmaktadır.[300] Faaliyet gösteren dernekler sırasıyla Konak, Karşıyaka, Bornova ve Buca ilçelerinde yoğunluk göstermektedir. Bu dernekler arasında doğrudan kültürel etkinlikler üzerine yoğunlaşan dernekler için ilçelere göre ayrıştırılmış veri bulunmamakla birlikte, il genelinde %3'lük bir oranı oluşturduğu saptanmaktadır. Tablo 3.108'de[301] görüleceği üzere kültür-sanat ile ilgili derneklerin 2007 yılında tüm vakıflar içerisindeki oranı %5 iken, 2011 yılına gelindiğinde bu oranın %30'a çıktığı gözlenmektedir. Söz konusu %30'luk oranı oluşturan derneklerin türlerine göre dağılımı ise ayrıca Tablo 3.109'da verilmektedir. Ancak 2011 verilerinde ilçelere göre dağılım bilgisi mevcut değildir.

[300] İl Dernekler Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 2012.

[301] İl Dernekler Müdürlüğünce il sınırları içerisindeki derneklere ilişkin sınıflama 2007 yılı ile 2011 yıllarına aittir. Ancak kültür alanı ile ilgili derneklerin ilçelere göre dağılımı her iki yıl verilerinde de ilgili kurum tarafından dâhil edilmemiştir. Sadece 2007 yılı verilerinde kültür alanı ile ilgili dernekler kültür, sanat ve basınla ilgili dernekler düzeyinde ayrıştırmalı olarak elde edilebilmiştir. Diğer taraftan dış ilçeler olarak kabul edilen ilçelerdeki dernek sayıları 2007 yılı için ancak toplu olarak verilebilmektedir. 2012 yılı verilerinde ise kültür ile ilgili derneklerin ilçeler itibariyle dağılımına ilişkin bilgi temin edilememiştir.

Tablo 3.107: İzmir İlinde İlçelere Göre Kültür-Sanat İle İlgili Derneklerin Tüm Dernekler İçerisindeki Dağılımı, 2007, 2011.

İlçeler	2007	2011
Konak	1343	1241
Karşıyaka	508	550
Bornova	439	491
Buca	256	330
Çiğli	121	128
Gaziemir	77	91
Balçova	86	92
Narlıdere	55	58
Güzelbahçe	27	30
Aliağa	79	89
Bayındır	33	27
Foça	41	38
Kemalpaşa	120	117
Menderes	97	87
Menemen	94	101
Seferihisar	43	58
Selçuk	-	50
Torbalı	109	108
Urla	74	94
Karabağlar	-	305
Bayraklı	-	47
Merkez İlçeler Toplamı	**3621**	**4132**
Tire	-	65
Ödemiş	-	92
Bergama	-	78
Beydağ	-	10
Çeşme	-	37
Dikili	-	49
Kiraz	-	21
Karaburun	-	19
Kınık	-	32
Dış İlçeler Toplamı	**401**	**403**
İzmir İli Toplamı	**4022**	**4535**
İzmir İli Kültür ile İlgili Dernekler Toplamı	**214**[302]	**393 (1354)**[303]

Kaynak: İl Dernekler Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 11.09.2012.

İzmir İl geneli içerisinde bulunan derneklerin türlerine göre 2012 yılı dağılımı Tablo 3.106'da sunulmuştur.

Türlerine göre dernekler incelendiğinde sırasıyla, sosyal yardımlaşma dernekleri, spor ve dini amaçlı dernekler, toplumsal hayatı geliştirme ve destekleme yönünden faaliyet gösteren eğitim ve araştırma dernekleri, sağlık amaçlı derneklerinin etkinlik anlamında ilk beş sırayı oluşturduğu gözlenmektedir (Tablo 3.109).

[302] Kültür alanı ile ilgili toplam 214 dernek içerisinde 117 derneğin genel olarak kültür alanında, 85 derneğin sanat alanında ve 12 derneğin ise basın alanında faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir.

[303] 2011 verilerine göre toplam 1354 sayıda dernek içinde 961 dernek spor amaçlı olarak kurulmuştur. Dolayısıyla spor faaliyetleri hariç tutulduğunda kültür alanı ile ilgili dernek sayısı 393'tür.

Tablo 3.108: İzmir İli İçerisinde Bulunan Kültür Alanı İle İlgili Derneklerin Alt Türlerine Göre Dağılımı, 2012.

			Medya						Görsel Sanat ve Mimari				Tarihi, Edebi ve İnsanlar ilgili Faaliyetler						
	Eğitim ve Araştırma	Turizm	Gazete	Kütüphane	Radyo	Televizyon	İnternet	Diğer	Resim	Sinema	Diğer	Gösteri Sanatları	Müzeler	Diğer kültürel faaliyetler	Diğer eğlence ve sosyal kulüpler	Eğlence ve Sosyal kulüpler	Diğer	Uluslararası Etkinlik	Spor
İZMİR İLİ TOPLAM			3	4	2	1	1	44	6	4	54	46	6	65	4	50	40	9	961
			55 (%4)						64 (%5)			46 (%3)	219 (16)					9 (%1)	961 (%71)
	1354																		

Kaynak: İzmir il Dernekler Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 11.09.2012.

Kültür alanında faaliyet gösteren dernekler arasında ise sanat alanı ile ilgili dernek sayılarının toplamın yalnızca %8'ini oluşturduğu, medya ile derneklerin %4 oranında olduğu, tarihi, edebi ve insanlar ile ilgili faaliyetler altında sınıflandırılan ve içerisinde müze ve kültürel faaliyetler gibi faaliyetlerin yapıldığı derneklerin olduğu sınıfın ise %16'lık bir oranı içerdiği gözlenmektedir. En yüksek oran ise %71 ile spor alanında faaliyet gösteren derneklerdir.

3.6.2. Vakıflar

İzmir il genelinde 2002 yılında 202 olan toplam vakıf sayısı 2007 yılı itibariyle 198 olarak kayda geçmiş, 2011 yılında tekrar 206'ya çıkmıştır (Tablo 3.110). Türkiye'deki üç büyük il geneline bakıldığında İstanbul, Ankara ve İzmir'deki vakıflaşmanın Türkiye genelinin yarısını oluşturduğu saptanmaktadır. Bununla üç ildeki vakıf sayıları göze alındığında, Türkiye toplamının yarısına karşılık gelen oranının yıllar içeriisnde değişmediği gözlenmektedir (Bknz. Tablo 3.107). İzmir ili içerisindeki yeni vakıf sayılarının Türkiye içerisindeki oranı yıllar içerisinde vakıf sayısı değişmekle beraber, oran olarak (%5) farklılaşmamaktadır. Üç il içerisindeki oranlar açısından bakıldığında ise 2011 yılı itibariyle vakıflaşmanın %59'unu İstanbul, %32sini Ankara oluştururken, İzmir %9'luk bir oranla tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.109: Yeni Vakıf Sayılarının İller İtibariyle Dağılımı, 2002 – 2007 – 2011.

İLLER	2002	Türkiye içindeki %	2007	Türkiye içindeki %	2011	Türkiye içindeki %
Ankara	790	17	748	17	775	17
İstanbul	1288	28	1294	29	1389	30
İzmir	202	5	198	5	206	5
TOPLAM	**2.280**	**50**	**2.240**	**51**	**2.370**	**52**
TÜRKİYE TOPLAMI	**4530**	**-**	**4404**	**-**	**4603**	**-**

Kaynak: T.C Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İzmir Yeni Vakıflar Listesi. (06.09.2012) http://www.vgm.gov.tr/icerik.aspx?Id=192

Vakıfların ilçeler temelinde amaçlarına göre dağılımına bakıldığında ise hem genel alanda, hem de kültür ve eğitim alanında İzmir'deki vakıflaşmanın %50 ve hatta üstü oranını sadece

Konak ilçesi karşılamaktadır. Tablo 3.111'de İzmir il sınırları içerisindeki vakıfların 2007 yılı itibariyle dağılımına bakıldığında "kültür – bilim" amaçlı vakıfların toplam vakıflar içerisinde %10 oranında olduğu, "eğitim-kültür" alanında sınıflandırılan vakıfların ise %16 oranında yer aldığı gözlenmektedir. Her durumda Konak ilçesinde yoğunlaşma söz konusudur.

Tablo 3.110: İl İçerisindeki Vakıfların Amaçlarına Göre İlçeler İtibariyle Dağılımı, 2007

İlçeler	Eğitim	Eğitim Kültür	Eğitim Sağlık Spor	Kültür Bilim	Spor - Turizm	Çevre	Sağlık - Sosyal	Sosyal	Dini	Sos. Yard.- Day.	Toplam
Balçova	-	1	1	-	-	-	2	1	1	1	7
Bornova	3	2	-	1	-	-	1	1	-	1	9
Buca	-	1	-	-	-	-	1	3	-	1	6
Çiğli	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Gaziemir	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Güzelbahçe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Karşıyaka	5	3	2	1	-	-	1	1	-	1	14
Konak	29	16	3	13	3	4	13	19	6	2	108
Narlıdere	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	4
Aliağa	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	4
Bayındır	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3
Foça	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Karaburun	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
Kemalpaşa	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Menderes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Menemen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Seferihisar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Torbalı	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	3
Urla	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
İBB sınırları dışındaki ilçeler (10 ilçe)	2	3		4			3		1	9	22
İzmir ili toplamı (29 ilçe)	42	31	6	20	3	4	21	32	10	29	198

Kaynak: İzmir Vakıflar İl Müdürlüğü [Kurumdan alınan 2007 verileri], 2012.

İzmir ilçe sınırları içerisinde bulunan vakıfların % 50 ve üstünü sosyal yardım, eğitim ve eğitim-kültür amaçlı vakıflar oluşturmaktadır.[304]

2011 yılı verileri incelendiğinde il sınırları içerisinde Konak ilçesinin ağırlığının %54 oranı ile değişmediği görülmektedir (Bkz. Tablo 3.112) Vakıf amaçlarına göre dağılımda "kültür-bilim" amaçlı vakıfların toplan vakıf sayısı içerisindeki oranı %6'ya düşerken, "Eğitim-kültür" amaçlı vakıflarda artış olduğu ve toplam vakıflar içerisindeki oranının %19'a çıktığı görülmektedir.

[304] *T.C Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İzmir Yeni Vakıflar Listesi.* (09.01.2008) http://www.vgm.gov.tr/vakiflarhk/yeni_vakif_sonuc.cfm.

Tablo 3.111: İl İçerisindeki Vakıfların Amaçlarına Göre İlçeler İtibariyle Dağılımı, 2011.

İlçe	Eğitim	Eğitim Kültür	Eğitim Sağlık Spor	Kültür Bilim	Spor - Turizm	Çevre	Sağlık - Sosyal	Sosyal	Dini	Sos. Yard.-Day.	Toplam
Aliağa	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	4
Balçova	-	1	-	-	-	-	1	1	1	1	5
Bayındır	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Bayraklı	1	-	1	2	-	-	1	2	-	1	8
Bornova	2	1	-	-	-	-	-	1	1	1	6
Buca	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	5
Çeşme	-		-	-	-	-	-	-	-	1	1
Çiğli	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Foça	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Gaziemir	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Güzelbahçe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karabağlar	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	6
Karaburun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Karşıyaka	1	3	2	-	-	-	-	-	-	1	7
Kemalpaşa	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Konak	22	22	5	8	4	5	14	8	5	12	105
Menderes	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Menemen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Narlıdere	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	3
Ödemiş	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	4
Seferihisar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Selçuk	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	4
Torbalı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**1**	1
Urla	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	3
Bergama	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Beydağ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Dikili	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Kınık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kiraz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Tire	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	4
İzmir ili toplamı	**32**	**37**	**11**	**11**	**5**	**5**	**16**	**19**	**13**	**42**	**191**

Kaynak: İzmir Vakıflar İl Müdürlüğü [Kurumdan alınan veri], 2012.

İzmir ili içerisindeki vakıflar arasında **İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı** (İKSEV) kentin kültür ve sanat yaşamı için son derece aktif ve önemli bir konuma sahiptir. İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı (İKSEV), kültür ve sanatın araştırılmasına, incelenmesine, oluşturulmasına, öğrenilmesine, öğretilmesine, korunmasına ve kitlelere yaygınlaştırılmasına yönelik her türlü girişimde bulunmak amacıyla 1985 yılında kurulmuştur. Tüzel kişiliğe sahip, bağımsız ve özerk bir kuruluş olarak İKSEV amaçlarına ulaşmak için, 1987 yılından bu yana Uluslararası İzmir Festivali'ni, 1993 yılından bu yana İzmir Avrupa Caz Festivali'ni, 1996 yılından bu yana alanında ilk ve sürekli olarak yapılan tek yarışma olan Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Ulusal Beste

Yarışması'nı düzenlemektedir. İKSEV, 2004 yılı Şubat ayında, yıllardır edindiği uluslararası deneyimlerini aktararak geleceğin sanatçılarını ve sanat izleyicilerini yetiştirecek olan Akademi İKSEV'i, 2011 yılında ise MüzİKSEV'i hayata geçirmiştir.[305]

İKSEV'e bağlı MüzİKSEV'in bugün içinde konumlandığı yapı aynı zamanda bir kültürel miras olarak kente kazandırılmıştır. İzmir'in görkemli kent kültürü geçmişinin simgelerinden biri olan "Alsancak Evi" restore edilmiş, böylelikle kentin tarihi dokusunun korunmasına da yardımcı olmak amaçlanmıştır.[306]

Kent içerisinde opera, tiyatro ve bale sanat alanı ile yalnızca **Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı (TOBAV)** İzmir Şubesi'nden bahsedilebilmektedir. TOBAV'ın amaçları arasında "yaşam ve sanat arasında bağlantılar kurarak yaşam kültürü ile sanat kültürünü buluşturma yönünde uğraş vermek; tiyatro, opera ve bale sanatlarının yurt düzeyinde geliştirilmesi, sevdirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak; bu doğrultuda, profesyonel ve amatör çalışmaları desteklemek, kurulmuş ya da kurulacak grupları desteklemek, teşvik edici yarışmalar, ödüllendirmeler ile kurslar, seminerler, sohbetler, açık oturumlar, sempozyumlar düzenlemek, yurtiçi ve yurtdışı araştırma imkânları sağlamak, yayın çıkarmak" gibi ilkeler yer almaktadır.[307] TOBAV'ın etkinlikleri arasında uluslararası ölçekte kültür ve sanat buluşmaları, atölyeleri ve çocuk ve gençlik tiyatrosu festivalleri gibi çok çeşitli organizasyonlar bulunmasına karşın[308] Çeşme-Alaçatı'da geleneksel olarak düzenlenmekte olan Çocuk Tiyatrosu Festivali haricinde TOBAV tarafından İzmir şubesi kent içerisinde ağırlıklı olarak kurslar düzenlemektedir. Yıl sonunda kurs sonucu bir eser sahnelenmektedir.

Ayrıca İzmir Resim ve Heykel Müzesi'nin kuruluşunda büyük emeği geçen, resim ve heykel sanatçısı Turgut Pura'nın 1979'da ölümünün ardından kurulan ve 24 Haziran 1986 tarihinde tescil edilen **Turgut Pura Vakfı** bulunmaktadır. Amacı sanatçının anısını yaşatmak ve resim, heykel ve seramik dallarında sanatçılar yetiştirmek ve ayrıca güzel sanatlara hazırlık kursları ile sanatçı adaylarının profesyonel sanat hayatlarına geçiş sürecinde yardımcı olmak, düzenli olarak resim ve heykel yarışmaları düzenlemek ve sergiler açmaktadır.

3.6.3. Mesleki ve Akademik Odalar

İzmir'de TMMOB'a (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği) bağlı şube statüsünde olan 19, temsilcilik statüsünde bulunan 2 adet meslek odası bulunmaktadır. TMMOB dışında ise 6 oda faaliyet göstermektedir.[309]

---

[305] Daha detaylı bilgiler için Bknz. 3.2.3 Gelenekselleşmiş Diğer Kültürel Etkinlikler bölümü.
[306] MüzikSEV Müzesi kurumsal websitesi, http://www.iksev.org/muzik_muzesi_tr.php Erişim tarihi: 01.09.2012.
[307] TOBAV kurumsal websitesi, http://www.tobavnet.org/etkinlikler.htm Erişim tarihi: 01.09.2012.
[308] TOBAV kurumsal websitesi, http://www.tobavnet.org/ilke.htm Erişim tarihi: 01.09.2012.
[309] **TMMOB'a bağlı odalar:** Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Gıda Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; İç Mimarlar Odası İzmir Şubesi; İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Jeofizik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Kimya Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi; Maden Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Mimarlar Odası İzmir Şubesi; Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Peyzaj Mimarlar Odası İzmir Şubesi; Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi; Tekstil Mühendisleri Odası İzmir Şubesi;

Ayrıca İzmir'de TMMOB'a bağlı olan ya da dışındaki meslek odalarının ortak faaliyet göstermek üzere İzmir Akademik Meslek Odaları Platformu bulunmaktadır. Bu platformda TMMOB'a bağlı meslek odalarının yanısıra Tabipler Odası, Diş Hekimleri Odası, İzmir Eczacılar Odası, Veteriner Hekimler Odası, Baro, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası yer almakta, platformun sekretaryası TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu tarafından yürütülmektedir. Platformun amacı Türkiye ve İzmir gündemine ilişkin, uzmanlık alanlarına giren konularda, halkımızı bilgilendirmek, kamuoyu oluşturmak, merkezi ve yerel yöneticilere görüş ve önerilerini iletmek olarak belirlenmiştir.[310]

İzmir'de meslek odalarının mesleki etkinliklerin yanısıra, kültür etkinlikleri ve kültür eğitimi alanlarında çeşitli faaliyetleri bulunmaktadır. Gezi, sergi ve konferans gibi kültürel etkinlikler oda bünyelerinde gerçekleştirilirken, kültür eğitimi ile ilgili sürekli faaliyetler kimi odalarca SEM (Sürekli Eğitim Merkezleri) birimlerinde yürütülmektedir. Dernek, vakıf ve odaların kültür eğitimi ile ilgili etkinleri EK rapor- Kültür Eğitiminde detaylı biçimde ele alınmaktadır.

Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi; Metalürji Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği; Meteoroloji Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği.

TMMOB dışında ki odalar: Tabip Odası; Diş Hekimleri Odası ; Eczacı Odası; Veteriner Hekimler Odası ; Baro; Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası; Esnaf Sanatkarlar Odası

[310] Detaylı bilgi için Bknz. http://www.imoizmir.org.tr/NewsDetails/Web/08-04-2011/346.aspx)

BÖLÜM IV

İZMİR'İN KÜLTÜR MEKÂNLARI ANALİZİ

BÖLÜM IV. İZMİR'İN KÜLTÜR MEKÂNLARI ANALİZİ

Bölüm içerisinde İzmir'de 'Kültür Mekânları Analizi' kültür altyapısını oluşturan sektörlerin *(müzeler, kütüphaneler, tiyatrolar, sinemalar, sanat galerileri ve kültür merkezleri)* mekânsal dağılımı üzerinden yapılmaktadır. Herbir sektör için il genelinde ve kümelenme gösteren ilçeler özelinde ayrı haritalar kullanılarak kültür mekânlarının dağılımı incelenmektedir.

Harita 4.1: İzmir İçerisindeki Kültür Mekânları Dağılımı

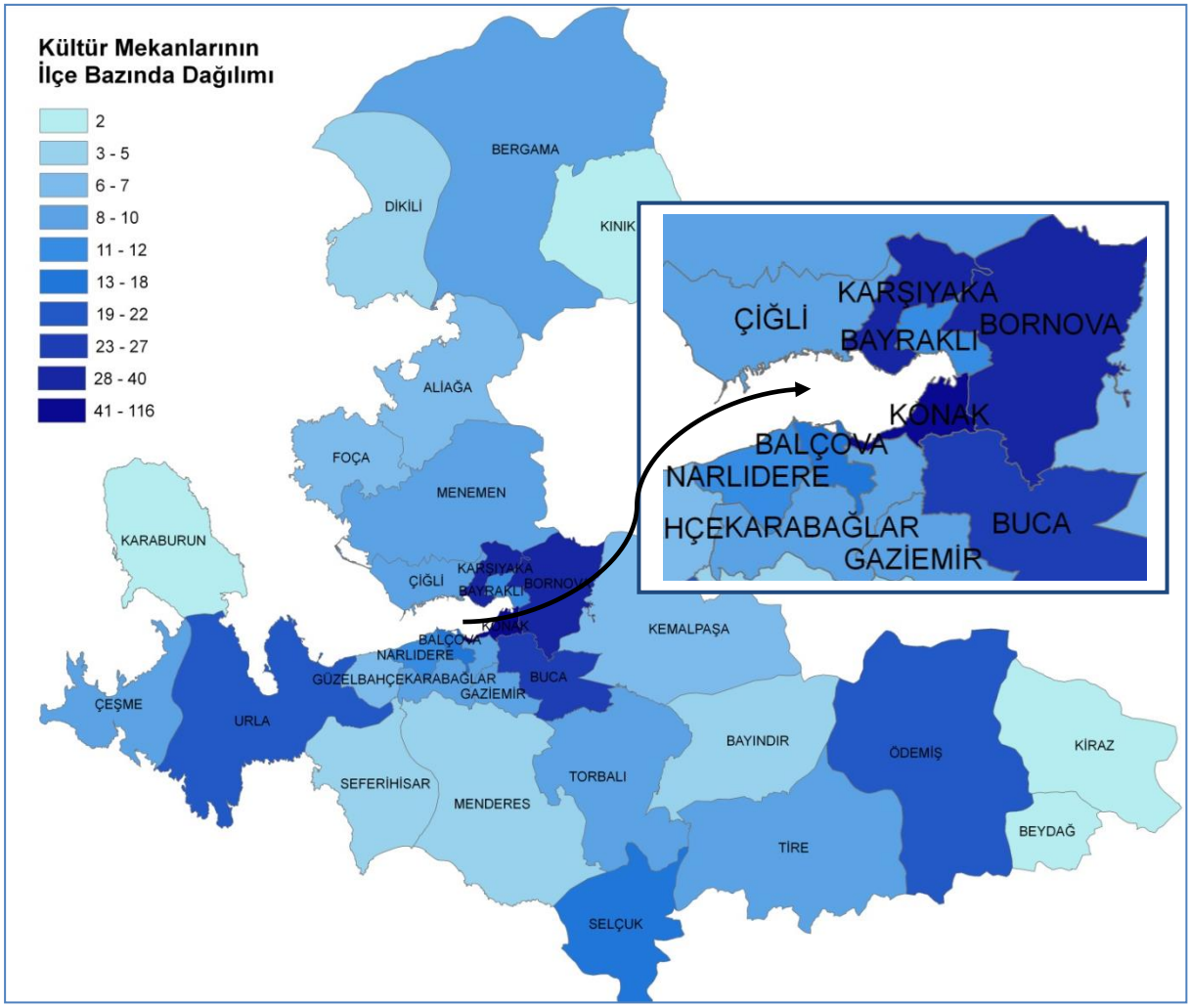

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

İzmir'in kültür altyapısının temelini oluşturan, odak olarak nitelendirilebilecek alanlar Konak'tan başlayarak Karşıyaka'ya doğru Körfez etrafında uzanan yay olarak kabul edilebilir (Harita 4.1). Özellikle Konak ve Alsancak'ta yoğunlaşan kültürel aks, hem bu coğrafyanın sahip olduğu tarihsel geçmiş, hem de metropolün merkezi olması sebebiyle diğer ilçelerden büyük oranda ayrılmaktadır (Harita 4.2). Diğer mekânsal yoğunlaşma alanları açısından, İzmir'in sahip olduğu tarihi ve arkeolojik değerleri içerisinde barındıran kuzeyde Bergama, güneyde Selçuk ve Ödemiş, batıda Urla ve Çeşme ilçelerinin oluşturduğu alanlar bölgesel kültür alanları olarak tanımlanabilir. Özellikle müzeler, kütüphaneler, kültür merkezleri ve sergi salonlarının Körfez etrafında Konak, Alsancak, Bornova ve Karşıyaka aksında

yayılmasına karşın, Ödemiş, Tire ve Bergama gibi çeper ilçelerde de kültür mekânları sayılarının önemli ölçüde arttığı görülmektedir.

Harita 4.2: İzmir içerisindeki Kültür Mekânları İçerisinde Mekânsal Kümelenme Gösteren Bölgeler

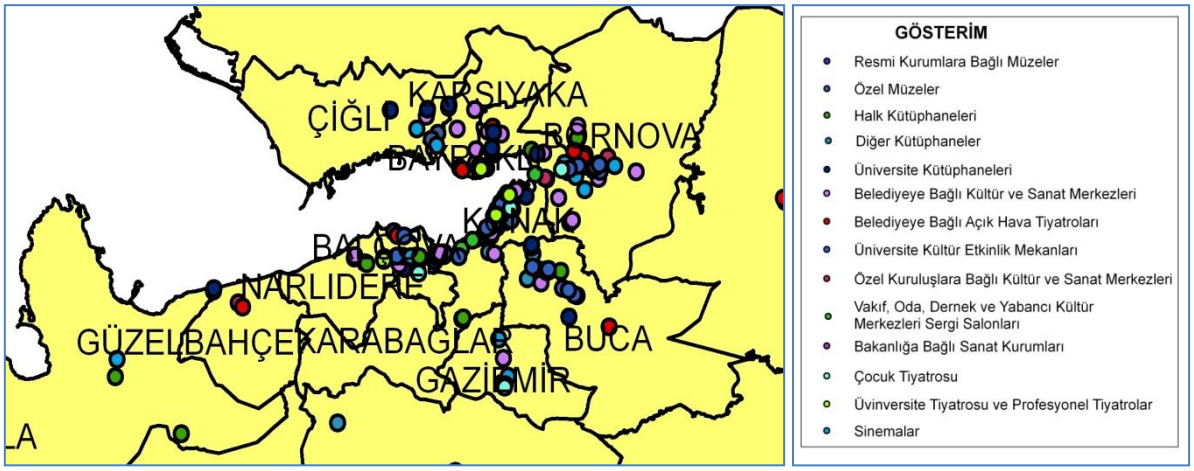

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde İzmir'de kültür altyapısını oluşturan sektörlerin mekânsal dağılımları incelenerek 2012 yılı itibariyle kentin mevcut durumundan bir kesit alınmaktadır. ArcGIS veri tabanı desteği ile kültür mekânlarının ilçeler bazında dağılım yoğunlukları irdelenerek her sektör özelinde mekânsal bir değerlendirme yapılmaktadır.

4.1. MÜZELER VE ÖREN YERLERİ MEKÂNSAL ANALİZİ

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Devlet Demiryollarına, Milli Eğitim Bakanlığı'na, belediyelere, tüzel kurum ve şahıslara ait müzeler bulunmaktadır (Tablo 4.1. ve Tablo 4.2). 2012 yılı itibariyle İzmir içerisinde çeşitli kurumlara bağlı olarak faaliyet gösteren 36 müze, detaylı olarak Tablo 4.2 ve 4.3 içerisinde gösterilmektedir.

İzmir'deki müzelerin genel olarak dağılımına bakıldığında Konak, Alsancak, Karşıkaya, Ödemiş ve Selçuk yerleşmelerinde mekansal kümelenmeden söz etmek mümkündür (Harita 4.3). Toplam 36 adet müzenin %50'si Konak ve Alsancak'ta konumlanmakta, bu oranı %8'lik değerlerle Karşıyaka, Ödemiş ve Selçuk takip etmektedir.

Harita 4.3: İzmir içerisindeki Müzelerin Mekânsal Dağılımı

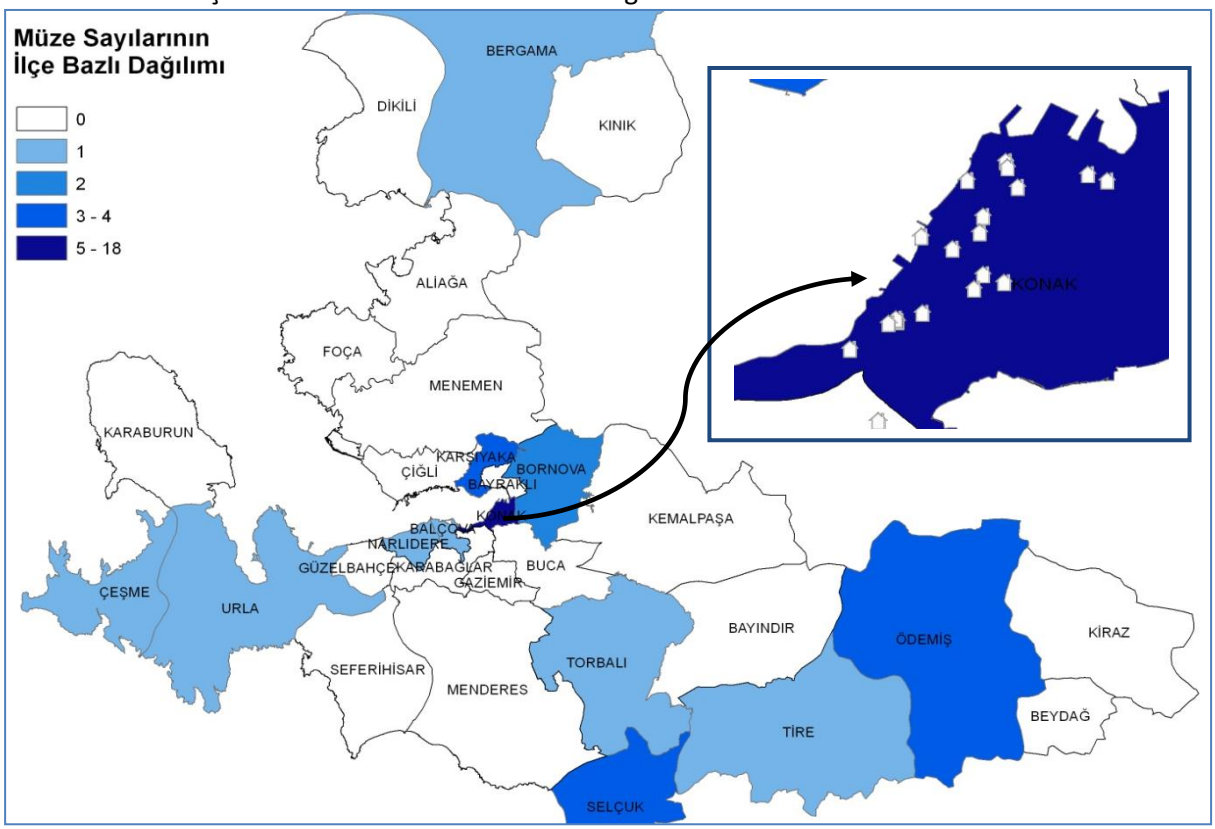

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

Tablo 4.1: İzmir'deki Müzelerin İlçe Bazlı Dağılımı

İlçe	Müze Sayısı	İlçe	Müze Sayısı
Balçova	1	Aliağa	-
Bayraklı	-	Bayındır	-
Bornova	2	Bergama	1
Buca	-	Beydağ	-
Çiğli	-	Çeşme	1
Gaziemir	-	Dikili	-
Güzelbahçe	-	Foça	-
Karabağlar	-	Karaburun	-
Karşıyaka	**3**	Kınık	-
Konak	**18**	Kiraz	-
Narlıdere	1	**Ödemiş**	**3 + 1**[311]
Menderes	-	**Selçuk**	**3**
Seferihisar	-	Tire	1
Kemalpaşa	-	Torbalı	1
Menemen	-	Urla	1
		TOPLAM	**36**

İzmir'de 7 ilçede 1 adet müze yer almakta, geriye kalan merkez ilçelerden Bayraklı, Buca, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karabağlar, Menderes, Seferihisar, Kemalpaşa, Menemen ilçelerinde ve özellikle merkez dışında kalan **Aliağa, Bayındır, Beydağ, Dikili, Foça, Karaburun, Kınık ve Kiraz olmak üzere toplam 18 ilçede müze bulunmamaktadır.**

[311] 'Ödemiş Çakırağa Konağı' TÜİK Kültür İstatistiklerinde 'Ödemiş Müzesi' içerisinde yer aldığından toplama dâhil edilmemiştir ancak haritalarda gösterilmiştir.

'Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ve 'Diğer Resmi Kurumlar'a bağlı müzeler bir kategoride, 'Belediyelere Bağlı Müzeler' ve 'Özel Müzeler' ayrı bir kategoride değerlendirilmeye alınmıştır.

4.1.1. Bakanlık ve Resmi Kurumlara Bağlı Müzeler

İzmir'de yer alan tüm müzelerin bilgisini verebilmek amacıyla çalışma içerisinde hem TÜİK Kültür İstatistikleri, hem de diğer resmi kurumların faaliyet raporları ve kurumsal internet adresleri aracılığıyla veriler derlenmiştir. Tablo 4.2.'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 10 müze ve diğer resmi kurumlara bağlı 4 müzenin bilgisi verilmektedir.

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı ve diğer kamu kurumları bünyesinde hizmet veren 'Resmi Kurumlara Bağlı Müzeler' toplam müzelerin %39'unu oluşturmaktadır. 8 adedi merkez belediyelerde yer almakla birlikte 7 adedi merkez dışında kalan ilçe ve belde belediyelerde hizmet vermektedir (Harita 4.4).[312]

Tablo 4.2: İzmir İçerisinde Bakanlık ve Resmi Kurumlara Bağlı Müzelerin Dağılımı

İlçe	Müze Adı	Bağlı Olduğu Kurum
Balçova	İnciraltı Deniz Müzesi	T.S.K Güney Deniz Saha Komutanlığı
Bergama	Bergama Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Çeşme	Çeşme Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Konak	İzmir Etnografya Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	İzmir Arkeoloji Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	İzmir Resim ve Heykel Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	İzmir Atatürk Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	Cumhuriyet Eğitim Müzesi	Milli Eğitim Bakanlığı
	İzmir Tarih ve Sanat Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	Devlet Demiryolları Müzesi	T.C. Devlet Demiryolları (TCDD)
Ödemiş	Ödemiş-Birgi Çakırağa Konağı	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	Ödemiş Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Selçuk	Selçuk Çamlık Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi	İzmir TCDD 3. Bölge Müdürlüğü
	Selçuk Efes Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Tire	Tire Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karabağlar, Karşıyaka, Menderes, Seferihisar, Kemalpaşa, Menemen ilçelerinde ve özellikle merkez dışında kalan **Aliağa, Bayındır, Beydağ, Dikili, Foça, Karaburun, Kınık, Kiraz, Torbalı** ve **Urla** olmak üzere toplam **23 ilçede Bakanlık ve resmi kurumlara bağlı müze bulunmamaktadır.**

Bakanlık ve resmi kurumlara bağlı müzelerin %50'si Konak ve Alsancak'ta yer almaktadır. Konak'ta yer alan bu müzelerin genel olarak 1975-1995 yılları arasında faaliyete başladığı, en son 2004 yılında İzmir Tarih ve Sanat Müzesi'nin açıldığı görülmektedir.

[312] Harita ölçeği gereği Etnografya Müzesi ve Arkeoloji Müzesi notasyonları üst üste çakışmaktadır.

Harita 4.4: İzmir İçerisinde Bakanlık ve Resmi Kurumlara Bağlı Müzelerin Mekânsal Dağılımı

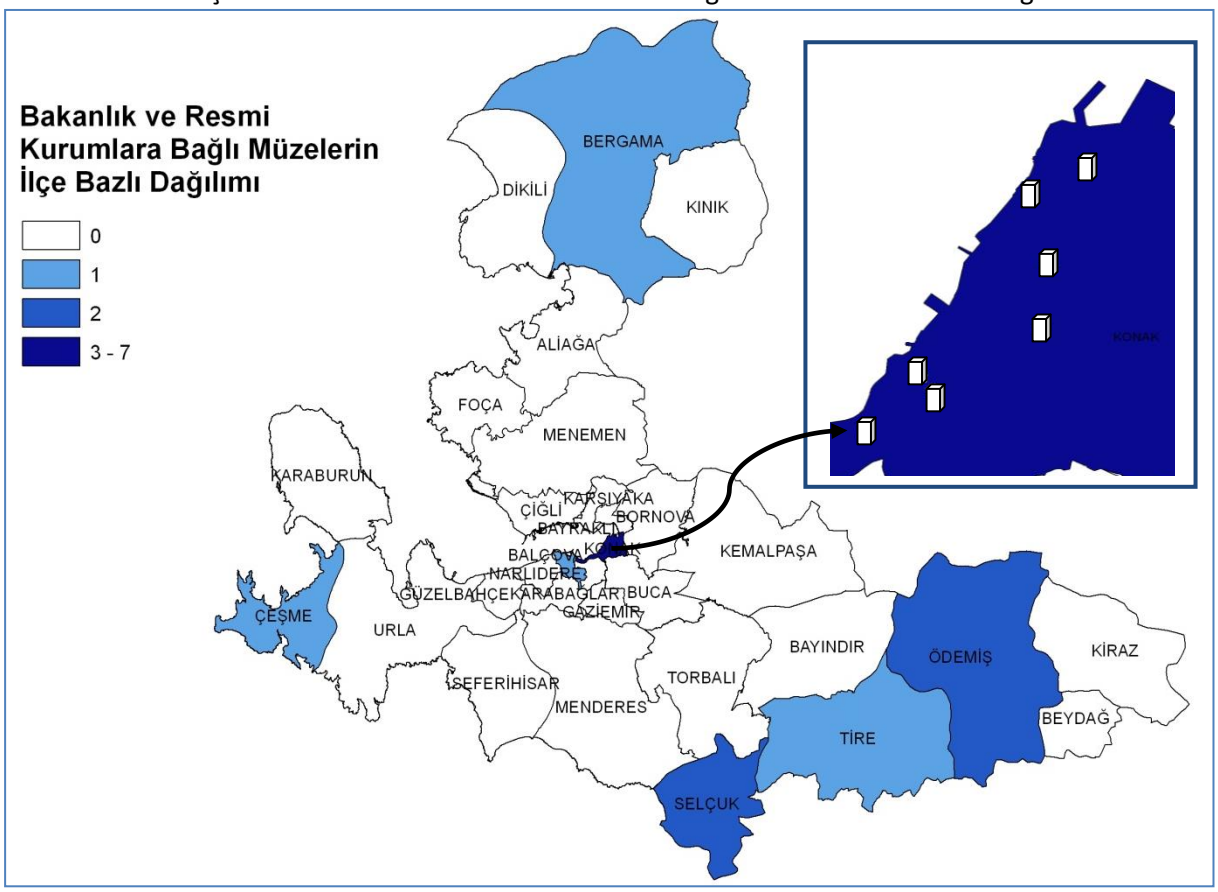

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

Galeri olarak hizmet vermekte iken 2004 yılında sanat müzesi olarak yeniden kurgulanan İzmir Tarih ve Sanat Müzesi ve 2007 yılında açılan İnciraltı Deniz Müzesi dışında kalan tüm müzelerin 1995 yılından önce yapıldığı, **son 15 yıllık süreçte Bakanlık ve resmi kurumlara bağlı yeni müze açılmadığı tespit edilmiştir.**

4.1.2. Belediyeye Bağlı Müzeler ve Özel Müzeler

TÜİK Kültür İstatistikleri'nde yer alan 'Özel Müze' bilgileri özel müze müdürlüklerinden derlenmektedir. 2011 yılı Kültür İstatistikleri'nde İzmir'deki özel müze sayısı 10 olarak verilmiştir. Ancak belediyelerin faaliyet raporları ve kurumsal internet adresleri aracılığıyla yapılan araştırmada 24 adet özel müze tespit edilmiştir.

Tablo 4.3'te belediye faaliyet raporları ve kurumsal internet adresleri aracılığı ile derlenen 24 adet belediyeye bağlı müze ve özel müze bilgisi verilmektedir.

'Özel Müzeler'in açılış tarihleri ele alındığında özel müzeciliğin 2011 ve 2012 yıllarında ivme kazandığı, İzmir'de 2011 yılında 4, 2012 yılında ise 3 müze kurulduğu görülmektedir. İzmir'de özel müze statüsüne sahip müzeler daha çok belediye eliyle kurulmakta, belediyeleri eğitim kurumları müzeleri, vakıf ve şahıs müzeleri izlemektedir.

Tablo 4.3: İzmir İçerisindeki Belediyeler Bağlı Müzeler ve Özel Müzeler

İlçe	Müze Adı	Bağlı OlduğuKurum
Bornova	EÜ Tabiat Tarihi Müzesi	EÜ
	EÜ Botanik Bahçesi	
	EÜ Etnografya Müzesi	
	EÜ Kağıt Sanatları ve Kitap Müzesi	
Karşıyaka	Bahçeşehir Koleji Bilim Müzesi	Karşıyaka Belediyesi
	Hamza Rüstem Fotoğraf Evi	
	Latife Hanım Köşkü	
Konak	İzmir Ticaret Tarihi Müzesi	İZTO
	Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)	İBB
	İzmir Eczacılık Tarihi Müzesi	
	Doğaltaş ve Teknolojileri Müzesi	
	İnönü Evi Müzesi	
	İzmir Basın Müzesi	
	Selçuk Yaşar Resim Müzesi	Özel
	Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi	Konak Belediyesi
	Mask Müzesi	
	Neşe ve Karikatür Müzesi	
	Müzik Müzesi	İKSEV
Narlıdere	Narlıdere Kültürevi	Narlıdere Belediyesi
Ödemiş	Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi(ÖYKAM)	Ödemiş Belediyesi
	İ. Hakkı Ayvaz Kent Müzesi (Bedia Akartürk Sanat Müzesi)	
Selçuk	Selçuk İlçesi Çetin Kültür Köyü Müzesi	Özel
Torbalı	E. Özgörkey Müzesi	Özel
Urla	Klazomenai Zeytinyağı İşliği	Urla Belediyesi

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

İzmir'de belediyeler ve özel girişimciler bünyesinde hizmet veren müzeler toplam müzelerin % 61'ini oluşturmaktadır. 19 adedi merkez belediyelerde yer almakla birlikte 5 adedi merkez dışında kalan ilçe ve belde belediyelerde hizmet vermektedir (Harita 4.5).

İzmir içerisindeki belediyelere bağlı müzeler ve özel müzelerin %50'si Konak ve Alsancak'ta, %14'ü Karşıyaka'da, diğer geriye kalan kısmı ise 6 ilçede dağılmaktadır. Böylece 30 ilçenin %27'lik bir kesiminde belediyelere bağlı müze ve özel müze bulunmakta iken %73'ünde bulunmamaktadır.

Harita 4.5: İzmir İçerisinde Belediyelere Bağlı Müzeler ve Özel Müzelerin Mekânsal Dağılımı

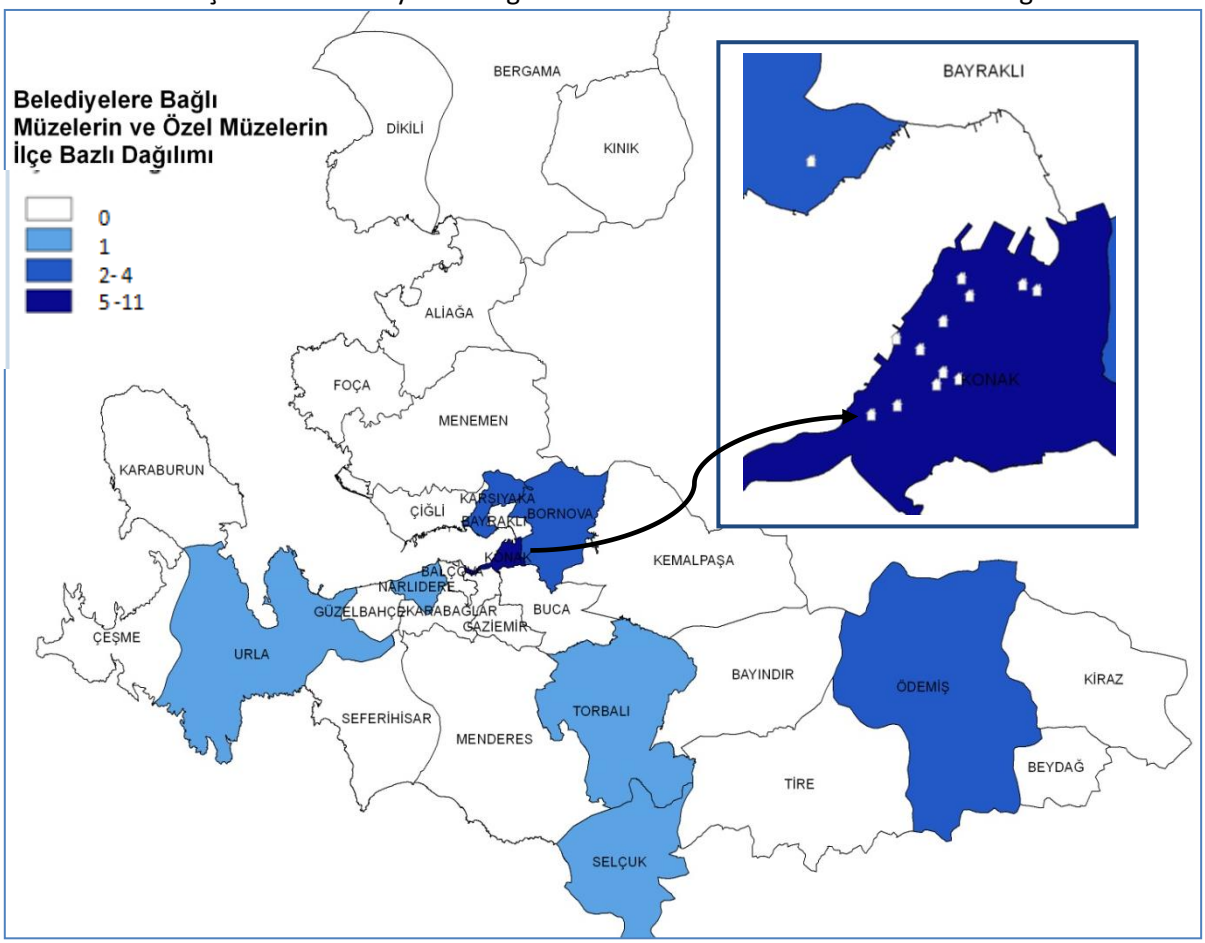

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

Konak ve Karşıyaka'da mekânsal olarak kümelenen ve genel olarak 2010 yılından sonra açılan müzeler, belediyelerde son dönemde gözlenmeye başlanılan kültür ve sosyal hizmetlere ağırlık verilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle merkez belediyeleri müze konumlanma tercihlerinin yüksek olması ve kent merkezinin ziyaretçi çekici özelliklerinin desteği ile müzeler açısından daha avantaj sahibi sayılabilirler.

4.2. KÜTÜPHANELERİN MEKÂNSAL ANALİZİ

İzmir'de Milli Kütüphane, il ve ilçe halk kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri, örgün ve yaygın eğitim kurumu kütüphaneleri, belediye kütüphaneleri ve diğer kütüphaneler olmak üzere 2011 yılında envanteri yapılan toplam 1297 adet kütüphane (Bkz. Tablo 4.4) bulunmaktadır. Bu kütüphaneler, Kültür ve Turizm Bakanlığı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne, ilçe belediyelerine, üniversitelere, diğer eğitim kurumlarına bağlı olarak hizmet vermekte bu kurumlar tarafından yönetilmektedir. Özel kurumlar, meslek odaları, vakıf ve dernekler tarafından kurulan diğer kütüphaneler ise bu kurumlar bünyesinde yönetilmekte ve hizmet vermektedirler. Örgün ve yaygın eğitim kütüphaneleri dışarıda bırakıldığında, toplam kütüphane sayısının 75 olduğu ayrıca belirtilmelidir.

Tablo 4.4: İzmir'de Kütüphanelerin Dağılımı

Kütüphaneler	Kütüphane Sayısı
Milli Kütüphane	1
Halk Kütüphanesi	38
Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi	5
İlçe Belediyesi Kütüphanesi	17
Üniversite Kütüphanesi	10
Örgün ve Yaygın Eğitim Kütüphanesi[313]	1222
Diğer Kütüphaneler	4
TOPLAM	**1297**

Mekânsallaştırma haritalarında kütüphaneler; halk kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri ve diğer kütüphaneler *(Milli Kütüphane, Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi, İlçe Belediyesi Kütüphanesi, diğer resmi kurum vakıf ve meslek odalarına bağlı kütüphaneler)* olmak üzere üç ana başlıkta incelenecektir.

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Harita 4.6: İzmir İçerisindeki Kütüphanelerin Mekânsal Dağılımı

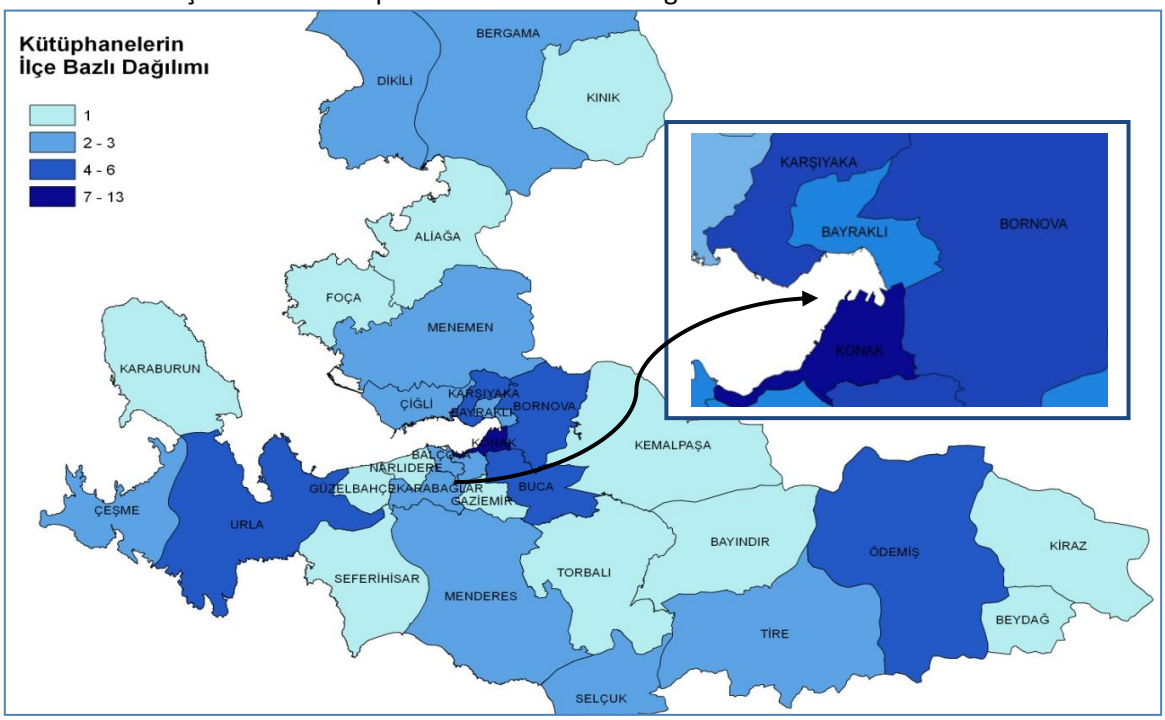

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

[313] Örgün ve yaygın eğitim kütüphaneleri verisi TÜİK 2011 Kültür İstatistikleri'nde yalnızca adet olarak belirtilmiştir. Tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarının adres verisine ulaşılamayacağından mekânsal analiz dışında tutulmuştur.

İzmir'deki kütüphanelerin genel olarak dağılımına bakıldığında, mekansal kümelenmenin Konak, Karşıyaka ve Ödemiş ilçelerinde olduğu görülmektedir (Harita 4.6).

Tablo 4.5: İzmir'deki Kütüphanelerin İlçe Bazlı Dağılımı

İlçe	Kütüphane Sayısı	İlçe	Kütüphane Sayısı
Balçova	3	Aliağa	1
Bayraklı	2	Bayındır	1
Bornova	4	Bergama	2
Buca	**5**	Beydağ	1
Çiğli	3	Çeşme	2
Gaziemir	1	Dikili	2
Güzelbahçe	1	Foça	1
Karabağlar	2	Karaburun	1
Karşıyaka	**6**	Kınık	1
Konak	**13**	Kiraz	1
Narlıdere	1	**Ödemiş**	**5**
Menderes	2	Selçuk	2
Seferihisar	1	Tire	2
Kemalpaşa	1	Torbalı	1
Menemen	3	Urla	4
		TOPLAM	**75**

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

İzmir'de 30 ilçede en az 1 adet kütüphane yer almaktadır (Tablo 4.5).

4.2.1. Halk Kütüphaneleri

2012 yılı itibariyle İzmir'de yer alan halk kütüphaneleri sayısı 38 olup, kütüphane isimlerine Tablo 4.6'da yer verilmiştir:

Tablo 4.6: İzmir'de Yer Alan Halk Kütüphaneleri-2012

S. No	Kütüphane Adı	S. No	Kütüphane Adı
1	İzmir Atatürk İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü.	**20**	Karaburun Mordoğan Halk Kütüphanesi
2	Aliağa İlçe Halk Kütüphanesi	**21**	Karşıyaka Hoca Mithat İlçe Halk Kütüphanesi
3	Balçova İlçe Halk Kütüphanesi	**22**	Karşıyaka Çocuk Kütüphanesi
4	Bayındır İlçe Halk Kütüphanesi	**23**	Kemalpaşa İlçe Halk Kütüphanesi
5	Bayraklı Alpaslan İlçe Halk Kütüphanesi	**24**	Kınık Poyracık Halk Kütüphanesi
6	Bergama İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	**25**	Kiraz İlçe Halk Kütüphanesi
7	Beydağ İlçe Halk Kütüphanesi	**26**	Menemen İlçe Halk Kütüphanesi
8	Bornova İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	**27**	Menemen Seyrek Halk Kütüphanesi
9	Bornova Mehmet Akif Ersoy Halk Kütüp.	**28**	Narlıdere İlçe Halk Kütüphanesi
10	Buca İlçe Halk Kütüphanesi	**29**	Ödemiş İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
11	Buca Şirinyer Osman Nuri Saygın Halk Kütüp.	**30**	Ödemiş Bademli Halk Kütüphanesi
12	Çeşme İlçe Halk Kütüphanesi	**31**	Ödemiş Kaymakçı Halk Kütüphanesi
13	Çeşme Alaçatı Halk Kütüphanesi	**32**	Ödemiş Konaklı Halk Kütüphanesi
14	Çiğli İlçe Halk Kütüphanesi	**33**	Selçuk İlçe Halk Kütüphanesi
15	Dikili İlçe Halk Kütüphanesi	**34**	Tire İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
16	Dikili Çandarlı Halk Kütüphanesi	**35**	Torbalı İlçe Halk Kütüphanesi
17	Foça İlçe Halk Kütüphanesi	**36**	Urla İlçe Halk Kütüphanesi
18	Gaziemir İlçe Halk Kütüphanesi	**37**	Urla Bademler Halk Kütüphanesi
19	Karabağlar İlçe Halk Kütüphanesi	**38**	Urla Barbaros Z.Erzen Halk Kütüphanesi
			GENEL TOPLAM: 38

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.6'da yer alan halk kütüphanelerinin dışında İzmir Atatürk İl Halk Kütüphanesi'ne bağlı olarak hizmet veren Uzundere Halk Kütüphanesi, Yeşilyurt Halk Kütüphanesi, Hatay Bedia Demirayak Halk Kütüphanesi de bulunmaktadır. Diğer yandan Güzelbahçe, Menderes ve Seferihisar ilçelerinde halk kütüphanesi bulunmamakla birlikte, Güzelbahçe'de Dr. Burhan Özfatura Kütüphanesi Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet vermektedir. Urla Barbaros Halk Kütüphanesi ise personel ataması yapılmadığından kapalıdır.

Harita 4.7: İzmir İçerisinde Halk Kütüphanelerinin Mekânsal Dağılımı

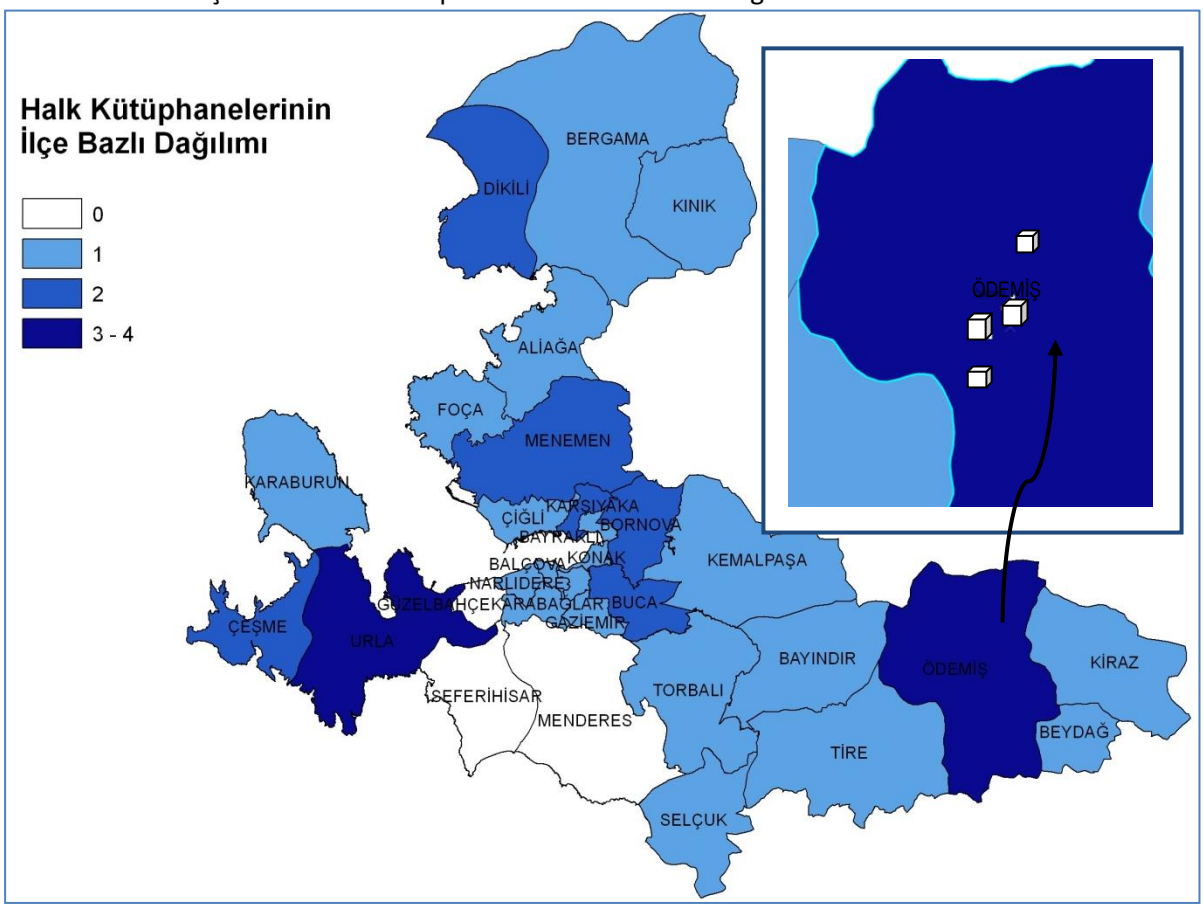

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

Kent merkezi dışında kalan Çeşme, Dikili, Ödemiş ve Urla ilçelerinde birden fazla kütüphane bulunmakta ve diğer çeper ilçelere kıyasla olumlu bir görünüm sergilemektedir (Harita 4.7). Konak'ta 4, Ödemiş'te 4 ve Urla'da 3 adet halk kütüphanesi olmak üzere İzmir içerisinde halk kütüphanelerinde mekânsal kümelenme gösteren alanlar kent merkezi ve kent merkezi dışında kalan Urla ve Ödemiş olarak tespit edilmiştir. Urla ve Ödemiş gibi çeperde yer alan ilçeler için bu durum kütüphanelere erişilebilirlik anlamında avantaj sağlamaktadır.

4.2.2. Üniversite Kütüphaneleri

İzmir'de üniversiteler bünyesinde hizmet veren 10 adet kütüphane bulunmaktadır. Tablo 4.7' de üniversite kütüphaneleri ve bulunduğu ilçelere yer verilmektedir:

Tablo 4.7: İzmir'de Yer Alan Üniversite Kütüphaneleri

Sıra No	İlçe	Kütüphane Adı
1	Bornova	Ege Üniversitesi Kütüphanesi
2	Buca	Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphanesi
3	Balçova	İzmir Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi
4	Çiğli	Katip Çelebi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
5	Konak	İzmir Üniversitesi Kütüphanesi
6		Şifa Üniversitesi Kütüphanesi
7		Yaşar Üniversitesi Selçuk Yasar Kampüs Kütüphanesi
8		Yaşar Üniversitesi Alsancak Kampüs Kütüphanesi
9	Menemen	Gediz Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
10	Urla	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Kütüphanesi

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Harita 4.8: İzmir içerisinde Üniversite Kütüphanelerinin Mekânsal Dağılımı

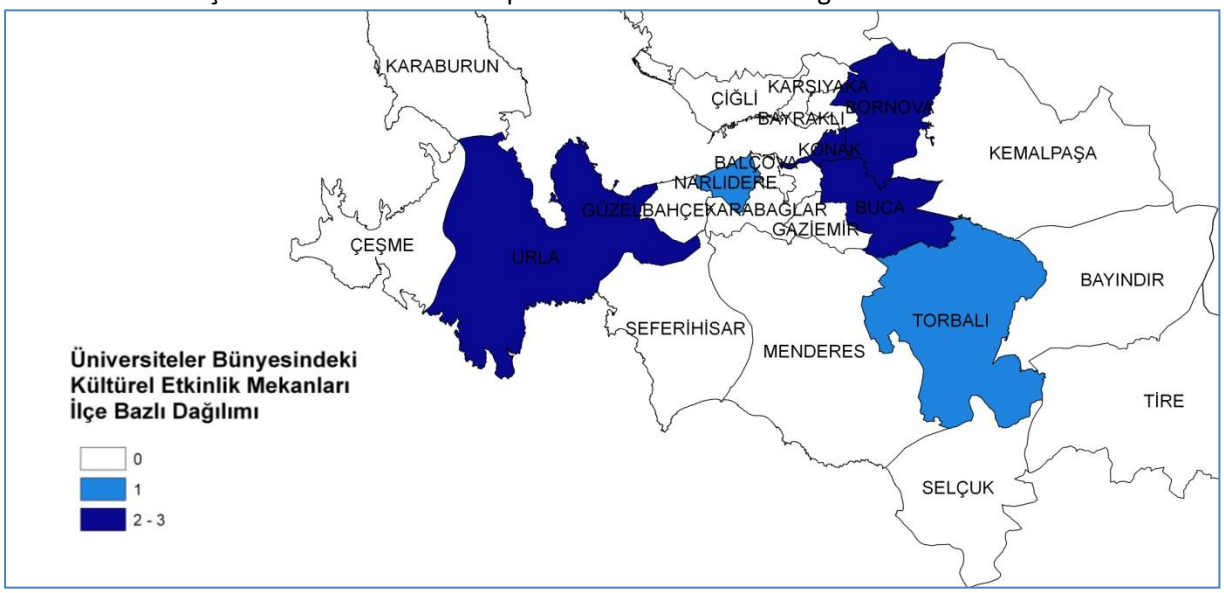

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

Yeni açılan özel üniversitelerinin kent merkezinde yer seçmeleri nedeniyle üniversite kütüphanelerinde genel olarak yoğunluk Konak ilçesinde görülmektedir (Harita 4.8). Diğer yandan Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü gibi devlet üniversiteleri bünyesinde merkez kütüphanelerinin yanısıra merkez kütüphanelerine bağlı olarak hizmet veren fakülte kütüphaneleri de bulunmaktadır. *(Örneğin; Dokuz Eylül Üniversitesi merkez kütüphanesine bağlı 11 fakülte kütüphanesi bulunmaktadır.)*

4.2.3. Belediyelere ve Diğer Kurumlara Ait Kütüphaneler

Belediyelere ve diğer kurumlara bağlı olarak hizmet veren kütüphaneler Tablo 4.8'de verilmektedir:

Tablo 4.8: İzmir'de Yer Alan Diğer Kütüphaneler

Sıra No	İlçe	Kütüphane Adı[314]	Bağlı Olduğu Kurum
1	Konak	Gençlik Kütüphanesi / Kent Kütüphanesi	İzmir Büyükşehir Belediyesi
2	Balçova	Balçova Hıfzı Veldet Velidedeoğlu Kütüphanesi	
3	Buca	Buca Yahya Kemal Beyatlı Kütüphanesi	
4	Güzelbahçe	Güzelbahçe Dr. Burhan Özfatura Kütüphanesi	
5	Konak	Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)	
6	Konak	Konak Belediyesi Kütüphanesi	Konak Belediyesi
7	Bornova	Atatürk Kütüphanesi	Bornova Belediyesi
8	Karşıyaka	Atatürk Açık Hava Tiyatrosu Semt Kütüphanesi	Karşıyaka Belediyesi
9	Karşıyaka	Emek Semt Kütüphanesi	
10	Karşıyaka	Şemikler Semt Kütüphanesi	
11	Karşıyaka	Yamanlar Semt Kütüphanesi	
12	Buca	Buca Belediyesi Kütüphanesi	Buca Belediyesi
13	Çiğli	Evka 2 Semt Kütüphanesi	Çiğli Belediyesi
14	Bergama	Bergama Oyuncak Kütüphanesi[315]	Bergama Belediyesi
15	Ödemiş	Ödemiş Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi (ÖYKAM)	Ödemiş Belediyesi
16	Tire	Tire Necip Paşa Kütüphanesi	İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü
17	Karabağlar	Karabağlar Belediyesi Kütüphanesi	Karabağlar Belediyesi
18	Bayraklı	Bayraklı Semt Kütüphanesi	Bayraklı Belediyesi
19	Selçuk	Selçuk Belediye Kütüphanesi	Selçuk Belediyesi
20	Konak	Melahat Yılmayan Öğrenme Evi	Konak Belediyesi
21	Konak	İzmir Devlet Resim Heykel Müzesi Sanat Kitaplığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı
22	Konak	İzmir Ticaret Odası Kütüphanesi	İzmir Ticaret Odası
23	Konak	Ege Bölgesi Sanayiciler Odası Kütüphanesi	Ege Bölgesi Sanayiciler Odası
24	Seferisahar	Seferisahar Belediyesi Kütüphanesi	Seferisahar Belediyesi
25	Menderes	Menderes Belediyesi Kütüphanesi	Menderes Belediyesi
26	Menderes	Görece Kütüphanesi	Menderes Belediyesi

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet veren 5 adet kütüphane bulunmakta ve kütüphaneler Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir. Diğer yandan İzmir içerisinde faaliyet gösteren ilçe ve belde belediyeleri faaliyet raporları ve resmi internet siteleri üzerinde yapılan araştırmada İzmir'de belediyelere bağlı olarak hizmet veren 17 kütüphane tespit edilmiştir. Bu kütüphanelerin yönetimi ilçe belediyeleri tarafından üstlenilmiştir. Belediyelere bağlı hizmet veren kütüphanelerin yanısıra Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Bölge Müdürlüğü ve meslek odalarına ait kütüphaneler de bulunmaktadır.

[314] Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Verileri, 2012; Meslek Odaları [Kurumlardan Alınan Veriler]; ve Belediye Faaliyet Raporları'ndan derlenerek tablolaştırılmıştır.

[315] Bergama Belediyesi tarafından 'Sümerbank Anaokulu Projesi' kapsamında eğitimde fırsat eşitliğini sağlayacak ve dezavantajlı koşullarda yaşayan çocukların gelişim ve eğitimlerine destek olacak alternatif eğitim ortamları hazırlamak amacıyla; Bergama ilçesinde yaşayan 3-8 yaş arası çocuğa sahip ailelere çocukların gelişim takibi ve sosyalleşmelerini destekleyecek, eğitim, danışmanlık ve oyun materyalleri sağlayacak bir "Oyuncak Kütüphanesi" oluşturulmuştur (Bergama Belediyesi 2011 yılı Faaliyet Raporu, 2012,s.53). Diğer yandan bu proje Bergama İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından İZKA'ya sunulan "Al Oyna Gel Oyna " isimli proje kapsamında hibe desteği almaya hak kazanan projeler arasındadır.

Harita 4.9: İzmir İçerisinde Diğer Kütüphanelerin Mekânsal Dağılımı

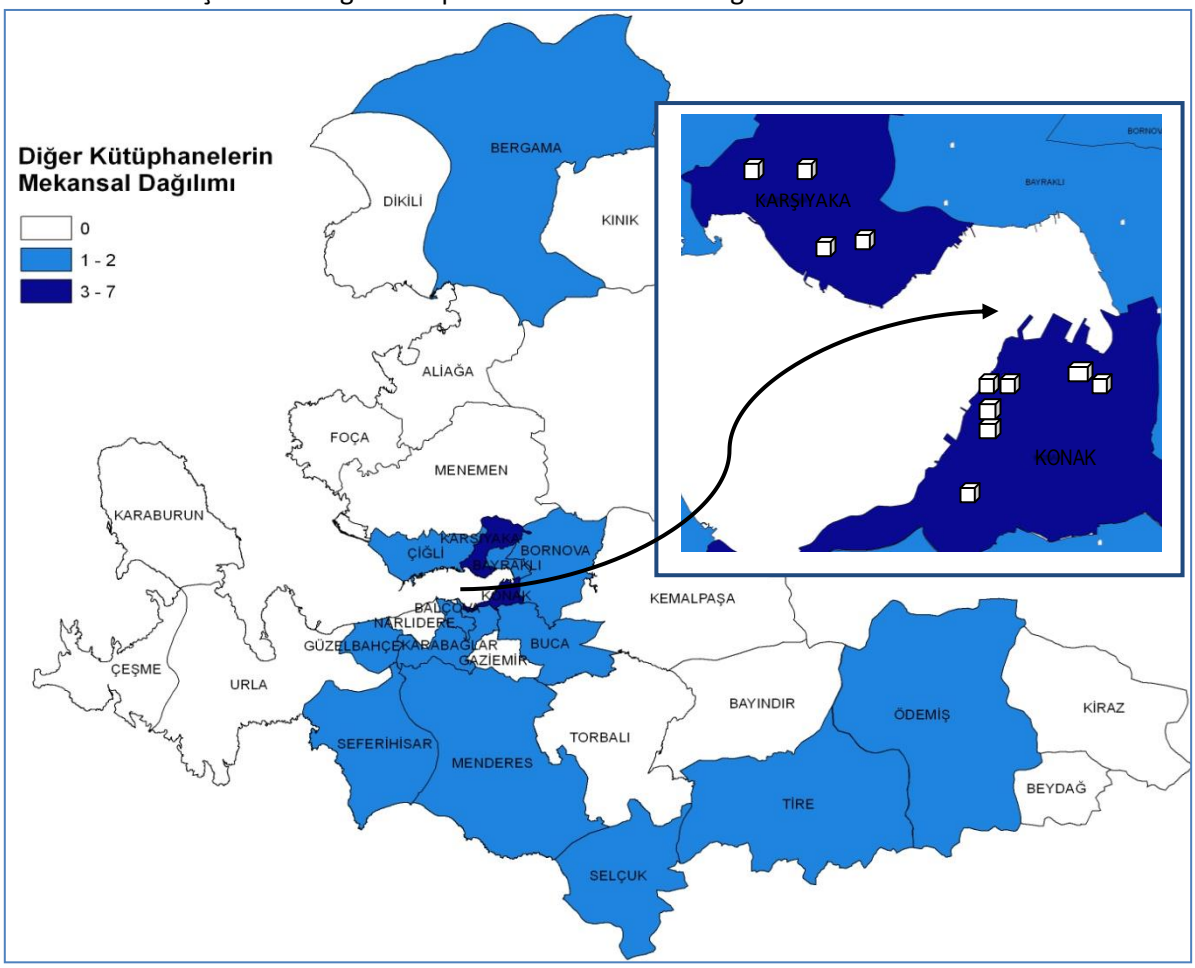

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

İzmir içerisinde belediyelere ve diğer kurumlara bağlı olarak hizmet veren kütüphanelerin kent merkezinde Konak ve Karşıyaka ilçelerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir (Harita 4.9). Kent merkezinde yer alan Balçova, Buca, Güzelbahçe, Bornova, Çiğli, Karabağlar, Bayraklı ilçelerinde ve kent merkezi dışında yer alan Bergama, Ödemiş, Tire ve Selçuk ilçelerinde halk kütüphanesi dışında en az 1 adet kütüphane bulunmakta olduğu gözlenmektedir.

Mekânsal açıdan yoğunlaşma sergileyen ve Konak ilçesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İzmir Ticaret Odası ve Ege Bölgesi Sanayiciler Odası'na bağlı olarak hizmet veren kütüphaneler bulunmaktadır. Meslek odalarının ve diğer kurumların kent merkezinde yer seçmesi ve erişimin kent merkezine daha rahat sağlanması mekânsal kümelenmenin öncelikli nedenleri sayılabilecektir.

Diğer yandan Karşıyaka'da da halk kütüphanelerinin yanısıra Karşıyaka Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet veren Atatürk Açık Hava Tiyatrosu Semt Kütüphanesi ile Emek, Şemikler ve Yamanlar semt kütüphaneleri bulunmaktadır. Karşıyaka'daki toplam kütüphane sayısı 6 olup, Konak ilçe merkezinden sonra en fazla kütüphaneye sahip ilçedir.

4.3. KÜLTÜR VE SANAT MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL ANALİZİ

İzmir kentinde kültür merkezlerine ilişkin altyapı anlamında son yıllarda ivme kazanan bir gelişim sergilenmektedir. Özellikle yerel yönetimlerin son beş yılda birçok kültür merkezi yapısı ile çok amaçlı salon yatırımlarında bulundukları, kimi kültürel miras yapılarının kente kazandırılması amacıyla kültür-sanat evi ya da anı evi olarak düzenlendiği gözlenmektedir.

Tablo 4.9: İzmir'de Kültür Etkinlik Mekânları Dağılımı

Kültür Etkinlik Mekânları	Etkinlik Mekânı Sayısı
Belediyeye Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri	40
Belediyelere bağlı açık hava tiyatroları	11
Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları	26
Çeşitli özel kuruluşlara bağlı kültür ve sanat merkezleri	20
TOPLAM	**97**
Yapım Aşamasındaki Kültürel Etkinlik Mekânları[316]	15

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Harita 4.10: İzmir İçerisindeki Kültür Etkinlik Mekânlarının Mekânsal Dağılımı

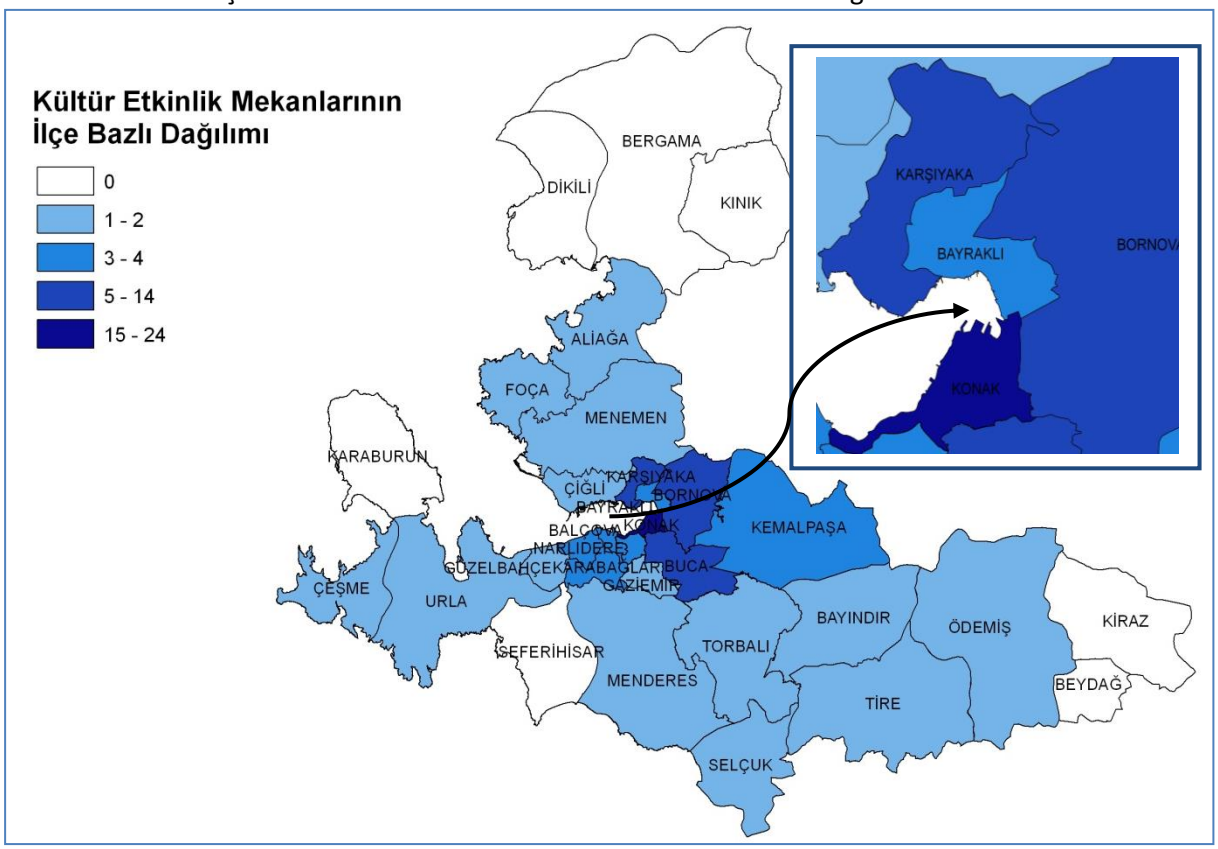

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

İzmir'deki kültür etkinlik mekânlarının genel olarak dağılımına bakıldığında Konak, Bornova, Buca ve Karşıyaka yerleşmelerinde mekânsal kümelenmeden söz etmek mümkündür. Toplam 97 adet kültür etkinlik mekânının %24'ü Konak ve Alsancak'ta konumlanmakta, bu oranı %14'lük değerle Bornova, takip etmektedir (Harita 4.10).

[316] İlgili belediye faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Tablo 4.10: İzmir'de Kültür Etkinlik Mekânlarının İlçe Bazlı Dağılımı

İlçe	Kültür Etkinlik Mekanı	İlçe	Kültür Etkinlik Mekanı
Balçova	4	Aliağa	2
Bayraklı	3	Bayındır	1
Bornova	14	Bergama	-
Buca	12	Beydağ	-
Çiğli	1	Çeşme	1
Gaziemir	2	Dikili	-
Güzelbahçe	2	Foça	1
Karabağlar	3	Karaburun	-
Karşıyaka	10	Kınık	-
Konak	24	Kiraz	-
Narlıdere	4	Ödemiş	2
Menderes	1	Selçuk	2
Seferihisar	-	Tire	1
Kemalpaşa	3	Torbalı	1
Menemen	1	Urla	2
		TOPLAM	**97**

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

İzmir'de 23 ilçede en az 1 adet kültür etkinlik mekânı yer almakta, merkez dışında kalan **Bergama, Beydağ, Dikili, Karaburun, Kınık, Kiraz ve Seferihisar olmak üzere toplam 7 ilçede kültür etkinlik mekânı bulunmamaktadır**. Diğer yandan **Bergama** ilçesinde 1 adet ve **Seferihisar** ilçesinde ise 2 adet olmak üzere yapım aşamasında bulunan 15 kültürel etkinlik mekânı 2012 yılı itibariyle henüz hizmete girmemiştir.

İlerleyen bölümlerde kentte yer alan kültür merkezleri belediyelere ve özel kuruluşlara bağlı kültür merkezleri olarak ayrı ayrı değerlendirilecek, üniversiteler bünyesindeki kültür ve sanat merkezlerine ve belediyelere bağlı açık hava tiyatrolarına ayrıca değinilecektir.

4.3.1. Belediyeye Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri

Belediyelere bağlı kültür ve sanat merkezlerinin 2012 yılı itibariyle dağılımı Tablo 3.18'de verilmektedir.

İzmir il sınırları içerisinde belediyelere bağlı olarak hizmet veren 40 adet kültür etkinlik mekânı bulunmaktadır. Bornova'da 6, Konak'ta 8 ve Karşıyaka'da 7 adet olmak üzere toplam 32 adet mekânın merkez ilçelerde konumlandığı, geriye kalan 8 adedinin ise Aliağa, Foça, Kemalpaşa, Menemen, Ödemiş, Tire ve Menderes ilçelerine dağıldığı görülmektedir. Geriye kalan **Bayındır, Bergama, Beydağ, Çeşme, Dikili, Güzelbahçe, Karaburun, Kınık, Kiraz, Seferihisar, Selçuk, Torbalı ve Urla olmak üzere toplam 13 ilçede belediyelere bağlı hizmet veren kültür etkinlik mekânı bulunmamaktadır** (Harita 4.11).

Belediyelere bağlı olarak hizmet veren kültür etkinlik mekânlarının %20'si Konak ve Alsancak'ta, Karşıyaka'da %18'i ve Bornova'da %15'i yer almaktadır. Mekânsal kümelenmenin nedenleri arasında, anılan ilçelerin kent merkezinde yer alması, erişim kolaylığı ve özellikle merkez belediyelerinin çeper belediyelere oranla kültür alanına daha çok ağırlık vermesi olarak gösterilebilir.

Harita 4.11: İzmir içerisinde Belediyelere Bağlı Kültürel Etkinlik Mekânlarının Mekânsal Dağılımı

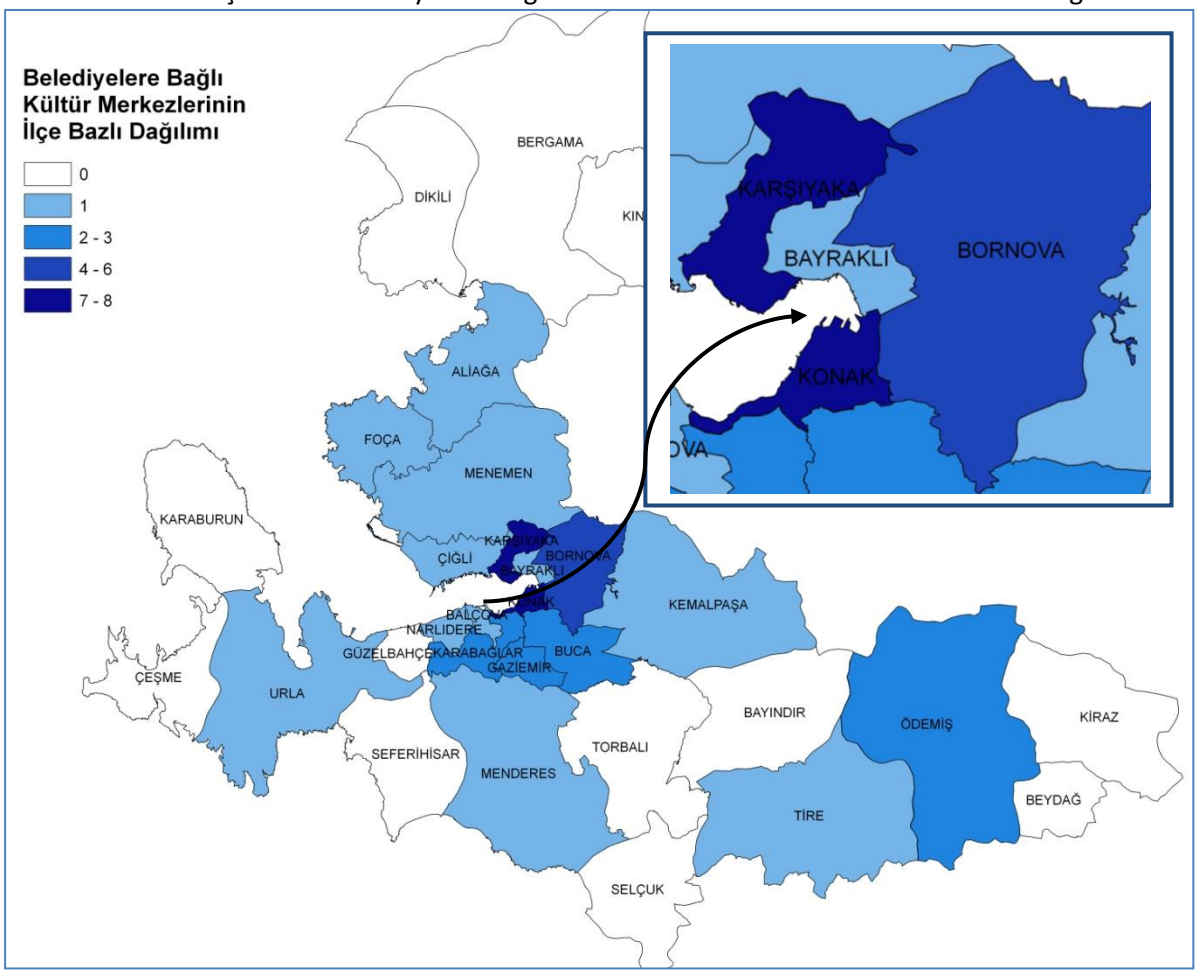

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

4.3.2. Belediyelere Bağlı Açıkhava Tiyatroları

Kentin ılıman iklimi doğrultusunda açıkhava tiyatrolarının önem kazandığı düşünülürse, düzenlenmekte olan ulusal ve uluslararası tüm etkinlikler için yüksek kapasiteli ve her türlü teknik olanaklara sahip açıkhava tiyatrolarının yine yerel yönetimler marifetiyle kente kazandırılmış olması, kültürel mekânlara ilişkin bir altyapı atağı olarak nitelendirilebilecektir.

2007 yılı içerisinde 4 adet olan açıkhava tiyatrosu, 5 yıl gibi bir süre içerisinde 2012 itibariyle 11'e, bir başka deyişle, 3 katına çıkmıştır. Tablo 3.19'da belediyelere bağlı 11 adet açık hava tiyatrosunun bilgisi verilmektedir.

İzmir'de belediyelere bağlı hizmet veren açık hava tiyatroları toplam kültür etkinlik mekânlarının % 12'sini oluşturmaktadır. 8 adedi merkez belediyelerde yer almakla birlikte 3 adedi merkez dışında kalan ilçe ve belde belediyelerde hizmet vermektedir.

Harita 4.12: İzmir içerisinde Belediyelere Bağlı Hizmet Veren Açıkhava Tiyatroları Mekânsal Dağılımı

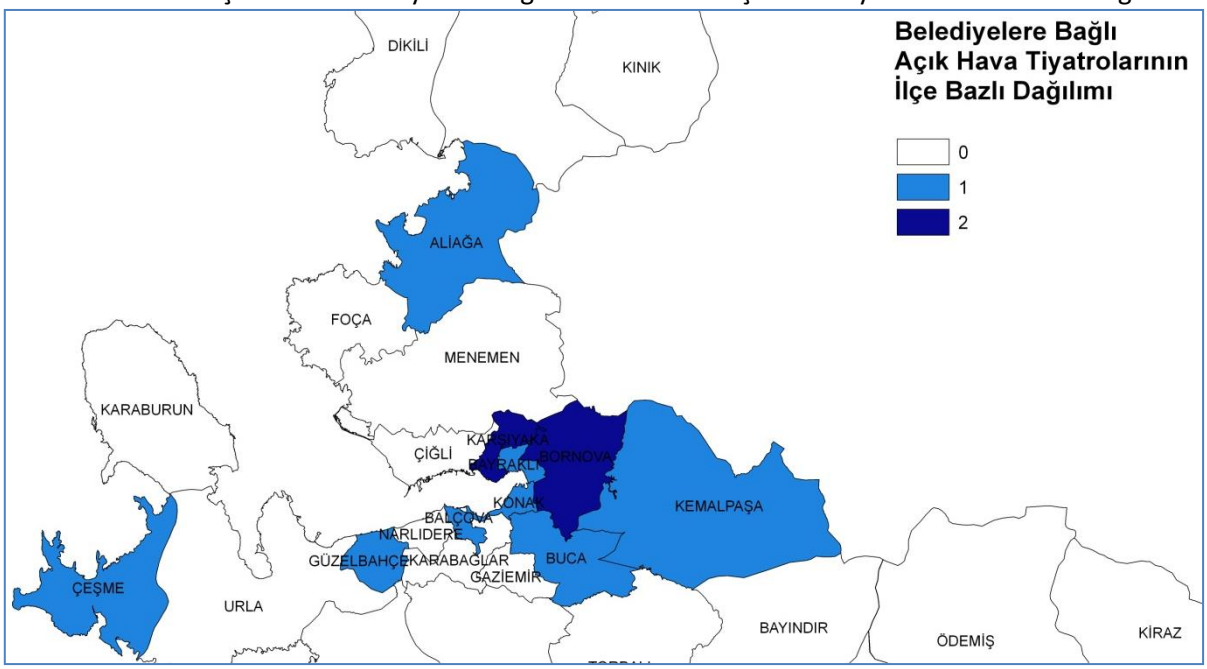

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

İzmir il sınırları içerisinde belediyelere bağlı olarak hizmet veren 12 adet açık hava tiyatrosunun Bornova ve Karşıyaka'da 2 adet olmak üzere 9 adedinin merkez ilçelerde konumlandığı, geriye kalan 3 adedinin ise Aliağa, Kemalpaşa ve Çeşme ilçelerine dağıldığı görülmektedir (Harita 4.12). Geriye kalan, Çiğli, Gaziemir, Karabağlar ve Narlıdere ilçelerinde ve özellikle merkez dışında kalan **Bayındır, Bergama, Beydağ, Dikili, Foça, Karaburun, Kınık, Kiraz, Menderes Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı ve Urla olmak üzere toplam 20 ilçede belediyelere bağlı açıkhava tiyatrosu bulunmamaktadır.**

Belediyelere bağlı açık hava tiyatrolarının 2 adedi (%17'si) Bornova'da yer almaktadır. Kent merkezinde kalan Karşıyaka, Balçova, Bayraklı, Buca ve Güzelbahçe ilçelerinde de 1'er adet açıkhava tiyatrosu bulunmaktadır.

Kültür merkezi sayısının 2012 yılı itibariyle 40 olarak kayda geçtiği, açıkhava tiyatrolarının ise 11'e çıktığı gözlenmektedir. Kültür merkezlerinin yapım yıllarına bakıldığında 2008 ve sonrası 14 adet kültür merkezinin hizmete girmiş olmasının yerel yönetimlerin "kültür-sanat etkinliklerini kentin dört bir yanına yayma ve bu etkinliklerden yediden yetmişe herkesin faydalanmasını sağlama" hedefleri doğrultusunda gerçekleşmekte olduğu söylenebilecektir. Bu stratejik hedef, İzmir Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere ilgili belediyelerin stratejik raporlarında da yer almakta ve yankıları yerel basından izlenebilmektedir.

'Devam Eden Projeler' kapsamında, sunulan tabloların gelecek süreçte de devam edeceğine ilişkin veriler yine ilgili belediyelerin faaliyet raporlarından gözlenebilmektedir (Bkz. Tablo 3.20). İzmir içerisinde belediyelere bağlı olarak hizmet verecek olan ve yapımı henüz tamamlanmamış olan 13 kültür etkinlik mekânı bulunmaktadır. Kent merkezi içerisinde Karşıyaka'da 2 Bornova'da ve Konak'ta 1'er adet olmak üzere 4 adet kültür etkinlik mekânı, kent merkezi dışında ise Aliağa, Selçuk ve Seferihisar'da 2'şer, Torbalı, Menemen ve Bergama'da 1'er adet olmak üzere 9 adet kültür ve sanat merkezinin yapımı devam

etmektedir. Bu çalışmalar, **içerisinde hiç kültür etkinlik mekânı yer almayan Bergama ve Seferihisar ilçeleri için olumlu bir gelişme olarak nitelendirilebilecektir.**

4.3.3. Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları

Üniversiteler bünyesindeki sosyo-kültürel etkinliklerin düzenlendiği mekânsal altyapı farklı üniversiteler özelinde verilmektedir. Buna göre üniversiteler bünyesinde hemen her birimin kendine ait küçük ve orta kapasiteli toplantı salonları bulunmaktadır. Bunun yanısıra ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği özelliklere sahip toplantı salonları da mevcuttur. Üniversiteler bünyesinde bulunan etkinlik mekânları Tablo 3.23 kapsamında verildiği gibidir.

İzmir'de üniversiteler bünyesinde hizmet veren kültür etkinlik mekânları toplamın %26'sını oluşturmaktadır. 23 adedi merkez ilçelerde yer almakla birlikte 3 adedi merkez dışında kalan Torbalı ve Urla ilçeleri içerisinde bulunmaktadır.

Harita 4.13: İzmir İçerisinde Üniversitelere Bağlı Kültürel Etkinlik Mekânları Mekânsal Dağılımı

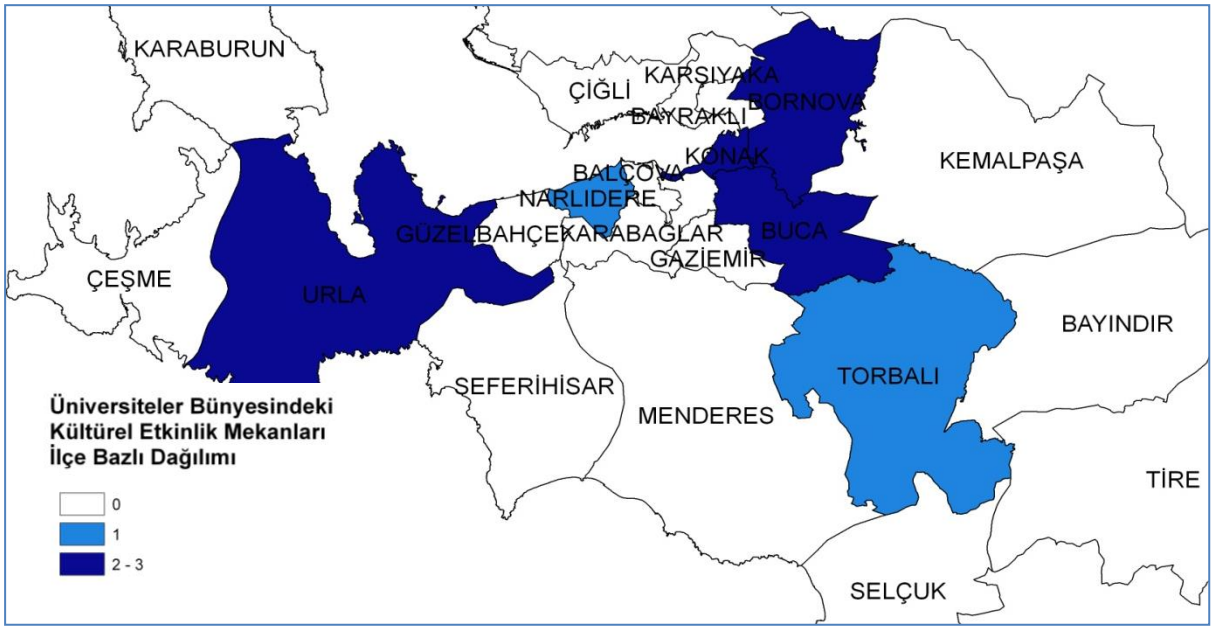

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

İzmir il sınırları içerisinde üniversitelere bağlı olarak hizmet veren 26 adet kültür etkinlik mekânının 18 adedi Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı olmak üzere 9'u Buca'da 3'ü Narlıdere'de,2'şer adedi Konak ve Balçova'da 1'er adedi Karabağlar ve Torbalı'da, 5 adedi Ege Üniversitesi'ne bağlı olmak üzere 4'ü Bornova'da 1'i Konak'ta, geriye kalan 3 adedi ise İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Yaşar Üniversitesi'ne bağlı olmak üzere Konak ve Urla'da konumlanmaktadır (Harita 4.13).

Üniversitelere bağlı kültür etkinlik mekânlarının %35'i Dokuz Eylül Üniversitesi Kampüsü nedeniyle Buca'da, %15'i Ege Üniversitesi nedeniyle Bornova'da konumlanmaktadır. Özellikle DEÜ Sabancı Kültür Sarayı ve EÜ Atatürk Kültür Merkezi tüm kentteki sosyal ve kültürel aktivitelerine ev sahipliği yapmaktadırlar.

4.3.4. Çeşitli Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri

Bu başlık altında 'Konsolosluklara Bağlı Kültür Merkezleri' ile Özel Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri'nin mekânsal analizi bir bütün olarak ele alınmaktadır.

Konsolosluklara Bağlı Kültür Merkezleri; İzmir içerisinde konsolosluklara bağlı olarak bilimsel ve kültürel faaliyetlerde bulunan Alman Kültür Merkezi, İtalyan Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi, Amerikan Kültür Merkezi ve İngiliz Kültür Merkezi olmak üzere beş temel kültür merkezinden söz edilebilir.

Konsolosluklar arasında salon kapasitesi 190 kişilik olmasına rağmen Fransız Kültür Merkezi salonunun merkezi konumunun da avantajlarıyla sıklıkla kentsel etkinlikler için kullanıldığı gözlenmektedir. Bunu 288 kişilik TAD Sinema ve Tiyatro salonu ve 60 kişilik İzmir Salonu'na sahip olan Amerikan Kültür Merkezi salonları izlemektedir (Tablo 4.11).

Tablo 4.11: Konsolosluklara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri

İlçe	Kültür ve Sanat Merkezi
Konak	Alman Kültür Merkezi
	İtalyan Kültür Merkezi
	Fransız Kültür Merkezi
	Amerikan Kültür Merkezi
	İngiliz Kültür Merkezi
TOPLAM	**5 Adet Kültür Merkezi**

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Özel Kuruluşlara Bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri; İzmir ilinde özel sektör tarafından yaptırılan kültür ve sanat merkezleri, kentin kültür mekânı altyapısına dair ortaya çıkan resmi tamamlayacaktır. Tablo 3.24.'de ortaya çıkan resme bakıldığında özel sektör tarafından kentte faal olarak kullanılan 15 adet kültür ve sanat merkezinin 3153 koltuk kapasitesine sahip oldukları gözlenmektedir.

İzmir'de çeşitli kuruluşlara bağlı kültür etkinlik mekânları toplamı, toplam etkinlik mekânlarının % 20'sini oluşturmaktadır. 15 adedi merkez belediyelerde yer almakla birlikte 4 adedi merkez dışında kalan ilçe ve belde belediyelerde hizmet vermektedir (Harita 4.14).

İzmir il sınırları içerisinde çeşitli kurumlara bağlı olarak hizmet veren 20 adet kültür etkinlik mekânının 5 adedi konsolosluklara bağlı olarak hizmet vermekte ve Konak ve Alsancak'ta konumlanmakta, yine Konak'ta çeşitli kurumlara bağlı olarak hizmet veren 5 adet kültür ve sanat mekânı daha bulunmaktadır. Mekânsal kümelenmenin nedenlerinden bir tanesi olarak ise konsolosluklara ait kültür merkezlerinin kent merkezinde yer seçmeleri gösterilebilir. Diğer yandan Karşıyaka'da 2, Güzelbahçe, Karabağlar, Bornova ve Bayraklı'da 1'er olmak üzere kent merkezi içerisinde 16 adet kültür etkinlik mekânı bulunmaktadır. Çeşitli kurumlara bağlı olarak hizmet veren ve **merkez dışında kalan belediyelerden yalnızca Selçuk'ta 2, Kemalpaşa ve Bayındır'da 1'er kültür ve sanat merkezi bulunduğu tespit edilmiştir.**

Harita 4.14: İzmir İçerisinde Çeşitli Kuruluşlara Bağlı Kültür Etkinlik Mekânlarının Mekânsal Dağılımı

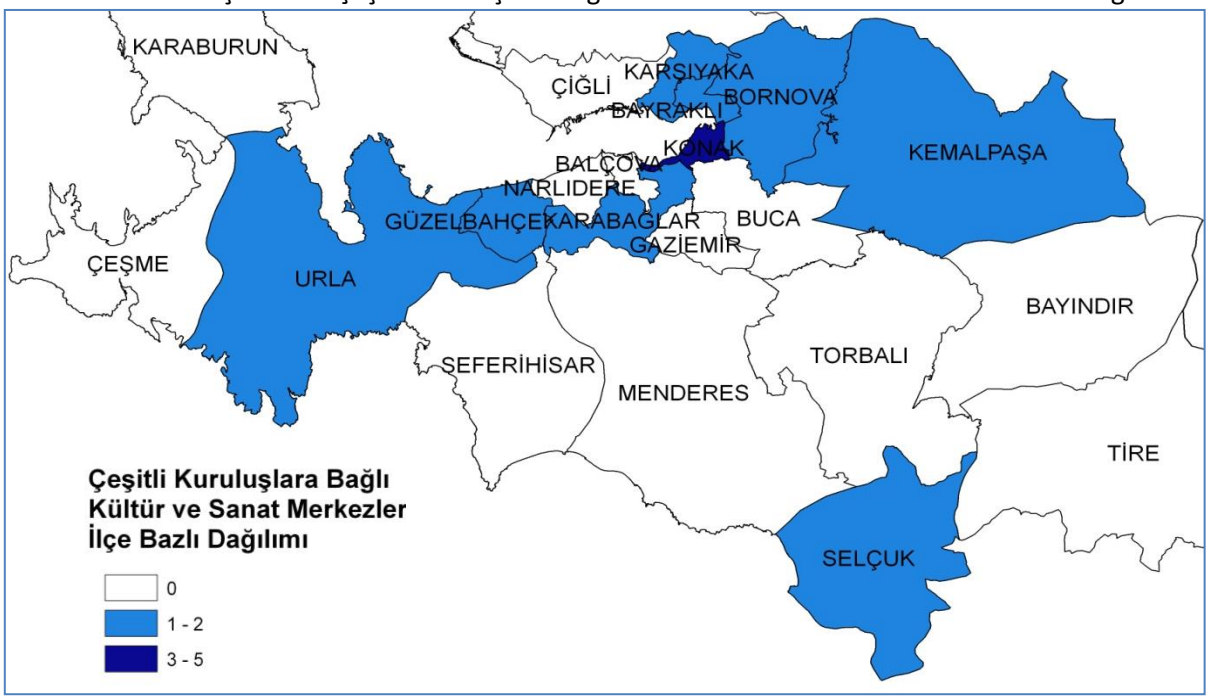

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

4.4. SERGİ SALONLARI MEKÂNSAL ANALİZİ

İzmir ili içerisindeki özel sanat galerileri sayısı açısından belirsizlik söz konusu olmakla beraber, İzmir içerisindeki sanat galerileri ve sergi salonlarının oldukları kurumlar itibariyle dağılımı Tablo 3.28'de verilmektedir. Sanat galerileri ve sergi salonlarının merkez kent içerisindeki dağılımında (Bkz. Tablo 4.12) toplam 40 sergi salonu bulunduğu, ancak **Karaburun, Beydağ, Dikili, Kınık, Kiraz, Kemalpaşa, Menderes ilçelerinde yerel yönetimlere bağlı herhangi bir sergi salonunun bulunmadığı** gözlenmektedir.

Tablo 4.12: İzmir İlinde Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonları, 2011**.**

İlçe	Sergi Salonu	İlçe	Sergi Salonu
Balçova	1	Aliağa	1
Bayraklı	1	Bayındır	1
Bornova	1	Bergama	1
Buca	2	Beydağ	-
Çiğli	1	Çeşme	1
Gaziemir	1	Dikili	-
Güzelbahçe	1	Foça	2
Karabağlar	1	Karaburun	-
Karşıyaka	3	Kınık	-
Konak	3	Kiraz	-
Narlıdere	1	Ödemiş	1
Menderes	-	Selçuk	1
Seferihisar	1	Tire	2
Kemalpaşa	-	Torbalı	2
Menemen	1	Urla	4
İBŞB	6	**Sergi Salonu Sayısı Toplamı**	40

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Sergi salonlarının bağlı bulundukları kurumlar itibariyle kent içerisindeki mekânsal dağılımları incelendiğinde, sergi salonlarının da diğer kültürel etkinlik mekânları ile aynı eğilimi paylaşarak merkez kent içerisinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Harita 4.15: İzmir İlinde Yerel Yönetimlere Bağlı Sergi Salonlarının Mekânsal Dağılımı

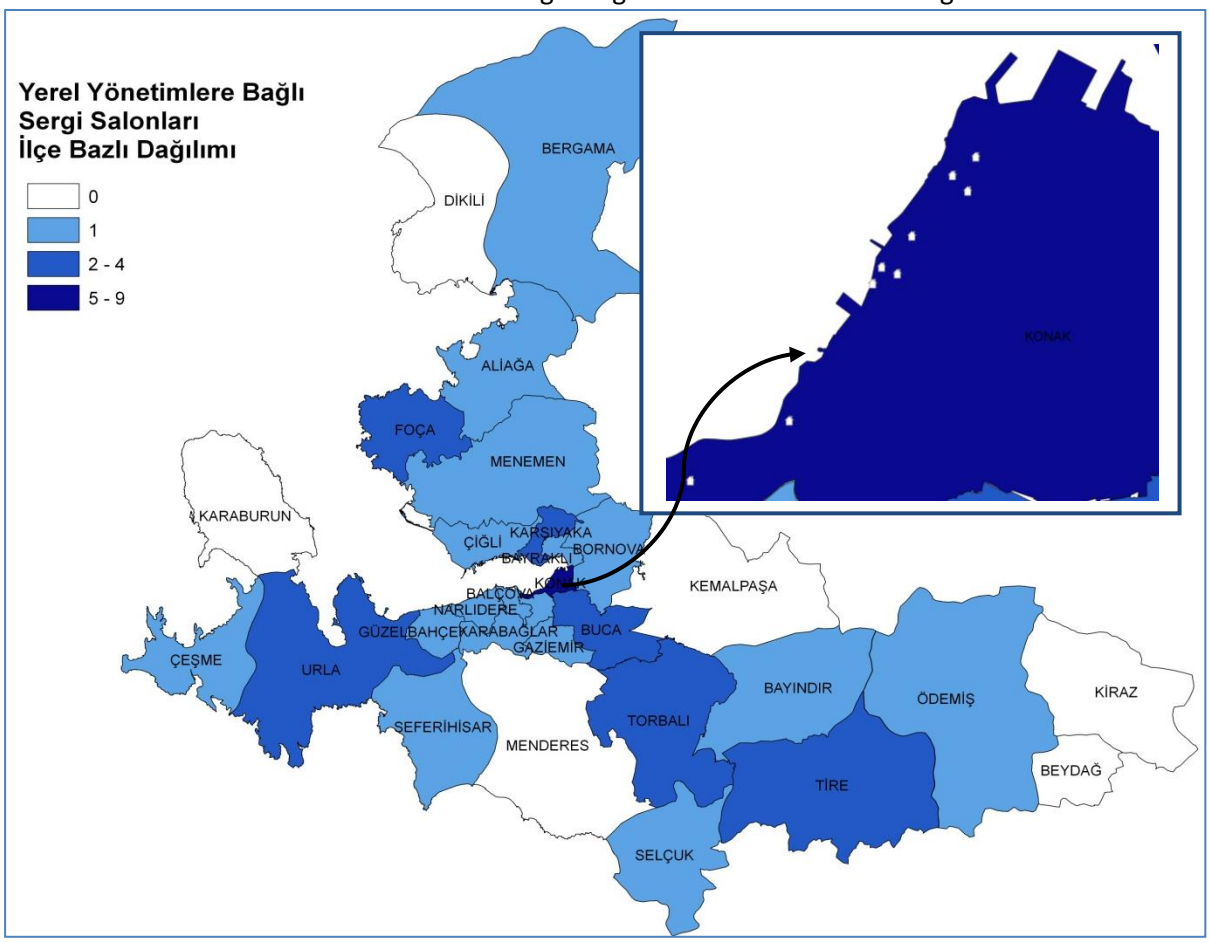

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

4.1.1. Vakıf/Oda/Dernek/Yabancı Kültür Merkezleri Bağlı Sergi Salonları

İzmir içerisinde sanat galerisi sayısına ilişkin net veri elde etme konusunda sıkıntılar söz konusu olduğundan harita üzerinde yalnızca 'Vakıf-Oda-Dernek-Yabancı Kültür Merkezleri Bağlı Sergi Salonları'nın mekânsal analizi yapılmıştır. İzmir ilinde diğer resmi kurumlara bağlı sanat galerilerine bakıldığında 23 adet sergi mekânının dağılımı Tablo 3.30.'da verildiği gibidir.

İzmir'de diğer kurumların bünyesinde hizmet veren 'Galeri ve Sergi Salonları' toplam salonların % 32'sini oluşturmaktadır. Tamamı merkez belediyelerde yer almakla birlikte 19 adedi Konak ve Alsancak'ta hizmet vermektedir.

Konak ve Alsancak'ta yer alan galeri ve sergi salonları diğer resmi kurumlara bağlı salonların %87'sini kapsamakta, genel olarak kültür merkezleri ve meslek odaları bünyesinde hizmet veren salonlardan oluşmaktadır.

4.5. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA BAĞLI SANAT KURUMLARI MEKÂNSAL ANALİZİ

Bölüm içerisinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren İzmir Devlet Tiyatrosu, İzmir Devlet Opera ve Balesi ve İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile bu kurumların sahne aldığı mekânlar üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır.

Tablo 4.13: Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Sanat Kurumları Gösterimlerinde Kullanılan Kültür Mekânları,2012.

İlçe	Sahneler
Konak	Konak Belediyesi Güzelyalı Kültür Merkezi
	İzmir Sanat Sahnesi
	Dr. S. Akçiçek Eşrefpaşa Kültür Merkezi
	DEÜ. Sabancı Kültür Merkezi
	(İDT) Konak Sahnesi
	(İDT) Melek Ökte Sahnesi (Atatürk İl Halk Kütüphanesi)
	İDOB Elhamra Sahnesi
	İDOB A. Adnan Saygun Sanat Merkezi
	İzmir Büyükşehir Belediyesi İsmet İnönü Sanat Merkezi
	EÜ Atatürk Kültür Merkezi
	İzmir Enternasyonel Fuarı Holleri, Kapalı Spor Salonları, Fuar Açık Hava Tiyatrosu vb.[317]
Karşıyaka	İDT Ragıp Haykır Sahnesi
	İDT Ragıp Haykır Oda Tiyatrosu
Narlıdere	Narlıdere Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi
TOPLAM	**14 SAHNE**

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Özellikle İzmir Devlet Tiyatrosu ve İzmir Devlet Opera ve Balesi sahnelerinin kapasitelerinin çok düşük olması nedeniyle tablo 4.13'de verilen sahneler bu kurumlar tarafından ortak kullanılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren bu sahneler kent merkezlerinde konumlanmakta, Konak ve Alsancak'ta yoğunlaşmaktadır.

4.5.1. İzmir Devlet Tiyatrosu

İzmir Devlet Tiyatrosu, Konak, Karşıyaka Ragıp Haykır, Karşıyaka Oda Tiyatrosu başta olmak üzere pek çok sahnede, çeşitli il ve ilçelerde turne kapsamında temsiller vermektedir. Bugün İzmir'de mevcut bulunan Devlet Tiyatrosu sahnelerinin kapasitesi çok düşüktür.[318]

[317] Bu satır içerisinde yalnızca 'Fuar Açıkhava Tiyatrosu' toplama dâhil edilmiş ve mekânsal haritalarda işaretlenmiştir.
[318] Detaylı bilgi için Bkz 3. Bölüm: 3.2.3.2. İzmir'de Tiyatro Kültürü ve Tiyatrolar, Tablo 3.43.

4.5.2. İzmir Devlet Opera ve Balesi

İzmir Devlet Opera ve Balesi'nin eserleri 393 kişilik Elhamra Sahnesi'nde, 1126 kişilik A. Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde ve 285 kişilik Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi Avni Anıl Sahnesi'nde toplamda 1804 kişilik kapasiteye ulaşan salonlarda sahnelenmektedir. Konak Belediyesi ile İzmir Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü arasında yapılan protokol sonrasında Dr. S. Akçiçek Eşrefpaşa Kültür Merkezi, İzmir Devlet Opera ve Balesi'nin İzmir'deki ikinci sahnesi olmuştur.[319]

Tablo 4.14: İzmir Devlet Opera ve Balesi ve Bağlı Salonları

İlçe	İzmir Devlet Opera ve Balesi [320]
Konak	Elhamra Sahnesi
	A. Adnan Saygun Sanat Merkezi
	Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi Avni Anıl Sahnesi
TOPLAM	**1 adet Devlet Tiyatrosu/ 3 adet Salon**

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

4.5.3. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası

Bugün kurumun etkinliklerinin gerçekleştirildiği Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nin Aralık 2008 tarihindeki açılışına kadar kurumun kendi bünyesinde bir binası olmamış, o tarihe değin faaliyetlerini 720 kişilik İzmir Büyükşehir Belediyesi İsmet İnönü Sanat Merkezi'nde sürdürmüştür. Konserler ayrıca İzmir Enternasyonal Fuarı Holleri, Kapalı Spor Salonları, Fuar Açıkhava Tiyatrosu ve kent içerisindeki farklı meydanlarda, Atatürk Stadyumu, Körfez vapurları, Gezici Sanat Otobüsü, Metro ve çeşitli eğitim kurumlarında gerçekleştirilmektedir (Tablo 4.15).

Tablo 4.15: İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Sahneleri

İlçe	İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Sahneleri
Konak	A. Adnan Saygun Sanat Merkezi
	İzmir Büyükşehir Belediyesi İsmet İnönü Sanat Merkezi
	EÜ Atatürk Kültür Merkezi
	İzmir Enternasyonel Fuarı Holleri, Kapalı Spor Salonları, Fuar Açık Hava Tiyatrosu vb.
TOPLAM	**1 adet Devlet Senfoni Orkestrası**

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren 3 kurum 14 sahne, fuar holleri, kapalı spor salonları ve kent içerisindeki farklı meydanları ve çeşitli eğitim kurumlarını kullanmaktadırlar. Bu mekânlardan harita üzerinde yalnızca 14 adet sahnenin analizi yapılabilecek ve değerlendirmeye alınacaktır.

[319] Detaylı bilgi için bkz 3.2.3.2. İzmir'de Tiyatro Kültürü ve Tiyatrolar.

[320] Diğer salonlara kültür merkezleri içerisinde yer verildiğinden, mekânsal analiz haritalarında yalnızca İzmir Devlet Opera ve Balesi / Elhamra Sahnesi gösterilmektedir.

14 sahnenin % 79'u Konak ve Alsancak'ta %14'ü Karşıyaka ve %7'si Narlıdere'de konumlanmaktadır. **Bu sahnelerin yalnızca kent merkezindeki 3 ilçede konumlanması ve geriye kalan 27 ilçede Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı sahne bulunmaması dikkat çekicidir.**

4.6. TİYATROLARIN MEKÂNSAL ANALİZİ

İzmir ili özellikle tiyatro salonu sayısı itibariyle, örneğin başkent Ankara'daki tiyatro salonu sayısının neredeyse iki katına ulaşan bir mekânsal altyapıya sahiptir. Nitekim, 2013 itibariyle İzmir kentinde profesyonel ve amatör olarak faaliyet gösteren çok sayıda özel tiyatro bulunmakta,[321] söz konusu tiyatrolar kimi zaman kendi sahnelerinde, kimi zaman da kültür merkezleri ile çok amaçlı salonlarda gösterilerini sergilemektedirler.

Tablo 4.16: İzmir'de yer alan Özel Çocuk Tiyatrolarının İlçe Bazlı Dağılımı,2012**.**

İlçe	Tiyatro Sayısı	İlçe	Tiyatro Sayısı
Balçova	1	Aliağa	-
Bayraklı	-	Bayındır	-
Bornova	1	Bergama	-
Buca	-	Beydağ	-
Çiğli	-	Çeşme	-
Gaziemir	1	Dikili	-
Güzelbahçe	-	Foça	-
Karabağlar	-	Karaburun	-
Karşıyaka	1	Kınık	-
Konak	4	Kiraz	-
Narlıdere	1	Ödemiş	-
Menderes	-	Selçuk	-
Seferihisar	-	Tire	-
Kemalpaşa	-	Torbalı	-
Menemen	-	Urla	-
TOPLAM		**9**	

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Bölüm 4.3'te 'Açıkhava Tiyatroları' ve Bölüm 4.5'te 'İzmir Devlet Tiyatrosu'na yönelik değerlendirmeler yapıldığından bu bölüm içerisinde yalnızca 'Özel Çocuk Tiyatroları' ve 'Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar'ın mekânsal değerlendirmesine yer verilecektir.

4.6.1. Özel Çocuk Tiyatroları

İzmir ili ve ilçelerinde aktif olarak faaliyet gösteren tiyatroların arasında sadece 8 adedinin çocuk tiyatrosu olarak uzmanlaştığı (Bkz.Tablo 3.45), tüm tiyatrolara bakıldığında ise çoğunluğunun amatör tiyatro toplulukları olduğu gözlenmektedir.

[321] Bknz. 3.1.1. Kültür ve Sanat Merkezleri: Özel Kuruluşlara bağlı Kültür ve Sanat Merkezleri.

Tablo 3.45'de sıralanan özel çocuk tiyatrolarından yalnızca 4 adedi kendi sahnesinde oyunlarını sergilemekte diğer tiyatrolar tarafından sahnelenen oyunlar ise, Konak Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi, Karşıyaka Ziya Gökalp Kültür Merkezi, Bornova Nedret Güvenç Kültür Merkezi, Bornova Mevlana Toplum ve Bilim Merkezi, İzmir Sanat Kültür Merkezi ve Çiğli Belediyesi Kültür Merkezi gibi kültür merkezlerinde sahnelenmektedir (Harita 4.16).

Harita 4.16: İzmir İçerisindeki Özel Çocuk Tiyatrolarının Mekânsal Dağılımı

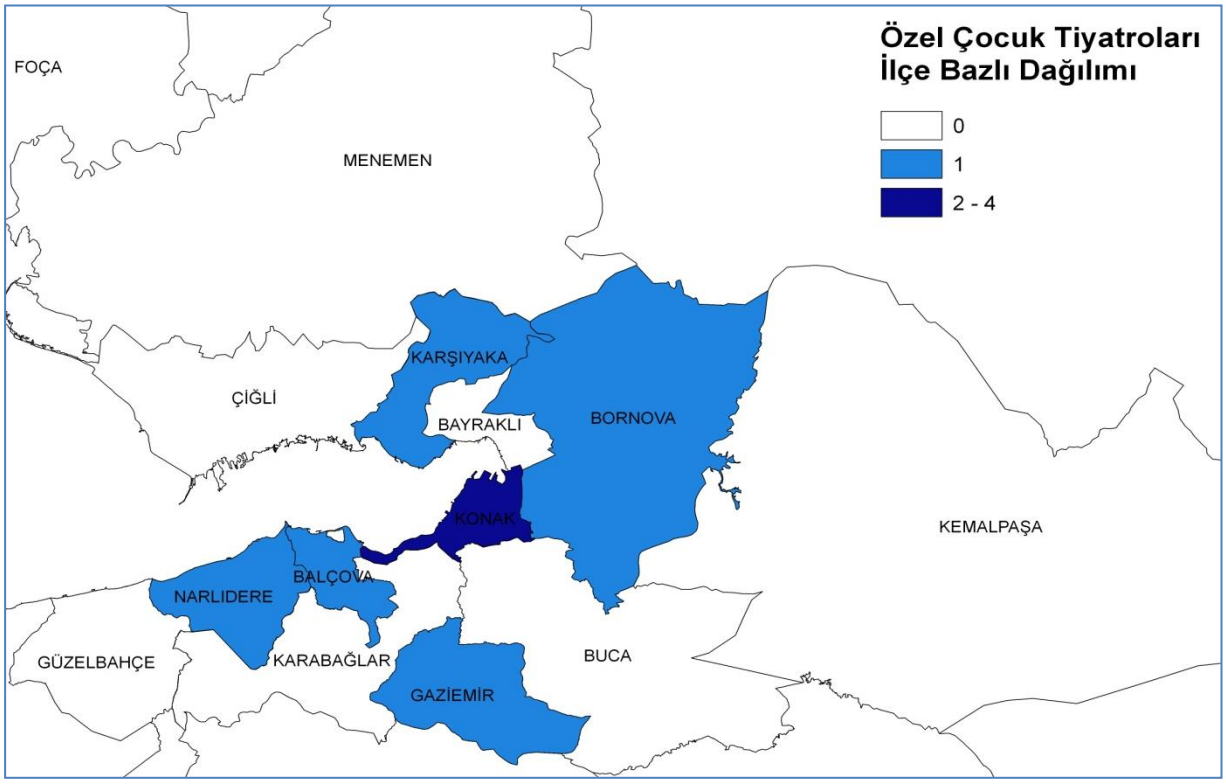

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

4.6.2. Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar

Üniversite tiyatrosu kategorisinde Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Deneme Topluluğu'nun yanısıra İzmir ilinde profesyonel olarak faaliyet gösteren tiyatrolara bakıldığında, 12 tiyatronun içerisinde Han Tiyatrosu, Güzel Sanatlar Oyuncuları, Tiyatro Oyun Kutusu, AYSA Organizasyon Tiyatrosu ve Mavi Sanat Atölyeleri adlı toplulukların bulunduğu 5 tiyatro topluluğu kadrosunun profesyonel olarak tiyatro eğitimi almış ve/veya Devlet Tiyatrosu sanatçılarından oluşmakta olduğu görülmektedir (Tablo 4.17).

Tablo 4.17: İzmir'de Faaliyet Gösteren Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar, 2012

İlçe	Tiyatro Adı	Tiyatro Türü
Narlıdere	Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Oyunculuk Bölümü Deneme Topluluğu	**Üni.Tiyatro Bl.** (1 adet)
Karşıyaka	Tiyatro Terminal	**Yarı-Profesyonel Tiyatrolar** (6 adet)
▪	Tiyatro Evi	
▪	Hamle Tiyatrosu (Ali Haydar Erçığ)	
▪	İzmir Kültür Sahnesi İsmail Gülnar Tiyatrosu	
▪	Meydan-i Sühan Oyuncuları	
Konak	İzmir Tiyatro Bab-ı Sanat	
Konak	Han Tiyatrosu	**Profesyonel Tiyatrolar** (5 adet)
▪	Güzel Sanatlar Oyuncuları	
Konak	Tiyatro Oyun Kutusu	
▪	AYSA Organizasyon Tiyatrosu	
▪	Mavi Sanat	
▪	Oyun Hamuru	**Yaratıcı Drama Topluluğu**

▪ Özel sahnesi olmayan tiyatrolar için ilçe bilgisi verilmemiştir.
Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.17'de sıralanan 13 adet 'Üniversite Tiyatrosu ve Profesyonel Tiyatrolar'ın yalnızca 5 adedinin kendi sahnesinde oyunlarını sahnelemekte diğer tiyatrolar ise çeşitli kültür merkezlerinde izleyici ile buluşmaktadır.

İzmir il sınırları içerisinde kendi sahnesini kullanan 9 adet çocuk tiyatrosu, üniversite tiyatrosu ve profesyonel tiyatronun 4 adedi Konak ve Alsancak'ta, 1'er adedi ise, Balçova, Bornova, Gaziemir, Karşıyaka ve Narlıdere ilçelerinde konumlanmaktadır. **Kent merkezi dışında kalan ilçelerde kendi sahnesinde oyun sahneleyen tiyatro topluluğu bulunmamaktadır.**

4.7. SİNEMALARIN MEKÂNSAL ANALİZİ

Kent içerisindeki sinema salonlarının ilçelere göre dağılımına bakıldığında sinema salonlarının ağırlıklı olarak Konak ilçesinde konumlandığı, bunu Bornova ve Karşıyaka'nın izlediği ve yarısının alışveriş merkezleri içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bayındır, Beydağ, Buca, Güzelbahçe, Karabağlar, Narlıdere, Menderes, Karaburun, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Selçuk ilçelerinde ise herhangi bir sinema salonu olmadığı gözlenmektedir. Bu durum 2010 yılına değin İzmir Büyükşehir Belediyesi açıkhava sinema organizasyonları ile telafi edilmeye çalışılmakta idi.

Tablo 4.18'de verildiği üzere kent merkezinde yer alan Buca ve Kemalpaşa'nın yanısıra Güzelbahçe, Karabağlar ve Narlıdere ilçelerde de sinema salonu olmadığı görülmektedir. Narlıdere ilçesindeki sinema salonu ihtiyacı son dönemde Balçova'da açılan alış veriş merkezlerinde yer alan cep sinemalarından karşılanmaktadır ancak, Güzelbahçe ve Kemalpaşa ilçelerine yakın mesafede sinema salonu bulunmamaktadır.

Tablo 4.18: İzmir'de yer alan Sinemaların İlçe Bazlı Dağılımı

İlçe	Sinema Sayısı	İlçe	Sinema Sayısı
Balçova	3	Aliağa	1
Bayraklı	1	Bayındır	-
Bornova	4	Bergama	2
Buca	-	Beydağ	-
Çiğli	1	Çeşme	1
Gaziemir	2	Dikili	1
Güzelbahçe	-	Foça	1
Karabağlar	-	Karaburun	-
Karşıyaka	3	Kınık	-
Konak	6	Kiraz	-
Narlıdere	-	Ödemiş	1
Menderes	-	Selçuk	-
Seferihisar	1	Tire	1
Kemalpaşa	-	Torbalı	1
Menemen	1	Urla	1
TOPLAM		**32**	

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak tablolaştırılmıştır.

2011 yılına gelindiğinde sinema salonu sayısındaki ciddi artışın ardında (Bkz. Tablo 3.52) bir yandan kent içerisinde giderek sayıca artış gösteren alışveriş merkezlerinin çok sayıda salona sahip cep sinemalarını da içermeleri, bir yandan da mevcut sinema salonlarının daha az koltuklu sinema salonları oluşturacak şekilde yeni mekânsal düzenlemelere giderek daha çok sayıda gösterim ve izleyici sayısına ulaşma hedefini benimsemeleri yatmaktadır. Diğer taraftan farklı belediyeler kültür merkezleri içerisinde, farklı üniversiteler ise kendi bünyelerinde çeşitli sinema gösterileri yapmaktadırlar. Örneğin Konak Belediyesi Film Gösterimleri Alsancak ve Güzelyalı Kültür Merkezlerinde yapılmakta iken, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM) içerisinde ve ayrıca Ege Üniversitesi bünyesinde sanatsal içerikli film gösterimleri yapılmaktadır.

İzmir içerisinde yer alan sinemaların %19'u Konak ve Alsancak'ta, %13'ü Bornova'da, %10'u Balçova'da ve yine %10'u Karşıyaka gibi merkez ilçelerde konumlanmaktadır. İzmir genelinde yer alan sinema salonlarının mekânsal dağılımı Harita 4.17'de verilmektedir.

İzmir'de yer alan 32 sinemanın 12 adedi merkez dışındaki çeper belediyelerde konumlanmaktadır. Bergama'da 2, Aliağa, Çeşme, Dikili, Foça, Menemen, Ödemiş, Tire, Torbalı, Urla ve Seferihisar ilçelerinde ise 1'er adet sinema salonu mevcuttur. **Diğer yandan, Kemalpaşa, Bayındır, Beydağ, Menderes, Karaburun, Kınık, Kiraz ve Selçuk ilçelerinde ise sinema salonu bulunmamaktadır.**

Harita 4.17: İzmir İçerisinde Bulunan Sinemaların Mekânsal Dağılımı

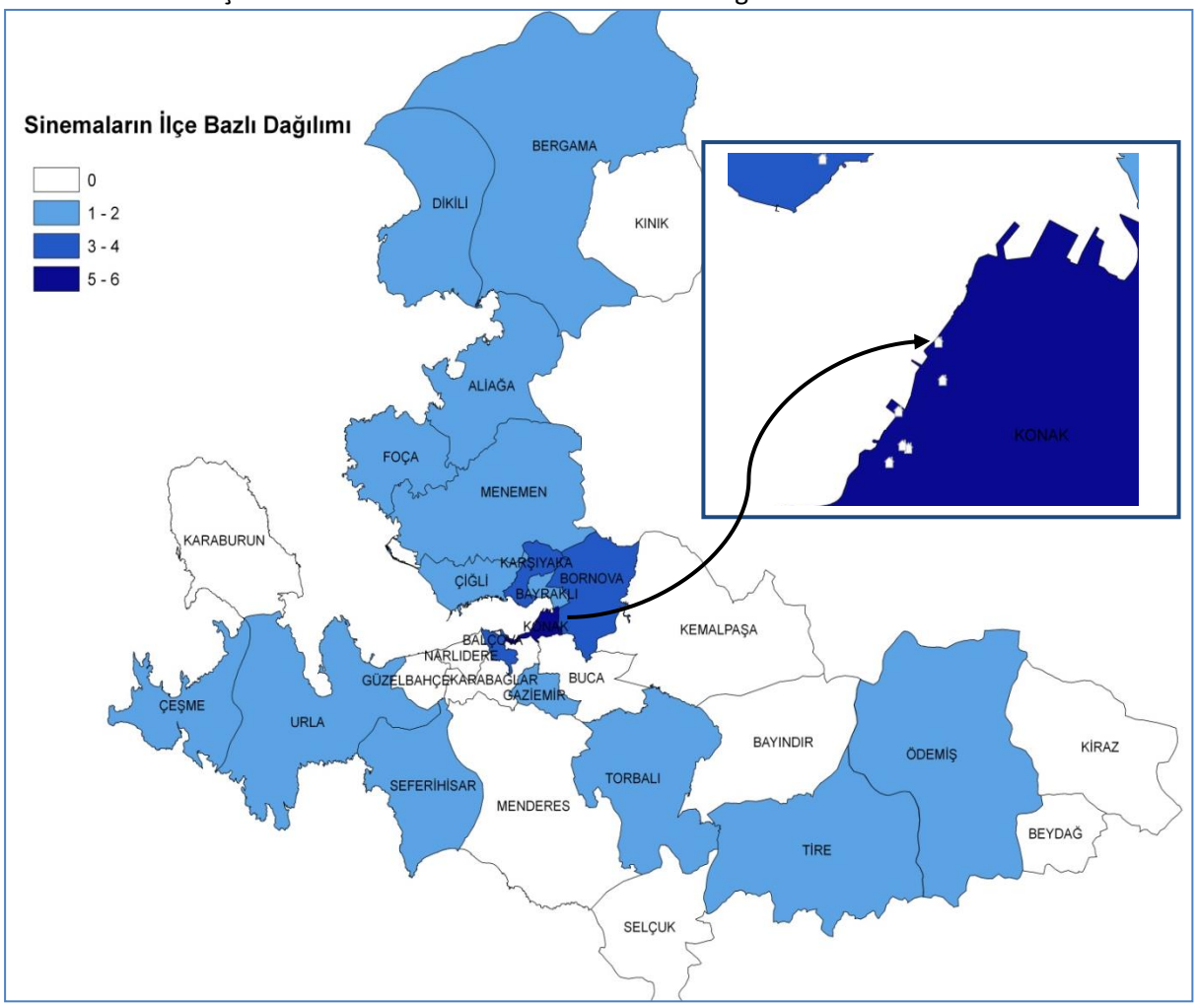

Kaynak: İzmir Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri 3. Bölüm verileri kullanılarak yazarlar tarafından haritalaştırılmıştır.

BÖLÜM V

İZMİR'DE KÜLTÜR YÖNETİMİ

BÖLÜM V: İZMİR'DE KÜLTÜR YÖNETİMİ: KÜLTÜR KURUMLARI AKTÖRLERİ VE KÜLTÜRÜN FİNANSMANI

İzmir'de kültürün yönetimi ve finansmanı çok aktörlü kamusal bir ağın entegre çalışması sonucu yürütülür. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri, aktarılan ödenekleri yatırım programları doğrultusunda kültür işleri için harcarlar. Merkezi yönetime ve yerel yönetime bağlı olarak çalışan kültür aktörlerinin yanısıra vakıflar, özel sektör kültür kurumları, kültür üretimi yapan dernek olarak çalışan kültür kurumları vb. kültür üretimi yapan organizasyonlar da bulunmaktadır.

5.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Kültür Yapılanması ve Yatırımları

Kültür ve Turizm Bakanlığı çeşitli başkanlıklar, genel müdürlükler ve alt yapılanmalarından oluşan çoklu bir organizasyon yapısına sahiptir. Bakanlık illerde bir alt yapılanması olan İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri bütçelerini ve Bakanlık alt müdürlük bütçelerini belirleyerek ödenek aktarımı yapmaktadır.

2011 mali yılı için Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine 2010 yılına göre % 34,89 artışla toplam 1.510.066.000.-TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içerisinde gerçekleştirilen ekleme ve aktarmalar ile toplam ödenek 1.684.812.282,08.-TL.'ye ulaşmıştır. Bunun (Bkz. Tablo 5.1) %88,78'i olan 1.495.819.456,37 TL harcanmıştır.[322]

Tablo 5.1: Kültür ve Turizm Bakanlığı 2007-2011 Yılları Bütçelerinin Genel Bütçe İçindeki Payı

Yıl	Bütçe Ödeneği	Genel Bütçe	Pay %
2007	816.378.000	200.902.066.401	0,41
2008	826.586.000	218.284.732.372	0,38
2009	1.021.346.000	257.742.143.488	0,39
2010	1.119.458.000	281.907.405.110	0,40
2011	**1.510.066.000**	**306.648.678.330**	**0,49**

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011 Yılı Faaliyet Raporu.

Bakanlık, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Kütüphane ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünü, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü ve Tanıtma Genel Müdürlüğü ile teşkilat şemasında yer alan diğer birimlerin personel giderleri, sosyal güvenlik giderleri ve kurumlarına devlet primi giderleri, mal ve hizmet alım giderleri, cari transferler, sermaye giderleri ve borç verme gibi harcamalar için ödenek sağlamaktadır.

Bakanlık içerisinde en büyük harcama 'Cari Transfer' kaleminden yapılmaktadır. 2011 mali yılında 407.919.672 TL olan net ödeneğin 391.916.302 TL'si harcanmıştır. İkinci sırayı 370.393.500 TL'lik ödenek ile 'Personel Giderleri' ve üçüncü sırayı 358.446.759 TL'lik ödenek ile 'Mal ve Hizmet Alım Giderleri' almaktadır.

[322] Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.37.

Bakanlık 2011 mali yılı bütçesinden %60.72'lik bir oranla 'Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü' bütçesine 190.600.000 TL ve %25.41'lik bir oranla 'Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü' bütçesine 79.770.000,00 TL ödenek aktarmıştır. Bu sıralamayı %8.92'lik oranla 'Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü' izlemiş, diğer birimler %2'lik oranın altında kalmışlardır.

Bakanlık 'Ayrıntılı Ödenek Cetveli'nde, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü ve uzantısı olan Taşra Teşkilatları ve İl Kültür Turizm Müdürlükleri bütçelerinin ödenekleri ve yapılan harcamalar görülmektedir. Bakanlık herbir genel müdürlüğün uzantısı olan taşra teşkilatı ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerine bu ödenek cetveli içerisinden bütçe aktarmaktadır. İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2007 yılı içerisinde yapılan harcamalar Tablo 5.2 'de verilmektedir.

Tablo 5.2: İzmir Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2007 Yılı Yatırımları

S. NO	YATIRIMIN ADI	ÖDENEK
1	Çeşme Kaplan Giray Han Çeşmesi Yapım İşi	37.221,54 YTL
2	Çeşme Aydınoğlu Beyliği Kale Müştemilatı, Camii ve Minare Rölöve Restorasyon Proje Yapımı İşi	31.773,63 YTL
3	Mordoğan Ardıç Plajına Arıtma Tesisi Yapımı İşi	70.000,00 YTL
4	Bergama Asklepion Çevre Düzenleme İşi	460.790,00 YTL
5	Tanıtıcı CD ve Broşür Basımı	130.000,00 YTL
6	Birgi Çakırağa Konağı Yangın Alarm ve Basit Onarım İşi	85.839,72 YTL
7	Birgi Sokak Sağlıklaştırma İşi	-
8	Karşıyaka Hoca Mithat Kütüphanesi Onarım İşi	50.000,00 YTL
9	Çeşme Müzesi Güvenlik Sistemi Kurulması İşi	50.000,00 YTL
10	Efes Müzesi Güvenlik Sistemi Kurulması İşi	145.934,90 YTL
11	Turizm Altyapı Hizmet Birliklerinin Kurulması	-
	TOPLAM ÖDENEK	1.061.559,79 YTL

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, [Kurumdan alınan veri], 18.06.2012.

5.2. İl Özel İdaresi'nin Kültür İle İlgili Yapılanması ve Yatırımları

5302 sayılı Kanun ile İl Özel İdareleri, belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan yerleşmelerde, yöre halkının ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır.

İllerde Vali, kanun, tüzük, yönetmelik ve Hükümet kararlarının uygulanmasını sağlamak ve Bakanlıkların talimat ve emirlerini yürütmekle görevlidir. Bu nedenle vali hem idari, hem de siyasi yükümlülükleri olan bir idareci ve her Bakanlığın ayrı ayrı temsilcisidir. Bakanlıklar tarafından oluşturulan politikaların illerde uygulama aktörlerinin başında valilikler gelmektedir. Bakanlıkların taşra teşkilatındaki uzantıları olan "İl Müdürlükleri"nin ve İl Özel İdareleri'nin de başı validir. Bu açıdan valililikler hem merkezi yönetimin, hem de yerel yönetimin kesiştiği bir yetki alanında kalmaktadırlar. "Kültür" alanında valilikler İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri ile İl Özel İdaresi'nin yürütmekte olduğu iş ve işlemler açısından da yetki sahibidirler.

İzmir İl Özel İdaresi bünyesinde kültür alanına yönelik hizmetler 'Kültür, Turizm ve Spor Daire Başkanlığı' ve ona bağlı olarak çalışan 'Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü' tarafından yürütülmektedir. Müdürlüğün görev tanımları arasında:

- *İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile koordineli şekilde program yapmak, bütçeyi uygulamak,*
- *Kültürel değerlerin tanıtımının yapılmasına katkı sağlamak,*
- *Doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruma yaklaşımı içerisinde, turizmle ilgili yatırımları destelemek,*
- *İlimizde turizm hareketlerinin gelişmesini teminen diğer mahalli idareler ve kamu kuruluşları işbirliği içerisinde ortak projeler geliştirmek,*
- *Tanıtma faaliyetlerinde bulunmak ve katkı sağlamak*

yer almaktadır.

İl özel idarelerinde kültür alanına yönelik olarak yürütülen bir diğer hizmet 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında yerel yönetimlerce toplanan vergilerin yine kültür varlıklarının korunarak yaşatılması amacıyla kullanılmasıdır. Bu uygulamaya göre toplanan emlak vergilerinin %10'u 'Katkı Payı' adı altında yerel yönetimler ya da tüzel kişiler tarafından kültür varlıklarının restorasyon projelerinde harcanmaktadır. İzmir İl Özel İdaresi'nde bu hizmet Yapı İşleri ve İmar Daire Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan 'Etüt Proje Müdürlüğü' tarafından yürütülmektedir.

Diğer Özel İdarelerde olduğu gibi İzmir İl Özel İdaresi'nin de iki önemli gelir kaynağı bulunmaktadır. Birincisi merkezi yönetim tarafından il özel idaresi için aktarılan bütçe, diğeri ise kurumun sahip olduğu mülkler üzerinden elde ettiği gelirlerdir. Yukarıda da belirtildiği üzere 2004 yılından itibaren hayata geçirilen bir diğer gelir kaynağı ise 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 12. Maddesi kapsamında emlak vergilerinden alınan %10'luk paydır. Belediye yetki alanı içinde toplanan emlak vergilerinin %10'luk kısmı 'Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunarak Yaşatılması' amacıyla 'Katkı Payı' adı altında İl Özel İdaresi bütçesine aktarılmakta ve eski eserlerin onarımı için bir fon oluşturulmaktadır.

İzmir İl Özel İdaresi'nin kültür alanındaki 2011 yılı harcamaları değerlendirildiğinde; 2011 Faaliyet Dönemi'nde, 'Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne kazı ve onarım çalışmaları için istihdam edilen personel ve işçilere ödenecek olan ücret, SGK, muhtasar gibi harcamalar için bir önceki yıldan devredilen ödenek ile birlikte ayrılan ödeneğin toplamda 15.915.726,40 TL olduğu görülmektedir (Tablo 5.3). İl Özel İdaresi'nin 2011 yılı ödeneği 422.763.750 TL olup, bu rakam %3.7'ye karşılık gelmektedir. 2011 yılı içinde bu ödeneğin 9.268.610,25TL'lik kısmı kültür alanına harcanmış, 7.265.852,74 TL'lik kısmı 2012 yılı ödeneğine devredilmiştir. 2011 yılı bütçesinde gelen talepler doğrultusunda 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22/d Maddesi, 2863 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 27/d Maddesi kapsamında kazı ihtiyacı olan malzeme alımları, bakım onarımları, konaklamalar, araç kiralamaları ve teçhizat makine alımları gibi işlemler gerçekleştirilmiştir.[323]

[324] İzmir İl Özel İdaresi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.63.

Tablo 5.3: İzmir İl Özel İdaresi 'Kültür, Turizm ve Spor Daire Başkanlığı' 2011 Yılı Ödeneği, TL.

Bütçe Kaynaği	Önceki Yıldan Devredilen	2011 Yılı Ödeneği	Toplam Ödenek	Toplam Harcama	İmha	Devir
Özel İdare	25.000,00	735.000,00	760.000,00	233.256,37	14.663,25	1.158.827,19
Bakanlık	5.559.569,86	9.596.156,54	15.155.726,40	9.035.353,88		6.107.025,55
TOPLAM	5.584.569,86	10.331.156,54	15.915.726,40	9.268.610,25	14.663,25	7.265.852,74

Kaynak: İl Özel İdaresi, 2011 Faaliyet Raporu, 2012.

Diğer yandan, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 12. maddesinin beşinci fıkrasına dayanılarak hazırlanan "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik" uyarınca İl Özel İdareleri'ndeki özel bir hesapta toplanan bu katkı payları, belediyelerin talepleri doğrultusunda eski eserlerin onarımında kullanılmak üzere yine belediyelere aktarılmıştır. 2011 yılında taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ait katkı payından 24 kurum yararlanmış ve 69 projeye 16.836.025 TL mali katkıda bulunulmuştur. Tüm bu işlerin sekretarya hizmetleri 'Etüt Proje Müdürlüğü' tarafından yürütülmüştür.[324]

5.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Kültür İle İlgili Yapılanması

5216 sayılı Kanun'un 7. maddesinde hem büyükşehir, hem de ilçe belediyeleri tarafından *kültür* alanına yönelik olarak yürütülmesi gereken hizmetler şu şekilde sıralanmaktadır:

> *m) bendi: Büyükşehrin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.*
> *(n) bendi: Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.*
> *(o) bendi: Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.*

Bu görev tanımları doğrultusundaki hizmetleri yürütmek üzere İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin birçoğunda birimler oluşturulmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi içerisinde 30.12.1991 tarihinde kurulan Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı'nın görevi; *'kent bütününde gerek kültürel, gerekse sosyal anlamda kentlilik bilincini ve kültürünü geliştirmeye, sosyal dayanışmayı arttırmanın yanısıra çağdaş ve kalıcı çeşitli hizmetleri organize etmek ve bu alanlarda faaliyet gösteren resmi ya da sivil kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlayarak koordine etmek'* olarak tanımlanmıştır. Daire Başkanlığı altında 'Kent Müzesi ve Arşivi Şube Müdürlüğü', 'Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü', 'Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğü' ve 'Kütüphane ve Müzeler Şube Müdürlüğü' olmak üzere kültür alanına yönelik

[324] İzmir İl Özel İdaresi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.121.

olarak faaliyet gösteren birimler bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı altında yer alan müdürlüklerin görevlerini şu şekilde tanımlamaktadır:[325]

- Kent Müzesi ve Arşivi Şube Müdürlüğü: *İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi, İzmir kentinin zengin kültür birikiminin anımsanması, kaybolmaya yüz tutmuş, kentin geçmişine ışık tutan her türlü materyalin toplanarak günümüz koşullarına göre düzenlenip tekrar gün yüzüne çıkartılması ve sağlıklı koşullarda korunması amacıyla kurulmuştur.*

- Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü: *Her türlü kültürel, sanatsal ve turizm etkinliklerinin hazırlanması ve organize edilmesini sağlamak ve tiyatro, sergi, yarışma vb. faaliyetleri düzenlemek üzere kurulmuştur. Şube Müdürlüğü Bağlı birimleri arasında; Armoni Bandosu Şefliği, İzmir Sanat Merkezi, Fuar Gençlik Tiyatrosu, İsmet İnönü Sanat Merkezi, Fuar Atatürk Açıkhava Tiyatrosu, İnciraltı Açıkhava Tiyatrosu, Çiğli Kültür Merkezi ve Bornova Kültür Merkezi yer almaktadır.*

- Gençlik ve Spor Müdürlüğü: *Belediyece kurulan spor tesisi ve sahaların işletilmesini, tesislerin devamlı olarak bakımı ve hizmete hazır halde bulundurulmasını, tesislerde mevcut demirbaşlar, spora ait malzeme ve araçların temiz, bakımlı ve her zaman kullanılır şekilde bulundurulmasını, tesislerde yapılacak faaliyetin takviminin düzenlenmesini sağlar. Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile koordineli bir şekilde çalışmalarını yürüten Gençlik ve Spor Kulübü, 20 branşta (Basketbol, Futbol, Badminton, Masa Tenisi, Hentbol, Voleybol, Taekwondo, Judo, Güreş, Halter, Sualtı, Yelken, Buz Pateni, Briç, Jimnastik, Tekerlekli Sandalye Basketbol, Okçuluk, Atletizm Eskrim, Bedensel engelliler Halter) faaliyet göstermektedir. Ayrıca Spor Okulları yaz ve kış dönemi olarak 2 bölümde çalışmalarını sürdürmektedir.*

- Kütüphane ve Müzeler Şube Müdürlüğü: *Dört ayrı semte ilköğretim, lise, yüksek okul ve akademisyenlere yardımcı kaynak olarak sunulan kitapların yer aldığı kütüphanelerden oluşmaktadır. Bunlar; Kültürpark içinde Gençlik Kütüphanesi, Balçova'da Hıfzı Veldet Veli Dedeoğlu Kütüphanesi, Buca'da Yahya Kemal Beyatlı Kütüphanesi ve Güzelbahçe'de Dr. Burhan Özfatura Kütüphanesi'dir. Buca, Balçova ve Güzelbahçe Kütüphaneleri daha çok ilköğretim ve lise öğrencilerine yöneliktir. Fuar Gençlik Kütüphanesi ise ilköğretim ve lise öğrencilerine hitap etmekle birlikte İngilizce eğitim veren okulların ve akademisyenlerin faydalanacağı İngilizce kitaplardan oluşmaktadır.*

Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan 'Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürlüğü'nde bünyesinde de korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerini hazırlanması gibi hizmetler gerçekleştirilmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültür harcamaları[326] değerlendirildiğinde 1.436.233.302,86TL'lik genel bütçenin %7'sini 93.017.911,13 TL olarak 'Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri'ne ayrıldığı görülmektedir. Bu ödeneğin 48.609.123,00 TL'lik kısmı ise Kültür ve Spor Daire Başkanlığı'na aktarılmıştır. Başkanlığın müdürlükler bazındaki ödenek dağılımı Tablo 5.4'de verilmektedir.

[325] İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.41.
[326] A.g.e., s.93.

Tablo 5.4: İzmir Büyükşehir Belediyesi 'Kültür ve Spor Daire Başkanlığı' 2011 Yılı Ödeneği, TL.

Müdürlük Adı		2011 Bütçe İle Verilen Ödenek	2011 Net Ödenek	2011 Bütçe Gideri
KÜLTÜR VE SPOR DAİRE BAŞKANLIĞI		**45.839.691,00**	**48.609.123,00**	**27.799.684,32**
	Kültür Ve Sanat Şube Müdürlüğü	26.846.445,00	27.856.021,00	14.251.121,63
	Kütüphane Ve Müzeler Şube Müdürlüğü	730.859,00	751.446,00	435.317,44
	Kent Müzesi Ve Arşivi Şube Müdürlüğü	1449.680,00	1484.393,00	301.998,96
	Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğü	16.812.707,00	18.517.263,00	12.811.246,29

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.94.

Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü'ne ayrılan 27.856.021,00 TL olarak ödeneğin 14.251.121,63 TL'lik kısmı büyük oranda, Armoni Bandosu Şefliği, İzmir Sanat Merkezi, Fuar Gençlik Tiyatrosu, İsmet İnönü Sanat Merkezi, Fuar Atatürk Açıkhava Tiyatrosu, İnciraltı Açıkhava Tiyatrosu, Çiğli Kültür Merkezi ve Bornova Kültür Merkezi, İzmir ile ilgili araştırma eserlerinin ve edebi eserlerin çeşitlenmesini sağlayarak kent kültürüne katkıda bulunmak üzere yayımlanan kent kültürü kitapları[327] ve İzmir ili ile ilgili düzenlenen kongre, sempozyum ile konser, gösterim, dinleti, festival, sergi, gezi ve toplantılara harcanmıştır.[328]

Tablo 5.5: İzmir Büyükşehir Belediyesi 'Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı' 2011 Yılı Ödeneği

Müdürlük Adı		2011 Bütçe İle Verilen Ödenek	2011 Net Ödenek	2011 Bütçe Gideri
ETÜD VE PROJELER DAİRESİ BAŞKANLIĞI		**11.016.976,00**	**11.714.685,00**	**3.716.922,36**
	Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürlüğü	3.238.353,00	3.393.132,00	1.359.341,07

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.95.

Bir diğer daire başkanlığı olan 'Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı' altında yer alan 'Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürlüğü'ne ise 3.393.132,00TL'lik bir bütçe ayrılmış ve İzmir kentindeki tarihi mirasa sahip çıkılarak koruma kullanma dengesinin oluşturulması, tarihi değerlerin yaşatılması amacı ile sokak sağlıklaştırması, rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerine 2011 yılı içerisinde 1.359.341,07 TL harcanmıştır (Tablo 5.5).[329] Diğer yandan 'Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı' bütçesi ile gerçekleştirilecek olan 'Anadolu Medeniyetler Müzesi'[330] ve 'İzmir Opera Binası' gibi uygulamaya 2011 itibariyle geçmemiş projeler de bulunmaktadır.

---

[327] *"Proje dâhilinde 2011 yılı içerisinde Orhan Beşikçi'nin "Basmane Günlüğü" Melih Tınal'in "İzmir Depremleri", Özlem Nemutlu'nun "II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyete İzmir'de Tiyatro", Prof. Dr. Rauf Beyru'nun "19.Yüzyil'da İzmir'de Sosyal Yaşam ve Doğal Afetler", Prof. Dr. Bilge Umar'ın "İzmir'de Yunanlıların Son Günleri", İlhan Pınar'ın "İzmir'in Geleneksel Su Yolları", APIKAM'ın hazırladığı "Hasan Tahsin Ve Hukuk-u Beşer" adli kitapların grafik-tasarım ve redaksiyon işlemleri tamamlanarak satışa sunulmuştur."* İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.152.

[328] Detaylı bilgi için Bkz. İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.289-291.

[329] Çalışmalar ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.149-154.

[330] *'Ege Uygarlıkları Müzesi kapsamında plan tadilatı çalışmaları tamamlanmış olup, onama sürecine girmiştir. Gelecek yıllarda onama işlemleri tamamlandıktan sonra Kamulaştırma Şube Müdürlüğü tarafından kamulaştırma çalışmaları başlayacaktır.'* İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, s.154.

Diğer yandan, başta İzmir olmak üzere ülkenin çeşitli yerlerinde ve yabancı ülkelerde fuar ve sergi düzenlemek, bu amaca yönelik olmak üzere her türlü kültürel eğitsel ve sanatsal sportif ve benzeri etkinlikler düzenlemek, düzenlenmiş olanlara katılmak amacını güden İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne ait İZFAŞ (İzmir Fuarcılık Anonim Şirketi) da yer almaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı fuarcılık çalışmaları 1990 yılına kadar "İzmir Büyükşehir Belediyesi Fuarlar ve Turizm Müdürlüğü" tarafından yürütülmüştür. İzmir Enternasyonal Fuarı ve ihtisas fuarlarını daha çağdaş ve modern yapıya dönüştürmek amacıyla, İzmir Büyükşehir Belediyesi önderliğinde, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege İhracatçılar Birliği, İzmir Ticaret Odası ve İzmir Ticaret Borsası ortaklığı ile 7 Şubat 1990 tarihinde yeni bir örgütlenme kurulmuştur. İzmir'i "Fuarlar ve Kongreler Kenti" yapmak amacıyla yola çıkan uluslararası bu kuruluşa kısa adı ile İZFAŞ denilmiştir.

5.4. İlçe Belediyelerinin Kültür İle İlgili Yapılanması

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesi ile belediyelerin 'kültür' alanına yönelik görev ve sorumlulukları tanımlanmıştır. Bu maddede: *"Kültür ve sanat, turizm ve tanıtım hizmetleri yapmak ve yaptırmak; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi bakımdan önem taşıyan mekânların ve işlevlerin korunmasını sağlamak ve bu amaçla bakım ve onarım çalışmalarını yapmak, korunması mümkün olmayan durumlarda aslına uygun olarak yeniden inşa etmektir"* denilmektedir.

Bu görev tanımına bağlı kalınarak İzmir'in 30 ilçe belediyesinin büyük bir çoğunluğunda 'Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün kurulmuş olduğu gözlenmektedir. İlçeler kendi kültürel faaliyetleri kapsamında çeşitli etkinlikler hazırlamakta, sergiler, konserler, halk eğitim kursları ve tiyatrolar düzenlemektedirler.

Tablo 5.6: İzmir İlçe Belediyeleri Kültür Harcamaları

Belediye	Harcama TL	Ödenek TL	Kültür Birimi	Açıklama
Aliağa	3.642.612,77	-	Sosyal Kültürel ve İdari İşler Müdürlüğü	2010 yılı Faaliyet Raporu, s:25
Balçova	1.494.860,34	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:159 (Kurumsal Sınıflandırma Verisi)
Bayındır	Kültür Birimi olmadığından her bir kültürel faaliyet farklı müdürlük bünyesinde yürütülmekte ve bu nedenle bütçe ayrıştırılması yapılamamaktadır.			
Bayraklı	2.032.973,08	2.430.990,00	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:36 (Kurumsal Sınıflandırma Verisi)
	86.938,98	200.000,00	Kütüphane Müdürlüğü	
Bergama	1.242.914,67	1.296.201,00	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:29
Beydağ	Kültür Birimi olmadığından her bir kültürel faaliyet farklı müdürlük bünyesinde yürütülmekte ve bu nedenle bütçe ayrıştırılması yapılamamaktadır.			
Bornova	9.539.394,65	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2010 yılı Faaliyet Raporu, s:67 (Kurumsal Sınıflandırma Verisi)
Buca	172.431,28	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:232

Tablo 5.6: İzmir İlçe Belediyeleri Kültür Harcamaları (devam)

Belediye	Harcama TL	Ödenek TL	Kültür Birimi	Açıklama
Çiğli [331]	5.448.604.89	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:155
Gaziemir	2.005.100,98	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:33 (Kurumsal Sınıflandırma Verisi)
Güzelbahçe	469.135,47	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:83
Karabağlar	857.641,20	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:31 (Fonksiyonel Sınıflandırma Verisi)
Kemalpaşa	1.954.706,54	2.224.000,00	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:100
Kiraz	Kültür Birimi olmadığından her bir kültürel faaliyet farklı müdürlük bünyesinde yürütülmekte ve bu nedenle bütçe ayrıştırılması yapılamamaktadır.			
Konak	3.820.694,11	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:47 (Fonksiyonel Sınıflandırma Verisi)
Menemen	4.899,649,11	-	Basın Yayın Halkla İlişkiler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:54 (Dinlenme, kültür ve diğer hizmetler bütçesi)
Narlidere	399,31392	-	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2010 yılı Faaliyet Raporu, s39 (Fonksiyonel Sınıflandırma Verisi)
Ödemiş	3.824.599,84	3.849.429,00	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:55
Selçuk	2.581.978,27	-	Kültür ve Eğitim Müdürlüğü	2011 yılı Faaliyet Raporu, s:17 (Fonksiyonel Sınıflandırma Verisi/Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri Bütçesi)
Torbali	2.224.734,69	2.879.550,00	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2010 yılı Çalışma Raporu, s:40 (Fonksiyonel Sınıflandırma Verisi/Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri Bütçesi)
Urla	362.564,42	542.542,00	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2009 yılı Faaliyet Raporu, s:27,91 (Fonksiyonel Sınıflandırma Verisi/Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri Bütçesi)

Kaynak: İlgili belediyelerin faaliyet raporlarından yararlanılmıştır.

Tablo 5.6.'da da görüldüğü üzere belediyelerin kültür harcamaları genel olarak müdürlük giderleri baz alınarak verilmiştir. Belediyeler tarafından çoğunlukla 'Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü' bütçesinden karşılanan kültür harcamalarının ayrıştırılması yapılmamakta, 'kültürel faaliyetler' ve 'sosyal işler' bütçeleri birlikte verilmektedir. İlçe belediyelerinin müdürlük bazında kültür harcamaları değerlendirildiğinde en çok kültür yatırımının 9.539.394,65 TL ile Bornova Belediyesi tarafından yapıldığı gözlenmektedir. Bayındır, Kiraz ve Beydağ Belediyeleri'nde ise ayrı bir kültür birimi yer almadığından kültür harcamaları tespit edilememiştir. Menemen Belediyesi'nde ise kültürel faaliyetler alanında etkinlik sayısının fazla olmasına karşın bu tür faaliyetler Basın, Yayın ve Halka İlişkiler Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

[331] Çiğli Belediyesi 2011 yılı Faaliyet Raporu'nda 'Stratejik Hedef 2: Sosyal kültürel ve diğer hizmetlerle kentteki ortak yaşam değerlerinin artırılması' için harcanan miktarı göstermektedir. Müdürlük bazında yapılan harcamaları gösterir tabloya ulaşılamamıştır.

5.5. Diğer Kurumların Kültür İle İlgili Yapılanması

İzmir'in kültürel altyapısını oluşturan kurumlar şüphesiz yalnızca merkezi ve yerel yönetimlerin organizasyon şemalarında yer alan kurumlar değildir. İzmir TCDD 3. Bölge Müdürlüğü, İzmir Ticaret Odası, Ege Üniversitesi Rektörlüğü, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı gibi birçok vakıf, üniversite ve kuruluş kültürel alanda faaliyet göstermektedir.

Bu kurumlar içerisinde, uygulama boyutunda somut bir dizi örnekleri bulunan İzmir'in kültür yaşamında önemli bir yere sahip Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı (İKSEV) ile İzmir'in geleceğini şekillendirecek politikalar üreten ve kültür alanındaki yatırımlarına yön verecek çalışmalar yürüten 'İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)'nın yapılanması aşağıda incelenmektedir.

5.5.1. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)

'Kalkınma Ajansı' kentin karar alma süreçlerinde her kesimden katılımcının yer aldığı çoklu bir organizasyon yapısını içerisinde barındırmaktadır. Bu çoklu yapı, son beş yıllık süreçte İzmir özelinde geliştirilen planlama çalışmalarında doğrudan ya da teknik destek olarak katkı sağlamıştır. İzmir'in **kültür altyapısına** yönelik katkı sağlayan çalışmalara aşağıdaki uygulamalar örnek verilebilir:

- 2010-2013 İzmir Bölge Planı
- Kentsel Pazarlama Strateji Planı
- İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi
- Araştırma Raporları *(İzmir'de Turizm Çeşitleri ve Turizm Yatırımları gibi)*
- İzmir Kent Logosu Çalışmaları
- MÜZİKSEV Kültür ve Sanat Evi, vb.

5.5.2. İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı (İKSEV)

İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı (İKSEV) 6 Aralık 1985 tarihinde kurulmuştur. Türk Medeni Kanunu'nun 13.07.1967 tarih ve 903 sayılı yasayla değişik 73-81/b maddeleri uyarınca kurulmuş, tüzel kişiliğe sahip, bağımsız ve özerk bir kuruluştur.

İKSEV, 'Şeref Kurulu', 'Genel Kurul', 'Yönetim Kurulu', 'Planlama Kurulu', 'İcra Kurulu', 'Denetleme Kurulu' ve 'Genel Müdürlük'ten oluşan bir organizasyon yapısına sahiptir. İKSEV amaç ve görevlerini: *"Kültür ve sanatın; araştırılmasına, incelenmesine, oluşturulmasına, öğrenilmesine, öğretilmesine, korunmasına, kitlelere yaygınlaştırılmasına yönelik her türlü girişimde bulunmak"* olarak sıralamaktadır.

İKSEV bu amaç ve görevlerini yerine getirebilmek için;[332]

- *"Uluslararası İzmir Festivali"ni gerçekleştirir ve düzenli olarak sürdürür.*
- *İzmir'de ya da yurdun başka yerlerinde ulusal ya da uluslararası nitelikte çeşitli kültür ve sanat festivalleri düzenler.*

[332] İKSEV'in resmi internet sitesinde (www.iksev.org) yer alan amaç ve görevler başlıklı çalışmadan derlenerek hazırlanmıştır.

- *Dinletiler, gösteriler, konuşmalar, paneller, seminerler, sempozyumlar, kongreler düzenler.*
- *Özgün yeni yapıtlar oluşumuna olanak sağlayacak ısmarlamalar yapar, yarışmalar düzenler, ödüller verir.*
- *Burslar verir.*
- *Araştırmalar, derlemeler yapar, yaptırır.*
- *Sergiler açar.*
- *Yayınlar yapar.*
- *Kuruluş amacına aykırı düşmeyen her türlü çalışmayı yapar, yaptırır.*

İzmir'in kültür ve sanat alanında en somut uygulama örneklerinin sergilendiği İKSEV faaliyetleri arasında;

- Uluslararası İzmir Festivali,
- İzmir Avrupa Caz Festivali,
- Ulusal Beste Yarışmaları,
- İKSEV Müzik Müzesi,
- Kültür Kongreleri,
- Akademi İKSEV gibi çalışmalara rapor içerisinde Bölüm 3.2.3.4 İzmir'de Müzik Kültürü-Vakıflara Bağlı Müzik kurumları ile 3.6.2. Vakıflar bölümünde ayrıca yer verilmektedir.

İKSEV tarafından yürütülmekte olan etkinlikler ise 3.2.3.5 Gelenekselleşmiş Diğer Kültürel Etkinlikler başlığı altında değinilmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ: İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI GELİŞME STRATEJİSİ

BÖLÜM VI.
SONUÇ: İZMİR KÜLTÜR EKONOMİSİ VE KÜLTÜR ALTYAPISI GELİŞME STRATEJİSİ

"Kültür tarihimizdir, bugünümüzdür, gelecek nesillere bıraktığımız armağandır"

Santagata (2009)

6.1. KÜLTÜR EKONOMİSİ GELİŞME STRATEJİSİ

6.1.1 Kültür ve Kalkınma İlişkisi

Geçmişte ekonomik faaliyetin kapsamı içinde yer almayan, çıktıları mal ve hizmet olarak nitelendirilmekten çok sanatsal çalışma olarak kabul edilen kültür günümüzde, ekonominin en önemli faaliyet alanlarından biri haline gelmiştir. 1980'li yılların ortalarından itibaren ekonomik ve sosyal alanda kültürün rolü konusunda bir dönüşüm yaşanmaktadır.

Günümüzde kültür, ekonomik büyüme ve kalkınmanın desteklenmesi ve bunun sürdürülebilir hale getirilmesi konusunda önemli bir araç olarak görülmektedir. Turizm, el sanatları, el emeği ürünler aracılığıyla gelir yaratabilen kültür, bir bölgenin veya bir ülkenin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlayabilmektedir. Kültür aynı zamanda insan davranışlarını, insanların ekonomik kalkınma süreçlerine katkılarını, sosyal kalkınmalarını ve refah düzeylerini de etkilemektedir (UNESCO, 2005).

Bölgedeki kültürel varlıklar; sosyal ve kültürel canlanmaya yaptıkları katkının yanısıra kültürel endüstriler olarak ekonomiye yaptıkları katkı nedeniyle de *sürdürülebilir yerel kalkınmada* önemli bir role sahiptirler. Kültür, kadınlar ve gençlere yaratıcı faaliyetlerde yer alma, cinsiyet eşitliği, özdeğer (benlik saygısı) ve sosyal farkındalığa katkı sağlama konusunda fırsatlar sunmaktadır. Kültür politikaları, geleneksel faaliyetlerin korunmasına ve kadınlar gibi birçok bölgede sosyal açıdan dezavantajlı olan grupların ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olabilmektedir(UNESCO, 1995).

Bununla birlikte kültür, birçok ülke için uluslararası ticarette önemli bir gelir kaynağıdır. Günümüzde dünyanın birçok bölgesinde kültürel/yaratıcı mal ve hizmetlere yönelik harcamalar artmış, tüketim yelpazesi genişlemiş ve kültür üretim döngüsünün önemli bir parçası haline gelmiştir. Yaratım, üretim, dağıtım ve tüketimindeki değişimler nedeniyle bugün kültür/yaratıcı sektörler ekonominin geleneksel sektörlerinden daha hızlı büyümekte ve ülkelerin ihracat gelirlerine önemli ölçüde katkılar yapmaktadırlar. Buna bağlı olarak bölgelerin/ülkelerin büyüme ve kalkınmasında kültürün rolü yeniden ele alınmakta ve kültür/yaratıcı ekonominin geliştirilmesi yönünde politikalar geliştirilmektedir (Barrowclough, D. ve Kozul-Wright, Z., 2007).

6.1.2 İzmir ve Kültür Ekonomisi/Yaratıcı Ekonomi

Bu bölümde *'İzmir metropol bölgesine özgü, bu bölgenin varlıklarını ve kaynaklarını dikkate alarak tasarlanan bölgesel politikalarda, kültür ve yaratıcı ekonomi kapsamındaki faaliyetler yer almalı mıdır?'* ve *'Söz konusu faaliyetler bölgenin büyüme ve kalkınmasında rol oynayabilir mi?'* sorularına cevap aranmaya çalışılacaktır. Bu doğrultuda kültür ekonomisi/yaratıcı ekonomi kapsamında yer alan faaliyet gruplarına göre değerlendirmeler yapılacaktır.

6.1.2.1 Kültür Ekonomisi/Yaratıcı Ekonomi Kapsamında Yer Alan Faaliyetler ve İzmir

6.1.2.1.1. *Kültürel ve Doğal Miras*

Doğal miras, daha önce de değinildiği üzere, bilimsel olarak değer taşıyan, korunan ve doğal güzelliklere sahip jeolojik ve fiziksel oluşumlar, doğal özellikler, soyları tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan hayvanlar, bitkilerin habitatı ve doğal sit alanlarından oluşur. Doğal parklar, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve botanik bahçeleri de bunlar arasında sayılmaktadır. *Kültürel miras ise* toplumların bıraktıkları kalıntılar ve izlerdir. Kültürel miras; sembolik, tarihi, artistik, estetik, etnolojik ya da antropolojik, bilimsel ve toplumsal önem taşıyan eserleri, anıtları, yapı topluluklarını ve sitleri içerir (UNESCO, 2009). Özetle kültürel miras, geleneksel kültürel ürünleri (el sanatları, festivaller ve kutlamalar vb.), arkeolojik alanları ve kültürel alanları (müzeler, kütüphaneler ve sergiler vb.) kapsamaktadır.

Kültürel alanlar içerisinde müzelerin ekonomiye etkileri açısından ayrı bir önemi vardır. Öncelikle müzenin tanımını vermek gerekirse; *Müze, "toplumun ve onun gelişimine hizmet eden, halka açık, insanlığın maddi ve maddi olmayan mirasını ve çevresini eğitim, çalışma ve yararlanma amacıyla koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen kâr amacı gütmeyen sürekli bir kuruluş"* olarak tanımlanmaktadır (ICOM, 2007). Günümüzde geleneksel müzelerin yanısıra ritüeller ya da kutsal törenler için halen kullanılan nesnelerin bulunduğu yaşayan müzeler ve CD ya da internet sitesi gibi elektronik ortamda sunulan görsel müzeler de faaliyet göstermektedir.

İzmir, dünyada pek az şehrin sahip olabileceği bir tarihe, kültürel ve doğal çeşitliliğe sahip şanslı bir şehirdir. Tarihi ve arkeolojik zenginlikleri, doğal yapısı, iklimi ve ulaşım olanaklarının elverişliliği sayesinde İzmir, Paleolitik Dönem'den bu yana daima tercih edilen bir yerleşme alanı olmuştur.

İzmir'in Kültürel Değerlerine Örnekler

• Iliada ve Odysseus'un yazarı Homeros İzmirli'dir.
• İncil'de sözü edilen "Yedi Kilise"den üçü İzmir'de yer almaktadır.
• Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan Artemis Tapınağı Selçuk'ta bulunmaktadır.
• Parşömen kâğıdı Bergama'da keşfedilmiştir.
• Dünya'nın en büyük 3. heykeli ünvanı bulunan Buca-Mevlana Heykeli İzmir'de bulunmaktadır.
• Tanrıça Athena adına inşa edilen ilk tapınak İzmir'de inşa edilmiştir.
• Filozof ve şair olan Xenophanes İ.Ö. 6. yy'da Kolofon'da; "Bir nehirde iki kez yıkanılmaz" diyerek her şeyin değiştiğini söyleyen ünlü filozof Heraklitos (İ.Ö. 540-480) Efes'te; Filozof Anaxagoras (500-428 B.C.) Clazomenae'de (bugünkü Urla); Eski çağın ünlü hekimi Galen (131-210 İ.S.) Bergama'da; ve İncil'in dört yazarından biri St. John İzmir'de yaşamıştır.
• Meryem Ana için yapılan ilk kilise Efes'tedir.
• Ünlü şarkıcı Dario Moreno İzmir'de yaşamıştır.
• Bademler Köyü, Türkiye'de tiyatroya sahip ilk ve tek köydür.

Kaynak: İZKA (2009).

El Sanatları ve zanaatlar açısından İzmir'in Türkiye'nin kültürel yapısında özel bir önemi söz konusudur. İzmir binlerce yıldan bu yana pek çok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yaptığından, özellikle Tire, Bayındır, Ödemiş ilçelerinde atalarımızdan bize miras kalan semercilik, nalıncılık, halıcılık, kalaycılık, nazar boncuğu yapımı gibi pek çok zanaatın hala faaliyet gösterdiği görülmektedir (İZKA, 2009).

İzmir'in sahip olduğu doğal ve kültürel mirasın korunup, zenginleştirilmesi, müzeler ile bu bilgilerin nesilden nesile aktarılması bölgede yaşayan insanların yaratıcılık kapasitesini, yenilik geliştirme kapasitesini artıracaktır.

İzmir'de çok sınırlı sayıda müze bulunmaktadır. Bu müzelerin hem sayılarının, hem de içeriklerinin zenginleştirilmesi, çocukların ve gençlerin bölgenin sahip olduğu bilgi birikimden haberdar edilmesi, bunların yeni fikirler için ilham veren eğitim kurumları haline getirilmesi, bölgenin sosyal hayatına olduğu kadar ekonomik hayatına da önemli katkı sağlayacaktır.

Aşağıda İzmir'de de benzerlerinin yapılabileceği bazı müze örneklerine yer verilmiştir:

Lizbon Oceanarium

Lizbon Oceanarium, Portekiz'in başkenti Lizbon'da bulunan bir akvaryum ve su altı müzesidir. Müze, Expo 98'e ait sergi merkezlerinden biri olan Parque das Nações (Milletler Parkı) içinde bulunur. Oceanarium, 'Okyanuslar, gelecek için bir mirastır' temasıyla 1998 yılında kurulmuştur ve yılda 1 milyondan fazla ziyaretçi almaktadır. Müzenin etkileyici sergilerini gezen ziyaretçiler, okyanuslar ve doğayı korumak için günlük hayatlarında neler yapabilecekleri konusunda oldukça önemli bilgiler edinmektedirler. Oceanarium günümüzün çevresel sorunlarına odaklanan yeni eğitim aktiviteleri düzenlemekte ve biyoçeşitlilik ve okyanusların sürdürülebilir kullanımı hakkında birçok bilimsel araştırma projesini desteklemektedir.

Kaynak: http://www.oceanario.pt

Pera Müzesi

8 Haziran 2005'te açılan Pera Müzesi, Suna ve İnan Kıraç Vakfı'nın nitelikli ve geniş ölçekli kültür-sanat hizmeti vermek amacıyla kurduğu bir özel müzedir. Pera Müzesi, vakfa ait "Oryantalist Resim", "Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri" ve "Kütahya Çini ve Seramikleri" koleksiyonlarını ve bu koleksiyonların temsil ettiği değerleri; sergiler, yayıncılık ürünleri, sözlü etkinlikler, eğitim etkinlikleri ve bilimsel çalışmalar aracılığıyla kamuyla paylaşmakta ve gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan Pera Eğitim programları, koleksiyon sergilerinin yanı sıra, süreli sergiler için de, farklı yaş gruplarına hazırlanan birbirinden renkli ve yaratıcı etkinlikleriyle yıl boyunca sürmektedir. Etkinliklerine Ekim 2008'de başlayan Pera Müzesi Film ve Video Bölümü ise, aylık dönemler halinde düzenlenen, sinema klasiklerinden deneysel film-video örneklerine, animasyon, belgesel ve kısa film türlerine kadar uzanan kapsamlı bir programı uygulamaktadır. Pera Müzesi'nde açılan sergilere paralel programlar da sunan Pera Film, sinemanın önemini ve çeşitliliğini vurgulayan etkinlikleriyle, Pera Müzesi ziyaretçilerine ve sinema meraklılarına farklı bir deneyim sunmayı amaçlamaktadır. Tüm bunların yanısıra Pera Müzesi, süreli sergiler ve koleksiyon sergileri düzenlemekte, bu sayede dünyaca ünlü eserleri meraklılarıyla buluşturmaktadır. Ayrıca Pera Müzesi'nin düzenlediği aktiviteler arasında konferanslar, sempozyumlar, paneller, söyleşiler, müzik dinletileri ve konserler yer almaktadır. Konferans ve panellerin önemli bir kısmı ücretsiz olarak gerçekleştirilmektedir.

Pera Müzesi, gerçekleştirdiği tüm bu aktivitelerle Türkiye'deki geleneksel müzecilik anlayışının yerine dünya çapında ün yapmış büyük müzelerin dinamik ve katılımcı müzecilik anlayışını Türkiye'de hayata geçirmektedir. Çocuklar için özel eğitim programları ve 23 Nisan aktiviteleri düzenleyerek kültürel bilinci çocuk yaştan itibaren bireylere yerleştirmeye çalışan Pera Müzesi; müzik dinletileri, konserler ve film gösterileriyle de genç kesimi kültürel aktivitelere dâhil etmektedir. Sergilediği özel koleksiyonlar, paneller ve söyleşiler ile yetişkin bireylere ulaşmayı amaçlayan Pera Müzesi, kısacası 7'den 70'e toplumun her kesimine ulaşmayı hedeflemektedir.

Kaynak: http://www.peramuzesi.org.tr

Amerika Doğal Tarih Müzesi ve İzmir Tabiat Tarihi Uygulama ve Araştırma Müzesi

Amerikan Doğal Tarih Müzesi, dünyanın en önde gelen bilimsel ve kültürel kurumlarından biridir. 1869 yılında kurulduğundan bu yana Müze, geniş bir bilimsel araştırma, eğitim ve sergileme programı ile beşeri kültür, doğa ve evren hakkındaki bilgiyi keşfetme, yorumlama ve yaymaya yönelik küresel bir misyonu devam ettirmektedir. Özellikle NASA ile birlikte yürüttüğü Bing-Bang teorisi projesi, Müzenin bu misyon kapsamında en önemli projesi olarak değerlendirilmektedir. NASA tarafından hazırlanmış çeşitli simülasyonlar ve film gösterileri ile Bing-Bang Teorisi'nin her yaş grubundan insana yönelik olarak anlatıldığı bu projede, görsel ve işitsel öğelerle müze ziyaretçilerine unutulmaz deneyimler yaşatılmaktadır. Ayrıca Müze'de yer alan, simülasyonlu deprem panelleri, okyanus hayatını anlatan simülasyonlar, evrim sürecini ve insan bedenini anlatan bilimsel panel, mevsimsel olarak açılan ve kelebekleri canlı inceleme imkanı sunan kelebek bahçesi, gerçek dinazor fosillerinin sergilendiği devasa holler ve farklı yaş gruplarındaki çocuklar, gençler, yetişkinler, aileler ve eğitimciler için uygulanan farklı eğitim programları, müzeyi dinamik bir bilim ve kültür merkezi haline getirmektedir. Hemen her ülkede doğal tarih müzeleri bulunmakla birlikte, Amerika Doğal Tarih Müzesi, bunların içerisinde en etkileyici ve en büyüğü olarak bilinmektedir.

İzmir'de bu alanda faaliyet gösteren müze ise Ege Üniversitesi Fen Fakültesi'ne bağlı bir birim olarak 1967 yılında kurulmuş ve 1973 yılında kapılarını ziyaretçilere açmıştır. Tabiat Tarihi Müzesi, Ankara Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğündeki Tabiat Tarihi Müzesinden sonra, Türkiye'de kurulmuş ikinci büyük Tabiat Tarihi Müzesidir. Ayrıca, Fen Bilimlerine bağlı Tabiat Tarihi Anabilim Dalında uyguladığı Yüksek Lisans Eğitim Programı ve doğa tarihi bilim dalında araştırma yapan kadrosu ile Türkiye'nin ilk Üniversite yapısındaki akademik Müzesidir.

Tabiat Tarihi Müzesi, tüm doğa tarihi ve doğa zenginliklerinin toplandığı, korunduğu ve belirli bir sistematik ve evrimsel düzen içerisinde sergilendiği görsel ve bilimsel bir ortamdır. Müze çalışanları tarafından müzeyi ziyarete gelenlere sunulan çeşitli konferanslar, film ve slayt gösterileri (evrenin, gezegenlerin ve yeryuvarının oluşumu, canlı ve cansız evrim, volkanizma ve depremler gibi) doğayı tüm kanıtlarıyla topluma daha yakından tanıtmaktadır. Bu etkinlikler, toplumu ve özellikle ilköğretim ve lise öğrencilerini çevremizdeki tüm doğa olayları hakkında bilgilendirmeyi, doğayı sevmeyi, korumayı ve onun bir parçası olduğumuz bilincini yerleştirmeyi amaçlamaktadır. Tabiat Tarihi Müzesi İzmir'deki tek doğa tarihi müzesi olmakla birlikte, ziyaretçilere sunduğu etkinlikler ve imkanlar açısından uluslar arası örneklerine benzer aktivitelerle zengileştirilmesi yolunda çaba sarfedilmektedir.

Kaynak: http://www.tabiattarihi.ege.edu.tr/
http://www.amnh.org/

Yapılan üç yıldız analizi sonucunda İzmir'de "Tarihi yapı ve alanları koruma ve müzecilik faaliyetleri"nin herhangi bir kümelenme eğilimine rastlanmamıştır.

Ancak özellikle müzecilik faaliyetlerinin, Amerikan Doğal Tarih Müzesi ve Lizbon Oceanarium gibi uluslararası ve Pera Müzesi gibi ulusal müze örnekleri dikkate alındığında, ekonomide oldukça önemli bir etkiye ve yere sahip olduğu yadsınmaz bir gerçektir.

İzmir'de de İzmir Tabiat Tarihi Müzesi, Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi ve İzmir Mask Müzesi gibi alanlarında Türkiye'de ilk olma özelliğine sahip müzeler faaliyet göstermektedir. Son yıllarda yeni açılan müzeler ile İzmir'in Konak bölgesinin 11 adet müzeyle müzeler merkezi konumuna geldiği görülmektedir. Ancak şüphesiz müzelerin sayılarının arttırılması kadar etkinliklerinin ve bilinirliklerinin artırılması da önemlidir. Ayrıca butik müzelerin teşvik edilmesi gerekliliği kadar uluslararası çaplı büyük müzelerin de oluşturulması gerekliliği söz konusudur. Yurtdışı örneklerine bakıldığında, uluslararası müzelerin turizm ve yaşam merkezleri olarak faaliyet gösterdikleri ve bilimsel, ekonomik ve kültürel gelişmeye önemli katkılarda bulundukları görülmektedir. İzmir'deki Tabiat Tarihi gibi müzelerin de aktivitelerinin artırılması yolunda çeşitli teşvik sistemlerinin işletilmesi, İzmir ekonomisi kadar Türkiye ekonomisine de katkı sağlayacaktır.

İzmir sadece doğal yapısı, tarihi mirası, sanatı ve el zanaatları sayesinde değil aynı zamanda kendine has değerleri ve sunduğu yaşam tarzı sayesinde de tercih edilen bir yaşam şehri olarak ön plana çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse; İzmir mutfağı, Ege mutfağının önemli izlerini ve esintilerini taşımaktadır. İzmir mutfağı, bölge doğasına özgü çeşitli otlar ve sebzeler dışında et yemekleri ve tatlılarıyla da karakteristik özellikler taşımaktadır. Zeytinyağıyla, balık çeşitleriyle, kendine has mezeleri ve otlarıyla, çöp şişiyle, İzmir köftesiyle, Tire köftesiyle, deniz börülcesiyle, kumrusuyla İzmir yemekleri, Akdeniz ve Ege mutfağının en lezzetli tatlarını oluşturmaktadır (İZKA, 2009).

Bölgede mutfak sanatlarının geliştirilmesi, özel tatlar, menüler geliştiren dünyaca ünlü yaratıcı şeflerin yetiştirilmesi ve bunları gerçekleştirecek gurme enstitülerinin (İzmir Mutfak Sanatları Enstitüsü vb.) kurulup, geliştirilmesi, turizm, tarım (organik), gıda ve ilgili sektörlerde istihdam ve gelir artışına olumlu katkıda bulunabilir.

Tüm bu faaliyetler kültürel ve doğal çeşitliliğin korunmasını, zenginleşmesini, bölgedeki insanların yaratıcılık kapasitesinin artmasını, yeni fikirler geliştirmesini ve kültürü bir girdi olarak kullanarak katma değeri yüksek mal ve hizmetleri üretme kapasitesini artıracaktır.

6.1.2.1.2. Sanat

Kültürel faaliyetler içerisinde sanat, kendi içinde görsel sanatlar (resim, heykel, fotoğraf ve antika) ile sahne sanatları (canlı müzik, tiyatro, dans, opera, sirk, kukla vb.) olmak üzere geniş kapsamlı iki alt gruba ayrılmaktadır.

Görsel sanatların piyasa açısından en önemli özelliği, sanat eserlerinin oluşması ile oluşan eserlerin orijinal ve eşsiz bir güzellikte olması üzerine odaklanmış bir sanat dalı olmasıdır.

Sahne sanatları ise tiyatro, opera, resim, dans, bale, konser, sirk, kukla vb. faaliyetleri kapsamakta ve genellikle kültürel, eğitimle ilgili, eğlenceye yönelik ve gelir gibi amaçları taşımaktadır. Bu grupta yer alan müzik, kültür ve yaratıcı ekonomi de önemli bir yere sahiptir. Sanatçılar kendi kültürlerini ve diğer kültürlerden farklılıklarını anlatan söz yazdıklarında, bu sözler müzik aracılığı ile diğer toplumlara iletilir. Bu nedenle müzik, kültürler arası diyalogların gelişmesinde önemli bir araçtır. Müziğin küresel alanda yayılmasını sağlayan en önemli faktör teknolojideki gelişmeler (internet, cep telefonları, mp3 vb.) olmuştur. Dijital teknolojilerin gelişmesi ve iletişimin kolaylaşması ile ulusal ve uluslararası piyasada müziğin yaratılması, üretilmesi, tekrar üretilmesi, ticarileştirilmesi ve tüketilmesi çok kolaylaşmıştır (UNESCO, 2009).

'Konser Sizi Zirayet Eder' (Slovenya)

'Konser Sizi Ziyaret Eder' projesi, 1969 yılından bu yana genç müzisyenleri destekleyen, onların müzikal gelişimi için olanaklar sunan, izleyicilerle ilk buluşmaları konusunda yardımcı olan ve performanslarını teşvik eden Jeunesses Musicales Slovenia (JMS) tarafından uygulanmaya başlanmıştır. JMS, Solvenya'nın kültürel arzda eksiklikler yaşayan kırsal alanları olduğunu farketmiştir. Köyler ve kasabalardaki insanların genellikle büyük kültür merkezlerinde sergilenen bilinirliği yüksek kaliteli ulusal müzik olaylarına katılımı için maliyetleri daima daha yüksek olmaktadır. JMS, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan çocukların, bu müzik aktivitelerinin içinde yer almaları konusunda eşit imkânlara sahip olmaları gerektiğini savunmaktadır. Bu doğrultuda, JMS, uzak bölgelere ziyaret turları düzenleyerek bu bölgelerde sabit fiyatlarda gösteriler düzenlemektedir. Slovenya Eğitim, Bilim, Kültür ve Spor Bakanlığı, müzisyenlerin uzak bölgelere ziyaretlerinde katlanmak zorunda oldukları ek masrafları karşılamaktadır.

Kaynak: http://www.glasbenamladina.si/

Sanat ve kültür insanların hayal gücü ve yaratıcılığını ilkokuldan başlayarak üniversitede ve ardından da yaşam boyu öğrenme sürecinde harekete geçirme yetisine sahiptir. Hayal gücü, farklı düşünebilme ve önsezi, okullar, üniversiteler ve ileri düzey eğitimciler tarafından verilen ilerici sanat eğitiminin önemli karakteristikleri olarak değerlendirilmelidir (Davies, G., 2004).

İzmir Uluslararası Kukla Günleri

Bu sene yedincisi düzenlenen İzmir Uluslararası Kukla Günleri, ilk kez 2007 yılında hayata geçirilmiştir. Etkinlik kapsamında çeşitli ülkelerden kukla ustalarının ve gösteri gruplarının katılımıyla İzmir'in çeşitli semtlerindeki gösteri salonlarında sergilenen sözlü ve sözsüz kukla gösterileri ile yalnız çocuklara değil genç ve yetişkin kesime de ulaşılmaya çalışılmaktadır. İlk yıllarında 10 günlük bir süreyi kapsayan Kukla Günleri, 2013 yılı itibariyle 1 ay süreyle gerçekleştirilmektedir. Bu sene İzmir Uluslararası Kukla Günleri kapsamında Almanya, Amerika, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Fransa, İngiltere, İran, İspanya, İsrail, İsviçre, İtalya, Japonya, Peru, Sırbistan, Slovenya, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan'dan kukla ustaları gösterilerini sergilemektedir. Ayrıca etkinlik kapsamında 2 ayrı konferans da yer almaktadır. İzmir Uluslararası Kukla Günleri'nin ilerleyen yıllarda her açıdan bir festivale dönüşmesi yolunda çalışmalar devam etmektedir.

Kaynak: http://www.izmirkuklagunleri.com

İzmir Kültür Ekonomisi Envanteri ve Kültür Ekonomisi Stratejisi Çalıştayı Raporu'ndaki hedefler arasında İzmir'in uluslararası festivaller ve etkinlikler kenti olması hedefi yer almaktadır. İzmir'de Uluslararası İzmir Kültür ve Sanat Festivali ve İzmir Avrupa Caz Festivali artık gelenekselleşmiş festivallerdir. Ancak bu festivallerin ulusal ve uluslararası boyutlarda bilinirliğinin artırılması gerekmektedir. İzmir'deki bu iki büyük festivalin yanısıra festival olma yolunda ilerleyen etkinlikler de mevcuttur. Örnek vermek gerekirse; Uluslararası İzmir Kukla

Günleri de festival olma yolunda ilerlemektedir. Bu tür aktivitelerin desteklenerek, yurtiçi ve yurtdışında tanıtılması hem İzmir'deki festivalleri artıracak, hem de İzmir'in bir festivaller şehri olması yolunda önemli bir aşama kaydetmesini sağlayacaktır.

Kültürel Pazar – Kültürün Sunumu (Slovenya)

2009 yılından bu yana 2008 – 2011 Ulusal Kültür Programı kapsamında, Slovenya Eğitim, Bilim, Kültür ve Spor Bakanlığı ile Ulusal Eğitim Enstitüsü işbirliğinde *Kültürel Pazar – Kültürün Sunumu* etkinliği gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlik, ulusal ölçekte gerçekleştirilen bir günlük etkinliktir ve bu etkinlik kapsamında 200'den fazla Solvenya kültür kurumu ve birçok kültür yaratıcısı kendilerini ve işlerini gösterme imkânı bulmaktadırlar. Etkinliğin temel amacı, özellikle genç insanları, kültür kurumlarının sunduğu imkânlardan haberdar ederek bunlara katılımlarını arttırmaktır. Kültür Pazarı, eğitim kurumlarında çalışanların (anaokulu öğretmenleri, tüm eğitim kademelerindeki öğretmenler, okul kütüphanecileri, okul psikologları vs.) profesyonel eğitimini ve kültür kurumlarında çalışanların (kültürel eğitimden sorumlu pedagoglar vs.) profesyonel eğitimini de kapsamaktadır. Etkinlik kapsamında bir gün içerisinde, 400'den fazla kültür çalışanı, 50'den fazla kültürel etkinliği gerçekleştirmektedir. 2012 yılında, 2000'den fazla çocuk ve genç Kültür Pazarı'nı ziyaret etmiştir.

Kaynak: http://www.kulturnibazar.si

Bu çalışma kapsamında yapılan üç yıldız analizi sonucunda "sanatsal etkinliklerin yürütülmesi" ve "başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri"nin İzmir'de aday küme olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla festivaller gibi sanatsal ve eğlenceye dayalı etkinliklerin desteklenmesi ve teşvik edilmesi, İzmir'in sahip olduğu bu potansiyelin değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Ayrıca yaratıcı endüstriler için yapılmış olan analiz sonucunda da "müzik aletleri imalatı"nın İzmir'de potansiyel küme olduğu tespit edilmiştir. Sahne sanatlarına girdi oluşturan müzik aletlerinin üretiminin İzmir'de kümelenmesi, sanatsal ve eğlenceye dayalı etkinlikler açısından önemli bir destekleyici unsurdur.

Tüm bunların yanısıra, yapılan analizler sonucunda İzmir'de "Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler"in potansiyel küme olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu kümenin olgun küme olması doğrultusunda, fotoğraf atölyelerinin arttırılması, fotoğrafçılık kurslarının desteklenmesi, fotoğrafçılık aktivitelerinin teşvik edilmesi ve fotoğraf sergilerinin artırılması gerekmektedir.

6.1.2.1.3. Medya

Kültürel aktiviteler içerisinde medya da daha önce belirtildiği üzere kendi içerisinde basılı ve yazılı medya (kitap, basım, yayım vb.) ile görsel-işitsel medya (film, televizyon, radyo vb.) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Basılı medya haber kalitesi yüksek her çeşit haberi gazete ve dergi gibi materyallere dönüştürmektedir. Yayımlama ve basılı medya, kültürel ve iktisadi bakış açısına sahip olmalarından dolayı yaratıcı endüstrilerin önemli bir alt grubudur (UNESCO, 2009). Görsel ve işitsel medya ise kitaplar, filmler, müzikler gibi, tamamen kültürel malların kitle yeniden üretimi ve kitle yeniden dağıtımına yönelik endüstrilerdir. Tüm bu açıklamaların yanında, bu grup, yaratıcı endüstriler içerisindeki en karışık, politikaya duyarlı, değerinin altında değer verilmiş olan alt gruptur ve yaratıcı ekonominin de motorudur (UNESCO, 2009).

Yapılan üç yıldız analizi sonuçları İzmir'de kitap, "gazete, dergi ve süreli yayınların yayımı" ile "ses kayıtlarının yayımı" alanlarında herhangi bir kümelenme eğilimi olmadığını göstermektedir.

Ancak 'Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticaretine dayalı faaliyetler"in İzmir'de potansiyel bir küme olduğu tespit edilmiştir. Bu durum İzmir'in basım ve yayım sürecinden ziyade başka bölgelerde basılmış yayınların satışı alanında etkin olduğunu göstermektedir. İzmir, basılı ve görsel-işitsel medya unsurlarını üreten olmaktan ziyade üretilen bölgelerden alarak ticaretini yapan bir bölge olma özelliğine sahiptir. Bu noktada kültürün ekonomik gelişmeyi teşvik ettiği kültürel döngüyü dikkate aldığımızda ancak üretici olan ekonomilerde yaratıcı faaliyetler beslenmekte olduğu ve yeni ve çeşitlendirilmiş kültürel faaliyetler üretilebildiği hatırlanmalıdır.

"Sinema ve video film yapımı" ve "Sinema filmi gösterimi" faaliyetleri İzmir'de aday küme olarak belirlenmiştir. İzmir'in kültürel miras kapsamında sahip olduğu alanlar veya bu alanların yapılacak benzerleri film stüdyosu olarak değerlendirilebilir.

Petra: Kültürel Bir Gezi
Petra antik kenti, Ürdün'ün Lut Gölü ile Akabe Körfezi arasındaki topraklar üzerinde 2000 sene önce kurulmuş bir antik kenttir. Petra, 1812 yılında gün ışığına çıkarılmış ve 1985 yılından itibaren de UNESCO Tarihi Kültür Mirası olarak turistlerin ziyaretine açılmıştır. Petra antik ketindeki oyulmuş devasa kırmızı dağlar ve uçsuz bucaksız türbeler ziyaretçilere benzersiz bir deneyim yaşatmaktadır. Antik kentin yakınındaki bir Bedevi kasabasındaki esnafların sundukları yerel tatlar, el sanatları ve takılar da kültürel ortamı zenginleştirmektedir.
Petra Bölgesel Planlama Konseyi, 1995 yılında hem turistlere hem de o bölgede yaşayan halkın yaşam standartlarını iyileştirmeye yönelik olarak Petra'ya girişte alınan ücretlerin %25'ini altyapı, koruma ve iyileştirme çalışmalarına ayırmıştır. Bu proje 1997 yılında Dünya Bankası tarafından da 44 milyon dolarlık bütçeyle desteklenmiştir. 2004 – 2010 Ürdün Ulusal Turizm Stratejisi'ne göre 2003'ten 2010 yılına bölgeden sağlanan turizm gelirleri iki katından fazla arttığı gibi turizme bağlı olarak oluşan işlerde de iki katından fazla artış sağlanmıştır. Bu artışın önemli bir kısmı, bölgede düzenlenen festival, kültürel etkinlikler, fotoğraf ve film üretimidir. Ayrıca 2003 yılında kurulan Ürdün Kraliyet Film Komisyonu ve bu komisyonun bölgedeki film üretimi, hem ülke hem de bölgenin küresel pazarlamasını sağlayarak turist sayısını arttırmıştır. Geçmişte de "Lawrence of Arabia (1962)" ve "Indiana Jones and the Last Crusade (1989)" gibi dünyaca ünlü filmlerin bazı sahneleri bu bölgede çekilmiştir ve bu filmlerden sonra bölgeye olan turist akışı da arttırmıştır.
Kaynak: UNCTAD (2010).

6.1.2.1.4. Fonksiyonel Yaratıcılık

Fonksiyonel yaratıcılık; kendi içerisinde tasarım (iç tasarım, grafik, moda, mücevher, oyuncak vb.), yeni medya (yazılım, video oyunları, dijitalleşmiş yaratıcı içerik vb.) ve yaratıcı hizmetler (mimarlık, reklamcılık, kültürel ve rekreasyon yaratılabilen hizmetler, yaratıcı araştırma ve geliştirme, dijital ve diğer ilgili yaratıcı hizmetler) olarak ayrılmaktadır (UNCTAD, 2010).

Tasarım grubu ürünlerin dış görünüşü ve onlara yönelik dış görünüşler ile ilgilidir. Yaratıcı tasarımlar birçok yoldan açıklanabilir: Mücevher gibi birbirine benzemeyen lüks ürünlerin meydana getirilmesi veya bir binanın mimari tasarımı veya bir ürünün üretilmesinde kullanılan (tasarım amaçlı) iç eşyalar.

Yeni Medya ise yaratıcı endüstriler içerisinde yeni bir alt gruptur. 1990'lı yıllarda BİT'te yaşanan hızlı gelişmelerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır ve bilgi toplumu olarak bilinen küresel alanda bilgi altyapısının oluşturulması amaçlanmıştır.

Kültürel faaliyetlere yönelik yapılmış olan üç yıldız analizi, "Bilgisayar yazılımı üretimi hizmetleri" ve "Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık hizmetleri"nin İzmir'de olgun küme olduğunu göstermektedir. Üniversitelerinin bilgisayar ve yazılım mühendisliği alanlarında yetiştirdiği önemli sayıda kaliteli işgücü ile sahip olduğu kültürel ve yaratıcı endüstrileri birleştirilmesi, İzmir'de kültür ekonomisinin gelişmesine önemli katkı sağlayacaktır. Bilgi yoğun ve yüksek teknolojiye dayalı üretim yapan kültürel faaliyetlerin desteklenmesi, mevcut kümelerin ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artmasını sağlayacaktır.

Mimarlık ve Reklamcılık, yalnızca hizmetler bağlamında kültürel kümelerin çekirdeğini oluşturmaktadır. Mimarlık ve Reklamcılık hizmetlerinin birincil amacı, sonunda her zaman kültürel bir ürün üretilmese de, yaratıcı bir hizmet ya da ara girdi sağlamaktır. Örneğin, yaratıcı reklamcılık hizmetinin sonucunda ortaya çıkan bir ürün, kültürel bir ürün olmayabilir ancak yaratıcı bir faaliyet sonucunda yaratılmıştır.

Bu rapor kapsamında yapılan üç yıldız analizi sonucunda grafik tasarım, iç dekorasyon tasarımı, ev içi eşyalarla ilgili moda tasarımı ve stant tasarımları gibi faaliyetleri kapsayan "Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri"nin İzmir'de olgun küme olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca yaratıcı endüstrilere yönelik üç yıldız analizi sonuçları da İzmir'de "sandalye, tabure vb. imalatı" ile "diğer mutfak mobilyalarının imalatı" faaliyetlerinde olgun küme ve "yatak, minder vb. imalatı" faaliyetinde potansiyel küme olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu yaratıcı faaliyetler, iç dekorasyon ve ev içi moda tasarımı için girdi temin ettiğinden olgun kümenin arkasında yatan yaratıcı kümeleri gözler önüne sermekte ve bu kültür kümesinin rekabetçi üstünlüğüne de işaret etmektedir.

"Başka yerde sınıflandırılmamış faaliyetler" içerisinde moda tasarım da yer almaktadır. İZKA tarafından yapılan küme çalışmasında gelinlik ve abiye kıyafet alanında potansiyel yoğunlaşma belirlenmiş ve bu alt sektörün gelişmesine yönelik politika önerileri geliştirilmiştir (İZKA, 2009). Bu öneriler:
- Kurumsal kapasite artışına yönelik programların geliştirilmesi,
- Kümelenme yaklaşımını yaygınlaştırmaya yönelik programlar geliştirilmesi, ve
-Uluslararasılaşma programlarının geliştirilmesi şeklindedir.

Bu politikaların yanısıra gelinlik ve abiye kıyafet sektörüne yönelik bir bölgesel kalkınma platformunun oluşturulması buna yönelik stratejinin geliştirilmesi ve bu platforma sektörle ilişkili (ilişkili çeşitlilik) olan turizm, gıda, yazılım, eğlence, dinlenme gibi sektörler de (eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler İZKA'nın küme çalışmasında 3 yıldız alan 2 basamaklı 14 sektörden birisidir) dâhil edilerek katma değeri yüksek mal ve hizmet üretiminin sağlanması, sektörün rekabet rekabet gücünün artmasını sağlayacaktır (İZKA, 2009).

Örneğin gelinlik, abiye sektöründe tasarımın bu bölgede yapılması, tedarikçilerinin yerel firmalardan oluşması, sektörle ilgili olabilecek hizmetlerin bu bölgede verilmesi /sadece gelinlik üretip satmak değil, bununla beraber bölgenin kına gecesi, evlilik ve balayı için tercih edilen bir yer haline gelmesi, kullanıma açık tarihi alanların, binaların vs. bu amaçla kullanılması, eğlence, dinlenme, yemek ile ilgili hizmetlerin, mutfak sanatlarının bu bağlamda geliştirilmesi/bu sektör ve ilişkili sektörlerde istihdam ve gelir artışına önemli katkı sağlayabilir.

Balayı Adası Santorini

Santorini, Yunan adaları içinde balayı tatili için tercih edilen en popüler adadır. Balayı çiftleri kraterin müthiş gün batımı manzarası eşliğinde nikâhlarını yaparak unutulmaz bir balayı tatili geçirirler. Binlerce yıl önce volkanik bir patlama sonucu oluşan krater, adanın turizmde en çok tercih edilen yer olmasına sebep olmuştur. Adanın bu krater görünümü hilale benzediğinden mistik ve güzel bir tatil keyfi yaşamak isteyenler için çekici olmaktadır. Aynı zamanda mitolojik bir tarihe sahip olan Santorini Adası'nda bazı arkeologlara göre bir zamanlar Atlantislilerin yaşadığı düşünülmektedir.

Santorini adasında balayı çiftleri limandan kalkan botlarla kraterin ortasında bulunan adalara giderek turlara katılabilirler. Ayrıca adalarda şifalı olarak bilinen sular bulunmaktadır. Bu sularda yüzebilir ve dinlenebilirler. Ayrıca Santorini Adası şarapları ile ünlüdür. Buradaki bağ sahipleri cüzi bir ücret karşılığında meze de sunarak şaraplarını tattırma fırsatını vermektedirler. Adada yemek zevkini müthiş bir görünüme sahip krater manzarası eşliğinde bir restoranda yaşamak mümkündür. Tüm bunların yanısıra Santorini Adası gece hayatında Mykonos Adasından bir sonraki duraktır. Birbirlerine kısa mesafeler uzaklığındaki eğlence mekânlarında güzel vakit geçirme imkanı söz konusudur. Kısaca söylemek gerekirse; Santorini adası balayı çiftleri ve farklı bir mekanda evlenmek isteyenler için oluşturulmuş turizm temalı bir konsept adadır.

Kaynak: http://www.yunanadalari.org/santorini-yunan-adalari-yunanistan.html

6.1.2.1.5. Eğitim ve Mesleki Yetiştirme

Eğitim, kültürel değerlerin ve becerilerin aktarımında bir araçtır. Öğrenme faaliyetini, gelişmeyi, anlamayı, kültürün algılanmasını, yorumlanmasını ve eleştiri süreçlerini (örneğin, sanat ve dans okulları, edebiyat eleştirileri) içerir. Diğer bir ifade ile eğitim, nesiller arasında kültürün aktarımını sağlayan süreçtir. Aynı zamanda, insanların kültürel faaliyetler ve ürünler hakkında değer yargıları oluşturmasına ve takdir etmesine yarayan bir araçtır. Ayrıca eğitim, kültürün aktarıldığı ve mevcut kültürel normlarla işbirliği içerisindeki yaratıcılığı geliştiren bir sosyalleşme sürecidir. Kültürde eğitim ve mesleki yetiştirme, bir bireyin yaratıcılık becerilerini geliştirmeye ve iyi kültürel nesneler yapmasına yardımcı olur. İnsanlara kültürel mal ve hizmetlerin tüketiminin ya da kültürel bir faaliyette yer almanın sosyal faydasının değerini biçmeyi öğretir. Eğitim ayrıca, bir topluluğun kimliğini oluşturan manevi kültürün, resmi ya da gayri resmi sistem içerisinde iletimini sağlar. Böylece eğitim ve mesleki yetiştirme tüm kültürel alanlarda ve kültürel döngünün her aşamasında çok önemli bir yere sahiptir.

BIP (Begabung, Intelligenz,Persönlichkeit) Yaratıcılık Okulları (Almanya)
BIP yaratıcılık okulları 1980'lerin sonunda Leipzig'de ortaya çıkmıştır. Bu okullar, çocukların zeka ve yaratıcılıklarının özel sanat sınıflarına dahiliyetleriyle arttırılmasına yönelik bir deneysel proje sonucunda doğmuştur. Bu proje kapsamında şehrin farklı alanlarındaki 8 sınıf (4 deney – 4 kontrol grubu) seçilmiştir. Her bir deney grubuna ek 4 saat sanatsal dışavurum, bilgisayar kullanımı ve satranç, müzik eğitimi, dans, dilin yaratıcı kullanımı vs. dersleri verilmiştir. Benzer bir deney 2007 yılında anaokulu öğrencileri üzerinde yapılmıştır. 17 BIP anasınıfına ve 21 devlet anasınıfına giden öğrencilere benzer dersler verilmiştir. Sonuçlar, bu öğrencilerin, ilerleyen okul yaşamlarında daha yüksek notlar aldıklarını, diğer öğrencilerden daha önce okuma-yazmayı öğrendiklerini, müzik ve artistik yeteneklerinin diğer öğrencilerden daha gelişmiş olduğunu ve okuduklarını anlamada, yazmada ve konuşmada çok daha önde olduklarını gözler önüne sermiştir. Bu çocukların yaratıcı konularda ortalama yeteneklerin üzerinde oldukları tespit edilmiştir. Dahası bunların bir çoğu ilerleyen yıllarda dans, müzik ve bilgisayar bilimleri alanlarında profesyoneller olmuşlardır. Bu çocukların okul yaşamları boyunca daha aktif, daha az sıkılan, ne istediklerini bilen ve haftasonlarında farklılaştırılmış aktiviteleri talep eden çocuklar olduğu gözlenmiştir.

Kaynak: KEA (2009).

Eğitim ve mesleki yetiştirme, yaratıcı bir ortam oluşturulmasında çok önemli bir yere sahiptir. Daha önce de ifade edildiği gibi sanat ve kültür, insanların hayal gücü ve yaratıcılığını okullardan başlayarak, kolejlerde, üniversitelerde ve ardından yaşam boyu öğrenme sürecinde harekete geçirme yetisine sahiptir. Bu nedenle, sanat okulları ve sanatla ilgili disiplinler, yükseköğretimde öğrenmenin dönüşümünde önemli bir role sahiptirler.

Kültür-temelli yaratıcılığın hem iş, hem de teknoloji tarafından öneminin tanınması için, eğitim sahaları arasında disiplinler arası eğitim faaliyete geçirilmelidir. Son dönemde Finlandiya, teknoloji-odaklı yenilikten insan-odaklı yeniliğe doğru bir paradigma değişimi başlatmıştır. Aalto Universitesi'nin iddialı projesinde (kamu-özel sektör ortaklığı) sanat, iş ve teknoloji çalışmaları aynı kampüste biraraya getirilmiştir. Benzer bir örnek Hollanda'da Utrecht Sanat ve Ekonomi Fakültesi'nde de söz konusudur (KEA,2009).

Utrecht Sanat ve Ekonomi Fakültesi (Hollanda)
Utrecht Sanat ve Ekonomi Fakültesi'nde, yönetim bilimleri eğitiminin ilk senesinde, iki ay içerisinde işletme planları sunacak veya geliştirecekleri müzik gruplarında çalışırlar. İkinci yıllarında, yaratıcı endüstrilerde kendi geliştireceği ürün ve hizmetleri satacak bir işletmeyi bütünüyle açma sürecini öğrenirler. Bir panel kapsamında bu işletme planları, bankalardan, Ticaret Odası ve Girişimcilik Akademisi'nden gelen uzmanlara sunulur. En uygulanabilir ve yenilikçi fikir, Kültürel KOBİ ödülü ile ödüllendirilir. Eğitimlerinin üçüncü yılında öğrenciler, firmalarda belli bir ürün veya hizmet üzerinde bağımsız çalışmak üzere işe alınırlar. Eğitimlerinin son yılında ise, bitirme projelerinin bir parçası olarak kendi işletmelerini açarlar. Bu yenilikçi eğitim programı sayesinde Utrecht Sanat ve Ekonomi Fakültesi, öğrencilerinin okul yıllarından itibaren profesyonellerle birlikte çalışmalarını ve kültürel alanlarda girişimci olmalarını sağlamaktadır.

Kaynak: KEA (2009).

'Yeteneğini Keşfet' (İngiltere)

'Yeteneğini Keşfet' programı, genç insanların kültürel ve yaratıcı formlarla iletişiminin sürekliliği konusunda bir şans verilmesini sağlamak üzere uygulamaya koyulmuştur. Program, tüm çocuklara her hafta 5 saat okul içi ve okul dışında sanatsal aktivitelerde bulunma imkânı sunmaktadır. Bu program, her çocuğa sanatsal içeriklere ulaşma imkanı sağlayan Avrupa'daki ilk programdır. Programın temel konsepti, her çocuk ve gencin yüksek kaliteli kültürel çalışmaları deneyimleyerek yaşamlarının geri kalanında sanatla içiçe olmalarını sağlamaktır. Devletin bu programdaki temel bakış açısı, kültürel aktivitelere katılımın, gençlere yaratıcılık, kendine güven, iç disiplin, etkili iletişim ve takım çalışması yapabilme yeteneği gibi önemli yaşamsal yeteneklerini geliştirmeleri konusunda şans verdiğidir.

Kaynak: KEA (2009).

Yukarıdaki kutucuklar içerisinde verilmiş olan örneklerin arkasında yatan düşünce aşağıdaki şekilde kısaca özetlenmiştir.

Şekil 6. 1: Kültürün Öğrenmede Yaratıcılığı Teşvik Etmesine Yönelik Bir Model

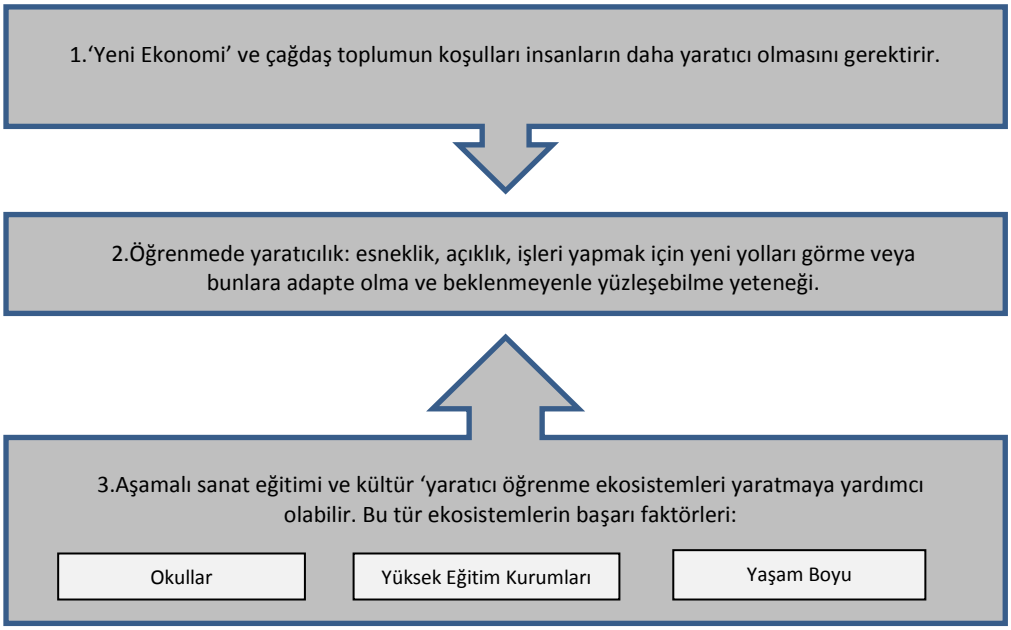

Kaynak: KEA (2009).

Üç yıldız analizi sonucunda İzmir'de "yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri"nin olgun küme olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda İzmir Kültür Ekonomisi Çalıştay Raporu'nda da belirtildiği üzere kültür eğitiminin teşviki gerekmektedir. Ayrıca raporda da belirtildiği üzere sadece yetişkin eğitiminin yeterli görülmemesi, geleceğin yetişkinleri olan çocuk ve gençlerin de kültür eğitimine ve kültürel mesleki eğitimlere erişimlerinin artırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda örgün eğitim programlarında müfredat içerisinde kültür eğitiminin eklenmesi yerinde bir adım olacaktır.

6.1.2.1.6. Arşivleme ve Koruma

Arşivleme; nesnel ve somut kültürel formların gelecek kuşaklar için koruma, sergileme ve yeniden kullanım amaçları ile toplanması ve muhafaza edilmesidir (örneğin, tarihi alanların ve binaların, ses arşivlerinin, resimlerin korunması). Muhafaza etme, belirli kültürel ve doğal özelliklerin hem koruma, hem de yönetimini temsil eder. Arşivleme ve koruma faaliyetleri, kültürel kümelerin herbirinde yer alabilir (bir yazarın metni, bir eserin ilk sahneye konuşu, konser/sergi programı)

Bununla birlikte arşiv malzemesi de yeni yaratımlar için ilham verebilecek bir referans noktasıdır. Güzel sanatlar, el sanatları, tasarım, mimarlık, yayıncılık ve görsel-işitsel endüstrilerin arşivlenmesi ve korunması yeni ürünler için yaratıcı ilham kaynağı olabilirler. Örneğin tarihi evler mimarinin korunması (ve sergilenmesi); müze ve galeriler resim, heykel,

mücevher ve değeri birincil olarak tasarımına ithaf edilen birçok diğer el sanatlarının korunması ve sergilenmesini sağlarken; arşivler el yazmaları, fotoğraflar, kitaplar, filmler ve radyo yayınları gibi orijinal kayıtların saklamasını sağlar (UNESCO, 2009).

Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi

Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi (Library of Congress) dünyanın en büyük ve en önemli kütüphanelerinden biridir. 1800 yılında kurulan kütüphane Washington D.C.'de faaliyet göstermektedir. Kütüphane, ABD'de yer alan en eski federal kültür yapısıdır.

Kütüphane koleksiyonunda 460 dilde 35 milyondan fazla kitap ve basılı diğer yayınlar, 68 milyon el yazması, 1 milyonun üzerinde hükümet belgesi, son 300 yılda dünyada yayınlanmış gazetelere dair 1 milyonluk bir koleksiyon, 500.000 mikrofilm, 6000in üzerinde karikatür dergisi, dünyanın en büyük hukuki belgeler koleksiyonu, 4.8 milyon harita ve 2.7 milyon işitsel kayıt bulunmaktadır. Kütüphane etkinlikleri arasında, insanlık kültürünü ve yaratıcılığını geliştiren aktivite ve insanlara sponsor olma ve onu ödülleri verme gibi etkinlikler de yer almaktadır.

Üç yıldız analizi sonuçları, İzmir'de 'Kütüphanecilik ve arşivleme faaliyetleri'nin kümelenme eğilimi içerisinde olmadığını göstermektedir. Daha önce de değinildiği üzere müzecilik faaliyetleri alanında da İzmir'de benzer şekilde bir kümelenme eğilimi bulunmamaktadır. İzmir'de kütüphanecilik ve arşivleme faaliyetlerinin geliştirilerek kültürel ekonomiye katkı sağlanması gerekmektedir.

6.1.2.1.7. Donanım ve Destekleyici Malzemeler

Bu küme, "kültürel ürün ve faaliyet araçlarını" kapsamaktadır. Farklı kümelerde tanımlanan kültürel ürünler (mal ve hizmetler) direkt olarak kültürel içeriğe sahipken, donanım ve destekleyici malzemeler kültürel ürünlerin yaratım, üretim ve dağıtımını kolaylaştıran ve mümkün kılan destekleyici endüstriler ve yan hizmetler (içerik olarak kısmen kültürel olsa da) ile ilgilidir. Internet kültürel mal ve hizmetlerin aktarım, üretim ve yayılması için önemli bir araçtır ve bu sebeple bu kümede yer almaktadır.

Bilgisayarlar ve bilgi teknolojileri (IT) de bu kümede yer almaktadır. Çünkü bunlar İnternetin yaratımını, yayılmasını ve aktarımını sağlayan ayrıca birçok interaktif medya sürecini yaratan teknolojilerdir (UNESCO, 2009).

Donanım Devleri İkiz Şehirler (Twin Cities)
İkiz Şehirler, ABD'nin Minnesota eyaletinde bulunan Minneapolis ve St. Paul şehirleridir. Bu şehirlerin ikiz şehirler olarak nitelendirilmelerinin temel nedeni; sanat, medya ve yeme-içme gibi kültürel öğelerde ortak değerleri paylaşıyor olmalarıdır.
İkiz şehirlerin dünyaca bilinen en önemli sanayi kümelenmesi bilgisayar donanımı kümelenmesidir. Bu kümelenmeyi oluşturan ve rekabetçi üstünlüğünü kazandıran unsurlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Bu şehirlerde medya endüstrisi oldukça gelişmiştir.
- Minnesota Üniversitesi kalifiye elektrik mühendisleri ve yenilikçi teknik personel yetiştirmektedir.
- Gelişmiş bir telekomünikasyon altyapısı mevcuttur.
- Makine endüstrisi ile bilgisayar endüstrisi arasında güçlü bağlantılar mevcuttur.
- Donanım kümelenmesine yüksek devlet teşviki ve desteği söz konusudur.

Kaynak: University of Minnesota Metropolitan Council. (1995). "Twin Cities Industry Cluster Study". http://www.hhh.umn.edu/centers/slp/economic_development/documents/twincities_industry_cluster.pdf

6.1.3 İzmir için bir Bölgesel Kalkınma Stratejisi: Kültür/ Yaratıcı Endüstriler Kümesi (KYEK)

6.1.3.1 Yeni Bölgesel Kalkınma Paradigması/Mekân Temelli Politikalar Çerçevesinde İzmir'de Bölgesel Kalkınma

Bölgesel politikaların ekonomik büyüme, gelir ve istihdam artışına odaklanan bakış açısı günümüzde, yaşam kalitesi, sosyal eşitlik, çevresel sürdürülebilirlik, kültürel farklılık, çok düzeylilik, katılımcı yönetim ve yönetişim gibi konuları da içerecek şekilde genişlemiştir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde yaklaşık son yirmi yıldır uygulanan bu politikalar, bölgesel politikanın yeni paradigması veya mekân temelli politikalar olarak adlandırılmaktadır (OECD, 2011).

Mekân temelli politikalar her bölgenin, ekonomik büyüme ve kalkınma için gerekli potansiyele sahip olduğu düşüncesine dayalıdır. Bu potansiyelin harekete geçirilebilmesi için bölgeler kendi öz kaynaklarına, varlıklarına dayalı, var olanı kullanan, değerlendiren bölgesel politikalar izlemelidirler.

Mekan temelli politikalar büyümek için gerekli olan fırsatların küçük, büyük, metropol, gelişmiş, az gelişmiş her bölgede mevcut olduğunu kabul eder; sadece geri kalmış bölgeleri ele almak yerine, her bölge için uygun politikalar geliştirilmesinin gerekliliğini ifade eder. (OECD, 2011).

Mekân temelli yaklaşımın iki temel boyutu bulunmaktadır:

- Birincisi kültürel, sosyal, kurumsal özellikler ve farklılıklar açısından bölgeyi ifade eden **coğrafi** boyuttur,
- İkincisi ise, bölgedeki politika müdahalelerine ilişkin, "nerede, ne zaman, ne yapılması gerektiğini kim biliyor?" sorusuna dayanan **bölgesel politikanın yönetişimi** boyutudur.

Söz konusu bu iki boyut bölgesel politikaların başarısında belirleyici rol oynamaktadır (OECD 2011).

Mekan temelli politikalar ya da yeni paradigma etrafında şekillenecek bir bölgesel gelişme stratejisinin, eşzamanlı olarak etkinlik, eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlikten oluşan üç politika hedefini kapsaması gerekmektedir (Bkz. Şekil 6.3). Geleneksel olarak, politika tartışmaları bu üç hedef arasında sadece birine odaklanmaktadır. Yeni politika çerçevesinde şekillenen strateji ise, bu unsurların birbirileri üzerinde yaratacağı sinerjiyi göz önünde bulundurmaktadır. Söz konusu üç unsur aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- **Etkinlik:** Tüm bölgelerin sahip oldukları kapasite ya da potansiyellerini tam olarak, tam kapasite ile kullanmasını ifade eder. Bölgenin tüm kaynaklarının, tüm ekonomik ve kurumsal fırsatlarının kullanılarak, yığınlaşma ve ağ ekonomilerinin etkilerinden yararlanılarak, ulaşılabilecek en yüksek çıktı seviyesinin elde edilmesidir (Barca, 2009).

- **Eşitlik:** Bireylere eşit fırsatlar sağlanmasını ifade eder. Bu bağlamda eşitlik; kamusal mal ve hizmetlerin tedariki, tüm bireylere üzerinde fikir birliğine vardıkları fırsatların sunulması ve en az avantajlı konumda olan bireylerin refahını iyileştirmek gibi farklı boyutta politikalar ile sosyal içermenin (*social inclusion*) iyileştirmesini sağlamak için uygulanacak bölgesel bir stratejidir (Barca, 2009).
- **Çevresel sürdürülebilirlik**.

Şekil 6.2: Yeni Kalkınma Paradigması

	Etkinlik	***Eşitlik***	***Çevresel sürdürülebilirlik***
Ekonomik Politikalar	**Sürdürülebilir büyüme**	Ekonomik politikalar eşitliği artırabilir.	Yeşil büyüme sürdürülebilirliği iyileştirebilir.
Sosyal Politikalar	Sosyal politikalar etkinliği artırabilir. (bilgi, güven, güvenlik)	**Sosyal bütünleşme** YEŞİL BÜYÜME	Çevresel olarak sürdürülebilir sosyal politikalar
Çevre Politikaları	Yeşil ekonomi yeniliği canlandırabilir.	Sosyal politikalar bütünleşmeyi sağlayabilir: fakir insanlar çevresel bozulmadan en çok etkilenenlerdir.	**Sürdürebilir çevre**

Kaynak: Martins (2012).

<u>İzmir için mekân temelli politikalar ve kültür ekonomisi</u>

- ***Mekân temelli politikalar çerçevesinde İzmir için hazırlanacak bir bölge planında, kültür ekonomisinin politika araçlarından birisi olması gerektiğini söyleyebiliriz. Çünkü bu proje kapsamında yapılan analizler sonucunda İzmir'in, kültür ve ilgili ekonomik faaliyetler açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Bu potansiyelin etkinlik, eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı politikalarla harekete geçirilmesi ve bu süreçlerin iyi yönetilmesi, İzmir'in ekonomik büyüme ve kalkınmasında ve daha yüksek yaşam kalitesine sahip, yaratıcı insan ve sermaye açısından çekim merkezi haline gelmesinde, önemli bir role sahip olacaktır.***

- ***Kültürel sektörlerden oluşan (ilişkili çeşitlilik) bölgesel kalkınma platformları ve/veya kümeler İzmir'in ekonomik şoklar karşısındaki dayanıklılığının artmasını, kriz sonrası dönemde toparlanma sürecinin kısalmasını ve ekonomik yapısını yeni duruma adapte etme süresinin düşmesini sağlayabilir.***

  İzmir'de kültür ekonomisinin gelişmesi, sosyal kalitenin artmasına önemli katkı sağlayabilir. Sosyal kalite bireylerin, yaşadıkları kentin/bölgenin refah düzeyini, yaşam kalitesini ve kendi potansiyellerini artıracak şekilde, sosyal, ekonomik,

kültürel hayata katılabilmesini ifade eder. Başka bir ifadeyle, sosyal kalite bireylerin, kültürel mirasa, kültür ile ilgili faaliyetlere erişim, toplum hayatına katılabilme, hayata ilişkin hedefleri gerçekleştirebilme kapasitesini artırabilme, bilgiye/eğitime ulaşabilme ve elde edebilme, kabul edilebilir bir hayat sürebilmek için gerekli kaynaklara, gelire, iş olanaklarına ulaşabilme, içinde yaşadığı topluma kendini ait hissedebilme, tercihlerini gerçekleştirebilme ve yaşamlarını etkileyecek karar süreçlerine katılabilme özgürlüğü gibi insan hayatının zenginliğini artırıcı faaliyetler kombinasyonuna erişmesini sağlar (Santagata, 2009; Kumral, N., Sedef, A. ve Güçlü, M., 2011). Sosyal kalitenin yüksek olduğu bölgeler, yaratıcı bölgelerdir. Bu tür bölgelerde kültür; yerel halkın kendi alışkın oldukları kalıpların dışındaki fikir, problem ve yaşam tarzlarına ulaşmasını ve bunlarla yaratıcı bir diyalog geliştirmesini sağlayan bir sosyal öğrenme platformu haline gelir. Kültür, hem boş zamanların doldurulmasını sağlayan, hem de becerilerin öğrenilmesini ve onlara yatırım yapılmasını sağlayan bilişsel bir altyapıya dönüşür. Günlük hayata anlam katar, yaşam kalitesi modellerini şekillendirir. Kültür, yerel toplumun bilinçli bir katılımcılıkla diyalog halinde olduğu gelecek vizyonlarını biçimlendirir. Böylece, ürün kültürüne değil, bilginin paylaşılması ve yayılmasına dayanan bir 'endüstriyel atmosfer' oluşmasını sağlar. (Sacco, P. L., Blessi, G. T. ve Nuccio, M., 2008)

6.1.3.2. Yeni Bölgesel Kalkınma Paradigması Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Politika Önerisi: İzmir Kültür/Yaratıcı Endüstriler Kümesi (KYEK)

Bu bölümde yukarıda kısaca açıklanan mekân temelli politikalar çerçevesinde İzmir'de kültür ekonomisinin geliştirilmesine yönelik ***kültür/yaratıcı endüstriler kümesi önerisi*** geliştirilmiştir.

Kümeler; ilgili endüstriler, akademi, kamu kurumları, işletmeler ve yatırımcılar gibi farklı paydaşlar arasında köprüler kuran yapılardır. Kümeler üreticiler, hizmet sağlayıcılar, eğitim ve araştırma kurumları, finansal kurumlar ve ilgili diğer özel ve devlet kurumlarının ortak alanı olarak tanımlanmaktadır. Aşağıdaki şekilde İzmir için önerilen kültür/yaratıcı endüstriler kümesi şematize edilmiştir. Bu şekilde kümede yer alacak aktörlerin kimler olduğu belirtilmiştir. Daha sonra bu ***aktörler*** içerisinden oluşturulacak bir ***konsey*** önerilmiştir. Bu konseyin, farklı faaliyet alanlarında çalışanları biraraya getirerek İzmir'in kültür/yaratıcı endüstrileri içerisinde eyleme dönüşecek faaliyetleri planlayarak bir politika önerisi geliştirmesi planlanmıştır. Bu ***politika*** önerisi, özellikle bu endüstrilerdeki farklı faaliyet alanlarının biraraya gelerek gerçekleştirebileceği ***katma değeri yüksek yeni ürünler veya gerçekleştirilebilir yeni faaliyetler*** tasarımını içermektedir. Bu konseyin üyelerinin bir bölümünün bu yeni ürünlerin üretilmesinde veya faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bizzat rol alması planlanmaktadır. Katma değeri yüksek bu yeni ürünlerin üretilmesi veya faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öncelikle ***bölgede bir istihdam ve gelir artışına*** yol açacağı, nihai olarak da ***bir refah ve yaşam kalitesi*** artışına yol açacağı öngörülmektedir.

Şekil 6.3: İzmir Kültür / Yaratıcı Endüstriler Kümesi

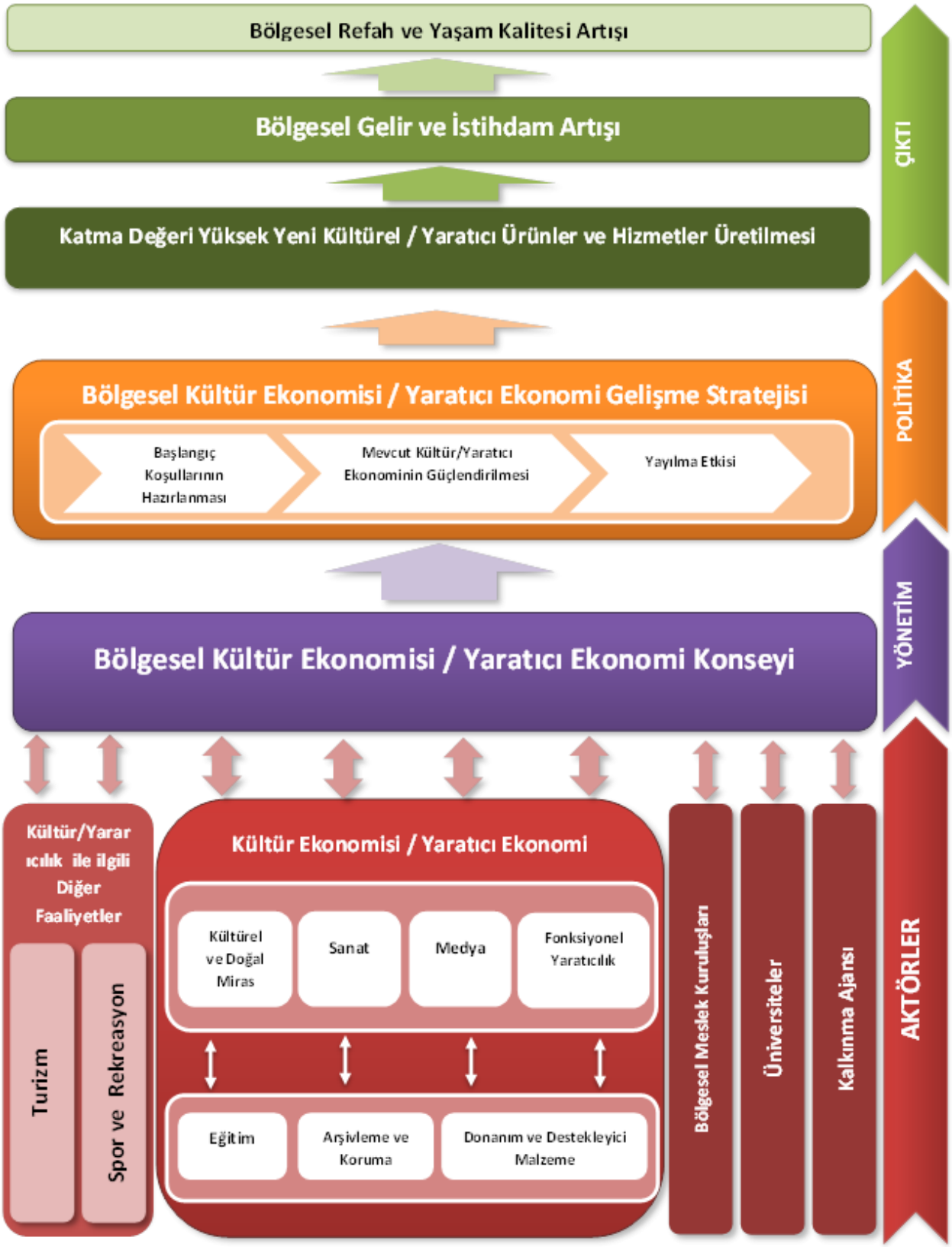

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki şekilde yer alan tüm unsurlar aşağıda ayrıntılı şekilde açıklanmıştır:

KÜME: Kültür ve yaratıcı endüstriler kapsamında faaliyet gösteren işletmeler, genellikle işbirliği projelerinde biraraya gelerek çalışan mikro işletmeler olduklarından, bu alanda kümelenme oluşumlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kümelerin başarılı olmasındaki anahtar faktör, küme veya ağ yapı içerisinde yeterli sektörel çeşitliliğin bulunmasıdır. İyi işleyen kümeler uzun dönemde hayatta kalan, dinamik, esnek, yerel bağlantıları güçlendiren ve ihracat yapabilen, yenilik politikası ile bağlantılı olan kümelerdir. Bu nedenle kültür/yaratıcı endüstriler kümesi içerisinde ilgili alandaki firmaların yanısıra, teknoloji merkezleri, araştırma merkezleri, üniversiteler gibi kurumlar da yer almalıdır. Bu noktadan hareketle İzmir için önerilen kültür/yaratıcı endüstri kümesi içerisinde kimlerin (hangi aktörlerin) yer alması gerektiği aşağıda belirtilmiştir.

AKTÖRLER:
Aktörler,

- Üretimleri seri (yığın) olarak yapılmayan, böyle bir amaç taşımayan, anında tüketimi amaçlanan, geleneksel sanat alanlarını içeren ve **kültürel miras ve sanat** kapsamında yer alan (konser, sergi, fuar, müze, ressamlık, heykeltraşlık, el sanatları, fotoğrafçılık, opera, tiyatro vb.) faaliyet alanlarından,
- Seri (yığın) üretime, dağıtıma, ihracata konu olan mal ve hizmetleri üreten ve **medya** kapsamında (Kitap, film, ses kaydı, müzik, video oyunları vb.) yer alan faaliyet alanlarından,
- Üretimde kültürü yaratıcı bir girdiye dönüştüren ve **işlevsel yaratıcılık** kapsamında (iç tasarım, moda tasarım, ürün tasarım, mimarlık, reklamcılık vb.) yer alan faaliyet alanlarından,
- Üniversitelerin ilgili bölümlerinden,
- Endüstrilerle ilgili bölgede faaliyet gösteren diğer tüm kurumlardan, bölgede faaliyet gösteren ilgili **meslek kuruluşlarından** (meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, kamu/ özel kurumlardan)
- İzmir Kalkınma Ajansından **(İZKA),** ve
- Kümenin başarılı olmasını sağlayacak (bir entegre küme stratejisinin oluşturulabilmesi için) kültürü **destekleyici faaliyetlerden (eğitim, yazılım hizmetleri vb.)** ve **spor ve turizm** gibi (kültür/yaratıcı ekonomi faaliyetleriyle yakından ilişkili olan) faaliyet alanlarının temsilcilerinden oluşmalıdır.

Diğer ilgili alanları dâhil etmek ve bu şekilde disiplinlerarası bir yapı oluşturmak ve hükümet, özel sektör ve sivil toplum örgütleri gibi farklı gruplarından oluşan paydaşlar ile çalışmak bu konseyin gücünü artıracaktır.

KONSEY: Küme politikasının oluşturulması ve devamında başarılı bir yol izleyebilmesi için gerekli etkin politikaların belirlenmesi, tasarlanması ve uygulanmasında rol oynayabilecek,

yukarıda aktörler içerisinde sayılan faaliyet alanlarından sınırlı sayıdaki aktörden bir **konsey** oluşturulmalıdır. ***Bu konsey, küme için uygulanabilir gelişme stratejilerini ve bu faaliyetlerin (gerçekçi) finansman kaynaklarının neler olacağını belirlemelidir.***

POLİTİKA: Konsey tarafından kültür/yaratıcı endüstriler küme çalışmasına yön verebilecek politikalar üç alt başlıkta hazırlanabilir:

i. *Endüstrilere verimli bir faaliyet ortamı için önkoşulların yaratılmasına yönelik politikalar*: Kültürel/yaratıcı endüstriler ile diğer alanlardan farklı paydaşların biraraya gelmesi, erişilebilir kaynaklardan bilgi toplanması, kültürel ve yaratıcı endüstrilerin bölgedeki potansiyelini belirleyen haritalandırma çalışmasının yapılması, süreç için güçlü bir politik destek oluşturulması, politika yapıcılar, kültür alanında faaliyet gösteren işletmeciler, yaratıcı girişimciler, eğitim sektörü ve diğer sektörlerden işletmeler arasında farkındalık yaratılması ve yerel, ulusal, uluslararası düzeyde ilgili kaynaklara ulaşabilme stratejisinin oluşturulması gibi politika unsurlarının belirlenmesi çalışmalarını kapsamaktadır (Bkz. Şekil 6.4).

Şekil 6.4: Endüstriler İçin Verimli Bir Faaliyet Ortamının Önkoşulların Yaratılması

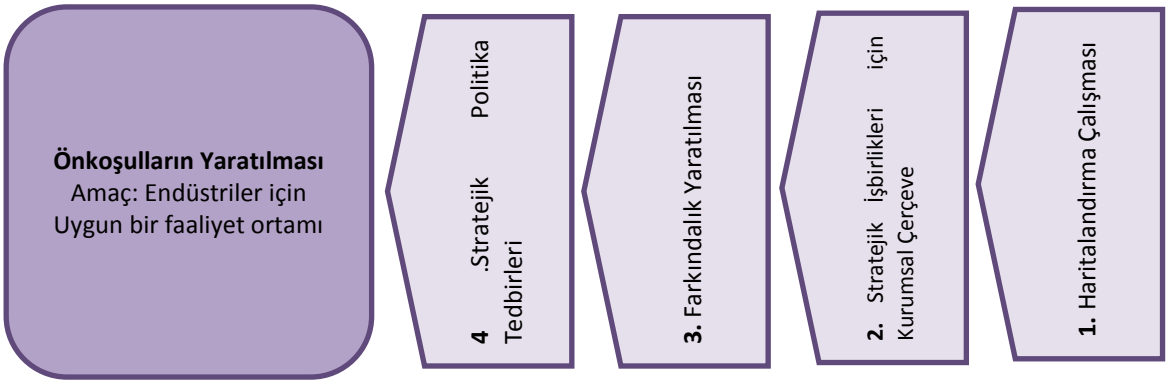

Kaynak: EU (2012).

Kültür ve Deneyim Ekonomisi Merkezi

Kültür ve Deneyim Ekonomisi Merkezi, 2008 yılında devlet desteğiyle Danimarka'da kurulmuş bağımsız bir ajanstır. Ajans, işletmelerin gelişiminde deneyim yoluyla yenilikleri arttırma güdüsünü yaygınlaştırmak ve yaratıcı sektörlerin diğer sektörlerle stratejik işbirlikleri yapma konusundaki anlayışlarını geliştirmek amaçlarıyla kurulmuştur. Ajans veri toplamaktan, fon sağlamaya, işbirliklerini kolaylaştırmaktan, kültürel endüstrilerin işbirlikleri içerisinde yer almalarını sağlamaya kadar pek çok aktivitede bulunmaktadır.

Benzer bir örgütsel yapı İsveç'te de bölgesel düzeyde İsveç ***Yaratıcı Endüstriler Jeneratörü*** adı altında oluşturulmuştur. Bu kurum da İsveç'te kültürel ve yaratıcı endüstrileri geliştirmek ve desteklemek üzere kurulmuş kar amacı gütmeyen bir kurumdur. Kurum, bölgesel projelere, işleyen programlara, politikalara ve başarılı girişim ve sanatçı örneklerine yönelik deneyimleri toplar ve paylaşır. Kurumun çalışma alanı 3 temel grupta özetlenebilir: bilgi paylaşımı, rekabeti geliştirme ve ağ bağlantıları kurma.

Bu tür kültür/yaratıcı endüstri gelişme yapıları pek çok farklı şekilde ortaya çıkabilir. Ulusal, bölgesel veya yerel düzeyde faaliyet gösterebilecekleri gibi yaratıcı ve kültür kümesinin yalnızca belli alanlarında da faaliyet gösterebilirler.

Kaynak: EU (2012).

ii. *Kültür/Yaratıcı Endüstrilerin Güçlendirilmesi Politikası (Rekabet Gücünün, İhracatın ve Yaratıcılığın Artırılması):* Pazarlama, yönetim, bilgi teknolojilerindeki yenilikleri izleyebilme ve kullanabilme, finansman kaynaklarına ulaşabilme, yeni ürün geliştirebilme, ağ yapılarının güçlendirilmesi gibi alanlara yönelik politikalar geliştirerek, firmaların rekabet güçlerinin, dış pazar paylarının ve yaratıcılıklarının artırılmasını sağlayacak politikaların belirlenmesi (Bkz. Şekil 6.5).

Şekil 6.5: Kültür/Yaratıcı Endüstrilerin Güçlendirilmesi

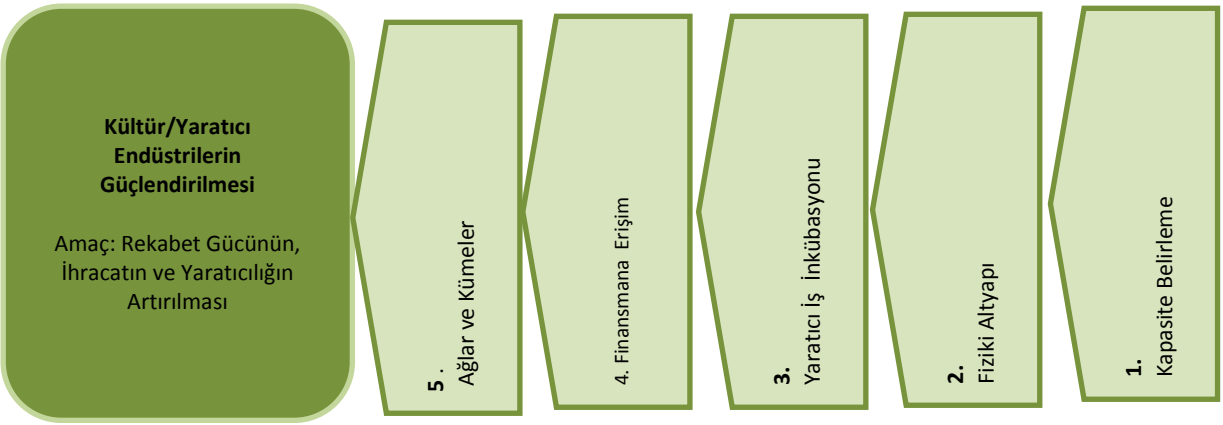

Kaynak: EU (2012).

Kültürel ve Yaratıcı Endüstrileri Teşvik Etmek Üzere İspanyol Aksiyon Planı

İspanyol Kültür Bakanlığı tarafından oluşturulan Kültürel ve Yaratıcı Endüstrileri Teşvik Etmek Üzere Aksiyon Planı'nın kültürel ve yaratıcı endüstriler için özel reçeteler geliştirmektir. Eylem Planı özellikle, finansal krizden olumsuz etkilenen kültür işletmelerine yönelik kredi artışını sağlayarak, piyasadaki likidite sıkıntısını çözmeyi ve böylelikle üretim ve istihdamı da arttırmayı hedeflemektedir. Kültür Bakanlığı, tasarım, moda, mimari, reklam, yeni medya, video oyunları ve interaktif sanatlar gibi yenilik ve yaratıcılık ile bağlantılı yeni kültürel sektörlere desteği arttırdığı gibi sahne sanatları, görsel sanatlar, kültürel miras, sinema, televizyon, radyo, müzik, kitap ve gazete gibi geleneksel kültür sektörlerine de destek vermektedir. 2011 yılı içinde, bu plandan 450'den fazla kurum ve 150 profesyonel yararlanmıştır.

Aksiyon Planı 3 ana çizgide uygulanmaktadır:

1. Eğitimde yaratıcılığın geliştirilmesi
2. Kültürel ve yaratıcı endüstrilerin uluslararasılaştırılması
3. Kültürel turizmin teşviki ve kar amacı gütmeyen kültür kurumların teşviki

Kaynak: EU (2012).

iii. *Endüstrilerin ekonomi ve toplum ile bağlantılarının güçlendirilmesi politikası (spillover/yayılma etkisi)*: Bu endüstriler ekonomi ve toplum üzerinde çok farklı şekilde pozitif etkiler yaratabilirler. Bunlar; yaratıcı yenilikçi girişimciliğe ilham vermek ve beslemek, diğer sektörlerdeki yeniliği teşvik etmek, daha kaliteli turizm aktiviteleri yaratmak, bölge ve şehirlerde sosyal yeniden yapılanmaya yardımcı olmak, eğitimde yenilikçi yöntemler geliştirmek, işletmelerde iş ilişkilerini iyileştirmede yönetim araçlarına kültürel ve yaratıcı öğeleri ekleyerek yönetimsel girdi ve çıktıları değiştirmek gibi pek çok şekilde olabilir. Kültür ve yaratıcı endüstrilerin yarattığı bu etkileri artırabilecek politikalar burada belirlenmelidir (Bkz. Şekil 6.6).

Şekil 6.6: Endüstrilerin ekonomi ve toplum ile bağlantılarının güçlendirilmesi

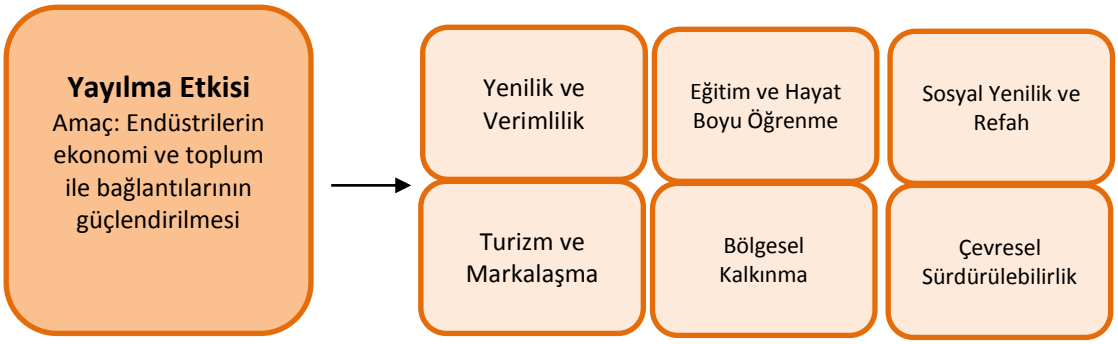

Kaynak: EU (2012).

ADDICT: Yaratıcı Endüstriler (Portekiz)
ADDICT (the Agency for the Development of the Creative Industries), Portekiz'in kuzey bölgesindeki yaratıcı endüstriler kümelenmesi için kurulmuş bir ajanstır. Ajans, yaratıcı ekonomi alanında girişimciliği arttırmayı ve yaratıcı ekonomiyi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ajans yaratıcı endüstriler kümelenmesinin gelişimi için oluşturmuş olduğu Aksiyon Planı'nı 2012-2013 dönemi için revize etmiştir. ADDICT'in yeni stratejisine göre, sürdürülebilir, yaratıcı ve katma değer yaratan bir küme için 3 temel unsur gereklidir: İnsan, Ekonomi ve Alan. Bu 3 önemli unsur doğrultusunda ajansın amaçları şu şekildedir:

- Yaratıcı kaynakların değerlendirilmesine katkıda bulunmak (Bireysel yaratıcılık)
- Yetenek ve yaratıcılık üzerine temellenmiş bir ekonominin teşviki (Girişimsel yaratıcılık)
- Daha iyi ve daha büyük bir kentsel yoğunlaşmayı ve çekiciliği teşvik etmek (Kentsel yaratıcılık)

Kaynak: EU (2012).

ÇIKTI: Konseyin belirlediği strateji çerçevesinde bölgede *katma değeri yüksek yeni kültürel/yaratıcı ürünler ve hizmetler* üretilmesi bu kümenin en önemli çıktılarından biri olacaktır. Bunun sağlanması halinde öncelikle bölgede bir gelir ve istihdam artışı sağlanacaktır. Bu artışın bölge üzerindeki nihai etkisi ise bölgenin *refah ve yaşam kalitesi* artışı şeklinde olacaktır.

6.2. KÜLTÜR ALTYAPISI GELİŞME STRATEJİSİ

Kültür altyapısı anlamında yapılabilecek bir değerlendirme esasen öncelikle sorunların bütünsel olarak ele alındığı, ardından alana özel potansiyellerin diğer kentlerle kıyaslamalı olarak yorumlandığı, uzun vadeli olası stratejilerin belirlenmeye çalışıldığı ve söz konusu olası stratejiler içerisinde bir ilk adım olarak nitelendirilebilecek ve İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı'nda da katılımcı bir süreç sonunda önerilmiş olan olası öncü projeleri ortaya koyan bir içeriğe sahiptir.

6.2.1. Müzelere İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Müzecilik alanındaki gelişmeler ağırlıklı olarak merkezi ölçekte belirlenen kültür politikaları doğrultusunda şekillenmektedir. Kentin önemli kültür mirası değerleri içerisinde resmi müzelerin önem ve ağırlığının fazla olması, müzecilik alanındaki gelişme ve yatırımların da kamu sektörü eliyle gerçekleşmesi sonucunu beraberinde getirmektedir. Ancak, kamu sektörü açısından İzmir özelindeki müzecilik yatırımlarında salt sergileme ve koruma odağının ağır basması, kentlinin kültüre erişimi ve katılımı boyutunda sıkıntılar yarattığı en temel gözlemler arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, müzecilik alanında benimsenebilecek stratejilerin öncelikle kamu sektörünün sahip olduğu rol üzerinden şekillendirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Müzecilik Alanındaki Temel Sorunlar

VİZYON SORUNU: Müzecilik alanında resmi müzelerin vizyonu sergileme ve koruma odaklıdır. İnteraktif ve teknoloji destekli verilen ve ziyaretçinin katılımına, eğitimine ve sosyal gelişimine olanak tanıyan uygulamalara henüz yer verilmemektedir.

MÜZE ÇEŞİTLENMESİ SORUNU: Bakanlığa bağlı olarak hizmet veren 10 adet müze ve ören yeri yalnızca arkeoloji, etnografya ve tarih müzelerinden oluşmaktadır. Çocuk müzeleri, sanat müzeleri vb. nitelikteki müze çeşitlenmesinin yalnızca belediyelere ve üniversitelere bağlı ve özel müzelerde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan özellikle plastik sanatlar alanındaki sanatsal üretimlere yönelik olarak kentin herhangi bir çağdaş sanat müzesine sahip olmaması yönündeki sıkıntılar İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı'nda da dile getirilmiş bir sorun olarak ön plandadır.

MÜZECİLİK YÖNETİM SORUNU: Bakanlıklara ve resmi kurumlara bağlı olarak hizmet veren müzelerin yönetimi merkeziyetçi bir yapıdadır. İllerde müzelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere İl Özel İdareleri'ne (Valilik) ve Müze Müdürlükleri'ne (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) Bakanlık tarafından ödenek aktarılmaktadır. Müdürlükler ve İdareler müzeler üzerinde karar verme yetkisine sahip olmadıkları gibi harcama yetkisinin iki farklı kurumda olması hiyerarşik açıdan yetki karmaşasına da neden olmaktadır. Tüm kararların merkez tarafından verilmesi hizmet kalitesinin düşmesi ve bürokrasi nedeniyle acil müdahalelerin zamanında gerçekleştirilmemesi ile sonuçlanmaktadır.

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK YAPILANMASI SORUNU: Kanun, yönetmelik ve yönergelerde müzelerin idari ve mali yapılanmasına yer verilmekte, uluslararası düzeyde modern müzecilik

faaliyetlerine yönelik olarak herhangi yapılanmadan söz edilmemektedir. Bu durum müzeciliğin tek tip olarak yalnızca kültürel mirasın kendisini sergiler bir şekilde atıl tutulmasına, uluslararası düzeyde çeşitliliğe sahip kültürel aktivite mekânları olarak adından söz ettirememesine ve uzantısında ayrılan ödeneklerin kültür mirası alanlarının ve müzelerinin koleksiyonlarını, arşivlerini ve değerlerini farklı yorumlama çalışmalarına açarak ziyaretçilerin ilgisini çekmek, sayılarını artırmak ve müze ziyaretlerini sürekli bir kültürel eylem haline getirmek amaçlı kullanılmamasına neden olmaktadır.

TEKNİK ALTYAPI SORUNU: Özellikle Bakanlığa bağlı olarak hizmet veren müzelerde birçok eserin depolarda saklandığı, yeterince sergileme alanı bulunmadığından eserlerin sergilenemediği belirtilmekte ancak çözüm önerileri geliştirilmemektedir. İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler içerisinde 2011 yılında 60885 arkeolojik eser, 9.633 etnografik eser, 132.119 sikke olmak üzere toplam **203.091** eserin envanteri yapılmış olup, depolarda ise (54.310 arkeolojik eser, 5.508 etnografik eser ve 121.322 sikke olmak üzere) toplam **181.140** eser bulunmaktadır. Bu değerlerden görüleceği üzere, sergilenmesi gereken eserlerle sergilenebilecek eserler arasındaki oran resmi müze altyapısı anlamında çok ciddi bir ihtiyaca işaret etmektedir.

MÜZECİLİK ALANINDA ALTYAPI YATIRIMLARI SORUNU: İzmir'de en çok ziyaret edilen Efes, St. Jean, Efes Müzesi ve Akropol gibi müze ve ören yerlerine gösterilen özenin, az sayıda ziyaretçi çeken Bergama Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Tarih ve Sanat Müzesi gibi müzelere gösterilmediği, müzelerin çekim gücünün gittikçe zayıfladığı görülmektedir. Bakanlığa ve resmi kurumlara bağlı olarak hizmet veren müzeler için illere aktarılan ödenekler (İl Özel İdaresi ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) genel olarak restorasyon ve altyapı iyileştirmelerinde kullanılmaktadır. Müzelerin tanıtımı, standartlarının iyileştirilmesi yönünde yatırımlar öncelikli değildir. Gerek merkezi yönetim, gerek yerel yönetim bütçelerinde ayrılan ödeneğin çok altında bütçe giderlerinin harcama olarak kayda geçmiş olması yatırım kaynaklarının gereğince değerlendirilemediğini ortaya koymaktadır. Nitekim İl Özel İdaresi kaynaklarında 2011 Ödeneği 760.000 TL iken sadece yaklaşık **%30**'unun kullanılarak 233.256 TL'sının, Bakanlık kaynaklarında 15.155.726 TL'lık ödeneğin ancak **%59**'una karşılık gelen 9.035.353 TL.'sının, İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde ise 48.609.123 TL'lık ödeneğin **%57**'sine karşılık gelen 27.799.684 TL'nın harcanabilmiş olması bu anlamda kaynakların gereğince değerlendirilemediğinin birer göstergesidir.

MÜZE İSTATİSTİKLERİ: Müze istatistikleri sadece resmi olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı tutulmaktadır. Ancak Müzekart uygulamasına geçiş sonrasında yerli ve yabancı ziyaretçi sayısı ayrımı yapılamamaktadır. Sadece resmi müzelerin verilerinin toplanması ve özel müzelerin ziyaretçi ve müze gelirlerine ilişkin veri oluşturma zorunlulukları olmaması nedeniyle istatistiksel olarak özel müzelerle kıyaslama olanağı da bulunmamaktadır. Özel müzelerde ise ziyaretçi sayılarını da içeren genel herhangi bir istatistikî veri toplamayı zorlayıcı bir yaptırım mekanizması bulunmamaktadır. Özel müze ziyaretçi sayıları itibariyle yalnızca Bahçeşehir Koleji Bilim Müzesi, Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi ve Mask Müzesi haricinde herhangi bir tespit yapılamamış, tespiti yapılan istatistiklerin de farklı yıllara sebep olması nedeniyle kıyaslanma olanağı söz konusu olamamaktadır. Özel müzelerin gelirleri konusunda ise hiçbir veri toplanamamıştır.

ÖZEL MÜZECİLİK: Müzelerin tanıtımına gereken özen gösterilmediğinden mevcut ve yeni açılan müzelerin içerik ve konumu yeterince bilinmemektedir. Her bir müzenin kendi bünyesinde faaliyet gösteren bir tanıtım mekanizması mevcut değildir. Ayrıca müze çeşitlenmesinin yalnızca belediyelere bağlı hizmet veren müzeler ve özel müzelerde olduğu görülmekte, ancak bu müzelerde de koleksiyon geliştirme, etkinlik planlaması gibi organizasyonel çalışmalara öncelik verilmediği gözlenmektedir. Diğer taraftan Müzekart uygulaması sınırlı sayıda müzede geçerli olduğundan, uygulama yeterince değerlendirilememektedir. Sergileme sistemlerinde ve müze çeşitlenmesinde ise uluslararası düzeyde bir kalite yakalanamamıştır.

MÜZELERE ERİŞİM VE KATILIM: Müzecilik alanında çağdaş yaklaşımların temelini oluşturan interaktif programlar ya da kültür eğitimi ile yakın ilişki kuran uygulamaların nadirliği anlamındaki yetersizlikler müzelere erişim ve katılım düzeyini de doğrudan belirleyici olmaktadır. İzmir içerisindeki dağılımlarına bakıldığında merkez ilçelerde yoğunlaşma olması beklenilen ve olması gereken bir yığılma olarak yorumlanmalıdır. Ancak merkezle ilişkisi daha zayıf kalan Kınık, Beydağ, Bayındır, Kemalpaşa, Menemen, Foça, Aliağa, Kınık, Dikili gibi ilçelerde hiçbir müze olmadığı gözlenmektedir. Son yıllarda kent tarihi temalı (Örn. Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesi (APİKAM), Ödemiş Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi vb.) ya da bilim temalı müzelere (Örn. Ödemiş Bilim Merkezi, İzmir Bahçeşehir Koleji Bilim Müzesi vb.) merkez ilçeler dışında da belirli bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu müzeler bir yandan merkez dışı ilçe nüfuslarının gereksinimlerini karşılarken, diğer yandan kentin kültür turizmine katkı sağlayan odak olma niteliği taşımaktadırlar.

MÜZELERDE STRATEJİK PLANLAMA, TANITIM VE KURUMSAL İLİŞKİLER SORUNU: Bakanlık tarafından basılan tanıtım broşürleri her müze için mevcut değildir. Ulusal ve uluslararası ölçekte diğer müzelerle iletişim ve işbirliğini destekleyen herhangi bir girişim ve/veya yapılanma bulunmamaktadır. Genel olarak müzelerin bir faaliyet raporunun bulunmadığı, ziyaretçi hedefi, etkinlik planlaması, eğitim faaliyetlerinin organize edilmediği görülmektedir.

Müzecilik Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

KÜLTÜREL MİRAS ZENGİNLİĞİ: İzmir ve yakın çevresi elverişli iklimi ve doğası nedeniyle Neolitik Dönem'den günümüze kadar birçok uygarlığa evsahipliği yapmakta, dolayısıyla çok sayıda kültür varlığı barındırmaktadır. Bu zengin mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için stratejilerin üretilmesi o anlamda son derece önemlidir.

ZİYARETÇİ SAYILARI VE DEĞİŞİM ORANLARI: 2002- 2011 yıl aralığında İzmir, İstanbul ve Türkiye geneli ziyaretçi sayılarına ilişkin değerler dikkate alındığında İzmir'de müze ve ören yerlerine olan talebin Türkiye genelinin üzerinde bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. 2002 ve 2011 yılları itibariyle Türkiye genelindeki ziyaretçi sayısında 1.6 kat, İstanbul'un ziyaretçi sayısında ise 2.7 kat artış olmuştur. Aynı yıl aralığındaki İzmir ziyaretçi sayısı değişim oranı ise **10.5 kat** artış olarak gerçekleşmiştir. Bu artışın olası sebepleri arasında kruvaziyer turizm alanındaki gelişmelerin yanısıra, yabancı – yerli ayrımı olmamasına karşın Müzekart uygulamasının yaygınlaşması da olumlu bir etken olarak gösterilmektedir. Diğer taraftan sadece resmi müzelerin kaydının temel alındığı düşünüldüğünde, söz konusu oranların daha da yükseleceği öngörüsünde bulunabilinir. Ancak büyük metropollerle karşılaştırıldığında en

çok ziyaretçi alan 5 müze ziyaretçi sayıları 2008 yılında İstanbul için 4.329.743 olarak kayda geçerken, aynı değer 184 müzeye sahip Londra için 20.400.000, 101 müzeye sahip New York için 8.300.000, 157 müzeye sahip Paris için 20.200.000 ve 79 müzeye sahip Tokyo için 6.714.077 olmuştur. İzmir'in değil ilk 5 müze, bunun yerine tüm müze ve örenyeri ziyaretçileri sayısı açısından 2008 yılı için **312.338** olarak kayda geçmiştir.[333] Ziyaretçi sayıları arasındaki bu uçurum, İzmir'in zengin kültürel mirasını gereğince değerlendiremediği şeklinde yorumlanabilecektir.

MÜZE GELİRLERİ DEĞİŞİM ORANLARI: İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığ'na bağlı 10 müze ve örenyerinden elde edilen gelirlerin 2002- 2011 yıl aralığında İstanbul'da 4 kat, Ankara'da ise 4,9 kat artış gösterdiği, buna karşılık aynı oranın İzmir'de Bakanlığa bağlı 10 müze ve ören yeri özelinde **6 kat** artış olarak kayda geçtiği gözlenmektedir. Söz konusu değerlere Atatürk Müzesi, Ödemiş Müzesi, Tire Müzesi, Etnografya Müzesi ve Resim Heykel Müzesi dâhil değildir. Tüm verilerin toplandığı ve çağdaş müzecilik anlayışına paralel interaktif uygulamalarla katılım oranının artırılmaya çalışıldığı koşullar altında, anılan artış oranının daha da yüksek olacağı ortadadır.

ÖNEMLİ TURİZM AKSLARI ÜZERİNDEKİ LOKASYON: İzmir kenti, İstanbul ve Ankara ile kıyaslandığında, kentin deniz turizmi potansiyellerini müzecilik alanında hareketlenme yaratabilecek olan kültür turizmi ve kent turizmi ile bütünleştirebilecek bir lokasyona sahiptir.

KÜLTÜREL MİRAS BİLİNÇLENDİRME ÇALIŞMALARININ VARLIĞI: Çeşitli kamu kuruluşları (yerel yönetimler, rehberler odası vb.) işbirliğinde düzenlenen müze gezileri, kent tarihini konu alan atölye çalışmaları, yerel yönetimlerin kültür mirası yapılarını kentin sosyal ve kültürel yaşamına kazandırmak üzere yaptıkları yatırımlar bütün olarak kültürel miras konusunda bilinçlendirme sağlamaktadır. Kültürel miras konusunda bilinçli bir beşeri altyapının bulunması, atılabilecek stratejik adımları güçlendirici bir özelliğe sahiptir.

Müzecilik Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

MÜZE SAYILARININ ARTIRILMASI YÖNÜNDEKİ TEŞVİKLER: Kültür mirasına katılımın ve erişimin artırılabilmesi ve depolarda saklanmak zorunda kalına eserlerin değerlendirmeye açılması gibi temel bir gereklilik, müze sayılarının artırılmasını gerektirmektedir. Kamu sektörü olarak Bakanlık eliyle bir "mega-müze" kurulması son dönemde sıklıkla tartışılan bir öneri olarak gündemdedir. Ancak mega-müze türü uygulamalar, Bakanlık eliyle merkezi bir çözüm oluşturabilecek olmakla beraber, ilçeler bazındaki dağılım anlamındaki dengesizlik sorununu çözmemekte, bir başka deyişle, çeşitli temalarda çağdaş donanımlı müze uygulamalarına yönelik çeper ilçe ihtiyacını karşılamayacaktır. Çeper ilçelerde öncelikle kamu sektörü eliyle ve/veya desteğiyle çeşitli temalı müzelerin kurulması teşvik edilmelidir.

[333] İstanbul için kaynak: İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010; İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2008; Londra, New York, Paris, Shanghai ve Tokyo için kaynak: London: A Cultural Audit, GLA, London, 2008. İstanbul'da en çok ziyaret edilen müzeler sırasıyla Topkapı Sarayı; Ayasofya; Kariye Müzesi ,Arkeoloji Müzesi; Türk İslam Eserleri Müzesi olmuştur.

MÜZE ALTYAPISININ GELİŞTİRİLMESİ: Kentin kültürel miras alanları anlamındaki zenginliğinin ve sergilenen eserler ile depolarda bekletilen eserler arasındaki açığın varlığı sadece müze sayılarının artırılmasını değil, paralel olarak mevcut müzelerin yeni teknolojik araçlarla desteklenmesini gerektirmektedir. Gerekli ödenek ayrılmasına rağmen kamu kaynaklarının tümüyle kullanılamadığının görülmesi nedeniyle, söz konusu ödeneklerin doğrudan müze altyapısının geliştirilmesine aktarılması yönünde stratejiler teşvik edilecektir.

MÜZE İŞLETMECİLİĞİ: Yasal ve yönetsel yapılanmada yalnızca idari ve mali konuların değil, müze işletmeciliği üzerine yeni bir organizasyonel yapılanmanın değerlendirmeye alındığı çağdaş müzecilik anlayışının benimsenmesi ile özellikle kamu yönetimindeki kültür mirası alanları ve müzelere ait koleksiyonların, arşivlerin ve değerlerin farklı yorumlama çalışmalarına açılarak ziyaretçilerin ilgisinin çekilmesi sağlanabilecektir. Buna ek olarak Müzekart uygulamasının her müzeyi içerisine alacak şekilde geliştirilmesi katılım düzeyini artırıcı bir araç olarak ele alınabilecektir.

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK EĞİTİMLERİ: Müze çeşitliliğini sağlamak üzere özellikle Bakanlığa bağlı olarak hizmet veren müzelerde uluslararası düzeyde modern müzecilik faaliyetlerine yönelik gerekli eğitimlerin verilmesi, müze çalışanlarının çağdaş müzecilik anlayışını yansıtacak ve modern müzecilik çalışmalarını yürütecek teknik donanımda gerekli kadroların oluşturulması ve personele eğitimleri için düzenlemeler yapılması yoluyla müzecilik anlayışına yeni bir vizyon kazandırılması mümkün olabilecektir. Özellikle alt sektör olarak kültür eğitimi alanında İzmir'de ekonomik kümelenme görülmesi, bu anlamda kentin sahip olduğu potansiyelin gereğince yönlendirilmesini sağlayabilecektir.

MÜZE YÖNETİMİ: Bakanlığa ve resmi kurumlara bağlı müzelerin idare yetkisinin müze müdürlüklerine devredilmesi, idarenin yerinden zamanında müdahale etkisinin bulunması, her müzenin yıllık faaliyet raporlarının ve performans programlarının hazırlanması, ziyaretçi planlaması, etkinlik ve eğitim programlarının planlı bir şekilde sürdürülmesi gibi konularda müze yönetimi alanında yeni yapılanmaya gereksinim duyulmaktadır. Bu yapılanma içerisinde özel müzelerin desteklenmesi, mevzuatta gerekli değişikliklerin ve özendirici politikaların geliştirilmesi ve geçici sergilerin düzenlemesine yönelik olarak gerekli idari ve mekânsal düzenlemelerin yapılması gibi konular da dâhil edilmelidir.

Müzecilik Alanında Olası Öncü Projeler

EGE UYGARLIKLARI MÜZESİ (MEGA MÜZE) KURULMASI: Uluslararası düzeyde çağdaş donanıma sahip bir mega müzenin Bakanlık tarafından sıklıkla tartışılması, gerekli fizibilite çalışmaları anlamında altyapının kurulması için bir ilk adımın atıldığının göstergesi olarak düşünülebilecektir. Kurulacak mega-müzenin arkeolojik, etnografik ve tarihi eserlerin sergilenmesinde interaktif yöntemler içermesi stratejik temel olarak ele alındığı takdirde, kültür mirasına erişim ve katılım düzeylerini artırıcı bir etki yaratabilecektir.

TEMALI MÜZE OLUŞUMUNUN TEŞVİK EDİLMESİ: Kentin kültürel zenginliğinin yansıtıldığı birer değer alanı olarak müzelerin uluslararası düzeyde çağdaş donanımlı ve kentin yerel dinamiklerinin sunumunu sağlayacak şekilde çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bu sürecin teşvik edilmesi sonunda İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı hedefleri arasında da yer alan

"Tasarım Müzesi",[334] "İzmir Çağdaş Sanat Müzesi" gibi hedefler, bir yandan kentlinin gereksinim duyduğu önemli interaktif sergilerin kente gelmesini sağlayabilecek, diğer yandan da EXPO 2020 adaylığı gibi önemli mega-ölçekli etkinliklere imza atmaya soyunan kentin kültürel altyapısındaki önemli eksikliğin giderilmesini sağlayabilecektir. Ayrıca İspanya Barcelona'daki Poble Espanyol türü "Mimari Müze" projeleri veya çıkış noktasını 23 Nisan Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarından alan ve uluslararası ölçekte kurgulanabilecek bir "Çocuk Köyü" projesi olası öncü projelerden sadece birkaçıdır.

KÜLTÜRE KATILIMI ARTIRICI MERKEZLER AÇILMASI: Günümüzde birçok Batı kentinde "Edutainment" olarak ifade edilen ve 'eğlendirerek öğretim" ya da "öğreterek eğlendirme" gibi tarif edilebilecek olup sadece çocukların değil, daha büyük yaş katılımcıların da ilgisini çekebilen merkez oluşumları kentler içerisinde (kentsel/kırsal lokasyondan bağımsız olarak) çok önemli odaklar yaratmaktadır. Almanya'da Legoland, Europa Park, Kazakistan-Astana'da Ulusal İnteraktif Park, Fransa Strasbourg'da Le Vaisseau, Avusturya'da Haus de Natur, İsviçre'de Kindercity, Norveç'te Nordnorsk Vitensenter Tromsø gibi dünyanın çok farklı yerlerinde çok farklı temalarda birçok bilim ve çocuk müzesi oluşumunun olduğu ve söz konusu merkezlerde çeşitli temalar doğrultusunda eğlence ve eğitimin çok sayıda yaş gruplarına birarada verilebildiği gözlenmektedir. Türkiye'de de bu anlamda çeşitli hareketlenmeler olduğu, çeşitli kentlerde Masal Park (örn. Gaziantep) veya Bilim Merkezi (Eski Silahtarağa Elektrik Santrali, İstanbul) oluşumlarına rastlandığı görülmektedir. Kültüre katılımı artırma yönünde bazı çalışmaların İstanbul'da devlet-dışı özel sektör yönetimindeki müzelerde gerçekleştirilmeye, özellikle çocuklara yönelik eğitim ve yaratıcı katılım çalışmalarıyla müze ve miras merkezleri kapılarının daha geniş bir şekilde açılmaya başladığı ayrıca gözlenmektedir. Ancak İzmir'de kültüre bu anlamda katılımı artırma yönündeki çabalar oldukça kısıtlıdır. Özdemiş Belediyesi Bilim Merkezi ile Bahçeşehir Koleji Bilim Müzesi haricinde bir merkez oluşumu bulunmamakta olup anılan merkezlerin rekabet edebilirlik koşulları ise kısıtlılık içermektedir. İzmir kentinin gelecek vizyonunda bilim-eğlence temalı yeni interaktif donanımlı merkezlerin yer alması, kente önemli çekim odakları kazandırabilecektir.

SANAL MÜZE OLUŞTURULMASI: Kentin sanatsal – kültürel varlığının paylaşılabilirliğinin artırılması amacıyla ve sergilenemeyen çok sayıda eserin bulunduğu düşüncesiyle mevcut envanterin bilgisayar ortamına aktarılarak sanal müze yaratılması önerisi ilk olarak İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı eylem önerilerinden biri olarak gündeme gelmiştir. Sanal müze kurulması gibi bir çaba ile İzmir'in kültürel mirasına katılım konusunda bugünkü düzeyin çok üstüne çıkılabilecek ve çok farklı boyutlarıyla kentin kültürel değerleri paylaşıma açılabilecektir.

MÜZECİLİK KONUSUNDA BİLİMSEL ETKİNLİKLER DÜZENLENMESİ: İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı'nda çağdaş müzecilik konusunda sürdürülen tartışmalar kapsamında daha somut adımların atılmasına yardımcı olmak üzere çeşitli etkinliklerin de organize edilebileceği dile getirilmiştir. Bu doğrultuda özel müzecilik ve koleksiyonerlik alanında yerel yönetimlerin yönlendirmesiyle çalıştay ve sempozyum düzenlenmesi bir eylem çerçevesi olarak belirlenmiştir. Özellikle özel müzecilik alanındaki girişimlerin görsel sanatlar alanına doğrudan katkıları olabileceği düşünülmektedir.

[334] Tasarım Müzesi önerisi 2009 yılında düzenlenen İzmir Tasarım Forumu'nun önerileri arasında da yer almaktadır.

MÜZE TASARIMINA İLİŞKİN İLKELER: Müzelerin doğrudan dışa dönük, çok katılımlı bir çerçeve çizebilmesi için müze mekânın dört yaşam alanını içermesinin sağlanması önerilebilecektir: i.Halka açık alanlar (resepsiyon, sergi salonları, satış alanları, temel ihtiyaçlar, kafeterya gibi); ii. Halka yarı açık alanlar (toplantı salonları, atölyeler, kütüphane gibi); iii. Yarı özel alanlar (uzmanlara da açık arşiv, belge salonları gibi); iv. Özel alanlar (ofisler, laboratuarlar, depolar gibi). Ayrıca sergi tasarımında nesnelerin anlaşılabilirliğinin bilgi aktarımı (sergilenen koleksiyon nesneleri ile ilgili yalnızca envanter bilgileri ile sınırlı kalmayan işlevlerine, geldikleri ortama, yapılış nedenlerine ilişkin ziyaretçi tarafından anlaşılabilecek açıklamalar öncelikli olması) ve sergi tasarımını (sergideki nesneleri daha anlaşılır kılmaya, öne çıkarmaya ve koruma koşullarını sağlamaya yönelik tasarımlar) içeren ikili bir yöntemle sağlanmasını içeren bir kurgu benimsenebilecektir.

6.2.2. Kütüphanelere İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Kütüphaneler anlamındaki değerlendirmeler öncesinde, anılan kültür alanının ağırlıklı olarak kamu sektörü yönlendirmesi ve yatırımlarıyla gerçekleşen bir yapıya sahip olduğu, dolayısıyla geleceği ilişkin sorun tespitleri ve çözüm önerilerinin yine ağırlıklı olarak kamu sektörü üzerinden kurgulanması gerektiği belirtilmelidir.

Kütüphanecilik Alanındaki Temel Sorunlar

KULLANICI ORANLARI: Nüfusa oranlı olarak bakıldığında İzmir'de halk kütüphanesi kullanıcıları oranının kent nüfusunun 2011 itibariyle %7,6'sına karşılık geldiği, ancak geçmiş döneme referansla bakıldığında 2002'de aynı oranın %13,3, 2007'de ise %9,7 olarak kayda geçtiği görülmektedir. Söz konusu oranlar, halk kütüphanelerine yönelik talebin azaldığı, kütüphanelerin gerek çeşitli işletme sorunları nedeniyle, gerekse yeniçağın teknolojik altyapısına oranlı gelişme gösterememiş olmaları nedeniyle talep azalması sorunu yaşadıkları gözlenmektedir.

ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANECİLİK UYGULAMALARI: Her türlü bilgi kaynağını bünyesinde barındıran, belirli bir sisteme göre düzenleyen ve bu kaynaklardan yararlanılması için hizmet veren kültürel ve kamusal mekânlar olarak tanımlanan kütüphanelerin günümüzde teknolojik altyapı olanakları ile birlikte düzenlenmiş teknolojik merkezler olarak hizmet veren örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır. Birçok kent yeni yatırımları arasında "Biblio-tekh" ya da "Mediatecques" adları altındaki kütüphane yapılarını eklemektedir. Kütüphane yapılarının "her türlü bilgi kaynağı"nı içeren yapılarına çağın getirdiği teknolojik altyapının İzmir halk kütüphaneleri özelinde yeterli düzeye erişmediği gözlenmektedir.

KÜTÜPHANELERİN YETERLİ ÇEŞİTLİLİKTE OLMAMASI: Günümüzde kütüphanecilik alanında verilen hizmet yoğunluğuna göre belirli bir uzmanlaşmaya sahip olan kütüphaneler bulunmaktadır. Ülke için önemli tarihsel arşivlere ve çok değerli kaynaklara sahip olan ve basılan tüm yayınların birkaç nüshasının mutlaka gönderilmesinin zorunlu olması dolayısıyla çok büyük bir veri kaynağı sunan **milli kütüphaneler**, bir ya da birden fazla belirli konularda derinlemesine kaynaklar bulunduran **araştırma kütüphaneleri**, kitapların ve/veya dokümanların dışarıya verilmediği, ancak kütüphane mekânında kullanıma izin verilen

referans kütüphaneleri, tüm kentlilerin kullanımına açık hizmet veren **halk kütüphaneleri**, belirli alanlarda uzmanlaşmış kaynakların, akademik kesimlerle paylaşımını içeren ve ilgili eğitim kampüslerinde konumlanan **üniversite kütüphaneleri** (akademik kütüphaneler), genellikle halk kütüphanelerinin bir bölümü olarak hizmet veren ve çocukları okumayı sevdirmek ve çeşitli etkinlik ve kurslarla bu yöndeki ilgiyi artırmayı amaçlayan **çocuk kütüphaneleri** ve son olarak çeşitli özel sektör kurum ve kuruluşlarının belirli temalar özelinde hizmete sundukları **özel kütüphaneler**in bu anlamda genel sınıflamayı oluşturmaktadır. İzmir'de Milli Kütüphane ve halk kütüphaneler ve üniversite kütüphaneleri haricinde ihtisaslaşmış diğer tür kütüphanecilik hizmetlerinin bulunmadığı gözlenmektedir.

KÜTÜPHANE SAYISI VE DAĞILIMI: İzmir'de halk kütüphanesi sayısı 2002 yılında 44 kütüphaneden 2011 yılında 38 kütüphaneye düşmüş olup, bu azalma önemli bir altyapı sorununa da işaret etmektedir. 2011 yılı itibariyle merkez ilçe olmadığı halde halk kütüphanesi bulunmayan Güzelbahçe, Karaburun ve Kınık ilçeleri kütüphane hizmeti anlamında sıkıntılar yaşamaktadır. Menderes ve Seferihisar'da halk kütüphanesi bulunmamakta, ancak belediye kütüphaneleri gerekli ihtiyacı karşılamaya çalışmaktadır.

KÜTÜPHANECİLİK HİZMETLERİNİN YETERSİZLİĞİ: Halk kütüphaneleri kütüphanecilik hizmetlerini tüm kentliye ulaştırmayı amaçlayan bir yapıya sahip olmakla beraber kamu eliyle gerçekleştirilen hizmetlerde belirli yetersizlikler bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre İzmir'de Hatay Bedia Demirayak Halk Kütüphanesi, Ödemiş İlçe Halk Kütüphanesi, Kaymakçı Halk Kütüphanesi, Bayındır İlçe Halk Kütüphanesi, Şirinyer Halk Kütüphanesi, Mordoğan Halk Kütüphanesi, Selçuk İlçe Halk Kütüphanesi gibi kütüphanelerde kütüphanecilik hizmetlerini yetersiz olduğu sorumlu kuruluş raporlarında[335] sorun tespiti olarak geçmektedir. Benzer şekilde bina ihtiyacı bulunan ve şartları düzeltilmesi gereken Tire İlçe Halk Kütüphanesi, Menemen Seyrek Halk Kütüphanesi gibi örneklenebilecek kütüphaneler bulunmaktadır. Ayrıca Gezici Kütüphane hizmeti verilebilmesi için gerekli altyapı eksikliği ifade edilen bir diğer sorun alanını oluşturmaktadır. İzmir'de Urla Barbaros Kütüphanesi'nin de personel yetersizliği nedeniyle kapanmış olması bu alandaki sorunların boyutunu göstermektedir.

Kütüphanecilik Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

KÜTÜPHANE SAYILARI: İzmir'de 2002 yılında 44 olan halk kütüphanesi sayısı 2011 itibariyle 38 halk kütüphanesi olarak kayda geçmiştir. Aynı dönem aralığında Ankara'da 38 olan kütüphane sayısı 42'ye çıkmış, İstanbul'da ise 44 olan kütüphane sayısı 36'ya inmiştir. Bu değerler üzerinden bakıldığında İzmir'in halk kütüphaneleri sayısı itibariyle nüfus değerleri de dikkate alındığında İstanbul'un çok önünde olduğu, ancak Ankara'daki potansiyeli geçemediği gözlenmektedir.

KÜTÜPHANE KULLANICI SAYILARI: İzmir'de 3.965.232 olarak kayda geçen 2011 kent nüfusu içerisinde 303.094 kişi halk kütüphanelerinden yararlanıyor görünmektedir. Ancak il nüfusu içerisindeki kütüphane kullanıcısı oranı 2002-2011 arasında %13,3'ten %**7,6**'ya düşmüştür. Üç il içerisinde kent nüfusu içerisinde kütüphane kullanıcısı oranı en düşük olan il İstanbul

[335] İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2012 Haziran Brifing Raporu'nda söz konusu sorunlara detaylı olarak yer verilmektedir. Detaylı bilgi için Bknz. İzmir'de Tasarım İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri Ek Raporu.

olarak kayda geçtiği ve 2002-2011 arasında bu oranın %3,4 - **% 3.00** değerleri arasında değiştiği gözönünde bulundurulduğunda İzmir'in İstanbul'a göre çok daha avantajlı ve ileride olduğu öne sürülebilecektir. Ancak İzmir her ne kadar oransal olarak İstanbul'dan daha iyi kullanıcı sayısı oranlarına sahip olmaktaysa da, Ankara'daki değerlerin oldukça gerisinde kaldığı gözlenmektedir, çünkü Ankara'da kütüphane kullanımının nüfusa göreli oranlarının en yüksek olduğu ve 2002-2011 döneminde %10,7'den **%12,8**'e artış gösterdiği tek il olarak öne çıkmaktadır. Diğer ülke metropolleri ile karşılaştırıldığında 2008 yılı verilerine göre[336] kamu kütüphaneleri sayısı İzmir'de 43, İstanbul'da 59, ancak Londra'da 395, NewYork'ta 255, Paris'ta 303, Shangai'de 248, Tokyo'da ise 369'dur. Bu tablo içerisinde 100.000 kişiye düşen kamu kütüphanesi sayısı İstanbul'da 0,46 iken İzmir'de **1,13**'tür, ancak Londra'da 5, New York, Paris ve Tokyo'da 3, Shangai'de ise 1'dir. Son olarak kamu kütüphanelerinden yıl içinde ödünç alınan kitap sayısı İzmir'de (sadece halk kütüphaneleri olarak) 136.068 iken, İstanbul'da 185.692 olarak kayda geçmiştir, ancak Londra'da 38 milyon, New York'ta 15 milyon, Shangai'da 11 milyon ve en son Tokyo'da 48 milyon kitap olarak 2008 yılı verilerini oluşturmaktadır. Bu tablo içerisinde kent ve ülke olarak kütüphane kullanımına ilişkin kıyaslama yapılabilecek bir kullanım yoğunluğunun olmadığı ortadadır.

KÜTÜPHANELERDE ÇALIŞAN SAYILARI: İzmir'de kütüphane çalışanları 2002'de 44 kütüphanede toplam 160 kişi iken, 2011 yılına gelindiğinde bu sayı **128**'e düşmüş görünmektedir. İstanbul'da kütüphane sayısı 2002 yılında 44'ten 36'ya düşmesine karşın kütüphanecilik alanında çalışan sayısının 211'den **234**'e çıktığı gözlenmektedir. Ankara'da ise 2002 yılında 38 kütüphanede çalışan kişi sayısı 215 iken, 2011'de 42 kütüphanede **212** kişi çalışıyor görünmektedir. İller arasında çalışan sayısı değerleri kıyaslandığında İzmir'in çok ciddi oranda çalışan sayısı yetersizliği sorunu ile karşı karşıya olduğu, diğer iki ile kıyasla kamu sektöründe İzmir kütüphanelerine gerekli kadro tahsisinin yapılmadığı ortaya çıkmaktadır.

KÜTÜPHANE ÇEŞİTLİLİĞİ: İzmir'de halk kütüphanelerinin kapandığı ilçelerde belediye kütüphanelerinin hizmet vermeye başlaması ile ve ayrıca özel sektör veya devlet eliyle açılan her yeni üniversite ile kente yeni kütüphaneler kazandırılmaktadır. Bunun anlamı her ne kadar halk kütüphaneleri oranlarında ve kullanıcı sayılarında düşüş gözlenmekte ise de, üniversite kütüphaneleri ile belediye kütüphanelerinin söz konusu açığı kapatmak adına altyapı getirdikleri gözlenmektedir. Özellikle üniversite kütüphaneleri ayrıca uluslararası veritabanlarına açık olmak gibi önemli bir hizmetin de sağlayıcısı konumundadırlar.

MİLLİ KÜTÜPHANENİN VARLIĞI: İzmir Milli Kütüphanesi 'Milli' adı verilen ilk kütüphane olmasının yanısıra sivil toplum girişimi ile kurulan ilk kütüphane olma özelliğini de taşımaktadır. Ankara'daki Milli Kütüphane ya da İstanbul'daki Beyazıt Devlet Kütüphanesi gibi kentin en büyük kitap ve bilgi birikimi[337] olarak sahiptir. Neo-Klasik Türk Mimarisi

---

[336] Londra, New York, Paris, Shanghai ve Tokyo için kaynak: London: A Cultural Audit, GLA, London, 2008; İstanbul için kaynak: Aksoy, Enlil, (2010) İstanbul 2010 Kültür Ekonomisi Envanteri; İzmir için kaynak: TÜİK, Kültür İstatistikleri, 2008.

[337] 2009 yılı itibariyle kütüphanede 670.000 adet kitap, 4800 adet dergi, 7400 adet gazete bulunmaktadır. Arapça, Türkçe, Farsça dillerinde yaklaşık 4000 eser içeren bir yazma eserler koleksiyonu mevcuttur. Koleksiyondaki eserler arasında yer alan Enveri'nin Düsturname'si (1464-1465) özellikle önemlidir. Katip Çelebi, Cihannüma adlı eserinin İbrahim Müteferrika tarafından basılmış ilk baskısı, Aristo'nun 1531 tarihli Gutenberg basımı eseri, çok değerli 72 adet Kur'an-ı Kerim bu koleksiyon içinde yer alır. Detaylı bilgi için Bknz. İzmir'de Müzeler ve Kütüphaneler İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri Ek Raporu.

ekolünün İzmir'deki önemli bir simgesidir ve Türkiye'de kütüphane olarak planlanmış az sayıdaki yapılar arasındadır. Kentin bu özelliklere eşdeğer bir başka kültür mirasının bulunmaması, Milli Kütüphane'nin kentin önemli potansiyelleri arasında değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Kütüphanecilik Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

KÜTÜPHANECİLİK ALANINDA YENİDEN YAPILANMA: İzmir'de kütüphanelerin etkin ve verimli kullanılmasına yönelik olarak yeni yönetim mekanizmalarının geliştirilmesi kentin kültüre katılımını artırıcı bir strateji olarak önemlidir. Kütüphane sayısının artırılmasına yönelik olarak hem merkezi yönetim, hem de yerel yönetim tarafından kaynak sağlandığı, kütüphane personeli sayısının artırılarak personelin kütüphanecilik eğitimi almış personellerden oluşturulmasına özen gösterildiği ve gerekli eğitimlerin verildiği, bu amaçla gerekli yasal düzenlenmenin oluşturulduğu ve gerekli ödenek aktarımının sağlandığı koşullar altında kütüphanelerin kentin kültür altyapısındaki yerlerinin daha asal hale geleceği açıktır.

KÜLTÜR-EKSENLİ DÖNÜŞÜM ALANLARINDA KÜTÜPHANE YATIRIMLARINA YER VERİLMESİ: Günümüzde birçok batı kentinde büyük ölçekli ve kültür-eksenli kentsel dönüşüm projeleri gerçekleştirilmektedir. Kentlerin içerisinde zaman içerisinde terk edilmiş ve artık üretimin devam etmediği atıl kalmış endüstriyel miras alanlarında ya mevcut endüstriyel kültür mirası yapılarının dönüşümünü ya da yeni yapıların yapılmasını içeren bir kurguda kütüphane kullanımlarının da diğer kültürel işlev alanlarının yanında asal bir yere sahip olduğu ve kentlilerce de yoğun olarak kullanıldıkları gözlenmektedir. Bu eğilimden İzmir kenti için de örnek alınabilecek stratejilerden söz edilebilir. Buna göre, İzmir'de liman arkası bölgede tıpkı Havagazı Fabrikası'nın bir kültürel tesis olarak kente kazandırılmış olması gibi, çevresinde yer alabilecek sosyal, kültürel ve ticari birimlerin içerisinde mevcut veya öneri bir yapının da kütüphane olarak kullanımının önemli bir kültür yatırımı olarak düşünülmesi söz konusudur. Bunun için mekân tasarımında ve kalitesinde UNESCO düzeyinde bir standart kazandırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması da gerekecektir.

Kütüphanecilik Alanında Olası Öncü Projeler

KÜTÜPHANECİLİK HİZMETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ: Kütüphanelerin tüm kentlinin kullanımına açık olan, gereksinim duyanların **çalışma ve araştırma amaçlı** olarak uzun süreli kullanabilecekleri ve **sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetlerde bulunulan mekânlar** haline dönüştürülmesi katılım oranlarını artırabileceği gibi, kentin kültürel altyapısına önemli bir katkı sağlayabilecektir. Günümüzde kentlilerin kablosuz internet ağlarının varlığı nedeniyle çalışmak amaçlı olarak İzmir'in belirli ticari mekânlarında vakit geçirmekte olduklarının gözlendiği, böyle bir gözlemin ise kütüphane hizmetleri açısından bir potansiyel olarak görülebileceği belirtilmelidir. Diğer taraftan kütüphanecilik hizmetleri yetersiz olan Hatay Bedia Demirayak Halk Kütüphanesi, Ödemiş İlçe Halk Kütüphanesi, Kaymakçı Halk Kütüphanesi, Bayındır İlçe Halk Kütüphanesi, Şirinyer Halk Kütüphanesi, Mordoğan Halk

Kütüphanesi, Selçuk İlçe Halk Kütüphanesi'ne öncelik verilerek tüm kütüphanecilik hizmetlerine ortak bir standart kazandırılması gerekmektedir.

KÜTÜPHANE ALTYAPISININ VE DONANIMININ GELİŞTİRİLMESİ: Altyapı yetersizlikleri nedeniyle geçmiş süreçte kapatılmış olan kütüphanelerin mevcut donanımlarının değerlendirilmesi ve bu amaçla bir ilk örnek olarak Urla Barbaros Kütüphanesi'ne personel ataması yapılarak yeniden kullanıma açılması önerilebilecektir. Diğer yandan kültür alanına tahsis edilen birçok kamu kurumu kaynağının, anılan bütçe dönemi içerisinde kullanılmayarak devrini gerektiren bir yapının, mevcut problemlerin çözümü için yeniden yapılandırılması da gerekmektedir. Donanım açısından ise kütüphanelerde en son yayımı yapılan görsel, işitsel materyal, kitap v.b. materyallerin kısa sürede satın alınarak okuyucu hizmetine sunulması ve bunun için Kültür ve Turizm Bakanlığı ve İzmir il Özel İdaresi bütçesinden nüfusa uygun ödeneğin mutlaka ayrılması ivedilik içeren bir proje olarak değerlendirilebilecektir.

KÜTÜPHANELERDE HALKA İLİŞKİLER BİRİMLERİNİN KURULMASI: Kütüphane istatistiklerinin diğer kentlerle kıyaslamalı olarak İzmir'e ilişkin ortaya koyduğu değerler, kültüre katılım anlamında kütüphanecilik alanında belirli atılımların gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Bu amaçla, kentlilerin kütüphane kullanımlarını artıracak, kütüphanelerin birer kültür odağı haline gelmesini sağlayacak koşullar altında halkla ilişkiler biriminin oynayabileceği rolün büyük olacağı kabul edilmektedir. Kütüphanelerde gerçekleştirilecek türlü etkinliğin yıllık bir program dâhilinde çeşitlendirilerek düzenlenmesi, performans programlarının hazırlanması ve katılımın artırılması amacıyla duyuruların yapılması için de halka ilişkiler biriminin önemi bulunmaktadır. Gezici kütüphane organizasyonları da aynı çerçevede gerçekleştirilebilinir.

DİJİTAL KÜTÜPHANECİLİĞİN OLUŞUMU: Her bir kütüphanenin ortak veri tabanından organize edildiği dijital kütüphaneciliğin oluşturulması kütüphanecilik alanında bir öncü proje olarak önerilebilir. İzmir'de mevcut tüm kütüphanelerin ortak bir veri tabanına kavuşturulması, kütüphaneler arası işbirliği yapılmasına da olanak tanıyabilecektir.

ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ KURULMASI: İzmir kütüphanelerinde doğrudan çocuklara yönelik, onlara kitaplar ve diğer dokümanlar üzerinden erişebilecekleri bilgi dünyasını sevdirecek çocuk kütüphaneleri, mevcut kütüphaneler içerisinde birer alt bölüm olarak ve/veya ayrıca ihtisaslaşmış bir kurum/kuruluş olarak açılabilecektir. Günümüzde çok sayıda yerel ve/veya yabancı yayınevinin çocuklara yönelik geliştirdiği yayın serileri (kültür yayınları, bilim yayınları, doğa serileri vb.) görsel ve interaktif destekli olarak gelişim göstermekte, ancak söz konusu yayınlara erişim maliyet sorunları nedeniyle kısıtlı olmaktadır. Çocuk kütüphaneleri yoluyla gerek çağdaş yayın kalitesine sahip birçok kitap ve belgeye erişim mümkün olabilecek, gerekse anılan kurum çatısı altında çeşitli kurs eğitimleri, eğitici deneyimlere olanak tanıyıcı etüt çalışmaları, atölyeler, seminerler ve diğer bilimsel-akademik ve eğiterek-eğlendirici çalışmalar gerçekleştirilebilecektir.

6.2.3. Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Kültüre katılım konusu, müzeler ve kütüphanelerin ötesinde kültürel etkinliklere katılım boyutu iler de ele alındığında kültür merkezlerinin ağırlıklı olarak yerel yönetimlerin eliyle

kente kazandırıldığını, bu anlamda son dönemde yerel yönetimlerin önemli başarılar kayda geçtiğini gözlemek mümkündür. Bu yönüyle İzmir'in hemen her ilçesinde açılan kültür merkezleri tiyatro gösterileri, bilimsel etkinlikler (panel, seminer, sempozyum, konferans vb.), çocuklara yönelik etkinlikler, konserler, okumalar, edebiyat sohbetleri, film gösterimleri türü birçok kültür aktivitesini kapsayan zengin bir içeriğe sahiptir. Dolayısıyla sayıca az kültür merkezlerinin yanında genel olarak kültür ve sanat merkezlerinin yerel yönetimler eliyle kente kazandırılan kültür mekânları ve etkinlikleri olduğunu söylemek yanlış bir tespit olmayacaktır.

Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Temel Sorunlar

KÜLTÜR MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL DAĞILIMI: İzmir'de 2011 itibariyle yerel yönetimlere bağlı 38 adet kültür merkezi, 3 kültür-anı evi, 12 açıkhava tiyatrosu, yine yerel yönetimlere bağlı olarak yapım aşamasında bulunan 12 kültür merkezi, üniversitelere bağlı 2 kültür merkezi, konsolosluklara bağlı 3 kültür merkezi, özel kuruluşlara bağlı 17 kültür merkezi bulunmaktadır.[338] Tüm merkezlerin toplamı böylelikle 12'si inşa aşamasında olmakla beraber **75 kültür merkezi** olarak kayda geçmektedir. Ancak Bayındır, Bergama, Beydağ, Çeşme, Dikili, Güzelbahçe, Karaburun, Kınık, Kiraz, Seferihisar, Selçuk ve Torbalı olmak üzere toplam 12 ilçede belediyelere bağlı hizmet veren kültür merkezi bulunmadığı gözlenmektedir. Diğer taraftan iklimsel olarak İzmir ilinin açıkhava tiyatrosu kullanımı için oldukça elverişli olduğu ve birçok etkinliğe katılımın açıkhava tiyatroları ile artırılabileceği düşünüldüğünde Bayındır, Bergama, Beydağ, Dikili, Foça, Karaburun, Kınık, Kiraz, Menderes, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı ve Urla olmak üzere toplam 20 ilçede belediyelere bağlı açıkhava tiyatrosu bulunmadığı görülmektedir. Özel sektör eliyle kente kazandırılan kültür merkezleri açısından bakıldığında ise kent merkez ilçeleri dışında kalan belediyelerden yalnızca Selçuk'ta 2, Kemalpaşa, Urla ve Bayındır'da birer kültür ve sanat merkezi bulunduğu gözlenmektedir. Nihai olarak Aliağa, Selçuk ve Seferihisar'da 2'şer, Torbalı, Menemen ve Bergama'da 1'er adet olmak üzere 9 adet kültür ve sanat merkezinin yapımı devam ettiği gözönünde bulundurulduğunda Karaburun, Kınık, Kiraz, Beydağ ve Dikili'de herhangi bir kültür merkezinin bulunmaması kültür etkinlikleri adına önemli bir gereksinime işaret etmektedir.

KÜLTÜR MERKEZİ GEREKSİNİMİNİN STANDART OLARAK KABULÜ: Kültür merkezleri bulundukları yörenin sosyal ve kültürel etkinliklerinin karşılanmasına yönelik olarak tasarlanan kültür etkinlik mekânlarıdır. Bulundukları yörenin gereksinimleri, söz konusu merkezlerle karşılanabilecek ihtiyaç programını doğrudan belirleyici olmalıdır. İzmir'de konumlanan kültür merkezi yapılarının çok amaçlılık sistemine göre tasarlandığı görülmektedir. Ancak belirli kültür faaliyetlerine uygun yeni önerilerin içerildiği kültür yapılarına rastlanmamaktadır.

KÜLTÜR MERKEZİ KULLANIM İSTATİSTİKLERİ: İzmir'de kültür merkezleri bünyesinde gerçekleştirilmekte olan etkinliklere ilişkin etkinlik sayıları ve kullanıcı sayıları türü istatistikî

[338] Kültür mekânlarına İzmir'deki üniversitelerde bulunan salonlar da eklenebilecek olmakla beraber, kültür merkezleri genel toplamına bunlar içerisinde sadece kamu kullanımına açık olan DEÜ Sabancı Kültür Sarayı ile EÜ Atatürk Kültür Merkezi'ni dâhil etmek gerekmektedir.

bilgiler düzenli olarak tutulmamaktadır. Etkinlik sayılarına Belediye Faaliyet Raporlarından ulaşılabilmekle birlikte, yıllar içerisindeki etkinlik sayılarının türleri ve oransal değişimleri gibi toplu bir veritabanı oluşumu söz konusu değildir.

Kültür ve Sanat Merkezleri Açısından Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

KÜLTÜR MEKÂNI SAYISINDAKİ ARTIŞ: İzmir'de 41 adet kültür merkezi, 12 adet açıkhava tiyatrosu, 14 adet 2012 itibariyle yapım aşamasında bulunan kültür merkezi, 3 adet konsolosluklara bağlı kültür merkezi, 2 adet üniversitelere bağlı kültür merkezi ve 17 adet özel kurum ve kuruluşlara bağlı kültür ve sanat merkezi bulunmaktadır. Toplamda (14'ü inşaat aşamasında) 65'i yerel yönetimlere bağlı olmak üzere **75 adet kültür mekânı**nın kente kazandırılmasına ilişkin en büyük hızlanma ise son 5 yılda gerçekleşmiştir. Sadece İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde 2007 yılında 23 olan kültür merkezi sayısı 2012 yılına gelindiğinde **2,5 kat** artarak 58'e çıkmış durumdadır. Bu ivmelenmeye kültürel etkinlikler için kullanılan 21 adet çok amaçlı salon da eklenebilecektir. Kültür merkezi sayısındaki bu artış, kültüre katılım ve erişim anlamında gözle görülür bir fark yaratma potansiyelini yansıtmaktadır.

YEREL YÖNETİMLERE BAĞLI KÜLTÜR MERKEZİ MEKÂNSAL ALTYAPISI: İzmir'de sadece yerel yönetimlere bağlı kültür merkezi sayısı **41**, açıkhava tiyatrosu sayısı **12**, koltuk kapasitesi ise 11455 kapasiteli salon ve 30722 koltuk kapasiteli açıkhava tiyatroları olmak üzere **42177**'dir. İstanbul'da ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kurum ve kültür merkezlerinde gösteri sanatları için kullanılabilecek tiyatro salonu ve çok amaçlı kültür merkezi sahnelerinin sayısı 2010 yılında **61**'i bulmuş olup, koltuk kapasitesi **19.993**'tür. Ankara'ya ilişkin kültür merkezi istatistiklerine erişilememiştir. İstanbul ile kıyaslamalı bakıldığında 2011 verisi olarak İzmir'deki koltuk sayısının 2010 verisi olarak İstanbul'dan fazla olduğu görülmektedir. Nüfusa oranlayarak bakıldığında 100.000 kişi başına düşen koltuk sayısı İzmir'de 2011 verileri üzerinden **0,01** iken, İstanbul'da 2010 verileri üzerinden aynı değer **0,0014**'tür. Bu açıdan İzmir İstanbul'un 7 katı oranında koltuk sayısı olarak şanslı görünmektedir. Ancak İstanbul'da 2010 verileriyle belediyeler tarafından düzenlenen etkinliklere katılımlar ile yaklaşık 3,5 milyon kişiye ulaşıldığı tespit edilebilmekle beraber, İzmir'de kullanıcı istatistiklerinin tutulmasına ancak 2012 yılında başlanmıştır. Buna göre eldeki tek veri İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı kültür ve sanat merkezlerindeki etkinliklere katılım sayısının 2012 yılında 282.460 olarak kaydedilmiş olmasıdır. Ancak İzmir Büyükşehir Belediyesi etkinlikleri toplam yerel yönetim etkinlikleri içinde sadece belirli bir oranı sergilemektedir. Ayrıca özel kuruluşlar ile üniversiteler tarafından da işletilen kültür merkezleri de mevcuttur.

ÇOK AMAÇLI SALONLARIN KÜLTÜR MEKÂNI OLARAK KULLANIMI: Yerel yönetimlerin kültür mekânı altyapısını güçlendirme konusundaki stratejilerinin ortak olduğu, salt merkez ilçelerde değil, çeper ilçelerde de yatırımların gerçekleştiği görülmektedir. İlçe ve belde belediyelerinde ayrıca kültür ve sanat faaliyetleri için de kullanılabilecek "Çok Amaçlı Salonlar" yapımının 2008 yılı sonrasında oldukça hızlandığı görülmektedir. Bu amaçla çeşitli ilçe/belde belediyelerinde (Yukarı Kızılca, Bağyurdu, Armutlu, Canlı, Çırpı, Helvacı, Emiralem, Koyundere, Seyrek, Bağarası, Gümüldür, Çaybaşı, Ayrancılar, Görece, Ulukent, Yeni Foça, Yelki, Ören, Ulucak, Asarlık ve Özdere) 21 salonun yapıldığı gözlenmektedir. Salonlarda açılıp kapanabilen teleskopik tribünler sayesinde sahne ve spor salonunun iç içe tasarlanmış olması

nedeniyle, sportif aktivitelerin yanısıra türlü kültür ve sanat etkinlikleri için uygun bir mekân sunumu sağlanmaktadır.

Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Uzun Vadeli Olası Stratejiler

YENİ KÜLTÜR MERKEZİ YAPILMA KRİTERLERİNİN BELİRLENMESİ: Son dönemde kültür merkezi sayısındaki gözle görülür artış bir yandan yerel yönetimler eliyle kente kazandırılan merkezlerin tam teşekküllü sahneleri, sinema salonları, galerileri, eğitim odaları, soyunma ve prova odaları, fuayeleri, büro mekânları, seminer odaları ile bulundukları bölgede birer **kültür ve eğitim odağı** işlevi görmelerini sağlarken, diğer yandan yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde altyapı yatırımlarına kıyasla daha görünür olan kültürel faaliyetleri ve mekan yatırımlarına yöneldiklerini ve bu merkezleri kentlileri kente entegre etme amaçlı kullandıkları hususunu kanıtlamaktadır. Ancak yeni kültür merkezleri projelendirilirken maliyetler ve ihtiyaçlar arasında bir denge kurulmalıdır. Yeni kültür merkezlerinin yapılacağı İzmir il ya da ilçelerinin nüfusu, kültürel, sosyal ve tarihi yapısı ve buna bağlı olarak ihtiyaç duyulan aktivitelerin nitelikleri belirleyici kriterler olmalıdır. Karaburun, Kınık, Kiraz, Beydağ ve Dikili'de yapılabilecek kültür merkezlerine ilişkin olarak söz konusu kriterler belirleyici olabilecektir.

KÜLTÜREL/SANATSAL İŞLEV ÖLÇEĞİ – KÜLTÜR MEKÂNI DENGESİ: Kültür merkezleri günümüzde "çok amaçlı" programları nedeniyle bir yandan çok geniş bir kullanım yelpazesine olanak tanımakta, diğer yandan ihtisaslaşmış ve ölçek olarak farklılaşması gerekli kimi kültür faaliyetlerine yönelik mekân sunumunda gerekli ihtiyacın tam anlamıyla karşılanamamasına neden olmaktadır. Yerel yönetimlere bağlı kültür merkezleri ağırlıklı olarak belediyelerin genellikle ücretsiz veya çok düşük ücretler dâhilinde sundukları tiyatrodan resime kadar pekçok farklı alana yayılmış sosyal ve kültürel faaliyetlere ev sahipliği yapmakta, ancak hizmet çapları ağırlıklı olarak ilçe sınırları ile sınırlı kalmaktadır. Diğer taraftan, İzmir gibi bir kentin ilçeler ölçeğinde hizmet veren kültür merkezlerinin ötesinde il ölçeğinde hizmet verebilecek ve çeşitli kültür alanlarında özel altyapı – donanım imkânları sunan mekânlara gereksinimi söz konusudur. Bu anlamda yakın geçmişte atılan kimi adımlar önemlidir. Örneğin Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi (AASSM) bu tür bir gereksinimle İzmir Devlet Senfoni Orkestra'sının gereksinim duyduğu bir altyapıya sahip olacak şekilde planlanmış, tasarlanmış ve uygulanmıştır. Benzer şekilde, İzmir Büyükşehir Belediyesi Opera Binası projesinin kente kazandırılması için de Mart 2010 itibariyle bir mimari yarışma sonuçlandırılmıştır. Kent içerisinde belirli kültür mekânlarının "Konser Salonu" ya da "Opera ve Bale Salonu" gibi ayrışması tüm kent ölçeğine hizmet verebilecek kültür mekânlarının kültürel faaliyetler özelinde değerlendirilmesini sağlayabilecektir. Diğer taraftan, belirli büyük ölçekli kutlamalar söz konusu olduğunda kamusal alanların etkinlik mekânlarına dönüşmesi de söz konusudur. Son dönemde belirli bir amaca göre herhangi bir kamusal mekânın da sahneye dönüştürülerek gösteriye uygun hale getirildiği örnekler giderek çoğalmaktadır. Ancak, kent ölçeğinde kutlanması gereken belirli özel günlere yönelik olarak yüksek kapasiteli salonlara duyulan ihtiyaç bakidir.

Yeni kültür merkezi kurulmasına yönelik stratejik tercih, kültür merkezlerinin ilçe ölçeğinde yerel kültürel-sanatsal-sosyal etkinliklere hitap edecek şekilde planlanırken, il ölçeğinde belirli işlevlere göre ayrışmış yüksek kapasiteli farklı kültür mekanlarının kente kazandırılması

olmalıdır. EXPO ya da UNIVERSIAD türü etkinlik açılış ve/veya kapanışları ya da dünyaca ünlü sanatçıların kentte gösteri gerçekleştirebilmelerini sağlamak için Efes Antik Tiyatrosu çapında ve etkisinde **yüksek kapasiteli ve çağdaş donanımlı kültür mekanları**na yönelik yatırımlar önemlidir. Gerçekleştirilebilecek yüksek kapasiteli kültür mekanlarının varlığında, örneğin İzmir Kültür ve Sanat Vakfı tarafından gelenekselleştirilerek sürdürülen ve sadece kent değil, ülke ölçeğinde de önem arzeden uluslararası festivaller türü etkinliklerin sadece yaz ayları ile sınırlı kalmamaları anlamında kayda değer katkı sağlanmış olabilecektir.

Kültür ve Sanat Merkezlerine İlişkin Olası Öncü Projeler

ATIL KÜLTÜR MİRASI YAPILARININ SANAT MERKEZLERİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ: Kültür eksenli kentsel dönüşüm alanı olarak düşünülebilecek liman arkası bölgesinde atıl durumda bulunan ve değerlendirilmeyi bekleyen kültürel miras yapıları içerisinde belirli mekânların kültürel aktivitelere yönelik işlevsel dönüşümleri için çalışmalar yapılabilir. Böylelikle dönem dönem kent gündeminde yer alan ve tarihi yapıların alışveriş merkezlerine dönüştürülmeleri yönündeki tartışmaların yerini kentin kültür ve sanat alanındaki kültür mekânı altyapısının geliştirilmesi yönündeki hedefler almalıdır.

KONSER SALONU YAPILMASI: İzmir'de özellikle canlı müzik mekânları anlamında Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi (AASSM) gibi konser salonu olarak yapılmış yüksek kapasiteli bir konser mekânı ihtiyacı bulunmaktadır. Sadece klasik müzik için konser salonları değil, bunun yanısıra açıkhava tiyatroları, gece kulüpleri, konser ve gösteriye uygun olarak dönüştürülebilecek çok amaçlı salonlar bugün aktif olarak canlı müzik mekanları olarak kullanılmaktadır. Ancak İzmir'in canlı müzik performansları için özel olarak inşa edilmiş bir salon yatırımına sahne olması, birçok Anadolu kenti için emsal teşkil edebilecek bir stratejik adım olabilecektir.

6.2.4. Görsel Sanat Mekânları ve Etkinliklerine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Görsel sanatlar sektörü tüm dünyada belirli bir değişim sürecine girmiş olup, görsel sanat mekânlarının kentler içerisindeki varlığı giderek daha önem kazanmaktadır. Sanat fuarları yaygınlaşmakta, sanat galerileri sanat piyasasında daha fazla kendilerinden söz ettirmektedir. Bu yönüyle bakıldığında dünya ölçeğinde merkezi ve yerel yönetimlerin de sanatçılara ve bağımsız örgütlenmelere destek verdikleri görülecektir. Her ne kadar sektör ağırlıklı olarak özel kurum ve kuruluşların yönlendirdiği bir içeriğe sahipse de, İzmir özelinde özel sanat galerileri üzerinden çizilebilecek bir resim anlamındaki sıkıntılar, görsel sanatlar alanının yine ağırlıklı olarak kamu sektörü boyutu üzerindeki verilerden hareket edilmesini gerektirmektedir.

Görsel Sanatlar Alanındaki Temel Sorunlar

SANATÇI SAYILARININ TESPİTİ: Güzel sanatların çeşitli bölümlerinde eğitim veren ve alanlarında ülke ölçeğinde iddialı olduğu ifade edilen eğitim kurumlarının varlığında İzmir'in adeta sürekli bir sanatçı üretim fabrikası olarak işlev gördüğü, ancak yetişen sanatçıların

başta İstanbul olmak üzere farklı kentlere "sanatçı göçü" olarak nitelendirilebilecek şekilde göçerek İzmir dışında çalışmayı tercih ettikleri gözlenmektedir. Diğer taraftan görsel sanatlar alanında İzmir'de faaliyet gösteren sanatçı sayısı tespit edilemediğinden, sanatçı göçü tezini resmi istatistiklerle kanıtlama olanağı da yoktur. Sanatçı sayılarının branşlara göre tespitini gerçekleştirebilecek mesleki örgütlenmelerin (örneğin Güzel Sanat Eserleri Sahipleri Mesleki Birliği -GESAM ya da Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği-UPSD) İzmir'de özel bir şubeleri bulunmamaktadır. Ayrıca kuruluşların veritabanı içerisinden İzmirli sanatçı sayılarına ilişkin ayrışmış verilere ulaşılamamıştır.

ÖZEL SANAT GALERİLERİNİN TESPİTİ: İzmir içerisinde özel sanat galerisi sayısına ilişkin net veri elde etme konusunda sıkıntılar söz konusudur. 2012 yılı itibariyle İzmir'deki sanat galerilerinin bağlı bulunduğu ve resmi kayıt yapılabilen bir mesleki örgütlenme bulunmamaktadır. İzmir Ticaret Odası'na kaydı bulunan galeriler olmakla birlikte, anılan oda kayıtlarında sanat galerilerine özel bir sınıflama söz konusu değildir. Herhangi bir mesleki örgütlenmeye tabi olunmaması kaynaklı olarak ticari unvanında "galeri" kullanımını içeren, ancak fiili olarak sanat galerisi gibi işlemeyen tesisler, İzmir Büyükşehir Belediyesi gibi yerel yönetimlerin resmi websitelerinde galeri olarak listelenmektedir. Bu durum İzmir'de fiili olarak kaç adet sanat galerisinin bulunduğu sorusunun yanıtını muğlaklaştırmaktadır. İzmir 2012 Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri çalışmaları sırasında İzmir'de faaliyet gösteren özel sanat galerisi 10 olarak tespit edilmiştir. Sanat galerilerinin İstanbul ya da Ankara'daki gibi ticaret odalarında aynı bir sınıflamaya sahip olabilmeleri için belirli bir sayıya erişmeleri zorunluluğu bulunmaktadır. Diğer taraftan Envanter çalışmaları sırasında geçmiş yıllarda kapanan galeriler olduğu da ayrıca tespit edilmiştir.

GÖRSEL SANATLAR ALANINDA FAALİYET AMAÇLI MEKÂN SORUNU: Sanat üretiminin sadece gösterişli kültür merkezlerinde değil, bunun yanısıra farklı donanımlar gerektiren üretim mekânlarında gerçekleşmesi gerektiği açıktır. Ressamların, enstalasyon sanatçılarının, fotoğraf sanatçılarının, heykeltıraşların, sanatlarının üretimi için zorunlu olan çalışma mekanları, kütüphaneler, teknik altyapılar, bilgi merkezleri, erişilebilir eğitim ve öğrenim mekanları, buluşma ve iş geliştirme ortamları türü kültürel altyapı sanatçıların bireysel olarak karşılamaları gereken ve mevcut piyasa koşullarında herhangi bir endüstriyel ya da hizmet işletmesinden ayrıcalıklı olmayan şartlarda varolmayı ve rekabet etmeyi gerektiren bir çerçeveye sahiptir. Görsel sanatlar alanındaki bağımsız kültür yaratıcılarının üretim koşulları anlamında teşvik edilebilecekleri, gençleri kültürel üretime cezbedebilecek atölyelerin, stüdyo-türü mekânların bulunmadığı, kamusal alanda sergileme olanaklarının sınırlı olduğu, bu anlamda kamu ya da özel sektör tarafından herhangi bir desteğin sağlanmadığı görülmektedir.

Görsel Sanatlar Alanındaki Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

ULUSLARARASI ÖLÇEKLİ SANAT ETKİNLİKLERİNİN VARLIĞI: Yakın geçmişte İzmir'in çeşitli Sanat Fuarları'nın, Port İzmir ya da Bienal İzmir gibi kent ölçeğinde sanat alanına hareket getiren etkinliklerin organize edilmeye başlaması ve gelenekselleştirilme çabaları, kentin sanatsal üretimin teşvik edilmesi yönünde potansiyelleri olduğunu ve kültüre katılım ve erişim anlamında sadece yerel yönetimler değil, üniversiteler ve özel sektör eliyle de katkı koyma çabasının varolduğunu göstermektedir. Bu yöndeki hareketlenmeler, gerek İzmir'de

sanatsal üretimi ve tüketimi artıracak bir ortamın giderek yeşermeye başladığını göstermeleri, gerekse söz konusu organizasyonların uluslararası ve ulusal ölçekli iddialarının sürdürülmesi olasılığında, kentin kültürel altyapısının görünürlüğünün artırılmasını sağlamaları anlamında önemlidir.

KAMUYA AİT SANAT GALERİLERİNİN VARLIĞI: İzmir'de 2012 itibariyle tespiti yapılabilen 18 sanat galerisi içerisinde merkezi yönetime bağlı 4, yerel yönetimlere bağlı 2 ve üniversitelere bağlı ise 3 sanat galerisi bulunmaktadır. Bu dağılım içerisinde bakıldığında İzmir'in kamuya ait sanat galerileri sayısı **8** olup, özel sanat galerileri sayısının altındadır. İstanbul'da ise 2010 yılı verilerine göre 172 sanat galerisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu galerilerin 139'u (%84) özel şirketlere ait ticari sanat galerilerinden, 9'u (%9) vakıf veya derneklere ait sanat galerilerinden, **14**'ü (%7) kamu kurumlarına ait sanat galerilerinden oluşuyor. Kamu kurumlarının sahip olduğu galeriler ise ilçe belediyelerine (%78), Kültür ve Turizm Bakanlığına (%7) ve diğer resmi kurumlara (%14) ait galerilerden oluşmaktadır. İstanbul'da Devlet Güzel Sanatlar Galerisinin 2009 yılından bu yana kapalı olmasının boşluğun diğer kamu kurumu galerileriyle doldurulmaya çalışıldığı söylenebilecektir. İzmir'de Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde düzenlenen etkinlikler ise 2007 -2011 yılı arasında 27'den 39'a çıkarak yaklaşık %40 artış göstermiştir. Yerli sergi sayısı oranı aynı kalırken, yabancı sergi sayısı ise 5 kat artmıştır. Diğer taraftan ziyaretçi sayısının da 2001-2011 arasında 1,3 kat artışla 21.420 olarak kaydedildiği görülmektedir. Diğer taraftan, başka ülke kentleri ile kıyaslandığında kamuya ait galeri sayısının Londra'da 92, Paris'te 59, Shangai'da 6, Tokkyo'da ise 40 olduğu görülmektedir.[339] Salt kamuya ait galeriler açısından yapılabilecek bir değerlendirmede İzmir'deki sanat mekânları anlamındaki potansiyelin ölçek olarak kıyaslanamayacak olduğunu ortaya koymaktadır.

Görsel Sanatlar Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

SANATSAL ÜRETİME YÖNELİK OLASI TEŞVİKLER VE MEKÂN DESTEĞİ: Görsel sanatlar alanında bir canlanma yaratılabilmesi amacıyla izlenebilecek olası stratejiler arasında kamu eliyle sağlanabilecek mekân tahsisi ve/veya vergi muafiyeti gibi araçlar üzerinden kentlilerin/sanatçıların kendilerine kültürel bir kariyer planlayabilecekleri ortamın sağlanması mümkündür. Sözü edilen araçlar arasında kamu eliyle verilebilecek mekân desteği, bir yandan sanatsal üretimin teşvikini içerirken, diğer yandan atıl durumda kalmış bir endüstriyel miras yapısı gibi yapı, alan veya bölgelere sanatsal dokunuşla çekicilik kazandırılma olasılığı da taşımaktadır. Örneğin Amsterdam Belediyesi, Sanat İçin Plan programında 150 kültür-sanat kurumuna fon desteği sağlamakta ve bu destek kurumsal bütçelerinin %10-40 arasına denk gelmektedir.[340]

SANAT FUARLARINA SAHİP ÇIKILMASI VE YAYGINLAŞTIRILMASI: Sanat fuarların günümüzde tüm dünyada önem kazanmıştır. Müzayedelerin artması sanat piyasasını büyütmüştür. Son dönemde İstanbul'daki müzayedelerde çok sayıda Türk ressamın eserlerinin kayda değer rakamlara karşılık geldikleri basında da yerini bulmaktadır. Sanat fuarları ise bu ortamda önemli bir rol kazanmaya başlamışlardır. Sanat fuarlarının sadece sanat piyasasını

[339] Kaynak: İstanbul için kaynak: İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010. Londra, Paris, Shanghai ve Tokyo için kaynak: London: A Cultural Audit, GLA, 2008.
[340] "Plan For the Arts (Kunstenplan) in Amsterdam", City of Amsterdam. http://www.ccaa.nl/page/48150/nl, Erişim Tarihi: 13.02.2013.

yönlendirmek değil, onun ötesinde uluslararası platformlarda farklı kültür endüstrilerini birleştiren organizasyonlar olarak gerçekleşmeye başladıkları, dolayısıyla kentin kültürel altyapısını destekleyici bir işlev gördükleri gözlenmektedir. Londra'daki Frieze Sanat Fuarı buna ilişkin bir örnek teşkil edebilecektir. İzmir'de de Port Trienali, Ege Art Sanat Etkinlikleri ya da Bienal İzmir gibi etkinliklerin, artan bir kalite, performans ve görünürlük düzeyi dâhilinde sürdürülebilmelerinin sağlanması için kamu, üniversite ve özel sektör tarafından sahip çıkılmaları ve desteklenmelerinin sürekliliği esas olmalıdır.

Görsel Sanatlar Alanında Olası Öncü Projeler

SANATÇI İNİSİYATİFLERİNİN TANINMASI VE FONLANMASI: Sanatçı inisiyatifleri görsel sanatlar sektöründeki bağımsız oluşumlar arasında yer almaktadır. İstanbul 2010 Kültür Ekonomisi Envanteri bulgularına göre İstanbul'da 2000 yılında 4 olan sanatçı inisiyatifi sayısının, 2010 yılında 29'a çıktığı tespit edilmiştir. İzmir'de de görsel sanatlar temeliyle kurulabilecek sanatçı inisiyatiflerin teşvik edilmesi, inisiyatiflerin mimarlık, dijital kültür, film, müzik, grafik ve video sanatı gibi farklı disiplinleri kapsayacak şekilde faaliyetlerde bulunması yönünde destekler verilmesi, salt İzmir ölçeğinde değil, tüm ülke ölçeğinde öncülü edecek bir proje olarak kurgulanabilir. Sanatçı inisiyatiflerinin vakıf ve dernekler gibi tanımlanmaması, kamu politikalarında bağımsız girişimleri destekleyen fonlara yer verilmesi gereklidir.

ENDÜSTRİYEL MİRAS YAPILARININ GÖRSEL SANAT ATÖLYELERİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı'nda görsel sanatlar alanındaki faaliyetlerin teşvik edilmesi amacıyla önerilen eylem alanlarından biri atıl durumda olan ve düzenlenen endüstriyel mekânların sanatsal amaçlı kullanımları olmuştur. Sanat üretim mekanları olarak endüstriyel miras yapılarının değerlendirilmesinin bir yandan kentin ülkenin ve dünyanın sanatına açılmasını sağlarken, diğer yandan bu suretle kentin estetik değerine katkıda bulunulabileceği ve ayrıca yeni üretim ve sergileme mekânlarının kente kazandırılmış olacağı ifade edilmiştir.

6.2.5. Gösteri Sanat Mekânları ve Etkinliklerine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Gösteri sanatları içerisinde opera, tiyatro ve sinema alanında İzmir'in nihai değerlendirmesi kültürel etkinlik sayıları, izleyici istatistikleri, kamu ve özel sanat toplulukları ve kültür mekânı altyapısına ilişkin sonuçları içermektedir.

Gösteri Sanatları Alanındaki Temel Sorunlar

OPERA İSTATİSTİKLERİ: Gösteri sanatları içerisinde opera sanatı kapsamındaki tek kurum olan İzmir Devlet Opera ve Balesi'nin 2007 – 2011 aralığında gösteri sayılarındaki artışla birlikte seyirci sayısında 6,3 kat bir artış gözlenmekte beraber nüfusa oranla **izleyici sayılarının düşük kalması** söz konusudur. 2011 itibariyle nüfusu 3.948.848 olarak kayda geçen İzmir'de opera izleyici sayısı TUIK istatistiklerine göre 51.039, kurumdan alınan ve opera-operet ve oratoryo haricinde bale-dans tiyatrosu, müzikal, çocuk etkinliği ve konser

sayılarını da içeren detaylı istatistiklere göre ise 63679 olmuştur. İzmir'in üç büyük il bazındaki değerlendirmelere kişi başına düşen opera salonunda koltuk sayısı anlamında ikinci sırada ve oynanan eser sayısı itibariyle en ön sırada iken, seyirci sayısının nüfusa oranı anlamında en arkada gelmesi, opera sanatının kentteki faaliyetlerinin kentliler tarafından göreli olarak daha az benimsendiğinin bir göstergesi sayılabilecektir. İzmir Devlet Opera ve Balesi bünyesindeki çalışan sayılarına bakıldığında ise 2007 – 2011 aralığında toplam çalışan sayısının 246'sı sanatçı kadrosunda olmak üzere 270 kişiden 229'u sanatçı olmak üzere 340 kişiye yükselmiştir. Bunun anlamı opera personeli sayısında artış gözlenmekte ise de **opera sanatçısı sayısında düşüş** meydana gelmiş olmasıdır.

TİYATRO İSTATİSTİKLERİ: Tiyatro alanında sadece İzmir Devlet Tiyatrosu'nun değil, yanısıra çok sayıda profesyonel, yarı-profesyonel ve profesyonel tiyatro topluluklarının kentte faaliyet göstermesi tiyatro sanatı adına önemli olmakla beraber, özel tiyatrolara dair mesleki bir örgütlenme eksikliği, toplanan verilerin de sağlıklı bir veritabanından izlenememesine neden olmaktadır. Diğer taraftan TUIK Kültür İstatistiklerinin tiyatro alanına özel olarak ortaya koyduğu tabloda İzmir tiyatro salonu kapasitesi itibariyle Ankara'nın iki katı bir mekânsal altyapıya sahip görünmekle beraber, izleyici sayıları itibariyle Ankara'nın üçte birini ancak karşılayabilmektedir. Bu değerler üzerinden bakıldığında kültür mekânı altyapısının iyileştirilmesi ve niceliksel artışı gibi bir sorundan ziyade, **kültüre katılım ve erişim oranlarının azlığı** daha kritik bir sorun olarak öne çıkmaktadır.

SANAT MEKÂNI SORUNU: İzmir Devlet Tiyatrosu halen 4 ayrı sahneye sahip olmasına rağmen toplam kapasite olarak sadece 633 kişilik bir koltuk kapasitesine sahiptir. Ancak en yüksek kapasiteli salonunun büyüklüğü ise sadece **226** kişiliktir. Bu değer metropoliten ölçekte bir kent için son derece düşüktür. İzmir Devlet Tiyatrosu gösterileri bu nedenle yerel yönetimlerle işbirliği çerçevesinde farklı kültür merkezi sahnelerinde de gerçekleştirilmekte, ancak bu durum oyunların yüksek kaliteli prodüksiyonlar düzeyinde gerçekleştirilmesi yönünde engel teşkil etmektedir. Nitekim günümüzde kültür merkezleri salonları çok amaçlı olarak yapılmakta, tiyatro oyunlarına yönelik olarak sahip olunması gereken asgari teknik donanımdan yoksun oldukları görülmektedir. Tiyatro salonları dekor, ışık, ışık köprülerinin sayısı ve sahneye geliş açısı, sahnenin yerden yüksekliği, sofita yüksekliği, sofitadaki işleyen vinçlerin sayısı, yük asansörleri, giriş – çıkış kapıları, spot sayısı, spot niteliği, ışık teknik altyapısı (reosta ve digmer sayıları), ışık kumanda masası kapasitesi, ses sistemi, kulis düzeni, soyunma odaları, kulislerin ayna ve ışık sistemi, projeksiyon donanımı, hareketli perde kullanımı, fon perdeleri gibi detaylandırılabilecek teknik donanımlara mevcut mekanları içerisinde gereksinim duymaktadırlar. Bir tiyatro oyununun turneler haricinde tiyatro sahnesi olarak yapılmamış salonlarda ek gösterimlere girmesi bu anlamda çeşitli sahneleme olanakları açısından sıkıntı yaratmaktadır. Diğer taraftan mevcut sahnelerin ölçeği **büyük prodüksiyonların kente sunumu anlamında engelleyici** bir diğer faktör olarak göze çarpmaktadır.

SİNEMA İSTATİSTİKLERİ: İzmir'de 2002-2011 aralığında sinema salonu sayısı anlamında sayıca artış gözlenmekte ise de nüfusa göreli olarak 32 sinema ve 113 sinema salonu sayısı İzmir gibi bir kent için yeterli sayılmamaktadır. İzmir'de kişi başına düşen salon sayısı üç il bazında kıyaslandığında en düşük değere sahiptir. Aynı şekilde koltuk sayısı, gösterilen film sayısı ve seyirci sayısı itibariyle üç kent arasında en geride kalan il İzmir'dir. Türkiye'de sinemaya gitmenin kültüre katılım anlamında en tercih edilen kültürel faaliyet olduğu

düşünüldüğünde, İzmir'in en tercih edilen etkinlik açısından bile diğer metropoliten ölçekli kentlerin gerisinde kalması bir sorun tespiti olarak değerlendirilmelidir.

Gösteri Sanatları Alanındaki Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

ÖZEL TİYATRO SAYISINDAKİ ARTIŞ: İzmir'de çeşitli kurumlara bağlı olarak faaliyet gösteren 52 tiyatro topluluğu bulunmaktadır. Bu tiyatro topluluklarının yaklaşık %30'unun yerel yönetimler bünyesinde kurulan amatör topluluklar olduğu göz çarpmaktadır. Tiyatro topluluklarının yaklaşık %50'sinin 2000 sonrasında kurulmuş olması, tiyatro sanatı adına kentte bir canlanma olduğuna dair gösterge olarak kabul edilebilecektir. Diğer taraftan özel tiyatrolar içerisinde 9 tiyatronun kendi sahnesini de kente kazandırdığı ayrıca gözlenmektedir.

GELENEKSEL TİYATRO HAFTASININ BEŞİĞİ KENT OLMASI: Dünya Tiyatro günü olarak kutlanan 27 Mart, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi etkinliği olarak başlatılan kutlamalar, yıllar içerisinde gelenekselleşmiş, izleyen süreçte yerel yönetimlerin de işbirliği ile tüm kentte kutlanan ve süre olarak haftalara yayılan bir içerik kazanmıştır. Üniversite-belediye işbirliği doğrultusunda tüm kentliler Mart ve Nisan ayları içerisinde ulusal birçok tiyatro topluluğunun gösterilerini çok cüzi bir maliyetle izleyebilmektedirler. Böyle geniş kapsamlı bir etki çapına sahip olan etkinlik içerisinde yerel ve ulusal tiyatro gösterileri, paneller, söyleşiler, dekor-maket-eskiz sergileri, Tiyatro Emekçi Ödülleri, Dört Kısa Oyun Yarışması gibi çeşitli faaliyetler yer almakta olup, İzmir'e tiyatro alanında öncü bir konum vermektedir.

SALON SAYISI VE İZLEYİCİ İSTATİSTİKLERİNDEKİ DEĞİŞİMLER: 2007 – 2011 döneminde İzmir Devlet Opera ve Balesi tarafından oynanan eser sayısı 12'den 45'e, gösteri sayısı 33'ten 137'ye, seyirci sayısı ise 8047'den 51039'a çıkmıştır. İstanbul'da ise oynanan eser sayısı 2002 yılında 1304'ten, 2011 yılında 1192'ye düşmüş, ancak gösteri sayısı 94'ten 164'e çıkmış, Ankara'da ise oynanan eser sayısı 698'den 1290'a, gösteri sayısı ise 69'dan 157'ye çıkmıştır. Ancak esas kıyaslama nüfusa göreli sayılar üzerinden yapılabilecektir. Buna göre, İzmir yüzbin kişi başına düşen opera salonu sayısı üzerinden en yüksek orana sahiptir. İzmir'de yüzbin kişi başına düşen sayı (0,025) İstanbul değerinin 3,5 katıdır (0,007). Ankara'ya (0,021) kıyasla ise eşdeğer sayılabilir. Ancak yüzbin kişi içerisinde İzmir'de ancak 1292 kişi opera izleyicisi iken (nüfusun yaklaşık %1,3'ü), İstanbul'da bu oran 1316 (nüfusun yaklaşık %1,3'ü) , Ankara'da 1858'dir (nüfusun yaklaşık %1,9'u). Buna göre opera izleyici sayısı olarak en yüksek Ankara'dadır.

Diğer taraftan tiyatro istatistiklerine bakıldığında İzmir'de 2002 yılında 3 olan tiyatro salonu sayısı, 2011 yılında **21 kat** artarak 64 olarak kayda geçmiştir. İstanbul'da ise 2002 yılında 5 tiyatro salonu sayısı 2011 yılında **29 kat** artarak 147'ye, Ankara'da ise 2002 yılında 8 salondan sadece **3,5 kat** artarak 28'e çıkmıştır. Benzer artış oranları, gerek koltuk ve gösteri sayıları, gerekse de seyirci sayıları için de geçerlidir. Tiyatro istatistikleri açısından bakıldığında İzmir Ankara'dan daha yüksek artış değerleri sergilemekte, ancak her koşulda İstanbul'un gerisinden gelmektedir. Nüfusa oranlayarak değerlendirme yapıldığında ortaya çıkan tabloda ise İzmir koltuk sayısı itibariyle en geri planda kalan kenttir. İstanbul'da yüzbin kişiye düşen koltuk sayısı yaklaşık 402 koltuk olarak kayda geçerken, Ankara 72 koltukla ikinci sırada gelmekte, İzmir ise 48 koltukla en geri sırada kalmaktadır. Oynanan eser sayısı açısından

nüfusa göre değerlendirmede ise İzmir İstanbul ile (yaklaşık 13 eser) aynı değere sahip olup, Ankara'nın (yaklaşık 3 eser) 4 katı bir performans sergilemektedirler. Ancak gösteri sayısı itibariyle İzmir yine üçüncülüğe düşmektedir. Yüzbin kişi başına düşen gösteri sayısı İstanbul'da 66, Ankara'da 63, İzmir'de ise 50'dir. Son olarak seyirci sayısı itibariyle yapılabilecek bir kıyaslamada yüzbin kişi içerisinde 12748 kişi, bir başka deyişle İzmir nüfusunun yaklaşık %13'ü tiyatro seyircisidir. İstanbul (%13) ve Ankara (%13,5) ile kıyaslandığında İzmir'in oransal olarak çok geride kalmadığı söylenebilecektir.

Tiyatro salon sayıları, tiyatro topluluk sayıları ve seyirci sayıları gibi temel göstergelerde dünyadaki diğer metropoller açısından bir sorgulama yapıldığında ise 2008 yılı itibariyle İstanbul'da 36 tiyatro topluluğunun bulunduğu, aynı dönemde Londra'da 55, New York'ta 39, Şangay'da 19 topluluk olduğu gözlenmektedir. 2008 yılında İzmir'deki tiyatro topluluğu sayısı ise **44**'tür. Tiyatro salonu itibariyle bakıldığında 2008 yılında İstanbul'da 137 salon, Londra'da 215, New York'ta 111, Paris'te 158, Şangay'da 137 ve Tokyo'da 132 salon bulunmaktadır. Aynı dönemde İzmir'deki salon sayısı TUIK 2008 yılı Kültür İstatistiklerine göre **15** olarak görünmektedir. Son olarak tiyatro izleyici sayısının 2008 değerlerine bakıldığında ise İstanbul 4.400.000 kişi,[341] Londra 12.400.000, New York 12.300.000, Paris 3.400.000 ve Şangay 7.200.000 seyirci sayısına sahip olmuştur.[342] İzmir için aynı değer yine 75.130 olarak kayda geçmiştir.

Son olarak sinema alanındaki istatistikler açısından bakıldığında İzmir'de sinema salonu 2002 yılında 32 iken, 2011'e gelindiğinde **3,5 kat** artarak **113**'e çıkmıştır. İstanbul'da ise 2002 yılında 204 olan sinema salonu sayısı 3,2 kat artarak 604 olmuş, Ankara'da 116 iken 1,5 kat artarak 174 olarak kayda geçmiştir. Bu açıdan bakıldığında sinema salonu artış oranları itibariyle İzmir İstanbul'a eşdeğer bir değişim oranı sergilemiştir. Koltuk sayısı İstanbul'da 45535'ten 2011 yılında yaklaşık 2 kat artarak 90024'e, İzmir'de 10532'den yaklaşık **1,5 kat** artarak 16208'e ve Ankara'da ise 17068'den yaklaşık 1,6 kat artarak 26863 koltuğa çıkmıştır. Ancak en temel göstergenin nüfusa göreli olarak seyirci sayısındaki değerler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, İzmir'de yüzbin kişiden yaklaşık 68.870 kişi sinema izleyicisidir. Diğer taraftan bu oranın kültüre katılım anlamında üç il bazındaki en düşük tek değer olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim İstanbul'da yüzbin kişiden 98613'ü, Ankara'da ise 92718'i sinema izleyicisidir. Bir başka deyişle nüfusun İzmir'de **%69**'u, İstanbul'da %98'i, Ankara'da ise %92'si sinema izleyicisi olarak kültüre katılım sağlamaktadır.

Dünya metropolleri ile sinema altyapısı itibariyle bir kıyaslama yapıldığında, 2008 yılında sinema salonu sayısının Londra'da 105 sinemada 516 salon, Paris'te 88 sinemada 376 salon, Tokyo'da ise 105 sinemada 211 salon olduğu görülmektedir. Sinema sayısı itibariyle İstanbul'da 2008 yılında 477 sinema salonu, İzmir'de **107** salon ve Ankara'da ise 129 salon bulunduğu tespit edilmiştir. Bu değerler üzerinden kendi ölçeğinde İzmir'in gelişme potansiyeli sergilediği yorumu yapılabilecektir. Diğer taraftan, kişi başına düşen sinema bileti

[341] TUIK 2008 Kültür İstatistiklerine göre 2008 yılı tiyatro seyirci sayısı 633.218 olarak belirtilmektedir. Ancak İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010 Araştırması verilerine göre İBB ve ilçe belediyelerine ait kültür merkezlerinin toplam izleyici, seyirci ve ziyaretçi sayısı toplamları 4.400.000 değerini vermektedir. İzmir için böyle bir istatistik, seyirci sayısı kaydının örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki salonlar özelinde 2012 yılında tutulmaya başlamasından ötürü bulunmamaktadır.

[342] Kaynak: TÜİK, Kültür İstatistikleri, 2008; İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010; Londra, New York, Paris, Shanghai ve Tokyo için kaynak: London: A Cultural Audit, GLA, London, 2008.

sayısı İstanbul için yıllık 0,8 iken, Londra'da 5,3, New York'ta 4,8, Paris'te 2,4, Şangay'da 0,6, Tokyo'da ise 1,8 olarak belirtilmektedir.[343] İzmir'e ilişkin kişi başına yıllık bilet sayısı gibi bir gösterge değer karşılığı bulunmamakla birlikte, İstanbul'a göreli olarak oldukça düşük kalacağı öngörülebilmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde İzmir'in sinema ve salon sayısının artırılması gerektiği, böylelikle gösterime giren film sayısı, toplam bilet sayısı, kişi başına düşen bilet sayısı ve gişe gelirleri gibi unsurlar açısından gelişme kaydedilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

SANAT TEMALI FESTİVALLERİN ARTIŞI: İzmir'de son yıllarda çok sayıda festival düzenlenmekte, tiyatro ve sinema alanlarında düzenlenen etkinlikler ise giderek artmakta ve etkilerinin çapı genişlemektedir. Tiyatro haftası kutlamalarının etki çapının giderek büyümesi, yakın gelecekte de sürdürülmesi anlamındaki sinerjiyi desteklemektedir. Sinema alanında ise 2012 yılı itibariyle İzmir'de sinemayı konu edinen 8 festival vardır. Her ne kadar bu konuda diğer metropol kentlerin değerlerinin çok gerisinde olsa da 2008 itibariyle İstanbul'da 27, Londra'da 62, New York'ta 607, Şangay'da 1 ve Tokyo'da 821 film festivali),[344] film festivallerinin varlığının kentteki sinema altyapısının gelişimi için son derece önemli katkılar sağlayabileceği düşünüldüğünde, İzmir'in bu açıdan potansiyel sergilemekte olduğu belirtilmelidir.

SİNEMA VE ANİMASYON ALANINDA EĞİTİM KALİTESİ: İzmir'de kültür endüstrileri alanlarında yüksek eğitim veren üniversitelerin eğitim kalitesinin yüksek olduğu ve özellikle tiyatro ve sinema alanlarında İstanbul piyasasına servis veren bir kent izlenimi yarattığı yönündeki gözlemler, üniversitelerin mezun veritabanlarını sistematik bir şekilde çalıştırmamaları kaynaklı bir bilgi olarak kalmakla beraber, bu yönde bir potansiyel bulunduğu hususunu da desteklemektedir. Animasyon alanında verilmekte olan eğitimin yanısıra, yönetmenlik konusundaki "film tasarımı" bölümü 2012 itibariyle Türkiye'deki yüksek öğretim kurumları arasında alanında eğitim veren tek bölümdür.

KENTİN KÜLTÜREL COĞRAFYASININ GÖSTERİ SANATLARI FAALİYETLERİ İÇİN KULLANILABİLİR OLMASI: İzmir'de kentin konumu itibariyle antik tiyatro mirasının zengin olması, İzmir'deki önemli tarihi mekânların Uluslararası İzmir Festivali için kullanılmakta olması, kültürel ve sanatsal faaliyetleri kentin her alanına yaymaya yönelik tesis ve etkinliklerin yapılması hedefi ve buna bağlı olarak festival sayılarındaki artış, sokak sanatları yönündeki uygulamaların (Ödemiş ve Selçuk ilçe belediyelerinin "Sanat Sokağı" uygulamaları, Konak Belediyesi'nce organize edilerek gelenekselleşen Alsancak Şenlikleri ya da Sokak Oyunları Festivali ya da Bayraklı Belediyesince düzenlenen Sokakta Sanat Var etkinliği vb.) kentin kültüre erişim ve katılımını teşvik edici nitelikleri, sokak animasyon sanatçılarının Türkiye'de ilk kez İzmir'de bir inisiyatif olarak ortaya çıkışı (İzmir Sokak Sanatları Atölyesi), açıkhava sinemaları geleneğinin her ne kadar son yıllarda terk edilmiş olmasına rağmen, bir İzmir kültürü olarak sinema sanatına erişimi yaygınlaştırıcı niteliği, Slowcity (Yavaş kent) ağına ilk giren ilçe olarak Seferihisar'ın İzmir'in değerlerinden biri olması ve son olarak kentin uluslararası etkinlikler açısından başarısını kanıtlamış olması (Universiade Yaz Oyunları, Akdeniz Oyunları) ve EXPO adaylığı, gibi faktörler bir bütün olarak İzmir'in kültürel coğrafyasının gelişme potansiyellerini ortaya koymaktadır.

---

[343] A.g.e.
[344] A.g.e.

CANLI MÜZİK ETKİNLİKLERİ VE MEKÂNLARI: Her ne kadar istatistikî olarak kıyaslama yapılabilecek bir resmi veritabanı bulunmasa da, İzmir'in eğlence kültürü ve beraberinde canlı müzik mekânlarının sayıca yoğun bir kent olduğu yönündeki gözlemler bulunmaktadır. Özellikle yerel yönetimlerce düzenlenen etkinlikler arasında konserler özel bir ağırlığa sahiptir. Ancak birer kamu hizmeti olarak düzenlenen canlı müzik etkinliklerine erişen kişi sayısına ilişkin bir bilgi bulunmamakta, ancak aktivitelerin yoğunluğu, katılım anlamında da önemli bir katkı sağladığı sonucunu beraberinde getirmektedir. İzmir'e ilişkin olarak doğrudan konser salonu olarak yapıldığı bilinen Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi haricinde EÜ Atatürk Kültür Merkezi Konser Salonu ile İsmet İnönü Sanat Merkezi Konser Salonu'nu uzun yıllar İzmir Devlet Senfoni Orkestrası'nın da kullanmış olduğu bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında kent içinde konser amaçlı inşa edilen 3 salon olduğu görülmektedir. Bu değer 2008 itibariyle İstanbul'da 9, Londra'da 9, New York'ta 12, Paris'te 5, Şangay'da 2'dir. Müzik mekanı sayısı olarak ise İzmir için bir bilgi bulunmamakla beraber İstanbul'da 91, Londra'da 400, New York'da 151, Paris'da 122, ve Şangay'da 148 müzik mekanı bulunduğu bilinmektedir. Yıllık müzik performası sayısı ise bilgi bulunmaması nedeniyle İstanbul hariç anılan dünya metropollerinde 3000 ila 33000 arasında değişmektedir.[345]

Gösteri Sanatları Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

FESTİVALLER KENTİ İZMİR: Festivaller, bienaller ve fuarlar türü düzenli sanat etkinlikleri, sanat ürünlerinin gösterimi ve sergilenmesi için önemli kanallar açmaktadır. İzmir'de düzenli olarak gerçekleştirilen müzik, tiyatro ve dans buluşmaları/etkinlikleri ile kültür-sanat festivallerinin sayısı her geçen yıl artmaktadır. İzmir her yıl gelenekselleşmiş 67 festival, 98 şenlik, 54 yarışma, periyodik olarak kutlanan pek çok özel gün, ve yanısıra çeşitli kurum ve kuruluşlarca düzenlenen çok sayıda kültürel-sanatsal-bilimsel etkinliğe sahne olmaktadır. Bu aktivitelerin içinde çok sayıda büyük konser, moda şovları, sokak etkinlikleri, konferanslar, imza günleri, söyleşiler, şiir etkinlikleri, paneller, seminerler, film gösterimleri, dans gösterileri, sergiler, tiyatro gösterileri, atölye çalışmaları, geziler, kültür turları, ve belediyeler ve kültür-sanat alanı dışındaki mekân ve kurumların düzenlediği diğer etkinlikler yer almaktadır. İzmir'in tarihinden gelen kozmopolit niteliği her etkinlikle pekişmekte, resmi kaynaklara veri olarak geçememiş çok sayıda kentlinin katılımına olanak tanımaktadır. Böyle bir altyapının varlığında etkinlik yelpazesinin gereğince yönetilmesi gibi bir husus da gündeme gelmektedir.

ETKİNLİK YÖNETİMİ KOMİSYONU KURULMASI: İzmir'de düzenli olarak gerçekleştirilen çok sayıda etkinlik ile kültür-sanat festivallerinin, şenliklerin, yarışmaların bir kısmı uluslararası düzeyde profesyonel organizasyonlar olarak planlanmakta iken, büyük çoğunluğu da belirli bir sanat disiplinine odaklanmayan, geniş kitlelerin katılımını öngören büyük kültür-sanat festivalleri ve etkinliklerdir. Bu etkinliklerin kentin **kültür yönetimi** çerçevesinde düzenlenmesinin kentin kültür altyapısı açısından kayda değer katkıları olabilecektir. Festival türü etkinliklerin kentler için kültür ve sanatsal etkinliklere katılım ve erişimin artırılması amacının yanısıra kentin görülürlüğünü artırıcı ve kente kimlik veren uygulamalar olarak da ele alınması önemlidir. Günümüzde Batı kentlerinde **"festival zamanı" olarak bilinen kent atmosferi**nin tüm festival türü etkinlikler eşgüdüm içerisinde gerçekleştirildiği takdirde

[345] Istanbul için kaynak: İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010; Londra, New York, Paris, Şanghay ve Tokyo için kaynak: London: A Cultural Audit, GLA, London, 2008.

sağlanabileceği ve böylelikle kamu kaynaklarının da israf edilmeyeceği düşüncesiyle sistematik bir ele alışa gerek duyulmaktadır. Buna göre kültürel etkinliklerin yönetimine yönelik bir etkinlik yönetimi komisyonu oluşturulması yoluyla festival veya şenliklerin toplulaştırıldığı bir sistemin kentin ulusal ve hatta uluslararası düzlemde görünürlüğünün artırılması sağlanabilecek ve yerel olarak da etkinliklere katılım ve erişim artırılabilecektir.

SİNEMA ALANINDAKİ POTANSİYELLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ: İzmir'in film sektörü özelinde bir ikinci İstanbul olması beklenemez. Ancak kentin gerek kültürel coğrafya altyapısı, gerek film festivallerinin getirdiği ortamın teşvik edici ortamı, gerekse de nitelikli işgücü üreten eğitim altyapısı gibi faktörler biraraya getirildiğinde, kentin film çekiminden ziyade, film kurgusu ya da animasyon alanlarında uzmanlaşabilecek, bu anlamda İstanbul piyasasına da hizmet verebilecek potansiyellerinin değerlendirilmesi ancak bu yöndeki teknik donanımı sağlayacak yatırımlarla mümkün olabilecektir.

SOKAK SANATLARINDA ÖNCÜ ROL: İzmir'de sokak kültürü kente kimliğini veren temel yapı elemanlarından biri olarak bilinmektedir. Bu yapıya kentin Türkiye'deki ilk örnek olarak sokak sanatları alanındaki inisiyatiflerin oluşumu, sokak etkinlikleri ve uygun iklimsel koşulların kamusal alanlarda gerçekleştirilmesini olanaklı kıldığı kent atmosferi gibi çok sayıda etmen eklendiğinde, İzmir sokaklarında kurgulanabilecek faaliyetler uluslararası çapta bilinirlik yaratmaya yönelik hedeflerle geliştirilebilinir.

ULUSLARARASI İŞBİRLİKLERİ: Kentin gelenekselleşmiş birçok etkinlik anlamında süreç içerisinde önemli tecrübeler kazandığı ortadadır. Gelenekselleşmiş festival, şenlik, sanat fuarı türü etkinliklerin daha geliştirilmesi amacıyla uluslararası işbirliklerinin sağlanması yolunda merkezi ve yerel yönetimlerin yönlendirici rol oynayabileceği düşünülmektedir. Bu anlamdaki ilk adım anılan etkinliklerin devamlılığını sağlayacak sponsorlukların ve fonlama anlamındaki desteklerin oluşturucusu olarak kamu sektörünün rolünün artması olmalıdır.

Gösteri Sanatları Alanında Olası Öncü Projeler

KENT İMGESİ OLUŞTURABİLECEK SANAT YAPISI TASARIMI: Kentler rekabet edebilirlik koşullarını artırma adına, gereksinim duydukları sanat mekânı yapılarına yönelik yatırımlarına yönelik olarak dünyaca ünlü mimarların eserlerine evsahipliği yapmak üzere bir yarış içerisindedirler. İzmir'in de dünyaca ünlü bir mimara gereksinimi olup olmadığı tartışılabilir olsa da, kentin sahip olduğu kültürel kimliğini temsil edebilecek ve kent imgesi yaratabilecek nitelikte sanat mekânlarına gereksinimi bulunmaktadır. İzmir kentin simgesi olabilecek bir sanatsal aktivite mekânına ihtiyaç duymaktadır.

İZMİR'DE FİLM PLATOSU KURULMASI: Görsel ve gösteri sanatlarında kentin yaratıcılık kapasitesini besleyen araçların geliştirilmesi amacıyla İzmir'in animasyonda uzmanlaşmış film üretim üssü haline getirilmesi hedefi İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri kapsamında belirlenen hedefler arasında yer almaktadır. İzmir'de henüz Türkiye'de bir ikincisi bulunmayan özellikte animasyon ve film yönetmenliği alanlarında eğitim veren üniversite bölümlerinin ve ilgili teknik donanımlarının varlığı, kentin bu yöndeki potansiyelinin katma değer yaratabilecek bir yöne çevrilmesini sağlayabileceği konusunda uzlaşılmış, kentin bu yöndeki potansiyelinin görünürlüğünün artırılması gerektiği ayrıca vurgulanmıştır.

ANİMASYON FİLM FESTİVALİ DÜZENLENMESİ: İzmir'in animasyon konusunda eğitim alanındaki atılımına farkındalık yaratacak adımların da eklenmesi gerektiği düşünülerek, İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri çerçevesinde animasyonla ilgili farkındalık yaratacak festival, yarışma gibi etkinliklerin (Animasyon Film Festivali) düzenlenmesi bir hedef olarak belirlenmiştir. İzmir'in animasyon alanında öngörülen atılımına farkındalık yaratacak bir Animasyon Filmleri Festivali düzenlenmesi önerisine paralel olarak tüm Avrupa'nın ve Asya'nın animasyon marketi olabilecek bir altyapı kurulabilmesi için bağlantıların önemi gündeme ayrıca vurgulanmalıdır.

KÜLTÜR KONGRELERİNİN CANLANDIRILMASI: İzmir Kültür ve Sanat Vakfı İKSEV tarafından temelleri atılan "Kültür Kongrelerinin" yeniden hayata geçirilmesi ve gerekli aktörlerin işbirliği ile devamlı hale getirilmesi yoluyla, kültür alanındaki bilimsel çalışmalara katkı sağlayan bir altyapı hazırlanması mümkün olabilecek, böylelikle kentin kültür eksenli gelişim yolunda gereksinim duyduğu araçların kurum ve kuruluşların katılım ve katkıları dâhilinde gerçekleştirilebileceği düşünülebilir.

KÜLTÜRPARK'IN YENİDEN YAPILANDIRILMASI: Kültürpark'ın kentin kültür-sanat hayatı içerisindeki yerinin canlandırılması yönündeki stratejilerin katılımcı bir süreçle değerlendirilmesi gerekmektedir. Kültürpark'ın yaratıcı bir fikirle hayat bulması anlamındaki beklentiler İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı kapsamında da sıklıkla dile getirilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 yılı Faaliyet Raporu'nda KültürPark'ın fuar etkinliklerinin Gaziemir'de inşaatına başlanan Fuar Alanına taşınması sonrasında Kongre Turizmi'ne tahsis edilmesi yönündeki kararlar bu anlamda yeniden gözden geçirilebilir.

PERFORMANS SANAT FESTİVALİNİN DÜZENLENMESİ: İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı kapsamında gündeme getirilen önerilerden biri de tiyatro sanatı ile ilişkili bir diğer eylem olarak performans sanat festivalinin yapılması olmuştur. Konumu tarihi ve kültürel yapısı nedeniyle İzmir'in bir festivaller ve etkinlikler kenti olmayı hak ettiği konusunda fikir birliğine varılmış, nitelikli ve sürekliliği olan organizasyonların desteklenip çok sayıda festival kongre ve etkinlik düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

6.2.6. İzmir'de Kültür Turizmine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Kültür turizmine ilişkin sonuç değerlendirmeler, kente öncelikle kültür politikaları gözüyle bakılmasını gerektirecek bir içerikte ve dünyada değişen eğilimler gözönünde bulundurularak kültürü ana eksen olarak benimseyen ve kentsel deneyim çeşitliliğini artıran bir kurgunun benimsenmesini hedeflemektedir. Günümüz yaklaşımlarında turizm ile kültür arasındaki ilişkinin ilk olarak sit alanları ve ören yerleri üzerinden geliştiği ve belirli bir bölgenin kültürel çekiciliğinin turizm için de önemli sayılan fiziksel kültür alanlarının varlığı ile tarif edildiği düşünüldüğünde İzmir'in koruma alanlarının merkezindeki konumu itibariyle önemli potansiyelleri gereğince değerlendirilmek durumundadır.

Kültür Turizmi Alanındaki Temel Sorunlar

TURİZM İSTATİSTİKLERİ – KENTSEL ETKİNLİK İLİŞKİLERİ: İzmir kentinin Cumhuriyet yılları ile beraber kente kimliğini veren fuar kültürü, çok sayıda fuar organizasyonunun kente gelmesini ve kentin fuar zamanlarında belirli bir hareketlenmeye sahne olmasını sağlamakla beraber, fuarların kente ne tür bir katma değer bıraktığına dair tespitler mevcut değildir. Ziyaretçi sayılarının milyonlarla ifade edildiği fuar zamanlarında turistik tesis doluluk oranlarının ne düzeyde gerçekleştiği bilinmemektedir. Benzer şekildeki tespitler, uluslararası ölçekli farklı etkinlikler için de söz konusudur.

KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALLERİNİN DESTİNASYON PLANLAMASINDAKİ ROLÜ: Kültür ve sanat alanında kentsel ölçekteki etkinlikler, kent turizmi açısından son derece önemli etkiye sahip olabilecek iken, günümüzde İzmir'in bir destinasyon olarak tercih edilmesini sağlayabilecek bir araç olarak ele alınmadıkları görülmektedir.

KENT GİRİŞLERİ DÜZENLEMELERİ: İzmir'e geçici süreliğine gelen turistlerin kısa süre içerisinde şekillenen kent algılarında kent girişlerinin önemi büyüktür. Özellikle kruvaziyer turizmi ile İzmir'e gelenlerin kente ilişkin algı oluşturdukları ilk giriş noktasının tasarımının kentin genel atmosferini yansıtmaktan uzak bir dokuya sahip olduğu söylenebilecektir.

TURİST KALIŞ SÜRELERİ: İzmir'in yıllar boyunca Efes, Bergama ya da Çeşme aksı üzerinde bir durak olarak görülmüştür. Bir kentin kültürel ve sanatsal olanakları açısından da zengin kaynaklara sahip olması, turistin kalış süresini artırmak için önemli bir potansiyeldir. Kentteki müze sayısı, tiyatro ve konser salonları ile bu salonlarda her daim katılım sağlanabilecek etkinliklerin sunumu, sinema varlığı ve düzenlenen festival sayıları gibi faktörler üzerinden kente ve kentin kültürel altyapısına katılım mümkün olabilecektir. Ancak, İzmir'de mevcut kültür altyapısının turist kalış sürelerine olumlu etki yaratacak şekilde yeniden yapılandırılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Kültür Turizmi Alanındaki Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

ARKEOLOJİK MİRAS VARLIĞI: İzmir bölgesi içerisindeki zengin arkeolojik mirasın varlığında güneyde Efes, kuzeyde Pergamon'un oluşturduğu doğrultu üzerinde önemli bir lokasyona sahip olmasıyla, söz konusu antik yerleşimlerin çektiği kültür turistlerini kentte ağırlama potansiyeline sahiptir. Söz konusu potansiyel bir yandan belirli tur güzergâhlarının koordinasyonuna bağımlı olmakla beraber, diğer yandan kent içerisindeki kültürel odakların sunduğu deneyimlerin kalitesine ve sunumuna bağlı olarak değerlendirilebilecektir.

KRUVAZİYER TURİZM İSTATİSTİKLERİ: İzmir'e gelen kruvaziyer gemilere ilişkin bilgiler değerlendirildiğinde özellikle 2009 yılı ile 2011 yılları arasındaki sefer artışının ikiye katlandığı, buna paralel olarak, kruvaziyer seferiyle İzmir'e gelen toplam yolcu sayısının da %57 arttığı gözlenmektedir. İstatistiklerin başlangıcı 2003 yılı olarak alınacak olursa 2003 yılında 5 gemi seferi ile gelen 3271 yolcu sayısından 147 kat artış sağlanarak 2011 yılında 272 sefer sayısı ile 483.389 yolcu kenti ziyaret etmiştir. Bu gelişme eğiliminde, gelen yolcuların kısa süreli ziyaretleri boyunca nasıl yönlendirilebilecekleri yönünde sorgulamalar yapılmalıdır.

KENT UNVANLARI: Ege Bölgesi geneline bakıldığında turizm açısından İzmir, Bodrum ilçesinden sonra ikinci tercih edilen bölge olarak ortaya çıkmaktadır. Bodrum etkin bir kıyı ve doğa turizmi ilçesi iken, İzmir turizm türleri açısından oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bu anlamda bir yandan çeşitli alternatif türleri üzerinden gelişim gösteren alt bölgeler, beldeler, yerleşimlerin tanıtımları belirli unvanlar üzerinden çekicilik kazanmakta, diğer yandan Yavaş Kent Seferihisar, EXPO 2020 Adayı İzmir gibi unvanlar kentlerin görünürlüklerini artırmaktadır. İzmir ilçelerinin ve beldelerinin alternatif turizm alanındaki olası gelişimleri birbirine benzemeyen, kimlikli turizm odakları yaratılabilmesini sağlayabilecektir.

İZMİR'İN EĞLENCE KÜLTÜRÜ: Genel olarak Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu saptanan bir eğlence ve kültür harcaması toplu eğlence ve kültürel hizmetlere aittir. Bu harcama türünün oranları üç il için sırasıyla, İstanbul (%0,39), İzmir (%0,43) ve Ankara (%0,32)'dir. İzmir'in eğlence kültürü gerek yaz döneminde kıyı alanlarında (Çeşme, Alaçatı, Foça, Dikili vb.) sayıca artış gösteren eğlence mekanları ile, gerekse de kent merkezin kıyısı boyunca Kordon aksı üzerinden tarif edilen mekanlarla sınırlı değildir. Ancak kentin eğlence mekânlarına ait bir rehber çalışma bulunmamaktadır.

Kültür Turizmi Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

KENTLİLERİN GEREKSİNİMLERİNİN ÖNÜNE GEÇMEYECEK TURİZM YATIRIMLARI: Turizm amaçlı olarak kentsel mekân üzerinde gerçekleştirilmesi hedeflenen yatırımların, kentin daha prestijsiz bölgelerinin temel ihtiyaçlarının giderilmesi önünde engel teşkil etmemesi gerekmektedir. Her türlü kültür ve turizm yatırımının öncelikle kentlinin, dolaylı olarak da kente gelen ve/veya gelme olasılığı taşıyan turistin gereksinimleri sıralaması içerisinde değerlendirilmesi gereklidir.

KENT TURİZMİNİ DESTEKLEYİCİ KÜLTÜR-SANAT MEKÂNLARI VE SANATSAL ÜRETİM İLİŞKİSİ: Kentin turizm politikalarında kentlilerin doğal ve kültürel mirasa yönelik bir toplumsal bilinç geliştirmeleri kadar, o kentte sürdürülen kültür ve sanat üretiminin de desteklenmesi, kültür altyapısı açısından son derece önemlidir. Kentin bir yandan mekânsal altyapısı salt turizm döngülerine değil, kentlilerin gereksinimlerine göre şekil alırken, diğer yandan bu mekânsal şekillenme sürecinde kent sanatçılarının üretimlerinin teşvik edilmesine de yer vermek gerekmektedir. Daha açık bir ifadeyle, örneğin atıl durumda bulunan kimi kültürel miras alanlarının ve varlıklarının bir yandan sağlıklaştırılarak kente kazandırılmaları mümkün olabileceği gibi söz konusu süreç sonunda, anılan mekânları kullanım olasılıklarından birinin de sanatsal-kültürel üretim olması gerekmektedir. Kaldı ki, sanatsal üretim biçimleri, doğrudan turistik çekiciliğe sahip nitelikte olabilecek, deneyim paylaşımına olanak veren ve özgün tasarımların üretiminin turistle paylaşılabildiği bir süreç, yaratıcı endüstrilerin gelişimine de katkı sağlayabilecektir.

SAĞLIK TURİZMİNE HİZMET VEREN TESİS SAYISININ ARTIRILMASI: Kentin EXPO 2020 teması ile örtüşen sağlık turizmi konusunda bölgesi içerisinde İzmir'in çok önemli potansiyellere sahip olduğu görülmektedir. Örneğin mevcut termal kaynakların gereğince değerlendirilmesi olasılığında yüksek kaliteli sağlık tesisi talebinin daha da artacağı açıktır.

KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASIN KORUNMASINI İÇEREN ALTERNATİF TURİZM YATIRIMLARI: Günümüzde kitle turizminin sakıncaları alternatif turizm üzerinden kazanılabilecek deneyimlerin çokluğu üzerinden telafi edilmektedir. Dünya pazarında alternatif turizm de önemli bir rekabet aracı olarak gündemdedir. Alternatif turizm yatırımlarının genel olarak kentsel deneyim çeşitliliğini artırıcı, özgün kültürel ve doğal değerleri koruyucu ve geliştirici ve kentlinin doğrudan bir parçası olduğu bir kurguda tasarlanmalıdır. Kentin nitelikli "kültür gezginleri" için önemli bir çekim noktası oluşturabilmesi için sadece turistlere yönelik hizmet alanlarının makyajlandığı değil, bir bütün olarak kentsel yaşam ve çevre kalitesi yüksek, kültür mirasın tüm katmanlarıyla ve titizlikle korunduğu, çağdaş kültür ve sanatla yoğrulmuş, bunu içselleştirebilmiş ve en önemlisi kültürel üretimini sürdürebilen bir kent olması gereklidir.

Kültür Turizmi Alanında Olası Öncü Projeler

ULUSLARARASI MODA ETKİNLİKLERİ: İzmir son dönemlerde moda temalı birçok etkinliğe sahne olmaktadır. Bu etkinlikler yerel ölçekte bir hareketlenme yaratmakla beraber, moda fuarları yoluyla da uluslararası bağlantıların önü açılmaktadır. Moda tasarımı ve niş sektör olarak gelinlik sektörü faaliyetleri ile İzmir'in uluslararası moda pazarı içerisinde edindiği yerin çeşitli alternatif etkinliklerle pekiştirilmesi ve uluslararası düzeyde kıyaslanabilecek programlarla görünür kılınması gerekmektedir.

SANAT FUARLARININ DESTEKLENEREK ÇEŞİTLENDİRİLMESİ: Sanat fuarları, kültür ve sanat sektörlerinde ulusal ve uluslararası aktörleri bir araya getiren oluşumlar olarak bir yandan sanat alanında kentin geldiği düzeyin ve kentin kendisinin görünür olmasını sağlamakta, diğer yandan sanat piyasası içerisinde kurumsal ve kişisel ağların kurulmasına olanak tanımaktadır. Bu ağlar beraberinde kentin tanıtımını da sağlamakta olmaları vesilesiyle bir turizm hareketi de yaratmaktadır. Sanat fuarları, bienaller, sanat festivalleri desteklenmeli ve kurgulanma aşamalarında **uluslararası ölçekte sektörel iletişim odağı** olarak işlev görmelidirler. Turizm tanıtımlarında bu yönleriyle ele alınarak gerekli tanıtımların yapılması bu anlamda önemlidir.

6.2.7. Kültür Tüketimine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Kültür Tüketimi Alanındaki Temel Sorunlar

YEREL MEDYANIN SINIRLI ETKİSİ: İzmir'de toplamda 20 yerel radyo, 2 yerel 2 bölgesel TV bulunmakla beraber, kentliler tarafından takip edilme oranlarının oldukça düşük olduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu sınırlı etkinin sebebi, medya kuruluşlarının gerekli tanıtım yatırımlarına yönelik olarak il genelindeki reklam pazar payının düşük olmasından da olumsuz etkilenmesidir.

KÜLTÜR HARCAMASI ORANLARININ DÜŞÜK OLMASI: Türkiye'de toplam harcamalar içerisinde kültür harcamaları eğitim ve kültür olarak geçmekte ve ayrıştırılamamakta, oysa eğitim ve kültür harcama kalemi olarak çok farklı düzeylerde farklılaşabilmektedir. Hanehalkı tüketiminde üç büyük il ölçeğinde bakıldığında, kültür ve eğlenceye ayrılan harcama miktarının en fazla olduğu il 90.779.179 TL ile İstanbul'dur. İzmir'de bu rakam 16.667.911TL,

Ankara'da ise 27.200.308 TL'dir. Bu harcamaların nüfusa oranı ele alındığında, İzmir'in içinde bulunduğu Ege Bölgesi'nde eğlence ve kültür alanında 2003 itibariyle kişi başına 4,73 TL. düşerken, bu oran İstanbul'da 8,22TL., Ankara'da ise 6,48TL. olarak gerçekleşmektedir. Bu değerler üzerinden incelendiğinde kentlere göreli olarak da İzmir değerlerinin düşük olduğu görülmektedir.

Kültür Tüketimi Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

YEREL MEDYA YATIRIMLARI: İzmir ilçeleri bazındaki dağılımlarına bakıldığında Bornova, Bayraklı, Buca, Karabağlar ve Konak ilçelerindeki yazılı basın faaliyetlerinin oldukça canlı olması, yerel gazete tiraj sayısının 2006 – 2009 aralığında artış göstermesi, dergicilik alanındaki faaliyetin gazeteye göre daha yoğun olması gibi tariflenebilecek koşullar altında kentin medya mecrasında belirli bir gelişme potansiyeli olduğu öne sürülebilir. Tıpkı Yeniasır Televizyonu'nun ulusal bir TV kanalı olarak hizmet vermeye başlaması gibi, kentin diğer kanallarının da belirli altyapı yatırımları ile ulusal ölçekte kabul görebilmeleri mümkündür.

HANEHALKI KÜLTÜR HARCAMALARI: Eğitim ve kültür harcamalarının toplam harcamalar içindeki rolünün dönemler içerisindeki gelişimi 2003-2005 aralığında 3,9 gibi bir oranda gerçekleşirken, bu harcamaları 3,5 değeri ile Ankara izlemiş, İstanbul'da ise tüm harcamalar içerisinde 2,5 oranında eğitim ve kültür tüketimi yapılmıştır. 2007-2009 dönemine gelindiğinde ise İstanbul ve İzmir 2,5 değeri üzerinde aynı seviyeye gelirken, Ankara 2,9 oranı ile önde yer almıştır. Bu değerlerin açıklaması olarak, 2003 -2009 aralığı içerisinde kültür alanındaki harcamaların toplam harcamalar içerisinde İzmir ve Ankara için düşmekte olduğu, ancak bu düşüş oranının İzmir'de daha fazla olduğu yönünde tespitler yapılabilecektir.

Kültür Tüketimi Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

YEREL MEDYA TANITIM YATIRIMLARI: Yerel medya konusunda İzmirlilerin farkındalığının artırılması ve yerel medya kuruluşlarının program altyapısı olarak güçlendirilerek kentliler tarafından daha yüksek oranlarda izlenilir hale gelmesi için reklama daha fazla bütçe ayrılması gerekecektir. Yerel programların halk tarafından bilinirliğinin sağlanmasının, tanıtım gücü ile olduğu kadar, yayın teknik kalitesi ve yayın içeriğinin kalitesi ile de ilgili olduğu unutulmamalıdır.

Kültür Tüketimi Alanında Olası Öncü Projeler

KİTAP MARKETLERİN SOSYAL MEKÂNLAR OLARAK YENİDEN YAPILANDIRILMASI: İzmir içerisinde kitap-market olarak hizmet veren kuruluşların genellikle ulusal zincirlerin bir parçası olduğu gözlenmektedir. İzmir'in kendi markasını oluşturabileceği bir ortamda kitap temalı mekânların içinde sosyal ve kültürel iletişime olanak tanıyacak, kitap dünyasında daha fazla zaman geçirmeyi teşvik edebilecek ve sanat alanının farklı branşlarıyla zenginleşebilecek programlara sahip olabilecek bir tasarım kurgusu benimsenebilecektir.

KENT KİTAPLARININ YABANCI DİLE ÇEVRİLMESİ: Kent kitapları gerek kentlilerin, gerekse kenti tanımak isteyenlerin ya da araştırmacıların kullanımına sunulan ve çok özel bilgilerin

paylaşıldığı bir kitaplık olarak giderek birçok yerel yönetimin teşvik ettiği bir değer alanı olarak önemlidir. Söz konusu kitaplıkların yabancı dillerde de sunumu, kentin görünürlüğünü artırıcı bir öncü proje olarak değerlendirilebilinir.

6.2.8. Kültür Eğitimine İlişkin Sonuç Değerlendirmeler

Kültür Eğitimi Alanındaki Temel Sorunlar

ÖRGÜN EĞİTİM KAPSAMINDA KÜLTÜR EĞİTİMİNİN YERİ: Kültür eğitimi her ne kadar yaygın eğitim kurumları ve araçları ve kanalları yoluyla gelişse de örgün eğitim müfredatında yeniden değerlendirilmeye ve kurgulanmaya muhtaçtır. Örgün eğitimin müfredatı içinde yer bulamayan bir kültür eğitiminin yaygın eğitim kanallarında beklenen düzeyde gelişemeyeceği, konu ile ilgili kurumların temsilcileri ve yöneticileri tarafından özellikle vurgulanmaktadır. Örgün eğitim içinde yaratıcılığı, kültürel ve sanatsal gelişimini kuran genel kültür ve sanat bilgisi derslerinin süreleri incelendiğinde genel kültür ve yaratıcılık konusunu içeren dersler saatlerinin süre olarak çok kısıtlı olduğu (örneğin "görsel sanatlar" dersinin ilköğretim 1-3. sınıflarda haftada 2 saat, 4-8. sınıflarda haftada 1 saat) ve okullar genelinde özellikle bu derslerin gerektirdiği türden mekân ve malzeme sıkıntısı yaşandığı görülür. Ayrıca; güzel sanatlar, müzik vb. uzman eğitimci gerektiren bu özel kapsamlı derslerin sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmek zorunda kalması önemli bir sorundur. Uzman eğitmenlerin bu dersleri yürütmesi gerekmektedir.

VERİ/BİLGİ TABANI OLUŞTURMA GEREKLİLİĞİ: İzmir'de Kültür Eğitimine yönelik olarak yapılan çalışma sürecinde en büyük problem sağlıklı veri temini konusunda yaşanmıştır. Ortak bir veri dili kullanılmadığından, arşivleme ve kayıtlama sağlıklı gerçekleşmediğinden ve veri paylaşım konusuna gerekli önem verilmediğinden dolayı, doğru bilgi temini oluşturmak güç olmuştur. Karşılaştırabilirliğe sahip verilerin noksanlığı, kritik alan ve zayıflıkların belirlenmesini güçleştirmektedir.

VAKIF DERNEK ve SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN FAALİYETLERİNDEKİ YETERSİZLİK: Kültür eğitimine dönük faaliyetlerin en verimli gelişebileceği zeminler dernek, vakıf veya meslek odaları iken, bu kuruluşların İzmir'deki en zayıf halkaları oluşturdukları saptanmaktadır. Aktif vakıflar sayıca azdır, derneklerin isimlerinde "kültür" nitelemesi geçse de gerçek anlamda genel kültür eğitimi amacına yönelik olarak kurulmuş oldukları şüphelidir.

HALK EĞİTİM MERKEZLERİNİN MEKÂN SORUNU: İzmir'de (sosyo kültürel alandaki) yetişkin eğitiminin en faal ve etkin kullanım merkezleri Halk Eğitim Merkezleridir. Bununla aynı yoğunlukta ve talepte gelişen İzmir belediyelerinin kültür eğitim etkinlikleri vardır ki bunlar kimi zaman Halk Eğitim Merkezleriyle müştereken de eğitim faaliyetleri yürütmektedirler. Bu eğitim evleri meslek ve sosyal beceri kurslarını yürüttükleri mekân şartları yetersizdir ve gördükleri işleve yönelik olarak inşa edilmemişlerdir.

Kültür Eğitimi Alanında Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Potansiyeller

HAYAT BOYU ÖĞRENME PROGRAMLARINA İLGİ VE KATILIM: İzmir'de yaygın kültür eğitiminin gelişen bir sektör olarak belirmesinin önemli sebebinin bu alanın ulusal düzeyde desteklenmesi ve özendirilmesi olduğu söylenebilir. Türkiye'de İstanbul, Ankara ve İzmir illeri bazında yerel birime düşen çalışan sayıları kıyaslandığında İzmir'in iki kente göre Türkiye ortalamasının çok daha üzerinde, 12,44 çalışan sayısına eriştiği ve yetişkin eğitimi/kültür eğitiminin İzmir'de olgun sektörlerden biri olduğu; ayrıca İzmir kentlisinin hayat boyu öğrenme programlarına katılımı konusunda Ankara ve İstanbul'a göre öncelikli bir konuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

HİBE PROJELERİNDE ÖNCÜ ROL: İzmir'de Türkiye genelinde olduğu gibi, örgün eğitim zorunlu müfredatı dışında okulların geliştirdiği AB programları başta olmak üzere, TÜBİTAK, İZKA vb. kurumlardan destekli çeşitli projeler ve programlar yürütülmekte, bu alandaki faaliyetlerin koordinasyonunu da İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Projeler Koordinasyon birimi sağlamaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Projeler Koordinasyon birimi bu alanda Türkiye'de kurulan ilk çalışma grubudur. 2004 yılında kurulduğu andan itibaren, bu birimde yetişmiş öğretmen/eğitimci kökenli uzmanların çalışmaları genele örnek teşkil etmiştir. Proje koordinasyon biriminin çeşitli ulusal ve uluslararası hibe kaynaklarını gerekleştirmeye teşvik etmesi ve Milli Eğitim adına düzenlemesi ve desteklemesi yönündeki uygulamalarının olumlu sonuçları gözleyen Milli Eğitim Bakanlığı 2009 yılında bir genelge yayınlayarak 81 ilde benzer bir teşkilatlanma kurulmasını zorunlu kılmış ve anılan yıldan itibaren tüm il milli eğitim müdürlüklerinde Proje Koordinasyon Birimleri faaliyet göstermeye başlamıştır. İzmir başından beri bu alanda öncü bir konumda olmuştur.

Kültür Eğitimi Alanında Uzun Vadeli Olası Stratejiler

KÜLTÜR EĞİTİMİNİ LANSE ETMEK: İzmir'de kültür eğitimi alanının gelişen bir sektör olarak tespiti ve bölge kalkınmasına katkıda bulunabileceği gerçeği ve kentin bu konudaki potansiyellerinin varlığı kent için büyük bir avantaj iken, bu yeni alanın varlığından pek az kesim bilinçli anlamda haberdardır ve strateji üretmektedir. Bunun için öncelikle bu alanın varlığı ve potansiyelleri konusunda paydaşların tartışması, rollerini belirlemesi ve ortak platform(lar) oluşturması gereklidir. Bunun için bir şemsiye kurum altında, milli eğitim, üniversiteler, yerel yönetimler, kültür müdürlüğü, özel okullar, iş dünyasından temsilcilerin öneri ve projelerinin geliştirebilecekleri bir platform oluşturmak; aynı zamanda da başta medya ve sosyal ağlar olmak üzere kamu ilgisini çekmek için bir kültür eğitimi seferberliği başlatmak bir yöntem olarak benimsenebilecektir.

VERİ TABANI OLUŞTURMA: Veri/bilgi tabanı oluşturma ve paylaşma konusu; İzmir'de Kültür Eğitimi Çalıştay Grubunun tartışmalarında gündeme gelmiş, kültürel verilerin standartlaştırılması ve kurumlararası işbirliği ile kültür endeksinin oluşturulması öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Buna gore aşağıdaki paydaşlar belirtilen sorumlulukları sebebiyle bu organizasyonun ana çatısını oluşturabileceklerdir: İZKA-Kurumlararası koordinasyon sağlayan sorumlu kuruluş olarak; TÜİK - Verilerin toplama ve analiz edip, açıklama ve yayınlama ile sorumlu kurum olarak; Kültür Bakanlığına Bağlı İl Kültür Müdürlükleri-İllerdeki

kültür faaliyetlerini lisanslama ve kayıt altına alma ve bunları TÜİK'e iletmek ile ilgili kurum olarak temel yapıyı oluşturabileceklerken, bu kurumların yanısıra TSE- kültürel yerlerin standartlarını belirleme ve kapsama alınacak yerlerin özelliklerini tespit edebilmede yetkin olduğundan; Belediyeler- bünyelerinde kültürel faaliyetler yürütmekte olan temel kurumlar olduğundan; Üniversiteler- fikir ve tasarı geliştirme açısından ve ayrıca il- ilçe milli eğitim müdürlükleri de eğitimin en temel paydaşı olduğundan dolayı bu tür bir veri grubunun temel paydaş kurumlarının içinde yer alabileceklerdir.

Kültür Eğitimi Alanında Olası Öncü Projeler

ÖZEL EĞİTİM SETLERİ: Kültür eğitimini yaygınlaştırmak amaçlı çizgi grafik öykülerle eğitim setleri hazırlanması fikri geliştirilebilir. Kalıcı ve yaygınlaşabilir bir kültür eğitimi oluşturabilmek için görsel ağırlıklı kısa sunu/film/animasyon türünden eğitim materyalleri üretilebilecektir. Yerel bölgesel kültür, kentimiz, kentlerimiz, dünya kültürleri, görgü kuralları, kısa biyografiler vb. çeşitli başlıklar altında hazırlanacak hazır eğitim setleri, özel sunular eğitmenlerin kullanıma sunulabilecektir. Bu suretle, örgün eğitimin en zayıf halkası olan kültür ve sanat eğitimi hazır materyallerle yaygınlaştırılabilecek ve konular çeşitlendirilebilecektir.

İZMİR DERSİ: İzmir'de örgün eğitim programın içine 4. ya da 5. Sınıf öğrencilerine yönelik 1 eğitim dönemi kent kültür bilgisini veren bir "İzmir dersi" nin programa yerleştirilebilecektir. İstanbul İl Milli Eğitim onayıyla 4. Sınıflar özelinde 1 dönem boyunca uygulanan İstanbul dersi örneklenebilecek; bu örneklemden yola çıkarak özgün içeriğiyle bir "İzmir dersi"nin ilköğretim 4. ve 5. Sınıfların müfredatında yer alabilecektir.

EĞLENCELİ TV ÇOCUK PROGRAMLARI: Özel karakterler üreterek eğlenceli ve kültürel eğitime yönelik - TV çocuk programları yapılması bir proje olarak geliştirilebilir. Kültür eğitimini yaygınlaştırmanın en kullanışlı yolu, TRT başta olmak üzere çocuk programı yapımlarına yeni karakter, öykü, kurgu ve programlar oluşturmak suretiyle ağırlık vermektir. Bu bilinçle bu alanda da yine akademik ortamlardan bilgi ve teknik anlamda danışmanlık sağlanarak yeni projeler yapılmasının teşvik edilmesi gerekliliği vardır.

SANAT DÜNYASI İLE İŞ BİRLİĞİ VE EK ETKİNLİKLER: Sanat ve kültür eğitimini desteklemenin en yaygın yolunun sanat dünyası ile iş birliği ve ek etkinliklerdir. Sanatçı ve sanat kurumlarını dahil eden bir çok eğitim girişimi ve projeler aracılığı ile kamunun farkındalığı ve ilgisi artabilecek; bu sanatçılarla iletişim ve hatta iş birliği kurabilen kimi öğrencilerin sanat ve kültür dünyasına adım atmaları sağlanabilecektir.

6.2.9. İzmir Kültür Altyapısına İlişkin Genel Değerlendirmeler

Genel bir bakış üzerinden, İzmir'in kültür altyapısı üzerinde kamu kurumlarının önemli bir paya sahip oldukları söylenebilecektir. Özellikle müze ve kütüphaneler özelinde merkezi yönetimin, kültür merkezleri bağlamında ise yerel yönetimlerin önemli rol oynadıkları görülmektedir. Müze ve kütüphanelere ilişkin olarak yapılabilecek tüm tespitler o nedenle ağırlıklı olarak kamu kaynaklarına bağımlı görünmekte, kentin müzecilik atılımları anlamında kamu politikalarının kolaylaştırıcı ve oluşturucu bir misyon yüklenmesi elzem görünmektedir.

Kültür merkezleri cephesinde ise, kültür mekanı sayısının ağırlıklı olarak son beş yıllık dönemde büyük bir yerel yönetim atağı olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde 2,5 katına çıkmış olması, il sınırlarında da toplamda kamu eliyle yapılan 65 kültür merkezi, bunun yanında özel sektör eliyle yapılan kültür merkezlerinin de 17 kültür merkezi olarak yapılan tespitler, kentin kültür mekânı altyapısını büyük oranda geliştirme hedefi olarak okunabilecektir. İstanbul'da benzer yöndeki gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde "kültür merkezi hareketi" olarak da tanımlanabilecek bu gelişme kapsamında kamu sektörünün anılan kültür yatırımlarını bağımsız kültür-sanat üreticileri ve toplulukları ile paylaşma oranının daha yükseltilmesi kentte benimsenen kültür stratejilerinden birini oluşturmalıdır. İzmir'de her ne kadar kimi bağımsız tiyatro topluluklarının belirli kültür merkezleri çatısı altında faaliyet gösterdiğine rastlanmakta ise de, aynı koşullar gösteri sanatlarının diğer dalları veya görsel sanatlar için yaygınlaştırılmış değildir.

Sanat galerileri açısından finansal olarak tek başlarına ayakta durmaları ve işletimleri anlamında kentin kültürel altyapısı kaynaklı kimi sıkıntılar göze çarpmakta ise de, kamu-dışı aktörlerin kent ölçeğinde sanat fuarı düzenleme türü girişimleri görsel ve gösteri sanatları alanında İzmir'in bir hareketlenme içerisine girmekte olduğu yönünde yorumlanabilecektir. Nitekim İKSEV gibi vakıflar tarafından kent ölçeğinde düzenlenen ve İzmir'in uluslararası platformlardaki görünürlüğünü artırma hedeflerinin yanısıra, kentlilerin kültüre erişim ve katılımlarını artırmaya çalışan kültürel organizasyonlar, yerel yönetim ve üniversiteler tarafından olduğu kadar farklı kamu-dışı aktörler eliyle de başarılı girişimlere imza atmaktadır.

İzmir'de sürdürülmekte olan çok sayıda etkinliğin dökümü, kuşkusuz kamu eliyle İzmir'in kültür ve sanat yaşamında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ancak kentin varolan kültür mekânlarında sürdürülen tiyatro, sinema, opera ve bale, konser, dans gösterisi türü çok geniş bir yelpazeye sahip etkinliklere katılım oranları yıllar içerisinde artış sergilemekle beraber, diğer kentlerle kıyaslandığında kültürel katılım ve erişim temelinde geliştirilmesi gerekli politikalara işaret etmektedir. Ancak kentin, gerek kültürel coğrafyası, gerek özellikle son beş yıldır çeşitli kanallar üzerinden giden kültürel hareketlenmeleri, gerekse de kültürel altyapıya yönelik olarak değerlendirilebilecek miras yapı ve alanları dâhilinde önemli potansiyeller sergilediği kabul edilmelidir.

6.3. SONUÇ YERİNE..

Kültür ekonomisine yatırım yapan kamu otoritelerinin kentin kültür hayatı, kültür altyapısı, kültür sektörleri ve yaratıcı hizmetlerin kent içerisindeki kümelenme potansiyelleri ve kültürel mirasın hangi amaçlar doğrultusunda ele alınması ve nasıl yönetilmesi gerektiğine dair uzun vadeli vizyona sahip olmaları gerekmektedir. Kültür alanının kent için önemini geleceğe bir vizyon dahilinde taşımak ve kültürün yerel ekonomik girdi yaratacak potansiyellerini kentin refahı ve gelişimi için kullanmak anlamındaki ilk adımın böylelikle kamu sektörü tarafından atılması gerektiği ortaya çıkar. İzmir'de bu ilk adımın 2009 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi önderliğinde İzmir Kültür Çalıştayı ile atıldığı görülmektedir. Çalıştay, İzmir'in kültür alanındaki gelişimini '*İzmir'in kültür- sanat ekseninde gelişerek, Akdeniz havzasında uluslararası bir kültür-sanat ve tasarım metropolü olarak konumlandırılması için bir başlangıç noktası oluşturulması'* olarak tarif edilen öncelikli hedef üzerinden kurmuştur.

Çalıştay çıktıları bu üç ana ekseni şu şekilde ifade etmektedir:

- ***Kültür- Sanat ve Tasarım Metropolü:*** *Kültürel yapıların, kültür üretimi ve tüketiminin kentsel canlanma ve sosyal içermenin kaldıracı olacak biçimde öne çıkarılması. Sadece kültürel mirası ile değil güncel sanat alanında attığı adımlarla da öne çıkan bir kent hedefinin ortaya konması. Kültürel hareketliliğin ancak ekonomik kalkınmanın bir parçası olursa sürdürülebileceği bilinci ile yaratıcı endüstrilerin ve özellikle tasarımın öncelikle desteklenmesi ve geliştirilmesi.*
- ***Akdeniz Kentler Ağının Etkin Üyesi:*** *İzmir'in Akdeniz'de yeniden yaşanmakta olan kültürel rönesansın en etkin merkezlerinden biri haline gelmesi. Bu çerçevede özellikle son 10-15 yılda yaptıkları atılımlarla öne çıkan Barselona, Venedik, Marsilya, Selanik gibi kentlerle kurulacak etkileşimli ağın Doğu Akdeniz'deki merkezinin İzmir olması.*
- ***Katılımcı Kültür Politikası ve Uygulamaları:*** *Kültür ve sanat alanındaki hamlelerin ene geniş kentli yığınlarının desteği ve katkısıyla gerçekleştirilmesi. Yapılacak tüm proje ve etkinliklerde çocuklara ve gençlere özel bir önem verilmesi. Her etkinlikte eğitim çalışması ve atölye benzeri kapasite geliştirme boyutunun mutlaka gözetilmesi.(İBB, 2009)*

Bu vizyonun somut öneriler üzerinden değerlendirilmesi ve geliştirilerek canlı tutulması amacıyla da iki temel yöntem önerisi geliştirilmiştir:

- ***Envanter Yapılması:*** *İzmir'in maddi ve maddi olmayan kültür varlıkları, aktörleri, kurumları ve etkinliklerinin bir envanterinin yapılması. Envanter çalışmasının statik bir yaklaşımla değil, ilgililerle sürekli görüş alışverişi içinde yürütülmesi.*
- ***Toplantılar Yapılması:*** *Kentte yaşayan ve çalışan kültür ve sanat insanlarıyla kendi alanlarında izlenecek yol haritası konusunda geniş katılımlı toplantılar yapılması. Belirlenen programın düzenli olarak gözden geçirilmesi"* (İBB, 2009).

Öncelikli hedefte konu edilen başlangıç noktasının ardından gerçekleştirilen İzmir Tasarım Forumu, İzmir Tasarım Festivali, İzmir Kıyı Projesi gibi bir dizi etkinlik "Toplantılar Yapılması" önerisi kapsamında uygulamaya konmuş olup, sürdürülmektedir. Birinci yöntem önerisi olan "Envanter Yapılması" ise İzmir 2012 Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri olarak bu çalışma vesilesiyle gerçekleştirilmiş olmaktadır.

İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri bu anlamda kent için kültür alanının önemini mevcut sektörel kümelenme potansiyellerinin yanısıra kültür altyapısı üzerinden görmeyi, kültür alanında İzmir'in İstanbul ve Ankara kıyaslamalı olarak nerede durduğunu tespit etmeyi, kültür alanında neden, hangi alanlara ve ne tür beklentilerle yatırım yapılması gerektiği sorularına yanıt bulmayı amaçlayan, kamu bütçeleri içerisindeki kültür paylarına bakarak kültürün finansmanı boyutunda ayrıca sorgulamalar yapılması gerektiğinin altını çizen, kültür alanındaki önceliklerin ne olması gerektiği, kültür ve sanat alanının kentin diğer alanları ile bağlantısının ne olduğu ve ne olması gerektiği yönünde açılımlarda bulunan ve bir bütün olarak kültür politikasının alt stratejilerinin belirlenmesi yönünde toplanılan bilgi ve yorumları paylaşıma açan bir rehber belge niteliğinde olma hedefi taşımaktadır.

İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri, çalışma kapsamında İzmir için belirlenen Kültür-Sanat ve Tasarım Metropolü ve Akdeniz Kentler Ağının Etkin Üyesi olma yönündeki hedeflerin hangi mevcut ekonomik yapıya ve kültürel altyapıya oturduğunu göstermekle kalmayıp, İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Çalıştayı üzerinden de Katılımcı Kültür Politikası ve Uygulamaları ekseninde kent içerisindeki kültür aktörlerinin katılımlarını sağlamış, böylelikle İzmir'de kültür adına yapılmış ve yapılmakta olan çalışmaların görünürlüğüne katkıda bulunmuştur.

Kuşkusuz, 2014-2023 İzmir Bölge Planı'na temel veri oluşturmayı amaçlayan böyle bir çalışmanın gerek veriye ulaşma aşamasındaki sıkıntılar, gerekse çalışma kapsamının zenginliği kaynaklı olarak belirli kısıtları bulunmakta olduğu söylenebilecektir. Örneğin, Akdeniz kentler ağının bir parçası olarak İzmir'in Barselona, Venedik, Selanik ya da Marsilya kentlerine göreli konumunun araştırılması envanter çalışmasına dahil edilememiştir. Ancak İzmir 2012 Kültür Ekonomisi Envanteri'nin doğurabileceği başka araştırmalar arasında bu konunun yer alması gerektiği düşünülebilir.

İzmir 2012 Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri ve Gelişme Stratejisi Projesi kapsamında hazırlanan bu çalışmanın aynı zamanda İzmir'in EXPO 2020 adaylığı sürecinde de bir anlamda "kültür fotoğrafı"nın çekildiği ve gelecek süreçte kente kültür-eksenli gelişim anlamında hangi kanallar üzerinden yürüyebileceği yönünde ipuçları içeren bir içerikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

İstatistikî Kaynaklar:

SGK, 2011: Sosyal Güvenlik Kurumu, *Aktif Sigortalıların Mesleklere Göre Dağılımı, 2008-2009-2010.*

SGK,2011: Sosyal Güvenlik Kurumu, *2008-2009-2010 SGK İstatistikleri*, www.sgk.gov.tr

TÜİK, 2002: Türkiye İstatistik Kurumu, 2002 Kültür İstatistikleri, www.tuik.gov.tr.

TÜİK, 2007: Türkiye İstatistik Kurumu, 2007 Kültür İstatistikleri, www.tuik.gov.tr

TÜİK, 2011: Türkiye İstatistik Kurumu, 2011 Kültür İstatistikleri, www.tuik.gov.tr

TÜİK, 2010: Türkiye İstatistik Kurumu, Bölgesel İzleme Göstergeleri 2010 - İzmir, www.tuik.gov.tr

TÜİK, 2011: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları istatistikleri.

TÜİK, 2002: Türkiye İstatistik Kurumu, *Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı*.

TÜİK, 2009: Türkiye İstatistik Kurumu, *2003-2008 Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri.*

TÜİK, 2005: Türkiye İstatistik Kurumu, *2003 Hanehalkı Anketleri Temelli Bölgesel İzleme Göstergeleri TR31 İzmir*, TUIK İzmir Bölge Müdürlüğü- Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ankara.

TÜİK, 2011: Türkiye İstatistik Kurumu, *İzmir Yazılı Medya Adres Listesi,* İzmir Bölge Müdürlüğü Kurumsal Verisi.

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu, *http://tuikapp.tuik.gov.tr/kulturmedyadagitimapp/tiyatro.zul*

Kurumsal veriler:

DEÜ, 2007: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık, Kültür, Spor Daire Başkanlığı, İzmir

DEÜ 2012: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı, İzmir

Konak Belediyesi verileri, İzmir

İKSEV, 2012: İzmir Kültür ve Sanat Eğitim Vakfı, Basın ve Halkla İlişkiler Birimi verileri, İzmir

İl Dernekler Müdürlüğü verileri, İzmir

İzmir Vakıflar İl Müdürlüğü verileri, İzmir

İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, İzmir

İzmir Müzeler Bölge Müdürlüğü verileri, İzmir

İzmir Devlet Opera ve Balesi Bölge Müdürlüğü verileri, İzmir

iBB, 2012: İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı, Kütüphane ve Müzeler Şube Müdürlüğü Verileri, İzmir

iBB, 2012: İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü verileri, İzmir

İZKA: *İzmir Mevcut Durum Analizi* 2009,
http://www.izka.org.tr/files/Mevcut_Durum_Analizi.pdf.

İZKA, 2010: İzmir Kalkınma Ajansı, *İzmir Kentsel Pazarlama Stratejik Planı*,
http://www.izka.org.tr

İZTO, 2012: İzmir Ticaret Odası Üye bilgileri, www.izto.org.tr

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu İzmir Bölge Temsilciliği verileri, 2012, İzmir

Faaliyet raporları:

İzmir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Aliağa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Balçova Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Bayındır Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Bergama Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Buca Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Çiğli Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Gaziemir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Güzelbahçe Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Karabağlar Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Karşıyaka Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Kemalpaşa Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Konak Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Kiraz Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Menemen Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Narlıdere Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Ödemiş Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Selçuk Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu

Diğer kaynaklar:

Aksoy, A. ve Enlil, Z. 2010: *Kültür Ekonomisi Envanteri İstanbul 2010*. Birinci Baskı. İstanbul. Mayıs 2011.

Atilla, N. *Uzaklarda Yaşayan İzmir Müzik Geleneği.* http://www.nedimatilla.com, erişim tarihi: 17.06.2007

Atilla, N. *Hıdrellez Gelenekleri ve Egeliler*, http://www.nedimatilla.com, erişim tarihi: 17.06.2007

Barca, F. 2009: *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy.*

Barrowclough, D. ve Kozul-Wright, Z. 2007: *Creative Industries and Developing Countries*

Davies, G. 2004: *The BBC and Public Value*, London, Social Market Foundation.

European Union, 2012: Open Method of Coordination Expert Group on Cultural and Creative Industries, *European Agenda for Culture Work Plan for Culture 2011-2014*.

Eurostat, 2011: *Cultural Statistics in Europe 2011*, Pocketbooks Series, European Comission.
Gökmen, R. 1993: İzmir'in Kültürel Etkinlik Mekânları. *Ege Mimarlık*, 93/4, 22

Heredotos, 2002: Heredot Tarihi, İş Bankası Kültür Yayınları

İncekara, A. ve Hobikoğlu, E.A. 2010: *Kültür Ekonomisi Kapsamında Kültür Sektörlerinin Türkiye'de Gelişim ve Yansımaları, İktisadi Araştırmalar Vakfı*. İstanbul

ICOM,2007: *International Council of Museums*, Article 3, Statutes, adopted by the 22nd General Assembly, Vienna, Austria, 24 August 2007.

iBB, 2008: İzmir Büyükşehir Belediyesi, *İzmir Kent Sağlığı Profili 2008,* İzmir Büyükşehir Belediyesi yayını, İzmir.

iBB, 2012: İzmir Büyükşehir Belediyesi, *8 Yılda İzmir'de Neler Değişti: 2004-2012,* Online adres: http://www.izmir.bel.tr/UploadedPics/File/2012_8yildaNelerDegisti.pdf

İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri ,2012: Cilt: 1. T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012: Cilt: 2. T. C. İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

KEA, 2006: Kern European Affairs, "*The Economy of Culture in Europe*".

KEA, 2009: Kern European Affairs, "*The Impact of Culture on Creativity*".

Kiremitçi, O. 2010: *İmalat Sanayi ve Ana Sektörlerinin Performans, Yapısal ve Mekânsal Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi,* Türkiye Kalkınma Bankası-Ekonomik Sosyal Araştırmalar.

Kumral, N. 2010: *Yaratıcılık ve İzmir Üzerine*, Ege University Working Papers in Economics

Makal, O.: İzmir'de Film Festivali http://www.izmirkitap.com/oguz_makal.htm

Martins, J.O. 2012: *OECD Regional Policy for inclusive Growth & Convergence*, The 2nd Symposium on Regional Dynamics in Development Cukurova University, Adana

Nutku, Ö. 1993: *İzmir ve Tiyatro*. *Ege Mimarlık*. 93/4, 40-41.

OECD, 2009: The Impact of Culture on Tourism. Organization for Economic Cooperation and Development, OECD Publishing, Paris .

OECD, 2011: *Regional Outlook Building Resilient Regions for Stronger Economies*

Olcar, N. 2011: Kruvaziyer Turizmi ve Destinasyona Katkısı.

Özdemir, N. 2009: Kültür Ekonomisi ve Endüstrileri ile Kültürel Miras Yönetimi İlişkisi, *Milli Folklor*. Sayı.84:73-86

Richards, G. 1999: *European Cultural Tourism', in D. Dodd and A. Van Hemel (eds) Planning Cultural Tourism in Europe*, pp. 16-32. Amsterdam: Boekman

Sevinçli, E. 1993: *İzmir'de Tiyatro,* Ege Mimarlık. 93/4, 33-39.

Türkiye Turizm Piyasaları Araştırma Raporları, İzmir'10,s: 4 / IGD İstanbul Gayrimenkul Değerlendirme.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, 2007: *Festivaller, Fuarlar ve Yerel Etkinlikler içinde (117-128),* Ankara: DÖSİMM Basımevi İşletme Müdürlüğü.

Tümer, G. 1993: *Ege'de ve İzmir'de Tiyatro,* Ege Mimarlık, 93/4, 25.

UNCTAD, 2008: *Creative Economy Report 2008*, http://www.unctad.org

UNCTAD, 2010: *Creative Economy Report 2010*, http://www.unctad.org

Unesco, 2009: *The 2009 Unesco Framework for Cultural Statistics (FCS),* http://www.uis.unesco.org/culture/Documents/framework-cultural-statistics-culture-2009en.pdf

United Nations, 2010: *"Creative Economy: A Feasible Development Option*. http://www.undp.org.tr/publicationsDocuments/CER2010.pdf

University of Minnesota Metropolitan Council, 1995): *Twin Cities Industry Cluster Study,* http://www.hhh.umn.edu/centers/slp/economic_development/documents/twincities_industry_cluster.pdf

Yardımcı, S. 2005: *Küreselleşen İstanbul'da Bienal: Kentsel Değişim ve Festivalizm,* İletişim Yayınları, İstanbul.

Zukin, S. 1995: *The Cultures of Cities,* Oxford, Blackwell

Kurumsal websiteleri:

T.C Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.vgm.gov.tr/

TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı kurumsal websitesi, http://www.kultur.gov.tr/

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, kurumsal websitesi, http://www.kulturvarliklari.gov.tr

T.C Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü kurumsal websitesi, *İzmir Yeni Vakıflar Listesi,* http://www.vgm.gov.tr, erişim tarihi: 06 Eylül 2012

Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi kurumsal websitesi, http://www.aassm.org.tr

Akademi İKSEV kurumsal websitesi, http://www.akademiiksev.org

Aliağa Belediyesi kurumsal websitesi, http://www.aliaga.bel.tr/

Bienal İzmir kurumsal websitesi, http://www.bienalizmir.org

Bayraklı Belediyesi kurumsal websitesi, http://www.bayrakli.bel.tr/

Bornova Belediyesi kurumsal websitesi, www.bornova.bel.tr

Devlet Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.guzelsanatlar.gov.tr

Dokuz Eylül Üniversitesi Orkestrası kurumsal websitesi, http://web.deu.edu.tr/deso

Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi kurumsal websitesi, htpp://akm.ege.edu.tr

Ege Üniversitesi kurumsal websitesi, http://egeart.ege.edu.tr

Ege Sanat Merkezi kurumsal websitesi, www.egesanatmerkezi.com

Karşıyaka Belediyesi kurumsal websitesi, http://www.karsiyaka.bel.tr/

Işılay Saygın Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi kurumsal websitesi, http://www.isayginagsl.com

İzmir Kukla Günleri kurumsal websitesi, http://www.izmirkuklagunleri.com

İzmir Büyükşehir Belediyesi kurumsal websitesi, http://www.izmir.bel.tr/

İzmir Devlet Tiyatrosu kurumsal websitesi, http://www.devtiyatro.gov.tr

İzmir Devlet Korosu kurumsal websitesi, http://www.izmirdevletkorosu.com

İzmir Devlet Senfoni Orkestrası kurumsal websitesi, www.izdso.gov.tr

İzmir Film Festivali kurumsal websitesi, http://www.izmirfilmfest.com/

İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri A.Ş. (İZFAŞ) kurumsal websitesi, http://www.izfas.com.tr/

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.izmirkulturturizm.gov.tr

İzmir Kültürel Miras Festivali kurumsal websitesi, http://izmirkmf.org/

İzmir Mask Müzesi kurumsal websitesi, www.izmirmaskmuzesi.com

İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, İKSEV - MüzİKSEV kurumsal websitesi, www.muziksev.org

İzmir Ticaret Odası kurumsal websitesi, www.izto.org.tr

İzmir Sokak Sanatları Atölyesi kurumsal websitesi, www.sokaksanatları.com

İzmir Valiliği Çevre ve Şehircilik il Müdürlüğü kurumsal websitesi, http://www.csb.gov.tr

MİMDAP Mimarlıkta Demokratik Açılım Platformu kurumsal websitesi, http://www.mimdap.org

Ödemiş Belediyesi kurumsal websitesi, www.odemis.bel.tr

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kurumsal websitesi, http://www.ockkb.gov.tr

Pergamon Taş ve Heykel Sempozyumu kurumsal websitesi, http://pergamonsculpturesymposium.com/

Port Izmir 1 kurumsal websitesi, http://2007.portizmir.org

Port İzmir kurumsal websitesi, http://www.portizmir.org

Seferihisar Belediyesi kurumsal websitesi, http://www.seferihisar.bel.tr/

Turgut Pura Vakfı, kurumsal websitesi, http://www.turgutpuravakfi.com

Türkiye Seramik Federasyonu kurumsal websitesi, http://www.serfed.com

UNESCO kurumsal websitesi, http://www.unesco.org/new/en/culture

Cluster Observatory kurumsal websitesi, http://www.clusterobservatory.eu

Diğer websiteleri:

http://www.oceanario.pt

http://naturalgourmetinstitute.com

http://www.peramuzesi.org.tr

http://www.tabiattarihi.ege.edu.tr/

http://www.amnh.org/

http://www.glasbenamladina.si/

http://www.izmirkuklagunleri.com

http://www.kulturnibazar.si

http://www.siliconvalley.com/

http://www.yunanadalari.org/santorini-yunan-adalari-yunanistan.html

http://www.loc.gov/

Gazete haberleri:

Sabah Gazetesi Egeli Sabah Eki, 19.10.2012 tarihli "Kentsel Yaşam Kalitesi" başlıklı Ünal Ersözlü yazısı, http://www.sabah.com.tr/Bolgeler/Yazarlar/ersozlu/2012/10/19/kentsel-yasam-kalitesi

KarşıyakaHaber haber portalı, http://www.karsiyakahaber.com/karsiyaka-da-sanat-sezonu-basliyor.html?haber_id=2228

Hürriyet Gazetesi Ege Eki, 17.10.2010 tarihli "Cevat Durak!a Şükran Borçluyuz" başlıklı Yaşar Aksoy yazısı, http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=16060740.

Yeniasır Gazetesi, 02.05.2011, "Sanatın Kalbi İzmir'de Atacak".

Yeniasır Gazetesi, 25.08.2012. "Türkiye'nin Sanat Atölyesi

EKLER

EKLER

EK TABLOLAR

EK I/ ARAŞTIRMA RAPORU: İZMİR'DE MÜZELER VE KÜTÜPHANELER

EK II/ SEKTÖREL ARAŞTIRMA RAPORU: İZMİR'DE YAZILIM

EK III/ SEKTÖREL ARAŞTIRMA RAPORU: İZMİR'DE MİMARLIK

EK IV / SEKTÖREL ARAŞTIRMA RAPORU: İZMİR'DE TASARIM

EK V/ SEKTÖREL ARAŞTIRMA RAPORU: İZMİR'DE KÜLTÜR EĞİTİMİ

EK VI/ İZMİR 2012 KÜLTÜR EKONOMİSİ ÇALIŞTAYI RAPORU

EK TABLOLAR

Ek Tablo 2.1: Ek Tablo 2.1: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Avrupa Birliği NACE Rev.1.1 Tanımı

NACE Rev.1.1	Faaliyet
22.11	Kitap yayımı
22.12	Gazetelerin yayımı
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı
22.14	Ses kayıtlarının yayımı
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri
92.11	Sinema ve video filmi yapımı
92.12	Sinema ve video filmi dağıtımı
92.13	Sinema filmi gösterimi
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi
92.40	Haber ajansı faaliyetleri
92.51	Kütüphanecilik ve arşivleme faaliyetleri
92.52	Tarihi yapı ve alanları koruma ve müzecilik faaliyetleri

Kaynak: Eurostat (2011).

Ek Tablo 2.2: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Avrupa Birliği NACE Rev.2 Tanımı

NACE Rev.2	Faaliyet
47.43	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ses ve görüntü cihazlarının perakende ticareti
47.61	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kitapların perakende ticareti
47.63	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda müzik ve video kayıtlarının perakende ticareti
58.11	Kitap yayımı
58.13	Gazetelerin yayımlanması
58.14	Dergi ve süreli yayınların yayımlanması
58.21	Bilgisayar oyunlarının yayımlanması
59.11	Sinema filmi, video ve televizyon programları yapım faaliyetleri
59.12	Sinema filmi, video ve televizyon programları çekim sonrası faaliyetleri
59.13	Sinema filmi, video ve televizyon programları dağıtım faaliyetleri
59.14	Sinema filmi gösterim faaliyetleri
59.20	Ses kaydı ve müzik yayıncılığı faaliyetleri
60.10	Radyo yayıncılığı
60.20	Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri
63.91	Haber ajanslarının faaliyetleri
71.11	Mimarlık faaliyetleri
74.10	Uzmanlaşmış tasarım faaliyetleri
74.20	Fotoğrafçılık faaliyetleri
77.22	Videokasetlerin ve disklerin kiralanması
85.52	Kültürel eğitim

Ek Tablo 2.2: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri: Avrupa Birliği NACE Rev.2 Tanımı (devam)

NACE Rev.2	Faaliyet
90.01	Gösteri sanatları
90.02	Gösteri sanatlarını destekleyici faaliyetler
90.03	Sanatsal yaratıcılık faaliyetleri
90.04	Sanat tesislerinin işletilmesi
91.01	Kütüphane ve arşivlerin faaliyetleri
91.02	Müzelerin faaliyetleri
91.03	Tarihi alanlar ve yapılar ile benzeri turistik yerlerin işletilmesi

Kaynak: Eurostat (2011).

Ek Tablo 2.3: SGK'nın Faaliyet Sınıflamasına Göre Kültür Ekonomisi Faaliyetleri

Kod	Faaliyet
18	Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması
58	Yayımcılık Faaliyetleri
59	Sinema Filmi ve Ses Kaydı Yayımcılık
60	Programcılık ve Yayıncılık Faaliyeti
61	Telekomünikasyon
62	Bilgisayar Programlama ve Danışmanlık
63	Bilgi Hizmet Faaliyetleri
71	Mimarlık Ve Mühendislik Faaliyeti
90	Yaratıcı Sanatlar, Eğlence Faaliyetleri
91	Kütüphane, Arşiv ve Müzeler
93	Spor, Eğlence ve Dinlence Faaliyetleri

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Ek Tablo 2.4: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisi İstihdam Rakamları, 2008-2010

	2008		2009		2010	
	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
İzmir	1.731	12.462	1.964	13.816	2.387	16.296
İstanbul	9.862	83.691	10.948	93.253	14.049	125.865
Ankara	3.210	28.241	3.592	33.659	4.479	44.851
Türkiye	26.198	188.757	30.324	226.171	39.270	303.781

Kaynak: SGK verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır, www.sgk.gov.tr.

Ek Tablo 2.5: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2008

Kod	Faaliyet	Ankara		İstanbul		İzmir		Türkiye	
		İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğ.	885	7668	4056	35423	684	5026	9036	68978
58	Yayımcılık faaliyetleri	62	639	91	1225	11	48	308	2701
59	Sinema filmi ve ses kaydı yayımcılı.	67	840	855	8134	22	258	1127	10518
60	Programcılık ve yayıncılık faal.	14	106	42	1050	6	111	126	1632
61	Telekominikasyon	11	24	43	592	14	135	148	1007

Ek Tablo 2.5: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2008 (devam)

Kod	Faaliyet	Ankara		İstanbul		İzmir		Türkiye	
		İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
62	Bilgisayar programlama ve danış.	99	962	224	2423	25	354	537	6373
63	Bilgi hizmet faaliyetleri	13	327	64	1109	6	248	224	4050
71	Mimarlık ve mühendislik faaliyeti	1931	15419	3526	24503	872	5579	12622	76710
90	Yaratıcı sanatlar,eğlence faal.	76	1818	475	5928	48	491	1080	10663
91	Kütüphane,arşiv ve müzeler	4	19	14	254	6	35	64	895
93	Spor, eğlence ve dinlence faal.	48	419	472	3050	37	177	926	5230
	Kültür Toplam	**3210**	**28241**	**9862**	**83691**	**1731**	**12462**	**26198**	**188757**

Kaynak: SGK verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır, www.sgk.gov.tr.

Ek Tablo 2.6: SGK Verilerine göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2009

Kod	Faaliyet	Ankara		İstanbul		İzmir		Türkiye	
		İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğ.	865	7313	3911	32981	666	5099	8805	65447
58	Yayımcılık faaliyetleri	81	830	193	1906	14	69	526	3970
59	Sinema filmi ve ses kaydı yayımcılı.	76	1036	935	7663	21	307	1235	10527
60	Programcılık ve yayıncılık faal.	16	218	58	1115	7	74	165	1877
61	Telekominikasyon	21	101	140	1407	37	400	474	2906
62	Bilgisayar programlama ve danış.	240	1717	639	5163	54	688	1611	15057
63	Bilgi hizmet faaliyetleri	58	1761	262	7437	28	587	1166	25333
71	Mimarlık ve mühendislik faaliyeti	2004	17561	3498	23764	864	5229	12668	76948
90	Yaratıcı sanatlar,eğlence faal.	86	2007	508	6449	52	656	1141	11774
91	Kütüphane,arşiv ve müzeler	7	33	30	467	7	53	105	1430
93	Spor, eğlence ve dinlence faal.	138	1082	774	4901	214	654	2428	10902
	Kültür Toplam	3592	33659	10948	93253	1964	13816	30324	226171

Kaynak: SGK verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır, www.sgk.gov.tr.

Ek Tablo 2.7: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2010

Kod	Faaliyet	Ankara		İstanbul		İzmir		Türkiye	
		İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğ.	800	7122	3968	32523	628	4792	8625	64376
58	Yayımcılık faaliyetleri	218	2139	672	9209	43	490	1501	15156
59	Sinema filmi ve ses kaydı yayımcılı.	75	1049	1109	9105	28	311	1444	12135
60	Programcılık ve yayıncılık faal.	51	683	96	2844	21	121	457	4952
61	Telekominikasyon	87	506	383	3504	70	520	1508	8075
62	Bilgisayar programlama ve danış.	515	4852	1623	14697	132	1326	3506	31245
63	Bilgi hizmet faaliyetleri	127	3787	339	10844	38	873	1486	38282
71	Mimarlık ve mühendislik faaliyeti	2175	19578	3753	26605	953	5067	14116	86688
90	Yaratıcı sanatlar,eğlence faal.	61	1722	434	4479	37	594	861	9220
91	Kütüphane,arşiv ve müzeler	12	88	31	515	9	43	127	1524

Ek Tablo 2.7: SGK Verilerine Göre Kültür Ekonomisinde Sigortalı Çalışanlar, 2010 (devam)

Kod	Faaliyet	Ankara		İstanbul		İzmir		Türkiye	
		İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
93	Spor, eğlence ve dinlence faal.	358	3325	1641	11540	428	2159	5639	32128
	Kültür Toplam	**4479**	**44851**	**14049**	**125865**	**2387**	**16296**	**39270**	**303781**

Kaynak: SGK verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır, www.sgk.gov.tr.

Ek Tablo 2.8: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İzmir

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
22.11	Kitap yayımı	0.0358	0.0003	0.5258
2212	Gazetelerin yayımı	0.0373	0.0002	0.5472
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı	-	-	-
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	0.0670	0.0045	0.9832
64.20	Telekomünikasyon	0.0503	0.0085	0.7381
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	0.0501	0.0002	0.7359
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	0.1131	0.0008	1.6597
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	0.0680	0.0064	1.0000
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0.0621	0.0018	0.9121
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	0.0850	0.0029	1.2478
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	0.0755	0.0076	1.1082
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	0.0416	0.0001	0.6104
92.13	Sinema filmi gösterimi	0.0669	0.0003	0.9826
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	0.0369	0.0003	0.5417
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	0.0641	0.0002	0.9412
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	0.0594	0.0002	0.8717
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	0.0447	0.0005	0.6557
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	0.0332	0.0002	0.4870

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

-Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 72.40, 75.14, 92.51, 92.12, 92.51 ve 92.52 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2 9: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İzmir

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
22.11	0	0	0
22.12	0	0	0
22.13	-	-	-
52.47	*	*	0
64.20	*	*	0
71.40	*	0	0
72.21	*	*	*
74.20	*	*	*

Ek Tablo 2.9: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İzmir (devam)

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
74.81	*	*	0
74.87	*	*	*
80.42	*	*	*
92.11	*	0	0
92.13	*	0	0
92.20	0	0	0
92.31	*	0	0
92.32	*	0	0
92.34	*	0	0
92.40	0	0	0

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 72.40, 75.14, 92.51, 92.12, 92.51 ve 92.52 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.10: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İstanbul

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
22.11	Kitap yayımı	0.6655	0.0012	2.4263
22.12	Gazetelerin yayımı	0.3488	0.0005	1.2719
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı	0.7901	0.0001	2.8808
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	0.2757	0.0046	1.0052
64.20	Telekomünikasyon	0.1976	0.0083	0.7203
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	0.3347	0.0003	1.2205
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	0.1788	0.0003	0.6520
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	0.2857	0.0067	1.0416
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0.2113	0.0015	0.7703
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	0.3938	0.0033	1.4359
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	0.1991	0.0050	0.7258
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	0.8142	0.0005	2.9687
92.13	Sinema filmi gösterimi	0.3744	0.0004	1.3649
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	0.5445	0.0012	1.9852
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	0.2959	0.0002	1.0790
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	0.4960	0.0003	1.8084
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	0.3061	0.0008	1.1161
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	0.5668	0.0010	2.0667

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

Not: 22.14, 72.40, 75.14, 92.51, 92.12, 92.51 ve 92.52 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.11: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İstanbul

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
22.11	*	*	*
22.12	*	0	*
22.13	*	0	*
52.47	*	*	*
64.20	*	*	0
71.40	*	0	*
72.21	*	0	0
74.20	*	*	*
74.81	*	*	0
74.87	*	*	*
80.42	*	*	0
92.11	*	0	*
92.13	*	0	*
92.20	*	*	*
92.31	*	0	*
92.32	*	0	*
92.34	*	*	*
92.40	*	*	*

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

Ek Tablo 2.12: Kültür Ekonomisi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: Ankara

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
22.11	Kitap yayımı	0.1442	0.0008	1.6436
22.12	Gazetelerin yayımı	0.0546	0.0003	0.6227
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı	-	-	-
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	0.1046	0.0054	1.1923
64.20	Telekomünikasyon	0.1288	0.0168	1.4683
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	0.0275	0.0001	0.3139
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	0.5204	0.0027	5.9317
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	0.1904	0.0139	2.1699
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0.0718	0.0016	0.8185
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	0.2050	0.0054	2.3363
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	0.1262	0.0098	1.4384
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	0.0499	0.0001	0.5688
92.13	Sinema filmi gösterimi	0.1315	0.0005	1.4993
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	0.0915	0.0006	1.0430
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	0.1049	0.0003	1.1953
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	0.1332	0.0003	1.5185
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	0.0651	0.0005	0.7425
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	0.1032	0.0006	1.1765

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır. Not: 22.14, 72.40, 75.14, 92.51, 92.12, 92.51 ve 92.52 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dahil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.13: Kültür Ekonomisi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: Ankara

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
22.11	*	*	*
22.12	*	0	0
22.13	-	-	-
52.47	*	*	*
64.20	*	*	*
71.40	0	0	0
72.21	*	*	*
74.20	*	*	*
74.81	*	*	0
74.87	*	*	*
80.42	*	*	*
92.11	*	0	0
92.13	*	0	*
92.20	*	0	*
92.31	*	0	*
92.32	*	0	*
92.34	*	0	0
92.40	*	0	*

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 72.40, 75.14, 92.51, 92.12, 92.51 ve 92.52 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dahil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.14: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İzmir

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
21.22	0.041	0.000	0.608
21.25	0.122	0.001	1.795
22.11	0.036	0.000	0.526
22.12	0.037	0.000	0.547
22.13	0.000	0.000	0.000
22.22	0.066	0.004	0.962
22.23	0.048	0.000	0.709
22.24	0.303	0.001	4.443
22.25	0.036	0.000	0.532
33.50	0.301	0.000	4.424
36.11	0.085	0.003	1.249
36.12	0.054	0.001	0.797
36.13	0.127	0.002	1.870
36.14	0.059	0.008	0.870
36.15	0.108	0.000	1.581
36.21	0.000	0.000	0.000
36.22	0.048	0.002	0.699
36.30	0.120	0.000	1.765
36.61	0.034	0.000	0.493
52.47	0.067	0.004	0.983
64.20	0.050	0.008	0.738
71.40	0.050	0.000	0.736

Ek Tablo 2.14: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İzmir (devam)

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
72.21	0.113	0.001	1.660
72.30	0.025	0.000	0.365
74.20	0.068	0.006	1.100
74.40	0.068	0.003	1.010
74.81	0.062	0.002	0.912
74.87	0.085	0.003	1.248
80.42	0.076	0.008	1.108
92.11	0.042	0.000	0.610
92.13	0.067	0.000	0.983
92.20	0.037	0.000	0.542
92.31	0.064	0.000	0.941
92.32	0.059	0.000	0.872
92.34	0.045	0.000	0.656
92.40	0.033	0.000	0.487

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.15: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İzmir

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
21.22	Kağıttan yapılan ev eşyası ve sıhhi malzemeler ile tuvalet gereçlerinin imalatı	0	0	0
21.25	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kağıt ve mukavva ürünleri imalatı	*	*	*
22.11	Kitap yayımı	0	0	0
22.12	Gazetelerin yayımı	0	0	0
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı	-	-	-
22.22	Başka yerde sınıflandırılmamış basım	*	*	0
22.23	Ciltleme	0	0	0
22.24	Baskı öncesi faaliyetler	*	*	*
22.25	Basımla ilgili yardımcı faaliyetler	0	0	0
33.50	Saat imalatı	*	0	*
36.11	Sandalye, tabure vb. imalatı	*	*	*
36.12	Diğer büro ve mağaza mobilyalarının imalatı	0	*	0
36.13	Diğer mutfak mobilyalarının imalatı	*	*	*
36.14	Diğer mobilyaların imalatı	0	*	0
36.15	Yatak, minder vb. imalatı	*	0	*
36.21	Madeni paraların ve jetonların imalatı	-	-	-
36.22	Mücevherat ve başka yerde sınıflandırılmamış ilgili eşyaların imalatı	0	*	0
36.30	Müzik aletleri imalatı	*	0	*
36.61	Taklit mücevher imalatı	0	0	0
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	*	*	0
64.20	Telekomünikasyon	0	*	0
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	0	0	0
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	*	*	*

Ek Tablo 2.15: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İzmir (devam)

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
72.30	Veri işleme	0	0	0
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	*	*	*
74.40	Reklam hizmetleri	*	*	*
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0	*	*
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	*	*	*
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	*	*	*
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	0	0	0
92.13	Sinema filmi gösterimi	*	0	0
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	0	0	0
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	*	0	0
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	0	0	0
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	0	*	0
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	0	0	0

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.16: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İstanbul

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
21.22	0.654	0.001	2.383
21.25	0.665	0.001	2.426
22.11	0.665	0.001	2.426
22.12	0.349	0.001	1.272
22.13	0.790	0.000	2.881
22.22	0.467	0.007	1.704
22.23	0.531	0.000	1.938
22.24	0.348	0.000	1.269
22.25	0.674	0.000	2.456
33.50	0.636	0.000	2.320
36.11	0.183	0.002	0.667
36.12	0.396	0.002	1.442
36.13	0.138	0.001	0.504
36.14	0.266	0.009	0.972
36.15	0.308	0.000	1.123
36.21	0.992	0.000	3.617
36.22	0.628	0.005	2.289
36.30	0.334	0.000	1.219
36.61	0.389	0.000	1.419
52.47	0.276	0.005	1.005
64.20	0.198	0.008	0.720
71.40	0.335	0.000	1.221
72.21	0.179	0.000	0.652
72.30	0.584	0.000	2.128
74.20	0.286	0.007	1.042

Ek Tablo 2:16: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: İstanbul (devam)

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
74.40	0.714	0.007	2.603
74.81	0.211	0.002	0.770
74.87	0.394	0.003	1.436
80.42	0.199	0.005	0.726
92.11	0.814	0.000	2.969
92.13	0.374	0.000	1.365
92.20	0.544	0.001	1.985
92.31	0.296	0.000	1.079
92.32	0.496	0.000	1.808
92.34	0.306	0.001	1.116
92.40	0.567	0.001	2.067

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

Not: 22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.17: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İstanbul

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
21.22	Kâğıttan yapılan ev eşyası ve sıhhi malzemeler ile tuvalet gereçlerinin imalatı	*	*	*
21.25	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kâğıt ve mukavva ürünleri imalatı	*	*	*
22.11	Kitap yayımı	*	*	*
22.12	Gazetelerin yayımı	*	*	*
22.13	Dergi ve süreli yayınların yayımı	*	0	*
22.22	Başka yerde sınıflandırılmamış basım	*	*	*
22.23	Ciltleme	*	0	*
22.24	Baskı öncesi faaliyetler	*	0	*
22.25	Basımla ilgili yardımcı faaliyetler	*	0	*
33.50	Saat imalatı	*	0	*
36.11	Sandalye, tabure vb. imalatı	*	*	0
36.12	Diğer büro ve mağaza mobilyalarının imalatı	*	*	*
36.13	Diğer mutfak mobilyalarının imalatı	*	*	0
36.14	Diğer mobilyaların imalatı	*	*	0
36.15	Yatak, minder vb. imalatı	*	0	*
36.21	Madeni paraların ve jetonların imalatı	*	0	*
36.22	Mücevherat ve başka yerde sınıflandırılmamış ilgili eşyaların imalatı	*	*	*
36.30	Müzik aletleri imalatı	*	0	*
36.61	Taklit mücevher imalatı	*	0	*
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	*	*	*
64.20	Telekomünikasyon	*	*	0
71.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	*	0	*
72.21	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	*	0	0
72.30	Veri işleme	*	*	*
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	*	*	*
74.40	Reklam hizmetleri	*	*	*
74.81	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	*	*	0
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	*	*	*

Ek Tablo 2.17: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: İstanbul (devam)

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	*	*	0
92.11	Sinema ve video filmi yapımı	*	*	*
92.13	Sinema filmi gösterimi	*	*	*
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	*	*	*
92.31	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	*	0	*
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	*	*	*
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	*	*	*
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	*	*	*

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

Not: 22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.18: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: Ankara

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
21.22	0.007	0.000	0.075
21.25	0.006	0.000	0.065
22.11	0.144	0.001	1.644
22.12	0.055	0.000	0.623
22.13	-	-	-
22.22	0.176	0.008	2.009
22.23	0.188	0.000	2.147
2224	0.037	0.000	0.421
22.25	0.057	0.000	0.650
33.50	-	-	-
36.11	0.141	0.004	1.609
36.12	0.151	0.003	1.719
36.13	0.128	0.002	1.461
36.14	0.167	0.018	1.903
36.15	0.131	0.000	1.489
36.21	-	-	-
36.22	0.017	0.000	0.195
36.30	0.112	0.000	1.277
36.61	-	-	-
52.47	0.105	0.005	1.192
64.20	0.129	0.017	1.468
71.40	0.028	0.000	0.314
72.21	0.520	0.003	5.932
72.30	0.227	0.001	2.586
74.20	0.190	0.014	2.170
74.40	0.072	0.002	0.819
74.81	0.072	0.002	0.819
74.87	0.205	0.005	2.336
80.42	0.126	0.010	1.438
92.11	0.050	0.000	0.569
92.13	0.132	0.000	1.499
92.20	0.092	0.001	1.043

Ek Tablo 2.18: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetleri Üç Yıldız Analizi: Ankara (devam)

Kod	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
92.31	0.105	0.000	1.195
92.32	0.133	0.000	1.518
92.34	0.065	0.001	0.742
92.40	0.103	0.001	1.177

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.

Ek Tablo 2.19: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: Ankara

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
2*.22	Kağıttan yapılan ev eşyası ve sıhhi malzemeler ile tuvalet gereçlerinin imalatı	0	0	0
2*.25	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kağıt ve mukavva ürünleri imalatı	0	0	0
22.**	Kitap yayımı	*	*	*
22.*2	Gazetelerin yayımı	0	0	0
22.*3	Dergi ve süreli yayınların yayımı	-	-	-
22.22	Başka yerde sınıflandırılmamış basım	*	*	*
22.23	Ciltleme	*	0	*
22.24	Baskı öncesi faaliyetler	0	0	0
22.25	Basımla ilgili yardımcı faaliyetler	0	0	0
33.50	Saat imalatı	-	-	-
36.**	Sandalye, tabure vb. imalatı	*	*	*
36.*2	Diğer büro ve mağaza mobilyalarının imalatı	*	*	*
36.*3	Diğer mutfak mobilyalarının imalatı	*	*	*
36.*4	Diğer mobilyaların imalatı	*	*	*
36.*5	Yatak, minder vb. imalatı	*	0	*
36.2*	Madeni paraların ve jetonların imalatı	-	-	-
36.22	Mücevherat ve başka yerde sınıflandırılmamış ilgili eşyaların imalatı	0	*	0
36.30	Müzik aletleri imalatı	*	0	*
36.6*	Taklit mücevher imalatı	-	-	-
52.47	Kitap, gazete ve dergi ile kırtasiye malzemelerinin perakende ticareti	*	*	*
64.20	Telekomünikasyon	*	*	*
7*.40	Başka yerde sınıflandırılmamış kişisel ve ev eşyalarının kiralanması	0	0	0
72.2*	Bilgisayar yazılımı üretim hizmetleri	*	*	*
72.30	Veri işleme	*	*	*
74.20	Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri	*	*	*
74.40	Reklam hizmetleri	*	*	0
74.8*	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	*	*	0
74.87	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer iş faaliyetleri	*	*	*
80.42	Yetişkinlerin eğitilmesi ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim faaliyetleri	*	*	*
92.**	Sinema ve video filmi yapımı	0	0	0
92.*3	Sinema filmi gösterimi	*	*	*
92.20	Radyo ve televizyon faaliyetleri	*	*	*
92.3*	Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı	*	0	*

Ek Tablo 2.19: Yaratıcı Ekonomi Faaliyetlerinin Aldığı Yıldızlar: Ankara (devam)

Kod	Faaliyet	Büyüklük	Baskınlık	Uzmanlık
92.32	Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi	*	0	*
92.34	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri	*	*	0
92.40	Haber ajansı faaliyetleri	*	*	*

Kaynak: Yazarlar tarafından hesaplanmıştır

- Bölgeye ait veri olmadığı için hesaplanamamıştır.

Not: 22.14, 22.15, 35.50, 72.40, 75.14, 92.12, 92.51, 92.52 ve 92.53 kodlu sektörler için veri bulunmadığı için analize dâhil edilmemişlerdir.